IVLII CLARI ALEXANDRINI IVRECONSVLTI

In ſupremo Italicarum rerum Conſilio

PHILIPPI REGIS HISPAN. CONSILIARII
MEDIOLANENSIS PROVINCIAE REGENTIS,

Tractatus Quatuor:

In quibus omnia acuratiſsimè tractatur, quæ pertinent ad Teſtamenta, Donationes, Emphyteuſeos, & Feuda.

Nouiſſimè acceſſerunt Paraphraſes, ſiue Annotationes,

D. HIERONYMI GIACHARII LVGIENSIS
IVRISCONSVLTI CELEBERRIMI.

Item eiuſdem Conſilia, ſeu Reſponſa duo. Primum, de Syndicatu: Alterum, de moneta Marchiſana, ſtudio ſingulari conſcripta.

Summarijs Quæſtionum, necnon Indice rerum locupletiſſimo appoſitis.

CVM PRIVILEGIO.

VENETIIS, Apud Altobellum Salicatium. 1589.

ILLVSTRISSIMO

ac Reuerendiſsimo,

D. D. ANTONIO PERENOTTO

Atrebatenſi Epiſcopo.

Iulius Clarus S. D.

LIBROS Sententiarum Receptarum, Primum ſtudiorum meorum fructum, ab ipſo plenè operis exordio, tibi dicare conſtitueram, Reuerendiſſ. Antiſtes, ſiue quòd ita officii mei ratio poſtulare videretur, ſiue etiam (verum vt dicam) quòd neminem eſſe arbitrarer, cuius nomini iuſtius quàm tuo hoſce commentarios inſcriptos eſſe oporteret. Nam ſi defenſor, aut patronus quærendus erat, cuius authoritate tutus liber in publicum prodiret (quod plerique in nuncupan-

dis operibus obſeruare ſolent) Quis eſt toto orbe terrarum tibi, aut amplitudine, aut dignitate comparandus? Si vero ille mihi diligendus erat, cui maxime deberem, cuique pro ſuis meritis erga me, aliquam hoc munere gratiam referrem, Quis mihi te amicior? Quis in me ornando, vel promptior, vel diligentior vnquam extitit; Non præter eam, ne illud quidem in ipſo ſtudiorum noſtrorum initio, in Ticinenſi academia vtrique noſtrum contigiſſe, in eodem auditorio, iuri Ciuili operam dare. Quo tempore quanta in me tua fuit humanitas? quæ beneuolentia? Quale viciſſim meum erga te ſtudium? Quæ patris mei viri Clariſſ. qui tum forte Mediolano ſe Ticinum contulerat, in te officia fuerunt? Quibus omnibus accedebat, quòd ex operis quoque ipſius argumento id tibi maxime deberi videbatur. Si enim iuriſconſulto, eidemque doctiſſimo atque integerrimo dicandæ erant iuriſperitorum ſententiæ. Tu iuris ſcientia, eruditione, atque integritate adeo excellis, vt iure ac merito eſſes cæteris omnibus ſine controuerſia præferendus. Cæterum cum Mantuæ agens, quò ex illa belli turbulenta tempeſtate, velut in portum confugeram, extremam operi manum imponere, illudque tuis auſpiciis in lucem edere conſtituiſſem, repetente mihi allatus eſt nuncius, me in Mediolanenſem Senatum, ſummo Regis noſtri beneficio, fuiſſe cooptatum. Quæ res fecit vt

ab

ab incepto deſiſterem. Permagni enim intereſſe arbitrabar, vtrum opus ipſum à iuris perito eodemque ſenatore prodiret, à quo propter acceßionem dignitatis, nihil niſi ſummo iudicio atque arte elaboratum proferri oporteret. Sperabam tamen futurum, vt librum aliquando in manus ſumere, eumque expolire, atque abſoluere facile poſſem. Sed me valde mea feſellit opinio, nam cum primum ſenatorium cœpi munus obire, ita ſum cauſarum negociorumque multitudine impeditus, vt nihil hactenus ſpatii ſurripere potuerim, ad opus ipſum, vti conſtitueram, diligenter corrigendum, atque emendandum. Hærebam itaque, nec quid conſilii caperem, omnino videbam. Hinc enim ſi liber prorſus ſupprimeretur, non poteram non moleſte ferre, tot annorum à me ſuſceptos labores ſine fructu perire, illinc vero ſi non emendatus ederetur, verebar, ne cum magna exiſtimationis meæ iactura, illud mihi iure obiici poſſet, quòd ipſe iuriſconſultus, non ſatis conſulto feciſſem. Placuit igitur priuſquam deliberarem, amicorum iudicium exquirere, nihil enim apud me vnquam fuit illorum conſiliis, aut ſanctius, aut religioſius. Itaque Paragraphum, qui de feudis erat conſcriptus, in lucem editum ad te primum, deinde etiam ad pleroſque viros literarum ſcientia inſignes, mihique ſumma neceßitudine coniunctos,

perſerendum curaui, vt ex eo quaſi totius operis guſtum præberem, rogauique vt quid de eo ſentirent, quidve mihi faciendum putarent, amicè monerent. Ii omnes reſponderunt, non indignum ſibi librum videri, qui in lucem prodiret. Tu verò, quem præcipuum omnium conſiliorum meorum rectorem, & moderatorem ſemper conſtitui, tuis literis, quas proxime ad me amoris, & officii plenas ſcripſiſti, non modo animum confirmaſti, ſed etiam addidiſti. Quo factum eſt, vt hanc prouinciam, quam antea timens ac viribus meis diffidens ſubterfugiebam, nunc tot clariſſimis viris hortatoribus, te verò etiam plane impulſore, alacri, & prompto animo libentiſſime ſuſceperim. Sed cum adeo ipſius voluminis creuerit magnitudo, vt non niſi longo temporis interuallo, auctorum locos omnes, qui pene innumerabiles citantur, cum ipſis ſcriptorum commentariis conferri poſſe exiſtimem, (hoc autem magni referre arbitror, vt omnia fideliter recitentur) vereor, ne tardius quam vellem, perfici totum opus poſſit, & permulgari. Vt igitur interea ſtudioſis, quorum multi illius editionem à me per literas efflagitant, aliqua ex parte ſatiſfaciam, aliquot Paragraphos, qui vel vtilitate, vel copia cæteris præſtarent, eo tempore quod moleſtiſſimis occupationibus meis eripere mihi licebit,

bit,

bit, corrigendos mihi propoſui, eoſque in lucem mittere conſtitui. Habent enim ſinguli Paragraphi, libelli ſpeciem, ita vt vnuſquiſque per ſe ſatis commode vtiliterque, & legi, & intelligi poſſit. Quorum cum primus forte edendus eſſet Paragraphus, qui Teſtamentum. inſcribitur, non potui me continere, quin (quod in toto opere facere decreueram) illum tuo ampliſſimo nomini dedicarem. Dii rerum omnium dominatores, qui donis noſtris non indigent, non quid detur, ſed quia mente quoue animo datum ſit, æſtimare ſolent. Id te, Antiſtes Illuſtriſſime, qui vitæ ac morum probitate ad eorum ſimilitudinem, quantum humana fert imbecillitas, proxime accedis, hac in re facturum confido, vt ſcilicet munus hoc, qualecunque ſit, ab homine tui amantiſſimo ſtudioſiſſimoque profectum, cuiusque animum iandiu cognitum ac perſpectum habes, benigne ac humaniter accipias. Quod quidem ego in præſentia, maximi atque immortalis beneficii loco reponam. Quòd ſi poſtea aliquando inter iuris interpretum controuerſias, aliquam tibi laboris, aut moleſtiæ leuationem attulerit, tum me feliciſſimum arbitrabor, atque ex ea re omnium laborum vigiliarumque mearum ampliſſimum, & cumulatiſſimum fructum mihi videbor conſecutus. Interea verò DEVM Optimum Maximum precabor, vt te diu incolumen,

florentem, beatum, Reipublicæ Chriſtianæ ſeruet. Spero enim aliquando futurum, vt maximo ſedens in ſolio, iampridem tot turbinibus ac tempeſtatibus fluctuantem CHRISTI nauem, ſaluam in portu colloces. Vale.

Calen. Maii. MDLIX. Mediolano.

INDEX

INDEX RERVM NOTABILIVM LOCVPLETISSIMVS

In Tractatus Quatuor,

IVLII CLARI ALEXANDRINI IVRECONS. CLARISS.

ABſenti facta donatio an valeat, §.donatio, q.12.car.67.
Et quid ſi interueniat nuncius, vel epiſtola, ibidem.
Et quid ſi donatarius adipiſcatur poſſeſſionem rei donatę, ibid.ver.Sed pone,ea.b,col.1.
Et quid ſi donatio facta ſit eccleſiæ,ibi.ver. item quæro, col.ea.
Et quid ſi notarius pro abſente ſtipuletur, quæſt.13.vbi etiam an poſſit ante acceptationem ipſius abſentis reuocari, col. 1. in princ.
Actio pro feudo quæ competat, §.Feudum,q. 89.143.col.1.
Actio quæ competat pro emphyteuſi, §. Emphyteuſis,quæſt.47.104.b,colum.2.
Aduocatus filiusfamil. an poſſit teſtari de ſalariis per eum lucratis, §.Teſtamentum, quæſt.18. car.10.b, colum.1.& infra,in verbo, Filiusfamil.
Agnatus habens partem feudi,ſi acquirat aliã partem, an teneatur pro illa petere nouam inueſtituram, §.Feudum, quæſtio. 49. verſicu. præterea quæro, 129. columna 2.
Agnatus proximior an poſſit reuocare alienationem feudi, factam per vaſallum, & vſque ad quod tempus, eodem §.fin. quæſtio. 42. in princip. 124. columna ſecunda.
Et quid ſi alienatio facta ſit in extraneum, ibidem verſic. Scias tamen, 125.columna prima.
Et an admittatur ad huiuſmodi reuocationem etiam ſi ſint hæredes alienantis, ibidem, verſicu.ſucceſſiue, columna ſecunda.
Et quid ſi agnatus proximior conſenſerit alienationi, an talis conſenſus eius filiis præiudicet,ibid. verſ.Dixi,quòd ſi agnatus,col.ea.
Et an præiudicet agnatis medi gradus, ibi. ver.ſed maior,col.ea.
Et quid ſi filius alienantis, & proximior agnatus concurrant ad huiuſmodi reuocationem quis præferatur, ibidem verſicu. ſed pone, 124. b, columna ſecunda.
Agnati proximiores aperto feudo an præferantur domino, eod. §. quæſtio. 66. vbi late, 133. columna ſecunda, per tot.
Agnati tranſuerſales an ſuccedant in feudo, ibid. quæſt.79. in princip. 139. colum. 1.
Et an in feudo nouo,ibidem, verſ.ſed quæro, col.ea.
Et an vſque ad ſeptimum gradum tantum,vel etiam vltra, ibid.ver.Difficultas eſt.col.ea.
Et quid in feudo conceſſo clerico pro ſe, & hæredibus,ibid. ver.ſed hic occurrit, b, colum. 2.
Agnatus,vel filius an poſſint repudiare hæreditatem & retinere feudum, ibid. q. 86. in princ.137.colum.1.
Et quid in feudo non hæreditario, ibidem.
Agnati proximiores finito feudo an poſſint petere ſe de ipſo feudo inueſtiri, ibid.q. 87.142.colum.2.
Agnati, vel filii emphyteutæ, an poſſint finita emphyteuſi petere, vt eis refirmetur, Vide in §. Emphyte. quæſt. 43. 130. b, colum.1.

Et

Et quid in tranſuerſalibus,ibid.verſ.Et hęc quidem, colum.2.
Et quid ſi ſit emphyteuſis eccleſiaſtica, ibi. verſ.Sed quæro,col.ea.
Et quid ſi fuerit alius de ea inueſtitus, ibi. ver.ſed pone,col.ea.
Et an hoc duret poſt annum,ibi.ver.quini mo, 104. col.1.
Et quid ſi dominus directi velit, pro ſe retinere, ibid. verſic. ſed quid ſi eccleſia, colum.ea.
Alienatio rerum hæredis an poſſit per teſtatorem prohiberi,§.Teſtament.q.71.verſ. Item quæro, 42.b,col.1.
Alienatio legitimæ, an poſſit per teſtatorem prohiberi,eod.§.quæſtio.73. Remiſſiue, 43.b,colum.2.
Alienatio rei emphyteuticæ prohibita eſt domino irrequiſito, vide in §. emphyteuſis,quæſt.13.& ſequen.88.colum. 2.
Alienatio rei emphyteuticæ in potentiorem prohibita eſt,ibidem,quæſt.22.94.b,columna 2.
Annus ad petendam inueſtituram quando incipiat currere vaſallo, vide §.Feudum, quæſt.49.ver.Scias etiam, 128.col.2.
Et an currat impuberi, ibi.verſ. Item ſcias, b,colum.1.
Et quid in fœmina, ibi.
Et an minor reſtituatur aduerſus lapſum huius anni, ibid. verſic.ſed quæro, colum. ea.
Et an hoc tempus currat vaſallo,non poſſidenti feudum, vide ſupra, Vaſallus.
Et an poſſit mora purgari,ibid.
Appellatio in cauſa feudali,ad quem deuoluatur,vide §.Feudum,quæſt.90.ver.Succeſſiue, 144.col.1.
Appellationum tempora quomodo currant in cauſis feudalibus, ibid. q.91. 144.b, colum. 1.
Arbores fructiferas incidere non licet emphyteutæ, vide.§.emph.q.26.verſic.hinc infertur.95.b,colum.2. & quid in vaſallo. §. Feudum. quæſtio. 47. b, columna prima.
Argumentum de liberto ad vaſallum, an valeat, vide §.Feudum.quęſt......
Argumentum de feudo ad emphyteuſim an valeat,ibid. quæſt.3.ver.Et hæc quidem. 107. colum.2.
Argumentum de feudo ad emphyteuſim, & è contra, an valeat, vide in §. emphyt.q.30.Remiſſiue. 105.colum.2.
Augmentum contingens in emphyteutica ad quem pertineat, vide in §.emphyt.q. 41.103.colum.1.
Auus an poſſit inſtituere nepotem legitimũ natum ex filio ſpurio,vide in §. Teſtam. quæſt.31.18. colum.1.

Bannitus an poſſit teſtari, vide,§.Teſt.9. pag.7. col.2.
Bannitus an poſſit capere ex teſtamento,ibid. quæſt.20.pag.12.col.2.
Beneficii eccleſiaſtici collatio, an poſſit propter ingratitudinem reuocari, vide §. Don. quæſt.21.verſ. Sed hic quæro,car. 75.col.1.& inf. Collatio.
Bellum an ſit cauſa ſufficiens ad hoc vt fiat emphyteutę remiſſio penſionis,vide inf. Remiſſio.
Bonorum poſſeſſio an in aliquibus caſibus hodie ſit neceſſaria, vide §. Teſt.q.43. verſ. ſed quid ſi ipſe, 27.b, col.2. quæſt. 45.verſ. ſed pone, 28.b,col.2.
Bona in dubio an præſumatur libera, vel feudalia,§. Feudum, quæſt.18. car.113, colum.2.
Bona futura an veniant in donatione omnium bonorum.§. Dona. quæſt.19.verſ. eademque, 83.col.2.
Bona eccleſię an poſſint in emphyteuſim concedi, vide inf.prælatus.
Bona emphyteutica an poſſint proprie dici allodialia,§.emph.quęſt.49. car.105.colum.1.
Bona emphyteutica an veniant in generali hypotheca,ibid.quęſt.18.Remiſſiue,94. colum.1.

Caducitas ab emphyteuſi incurritur, propter canonem non ſolutum, §. Emphy.quæſtio.8.car.83.b. columna ſecunda.
Item propter deteriorationem, ibid.quęſt. 26.car.95.b,col.2.
Item propter alienationem, ibid.quæſt.columna 1.
Caducitas an cenſeatur remiſſa, propter receptionem penſionis, vide infra,Dominus.
Cancellatio teſtamenti, vel eius inciſio per teſtatorem facta nunquid annullet ipſum teſtamentum, vide §. Teſta. quæſt. 93.car.53.col.2.
Et an hoc caſu applicetur, fiſco, vel venien-

nientibus ab inteſtato, ibidem, verſiculo, Sed quæro col. ea.
Captatoria voluntas valet ad pias cauſas, ibidem, quæſt. 6. verſiculo, Quarto infertur. col. 1.
Cauſæ propter quas filius poteſt exhæredari, vide infra, Filius.
Cauſas ingratitudinis propter quas donatio reuocari poteſt, vide infra, Ingratitudo.
Cautela, quòd cenſeantur tot donationes quot res, an operetur, quòd non ſit neceſſaria inſinuatio, §. Dona. quæſtio. 17. verſiculo, Sed pone, 71.b, columna 2.
Cautio de vtendo, fruendo, &c. an poſſit per teſtatorem remitti vſufructuario, §. Teſtam. quæſtio. 64. car. 10. columna. 2.
Cautionem de reſtituendis vſuris præſtare tenetur vſurarius teſtari volens, vide infra, Vſurarius.
Cæcus quando vult teſtari quæ ſolemnitates requirantur, eod. §. Teſta. quæſt. 17. car. 10. col. 2.
Et quid ſi velit teſtari inter liberos, ibid. ver. ſed quæro, col. ea.
Cedula manu patris ſcripta inter liberos habet vim teſtamenti ex diſpoſitione authenticæ, quod ſine, C. de Teſtam. quæſt. 14. verſic. Item quæro, b. columna 2.
Et an in tali cedula debeat opponi dies, ibidem, verſiculo, ſed nunquid, col. 1.
Et an debeat carere abbreuiaturis, ibid. ver. ſed quia, col. 2.
Et quid ſi ſit tantum ſubſcripta a patre, ibidem verſ. Quæro quid. col. ea.
Et quid ſi non ſit ſcripta neque ſubſcripta manu ipſius patris, ibidem, verſic. Item quæro. col. ea.
Et quid ſi ſit ſubſcripta à filiis, ibi. verſ. Sed pone, 9. col. 1.
Et quid ſi reperiatur apud notarium, ibidem, verſiculo, Præterea quæro, col. ea.
Et quid ſi in ea filii non ſint æqualiter inſtituti, ibidem, verſiculo, Sed quæro, col. ea.
Et an diſpoſitio dictæ authenticæ, quòd ſine, extendatur ad fauorem piæ cauſæ, ibidem, quæſt. 7. verſ. Aliquando enim, 5. col. 2.
Ceſſio ex cauſa donationis facta an requirat inſinuationem, §. Donatio, q. 16. verſ. Idem. 71. col. 2.
Clauſula derogatoria in primo teſtamento inſerta debet in ſecundo teſtamento ſpecialiter reuocari, §. Teſta. q. 99. Late, car. 55.b, col. 1.
Clauſula codicillaris an ſuſtineat teſtamentum nullum ex cauſa præteritionis, ibid. q. 46. car. 29. col. 2.
Et quid ſi poſthumus ſit ignoranter præteritus, ibidem, verſiculo, Et hæc quidem, b. col. 2.
Clauſula codicillaris ſemper ſubintelligitur in teſtamento condito inter liberos, ibidem, quæſtio. 8. verſi. Vnum tamen b. col. 2.
Clauſula, quòd teſtator vult valere teſtamentum in vim codicillorum, & non aliter, an operetur, quòd non poſſit valere vt teſtamentum, ibidem quæſt. 4. verſiculo, Non omittam, 2.b, columna 1.
Clauſula codicillaris an ſuſtineat legatum relictum per filiumfam. in vim donationis cauſa mortis, vide infra, Legatum.
Clauſula (& quibus dederit) an operetur, quòd poſſit res emphyteutica alienari domino non requiſito, §. Emphyt. quæſt. 13. verſiculo, Vlterius quæro. car. 88.b, colum. 2.
Clericus an poſſit teſtari, vide infra, Prælatus.
Clericus an ſuccedat in feudo, §. Feudum, quæſtio. 78. verſiculo, De clerico, 138. b, col. 2.
Clericus vaſallus de feudo litigat coram iudice laico, ibidem, quæſtio. 90. verſicu. Sed quid ſi dominus, & verſiculo, Et hæc quidem, 143. ibidem, b. columna 1.
Collatio beneficii eccleſiaſtici an poſſit propter ingratitudinem reuocari, §. Donatio, quæſtio. 21. verſicu. Sed hic quæro, 75. colum. 1.
Collaterales an ſuccedant in feudo, vide ſupra, Agnati tranſuerſales.
Collectarum ſolutio an ſpectet ad dominum directi vel ad emphyteutam, §. Emphy. q. 46. car. 104.b, col. 1.
Conceſſio in feudum facta per prælatum vltra modum conſuetum, an vitietur in totum, §. Feudum, quæſt. 13. verſiculo, Sed quid ſi alteret, car. 112. col. 2.

Conceſſio caſtri facta per verbum, Donamus, an cenſeatur Donatio, vel feudalis conceſſio, ibidem, quæſtio.17. car.113. colum.2.

Conceſſio feudalis an præſumatur ex curſu decennii, ibi.q.19.verſi.Sed pone,113. b. col.2.

Conceſſio rei eccleſiaſticæ in emphyteuſim facta alio modo, quàm ſolita ſit, nunquid valeat, Vide infra, Prælatus.

Conceſſio in emphyteuſim potius præſumitur realis, quàm perſonalis,§.Emphy.q. 28.in prin.99.colum.1.

Condemnatus ad mortem an poſſit teſtari, §.Teſtam.quæſt.21 car.12. b, columna 2.

Et an poſſit teſtari ad pias cauſas, ibid.q. 5.verſic.Quæro quid.3. colum.2.

Et quid ſi fugiat e carceribus, d. quæſtio. 21.verſiculo,Sed quid ſi reus,13.columna 1.

Condemnatus ad perpetuos carceres, an perdat teſtamenti factionem, ibid. quæſtio. 23.car.13.b, colum.1.

Condictio ex lege datur pro contractu emphyteutico,§.Emphyteuſim.quæſtio.47. car.104.b, colum.2.

Conditionum plures ſunt ſpecies, §.teſtam. quæſt.39.car.23.b.colum.1.

Confectio inuentarii an poſſit a teſtatore remitti,vide infra,Innentarium.

Confeſſio receptæ dotis facta conſtante matrimonio, an confirmetur iuramento, §.Donatio, quæſtio.9. verſiculo, Hæc tamen,65. colum.2.

Conſenſus patris qui requiritur in donatione facienda filio per patrem, an ſit neceſſarius ad integrandam perſonam filii, an autem ſolummodo requiratur propter intereſſe patris, ibidem, quæſtio.6.verſiculo, Habes ergo, 62.b, colum.1.

Et an debeat expreſſe interponi, ibidem, verſic. Succeſſiue,col.2.

Et an poſſit à patre interponi ad ſui beneficium, ibidem, verſicu. Quæro etiam. col. ea.

Conſtitutum habet vim traditionis, §.Emphyte.quæſtio.13. verſiculo, Sed quid ſi non,88.b,col.1.

Conſuetudo infeudandi res eccleſiæ an poſſit per prelatum alterari.§. Feud.q.15. verſ. Scias tamen.112. col.2.

Conſuetudo, quòd vaſalli poſſint alienare feuda ſine conſenſu dominorum an valeat,ibidem, quæſtio.31.verſicu.Quæro nunc.118.b,col.1.

Conſuetudo prouinciæ maxime eſt attendenda vbi tractatur an emphyteuſis eccleſiæ tranſeat ad extraneos hæredes, §.Emph. quæſt.29.verſiculo, tu dic.99. b.col.1.

Contractus an poſſit in teſtamento celebrari, §.Teſtam.quæſt.75.car.44. b,columna 2.

Contractus libellarius, & cenſualis quid differat a contractu emphyteutico, §. Emph. quæſtio.1. car.81. columna 1.in prin.

Contractus an in dubio cenſeatur cenſualis, vel emphyteuticus, vel locatio,ibid.verſ. Sed pone,col.2.

Contractus emphyteuticus an requirat,quòd à princ. præſtatur certa quantitas, ibi.q. 3.car.92.col.1.

Contractus emphyteuticus an à princip. requirat ſcripturam, vide infra Scriptura.

Conuentio facta in actu donationis in fauorem tertii abſentis an poſſit ante eius acceptationem reuocari,§.Donatio,quæſtio.13.verſiculo,Secundus eſt articulus. 68.b,col.2.

DAmnatus ad mortem, vel ad perpetuos carceres an poſſit teſtari.Vide ſupra, Condemnatus.

Damnum contingens in re emphyteutica, an operetur remiſſionem penſionis,§. Emph.q.8. car.83.b, col.2.

Debita paterna an ſint ſoluenda de bonis emphyteuticis,ibidem,quæſt.40.Remiſſiue.car.102.b.col.1.

Declaratio domini directi an requiratur ad hoc, vt emphyteuta cadat a iure ſuo,ibi. q.9.car.86.col.2.

Decimæ an poſſint per laicum ſubinfeudari.§.Feudum,q.32. verſicu.Sed quid ſi, 119. col.2.

Decimę ad eccleſiam reuerſæ an poſſint per Prælatum iterum in feudum concedi. ibidem,quæſt.13. verſiculo,Sed quæro, 111.b,col.2.

Deportatus an poſſit teſtari, §.teſtam.quæſt. 22.car.13. col.2.

Et an poſſit capere ex teſtamento,ibid.ver. Si autem quæris. col.ea.

Deſcen-

Deſcendentes in feudo in infinitum ſuccedunt.§.Feudum,q.79.139.col.1.
Deterioratio eſt iuſta cauſa, propter quam poteſt emphyteuta expelli,§.Emph.quęſ.26.car.95.b,col.2.
Diſpoſitio auth. ex cauſa. C.de libe. præte.ſuſtinet teſtamentum nullum ex cauſa præteritionis, vel exhæredationis,§.Teſtam.q.52. car.32. col.1.
Et quid in præteritione facta per matrem, ibidem, verſiculo, & quia,columna ea.
Et quid in pręteritione poſthumi,ibid.ver. Item quæro, col.2.
Et quid ſi poſthumus ſit ignoranter præteritus, ibi.ver. ſed quid ſi poſthumus, col.ea.
Et quid præteritione fratris, ibid.verſ.Sed quæro, b.col.1.
Et quid ſi exhæredatio facta ſit ex cauſa legitima, ſed non probata, ibidem, verſiculo, ſed nunquid, columna ſecunda.
Et an ſuſtineatur inſtitutio facta in re certa, quæſtio.53. car.33. columna prima.
Et an legata, & fideicommiſſa vniuerſalia, quæſt.54. col. 2.
Et an ſubſtitutiones pupillares, vel exemplares, ibidem, verſic.Quæro etiam,eadem,b.col.1.
Et an legata facta ipſi filio præterito, ibidem, verſiculo, Prętereą quęro, colum.ea.
Et an legata facta turpibus perſonis, ibid. verſ.Item quid.col.ea.
Diſpoſitio auth.quòd ſine.C.de teſta.an extenditur ad fauorem piæ cauſę, vide ſup. Cedula.
Diſpoſitio ca. quanquam, de vſur.in 6.an habeat locum in eo, qui deſiit exercere vſuras,vide inf. Vſurarius.
Diſpoſitio.§.ex imperfecto, ſuſtinet teſtamentum inter liberos minus ſolemne, ibi,q. 8.car.5.b,col.1.
Et quid ſi vnus ex filiis ſit in ipſo teſtamento præteritus,ibid.verſic.Sed quæro,car. 6.col.1.
Et quid, ſi aliquid ei ſit relictum, ſed non titulo inſtitutionis, ibid. ver. ſed pone, col. ea.
Et quid ſi ſit imperfectum ratione voluntatis.q.9.b, col.1.
Et an ſuſtineatur quo ad ea quæ concernunt extraneos,q.10.car.7. colum.1.
Et an ſuſtineatur ſubſtitutio pupillaris, ibidem,verſiculo, hinc infertur,columna ea.
Et quid in donatione tutoris extranei,ibidem, verſiculo, Secundo infertur, col. ead.
Et an diſpoſitio dicto §.ex imperfecto, habeat locum in patre teſtante inter liberos naturales, quæſtio. 12. car.7. b, colum. 2.
Et quid in matre, ibid.ver.& hæc quidem, col.ea.
Et quid ſi conditum ſit teſtamentum inter filios legitimatos,ibid. verſ.ſed quid in legitimato, col.ea.
Et quid inter liberos per ſtatutum excluſos, ibidem, verſiculo, Item quæro, eadem.car.8.col.1.
Et quid inter liberos non primi, ſed vlterioris gradus, ibidem, verſicu. Quæro etiam, col.ea.
Et an habeat locum, quando filius teſtatur inter parentes.ibid. verſicu. Vlterius quæro, col.ea.
Et an ex tali teſtamento dicatur ſuccedi ex teſtamento,an autem tanquam ab inteſtato,q.13.col.2.
Diſpoſitio teſtatoris facta in vnum caſum an extendatur ad alium,ibi.q.76. in 1.reg. car.45.col.1.ad finem.
Diſpoſitio l. ſi quis argen.C.de dona.ſuſtinet donationem factam ſolo pactu nudo interuenientes,§. Donatio,quęſt.14.car. 69.b,col.1.
Et an locum habeat in donatione cauſa mortis, ibidem, ver.& hæc quidem, colum.ea.
Et an in donatione remuneratoria, ibid. ver.Quęro an,col.ea.
Et an in donatione præſumpta, ibid.verſ. Item quæro, col.2.
Et an in pacto, ſeu promiſſione de donando, ibidem, verſiculo, diſpoſitio l.col. ead.
Diſpoſitio l. ſi totas, C. de inoffic. donatio. quomodo ſit intelligenda,ibidem, quæſtio.22. verſicu.ſecundo infertur, 75.b, colum. 2.
Diſpoſitio l. ſi vnquam, C. de reuoc. donatio. reuocat donationes factas ab illis, qui non habent filios, ſi eis naſcantur filii poſt factam donationem, quęſt.25. in prin.col.1.

Et an habeat locum in donationibus factis liberis, an etiam cuilibet extraneo, ibid.

Et quid ſi tempore donationis iam habebāt filios, ibidem, verſ. ſecundo infertur, colum. 2.

Et quid ſi donator tempore donationis de liberis cogitaſſet, ibid. verſ. ex qua quidem, col. 1.

Et quid ſi renunciauerit diſpoſitioni, ipſius l. ſi vnquam, ibid. ver. Tertio infertur, car. 10. col. 1.

Et an diſpoſitio d.l. ſi vnquam. habeat locum in donatione cuiuslibet partis bonorum, ibidem, verſiculo, Quarto infertur, col. 2.

Et an in donatione rei particularis, ibidem.

Et quid ſi ſit appoſitum iuramentum, queſ. 13. in princ. car. 77. col. 1.

Et quid in donatione facta Eccleſiæ, ibidem, verſiculo Quæro etiam, columna 2.

Et quid in donatione facta ob. cauſam ibidem, verſiculo, Item quæro, columna ea.

Et quid in donatione remuneratoria, ibidem.

Et an diſpoſitio d.l. ſi vnquam habeat locum in legatis, ibidem, verſiculo, Vlterius quæro, Remiſſiue b, columna 1.

Et an in legitimatione filiorum naturalium, ibidem, verſiculo, Succeſſiue, Remiſſiue, col. ead.

Et an propter legitimationem filiorum naturalem reuocetur donatio ex diſpoſitione d.l. ſi vnquam, ibid. ver. ſed quæro, col. ea.

Et an reuocatio quæ fit ex diſpoſitione d.l. ſi vnquam, fiat ipſo iure, ibidem, verſ. Præterea quæro, col. ea.

Et quid, ſi filii nati poſt donationem præmoriantur patri, an donatio reconualeſcat. verſiculo, Vltimo quæro. columna ea.

Diſpoſitio l. fin. C. de reuoc. donat. reuocat donationes propter ingratitudinem donatariorum, vide infra, Ingratitudo.

Diuiſio inter hęredes an poſſit à teſtatore prohiberi, §. Teſtam. queſt. 67. car. 41. b, col. 2.

Diuiſio rei emphyteuticæ permiſſa eſt inter ipſos emphyteutas, §. Emph. quæſtione 14. car. 91. b, colum. 1.

Dominus an poſſit infeudare feudum nondum apertum, §. Feud. queſt. 14. car. 112. b, col. 1.

Dominus an teneatur tradere vaſallo poſſeſſionem feudi, ibi. q. 26. car. 6. col. 2.

Et quid ſi eam illi ſemel tradidit, ibid. verſ. Sed quęro. 116. col. 1.

Dominus an teneatur defendere vaſallum, ibid. q. 27. col. 2.

Et an etiam contra patrem, & fratrem ipſius domini, ibid. verſic. Sed nunquid. col. ea.

Dominus an poſſit vaſallos inuitos in alium alienare, ibidem, queſt. 28. b, colum. 1. in prin.

Et an ſi alienet priuetur proprietate feudi, ibidem, verſiculo, Sed quęro, columna ead.

Et quid ſi eos alienet cum toto territorio, ibi. ver. Scias tamen, col. ea.

Dominus an poſſit pignorare ſuum directum dominum inuito vaſallo, ibid. ver. Item quęro, col. ea.

Dominus an poſſit ſubditis ſuis collectas imponere, q. 29. in prin. col. 2.

Et an pro dote filiæ ſuæ maritandæ, ibid. ver. bene verum eſt, col. ea.

Dominus an poſſit cogere ſubditos ſuos ad molendum in ſuis molendinis. queſ. 30. car. 117. col. 1.

Dominus recuſans facere inueſtituram vaſallo, an priuetur proprietate feudi, quæſt. 49. verſicu. Sed quid ſi vaſallus. 128. b, col. 2.

Dominus poſt vaſalli culpam ſeruitia ab eo recipiens, an cenſeatur illi remiſiſſe caducitatem, q. 63. car. 132. b, col. 1. & q. 49. ver. ſed pone. 129. col. 1.

Dominus non faciens iuſtitiam vaſallo, an cadat a proprietate feudi. queſt. 67. car. 134. col. 2.

Dominus quando priuatur proprietatē, cui proprietas applicetur, quæſt. 72. car. 135. colum. 1.

Dominus an ſit iudex ordinarius inter vaſallos, vide inf. Iudex.

Dominus directi recipiendo penſionem poſt caducitatem, an cenſeatur illam remiſiſſe, §. Emph. q. 10. in prin. 86. b, col. 2.

Et quid in pręlato, inf. Prelatus.

Dominus directi, qui expulit emphyteutam propter ceſſationem ſolutionis, an poſſit petere penſionem tem-

poris

poris præteriti, quæſt. 10. verſic. Quæro nunc, 87. col. 1.
Dominus directi poſt declaratam caducitatem, an poſſit propria auctoritate ingredi rem emphyteuticam, quæſt. 11. 87. b, colum. 1.
Et quid finita emphyteuſi, quæſt. 44. columna 1.
Dominus directi an poſſit expellere propria auctoritate emphyteutam, qui poſſeſſionem ſuam interuertit, quæſt. 25. 95. b, col. 1.
Dominus directi an teneatur finita emphyteuſi illam filiis, vel agnatis emphyteutæ refirmare, vide ſupra, Agnati, vel filii.
Donatio facta in pœnam mutationis teſtamenti, an valeat §. Teſt. quæſ. 95. in prin. 54. col. 2.
Donatio vnde dicatur. §. Donat. quæſt. 1. 59. b, colum. 2.
Donatio an ſit contractus nominatus, ibi. ver. item quæro, col. ea.
Donatio perfecta reuocari non poteſt, ibid. verſ. & ex hac, col. ea.
Donatio conditionalis an ſit proprie donatio, quæſt. 2. col. 2.
Donatio reciproca an ſit proprie donatio, ibi. verſ. item quæro, col. ead.
Donatio remuneratoria an ſit proprie donatio, quæſtio. 3. in princ. 60. columna prima.
Et an valeat etiam ſi merita non probentur, ibid. verſiculo, Sed hic occurrit, colum. 2.
Donatio cauſa mortis quid ſit. quæſt. 4. ead. b, colum. 2.
Donatio an in dubio debet iudicari inter viuos, vel cauſa mortis. ibi. verſic. Sed quæro, col. ea.
Et quid ſi facta ſit ab infirmo, ibid. verſic. & hæc quidem, 61. col. 1.
Et quid ſi donationi adiecta ſit promiſſio de non reuocando, ibid. verſ. ſed pone, col. ea.
Donatio cauſa mortis vtrum potius comparanda ſit contractui, quàm vltimæ voluntati, quæſt. 5. in principio, 61. columna 1.
Donatio cauſa mortis facta in teſtamento an cenſeatur tanquam legatum, vel tanquam donatio cauſa mortis, ibid. verſic. Sed pone, colum. 2.
Donatio facta in pœnam mutationis teſtamenti non valet, quæſtio. decimanona, in fi. princ. Remiſſiue, 73. columna 1.
Donatio facta à filiofamilias an valeat, vide infra, Filiusfam.
Donatio inter patrem, & filium, an valeat, vide infra, Pater.
Donatio inter virum, & vxorem an valeat, vide infra, Maritus.
Donatio ſponſo, vel ſponſæ, à conſanguineis, vel affinibus, an cenſeatur facta contemplatione viri, vel contemplatione vxoris, §. Donat. quæſtio. 10. verſiculo, ſed nunquid, 66. columna ſecunda.
Donatio propter nuptias hodie non eſt in vſu, quæſt. 11. b, col. 2.
Donatio propter nuptias an cenſeatur conſtituta ipſo iure, ibid. verſic. ſed quæro. 67. col. 1.
Donatio facta abſenti an valeat, quæſtio. 12. col. 2.
Et quid ſi facta ſit coram quinque teſtibus, an ſuſtineatur in vim fideicommiſſi, quæſtione 5. verſicu. ſed pone, b, colum. 1.
Donatio in qua appoſita eſt conuentio in fauorem tertii abſentis quando poſſit ante ipſius abſentis acceptationem in eius præiudicium reuocari, quæſt. 13. verſic. Secundus eſt articulus, 68. b, columna 2.
Donatio facta præſenti, & tacenti, an valeat, quæſtio. 14. verſiculo, Sed pone, 69. b, colum. 2.
Donatio excedens ſummam quingentorum aureorum debet inſinuari, aliàs non valet infra, vide inſinuatio, & an vitietur in totum, an autem ſolummodo quatenus excedit ſummam quingentorum ſolidorum, ibidem, & an confirmetur iuramento, quæſtione 18. in princip. car. 72. columna 1.
Donatio hodie perficitur pacto nudo, vide ſupra, Diſpoſitio. l. ſi quis argentum.
Donatio omnium bonorum præſentium & futurorum, an valeat. quæſtione 19. in principio. 73. columna prima.
Et an præſentium tantum, ibid. verſic. Et ex hac, col. ea.
Et an ſimpliciter bonorum ſuorum, ibid. ver.

ver. Eademque, 75. colum. 1.

Et an generaliter omnium bonorum, ibid. verſicu. Idem dicendum, columna ead.

Et an bonorum ſuorum mobilium, & immobilium, ibid. verſicu. Pariter etiam, colum. ea.

Et an ſimpliciter ſuæ hæreditatis, ibidem, ver. Sed quæro, col. ea.

Et quid ſi ſit collata poſt mortem, ibi. verſ. Sed quid ſi quis, b, col. 1.

Et quid ſi donator aliquid ſibi reſeruauerit pro facultate teſtandi, ibid. ver. Secundo principaliter, columna ea.

Et quid ſi reſeruauerit vſumfructum, ibid. verſic. Sed pone, col. ea.

Et quid ſi talis donatio ſit iurata, quæſtione 20. in principio. 74. columna prima.

Et nunquid talis donatio annulletur in totum, an autem ſuſtineatur quo ad bona præſentia, ibidem, verſic. Item quæro, col. 2.

Et quid in donatione facta eccleſiæ, ibid. verſic. Vlterius quæro, col. ead.

Et quid in donatione reciproca facta inter fratres, ibid. verſiculo, Sed pone, b, colum. 1.

Donatio poteſt propter ingratitudinem reuocari, vide inf. Ingratitudo.

Donatio inofficioſa reuocatur ex diſpoſitione ti. C. de inoffi. don. §. Don. quæſt. 24. 78. col. 1.

Et an reuocetur in totum, an autem vſque ad legitimam tantum, ibidem, verſiculo, Aut vero, col. ea.

Et quid ſi ſit iurata, ibid. verſ. Hæc autem, ead.

Et quid ſi pater aliquid filio reliquerit, ibi. verſicu. Sed quid ſi pater, b, columna ſecunda.

Et quid in alienatione facta titulo oneroſo, ibid. verſiculo, & hæc quidem, ead. col.

Donatio ob cauſam reuocatur cauſa non ſecuta, quæſt. 25. in principio, colum. ſecunda.

Donatio cauſa mortis poteſt quandocunque reuocari, ibid. verſiculo, Sciendum eſt etiam, 79. columna prima.

Et an reuocetur propter conualeſcentiam donatoris, ibidem, verſiculo, Sed nunquid col. ea.

Donatio facta eccleſiæ, an reuocetur propter ſuperuenientiam liberorum, vide ſupra, Diſpoſitio l. ſi vnquam.

Et an propter ingratitudinem prælati, vel capituli, vide infra, Ingratitudo.

Et an in ea requiratur inſinuatio ſi excedat ſummam quingentorum ſolidorum, Vide infra, Inſinuatio.

Et an valeat donatio omnium bonoum facta eccleſiæ, vide ſup. Donatio omnium bonorum.

Donatarius an teneatur alere donantem, vide inf. Ingratitudo.

Donatarius an poſſit apprehendere poſſeſſionem rei emphyteuticæ ſibi donatæ, ſine domini conſenſu, §. Emphyt. quæſt. 15. ver. Arbitror tamen. 92. colu. ſecunda.

Donari an poſſit res emphyteutica irrequiſito domino, vide infra, Emphyteuta.

Duæ perſonæ an poſſint ſimul teſtamentum condere, §. Teſtamentum, quæſt. 60. 38. colum. 1.

Duo teſtamenta eodem die confecta ſi producantur, quodnam eorum præualeat ibidem quæſt. 100. 57. columna ſecunda.

EA quæ non tranſeunt ad extraneos hæredes, non tranſeunt in fiſcum, §. Emphyteuſis, q. 29. verſ. Breuiter, 99. b, colum. 2.

Epiſtola interueniente valet donatio facta abſenti, §. donatio, quæſt. 12. 67. colum. ſecunda in princi.

Emancipatus ſi ſit præteritus an vitietur teſtamentum, §. Teſtamentum, vide infra, prætéritio.

Emphyteuſis quid differat à contractu libellario, & cenſuali, §. Emphyteu. quæſt. 1. in prin. 81. col. 1.

Emphyteuſis an ſit contractus nominatus, quæſt. 2. col. 2.

Emphyteuſis ex quanti temporis curſu præſcribatur, ibid. quæſt. 7. Remiſſiue, 83. col. 2.

Emphyteuſis an poſſit alienari in potentiorem, vide ſup. Alienatio.

Emphyteuſis an tranſeat ad extraneos hæredes, quæſt. 28. in principio b, columna ſecunda.

Et quid ſi ſit eccleſiaſtica, ibid. latiſſime.

Et quid ſi aliunde non conſtabat. bona

eſſe

eſſe eccleſiæ,ibi. uer,unum tamẽ ſcias, 98.b,col.2.
Et quid ſi conceſſa fuerit pro ſe, & hæredibus quibuſcunque, uerſicu.ſed quæro,col. ea.
Et quid ſi conceſſa fuerit pro ſe, & quibus dederit,ibi. uer.Idemque, & multo,col.ea.
Emphyteuſis an tranſeat in fiſcum,q.29.99. col. 2. & an in filios naturales, q. 30. 100.col.1.
Et an in legitmatos, q.31.100.col.2.
Et an in fœminas, uide inf. Fœminæ.
Et an tranſeat in monaſterium, quęſ.33. 101.col.1.
Emphyteuſis conceſſa pro ſe, filijs, & nepotibus quomodo intelligatur, quæſ.35. 101.col.2.
Emphyteuſis an tranſeat ad filios etiam ꝙ non ſint hæredes, uide inf. Filij.
Emphyteuſis an tranſeat ad inſtitutum in re certa,uide inf. Inſtitutus.
Emphyteuſis quomodo finiatur, §. Emph. q.42 car.103 col.2.
Emphyteuſis antiqua, & noua quæ dicatur, q.16.in prin.92.b,col.2.
Emphyteuſis hæreditaria, non hæreditaria, & mixta quæ dicatur,ibi.
Emphyteuſis eccleſiaſtica an ſit de ſui natura tranſitoria ad extraneos hæredes,q. 28.ver.Tertius eſt caſus.97.col.1.
Emphyteuta tenetur ſoluere canonem domino directi,aliàs cadit iure ſuo,§.emphyteuſis,q.16.in prin.83.b,col.2.
Et quid ſi in contractu appoſitum eſt iuramentum, ibi.ver. & hoc quidem,colum.ea.
Et quid ſi penſio ſit minima, ibid.verſicu. ſed pone,84.col.1.
Et quid ſi ceſſet in vno numero,ibi. verſ. Hoc autem,col.ea.
Et quid ſi emphyteuta non poſſideat rem emphyteuticam,ibi.ver. ſed quæro, colum.2.
Et quid ſi propter bellum nullos fructus percipere potuit, vide infra, Remiſſio.
Et an propter ſterilitatem ei ſit remiſſio, uide infra,Sterilitas.
Et quid ſi contingat aliquod damnum in re emphyteutica, uide ſupra Dãnum.
Et quid ſi emphyteuta ignorabat rem eſſe emphyteuticam, §.emphy.q.8.uer. proſequendo,85.col.1.
Et an ad euitandam caducitatem ſufficiat oblatio,ibid. uer. Pone quod emphyteuta,col.2.
Et quid ſi alius, puta procurator ſoluit pro ipſo emphyteuta, ibi.uer. ſed ꝙ ſi ipſe.col ea.
Et quid ſi appoſita ſit pęna in inueſtitura, ibi.uer.ulterius quæro,col.ea.
Et quid ſi ex pluribus hæredibus emphyteutæ aliqui ſoluerint, & aliqui non, ibi.uer.Quæro quid ſi,b,col.1.
Emphyteuta qui canonem non ſoluit, an poſſit purgare moram, ibi. verſi. Item quæro, col.2.& ibi quãdo dicatur purgare moram celeri ſatisfactione.
Emphyteuta ceſſans in ſolutione canonis an cadat ipſo iure, an autem requiratur ſententia, q.9. in prin.86.columna ſecunda.
Emphyteuta quo tempore anni debeat ſoluere penſionem, uide infra, penſio, & an poſſit inuito domino ſoluere pro tribus,uel quatuor annis futuris,ibi.
Emphyteuta non poteſt alienare rem emphyteuticam domino irrequiſito, & ſi alienet cadit a iure ſuo, q.13.88. colum.2.
Et an cadat ipſo iure,ibi.uer.adde quòd, col.ea.
Et quid ſi non ſit ſecuta traditio,ibi. uerſi.ſed nunquid.col.ea.
Et quid ſi facta ſit traditio per conſtitutum,ibi.uer.ſed quid ſi non.col.ea.
Et quid ſi in alienatione proteſtetur,ꝙ illam facit, ſaluo, & reſeruato conſenſu domini, ibid.uer.item quæro,b,colum.1.
Et quid ſi poſt alienationem, & traditionem rem ipſam recuperet, ibi. uer.ſed quid ſi emphyteuta,col.2.
Emphyteutæ an poſsint rem emphyteuticam inter ſe diuidere domino irrequiſito,vide ſup Diuiſio.
Emphyteuta an poſſit ſine domini conſenſu rem emphyteuticam alteri donare,uel legare,q.15.car. 92 columna 1. in prin.
Et an poſsit ſine domini conſenſu illam permutare,uide inf.Permutatio.
Et an hypothecare,uel pignorare,q.18.in prin. 94.col.1.
Et an locare,q 19 ibi.
Et an concedere in emphyteuſim, q. 20. car.94.b,col.1.

Emphyteuta an poſſit conſtituere ſeruitutem in fundo emphiteutico, vide infra. Seruitus.
Emphyteuta interuertens poſſeſſionem domini, an poſſit ab eo propria auctoritate expelli, q.25.95.b,col.1.
Et an poſſit expelli propter deteriorationem, q 26.col.2.
Emphyteuta an poſſit incidere arbores fructiferas, ibi. uer. Hinc infertur. eadem colum.
Emphyteuta an teneatur ad collectas, vide ſupra, Collecta.
Excommunicatus an poſſit teſtari, §. Teſtamentum q.24.car.13.b,col.2.
Exhæredatio quando reddat teſtamentum nullum, vel inofficioſum, ibid.q.40.car. 24.col.1.
Exhæredationis cauſæ quæ ſint, vide infra, Filius.
Exhæredatus an ſuccedat in feudo, vide infra, Filius.
Extranei hæredes an ſuccedant in feudo, §. Feu.q.13.c.111.b, col.2.& q.9.verſicu. Hoc premiſſo, car.109.b,col.1.& in hoc propoſito: & ver.Item quæro, 110.b.colum.1.
Extranei hæredes an ſuccedant in emphyteuſi, §.Emph.q.24.car. 121.b.col.2.

Facultas teſtandi conceſſa, à principe, an intelligatur conceſſa vt quis poſſit teſtari ſine ſolemnitatibus à iure communi requiſitis, §.Teſta.q. 34. ver.in propoſito.19.b.col.1
Falcidia an poſſit à teſtatore prohiberi, ut ſup.q. 63.car.39.col.1. & q.73.verſi.ſed quæro.44 columna 1.
Fœminæ excluſæ in inſtitutione cenſentur etiam excluſæ in ſubſtitutione §. Teſ. q.76.in reg 46. col.2.
Fœminę an ſuccedant in feudo, §. Feud. q. 73.car.153.col 2.
Et quid ſi expreſſe ſint vocatæ in inueſtitura, ibi.uerſic. item quæro, b. columna j.
Et quid in feudo empto, ibid. verſic. ſed quid in feudo, col.2.
Et quid ſi feudum ſit fęmineum, ibid.ver. pręterea quæro.col.1.
Et quid in feudo pro quo nullum ſeruitium præſtatur, ibi. uer. vlterius quæro, col.2.
Et quid ſi ſeruitium ita poteſt præſtari per fœminam, ſicut per maſculum, ibidem.
Et quid ſi adſit conſuetudo, quòd fœminæ in feudo ſuccedant, ibi. verſic. ſed quid ſi adſit, 136.col.1.
Fœminæ an ſuccedant in bonis non feudalibus habentibus tamen dignitatem annexam, ibi. uer. ſed quæro, col.1.
Fœminæ quando dicantur vocatæ ad feudũ ſimul cum maſculis, & quando poſt eos ordine ſucceſſiuo, ibid.uerſic.& in hoc propoſito, col.ea.
Fœmina ſemel admiſſa ad feudum, an per ſuperuenientiam maſculi excludatur, ibi.q.80.car. 139.b.col.2.
Et quid econuerſo, ibi. verſic. ſed quæro, col.ea.
Et quid ſi maſculus ſtatim moriatur, ibidẽ, ver. Sed præſuppoſita, 140. columna 1.
Fœmina maior 12. ann. an teneatur ſtatim petere inueſtituram, vide ſupra Annus.
Fœminæ an ſuccedant in emphyteuſi, §. Emp.q.32.100.b, col.1.
Et quid ſi ſit conceſſa pro ſe, & filiis, ibid. uer.Sed quid fuerit, col.ea.
Et quid ſi extet ſtatutum in loco, quòd extantibus maſculis, fœminæ non ſuccedant, ibi.ver.Sed pone, col.ea.
Feudum quid ſit, §.Feud.q.4.car.107.b, colum.1.
Feudum vnde dicatur.ibi.q.5.col.2.
Feudum ſit contractus nominatus, q. 6. colum.ea.
Et an ſit contractus bonæ fidei, ibi. uerſic. quæro, col.ea.
Feudum, quotuplex ſit, q.7. 108.col.1.
Feudum nouum, & antiquum quid differãt, q.8.col.2.
Feudum nouum conceſſum à principe iure feudi antiqui, & paterni, an cenſeatur nouum, vel antiquum, ibi.ver. ſed hic occurrit, col.ea.
Et quid ſi vaſallus de feudo antiquo recipiat inueſtituram tanquam de feudo nouo, vide inf. Vaſallus.
Et quid ſi feudum antiquum quod in cõmiſſum cecidit, poſtea eidem concedatur an retineat ius feudi antiqui, ibid. ver. Sed pone. 109.col.1.
Feudum hæreditarium, & feudum ex pacto & prouidentia, quid differant, q. 9.b, col.1.

Feudum

Feudum acceptum pro ſe, filijs, an dicatur hęreditarium, ibid. verſic. Quandoque vero, col. 2.

Et quid ſi acceptum fuerit pro ſe, & filijs, & hæredibus, ibidem, verſiculo, Quandoque, & tertio, col. ea.

Et quid ſi ſit acceptum pro ſe, & hæredibus, ibidem, verſiculo, Nunc proſequendo, 110. col. 2.

Et quid ſi pro ſe, & hæredibus maſculis, ibidem, verſiculo, Item quæro, b, col. 1.

Et quid ſi ſit ſimpliciter acceptum nulla facta mentione filiorum, neque hæredum, ibidem, verſiculo, Sed quid dicendum, col. ea.

Et an in feudo hæreditario requiratur, quòd volens ſuccedere ſit hæres vaſalli vltimo loco defuncti, ibidem, ver. Sed quæro, 110. col. 1.

Feuda regalia quæ ſint, quæſt. 10. car. 111.

Feudum ligium quid ſit, quæſtio. 11. columna ea.

Et an quis poſſit eſſe homo ligius duorum dominorum, ibidem, verſi. Hinc infertur, col. ea.

Feudum francum quid ſit, quæſtio. 12. b, columna. 1.

Feudum rectũ an poſſit conſtitui ſine inueſtitura, q. 15. car. 112. b, col. 2.

Feuda an poſſint, emi, q. 16. car. 113. col. 1.

Et an feudum emptum dicatur proprie feudum, ibi. ver. Sed quæro, col. ea.

Feudum an poſſit alienari ſine conſenſu domini, vide inf. Vaſallus.

Et an ſine conſenſu agnatorum, q. 41. 123. b, col. 1.

Feudum conceſſum pro ſe, & hæredibus quibuſcunque an transeat ad extraneos hæredes, vide ſupra, Extranei hæredes.

Feudum conceſſum pro ſe, & quibus dederit, an poſſit alienari ſine conſenſu domini, vide infra, Vaſallus.

Feuda an poſſint diuidi, q. 44. car. 126. col. 1.

Feudum an poſſit præſcribi, 45. b, col. 1.

Feudum an ſit imputandum in legitimam, q. 46. in prin. 127. col. 2.

Feudum finitum cui aperiatur, domino, an agnatis, vide ſupra, Agnati proximiores.

Feudum an veniat in confiſcatione bonorum, q. 84. in prin. 141. col. 2.

Feudum an veniat in generali alienatione q. 31. ver. In propoſito, 118. col. 2.

Feudum an veniat in reſtitutione fideicommiſſi, q. 85. car. 161. b col. 2. in prin.

Et quid ſi fideicommiſſarius ſit ex comprehenſis in inueſtitura, ibid. verſicu. Item ſcias. col. ea.

Feudalis res an poſſit in emphyteuſim concedi, vide infra, Vaſallus.

Fideicommiſſum an vitietur ex falſa latinitate, quæſtio. 88. Remiſſiue. 142. col. 2.

Fideicommiſſum in quo ſunt vocati plures ſub nomine collectiuo, præſumitur eo ordine factum, quo ipſi ab inteſtato ſuccederent, §. Teſta. quæſt. 76. in 6. reg. verſiculo, Secundo infertur, 46. col. 1.

Fideicommiſſa ampliantur, reſtringuntur, ex tacita voluntate teſtatoris, 61. car. 38. col. 1. q. 76. in j. reg. verſi. in vltimis, 45. col. 1.

Fideicommiſſum an in dubio cenſeatur iniunctum filio, vel eius hæredi. quæſtio. 72. ver. Tertius eſt. 47. col. 2.

Fideicommiſſum an poſſit imponi hæredi ſuper rebus iam ab ipſo teſtatore illi donati, q. 71. ver. Sed pone. 41. b, col. 1.

Fideicommiſſa vniuerſalia an ſuſtineantur ex diſpoſitione, aut ex cauſa, vide ſup. Diſpoſitio auct. ex cauſa.

Fideicommiſſarius an ſuccedat in feudo, vide ſup. Feudum.

Flia an poſſit teſtari de dote, §. Teſt. q. 18. verſi. Secundo adde, 11. col. 1.

Filia an poſſit inſtitui ſola dote ſua, q. 44. in prin. 29. col. 2.

Filia a ſtatuto excluſa ſi ſit præterita an rumpat teſtamentum, q. 42. ver. item quæro, 26. b. col. 2.

Filius an poſſit inſtitui ſub conditione, §. Teſta. q 39. in prin. 23. b, col. 1.

Filius ex quibus cauſis poſſit a patre exhæredari, q. 41. in prin. 25. col. 2.

Et an ſolum propter illas 14. cauſas a iure expreſſas, ibidem, verſi. Sed quæro, col. ea.

Et an propter iniuriam verbalem tãtum, ibi. verſi. Sed an propter, b, col. 1.

Et an quia filia ſine patris conſenſu nupſerit, ibi. ver. Sed quid ſi filia, col. ea.

Et an poſſit filius exhæredari propter iniuriam factam domino directo feudi, ibi. uer. Item quæro. col. ea.

Et an mater poſſit filium exheredare, quia pater ſit prodigus, & dilapidator, ibi. ver. Quæro etiam. col. ea.

Et quid ſi filius poſt ingratitudinis cauſam commiſſam, factus ſit furioſus, ibi. ver. Sed pone, col.2.

Et quid ſi poſt ingratitudinem, fecerit pœnitentiam, ibidem, verſi. Præterea quæro, col.ea.

Filij præteritione, aut exhæredatione quando teſtamentum annulletur, vide ſupra exhæredatio, & infra, Præteritio.

Filius legitimatus an rumpat teſtamentum, uide inf. Legitimatus.

Filij poſiti in conditione an cenſeantur vocati, q 77. in prin.46.col.2.

Et quid ſi ſint etiam a teſtatore grauati, q.78. in prin.48.col.1.

Et quid ſi ſit appoſita dictio maſculis, q. 79. in prin.79.col.1.

Et quid ſi ſint ex deſcendentibus teſtatoris, ibidem, verſiculo, Tertia coniectura.col.2.

Et quid ſi teſtator ſit digreſſus ad plures gradus ſubſtitutionum, ibi. ver. Quarta allegatur, col.ea.

Filij an poſſint præterire patrem, vel matrẽ, q.48. car.30.b, col.2. & 49. car.31.colum.1.

Filio relinqui debet legitima tit. inſtitutionis, q. 58. in prin.21.b, col.2.

Et quid de iure Digeſtorum, ibidem, ver. Et hæc quidem, 22.col.1.

Et quid de iure canonico, ibi. uerſi. Hæc etiam, col.ea.

Et quid in teſtamento ad pias cauſas quæſtio. 6. uerſiculo, Sexto infertur, 4.colum.2.

Et quid in eo qui teſtatur volens ingredi religionem, d. q.38. uerſi. Item quæro, 22. col. 2.

Et quid in teſtamento inter liberos, vide ſup. Diſpoſitio §. ex imperfecto.

Et quid adſit ſtatutum diſponens de legitima aliter quàm ius commune, d. q. 38. ver. Sed pone, 22.b.col.1.

Et an integra legitima ſit relinquenda, ibidem, uerſiculo, Sed nunquid. colum.2.

Et quid ſi filius ſit honoratus per uerbum relinquo, ibidem, uerſiculo, Quid uero, col.ea.

Et quid ſi dicat relinquo pro legitima, uel falcidia, ibi. uer. Sed quid, col.ead.

Et quid ſi dicat, relinquo filiæ meæ pro dote, ibi. uer. Quid autem, col.ea.

Et quid ſi dicat, quòd nihil ultra petere poſſit, ibidem, uerſiculo, Pręterea quæro, 23.col.1.

Et quid ſi dicat quòd teſtamentum poſſit extendi dictamine ſapientis, an poſſint addi illa uerba, titulo inſtitutionis, ibidem, uerſiculo, Vlterius quæro, col. ea.

Filiusfamilias an poſſit teſtari, q.18. in prin. 10.b, col.2.

Et an de peculio aduentitio, ibi. uer. Vera igitur, col. ea.

Et an de bonis caſtrenſibus, ib. ver. Scias tamen, 11.col.2.

Et quid de ſalario quod lucratus eſt in aduocationibus. ibidem, uerſiculo, Sed quid, col.ea.

Et an poſſit teſtari ad pias cauſas, q.5. uer. Sed nunquid, 3.colum.1.

Filius naturalis, uel ſpurius an poſſit a patre hæres inſtitui, uide infra, Spurius.

Filius an poſſit reuocare alienationem feudi factam per patrem, uide ſupra, Agnatus.

Filius poſſidens feudum paternum an teneatur creditoribus paternis ſatisfacere, §. Feudũ, q. 33. in prin.125.b, col.2.

Filius exhæredatus an ſuccedat in feudo, q. 74. car.136.col.2.

Filius inſtitutus in re certa, an ſuccedat in feudo æqualiter cum aliis, quæſtio.86. in prin.142.col.1.

Filius an poſſit hæreditatem repudiare, & retinere feudum, uide ſupra, Agnatus, uel filius.

Filiusfamilias an poſſit donare, §. Donatio, quæſtio. ſexta, car.62. col. 2. ubi late an poſſit donare inter uiuos, & an cauſa mortis, & an poſſit donare bona audientia, & quæ ad eum ſpectant pleno iure, &c.

Filiusfamilias an poſſit donare cauſa mortis patri ſibi conſenſum præſtandi, uide infra, Pater.

Filius naturalis an ſuccedat in emphyteuſi, §. Emphyteuſis. q.30. car.100.col.1.

Filius an teneatur de emphyteuſi, paterni creditoribus ſatisfacere, uide ſupra Debita.

Filius an poſſit repudiare hæreditate, & retinere emphyteuſim, quęſtione 37. uer. ex hac. 102.col.1.

Filij an ſuccedant in emphyteuſim, etiam quòd non ſint hæredes, ibi.

Filij vel agnati emphyteutæ an poſſint finita emphyteuſi petere vt eis confirmetur, vide ſupra, Agnati.

Finita emphyteuſi, an poſſit dominus propria auctoritate ingredi rem emphyteuticam, vide ſup. Dominus.

Finita emphyteuſi cuius ſint melioramenta, vide inf. Melioramenta.

Finita emphyteuſi an poſſint agnati vel filii petere, quòd eis confirmetur, vide ſup. Agnati.

Fiſcus an auferat hæreditatem a filio ſpurio a patre inſtituto, vide infra, Spurius.

Et an ab eo qui erat inſtitutus in teſtamento, quod reperitur a teſtatore cancellatum, vide ſupra, Cancellatio.

Fiſcus an ſuccedat in emphyt. §. Emphyteuſis, quæſtio. 29. in princi. 99. b, colum. 1.

Et quid ſi ſit eccleſiaſtica, ibid.

Frater an poſſit præterire fratrem, §. Teſta. q. 50. in prin. 31. col. 2.

Et an frater præteritus rumpat teſtamentum in totum, ibidem verſiculo, Sed quæro, col. ea.

Fratres mendicantes qui dicantur, ibidem, quæſtio. 29. verſiculo, Debes tamen, 17. col. 2.

Fratres minores, vel Prædicatores an poſſint capere ex teſtamento, ibid. verſicu. Hoc præmiſſo, col. ea.

Et an poſſint in teſtamento teſtes adhiberi, vide inf. Monachus.

Furioſus an poſſit teſtari ad pias cauſas, §. Teſtamentum, q. 5. verſ. Sed an furioſus, 3. col. 2.

Furioſus an poſſit exhæredari ex cauſa ingratitudinis ante furorem commiſſa, vide ſup. Filius.

Generatio ſecunda, uel tertia, quomodo intelligatur, §. Emphyteuſis, quæſtio. 34. car. 105. col. 1.

Hæres ſcriptus in teſtamento minus ſolemni an poſſit retinere hæreditatem, §. Teſtam. q. 90. verſiculo, Sed hæc quidem, 52. col. 1.

Hæredis nominatio a teſtatore ore proprio fieri debeat, ibidem, quæſtio. 37. in prin. 20. b, col. 1.

Et ibi late quid ſi notarius, vel alius illum nominet, & teſtator interrogatus reſpondeat, quòd ſic, columna eadem.

Et quid ſi hæres nominetur per relationem ad cedulam, q. 36. ver. Sed quid ſi teſtator. 20. col. 2.

Hæres qui cœpit perſoluere legata ex teſtamento minus ſolemni, an poſſit cogi alia perſoluere, q. 90. ver. Sed hic occurrit. 52. col. 2.

Hæredis inſtitutio eſt caput teſtamenti, vide inf. Inſtitutio.

Hæres an poſſit à teſtatore in euentum alicuius conditionis hæreditate priuari, ibidem, q. 69. in prin 42. col. 1.

Et cui hoc caſu hæreditas ipſa applicetur, ibidem, verſiculo, Sed pone, colum. 2.

Hæres qui in actu teſtamenti promiſit legatariis legata perſoluere, an poſſit ex tali promiſſione conueniri, quæſtio. 95. verſiculo, In hoc tamen, 54. colum. 2.

Hæredes extranei an ſuccedant in emphyteuſi, vide ſup. Extraneus.

Hypothecari an poſſit res emphyteutica domino irrequiſito, §. Emphyteuſis, q. 18. car. 94. col. 1.

Hypotheca generalis an comprehendat etiã bona emphyteutica, ibidem, Remiſſiue.

Ignorantia quòd res eſſet emphyteutica, an excuſet emphyteutam a ceſſatione canonis, vide ſupra, Emphyteuta.

Incidere arbores fructiferas an liceat emphyteutæ, vide ſup. Arbores.

Inciſione teſtamenti per teſtatorem facta, an teſtamentum ipſum annulletur, uide ſup. Cancellatio.

Incrementum eueniens in re feudali, an accreſcat vaſallo, §. Feudum, q. 88. verſic. Item quæro, 142. b, col. 1.

Infamis an poſſit teſtari, §. Teſtamentum, q. 23. car. 14. col. 1.

Ingratitudo eſt iuſta cauſa propter quam donatio facta reuocetur ex diſpoſitione l. fi. C. de reuoc. dona §. Dona. q 21. in prin. 74. b, col. 2.

Et quæ ſint cauſæ ingratitudinis, ibi.

Et an poſſit reuocari etiam ob alias cauſas ingratitudinis in ipſa lege non expreſſas, ibi. ver. Huius autem, col. ead.

Et an propter alimẽta non præſtita, ibid. ver. Quid ergo, col. ea.
Et an donatio facta eccleſiæ, poſſit reuocari propter ingratitudinem prælati, vel capituli, ibidem, verſicu. Item quæro, 75. col. 1.
Et an collatio beneficij eccleſiaſtici poſſit per Prælatum reuocari, ob ingratitudinem, vide ſup. Collatio.
Ingratitudo Prælati an noceat eccleſiæ, §. Feudum, quæſtio. 67. car. 134. b, columna 1.
Ingrediens religionem, vel iam ingreſſus, an poſſit teſtari, vide infra, Religio.
Ingreſſus religionis an rumpat teſtamẽtum, vide infra, Religio.
Inhabiles ad teſtãdum an poſſint teſtari ad pias cauſas, §. Teſtamentum, quæſtio. 5. car. 3. col. 1. in princ. & ibi quid in pupillo, prodigo, furioſo, damnato ad mortem, & filio familias, &c.
Iniuria verbalis illata patri per filium, an ſit ſufficiens cauſa ad exhæredationem, vide ſup. Filius.
Inſinuatio a ſtatuto requiſita an poſſit a teſtatore prohiberi, §. Teſtamentum. q. 65. car. 40. b, col 2.
Inſinuatio quid ſit, §. Donatio, quæſtio. 15. verſiculo, Quæro ergo, 70. b, columna 1.
Et quomodo fiat, ibi. ver. Quæro etiam, col. ea.
Et an facienda ſit in loco iudicij, ibidem, verſiculo, Vlterius quæro, colum. ead.
Et an in ea requiratur decretum iudicis, ibi. ver. Item quæro, col. ea.
Inſinuatio requiritur in quacunque donatione excedente ſummam quingentorum ſolidorum, §. Donatio, quæſt. 16. car. 71. col. 1.
Et quid in liberatione, ibid. verſicu. Item quæro, col. ea.
Et quid in pacto de non petendo, ibid. ver. Eademque ratione, col. ea.
Et quid in ceſſione, ibid. verſi. Idemque, col. 2.
Et quid in donatione reciproca, ibidem, ver. Sed nunquid, col. ea.
Et quid in donatione ob cauſam, ibid. ver. Sed quid dicendum, col. ead.
Et quid in donatione facta eccleſiæ, q. 17. car. 71. b, col. 1.
Et quid ſi dictum ſit, quòd ſint tot donationes, quot res, vide ſup. Cautela.
Et quid ſi ſit renunciatum inſinuationi, ibidem, verſiculo, Sed nunquid, 72. col. 1.
Et an donatio non inſinuata confirmetur iuramento, q. 18. col. ea.
Et an donatio propter defectum inſinuationis annulletur in totum, an autem ſolummodo quatenus excedit ſummam quingentorum ſolidorum quæſtio. 17. verſiculo, ſed quæro, 71. b, colum. 2.
Inſtitutio hæredis eſt caput teſtamenti, §. Teſta. q. 35. car. 17. b, col. 2.
Inſtitutio facta in re certa, an ſuſtineatur per diſpoſitionem auct. ex cauſa, uide ſup. Diſpoſitio auct. ex cauſa.
Inſtituendus eſt filius a patre, alias teſtamentum eſt nullum, uide ſupra, Filius.
Inſtitutus in re certa, an æqualiter ſuccedat cum aliis in emphyteuſi, §. Emphy. q. 38. car. 102. col. 2.
Inſtitutus in re certa an ſuccedat in feudo æqualiter cum aliis, vide ſupra, Filius.
Inteſtabilis actiue, an ſit etiam inteſtabilis paſſiue, §. Teſta. quæſtio. 34. verſi. Item quæro. 19. b, col. 1.
Interuertens emphyteuta poſſeſſionem domini, an poſſit ab eo propria auctoritate expelli, vide ſupra. Emphyteuta.
Inuentarii confectio an poſſit a teſtatore remitti, §. Teſtamentum, q 66. c. 41. col. 1. & ibi quid in hæredes, & in vſufructuario, & in tutore.
Inueſtitura quotuplex ſit, §. Feudum, quæſtio. 26. in prin. 115. b, col. 2.
Inueſtitura an transferat poſſeſſionem feudi in vaſallum, ibidem.
Inueſtituram petere debet vaſallus a domino intra annum, & diem, vide infra, Vaſallus.
Iocalia, & veſtes quas maritus facit in uxorem, an efficiatur proprie vxoris, §. Don. quæſtio. 10. verſiculo, Succeſſiue. 66. b, col. 1.
Iudex competens quis ſit in cauſis feudalibus, §. Feudum, q. 90. car. 143. col. 2. vbi late, quid ſi contentio ſit inter dominum, & vaſallum.
Et quid ſi inter ipſos vaſallos.
Et quid ſi aliquis eorum ſit clericus, &c.

Iudex

Iudex appellationis quis ſit in cauſis feudalibus, uide ſup. Appellatio.
Iuramentum habet vim clauſulæ derogatoriæ, §. Teſt. q. 94. uer. Vnum tamen, 53.b, col. 2.
Iuramentum fidelitatis an poſſit præſtari per procuratorẽ, §. Feu. q. 49. uer. Succeſſiue. 129.b, col. 1.
Iuramentum an confirmet donationem factam inter patrem, & filium. §. Donatio, quæſtio. 8. uerſicu. Sed quæro, 64. colum. 2.
Et an confirmet donationem omnium bonorum, q. 2. car. 59. bol. 2.
Et an cõfirmet donationem inter uirum, & uxorem, q. 9. uerſi. ſed quid ſi in ipſa, 65.b, col. 1.
Et quid ſi ſit ſimulata, ibid. uerſi. Hæc tamen, col. 2.
Et an ſuppleat defectum inſinuationis, q. 18. in prin. 72. colum. 1.
Iuramentum poſitũ in inueſtitura an operetur, quòd emphyteuta cadat primo anno quo ceſſat in ſolutione canonis, vide ſupra Emph.
Iura loquentia de emphyteuſi, an habeat locum etiam in bonis emphyteuticis eccleſiæ, §. Emphyteu. q. 48. car. 104.b, colum. 2.
Et an quo ad præiudicium laicorum, qui bona ipſa habent in emphyteuſim, ibi.
Iuriſdictio acquiſita per vaſallum, an accreſcat feudo, §. Feu. q. 88. ver. ſed pone, 142.b, colum. 2.
Iuriſdictio an poſſit prorogari per uaſallos, ibi. q. 90, uerſi. Sed quæro. 243. b, columna 2.
Ius accreſcendi an poſſit à teſtatore prohiberi. §. Teſt. q. 74. in prin. 44. colum. 1.
Ius accreſcendi, an habeat locum in feudis, §. Feu. q. 78. in prin. 137.b, colum. 1.
Ius feudorum quando originem habuerit, q. 1. car. 107. col. 1.
Ius priuandi vaſallum feudo, an tranſeat ad hæredes domini, q. 64. car. 132. b, colum. 1.
Et an contra hæredes vaſalli, quæſt io. 65. car. 133. col. 1.
Ius accreſcendi, an habeat locum in emphyteuſi, §. emphy. q. 39. car. 121. b, colum. 2.
Ius petendi, renouationem competens agnatis, vel filijs emphyteutæ, an duret vltra annum, uide ſupra, Agnati.

L

Laudemium ſoluendum eſt domino in alienatione rei emphyteuticæ, §. emph. q. 23. car. 95. col. 1.
Et an etiam de rebus donatis, ibid. uerſi. ſed quæro, col. ea.
Et quid ſi res emphyteutica poterat, ex forma inueſtituræ alienari, etiam domino irrequiſito, ibi. ver. ſed quid ſi in ipſa. col. ea.
Et quis teneatur ad laudemium an alienans, vel nouus acquirens, ibi. verſicu. Vlterius quæro, col. ea.
Et an laudemium pertineat ad proprietarium, vel ad vſufructuarium, ibi. uerſi. ſed pone. col. 2.
Lazarus à mortis reſurgens an recuperauerit bona, §. Teſt. q. 86. car. 51. col. 2.
Legata vniuerſalia an ſuſtineantur ex diſpoſitione auct. ex cauſa, & quid in legatis factis filio præterito, vel factis turpibus perſonis, vide ſup. Diſpoſitio auct. ex cauſa.
Legata quæ ſuſtinentur, ex diſpoſitione auc. ex cauſa, an petantur actione ex teſtamento, q. 54. uer. pro complemento, Remiſſiue. 33.b, col. 2.
Legatarius, an poſſit eſſe teſtis, in teſtamento, q. 55. uerſicu. præterea quæro, 34. b, colum. 1.
Legatarius an poſſit retinere rem ſibi relictam in teſtamento minus ſolemni, q. 90. uerſi. ſed hæc quidem. 52. colum. 1.
Legatario an teſtator licentiam concedere poſſit, ut propria auctoritate capiat rem legatam, q. 68. in princi. 48. colum. 1.
Legari an poſſit res feudalis, §. Feu. q. 40. uer. Ex hac concluſione. 122.b, columna 2.
Et an legato feudo debeatur ſaltem æſtimatio, ibi.
Et an pater poſſit feudum uni ex filijs ſuis prælegare, uide infra, Pater.
Legatum à filioſa. relictum in teſtamento, cui inſerta eſt clauſula codicillaris, an ſuſtineatur in uim donationis cauſa mortis, §. Donatio, q 6. uer. ſed quæro. 63. colum. 1.
Legatum an reuocetur propter ſuperuenientiam liberorum, vide ſup. Diſpoſitio l. ſi unquam, §. Donatio.

Legari an poſſit res emphyteutica ſiue domiui conſenſu, vide ſup. emphyteuta, §.Emphyt.
Leges loquentes de emphyteuſi an habeant locum in bonis emphyteuticis eccleſiaſticis, vide ſup.Iura ciuilia,§.Emphyteu.
Legitima eſt filio relinquenda titulo inſtitutionis, uide ſupra, Filius, §. Teſtamen.
Et quid in legitima aſcendentium, ibid. q.38. uerſicu.ſed quæro, 22. b,columna prima.
Legitimæ alienationem an teſtator prohibere poſſit, uide ſupra, Alienatio.
Legitimæ detractionem an poſſit teſtator prohibere, q. 72.in princip.b, columna ſecunda.
Legitimatus an poſſit à patre hæres inſtitui,uide inf.Spurius.
Legitimatus præteritus an rumpat teſtamentum, q. 84. cart. 51. columna prima.
Legitimatus an ſuccedat in feudo, §. Feudum. q.82. car.104.colum.2.
Et quid ſi expreſſe ſit legitimatus a principe ad feuda, ibid.uer. Sed quæro colum.ead.
Et quid ſi à Comite Palatino, ibi.uer. Et hæc quidem, b, col.1.
Et quid in legitimato per ſubſequens matrimonium, ibid.uerſi.Item quæro, columna ead.
Legitimatio an reuocetur propter ſuperuenientiam filiorum legitimorum, uide ſup.Diſpoſitio l.ſi unquam.
Legitimatio filij naturalis an reuocet donationem ad inſtar natiuitatis filij legitimi, vide ſupra, Diſpoſitio l. ſi unquam.
Legitimatus an ſuccedat in emphyteuſi, §. emph.q. 31. car. 100.col. 2.
Liberatio gratuita, an indigeat inſinuatione,vide ſup. Inſinuatio.
Liber feudorum an ſit ius ſcriptum, vel conſuetudo, §. Feudum,q.2. 208. columna 1.
Liber feudorum an ſit authenticus, & allegabilis ad deciſionem cauſarum, ibid. q.3. col. ea. & ibi etiam an poſſit allegari extra materiam feudalem, & an liget eccleſias, & eccleſiaſticas perſonas.
Libellarius contractus quid differat ab emphyteutico,uide ſupra, Contractus.
Libertus an poſſit præterire patronum, §. Teſt.q.51.Remiſſiue,31. b, columna ſecunda.
Locari an poſſit res emphyteutica ſine domini conſenſu, vide ſupra, Emphyteuta.

Maritus an poſſit donare uxori, & econtra,§. Donatio,q.9. in princ.64.b,colum.2.
Et quid in donatione cauſa mortis, ibid. ver.Et hæc quidem,65. col.1.
Et quid ſi facta ſit ob compenſationem ignobilitatis, vel ſenectutis, ibidem, ver. ſed pone,col. 2.
Et an confirmetur morte, ibi.verſic. Scias autem,b,colum. 1.
Et à quo tempore operetur talis confirmatio,ibi.ver.ſed quæro, col.2.
Et an huiuſmodi donatio confirmetur iuramento, ibid. uer. ſed quid ſi in ipſa,65.col.1.
Mater an poſſit filium exhæredare, aut præterire,§.Teſtam.quæſt.40. ver. ſed quæro.car.24.b,col.2.& q.47.car.30. b,colum. 2. & uide ſup. Exhæredatio, & ſupra, Filius.
Mendicantes qui dicantur, vide ſup. Fratres mendicantes.
Melioramenta finito feudo cui remanere debeant, §. Feu. q. 88. in prin. 142.col.2.
Et quomodo æſtimanda ſint, ibi. ver. ſed quæro,b,colum.1.
Melioramenta facta per emphyteutam, cui remaneant finita emphyteuſi, §. emp. q.45.in prin.114.colum. 2.
Meritorum probatio an requiratur in donatione remuneratoria, §. Donatio,q.3. ver.ſed hic occurrit.60. col.2.
Et an probetur per aſſertionem donantis,ibi.
Et an debeant æquiualere ipſi donationi, ibi.verſic.ſed nunquid. colum. ead.
Et quomodo dicantur æquiualere donationi,ibi. ver.Sed quæro,b,colum.1.
Metus nunquid annullet teſtamentum ipſo iure,§.Teſta.q.87. Remiſſiue,51.b,colum.1.
Militis teſtamentum plura habet priuilegia,§.Teſta.q.15. in prin.9.columna ſecunda.
Et an miles illa amittat poſt miſſionem ibi.uer.ſed quæro,b,col.1.

an illa competant aliis perſonis non militantibus, quæ ſunt in caſtris, ibid. ver. Item quæro, col. ea.
Miles poteſt decedere pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus, §. Teſtamentum, q. 6. car. 9. b. col. 11.
Miles an poſſit filium exhæredare, vel præterire, ibi. q. 40. ver. Sed quæro, 24. b. col. 2. & infra, præteritio.
Minor 25. ann. an reſtituatur aduerſus lapſum anni, a lege præfixi ad petendã inueſtituram, vide ſup. Annus.
Minoritæ an poſſint capere ex teſtamento, vide ſup. Fratres.
Monachus, vel religioſus an poſſit teſtari. §. Teſtamen. q. 28. car. 16. col. 2.
Monachi, vel religioſi an poſſint capere ex teſtamento, ibi. q. 29. in princip. 17. columna 2.
Et an poſſint eſſe teſtes in teſtamento, q. 55. verſiculo, Vlterius quæro, 34. b, colum. 1.
Monacho hærede inſtituto an hęreditas deferatur ipſo iure monacho, vel monaſterio, q. 30. car. 17. col. 2.
Monachus an ſuccedat in feudo, §. Feudum, q. 78 car. 138. col. 2.
Monaſterium an ſuccedat in emphyteuſi, §. Emphyteuſis, q. 33. car. 101. col. 1.
Morte confirmatur donatio inter virum & vxorem, vide ſupra, Maritus. Confirmatur etiam donatio inter patrem, & filium vide infra, pater.
Mora an poſſit per emphyteutã purgari, vide ſup. Emphyteuta.
Mulier an poſſit eſſe teſtis in teſtamento, §. Teſtamen. q. 53. verſiculo, Scias tamen. 34 col. 1.
Et quid de iure canonico. ibi. verſic. Sed quid de iure. col. ea.
Et quid in teſtamento ad pias cauſas, q. 6. verſiculo, Tertio infertur, 4. columna prima.
Et quid in teſtamento inter liberos, q. 8. ver. Secundo infertur, 5. b, col. 2.
Et quid in codicillis, d. q. 55. ver. Item quęro. Remiſſiue. 34. col. 2.
Munera miſſa ſponſæ ab eius ſponſo, vel ſocero, an præſumantur illi donata, §. Donatio, q. 10. car. 66. col. 2.

NAturalis obligatio an oriatur ex teſtamento non ſolemni, vide infra Obligatio.
Naturales filij an poſſint capere ex teſtamento, vide infra, Spurius.
Et an præteriti rumpant teſtamentum, §. Teſt. q. 42. ver. Sed quid in filijs, 16. b, colum. 1.
Naturalis an ſuccedat in feudo, §. Feudum. q. 82. in prin. 140. col. 2.
Naturales an ſuccedant in emphyteuſi, vide ſup. Filius.
Nepos legitimus ex filio ſpurio, an poſſit ab auo hæres inſtitui, vide ſupra, Auus.
Nepotes an in feudis ſuccedant in ſtirpes, vel in capita, §. Feudum, quæſ. 75. in princ. 136. b, col. 1.
Nepos ex filia fęmina an ſuccedat in emphyteuſi, § Emphy. car. 101. b, col. 1.
Nepos an faciat ſecundã, vel tertiam generationem, §. Emphy. q. 34. car. 101. col. 1.
Nominatio hæredis a teſtatore ore proprio fieri debet, vide ſupra Hæres.
Notarius de teſtamento debet eſſe rogatus, §. Teſtamen. quæſt. 55. verſicu. Quod vero, 37. col. 2.
Et quid in teſtamento inter liberos, ibid. q. 8. ver. Tertio infertur, car. 5. b, col. 2.
Notario ſtipulante an valeat donatio abſenti facta, §. Don. q. 13. in prin. 64. b, col. 2.
Et ibi an poſſit ante ipſius abſentis acceptionem reuocari, ibi.
Nouitius an poſſit teſtari intra annum profeſſionis, §. Teſta. quæſt. 28. verſic. Dixi ſecundum, 16. b, col. 2.
Nuncio interueniente, poteſt donari abſenti. vide ſupra, Abſens.

OBlatio nunquid ſufficiat ad euitandam caducitatem, uide ſupra, Emphy. Obligatio naturalis an oriatur ex teſtamẽto non ſolemni §. Teſta. q 90. in princip. 51. b, colum. 2.

PActa in inueſtitura appoſita qui dicit, probare debet, § Feud. q. 20. in prin. 114. colum. 1.
Papa an poſſit concedere Prælatis facultatem teſtandi de bonis eccleſiæ, § Teſt. q. 27. verſicu. Sed quæro, & uerſ. Sed an poterit, 15. col. 1.
Pares curiæ quomodo eligantur, § Feud. q. 90. uer. Sed quomodo, 143. col. 2.
Et an poſſint cogi ad iudicandũ, ibidem, ver. Sed an iſti, col. ead.
Pares curiæ laici an poſſint cognoſcere de fellonia vaſalli clerici, ibid. verſiculo, Sed

Sed quid ſi dominus.col.ea.

Pactum de non petendo an requirat inſinuationem,vide ſupra, Inſinuatio.

Pactum liberatorium an egeat inſinuatione, vide ſupra,Inſinuatio.

Pactum nudum de donando an pariat actionem.vide ſupra,Diſpoſitio.l. Si quis ar gentum.

Par vna teſtamenti per aliam declaratur, §. Teſtam. quæſtio.76.numero 3.reg.46. colum.1.

Partus immaturus non rumpit teſtamentum, §. Teſtam.quæſtione 45. verſicu. Sed quid ſi iſte,28.b,col.2.

Et ibi quando dicatur partus immaturus. verſ.eod.

Pater ex quibus cauſis poſſit filium exhæredare,uide ſupra, Filius.

Pater an poſſit prælegare feudum uni ex filijs ſuis,§.Feud.quæ.40. uerſ. Secundo infertur.122.b,col.2.

Et an poſſit de feudo plus aſſignare vni quàm aliis,ibid.

Pater an poſſit donare filiofamilias, §. Donat.q.8.car.63.b,col.1.

Et quid ſi ſubſint merita,ibid.uerſic. Hæc tamen.colum.2.

Et an merita ſint probanda,ibidem.

Et an neceſſe ſit, quod merita æquiualeant donationi,ibi.verſic. Scias etiam. colum.ead.

Et quid ſi excedant dimidiam, ibid.verſic. Sed pone,col.ea.

Et quid ſi pater donet filio in præmium emancipationis,ibidem,verſi. Secundo infertur,64.col.1.

Et quid ſi ex cauſa ſtudij, ibi.verſ. Tertio infertur,col.ea.

Et an donatio facta filio per patrem morte confirmetur,ibidem, verſiculo, Scias etiam.col.ſecunda.

Et an confirmetur iuramento, ibid. uerſi. Sed quæro,col.ea.

Pater an poſſit in emphyteuſi filiis ſuis præiudicare, §.Emphy.q 16 in princip.92. b,col.2.

Et quid ſi emphyteuſis ſit antiqua, uel paterna ibidem,uerſic. & hæc quidem. 93.b,col.1.

Pœna priuationis feudi, an incurratur ipſo iure,uel per ſententiam,§. Feudum,q. 62.car.132 col.2.

Pœna appoſita in inueſtitura, an operetur, quòd emphyteuta propter ceſſationem expelli non poſſit,uide ſupra, Emphyteuta.

Penſionem recipiens,an ſibi præiudicet in ea ducitate.uide ſupra, Dominus.

Penſio emphyteutica quo tempore anni ſolui debeat,§. Emph.q 12.in princip.88. colum.2.

Et an poſſit emphyteuta illā ſoluere pro tribus, uel quatuor annis futuris,ibid. uer.Sed pone.89.col.1.

Penſio an debeat augeri propter augmentum contingens in re emphyteutica. ibid.quæſ.41.uerſic. Sed nunquid. 103. colum.1.

Permutari an poſſit res emphyteutica domino irrequiſito, §. Emphy. quæ.17. car. 93.b,col.2.

Peſtis tempore an ſufficiant in teſtamento quinque teſtes,uide infra,Teſtes.

Pignorari an poſſit res emphyteutica ſine domini conſenſu, uide ſupra, Emphyteuta.

Plures ſimul uocati ad ſucceſſionem, an cenſeantur uocati ſimul, & ſemel, an autem ordine ſucceſſiuo,§. Teſtam.q 76. in 6.reg.uerſi.Secundo infertur,car.46. col.1.& q.80 late,49.b, col.2.

Poſſeſſio feudi an transferatur in uaſallum per inueſtituram, uidę ſupra, Inueſtitura.

Poſſeſſionem interuertens emphyteuta an poſſit a domino propria auctoritate expelli, uide ſupra, Emphyteuta.

Poſſeſſionem rei emphyteuticæ ſibi donatæ, an poſſit donatarius ſine domini conſenſu apprehendere, uide ſupra, Donatarius.

Poſthumus an hodie poſſit a patre exhæredari, §.Teſtam. q.41.uerſicu. Vlterius quæro. 26.col.1.

Poſthumi agnatione quando rumpatur teſtamentum, ibid.q.45.car.28.b, col.2. uide infra, Præteritio.

Potentior perſona quæ dicatur, §. Emphyt. q.22.car.94 b,col 2.

Prædicatores an poſſunt capere ex teſtamento, uide ſupra, Fratres prædicatores.

Prælatus, aut clericus an poſſint teſtari, §. Teſtam. quæſtione 27. cap. 14. b, columna ſecunda, ubi late, quid de bonis eorum patrimonialibus, & quid de bonis Eccleſiæ, uel quæſitis ex fructi-

fructibus eccleſiæ,& quid de ipſis fructibus,& quid de quotidianis diſtributionibus.per tot.
Prælatus non habens propinquos, an poſſit teſtando præferre extraneum eccleſiæ, ibidem, quæſt.27.uerſiculo, Circa bona.14.b,col.2.
Prælatus an poſſit infeudare bona eccleſiæ ſolita infeudare, §. Feudum, q. 13. in princip. 111.b,col.2.
Et an in tali infeudatione interuenire debeant ſolemnitates, ibidem, uerſic. Sed quæro.colum.ead.
Et an poſſit illa infeudare affinibus ſuis, ibidem, uerſiculo, Vlterius quæro, 12. colum.1.
Et quid in feudo decimarum, uide ſupra, Decimæ.
Et quid in feudis apertis tempore prçceſſoris ſui,d.q 13.uer.Sed nunquid.112. b, colum.2.
Et quando dicatur res eccleſiæ ſolita, uel non ſolita infeudari, uide infra, Res eccleſiæ.
Et an prælatus poſſit in tali infeudatione alterare conſuetudinem, uide ſupra, Conſuetudo.
Prçlati ingratitudo an obſit eccleſiæ, uide ſupra, Ingratitudo.
Prælatus an poſſit bona eccleſiæ in emphyteuſim concedere, §. Emphyt. quæſtio. 6.in prin.82.b,col.1.
Et quid ſi concedat alio modo, quàm ſolita ſint concedi. ibid. uer. Scias tamen. colum.ead.
Et uſque ad quam generationem concedi poſſint, ibidem, uerſi. Quæro uſque. colum.2.
Et an poſſint concedi pro hæredibus extraneis, ibid.uerſicu. Sed nunquid.ead. 83.colum.1.
Prælatus recipiendo penſionem, an præiudicet eccleſiæ, §. Emphyt.q.10.uerſi. Sed nunquid 87.col.2.
Prælegari an poſſit uni ex filiis res emphyteutica, uide ſupra. Pater.
Præſcriptio iuris emphyteutici quanti temporis præſtatione inducatur, Emphyteuſis, quæſtio.7.Remiſsiue, 83.columna ſecunda.
Præſenti, & tacenti donatio facta nunquid ualeat, §. Donatio, q.14.uer. Sed pone, 69 b, columna 2.
Præteritio filii an reddat teſtamentum ipſo iure nullum, §. Teſtam.quæſtio.42. car.26.colum.2.& quæſtio.43.ner. Succeſſiue,27.b,col.2.
Et quid in emancipato, q.42.uerſi. & hæc quidem, 26 col.2.
Et quid in teſtamento militis.ibi.
Et quid in filiis naturalibus, ibid.uerſ. Sed quid in filiis col.1.
Et quid in filio legitimato, ibi. uerſic. Sed quçro.Remiſsiue col.2.
Et quid in filia fœmina ibi.uer. Item quæro, ea. & ibi quid ſi adſit ſtatutum excludens fœminas col.ea.
Et quid de iure prætorio, q.43.cart.27.b, colum. 1.
Et quid ſi filius præteritioni conſentiat ibidem, uerſiculo, Sed quid ſi ipſe, columna ſecunda.
Et an talis approbatio præiudicet inſtitutis, ibidem, uerſiculo, Sed pone, eadem. 28.colum.1.
Et quid in filio poſthumo, q. 45. car. 28. col.2.b.
Et quid ſi talis poſthumus uiuo teſtatore decedat, ibidem, uerſiculo, Sed pone.columna ead.
Et quid ſi naſcatur in 6 uel 8. menſe, ibi. uer.Sed quid ſi iſte.col.ea.
Præteritio matris, & fratrum, nunquid annullet teſtamentum, uide ſupra, Frater, & ſupra, Mater.
Primum teſtamentum an reuocatur per ſecundum, uide infra, Teſtamentum.
Probatio meritorum an ſit neceſſaria ad ualiditatem donationis remuneratoriæ, uide ſupra, Merita.
Procurator ſoluendo canonem, an excuſet emphyteutam à caducitate, uide ſupra, Emphyteuta.
Prodigus an poſsit teſtari. §. Teſtam.q. 33. car.19 col.2.
Et an poſsit teſtari ad pias cauſas, q. 5.uer. Secundo infertur.3.col.1.
Prohibere an poſsit teſtator alienationem legitimç, uel bonorum hæredis, uide ſupra, Alienatio.
Et an poſsit prohibere diuiſiones inter hçredes, uide ſupra, Diuiſio.
Et an poſsit prohibere detractionem Falcidiæ, legitimæ, uel Trebellianicæ, uide ſupra, Falcidia, legitima, & infra, Trebellianica.
Promiſsio de donando facta pacto nudo an pariat actionem, uide ſupra, Diſpoſitio.

tio.l.Si quis argentum.

Proprietarius directi dominij,an debeat habere laudemium,an autem vſufructuarius,vide ſupra,Laudemium.

Proteſtatio facta per vaſallum in alienatione feudi,an illum excuſet,§. Feudum, quæſtio.31.verſicu.Item quæro,118.b, colum.2.

Proteſtatio an excuſat emphyteutam alienantem, vide ſupra, Emphyteuta.

Proteſtatio domini directi expellẽtis emphyteutam, an conſeruet illi ius ad petendam penſionem, & è contra, vide ſupra, Dominus.

Proximiores vocati a teſtatore, an intelligantur proximiores ipſius teſtatoris,an vero illius cui ſubſtituũtur, §. Teſtam. q.76.in 6.reg.verſ.Sed hic occurrit.46. colum.1.

Pupillus an poſſit teſtari ad pias cauſas, ibi. q.5.ver.Hinc infertur,3.col.1.

Purgatio moræ an permiſſa ſit emphyteutæ, qui in ſolutione canonis ceſſauit, vide ſupra,Emphyteuta.

QValitas maſculinitatis poſita in vna ſubſtitutione,an cenſeatur repetita in alia.§. Teſtam.quæſt.76.in 3.reg.45.b, colum.1.

Quantitatis præſtatio a Princip an requiratur in contractu emphyteutico, vide ſupra, Contractus emphyteuticus.

Querela inofficioſi an hodie ſit ſublata, §. Teſta.q.40.car.24.col.2.in prin.

REcognitio feudi facta per vaſallum præter ſolitam formam, an noceat poſteris, § Feudum,q.20.verſicu. Sed pone. 114.colum.1.

Recuperatio rei alienatæ, an excuſet emphyteutam a caducitate, vide ſupra, Emphyteuta.

Relegatus an perdat teſtamenti factionem, §.Teſtam.q 22.verſicu.relegatus.13.b, colum.1.

Religionis ingreſſu an rumpatur teſtamentum prius factum, §. Teſt.q.28. verſic. Sed retenta.16.b,col.1.

Religionem ingrediens, vel iam ingreſſus quando poſſit teſtari, d. q. cart. 16. colum.2.in prin.

Religioſus an poſſit capere ex teſtamento,q. 29.car.17.col.2.

Relinquo uerbum, an importet inſtitutionem,ibid.q.38.verſic.Quid vero.22.b, colum.2.

Remiſſio penſionis an fiat emphyteutæ propter bellum,§.Emphy.q.8.verſicu. Sed quid ſi emphyteuta.84.b,col.1.

Et an propter ſterilitatem,uide infra,Sterilitas.

Et an propter damnum contingens iure emphyteutico,vide ſupra, Damnum.

Renunciatio feudi facta per uaſallum,an præiudicet agnatis, §. Feudum,q.34.verſ. Et hæc quidem.120.b,col.1.

Renunciari an poſſit inſinuationi, §.dona.q. 17.verſicu.Sed nunquid,Remiſſiuè.72. colum.1.

Renunciari an poſſit diſpoſitioni, l. ſi vnquã, vide ſup.Diſpoſitio.l. ſi vnquam.

Res eccleſiæ quando dicantur ſolitæ, uel nõ ſolitæ infeudari,§.Feudum,q.13.uerſi. Nunc pro intelligentia.111.b, col.2.

Res eccleſiæ an poſſint per Prælatum in feudum concedi,uide ſup.Prælatus.

Res in dubio an præſumatur feudalis, uel allodialis, uide ſupra,Bona.

Res eccleſiæ an poſſint in emphyteuſim concedi,§. Emphy.quæſt.6.in princip. 83. b,colum.1.

Reſurrectione teſtatoris,an rumpatur teſtamentum,§.Teſt.q.86.car.51.col.2.

Reuocatur donatio propter ſuperuenientiam liberorum,vide ſupra,Diſpoſitio l.ſi unquam.

Item reuocatur propter ingratitudinem donatarij,vide ſupra,Ingratitudo.

Item reuocatur quia inofficioſa, vide ſupra,Donatio inofficioſa.

Item donatio ob cauſam reuocatur cauſa non ſecuta, §. Dona.quæſt.25.cart.88. b,colum.2.

Item donatio cauſa mortis reuocatur propter pœnitentiam, ibid.verſi.Sciendum eſt etiam.79.col. 1.

Et an reuocetur propter cõualeſcentiam donatoris, ibidem, verſiculo, Sed nunquid.col.ead.

Rogitus notarij, & teſtium eſt in teſtamento neceſſarius,§.Teſt.q.58.37.col. 1. & ibi quid in teſtamento ad pias cauſas, & inter liberos,Remiſſiue.

Et quid in teſtamento militis,ibi.verſicu. Item quæro,col.2.

Ruſticus ſi ruri teſtamentum condat, ſufficiunt quinque teſtes, vide infra, teſtes.

Scri-

[illegible]

SCriptura an requiratur in contractu emphyteutico, §. Emphy. q.4.car.82.col.2.

Sententia uel declaratio an requiratur, ad hoc, ut emphyteuta ceſſans in ſolutione canonis, cadat à iure ſuo. ibidem, q. 9.car.89.col.2.

Et quid in emphyteuta qui alienauit, q. 13. verſiculo, Adde, quod, 88.columna ſecunda.

Seruitutes acquiſitę per uaſallum an accreſcant feudo, §. Feud. q.88.verſi. Sed quid de ſeruitutibus. 142 b, col.2.

Seruitutem imponere rei emphyteuticæ an poſſit emphyteuta, ſine domini conſenſu, §. emphy. q.21.car.114.col.2.

Solemnitates iuris ciuilis an ſint ſublatæ in teſtamentis ad pias cauſas, §. Teſta. q.6. car. 3. b, col.ij.

Solemnitates requiſitæ in alienatione rei eccleſiaſticæ non ſeruantur de conſuetudine in conceſſione in emphyteuſim, §. emphy.q.28.uerſi.& ſi dicas, 98.colum. ſecunda.

Spurius, uel naturalis an poſſit à patre hæres inſtitui, §. Teſt.quęſtio. 31. car. 19. col. prima.

Et quid ſi ſit inſtitutus, an fiſcus ab eo tanquam ab indigno auferat hęreditatem, ibidem, uerſiculo, Sed quid ſi pater, colum. ea.

Et an poſſint ei relinqui bona paterna ab alio qui fuerit ab eius patre hæres inſtitutus, ibidem, verſiculo, ſed pone, col. ij.

Et quid in ſpurio legitimato, ibidem, uer. ſcias tamen. col.ea.

Et quid ſi ſit inſtitutus ſub conditione ſi legitimabitur, ibid. verſi. Sed quæro, b. col. 1.

Stante ſtatuto, quòd extantibus maſculis fœminæ non ſuccedant, an in emphyteuſi conceſſa maſculis, & fœminis, fœminæ cum maſculis admittantur, uide ſupra, Fœminæ.

Statuto circa legitimam diſponente aliter, quam per ius commune diſpoſitum ſit, an nihilominus talis legitima ſit titulo inſtitutionis relinquenda, vide ſupra, Filius.

Statuto diſponente, quòd Teſtamenta inſinuentur, an poſſit teſtator prohibere teſtamenti inſinuationem, vide ſupra, Inſinuatio.

Statuto vigente, quòd extantibus maſculis fœminæ non ſuccedant, nunquid ſi filia ſit pręterita poſſit dicere teſtamentum nullum, §. Teſta. q.43. verſic. Item quæro, 26.b, col.ij.

Et an ſtante eodem ſtatuto, teſtator inſtituens ſimpliciter filios ſuos cenſeatur etiam inſtituiſſe fœminas, q.76.in 6. re. ver. Scias tamen, 45.b, col.ij.

Statutum, quòd teſtamentum fieri poſſit coram quinque teſtibus an ualeat, ibidem, quæſtio. 57.verſi. Item quæro Remiſſiue.

Statutum, quod filiusfamilias poſſit teſtari, nunquid ualeat, ibid. q.18. uerſicu. Vlterius quæro. Remiſſiue. 35.b, col.ij.

Statutum, quod pater poſſit inſtituere filium ſpurium, an valeat, ibidem, quęſt. 31. uerſi. Præterea quæro. Remiſsiue, 18. b, col.1.

Sterilitas an excuſet emphyteutam à caducitate uel operetur, ut fiat illi remiſsio penſionis, §.emphy. q.8.uerſi. Sed nunquid, 84.b, col.ij.

Subſtitutio, quæ in teſtō expreſſa non reperitur nō debet dici facta, §. Teſt.quæſt. 76.in 1. reg. uerſiculo. In aliis, 45. col. ſecunda.

Subſtitutiones pupillares, & exemplariæ, an ſuſtineantur ex diſpoſitione auc. ex cauſa, uide ſupra, Diſpoſitio aucten.cx cauſa.

TEſtamentum quid ſit, §. Teſta. q. 11.b, col. 1.

Teſtamenti factio quo iure ſit introducta, q.2. col. ead.

Teſtamentorum ſpecies quot ſint, ibid. q. 3. car.2.col. 1.

Teſtamentum in ſcriptis, & nuncupatiuum quid differat, ibi.q 4.car.2.col.ij.

Teſtamentum conditum ab eo qui uolebat teſtari in ſcriptis, non ſeruatis ſolemnitatibus requiſitis, an valeat, ut nuncupatiuum, ibidem, uerſiculo, Sed quæro. columna ea.

Teſtamentum factum per relationem ad cedulam, nunquid ualeat, ibidem, uerſi. Sed pone. col.ea.

Teſtamentum confectum ad interrogationem alterius, an ualeat, ibidem, q. 37. in prin.20.b, col. 1.uer. Sed quid ſi.

Teſtamentum conditum à filio, dum pater eſt apud hoſtes captiuus, nunquid ualeat, ibi.q.18, uer, Sed pone.col.1.

Teſta-

Teſtamentum conditum ſecundum conſilium Galli an valeat, ibid.q.35. verſic. Hinc infertur, 20.col. 1.
Teſtamenti vna pars per aliam declaratur vide ſupra, pars.
Teſtamentum nullum ex cauſa præteritionis, vel exhæredationis ſuſtinetur ex diſpoſitione auct. ex cauſa. C. de liber. præter. vide ſupra. Diſpoſitio auten. ex cauſa.
Teſtamentum imperfectum ſuſtinetur inter liberos ex diſpoſitione l. hac conſultiſſima, §.ex imperfecto. C. de teſtam.vide ſupra, Diſpoſitio, §. ex imperfecto.
Teſtamentum imperfectum ad pias cauſas ſuſtinetur, ibi.q.6.& 7.3.a,b.
Et an ſuſtineatur etiam quo ad legata laicis relicta, ibidem, verſiculo, Sed quæro, 4.b, columna 1.
Teſtamentum nutu conditum ad pias cauſas valet, ibidem, verſiculo, Quinto infertur, 4.columna 2.
Teſtamentum perfectum an aliquando reuocetur per ſecundum imperfectum, ibi.q.97.car.54.b,col.2.
Teſtamentum primum reuocetur an per ſecundum, ibidem, quæſtio. 94.cart. 53. b, columna prima.
Et quid ſi primum ſit iuratum, ibi. verſic. Sed quid ſi teſtator, col. ea.
Et an hoc caſu teſtator ſit periurus, ibid. ver. Sed nunquid, col. 2.
Et quid ſi ex ſecundo teſtamento non ſit adita hæreditas, q.96.car.54.b, columna prima.
Et quid in teſtamento condito inter liberos, q.98.car.55.col.1.
Et quid ſi primum teſtamentum habet clauſulam derogatoriam, quæſt. 99. late. 55.b, col. 1.
Teſtamẽtum militis quæ priuilegia habeat, ibid. quæſt. 15. & ſequen. car.9. columna 2.& ſequen.
Teſtamentum an contra teſtatoris voluntate reuocetur, ibid.q.91. car.52.b.col.1.
Et quid ſi concurrat tempus decennij, ibi. ver. Bene verum eſt, col. 2.
Et à quo tempore ſit computãdum iſtud decennium, ibid. verſicu. Sed nunquid. columna eadem.
Et quid ſi teſtator dicat, quòd vult decedere inteſtatus, q.92.car.53.col.1.
Teſtamentum non ſolemne an ſit ipſo iure nullum, ibi.q.89. car.51.b, col. 1.
Et an ex eo oriatur naturalis obligatio. q. 90. columna 2.
Teſtamentum metu conditum, an ſit ipſo iure nullum, quæſtio. 87. Remiſſiuè, 51. b, colum. j.
Teſtamentum an rumpatur per ingreſſum monaſterii, vide ſupra, Religio.
Et an legitimatione filii, vide ſupra, Legitimatus.
Et an reſurrectione teſtatoris, vide ſupra, Reſurrectio.
Et an præteritione. vel exhæredatione filiorum, parentum, uel collateralium, vide ſupra, Filius, Frater, Mater, præteritio, &c.
Teſtator eatenus cenſetur diligere in ſubſtitutione quatenus dilexerit, in inſtitutione, ibi.q. 76.in 3.reg.45.b, col.1.
Teſtatoris mens præſumitur fuiſſe conformis diſpoſitioni iuris, & ſtatutorum, ibi. in 6.reg.col. ij.
Teſtatoris voluntas quomodo interpretanda ſit, q.76.late, eo.§ 45. col. 1.
Teſtator cenſetur uelle minus grauare hæredum, quàm ſit poſſibile, d.q. 76. in 4.regu. b, col. ij.
Teſtator an poſſit prohibere hæredi detractionem trebellanicæ, vide infra, Trebellianica.
Et an poſſit prohibere detractionem legitimæ, vide ſupra, Legitima.
Et an poſſit prohibere detractionem falcidiæ, q.73. verſi. Sed quæro, 44. columna prima.
Et an poſſit prohibere alienationem ipſius legitimæ, vide ſupra, Alienatio.
Et an poſſit prohibere diuiſionem inter hæredes, vide ſupra, Diuiſio.
Et an poſſit prohibere ius accreſcendi, vide ſupra, accreſcendi.
Et an poſſit prohibere heredi alienationem rerum ſuarum, vide ſupra, Alienatio.
Et an poſſit prohibere, ne pro legatis bona ſua ſint tacite hypothecata, quæſtio. 70. §. teſtamentum, 42. col. 2.
Et an poſſit remittere vſufructuario cautionem de utendo fruendo, &c. uide ſupra, Cautio.
Et an poſſit prohibere, ne teſtamentum ipſum inſinuetur, vide ſupra, inſinuatio.
Et an poſſit remittere confectionem inuenta-

uentarij,uide ſupra Inuentarium.
Et an poſſit concedere legatario facultatem capiendi rem legatam propria authoritate,uide ſupra, Legatarius.
Et an poſſit legare tutori, uel adminiſtratori liberationem, à ratione reddenda. q. 73. verſicu. Item quæro. Remiſſiuè. 43.b,col. 2.
Et an poſſit priuare hæredem hæreditate in euentum alicuius conditionis, vide ſupra,Hæres.
Et an poſſit diſponere de rebus hæredis, q.71.car.42.b,col.1.
Et an poſſit bona hæredis expreſſe obligare,ibid.ver Item quæro,col.ea.
Et an poſſit imponere onus fideicommiſſi ſuper re,per eum prius hæredi donata, vide ſupra,fideicommiſſum.
Teſtes quot requirantur ad probandam ingratitudinem vaſalli,§.Feudum, quæſ. 60.car.131.b,col.2.
Teſtes in teſtamento debent ſaltem ſeptem interuenire, §. Teſt.q.56.car.35.col.1.
Et an hic numerus ſit de forma ſubſtantiali, vel probatoria ipſius teſtamenti, ibi.ver.& ſcias.col.ea.
Et an tempore peſtis ſufficiat minor numerus,vide ſupra,Peſtis.
Et quid in teſtamento ad pias cauſas condito,q 6.ver. Hinc infertur. 6.
Et quid in teſtamento condito inter liberos,q.8.ver.Tertio infertur.3.b, col. 2.
Et quid in teſtamento condito ruri à ruſtico,§.teſtamentum q.56.verſ.Sed quid in teſtamentis,35.b,col.1.
Et quid in teſtamento condito coram Imperatore, ibidem, verſiculo, eſt etiam. col.eadem.
Et an de iure canonico minor numerus teſtium ſufficiat,q.57.cart.36.columna ſecunda.
Teſtes qui poſſint in teſtamentis adhiberi, ibi.q.55.per tot.34.
Teſtes in teſtamento adhibiti debent eſſe rogati,ibi.q.58.car.37.col.1.
Et quid in teſtamento nuncupatiuo, ibid. ver.& hæc quidem.col.ea.
Et quid in teſtamento ad pias cauſas,quęſtio.6.verſiculo, Secundo infertur.4.colum.1.
Et quid in teſtamento condito inter liberos,q.8.ver.Secundo infertur,5.b,columna ſecunda.
Et quid in teſtamento militis,q.58. verſi. Item quæro,37.col.2.
Et an ſufficiat,q̃ ſint rogati ab alio,quàm à teſtatore,ver. ſcias tamen,col.ea.
Teſtes in teſtamento adhibiti, neceſſe eſt vt videant teſtatorem,ibi.q.59.car.37. b, colum.1.
Titulus vaſallagij an præſumaẗ per curſum decennij,§ Feud.q.19.car.113.b,col.2.
Titulus de ſacroſanctis eccleſiis, & de Epiſcopis & clericis, eſt nullus ex defectu poteſtatis Imperialis circa perſonas, & res eccleſiaſticas,§.emphyt.q.28. verſ. Nec dicatur.98.col. 1.
Traditio rei emphyteuticæ an requiratur ad hoc vt emphyteuta alienans cadat à iure ſuo,vide ſupra,emphyteuta.
Tranſuerſales agnati an poſſint finita emphyteuſi petere, quòd illis reſirmetur, vide ſupra, Agnati.
Trebellianicæ detractio an poſſit à teſtatore prohiberi, §.Teſt.q.62.car.38.col.2.
Et quid in codicillis.ibi.verſi. & hæc concluſio.Remiſſiuè,b,col. 2.
Et an poſſit tacite prohiberi, ibi.ver.Habet etiam,col.ea.
Et an verbis vniuerſalibus,ibi.verſic.Sed nunquid,col.ead.
Et an poſſit prohiberi etiam in filijs primi gradus,q.63.car.36.col 2.
Tutori an poſſit teſtator remittere cōfectionem inuentarij,vide ſupra,Inuentariū.
Tutoris datio an ſuſtineatur ex diſpoſitione.§.ex imperfecto, vide ſupra, Diſpoſitio.

Vaſallus an teneatur dominū adiuuare ſuis ſumptib.§.Feu.q.81.car.114.col.2.
Vaſallus inhabilis ad pugnandum, ſi ex prælio aufugiat,an poſſit priuari feudo,ibi. ver.Item quæro.col.ea.
Vaſallus an teneatur præferre ſalutem domini,ſuæ propriæ ſaluti,ibi.ver.Sed quæro.b,col. 1.
Vaſallus an teneatur adiuuare dominum etiam contra patrem, & fratrem ipſius domini,ibidem,verſic.Sed nunquid. columead.
Et an contra ſeipſum,ibid.ver.Sed teuebitur.col.ead.
Vaſallus tenetur petere inueſtituram à domino intra annum, & diem, aliàs cadit à feudo, ibidem, quæſtio. 49. cart.128. colum. 1.
Et quando incipiat currere iſte annus, vide

de ſuprà, Annus.
Et an hoc caſu vaſallus cadat à feudo ipſo iure, d quæſtione 49. verſiculo, Item quęro. § Feudum, 128.b, col. 1.
Et an admittatur purgatio moræ, ibid. ver. Sed nunquid, col. 2.
Et quid ſi vaſallus non poſſideat feudum an illi currat tempus, ibid. verſic. Item, quid ſi forte, col. ead.
Et an ſi dominus poſtea illum recipiat ad debita ſeruitia, videatur illi remiſiſſe caducitatem, vide ſupra, Dominus.
Et quid ſi dominus neget facere inueſtituram, vide ſupra, Dominus.
Et an agnatus qui acquiſiuit aliam partem feudi, teneatur pro illa petere nouam inueſtituram, vide ſupra, Agnatus.
Vaſallus an teneatur alere dominum egenum, q. 23. car. 115. col. 1.
Vaſallus an teneatur liberare dominum in carceribus retentum. quæſtio. 24. colum. ſecunda.
Vaſallus negans feudum, priuatur feudo, quæſtione 59. in 12. cauſa, 131.b, columna prima.
Et quid ſi neget tantum partem, an cadat à toto feudo, ibid. verſ. Sed quid ſi vaſallus. col. ead.
Et quid ſi neget in genere narrata prout narrantur, ibidem, verſicu. Sed quæro, col. 2.
Vaſallus an poſſit vocare dominum in ius ſine venia, quæſtione. 25. car. 115. b, colum. 1.
Vaſallus an poſſit alienare feudum ſine conſenſu domini, quæſtio. 31. in princ. 117. b, col. 1.
Et an propter neceſſitatem famis, ibid. ver. pone vaſallus. 118. col. 2.
Et quid ſi feudum ſit acquiſitum pro ſe, & quibus dederit, ibidem, verſicu. Vlterius quæro, col. 1.
Et an ſcientia, & taciturnitas domini ſufficiat pro conſenſu, ibidem, verſicu. præterea quæro, 118.b, col. 1.
Vaſallus an poſſit alium de feudo ſubinfeudare domino irrequiſito, q. 32. in prin. 119. col. 1.
Et quid ſi feudum ſit eccleſiaſticum, ibid. ver & hæc quidem, col. 2.
Et quid ſi ſit feudum decimarum, vide ſupra, Decimæ.
Et an ſcientia, & taciturnitas domini ſufficiat pro conſenſu, §. Feudum. quæſt. 31. verſiculo, præterea quæro. 118. b, col. 1.
Vaſallus cui feudum eſt ſubinfeudatum, ſi velit illud alienare, à quo debeat habere conſenſum, an à ſupremo domino, an ab immediato, d. q. 32. verſ. In propoſito. 116. b, col. 1.
Vaſallus an poſſit feudum locare ad longum tempus, quæſtione 33. cart. 120. colum. 1.
Vaſallus an poſſit renunciare feudo in manibus domini ipſo inuito, quæſtione 34. colum. 2.
Et an facta renuntiatione ſit liberatus à præſtatione ſeruitiorum, ibidem.
Et an poſt renuntiationem poſſit impune dominum offendere, ibid. verſ. Sed poſito, 34. b, col. 1.
Et an talis renunciatio præiudicet agnatis, vide ſupra, Renunciatio.
Vaſallus an poſſit rem feudalem dare alteri in emphyteuſim, q. 33. uerſ. Idem etiã, 120. col. 1.
Et an poſſit dare ad libellum, ibidem. ver. pariter etiam, col. ea.
Vaſallus an poſſit feudum pignorare, q. 35. in prin. 121. col. 1.
Vaſallus an poſſit feudum dare in dotem, q. 36. col. ead.
Vaſallus an poſſit ſuper feudo conſtituere ſeruitutem, quæſtione 37. cart. 121. b, col. 1.
Et an uſumfructum, ibid. uerſic. Sed nunquid. col. ea.
Vaſallus an poſſit ſuper feudo tranſigere, q. 38. col. 2.
Et an poſſit de feudo, facere compromiſſum, q. 39. col ead.
Vaſallus an poſſit de feudo teſtari, & illud legare, aut prælegare quæſt. 40. eadem, 122. col. 2.
Vaſallus an poſſit incidere arbores fructiferas in fundo feudali, quæſtio. 47. cart. 127. b, col. 1.
Vaſallus an poſsit alienare feudum, in præiudicium agnatorum, uide ſupra Feudum.
Vaſallus committens ſtuprum cum vxore domini, an amittat feudum, quæſtio. 48. col. 2.
Vaſallus alienans feudum, ſine conſenſu domini,

mini,an cadat à feudo,quæ.31.car.117.b.col.1.
Et quid ſi contractus erat ex aliqua alia cauſa nullus,ibidem,verſiculo,Sed quęro,columna ea.
Et quid ſi non ſit ſecuta traditio, ibi.verſ. Sed nunquid,col.ead.
Et quid ſi ſecuta ſit,ſed ficta,ibid.verſicu. Sed quid ſi non.col.2.
Et quid ſi proteſtetur ſe alienare,ſaluo cõſenſu domini,vide ſup.Proteſtatio.
Vaſallus,qui poſt alienationem recuperat feudum, an euitet pęnam priuationis, quæſt.31.uerſicu. Sed quid ſi uaſallus, 118.col.1.
Vaſallus alienans ſolummodo partem feudi, an cadat à toto, ibidem, verſiculo, Sed pone.col.ead.
Vaſallus an poſſit alienare commoditates feudi,ibi.ver.Succeſſiue,col.2.
Vaſallus delinquens contra vnum ex pluribus dominis, an cadat à toto feudo, q.53.car.130.b,col.1.
Vaſallus contrahens amicitiam, cum inimicis domini, an cadat à feudo,q.44.colũ. eadem.
Vaſallus deteriorans feudum, an poſſit eo priuari,q.56.car.131.col.1.
Vaſallus qui per triennium ceſſauit ſoluere penſionem,an priuetur feudo,quæſtio. 51.car.130.col.1.
Vaſallus ſe ipſum occidens,an priuetur feudo,q.58. car.131.b, col.1.
Vaſallus an poſſit priuari feudo ſine cauſa, q.59.colum.ead.
Vaſallus offendẽs dominum ui aut metu coactus,an excuſetur,q.61.car.132.col.1.
Vaſalli an poſſint prorogare iuriſdictionem alterius iudicis,uide ſupra,Iuriſdictio.
Vaſallus recipiens inueſtituram de feudo antiquo,tanquam de nouo, aut præiudicet agnatis,quæſt.8.uerſiculo, Quæro nunc,108.b,col.2.
Vaſallus an poſſit rem feudalem concedere in emphyteuſim,§. Emphyt. q.5.Remiſſiue,82.b,col.1.
Veſtes,& iocalia per maritum uxori data,an cenſeantur donata,uide ſup. Iocalia.
Verbum, Relinquo, an importet inſtitutionem, vide ſupra, Relinquo.
Verbum æquiuocum poſitum in una parte teſtamenti, intelligi debet prout in alia parte ipſius teſtamenti clare poſitum reperitur.§. Teſta. quæſt. 76. in 3.reg. 45.b,col.1.
Verba teſtatoris attenduntur, ubi de mente aliter non apparet,d.q.76. in 2.regula. colum.ea.
Vltima voluntas, an vitietur ex falſa latinitate,ibi.q.88.Remiſsiue,51.col.1.
Voluntas teſtatoris ſemper attendi debet,d. q.76.in 1.reg.45. col.1.
Voluntas teſtatoris quomodo conficienda vel interpretanda ſit, ibidem.
Vſufructuario an poſſit teſtator remittere cautionem de vtendo fruendo,&c. Vide ſup. Cautio.
Et an poſſit illi remittere confectionem inuentarii, vide ſupra, Inuentarium.
Vſufructuarius directi dominii,an debeat habere laudemium, an autem proprietarius,uide ſup. Laudemium.
Vſurarius manifeſtus non poteſt teſtari, niſi præſtita cautione, iuxta formam ea quamquã, de uſur. in 6.§.Teſta. quæſt: 26. car. 14.col. 2.
Et qualis cautio præſtari debeat, ibidem, uerſi.Sed quæro.col.ea.
Et an talis cautio poſſit præſtari poſt conditum teſtamentum, ibidem, uerſi.Sed pone. colum. ea.
Et an diſpoſitio d. c. quanquam, habeat locum in uſurario, qui deſiit fœnerari, ibid. uer. Item quæro. col.ea.
Vſurarius manifeſtus an poſſit donare cauſa mortis, §. Donat. q.7. car.63.col. 2.
Vir an poſſit donare marito, uide ſupra,Maritus.

FINIS.

CAPITA QVAESTIONVM.

Quæſt. 1. Quid ſit teſtamentum.
2 Quo iure inuenta ſit teſtamenti factio.
3 Quot ſunt genera teſtamentorum.
4 Quid differat teſtamentum nuncupatiuum à teſtamento in ſcriptis.
5 Quæ perſonæ poſsint teſtari ad pias cauſas.
6 Solemnitates iuris ciuilis an ſint ſublatæ in teſtamentis ad pias cauſas.
7 Teſtamentum imperfectum ad pias cauſas conditum, an ſuſtineatur quacunque imperfectione non obſtante.
8 Teſtamentum inter liberos conditum an ualeat ſine ſolemnitatibus iuris ciuilis.
9 Et quid ſi ſit imperfectum ratione voluntatis.
10 Et an etiam ſuſtineatur quatenus concernit extraneas perſonas.
11 Diſpoſitio, §. ex imperfecto. an habeat locum etiam in teſtamento nuncupatiuo.
12 Et an habeat locum inter quoſcunque liberos.
13 Et an ex huiuſmodi teſtamento ſuccedatur tanquam ex teſtamento, an autem tanquam ab inteſtato.
14 Cedula manu patris ſcripta ſine teſtibus, an valeat inter liberos in uim teſtamenti.
15 Teſtamentum militis quæ priuilegia habeat.
16 Miles an poſsit decedere pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus.
17 Teſtamentum cæci quomodo confici debeat.
18 Filiusfamilias an poſsit teſtari.
19 Bannitus an poſsit teſtari.
20 Et an poſsit capere ex teſtamento.
21 Condemnatus ad mortem an poſsit teſtari.
22 Deportatus an habeat teſtamenti factionem.
23 Condemnatus ad perpetuos carceres an retineat teſtamenti factionem.
24 Excommunicatus an poſsit teſtari.
25 Infamis an poſsit teſtari.
26 Vſurarius manifeſtus an poſsit teſtari.
27 Prælatus aut clericus, an poſsit teſtari.
28 Monachus, uel religioſus, an poſsit teſtari.
29 Monachus uel religioſus an poſsit capere ex teſtamento.
30 Monacho hęrede inſtituto an hæreditas transferatur in monaſterium ipſo iure.
31 Spurius an poſsit capere ex teſtamento.
32 Auus an poſsit inſtituere nepotem legitimum natum ex filio ſpurio.
33 Prodigus an poſsit teſtari.
34 Inhabilis de iure communi ad teſtandum an poſsit teſtari ad pias cauſas. Remiſsiue.
35 Inſtitutio hæredis, expreſſa, & tacita eſſe poteſt.
36 Inſtitutio hęredis debet eſſe certa.
37 Teſtator debet ore proprio exprimere nomen hæredis.
38 Legitima debet filio relinqui iure inſtitutionis.
39 Filius an poſsit inſtitui ſub conditione.
40 Teſtamentum in quo filius eſt exhæredatus an ſit nullum.
41 Ex quibus cauſis filius à patre exhæredari poſsit.
42 Teſtamentum in quo filius eſt præteritus, an ſit ipſo iure nullum.
43 Et quid de iure prætorio.
44 Filia an poſsit inſtitui in ſola dote ſua.
45 Teſtamentum præteritione poſthumi an rumpatur.

46 Clau-

46 Clauſula codicillaris an ſuſtineat teſtamentum nullum ex cauſa præteritionis, in uim fideicommiſsi.

47 Præteritio filii à matre an reddat eius teſtamentum nullum.

48 Præteritio patris à filio an reddat teſtamentum nullum.

49 Præteritio matris, uel aſcendentium per lineam maternam, an annullet teſtamentum.

50 Præteritio collateralium an vitiet teſtamentum.

51 Præteritio liberti an reddat teſtamentum nullum. Remiſsiue.

52 Diſpoſitio auct. ex cauſa. an ſuſtineat teſtamentum nullum ex cauſa præteritionis, uel exhæredationis:

53 Et an irritetur inſtitutio facta in re cer ta, &c.

54 Et an omnia in teſtamento contenta præter inſtitutionem ſuſtineantur.

55 In teſtamento quæ perſonæ reſtes eſſe non poſsint.

56 Quis teſtium numerus in teſtamentis requiratur.

57 Et quid de iure canonico.

58 In teſtamento requiritur, quòd teſtes & notarius ſint rogati.

59 Requiritur in teſtamento, quòd teſtes videant teſtatorem.

60 Duæ perſonæ an poſsint ſimul condere teſtamentum.

61 Teſtatoris diſpoſitio an ſemper ſeruanda ſit.

62 Teſtator an poſsit prohibere detractionem trebellianicę.

63 Et quid in filiis primi gradus.

64 Teſtator an poſsit remittere vſufructuario cautionem de utendo fruendo, &c.

65 Teſtator an poſsit prohibere ne teſtamentum inſinuetur.

66 Teſtator an poſsit remittere cõfectionem inuentarii.

67 Teſtator an poſsit prohibere diuiſionem inter hæredes.

68 Teſtator an poſsit concedere legatario licentiam capiendi legatum propria auctoritate.

69 Teſtator an poſsit priuare hęredem hęreditate.

70 Teſtator an poſsit facere, quòd bona ſua non ſint pro legatis hypothecata.

71 Teſtator an poſsit diſponere de rebus hæredis.

72 Teſtator an poſsit prohibere legitimam.

73 Teſtator an poſsit prohibere filio alienationem ſuæ legitimæ, Remiſſiue.

74 Teſtator an poſsit prohibere ius aceſcendi.

75 In teſtamento an poſsit celebrari contractus.

76 Quemadmodum teſtatoris voluntas coniici poſsit.

77 Filii poſiti in conditione, an cenſeantur uocati.

78 Et quid ſi teſtator eos grauauerit.

79 Et quid ſi appoſita ſit dictio, maſculis.

80 Plures ſimul inſtituti, uel ſubſtituti, an cenſeantur vocati ſimul, & ſemel, an autem ordine ſucceſsiuo.

81 Teſtamentum an annulletur præteritione filii, Remiſsiue.

82 Et an præteritione parentum, uel collateralium, Remiſsiue.

83 Et an propter exhæredationem, Remiſsiue.

84 Legitimatione filii naturalis an rumpatur teſtamentum.

85 Et an per ingreſſum religionis, Remiſſiue.

86 Reſurrectione teſtatoris defuncti, an teſtamentum rumpatur.

87 Teſtamentum conditum per metum, an ſit ipſo iure nullum, Remiſsiue.

88 Vltima voluntas an uitietur propter malam latinitatem. Remiſsiue.

89 Teſtamentum minus ſolemne an ſit ipſo iure nullum.

90 Ex teſtamento minus ſolemni an oriatur naturalis obligatio.

91 Teſtamentum an contraria voluntate reuocetur.

92 Et quid ſi teſtator dicat ſe uelle decedere inteſtatum.

93 Cancellatione teſtamenti, uel inciſione, an reuocetur teſtamentum.

94 Teſtamentum iuratum an tollatur per ſecundum teſtamentum.

95 Donatio in pęnam mutationis teſtamenti an ualeat.

96 Secundum teſtamentum ex quo non ſit adita hęreditas, an tollat primum.

97 Teſtamentum imperfectum an aliquando tollat aliud perfectum præcedens.

98 Teſtamentum primum inter liberos conditum an per ſecundum teſtamentum ſimpliciter reuocetur.

99 Teſtamentum primum habens clauſulam derogatoriam an tollatur per ſecundum.

100 Si duo teſtamenta eodem die confecta producantur, quod eorum præualere debeat.

Filij d[ic]tor[um] fr[atr]um s[ecundu]m Anch[arani] Bal. et Salic. succedunt patruo in capita

At contraria op[inio] et verior s[ecundu]m [illegible] in [illegible] quā tenet Cyrus Burs. [illegible] Bon.
nid. cons. 2°.

Pactum de hereditate viventis et promissio de aliquo instituendo valet
q[uo]n instituendi succederent ab intestato Gabriel. cons. 137 n. 13 lib. p[rim]o
ubi de magis co[mmun]i Tesaurus dec. 225 n. 9 de bo[n]o Belonus cons. 22 n. x

Idem si promittens sit Princeps habens potestatem legis condendae Peregrinus
de fideicom. artic. 51 n. 34 Taudesius de Analogis cap. 25 n. 16 Decius
sib n. 3 Thiu. 99 n. 12 in p.

IVLII CLARI ALEXANDRINI

IVRECONSVLTI CLARISSIMI, AC REGII SENATORIS.

EX LIBER TERTIO Sententiarum Receptarum.

§. Teſtamentum.

Cum Additionibus, & Paraphraſibus celeberrimi. I. V. C. D. Hieronymi Giachari Lugienſis.

QVANTVM hæc Teſtamentorum materia præcæteris omnibus vtilitate, & ſubtilitate excellat, nemo eſt qui neſciat. Quotidie enim & in ſcholis, & in foro verſantur ſuper vltimis defunctorum voluntatibus variæ quæſtiones. Harum autem cum iam nos ſuperioribus paragraphis bonam partem abſoluerimus, eamq. præſertim, quæ ad ſubſtitutiones, & legata pertinet, reſtat vt de ipſis teſtamentis, eorumq. ſolemnitatibus breuiter diſſeramus.

QVAESTIO I.

SVMMARIVM.

1 *Quid ſit teſtamentum.*

PRO intelligẽtia in primis quęro. Quid † ſit teſtamentum? Reſpondeo, teſtamentum eſt *a* voluntatis noſtræ iuſta *b* ſententia, de eo, quod quis poſt mortem ſuam fieri velit, ita diffinit Iuriſconſul. in l. 1. ff. de teſtamen.

ADDITIONES.

a Teſtamentum.) Aduerte quòd teſtamentum vires accipit à morte teſtatoris. l. qui hæreditatem. l. neminem, ff. de acquiren. hę redita. vbi enim eſt teſtamentum mors neceſſe eſt interueniat teſtatoris. Teſtamentum enim in mortuis confirmatum eſt, alioquin nondum valet, dum viuit qui teſtatus eſt. Ita legitur, in Sabbato ſancto lectio octaua, de epiſtola Beati Pauli ad Hebræos cap. 9. quæ nota ad eſſentiam adque effectum teſtamenti.

b Iuſta.) Idest perfecta, & ſic includit de neceſſitate inſtitutionem hæredis, ita per Bart. in l. prima, ff. eodem, qui dicit ſibi videri durum, quòd Iuriſconſul. neſciuit diffinire teſtamentum, & quòd egeat ſubtili ſubaudatione illa, & iſtud communiter teneri dicit Ang. de Aret. in §. 1. Inſtit. eod. qui nu. 2. dicit quòd quadruplex eſt perfectio, dic vt per eundem.

Quæſt. II.

SVMMARIVM.

1 *Quo iure introducta fuerit teſtamenti factio.*

QVÆRO, † quo iure introducta ſit teſtamenti factio? Reſpon. Aliqui ſimpliciter dicunt, quòd teſtamentum eſt de iure ciuili, & dicit Gulielm. de Benedict. in prima parte repetit. capit. Raynut. folio 156. numero ſecundo, de teſtamen. quòd ita communiter tenetur. Ita etiam tenere communiter Doctores, atteſtatur Potc. Inſtitu. de teſtamen. in princip. numero 11. Tu dic, quòd teſtamentum ipſum inuentione eſt de iure gentium, ſed ſolemnitates in eo re-
a quiſitæ, ſunt inuentæ à iure ciuili, & *a* prætorio, & hanc opinio. quòd teſtamentum ſit de iure gentium, tenuit Bartol. in l. interdum, numero ſeptimo, ff. de condictio. indebit. quam etiam dicit eſſe magis commu nem Corn. in l. ſi teſtamentum, numero 2. & 3. C. de teſtamen. Iaſon in repetitio. l. admonendi, poſt numerum 184. verſi. ſubdit tamen, ff. de iureiuran. & in d. l. interdum, numero 4. quem refert Didac. lib. 3. reſolutionum, capitu. 6. numero ſeptimo. Et dicit Ioan. Annib. in repe. l. nemo poteſt, ff. de legatis primo, numero 189. quòd ita concludunt communiter Doctores. Videmus enim, quòd antequam eſſet introductum ius ciuile, apud antiquiſſimas gentes erat in vſu, vt patresfamilias de rebus ſuis in eaſum mortis ad eorum libitum diſponerent, & licet poſtea ius ciuile introduxerit ſolemnitates, quæ ad teſtamenta conficienda requiruntur, tamen inuentio (vt dixi,) ipſius teſtamenti fuit introducta à iure gentium. Neque putes, quòd hæc quæſtio ſit prorſus inutilis, quia imò eſt maxi-
b mi effectus. *b* Nam ſi teſtamentum eſt de iure gentium, non poterit princeps auferre dominium alicui quæſitum ex teſtamento, quod tamen facere poſſet, ſi eſſet de iure ciuili, vt declaraui ſupra lib. ſecundo, §. princeps.

ADDITIONES.

a A iure ciuili.) Item quòd teſtamentum origine ſit de iure gentium, licet eius forma ſit de iure ciuili, commune, vide plene per Hyppol. Rimin. in princip. Inſtit. de donat. numero 184. vbi retulit Cora. dicentem toto (vt aiunt) cœlo aberrare, qui contra tenent.

b De iure gentium.) Et in teſtamento facto inter liberos, quòd omnis ſolemnitas iuris ciuilis, & poſitiui remiſſa cenſeatur, ſola iuris gentium ſolemnitate, in illo ſeruata, commune, vide per Berò. in quæſtio. 36. numero 5. quod etiam dixi in collecta mea commun. opinio. ver. teſtamentum. numero 42.

Quæ-

Quæſt. III.

SVMMARIVM.

1 *Quot ſint genera teſtamentorum.*

QVAERO, †Quot ſint genera teſtamentorum? Reſp. ꝙ multę poſſunt ennmerari diuiſiones teſtamentorum, tam reſpectu formę, & ſolemnitatis in eis requiſitæ, quam priuilegiorum, quæ ſiue propter perſonam eius, qui condidit teſtamentũ, ſiue eius, qui in teſtamento hæres inſtituitur, ſiue propter cauſam in quam aliq̃d relinquitur, ipſis teſtamentis à iure cõmuni cõceſſa ſunt. Reſpectu formæ dicimus, ꝙ aliud eſt teſtamentum in ſcriptis, aliud eſt teſtamentum nuncupatiuũ, de quibus infra q. 4. Reſpectu priuilegiorum habes, ꝙ aliud eſt teſtamentum conditum ad pias cauſas, aliud conditum ad cauſas profanas, de quibus infra q. 6. & 7. Aliud eſt teſtamentum cõditum inter liberos, aliud cõditnm inter extraneos, de quibus infra q. 8. & ſeq. Aliud eſt teſtamentum militis, aliud teſtamẽtum pagani, de quibus infra q. 15. Aliud eſt teſtamẽtum cæci, Aliud non cæci, de quo dixi iufra q. 17. Solemus etiam dicere, ꝙ aliud eſt teſtamenrum validum, ſiue ſolemne, aliud inualidum, ſiue minus ſolemne, de quib. multa dicemus in diſcurſu materiæ, & maxime, quæſt. 89. & ſequen.

Quæſt. IIII.

SVMMARIVM.

1 *Quid differat teſtamentum nuncupatiuum à teſtamento in ſcriptis.*

2 *Et an teſtamentum conditum ab eo qui volebat teſtari in ſcriptis non ſeruatis ſolemnitatibus requiſitis, valeat ut nuncupatiuum, uer. Sed quero.*

3 *An teſtamentum factum per relationem ad aliquam cedulam teſtibus non lectam ualeat, uer. Sed pone.*

4 *Quid ſi notarius per errorem appoſuerit clauſulam, quod non ualeat niſi iure codicilli, an ſuſtinebitur iure teſtamenti, uerſic. Non omittam.*

DIXI, quod aliud eſt teſtamentum conditum in ſcriptis, aliud nuncupatiuum. Scire debes, ꝙ 1 †teſtamentum in ſcriptis eſt, in quo interueniunt ſolennitates requiſitæ iu l. hac conſultiſſima. in prin. C. de teſta. Nuncupatiuum autem eſt illud, quod conficitur per nuncupationem ſine ſcriptis, iuxta formam, de qua in d. l. hac conſultiſſima, §. per nuncupationem, & intellige, ꝙ omnes teſtamentum, in quo non ſunt ſeruatæ ſolemnitates poſitæ in dicta l. hac cõſultiſſima. in prin. dicitur nuncupatiuum, 2 etiam ſi ſit in ſcripturam redactum, a prout quotidie fieri videmus per notarios qui teſtamenta, de quib. ſunt rogati, in publica inſtrumenti forma conficiunt. Nã nihilominus dñr nuncupatiua, & ſine ſcriptis, ex quo eo caſu ſcriptura non interuenit ꝓ forma, ſed ſolũmodo ad faciliorem probõnem. Poſſet. n. etiam ſine ſcriptura cõfici, & per teſtes ſolos probari, vt dixi infra lib. 6.

2 Sed quæro. †Pone, ꝙ aliquis velit teſtari in ſcriptis, & teſtetur, ſed non ſint in confectione ipſius teſtamenti ſeruatæ aliquæ ex ſolemnitatibus requiſitis ad teſtandum in ſcriptis iuxta diſpoſitionẽ d. l. hac cõſultiſſima. in prin. puta, quia oẽs teſtes nõ ſubſcripſerunt, vel eorum ſigilla non appoſuerunt. Nunquid tale teſtamentum valebit ſaltem iure teſtamenti nuncupatiui? Reſp. ꝙ ſic, ita tenet Bar. in l. fi. in fi. ff. de iure codicil. prout illum refert Goza. conſil. 5. nu. 11. qui dicit, quòd iſta eſt cõis opi. ſcribentium, Sed certe iudicio meo Goza. fallitur in allegato conſi. neque Bar. aut Docto. per eũ allegati hoc dicunt, propterea tenenda eſt opi. Bar. in d. l. fi. in fi. diſtinguentis poſt Dyn. ibi, quòd. ſ. aut conſtat, quod teſtator voluit teſtari in ſcriptis, & ſi deficiãt ſolẽnitates requiſitæ, nõ ſuſtinetur teſtũ, neq; ẽt iure teſtamenti nuncupatiui. Aut non conſtat, & tunc licet cæperit teſtari, vt in ſcriptis, valet nihilominus, vt nuncupatiuum. Sumenda eſt enim ſemper illa interpretatio per quam actus ſuſtinetur, niſi volũtas teſtatoris deficiat, & ita ſentiunt fere omnes Doct. in hac materia loquentes.

3 Sed pone, †Aliquis ſcripſit manu ſua, vel ẽt ſcribi fecit ab alio, ſuam vltimam volũtatem, deinde coram ſeptem teſtibus dixit illud eſſe ſuum teſtamentũ, & ꝙ ita diſponebat de bonis ſuis, vt legebatur in ipſa ſcriptura, quæ tamen teſtibus lecta non

b fuit.Quæro,nũquid tale teſtamentum *b* va
leat? Reſpon.ſi ageretur de legato,aut alio
relicto particulari, res non haberet magnã
difficultatem, quia ſatis eſſet, ꝙ appareret
de voluntate diſponentis relata ad illam
ſcripturam,iuxta vulgatam doctrinã Bart.
in l.ſi ita ſcripſero,nu.1.ff. de conditionib.
& demon. de qua dixi ſup.§. legatum. Sed
c maior eſt difficultas in inſtitutione *c* hære-
dis vniuerſalis. Quia non vr̃ poſſe valere
vt teſtm̃ in ſcriptis,ex quo nõ ſunt ſeruatæ
ſolennitates ſubſcriptionũ, & ſigillorum.
Non vr̃ ẽt poſſe valere vt nuncupatiuũ, ex
quo teſtator voluntatẽ ſuã teſtibus nõ ma
nifeſtauit,prout requiritur in d.§.per nun-
cupationem.Contraria tñ opi.tenenda eſt,
ꝙ.ſ.valeat in vim teſtamenti nuncupatiui.
Satis.n.videtur teſtator ſuã voluntatẽ teſti
bus manifeſtaſſe,ſaltem implicite,per rela
tionem ad illam cedulam,ſiue ſcripturam.
* ita tenet Alc.conſ.176.num.6.li.5.& hanc
* eſſe magis cõem opin.atteſtatur Bell. conſ.
85.nu.11.& dixi infra q.36.ver.ſed quid ſi
d teſtator.Conſulo tñ, *d* ꝙ teſtator faciat, p
notarium à tergo ipſius cedulæ,vel ſcriptu
ræ clauſę apponi tẽpus,& nomina teſtium,
& rogitũ,ne poſtea contingat dubitari cir
ca identitatem ſcripturæ, & ita obſeruauit
Ill.do. Vicecomes ſenator,cuius teſtamen-
tum in hac forma confectum,fuit ſuperio
ribus menſibus apertum in ſenatu.
4 Non omittam hoc loco vnã quæſtionẽ,
quæ proximis annis contingit in quodam
oppido huius dominii. Quidam teſtator
vocato notario, & ſeptẽ teſtibus in modũ
condendi teſtamenti ſolennis,fecit legata,
inſtituit hæredem vniuerſalem,eũ ore pro-
prio nominando,&c. deinde notarius im-
peritus forte volens apponere clauſulã co-
dicillarem,ſcripſit in hæc verba:Quod qui
dem teſtm̃,& vltimã voluntatẽ pręfatus te
ſtator voluit,& vult valere iure codicillo-
rum,vel donationis cauſa mortis,& nõ ali
ter,nec alio modo.Fuit diu diſputatum,an
tale teſtm̃ poſſet ſuſtineri in vim teſtamẽti
& hinc inde fuerunt producta multa conſi
lia Illuſtrium virorum,quia ille teſtator li-
cet eſſet ruſticus,erat tñ diues, & pecunio
ſus.Io.An. in add.ad Spec. de inſtr. edit.§.
cõpendioſe.ſub nu.17.in verbo codicillũ,
refert Pyl.diſputaſſe ſimilẽ quæſtionem,vt
ibi per eum,& tenet,ꝙ valeat iure codicil-
lorum tantũ,non aũt iure teſtamenti. Idẽ
tenuit Pa.Ca.in l.nemo põt,nu.4.ff.de leg.
1.& dicit Claud.in ead.l.nemo põt,nu.10.
* quod ita cõiter concluditur. Ego in dicta
cauſa cõſului contra cõem opi. ꝙ imo de-
beret valere iure teſtamẽti, attento ꝙ appa
rebat illa verba fuiſſe appoſitã ex errore,&
imperitia notarii,& in terminis allegabam
multas deciſiones doctorũ.Sed omnia pa-
rum profuerunt, nam deinde intellexi ꝙ
hæres ab inteſtato obtinuerat declarari,ꝙ
non valeret niſi iure codicillorum,& male
iudicio meo.

ADDITIONES.

a Redactum.)Quando duę ſcripturę teſta
menti reperiuntur, vna publica & authẽti-
ca,altera vero priuata & protocollũ reperi
tur,cui ſit ſtãdum,vi.per Cephal.conſ.238.
b Nunquid tale teſtamentum valeat.)
Quod valeat de generali conſuetudine di-
xi in ſingu.meis ſing.280.vi.ibi.
c In inſtitutione.)Quid ſi teſtator dixit,in
ſtituo illum, cuius nomen eſt deſcriptum
in quadam mea ſchedula,quã depoſui pe-
nes guardianum obſeruantiæ beati Fran-
ciſci,an valeat,quod ſic vi.per Aug.de Are.
in §.1.nu.6.Inſti.de teſta.vbi Additio.Ant.
Gai.poſt alios dixit, q̃ ſi teſtator grauaue-
rit hæredem dare,illud ꝙ continetur in d.
ſchedula,quam reliquit penes guardianũ,
ſi recognoſcatur, ſaltem per comparationẽ
hęres cogitur adimplere legata virtute te-
ſtamenti,ſecundum d.ſchedulam,& tenuit
Rim.Iu.in conſ.449.nu.24.Et quid quo ad
inſtitutionem per eund. conſ.379.nu.49.
d Conſulo tamẽ.) Et de teſtamẽto in quo
deſcripti ſint ſeptem teſtes, quando con-
ſtat per publicum inſtrumentum,ꝙ tale te
ſtamentum legitime probatur,cõem,vi per
Soc.in conſ.229. col.3.& vid. per Boer.de-
ciſ.14.in 2. dub.nu.16. qui ſub nu.20.dat
cautelam. Et de hoc dixi etiam in collec.
mea com.opin.in verb.teſtamẽtum,nu.14.

Quæſt. V.

SVMMARIVM.

1 *Ad pias cauſas unuſquiſque teſtari poteſt.*
2 *Et quid ſi aliàs ſit inhabilis ad teſtandum, verſ. Sed quia.*
3 *Quid in pupillo, verſ. Hinc infertur.*
4 *Quid in prodigo, ver. Secundo infertur.*
5 *Quid in furioſo,ver.ſed an furioſus.*
6 *Quid in dãnato ad mortem,ver. Quæro quid.*

Quid

7 *Quid in filiofam. uer. Sed nunquid.*
8 *Quid ſi uelit teſtari de bonis aduentitijs in quibus acquiritur patri uſuſfructus, uerſ. Quæ quidem.*
9 *Quid ſi relinquat aliqua legata alijs perſonis, uerſ. Vnum tamen.*

DICEBAM etiam aliud eſſe teſtamentum conditum ad pias cauſas, aliud conditum ad cauſas profanas. Scire † debes, quòd
1 ante, l. 1. C. de ſacroſan. eccl. non licebat priuatis aliquid relinquere collegiis, aut locis piis. Fuit poſtea condita illa lex, per quam conceſſa fuit vnicuique facultas relinquendi
a huiuſmodi locis piis *a* ad ſui libitum, & ita communiter intelligitur diſpoſitio illius legis.

2 Sed quia † illa lex loquitur per verbum Vnuſquiſque, fuit dubitatum, nunquid etiã illi, qui aliàs erant inhabiles ad teſtandum cenſerentur habilitati, vt poſſent teſtari ad pias cauſas? & aliqui dicebant quòd ſic, vt illa lex aliquid operaretur. Sed retento, ꝙ ante illam legem non liceret relinquere locis piis, ſatis videtur operari diſpoſitio illius legis, etiam in his qui erant habiles; & ideo tenendum eſt, quòd inhabiles ad teſtandum nõ cenſentur per illam legem habilitati ad teſtandum ad pias cauſas, ſed ſolũmodo conceſſa facultas habilibus, vt poſſent relinquere collegiis, & locis piis, & ita
* tenuit gloſ. in d. l. 1. in verbo, Habeat, & eſt communis opin. vt dicit Iaſ. ibi, num. 12. & ſeq. in lect. Papien.

3 Hinc infertur, † ꝙ pupillus qui de iure communi teſtari non poteſt, & ſi pubertati proximus ſit, neq; etiam ad pias cauſas teſtari poterit, ita tenet Bar. in d. l. 1. num. 18.
* C. de ſacroſ. eccl. & ita tenent communiter Doct. omnes. vt dicit Beſſe. in repet. d. l. primæ, nu. 92. & ſeq. ita etiam communiter teneri atteſtatur Abb. in Rub. de teſta. nu. 9. in fi. Hanc etiam dicit eſſe communẽ opin.
* Alex. conſ. 182. poſt nu. 2. lib. 5. Barb. conſil. 58. lib. 1. Gul. Bened. in 1. par. repe. c. Rayn. fol. 221. poſt nu. 68. ver. ſed aduertatis, Bauerius in §. præterea, num. 1. & ſeq. Inſti. qui teſta. fac. poſ. Deficit enim in pupillo voluntas & intellectus, cuius defectus fauore piæ cauſæ nunquam ſuppletur.

4 Secundò † infertur, ꝙ neque etiam prodigus, qui pariter de iure communi eſt inhabilis ad teſtandum, vt dixi infra q. 33. non poterit ad pias cauſas teſtari, ita tenet Bal. in d. l. 1. nu. 17. C. de ſacroſ. ecc. & hanc opi. firmant communiter Docto. vt dicit Alex. in d. conſ. 182. poſt nu. 6. ver. Sexto probatur. Hanc etiam concluſionem, ꝙ prodigo bonis interdicto etiam ad pias cauſas non
* cõcedatur teſtamenti factio, dicit eſſe communem legiſtarum Beſſe. in rep. d. l. primæ, num. 100. Regulariter enim prodigus cui eſt interdicta bonorum adminiſtratio, æquiparatur pupillo.

5 Sed an † furioſus poterit teſtari ad pias cauſas? Reſp. quòd non, ita tenet Bart. in d. l. 1. num. 16. C. de ſacroſ. eccl. & eſt communis opin. vt dicit Gratus conſil. 30. num. 33. lib. 2. Subeſt enim in furioſo idem defectus intellectus ac voluntatis, qui in pupillo, quem defectum (vt dixi) lex fauore piæ cauſæ non ſupplet.

6 Quæro, quid † in damnato ad mortem, an poſſit teſtari ad pias cauſas? Reſp. ꝙ nõ, ita tenet Bar. in repe. d. l. primæ, nu. 26. C. de ſacroſ. eccl. & ita communiter tenetur, vt dicit Abb. in d. rub. de teſtam. poſt nu. 11. verſic. De damnato. Hanc etiam dicit eſſe com-
b munem opin. Alex. *b* in allegato conſ. 182.
* poſt num. 5. Eſt enim per ſententiam condemnationis, effectus ſeruus pœnæ, & ſic, amiſit libertatem, & bona. Quod tamen intellige vt dixi, infra q. 21.

7 Sed nunquid † filiusfamilias, *c* qui & ipſe
c aliàs eſt inhabilis ad teſtandum, vt dixi, in q. 18. poterit teſtamentum condere ad pias cauſas? Reſpon. in hoc articulo variæ fuerunt opi. Doctorum, de quibus per ſcribentes in l. ſenium. C. de teſta. Cæterum omiſ-
* ſis diſputationibus, magis communis opi.
* eſt, quòd poſſit teſtari ad pias cauſas, vt dicit Alexan. in l. 1. §. hoc autem, num. 4. ff. ad Treb. Intellige modo interueniat conſenſus patris, & ita loquitur tex. qui eſt fundamentum huius concluſionis, in c. licet, §. fi. cum gl. in ver. iudicare. de ſepul. in 6. & hãc
* eſſe magis communem opin. atteſtatur Roma. in repe. Auth. ſimiliter, C. ad l. Falc. Angel. in §. 1. num. 7. Inſtit. quibus non ſit permiſſ. face. teſta. quem refert Guil. de Bened. in prima parte repet. cap. Rayn. fol. 39. numero 29. Apoſtil. ad Bar. in l. qui in poteſtate. ſub num. 2. ff. de teſta. Franc. in cap. 1. numero 36. de teſtam. in 6. Iaſ. in d. l. 1. in lect. Pad. num. 23. C. de ſacroſan. eccl. & in d. l. ſenium, num. . & in l. hac conſultiſſima, §. ex imperfecto, poſt num. 10. ver. Secundò pro

iſta,C.de teſta. Dec.in d.l.ſenium,nu.21.& ſeq.Rui.conſ.62.nu.11.in fi.li.2. Cur.Iu.in d.§.ex imperfecto,nu.20.C.de teſtam.Paris in c.in præſentia. nu.20. de prob.Io.Dilec. de arte teſtandi.tit.1.cau.1.nu.1.in fi. & licet in puncto iuris multa dici poſſent,tñ in practica non eſt ab hac opin. recedendum.

8 Quæ quidem†opi. indiſtincte procedit, ſiue huiuſmodi filiusfa.velit ad pias cauſas teſtari de bonis aduentitiis, in quibus non quęritur vſusfructus,ſiue ẽt de illis, in quibus patri vſusfructus acquiritur, & ita hãc

* eſſe magis communem ſententiam atteſtatur Bauer.Inſtit.qui teſta.face.poſ.nu.3. & in §.ſciendum,nu.6. Inſti.de teſta.milit.

9 Vnum tamen†nota in hoc propoſito,ꝙ ſi filiusfam.in huiuſmodi teſtamento condito ad pias cauſas faciat aliqua legata aliis perſonis,talia legata nihil valent,non tamẽ accreſcunt ipſi piæ cauſæ,ſed vadunt ad venientes ab inteſtato,ita dixit Bald.in d.l.ſenium,in fi.& in hoc nemo diſcordat,vt dicit Iaſ.in d.§.ex imperfecto,poſt nu.10.verſic.Secundò pro iſta. Gul.de Benedic. in 1. parte repe.c.Rayn. fol. 154. poſt num.69. Quod pondera contra ea , quæ dixi infra quæſt.ſeq.ver.Sed quæro.

ADDITIONES.

a Locis piis.) Sed pone quædam teſtatrix legauit cuidam affini ſuæ. An tale legatum dicatur pium,vi.per Ceph in conſ.216.vbi etiam multa ponit quando aliquid dicatur relinqui ad pias cauſas, & quæ concurrere debent ad hoc vt illud legatũ dicatur piũ , ibi colligere potes, hic non tranſcribo.

b Communem opi.Alex.) Fallitur Author hic, quoniam Alex. non atteſtatur hoc,ſed ſolum refert argumentum,quo Bal.vtitur: eſt tamen vera,& communis opin.illa.

c Filiusfamilias.) Sed an filiafamilias poſſit teſtari de dote profectitia ſtipulata reddi patri,vel filiæ? quòd non.vide per Ceph. eius conſil.256.vbi plene conſultus,reſpondet atque contraria diluit.

Quæſt. VI.

SVMMARIVM.

1 ***Solemnitates iuris ciuilis an ſint ſublatæ in teſtamentis ad pias cauſas .***

2 ***Et an ſufficiant duo teſtes , verſicu Hinc infertur.***

3 ***An requiratur,quod teſtes ſint rogati,verſic. Secundò infertur.***

4 ***An mulier poſſit eſſe teſtis in teſtamento, verſic. Tertiò infertur.***

5 ***An valeat diſpoſitio captatoria ad pias cauſas,verſ.Quartò infertur.***

6 ***Quid ſi teſtator ſimpliciter dicat,committo diſpoſitioni Titij omnia bona mea,ver.Quinimo,& fortius.***

7 ***An teſtamentum nutu conditum ad pias cauſas valeat.ver. Quintò infertur.***

8 ***An in teſtamento ad pias cauſas requiratur quòd filijs aliquid relinquatur titulo inſtitutionis , verſ.Sextò infertur.***

9 ***An huiuſmodi teſtamenta ſuſtineãtur etiam quo ad legata laicis facta , verſ.Sed quæro.***

FVIT etiam dubitatum,ex quo tex.in d.l.1.C.de ſacroſan.eccl. concedit, quòd libere poſſit relinqui collegiis , & locis piis .

1 Nunquid † per diſpoſitionem illius legis cenſeantur in teſtamentis ad pias cauſas ſublatæ omnes ſolemnitates iuris ciuilis ? Reſpon.ꝙ non,ita tenet glo.in d.l.1.in verbo,Caſſa.& eſt communis opi.vt dicit Iaſ. in ea.l.1.in lect.Pad.num.22.Beſſet.in rep. d.l.1.nu.33.Hanc etiam opi.glo.dicit com

* muniter teneri.Bart.in lect.d.l.1.in vltimis verbis. licet ipſe poſtea in repe.teneat contrarium.Non.n.eſt verisimile,ꝙ Imperator vnico verbo incidẽter dicto voluerit tollere omnes ſolemnitates à iure introductas . Eſt tamen in ſe vera illa concluſio,ꝙ in teſtamentis ad pias cauſas non requiruntur ſolẽnitates iuris poſitiui,ſed ſufficit ſolemnitas iuriſgentium , & ita dicunt communiter Doc.vt ait Cor.conſ.307. in litera B, lib.3.Ita enim ſtatutum eſt per ſacros canones in c.cum eſſes. & in c.relatum.el 1. de teſtam. quorum diſpoſitio ſeruanda eſt nõ ſolum in terris eccleſiæ , ſed etiam in foro Cęſaris,vt dixi infra q.57.ver.quæ quidem.

2 Hinc infertur,†ꝙ licet regulariter de iure cõmuni requiratur in teſtamento numerus ſeptem teſtium,vt dixi inf.q.56. tamen in relictis ad pias cauſas ſufficiunt duo te-

a ſtes, a ita dicit Bar.in d.l.1.nu.75. C.de ſacroſ.ecc. Et eſt cõis opi.vt atteſtatur Ale.in l.ſi certis annis,poſt num.5.ver.& tale relictũ,C.de pac.& cõſ.131.nu.2. li.7.quę quidem eſt ſeruanda tam in foro ſeculari,q̃ in

foro eccleſiaſtico; prout etiam cõmuniter obſeruatur, teſte Io.An.in d.c. cum omnes. quem refert Imo.ibi,nu.12.in fi.

3 Secundò infertur,†ꝙ licet regulariter teſtes in teſtô adhibiti debeãt eſſe rogati, vt dixi infra q.58.tamẽ in teſtis ad pias cauſas non requiritur,ꝙ teſtes ſint rogati ita dicit Bar. in d.l.1.nu.76. & eſt cõis opi. vt dicit Ro. in repe.auth. ſimiliter. C.ad le. Falcid. Ale.in d.conſ.131.nu.2.li.7.Cor.conſ.149. in littera B,li.2.& conſ.215.in littera R.eo. vol.vbi dicit,ꝙ plures doctores,& maioris auctoritatis tenent hanc partem. & conſil. 307.in littera V,lib.3. & conſ.259.in littera E,lib.4.& in Auth. quod ſine, nu.8.C.de teſt.Soci.in reg.420.in verbo, teſtes, quem refert Boer. deciſ.34.nu.5. licet re vera ille liber regularũ falſo tribuatur Socin. vt ex ipſius ore habuiſſe teſtatur Soci. Iun.eius nepos, conſ.24.poſt nume.4.lib.3. Gul.de Benedic.in 1 par. repet.c.Ray. fol.154.nu. 58.Bauer.in §.ſed hæc quidem,nu.34.Inſt. de teſt. & dicit Beſſet. in repet.d.l.1. quòd
* hæc eſt communis ſententia legiſtarum, & Canon.licet hæc opi.de ſtricto iure non tranſeat ſine difficultate, tamen ex quo cõmuniter ita obſeruatur, teſte Abb.in d.cap. relatum.el 1.poſt nu.3.de teſt.non eſſet ab ea conſulendo, aut iudicando recedẽdum.

4 Tertio infertur,† quòd licet regulariter mulier non poſſit eſſe teſtis in teſtamento,vt dixi infra quæſt.55.verſi.ſcias tamen. Nihilominus in teſtamento ad pias cauſas mulier poteſt adhiberi in teſtem, ita dicit Bald. in lectura.l. primæ,nume.9. C.de
* ſacroſan.eccle. & hæc opi.communiter tenetur, vt ait Gul. de Bened. in d.c. Ray.in 1.parte,fol.154.nume.65.Quam etiam dicit eſſe communem Rom.in repe. d.Auth. ſimiliter,in 16. ſpeciali piæ cauſæ,circa vltimas voluntates,quem refert Alexan.conſilio 102. nu.5. lib.7. Crottus in tracta. de teſtibus.nume.8. Bauer.in §.teſtes,numero 11. & ſeq.Inſti.de teſta. Bello.conſi.13.poſt num.8.

5 Quartò infertur, †quòd licet vltima voluntas captatoria, ſcilicet quæ pendet ex alieno arbitrio, vel in alterius arbitrium confertur, regulariter non valeat, vt dixi ſupra §. legatum, nihilominus in relictis ad pias cauſas valet diſpoſitio teſtatoris captatoria,ita dicit Bartol.in repet.d.l.primæ,nu.64. & eſt communis opin. vt dicit Abbas conſi.32. nu.3.lib.2. Alexan. conſil. 14.nu.7.li.1.quod conſi.eſt fere per eadem verba editum ſub nomine Socini inter conſilia ipſius Socini in 1. volu.conſ.53.Hanc
* etiã dicunt eſſe communem opinionẽ ſcribentes in l.captatorias. C.de teſt.mili. & in ſpecie Deci.nu.19. & 20.& Iaſ. nu.12.quẽ refert Pariſ.conſ.83. num.29.li.2.& conſi. 45.nu.13.lib.3. & conſi.89.nume.44.eod. vol.idem dicit Iaſ.conſi.110.nume.3.lib.1. Guli.de Benedict.in 1.parte,repet.d.c.Raynutius,fol.139.poſt nume. octauum, verſi. 3.fallit.Cum enim hæc ſit ſimplex prohibitio iuris ciuilis,ne ſcilicet vltimæ voluntates in alienum arbitriũ conferantur,nõ impedit,quo minus ea non obſtante, valeant
* relicta ad pias cauſas.Et hæc eſt magis communis opin.Can.vt dicit Soc.conſi.49.nu. 10.libro 4.

6 Quinimo† & fortius,etiam ſi non appareat expreſſe, teſtatorem voluiſſe teſtari ad pias cauſas, ſed ſimpliciter teſtator dicat;committo diſpoſitioni Titii omnia bona mea, licet videatur dicendum, quod tale teſtamentum tanquam captatorium nõ deberet ſuſtineri, tamen fauore piæ cauſæ valet, perinde ac ſi teſtatus fuiſſet expreſſe ad pias cauſas.Eſt caſus mirabilis in c. cum tibi, de teſta.ſecundum lecturam Innocen. quæ communiter tenetur per Legiſtas, & Canoni. vt dicit Abbas ibid. num.4.quem refert Corn. conſ.156.in littera D. lib.2.& conſi.302. in littera C,lib.4. Et per huiuſmodi verba cenſetur inſtitutus hæres ille, in cuius diſpoſitione ipſa vltima voluntas committitur, & intelligitur grauatus, vt ipſa bona diſtribuat ad pias cauſas, ſecundum Iun.in eo.ca.cum tibi, quia hoc communiter tenetur, vt pariter dicit Imo.ibi. poſt nu.26.verſ. Sed alii.

7 Quinto infertur, †ꝙ licet teſtamentum
b nutu conditum *b* regulariter non valeat, nihilominus fauore piæ cauſæ valet teſtamentum nutu conditum, ita dicit gl. in d.
* c.cum tibi.in gl.magna,& ita communiter tenetur, vt dicit Corn. in l.iubemus, num. 26.C.de teſtam. Hanc etiam eſſe communem opinio. atteſtatur Alexand. in d.l. iubemus.nume.3.Aret. in l.in eo qui. in fin. ff.de teſta.Bauer.Inſtit.de teſtam.in princi. nu.76.& ſeq.Rom.in d.l.iubemus,col.1.verſic. Item an habeat.

8 Sexto infertur,†quòd licet de iure communi requiratur, quòd legitima relinquatur filiis, iure, & titulo inſtitutionis

aliàs teſtamentum eſt nullum, vt dixi in-
fra q.38. Tamen in teſtamento condito ad
pias cauſas, non requiritur, quòd aliquid
relinquatur titulo inſtitutionis, ita dixit
Bar.in d.l.1.num.62. C.de ſacroſan.eccleſi.
* cuius opi.eſt per doct. cõiter approbata, vt
dicit Alexan. in l.inter cætera. in princ.nu.
4.ff.de liber. & poſthum. quem refert Iaſ.
conſilio 164.col. fin.lib.2. ita etiam com-
muniter teneri atteſtatur Mattheſi. quem
refert Natta in d.§. ex imperfecto, poſt nu.
114. verſicu. Secundo adducit. Hoc enim,
quod aliquid relinquatur filio titulo inſti-
tutionis, eſt mera ſolemnitas à iure ciuili
introducta, quę ſecundum concluſionem
ſuperius factam in teſtamentis ad pias cau
ſas non attenditur.

9 Sed quæro: Tu † vides, quod teſtamen-
tum minus ſolẽne, in quo ſit inſtituta pia
cauſa, valet fauore piæ cauſæ, nũquid ſuſti-
netur huiuſmodi teſtamẽtum, non ſolum
quo ad inſtitutionem factam de ipſa pia
cauſa, ſed etiam quo ad legata ad nõ pias
cauſas laicis in eodem teſtamento relicta?
Reſpon.ꝙ ſic, ita dixit Saly. in Auth.Caſſa.
nu.7.C.de ſacro. eccle. & hanc concluſio-
* nem dicit eſſe communiter approbatam
Crot.in repe.l.re coniuncti.nu.160. ff.de le
ga.3. Hanc etiam eſſe communem opin.di
cit Guli.de Benedic.in 1. part.repet.d.cap.
Rayn.fo.154. num.69. & dicit Iaſ.in l.hac
conſultiſſima.§. ex imperfecto, nume.10.
C.de teſt. quòd ab iſta ſententia non inue
nit aliquem diſcrepare, quem refert Curt.
Iun.in eo.§.ex imperfecto, nu.18.& ſeq. Ex
quo enim conualidatur inſtitutio, quæ eſt
caput ipſius teſtamẽti, conſequenter & cæ
teræ partes teſtamenti ſuſtinẽtur, poſtquã
non reperitur contrarium à iure deciſum.
Contra hoc tamen facere videntur ea quæ
dixi ſupra q.5 ver. Vnum tamen. ſed ibi de
fectus erat in poteſtate teſtantis, cui lex nõ
permittit teſtari, niſi ad pias cauſas, hic ve
ro eſt defectus ſolemnitatis. Quicquid ſit,
hæc concluſio mihi nunquam placuit, quia
de facili eſſet parata via fraudi, & falſitati,
vt conſiderat Cur. in loco pręallegato.

ADDITIO.

a Duo teſtes.) Adde idem quando hoc eſt
diſpoſitum, & etiam ad non pias cauſas,
modo corã pręsbytero parochiali, & duob.
teſtib. quia tunc valebit teſtamẽtum etiam
ad non pias cauſas, commune, dixi in col-
lec.me.com.opin.in verb.teſtamentum, nu.
47. vbi etiam idem de teſtamento facto co
ram iudice ac duob. teſtib. Et quid de iure
canonico atque in terris eccleſiæ, vi.in ſe-
quen. atque nu.35. idem dic de teſtamen-
to facto inter liberos in quo duo teſte ſuf-
ficiunt. Et de iſta communi dixi ſup. num.
18. Ad eius tamen reuocationem ſeptem
teſtes requiruntur ſecundum Natt. conſ.
442.nu.3.& 7. verum in contrarium eſt cõ
munis opi. dixi vbi ſup. nu.53.

b Nutu conditum.) Quid de teſtamento
condito ab eo qui intelligibiliter negan-
do reſpondet non, & affirmando reſpõdet
ſic: An valeat; quòd ſic, ex quo articulate
atque intelligibiliter loquitur. dixi in col-
lec.mea com.opi.in verb. teſtamentum, nu.
23. Et idem de teſtamento in quo hæres in-
ſtituitur, ad notarii interrogationem: vide
ſub num.ſeq.

Quæſt. VII.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum imperfectum ad pias cauſas an
ſemper ſuſtineatur.*

2 *Et quid ſi reperiatur cedula ſcripta, uel ſub-
ſcripta manu ipſius teſtatoris, uerſic. Ali-
quando enim. & uer. Aliquando uero.*

3 *Quid ſi ſcripta cedula notarioque uocato, te-
ſtator deceſſerit priuſquam notarius ſcribe
ret, uer. Aliquando & tertio.*

4 *Quid ſi teſtator cœpto teſtamento, ſed non-
dum completo deceſſerit, uerſ. Aliquando
& quarto.*

DIXI in præcedenti quæſtione,
1 quòd † teſtamentum imperfe
ctum fauore pię cauſæ ſuſtine-
tur. Quæro, an hæc concluſio
generaliter procedat, ex qua-
cunque cauſa teſtamentum dici poſſit im-
perfectum? Reſpon. quòd non, ſed diſtin-
guendi ſunt aliqui caſus.

Aliquando.n. reperitur cedula ſcripta,
vel ſubſcripta, manu propria ipſius teſtato-
ris, continens eius vltimã voluntatem, diſ-
ponendo de bonis ſuis in fauorẽ pię cauſę;
& hoc caſu tenendũ eſt, ꝙ talis cedula non
ſuſtinetur in vim teſtamenti, neque alte-

rius

tius vltimæ voluntatis propter fauorem ipſis piæ cauſæ,ex quo nullam habet formã, propter quam illi debeat fides adhiberi. Nec quicquam facit, ꝙ ſi inter liberos reperiatur talis cedula à teſtatore confecta , ſeruanda eſt, tanquam teſtamentum,vt cauetur ex diſpoſitione.Auth.quod ſine.C.de teſta. de qua dixi infra q.14. quia diſpoſitio illius Auth. non habet locum,niſi in caſu ſuo, ſcilicet inter liberos,non autem ad pias cauſas;& licet in hoc variæ fuerũt opi. * Doctorum, tamen iſta eſt magis cõmunis, * ꝙ.ſ.non extendatur ad fauorem piæ cauſę, & illam dicit magis cõmuniter approbatã Soc.Iun.in conſi.189.nu.73.lib.2.vbi enumerat auctoritates. Maior enim proculdubio ſubeſt ratio in fauorem liberorum qui omnino ſunt ab inteſtato ſucceſſuri, quàm piæ cauſæ. Bene verum eſt , ꝙ quicquid ſit in foro fori,tamen in foro poli longe tutior eſſet contraria opinio, quando huiuſmodi cedula eſſet taliter confecta,ꝙ appareret illam potius eſſe declarationem volũtatis, & diſpoſitionem , quàm præparationem ad diſponendum.Et licet forte iudicãdo non auderem recedere à communi opinione,tamen ſi caſus contingeret, non conſulerem amico,neque mihi ipſi,poſſe ſalua conſcientia res in tali cedula eccleſiæ relictas, ab hærede retineri.

2 Aliquando † vero teſtator ſcripſit in cedula integre voluntatem ſuam , quo ſcilicet modo de bonis ſuis diſponebat , vel illam ſcribi fecit per notarium,vel aliam perſonam , ſed illa cedula , ſeu ſcriptura non fuit corã teſtibus lecta,nec ab aliquo notario publicata.Et hoc caſu Doctores tenent, ꝙ tale teſtamentum valeat ad pias cauſas , & inter liberos, quia eum non deficiat niſi publicatio , quæ eſt ſolemnitas introducta à iure poſitiuo,nõ obſtante huiuſmodi defectu debet fauore piæ cauſæ teſtamentum ſuſtineri,& fuit originalis opi.Dini in l.Lucius.ff.de teſta.mil.& dicit Dec.conſi.159. * poſt nu.3.ꝙ ita tenent omnes. Hanc etiam opi.dicit eſſe communem Are.in l.ſi is qui. col.fi.ver.In primo caſu.ff.de teſt. quem refert Boer.deciſ.93.poſt nume.10. & deciſ. 240.nu.5.Cum qua etiam ego tranſeo,dũmodo duo concurrunt. Primum, quòd teſtator hanc ſuam voluntatem duobus ſaltem teſtibus explicauerit , ſaltem per relationem ad ipſam cedulam, puta , dicendo , ego diſpono de bonis meis, vt in hac cedula, aliàs ſi reperiretur ſola cedula , eſſemus in caſu præcedenti,in quo tenui ipſam cedulam ſolam nõ valere in vim teſtamenti . Secundum autem requiſitum eſt , ꝙ teſtator non exprimat ſe velle de contentis in cedula confici ſcripturam per notariũ,tunc enim potius eſſet præparatio diſpoſitionis,quàm diſpoſitio,vt dixi in caſu ſtatim ſequenti, & ideo non valere in vim teſtamenti.

3 Aliquando † & tertio teſtator fecit vocari duos teſtes,& ibidem fecit ſcribi per aliũ clericum,ꝙ inſtituebat piam cauſam hæredem in bonis ſuis, & poſtea dixit teſtibus , ꝙ volebat dictam ordinationem ſcribi facere per notarium, & iuſſit etiam notariũ vocari,ſed priuſquam illam faceret ſcribi per notarium teſtator deceſſit, & hoc caſu Oldrad.conſi.119.conſuluit,ꝙ talis cedula vna cum diſpoſitione illorum duorum teſtium non valet fauore pię cauſæ in vim teſtamenti,& hanc opin.dicit eſſe communẽ Iaſ.conſi.55.col.2.ver.Sed per aduocatos, li.4.quem refert Epiſcopus Loaze in ſuis allegationibus ꝓ Marchione Velez. fo.431. poſt nu.15.verſ.Nec præfata. Non enim videtur teſtator de bonis ſuis diſpoſuiſſe,ſed tantummodo pręparaſſe id,quod diſponere volebat, cum ergo deficiat nõ ſolemnitas, ſed diſpoſitio, non poteſt ſuſtineri in vim vltimæ voluntatis .

4 Aliquãdo,& quarto †teſtator incępit facere teſtamentũ, & inſtituit piam cãm hæredẽ, vel aliquid reliquit ad pias cauſas,deinde fecit tranſitum ad alia legata, & priuſquã poſſet ipſum teſtm̃ cõplere deceſſit, & hoc caſu Bar.in l.in teſtõ,ff.de fideic.lib.vr tenere,ꝙ ſatis dicatur perfecta voluntas reſpectu illius inſtitutionis, vel relicti, licet totum teſtamentũ perfici non potuerit ; & ideo ꝙ fauore piæ cãæ ſuſtineatur, & hanc opin. dicit eſſe communẽ Dec. in allegato conſ.159.poſt nu.3.ver.Quarto,& vltimo. Sed tamen credo,ꝙ Bar.in hoc male dixerit, * & ꝙ Deci.fallatur, quia imò cõmunis opi.eſt,ꝙ quandocunque teſtator decedit , priuſquam integre voluntatem ſuam explicauerit, tale teſtamentum non dicitur deficere rõne ſolemnitatis, ſed ratione voluntatis,& ideo non valet, neque ẽt fauore piæ cauſæ, & ita hanc eſſe communẽ opin. atteſtatur Arer.in d.l.ſi is qui,col.fin.ver.2. caſu, quem refert Boer. in d.deciſ.93.poſt nu.10.& deciſ. 240.nu.5.Et dicit Sigiſmũ,

conſ.

conſ.feudali.14.num.65.ꝙ omnes concludunt hanc eſſe communem opin.ꝙ tale teſtamentum etiam quo ad diſpoſita non valeat etiam inter liberos, vel ad pias cauſas. Nam (vt quotidie experientia docet) videmus,quòd teſtatores in ipſo actu conficiendi teſtamenti mutant, addunt, reuocant, multa per eos iam diſpoſita. Merito non poteſt dici perfecta volũtas, donec teſtator integre omnia explicauerit; & nota in practica diſtinctionem inter hos caſus, quia multi confundunt proprios terminos quæſtionum, & omnia inuoluunt. Vide etiam in hoc propoſito, ea quæ dixi infra q.9.

Quæſt. VIII.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum inter liberos ualet etiam ſi in eo non adſint ſolemnitates à iure ciuili requiſitæ.*

2 *Et an in eo ſufficiant duo teſtes, uerſ. Hinc infertur.*

3 *Quid ſi teſtator ſit cæcus. Remiſſiuè.*

4 *An mulier poſſit eſſe teſtis, uerſ. Secundo infertur.*

5 *An requiratur, quòd notarius, & teſtes ſint rogati, uerſ. Tertio infertur.*

6 *An tale teſtamentum, ſi unus ex filijs in eo ſit præteritus ſuſtineatur. uerſ. Sed quæro.*

7 *Quid ſi non ſit ei relictum titulo inſtitutionis, uerſ. Sed pone.*

8 *An in teſtamento, inter liberos ſubintelligatur clauſula codicillaris, uer. Vnum tamen ſcias.*

9 *An ualeat teſtamentum inter liberos nutu conditum. uerſ. Vlterius quæro.*

INTER aliàs diuiſiones teſtamentorũ dicebã, aliud eſſe teſtamentum conditũ inter liberos, aliud conditũ inter extraneos. Habet enim teſtamentũ conditum inter liberos hoc priuilegium, ꝙ etiam ſi ſit imperfectum, ideſt minus ſolẽne, nihilominus valet, tanquã ſi eſſet ex omni parte perfectum, & ſolemne. Fac ergo cõ-
1 cluſionem, quòd †teſtamentum inter liberos valet, etiam ſi in eo non interueniant ſolemnitates à iure ciuili requiſitæ, & de hoc eſt tex. expreſſus in l. hac conſultiſſima
a §. ex imperfecto, a C. de teſtamen. qui eſt clauis in hac materia; ſed ſolummodo attẽditur diſpoſitio iuris gentium, ita dicit Bartol. in d. §. ex imperfecto, in fi. verbis, & ita tenent omnes, vt dicit Iaſ. in Auth. nouiſſima, num.16. C. de inoffi. teſt. & ratio eſt ſecundum communiter ſcribentes, teſte Cur. Iun. in d. §. ex imperfecto, poſt nume.3. & Natta, num.107. quia cum cauſa teſtari foueat cauſam inteſtati, ceſſat timor falſitatis, propter quem lex requirit maiorem numerum teſtium. Sed hæc ratio mihi non ſatisfacit, quia ea attenta, idem dicendum eſſet quandocunque hæredes ab inteſtato eſſent inſtituti, quòd tamen non eſt in iure verum. Ideo iudicio meo tutius eſt dicere hoc fuiſſe introductum fauore ipſorũ liberorum, quibus etiam iure naturali debetur parentium hæreditas, & dicit Natta in repe. d. §. ex imperfecto, nu.30. ꝙ ita di-
* cunt communiter Docto.

2 Hinc infertur† in primis, ꝙ licet regulariter in teſtamenti confectione debeant interuenire ſeptem teſtes, vt dixi in q.56. tamen in teſtamento condito inter liberos
b ſufficiunt duo teſtes, b ita dicit glo. vnica in Auth. ꝙ ſine. C. de teſta. & eſt communis opin. vt dicit Grat. conſ.90. nu.3. lib.2.

3 Sed quid† in teſtamento cæci cõdito inter liberos, nunquid ſufficiunt duo teſtes, an autem requirunt octo, iuxta formã traditam per l. hac conſultiſſima, C. qui te-
c ſtam. face. poſſ. dixi infra c quæſt.17. verſic. Sed quæro.

4 Secundo infertur, † ꝙ licet regulariter
d mulier non poſſit eſſe teſtis in teſtamẽto, d vt dixi infra quæſt.55. verſi. Scias tamẽ, nihilominus in teſtamento confecto inter liberos fœmina poteſt eſſe teſtis, ita dicit gl. vnica d. Auth. quòd ſine. C. de teſtam. & ita tenent omnes Doctores, vt dicit Dec. in l. 2. nu.31. in fi. ff. de regu. iuris. Hanc etiã eſſe communem opin. dicit Grat. in d. conſil. 90. num.3. Rip. de peſte. in priuil. vltimarũ voluntatum, num.24. Natta in d. §. ex imperfecto, num.166.

5 Tertio infertur, †quòd quamuis de iure communi notarius, & teſtes qui in teſtamẽto interueniunt, debeant eſſe rogati, vt dixi infra quæſt.58. in princ. & verſic. Quod vero. Tamen in teſtamento condito inter liberos, non requiritur quòd notarius, vel teſtes ſint de ipſo teſtamento rogati. ita dicit glo. in l. fi. in verbo, Excepto teſtamẽto.
* C. de codicil. quam dicit eſſe communiter appro-

approbatam Dec.conſil.610.num.2. Sigiſmund. conſil.feudali.8.num.16. Et ita communiter teneri atteſtatur Corn. in d. auth. ꝙ fine. num.6. Hanc etiam opin.dicit eſſe communem Iaſ.conſ.68. circa princ. lib.2. Rubeus conſil.6.num.5. Natta in dicto §. ex imperfecto,num.159.

6 Sed quæro, † tu ſcis, ꝙ ad hoc vt teſtamentum valeat,requiritur, ꝙ filius in poteſtate ſit inſtitutus,vel exhæredatus,aliàs autem ſi ſit præteritus teſtamentum eſt nullum,vt dixi infra quæſtio.42.nunquid hæc concluſio habebit locum etiam in teſtamẽto condito inter liberos,ita vt ſi forte vnus ex ipſis filiis in eo ſit præteritus, teſtamentum corruat, neque ſuſtineatur ex diſpoſitione,d.§.ex imperfecto? Reſp.quòd in tali teſtamento,in quo vnus ex liberis ſit præteritus, non habet locum diſpoſitio, d.§.ex imperfecto,ita tenet glo.in l.ſi filius qui in poteſtate.in gloſ.fi.ff.de lib.& poſth.quam
* ſequuntur communiter Doctores, vt dicit Dec.conſil.105.nu.5.in fi. Eandem gl.atteſtatur eſſe communiter approbatã Claud. in l.inter cætera,num.8.ff.de lib.& poſthu. Et hanc eſſe communem opin. dicit Alex. conſil.126.poſt num.3. verſic.nec obſtat id quod habetur,lib.2. Natta in d.§.ex imperfecto,num.17. Berous in c.Rayn.num.43. & ſequen. Hic enim defectus præteritionis eſt potius circa ſubſtantiam,quàm circa ſolemnitatem ipſius teſtamenti, merito non tollitur ex diſpoſitione, d.§.ex imperfecto. Præterea eſſet valde inconueniens,vt diſpoſitio,d.§.ex imperfecto,quæ fuit inducta in fauorem liberorum, retorqueretur in eorũ odium, contra communes regulas. Vide quæ dixi, infra verſ.Sed pone.

7 Sed pone, † teſtator in teſtamento inter liberos aliquid reliquid vni ex filiis ſuis,nõ tamen titulo inſtitutionis,prout de iure requiritur, vt dixi infra q. 38. Nunquid tale teſtamentum non obſtante huiuſmodi defectu ſuſtinebitur?Reſp.quòd non,ſed omnino etiam in teſtamento inter liberos debet omnibus filiis aliquid relinqui iure inſtitutionis, ita volunt communiter Doctores,vt dicit Ruin.conſil. 1. num.3. lib.2. Et hanc opi.communiter teneri atteſtatur Saly.in Auth.nouiſſima.num.1. C.de inoff.te
e ſtam.quem refert *e* Alex.conſ.75.num.17. lib.3. Eandem opin.dicit eſſe communem Alber.in d.Auth. nouiſſima. circa princip. Matheſil.ſing.106. quem refert Ioan. Cirier.de primogenit.in 3.quæſtio.libri ſecundi,num.14. Bertran.conſi.19.colum.1.lib. 3.in 2.parte,& conſil.130.num.2.eod.vol. Claud.in l.inter cætera,nu.4.& ſeq.ff.de liber.& poſth.Cur.Iun.in d.§.ex imperfecto, num.13. Natta in eodem §.ex imperfecto, num.112.& ſequen.Apoſtill.ad Alex.conſi. 168.ſub nu.6. lib.5. Ioan.Dilec.de arte teſtan.tit.3.cautc.prima,num.8.Emil.Ferret. in l.filium quem habentem,num.15. & ſequen.C.famil.erciſcun. Dicit etiam Guliel. de Benedict.in 1.parte,repet. capit.Raynutius, fol.194. nume.135. quòd hanc opin. veluti communem tenet vtraq; ſchola legiſtarum, & canon. Idem dicit Probus in apoſtil. ad Ioan.Monac. in cap.ſi pater,nu. 17.de teſtam.in 6.Hanc etiam eſſe communem opin. Legiſtarum, & Cano.atteſtatur Iaſ.in d.Auth.nouiſſima,num.16.& ſeq.licet ipſe teneat contrarium,& dicat, quòd ſi caſus contingeret,ita conſuleret, & iudicaret. Tu vero in conſulendo,aut iudicando,non recedas à communi opinione,quia lex quæ diſpoſuit teſtamentum inter liberos imperfectum valere,condita fuit in fauorem filiorum, vt ſuperius dixi,ideo vbicunque conditio filiorum efficitur deterior, non debet habere locum diſpoſitio illius legis. Quòd autem deterior ſit eorum conditio,vbi non ſint vocati titulo inſtitutionis,patet ex his quæ dixi in d.q.38. verſic. Neque credas. Faciunt quæ dixi ſupra, verſ. Sed quæro.

8 Vnum tamen † ſcias in hoc propoſito,ꝙ in teſtamento inter liberos, ſemper ſubintelligitur clauſula codicillaris,ita dixit glo. notan.in l.cohæredi. §.cum filiæ. in verbo, non valuit. ff.de vulg. quæ eſt ab omnibus approbata,vt dicit Boer.deciſ.240.poſt nu. 6.verſ.& non valeant. Et hanc concluſionẽ dicit eſſe communem Iaſ.in d.§.cum filiæ, circa fin.quem refert Bello.conſil.85.nu.4. Quod nota,quia eſt maximi effectus,vt videbis infra in diſcurſu materiæ.

9 Vlterius quæro, † nunquid valeat teſtamentum inter liberos nutu conditũ?Reſp. ꝙ non,ita tenet Ang.in l.diſcretis.C.qui teſtam.facere poſſ.vbi refert hanc quæſt.fuiſſe de facto in Cardinali Peruſino, & hanc opin.dicit eſſe magis communem Natta in d.§.ex imperfecto, num.194. Bauer.Inſtit. de teſtam.in prin.num.193. Et ſic vides,ꝙ non valet abſolute argumentum de teſtamento ad pias cauſas, ad teſtamentum inter

ter liberos. Nam teſtamentum ad pias cauſas nutu conditum valet, vt dixi ſupra q.6. verſ. 5.infertur, ſecus autem in teſtamento condito inter liberos, vt hic.

ADDITIONES.

a Ex imperfecto.) Iſtius. §.diſpoſitio non habet locum in teſtamento imperfecto ratione præteritionis, vt per Dec. in conſilio 105.colum.fin.qui ibid.concord.citat. Verùm habet locum, quando filii ſunt omnes æqualiter inſtituti: at ſecus ſi eſſent inæqualiter inſtituti: quia tunc non procedit. Vt poſt Rom.conſil.385.colum.2. verſi.2. princip. tradit Dec.eod.conſi.105.num.mi hi 6. Adde & vide per Rimin. Iun. conſil. 428. num.13.14.15.

b Sufficiunt duo teſtes.) Adde etiam idem inter nepotes. ita contra Curt.Iun.conſuluit Nat. conſil. 423. numero 13. Hieron. Giachar.

c Dixi infra,) Vide add. præallegata quæſtio.17.

d Teſtis in teſtamento.) Adde idem de iure canonico, vide per Ioan.Dilect.de art.teſtan.tit.2. in 2.caut. ſub num.7.vbi etiam
* citat Alex. atteſtantem illam communem atque ſequentem in conſil.177.ſub num.5. atq; in conſ.70.ſub nu.13.14.& 16. etiam ad pias cauſas, & etiam tempore peſtis, licet in teſtamento in quo liberi ſint inſtitui poſſit vt hic & ibi.

e Alex.conſ.75.) Adde quia eſt conſil. 76. vbi etiam vide in additio.

Quæſt. IX.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum inter liberos imperfectum ratione voluntatis an ſuſtineatur.*

2 *Et quid ſi teſtator illud iam cœptum plenè perficere non potuit, verſ.Hinc infertur.*

HABES ergo, ex præcedenti cōcluſione, quòd teſtamentum
a inter liberos licet imperfectū a
1 valet. Quæro nunc, † an iſta concluſio generaliter procedat, ex quocunque defectu tale teſtamentum imperfectū remanſerit? Reſpon.quòd non, ſed ſolummodo quando eſt imperfectum ratione ſolemnitatis; cæterum ſi ſit imperfectum ratione voluntatis, non ſuſtinetur. ita ſentit gloſ.in l.ſi is qui, in gloſ. vnica. ff.de teſt. quam gloſ.omnes ſequuntur, vt dicit Rimi nal.in d.l.hac conſultiſſima. §.ex imperfecto, colum.1. Et illam dicit eſſe communiter approbatam Ruin.conſi.15.num. 2.lib. 2.Dicit etiam Pau.de Caſt. in d.§.ex imperfecto.num.3.quòd ita tenent omnes.Et ita communiter teneri atteſtatur Cor.in eo.§. ex imperfecto, num.3.Hanc etiam opin.dicit eſſe communem Alexand.conſil.76.nu. 13.lib.3.Iaſ.conſ.155.colum.2.lib.2.quem refert Ioan.Dilec.de arte teſtandi tit.2.caute.vlt.num.6.Rubeus conſil.94. poſt num. 3.Socin.Iun.conſil.147.num.30 & ſequen. lib.2. ſubdens non eſſe ab ea conſulendo, aut iudicando recedendum. Et hanc dicit eſſe communem theoricam Belſet. in repe. l.1.num.176.C.de ſacroſan.eccleſ.Tu vide ea, quæ latius in hoc propoſito, loquendo de teſtamento ad pias cauſas, dixi ſupra quæſtio. 7.

2 Hinc infertur, † q. ſi teſtator cęperit inter liberos teſtari, & facta inſtitutione, & aliis legatis, priuſquam faceret vnum legatum, quod adhuc reſtabat faciendum, morte præuentus illud facere non potuit, tale teſtamentum non valet, neque ſuſtinetur etiā, quò ad iam perfecte diſpoſita, & hanc
* dicit eſſe communem opin.Cur.Iun.in d.§. ex imperfecto, num.1. Natta in d.§.ex imperfecto, num.139.& ſeq.Soc.Iun.in d.conſil.147.num.22.Vide quæ dixi in d.q.7.verſic.Aliquando, & quarto.

ADDITIO.

a Imperfectum.) Hic adde quod teſtamentum imperfectum dicitur, cum teſtator eſſet alia dicturus, licèt in eo adeſſet inſtitutio atq; ſubſtitutio. communiter poſt Cardin.Pariſ.conſ.146.art.3. vol.4. atteſtatur. Ceph.in conſil.294. ſub num.9.& iſtud ſiue tacite ſiue expreſſe conſtet teſtatorē voluiſſe addere, vel detrahere, dicit. Idem de teſtamento haud lecto nec publicato: in quo teſtes non ſunt rogati: quod ſimiliter videtur imperfectum ratione voluntatis, communem per eundem Ceph.conſil. prædicto, num.10. Et de iſtis duabus communibus opinionibus, dixi in collec.meis commu.opinio.in verb.teſtamentum, num.55. & 56. vide ibi fuſius.

Quæ-

Quæſt. X.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum imperfectum inter liberos an ſuſtineatur etiam in fauorem extraneorũ.*

2 *Et quid ſi ſubſtituat teſtator vni ex filijs ſuis pupillis aliquem extraneum, uerſ. Hinc infertur.*

3 *Quid ſi dederit tutorem extraneum, verſ. Secundo infertur.*

4 *An talis tutor debeat à iudice confirmari, verſic. Scias tamen.*

1 DISPOSITIO † d.§. ex im- a perfecto, a ſuſtinet teſtamentũ minus ſolemniter conditum à patre inter liberos, quatenus concernit intereſſe ipſorum liberorũ. Sed ſi in ipſo teſtamento ſit aliquid inſertũ, qđ concernat fauorem aut commodum alicu ius extranei, illud non ſuſtinetur, ſed habetur pro non appoſito, & teſtamentum ipſum quò ad reliqua concernenti à filios, firmum remanet, ita expreſſe dicit text. in d. §. ex imperfecto, & intellige extraneum in hoc propoſito, eum qui non eſt de liberis.

2 Hinc infertur, † ꝙ ſi teſtator in teſtamento inter liberos, ſubſtituat vni ex filiis ſuis pupillariter alium ex filiis ſuis, talis ſubſtitutio tanquam facta in fauorem filiorũ ſuſtinetur. Sed ſi illi ſubſtituat aliquem extraneum, & qui non ſit de liberis, non ſuſtinetur, ita dixit Bar. in l. 2. nu. 18. ff. de vulg. & eſt communis opi. vt dicit Curt. Iun. in d. §. ex imperfecto. nu. 6.

3 Secũdò infertur, † ꝙ licet poſſit pater in teſtamento inter liberos date vnum ex filiis ſuis alteri filio in tutorem, ſaltem, quãdo erat ab inteſtato legitimus tutor; prout communiter Doctores diſtinguere videntur, teſte Cur. Iun. in d. §. ex imperfecto, nu. 26. in fin. (licet mihi ſemper magis placuerit, ꝙ indiſtinctè id facere poſſit) non tamen poterit pater in tali teſtamẽto dare filiis tutorẽ extraneũ, ita dicunt cõiter Doctores, vt ait Salye. in d. §. ex imperfecto, col. 1. ver. Oppo. cum gl. & ita cõmuniter tenetur, vt dicit Corn. in d. §. ex imperfecto, nu. 15. hanc etiam eſſe cõem opi. atteſtatur Cur. Iun. in d. §. ex imperfecto, nu. 26. Licet enim datio tutoris concernat fauorem filiorum, cum tñ redundet in præiudicium, & onus alterius, non videtur æquũ, vt priuilegiũ conceſſum filiis ſit alteri oneroſum.

4 Scias tamen † in hoc propoſito, quòd licet datio huiuſmodi tutoris extranei in teſtamento inter liberos non ſuſtineatur tanquam per ſe valida, ſuſtinetur tamẽ ad hũc effectũ, vt talis tutor datus à patre debeat poſtea per iudicem in tutorem cõfirmari, & hanc dicit eſſe magis communem opin. Alex. conſi. 140. nume. 2. lib. 1. Quod nota, quia eſt maximi effectus: nam tutor datus in teſtamento minus ſolemni; tamen confirmatus à iudice, præfertur tutori datiuo, ſicut præfertur teſtamentarius, vt declarat Alex. ibi. & dixi ſupra lib. 2. §. tutor. Neque credas, ꝙ nihil interſit, an quis ſit datus in tutorem, & ꝙ datio valeat; an autem, quòd datio nõ valeat, ſed omnino debeat à iudice confirmari, quia imò multum intereſt, nam quando valet datio, tenetur tutor ſtatim tutelam gerere, alià s teneretur de neglectis, ſed ſi non valet datio, non tenetur petere ſe confirmari, & ideo Interea donec ſit confirmatus, non tenetur de neglectis, vt declarat Natta in dicto. §. ex imperfecto, nu. 123. & dixi in d. §. tutor.

ADDITIO.

a §. Ex imperfecto.) Aduerte, ꝙ tametſi procedat, extantibus filiis legitimis & naturalibus & legitimatis ſimul, tamen id intelligitur modo plus non relinquatur legitimato, quàm legitimo & naturali. Ita tradit Natt. ff. in eo. §. q. 18. quem refert atq; coadiuuat Rolan. in conſ. 95. col. 1. & 2. vol. 3. qui tamen in contrarium conſuluit, & dicit contrarium verius: & contraria diluit, vide ibi per eum.

Quæſt. XI.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum imperfectum inter liberos an ſuſtineatur, etiamſi non ſit in ſcriptis confectum.*

1 QVÆRO, † an diſpoſitio, d. §. ex imperfecto, generaliter procedat in quocunq; teſtamento, ſ. tã. nuncupatiuo, ꝙ̃ in ſcriptis confecto? Hęc difficultas orta eſt ex diſpoſitione Auth. quòd ſine, poſitæ poſt ipſum. §. Licet

Licet.n.verba.§. ex imperfecto, ſint generalia, & conueniant cuicunq; teſtamento; cũ tamẽ, d.Auth. ſubſequẽs, quæ videtur limitare diſpoſitionem d.§. loquatur in teſtamẽto per ſcripturam cõfecto, multi tenuerũt, ꝙ pariter etiam ipſe.§. ex imperfecto, non procederet niſi in teſtamento condito in ſcriptis. Sed tñ in practica tenenda eſt contraria opinio, ꝙ ſcilicet diſpoſitio, d.§. ex imperfecto, nõ limitetur per diſpoſitionẽ, d.Auth. quòd ſine, quantum ad teſtũ nun-
* cupatiuum, ſed ſolum quantũ ad teſtamen-
* tum in ſcriptis, & hãc dicit eſſe magis com
a munem a Corn.conſ.118. in fi.lib.3. vbi ẽt ſubdit ꝙ ita ſeruatur in practica. Hanc ẽt opi.ꝙ diſpoſitio d.§. ex imperfecto, habeat locum in teſtamento nuncupatiuo, tenuit glo.in d.§.ex imperfecto, in gl.1. in fi. quæ ab omnibus approbatur, vt dicit Cor.ibi. num.11. Et illam dicit communiter teneri Cor.in d. Auth. quod ſine, num.1. Illam etiam dicit eſſe communẽ Alex.in d.Auth. quod ſine, num.3.& conſil.146.num.5.lib.2.& conſ.176.poſt num.9. lib.5. & conſil. 105.nu.4.lib.7. Boer.deciſ.240. poſt nu.1. Natta in d.§. ex imperfecto, num.191. Riminal.in d.§.ex imperfecto, num.1. in fi.& ab hac ſententia non recedas conſulendo, aut iudicando.

ADDITIO.

a Eſſe communẽ.) Adde quod iſtud eſt per interpretationem ſeu extenſionem, vt concludit Natt.in d.§.ex imperfecto, in prin.q. 37.poſt alios per eum ibid. relatos; vt retulit Oſaſc.in deciſio.54.nu.10. Et an ſchedula, quę manu matris aſſeritur conſcripta duodecim abhinc annis, teſtamenti vim inter eius liberos obtineat, vide per Menoch. in conſ.267. qui conſiderat ſex caſus, atq; examinat illam dubitationem plene.

Quæſt. XII.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum imperfectum an ſuſtineatur etiam inter liberos naturales tantum.*
2 *Et quid in matre, verſ. Et hæc quidem.*
3 *An inter filios legitimatos. verſ. Sed quid in legitimatis.*
4 *An inter liberos à ſucceſſione per ſtatutum excluſos. verſicu. Item quæro.*
5 *An inter liberos non primi, ſed vlterioris gradus, verſ. Quæro etiam.*
6 *An ſi filius teſtatur inter parentes, verſ. Vlterius quæro.*

SED quia Imperator in d.§. ex imperfecto, diſponit huiuſmodi teſtamentum imperfectum valere inter ſolos liberos. Quæ-
1 ro† nunquid diſpoſitio dicti.§. habeat locũ ſolummodo inter liberos legitimos, & naturales, an autem procedat, etiam ſi tale teſtamentum conditum ſit inter liberos naturales tantum? Reſpon.ꝙ non habet locum inter liberos naturales, tantum, vel ſpurios, & hæc eſt communis opinio, vt ait Deci. conſ.610.num.2.in fi.& nu.3. quem refert Boe.in d.deciſio.240.num.13. Riminal.in d.§. ex imperfecto, num.5. Picus in repet.§. tutia, num.43.circa fi. Rubeus conſil.7.poſt num.7. vbicunque enim lex facit mentionem de liberis aut filiis, ſemper intelligendum eſt de legitimis, & naturalibus, non autem de naturalibus, aut ſpuriis, qui ſunt à lege reprobati.
2 Et hæc† quidem cõcluſio de plano procedit in parte teſtante inter liberos naturales. Sed quid in matre? Reſpond.ꝙ in ipſa aliud eſt dicendum, nam reſpectu matris, & quò ad ipſam, filii naturales reputantur legitimi, & ideo tenendum eſt, ꝙ in matre teſtãte inter liberos naturales, vel ſpurios, locum habeat diſpoſitio, d. §.ex imperfe-
* cto, & ita concludunt communiter Doctores, vt dicit Natta in d.§. ex imperfecto, nume.74.78. hanc etiam opi. dicit eſſe communem Alex.in l. ex facto.§. ſi quis rogatus, el primo.poſt num.45.verſ. Vnde quia. ff.ad Treb.& dicit Boer.in d.deciſ.240.nu. 13.quòd omnes in ea conueniunt, niſi mater ſit Illuſtris. Dicit etiã Guliel.de Bened. in 1.parte repet.c. Raynutius, fol.156.nu. 84.quod omnes in hoc concordant, quòd quando mater non eſt illuſtris, & filii non ſunt nati ex damnato coitu, proculdubio locum habet diſpoſitio.d.§. ex imperfecto. Quando enim mater eſt illuſtris, filii ſpurii, aut naturales, non reputantur legitimi.
3 Sed quid† in legitimatis, nũquid habebit locum diſpoſitio.d.§. ex imperfecto? Reſp. quod ſic, & eſt cõis opi.vt atteſtatur Boer. deci.251.poſt nu.14. Sunt.n.tales filii redacti ad inſtar legitimorũ, & naturalium. Et

hoc

hoc maxime, ſi eſſent legitimati per ſubſe-
a quens matrimonium, *a* qui in omnibus, & per omnia æquiparantur legitimis, vt dixi ſupra lib. 2. §.Legitimatus.

4 Item quæro, †nunquid diſpoſitio.d.§.ex imperfecto, locum habeat, quando pater teſtatur inter liberos, qui per ſtatutum eſſent excluſi à ſucceſſione inteſtati, puta qa ſint filiæ dotatæ, &c. Reſpon. ꝙ ſic, & hæc opin.
* communiter tenetur, vt ait Guliel. de Benedic.in 1.par.reper.c.Raynutius, fol.155. nu. 81. Hanc etiam dicit eſſe communem Boer.in d.deciſ.241. num.9. Et ex hoc potes colligere, quòd ratio.d.§.ex imperfecto. non eſt, quia cauſa teſtati eò caſu foueat cauſam inteſtati, ſed merus fauor liberorum, vt ſupra dixi.

5 Quæro etiam, † nunquid diſpoſitio.d.§. ex imperfecto, habeat locũ quando pater teſtatur inter filios nõ primi, ſed vlterioris gradus: puta, inſtituendo nepotem, vel illi ſubſtituendo? Reſp. ꝙ ſic, ita tenet Alber.de Roſ.in d.§.ex imperfecto, verſ. Itẽ quia hic
* dicit, & eſt cõmunis opinio, vt dicit Boer. in d.deciſ.241.póſt nu.3. Semper.n.in verbis legis, appellatione filiorum veniunt nepotes, vt dixi ſupra lib.2. §.filius. Maximè cum agatur de re ipſis filiis fauorabili.

6 Vlterius quæro, †quid econuerſo, ſi filiuſfam.in caſibus in quibus poteſt condere teſtamẽtum, teſtetur inter parentes, nunquid eo caſu habebit locum diſpoſitio, d.§.ex imperfecto? Reſpon. ꝙ non, ita tenet Spec.de inſtr.editio. §.compendioſæ, poſt num.32. ver.quid ſi filius, & ita communiter cõcluditur, vt dicit Alex.in d.§.ex imperfecto, nu. 7.hanc etiam opin. dicit eſſe communem. Boer.in d.deciſ.240.in fi.verbis.Nat.in d.§. ex imperfecto, nu.227.& dicit Rim.in d.§. ex imperfecto, nu. 1. ꝙ ita tenent communiter Doctores. Quòd.n.cõtra communes regulas ſtatutum eſt, nõ debet trahi in conſequentiam, & hęc opin. propter authoritatem Doctorũ, tenẽda eſſet in practica, licet forte in puncto iuris contraria ſit verior.

ADDITIO.

a Per ſubſequẽs matrimoniũ.) Adde eõem etiam per Menoch.de recuper. poſſeſ.in 1. remed.nu.43. Hoc intellige prout tunc & poſt hac, non prout nunc & in præteritum inſpecto natiuitatis tpe. Itẽ limita in filio nato ex concubina retenta, at ſecus in ſpurio, vide per Ceph.in conſ.82. nu.20.23. & fuſius in collec.mea com.opin.nu.33.verb. legitimatus. vbi fuſius declaraui. & in trib. num.ſeq.vbi quid de concepto, pendente lite, & quid matrimonio in mortis articulo celebrato: & quid de ſecundis nuptiis, & nu.27.an poſſit eligi in Epiſcopum.

Quæſt. XIII.

SVMMARIVM.

1 *Ex teſtamento imperfecto inter liberos, ſuccedit ur tanquam ex teſtamento, non autem tanquam ab inteſtato.*

RESTAT nunc videre circa hanc materiã teſtamenti inter liberos cõditi, nſiquid ex hmõi teſtõ imperfecto inter liberos, dicatur ſuccedi tanquã ex teſtõ, an aũt tanq̃ ab inteſtato? Vtilitas aũt eſt maxima, quia ſi valet vt teſtm̃, ſuſtinebitur ſubſtitutio pupillaris, item exhęredatio, item datio tutoris, quæ omnia fieri non poſſunt in codicillis, & ideo nõ poſſunt ſuſtineri, vbi nõ valeret niſi ab inteſtato, & ſic in vim codicilli? Reſp. ꝙ dicitur ſuccedi ex teſtõ, non aũt ab inteſtato, ita tenet gl. in l.filii, in verbo ab inteſtato, C.fam.erciſc.& ita tenent
* cõmuniter omnes Doctores, vt dicit Corn. in d.§.ex imperfecto, nu.12.in fi. Bertr.con ſil.141.nu.5.lib.3.in 2.par.hanc etiam opi. dicit eſſe cõem Iaſ.in d.§.ex imperfecto, nu. 13.Nat.in d.§.ex imperfecto, nu.221. Satis enim dicitur teſtamentum, ex quo lex illud approbat pro teſtamento, ſupplendo defectus ſolemnitatem, & vult ex eo ſuccedi.

Quæſt. XIIII.

SVMMARIVM.

1 *Cedula à patre ſcripta cõtinens eius vltimam voluntatem, valet inter liberos in uim teſtamenti.*

2 *Et an requiratur quòd in ea appoſita ſit dies, verſ Sed nunquid.*

3 *An debeat eſſe in omnibus per extenſum ſcripta abſque aliqua abbreuiatione, verſicu. Sed quia.*

4 *Quid ſi tantummodo ſit ab ipſo patre ſubſcripta, non autem eius manu in totum ſcripta,*

ſcripta, verſic. Quæro quid.

5 *Quid ſi non ſit eius manu ſcripta, vel ſubſcripta, ſed tantum reperta in eius arca, verſ. Item quæro.*

6 *Quid ſi non ſit ſcripta, neque ſubſcripta à patre, ſed tantum ab ipſis filijs, verſ. Sed pone.*

7 *Quid ſi reperiatur cedula teſtamenti in ſcrinijs notarij, verſ. Præterea quæro.*

8 *Quid ſi filij non ſint in ipſa cedula æqualiter inſtituti, verſ. Sed quæro.*

9 *An hæc concluſio locum habeat etiam in cedula confecta in fauorem piæ cauſæ verſ. Vlterius quæro. Remiſſiuè.*

HABEMVS etiam in hac materia teſtamenti inter liberos conditi, aliam conſtitutionem mirabilem, quæ eſt appoſita in Authen. quod ſine. C. de teſtam. per quã diſpo-
1 nitur, ꝙ † ſi reperiatur cedula ſcripta manu teſtatoris, in qua contineatur eius diſpoſitio inter liberos, talis cedula valet, & illi ſtãdum eſt, etiam quòd in ea conficienda non interuenerint aliqui teſtes, neq; vlli ipſi cedulæ ſe ſubſcripſerint, & ita ſe habet magis communis opinio, vt atteſtatur Alex. conſ. 105. in fi. lib. 7. quem refert Ioan. Dilec. de arte teſtandi. titu. 2. caut. 2. in fi. & aduerte circa intelligentiam terminorum, quia aut pater teſtando inter liberos, ſiue in ſcriptis, ſiue per nuncupationem adhibuit teſtes, & tunc etiam ſi non fuerit adhibitus numerus ſeptem teſtium, vel etiam deficiant aliquæ aliæ ſolemnitates à iure requiſitæ ſuſtinetur nihilominus teſtamentum ex diſpoſitione, d. §. ex imperfecto, dummodo de eo deponunt ſaltem duo teſtes, etiam fęminę,
a etiam non rogatæ, *a* vt dixi ſupra q. 8. verſ.
b Hinc infertur, & ſeq. *b* Aut vero pater aliquos teſtes nõ adhibuit, ſed tantùm voluntatem ſuam in ſcriptis exaratã reliquit, vel in arca, vel apud notariũ, vel aliquem aliũ non ſuſpectum, & hoc caſu habet locum diſpoſitio. d. Auth. ꝙ ſine. ſ. vt talis cedula valeat, & illi ſtandum ſit, licet careat ſolemnitatib. requiſitis, dummodo appareat ꝙ ſit ſcripta manu ipſiuſmet teſtatoris.
2 Sed nunquid † requiritur, ꝙ in huiuſmodi cedula appoſita ſit dies, qua confecta eſt? Reſp. ꝙ ſic, ita tenet Bal. in d. Auth. quod ſi-
* ne, num. 4. & eſt communis opin. vt dicit Natta in repe. d. auth. quòd ſine, num. 30. & ſeq. Lex enim requirit tempus in illa apponi, vt in d Auth. ꝙ ſine. Debet ergo apponi formaliter, & ſpecifice, vt ſi aliqua ſuſpicio falſitatis ſubeſſet, facilè deprehendi poſſit, & hanc concluſionem nota pro limitatione eorum, quæ dixi infra lib. 7. §. Scriptura, ꝙ ſcilicet regulariter in priuata ſcriptura non requiritur dies, neque annus.
3 Sed quia † tex. in d. Auth. ꝙ ſine, dicit nõ ſignis, ſed literarum conſequentia. Quæro verũ de neceſſitate requiratur, ꝙ in huiuſmodi cedula pater omnia extenſe ſcripſerit abſq; vllis imbreuiaturis etiam vſitatis? Reſpon. ꝙ ſic, ita dixit Bar. in l. quoties, §. 1. nu. 4. ff. de hære. inſt. & eſt communis ſentẽtia, vt ait Natta in repe. dictę Auth. quod ſine, nu. 38. Quæ tamen intelligenda eſt, vt procedat circa numerũ vnciarum, vel ſummam aliquam pecuniæ ſignis arithmeticis exprimendam, in quibus de facili poteſt falſitas committi; ſed in reliqua diſpoſitione credo, quòd ſufficiat illam eſſe ſcriptam eo modo, quo cæteræ ſcripturæ communiter conſcribi ſolent, & hic fuit ſenſus Imperatoris, vt apparet in corpore, vnde Authentica ipſa ſumpta eſt.
4 Quæro, quid † ſi cedula non ſit à patre, ſed ab alio ſcripta, ſit tamen ab ipſo patre ſubſcripta nunquid hoc ſufficiet? Reſp. ꝙ
c ſic. Nam ſubſcribens c cenſetur virtualiter ſcribere omnia cõtenta in ſcriptura, quam ſua ſubſcriptione confirmat, ita tenet Pau. de Caſt. conſ. 93. poſt nu. 2. lib. 1. & eſt communis ſententia, vt dicit Natta in d. Auth. quod ſine, num. 44. & ſeq. Quam ego etiam ſequor, modo in ſubſcriptione fiat mẽtio, quòd ſit ſuum teſtamentum, licet enim regulariter ſola ſubſcriptio generalis ſufficiat, quicquid dixerit Bart. in l. diuus, §. idẽ ſenatus, num. 2. ff. de falſ. contra quem eſt communis opi. vt dixi infra lib. 7. §. ſcriptura. Tamen, vbi lex pro forma requirit, ꝙ aliquis manu propria ſcribat, ſemper mihi placuit opin. Bart. quòd ſcilicet requiratur ſpecialis ſubſcriptio, quia aliàs de facili ſupponendo vnam ſcripturam pro alia, poſſet falſitas fieri, quam præcipue in hac teſtamentorum materia lex habet valde ſuſpectam, & ita teneas niſi cedula ipſa aliquo alio argumento, quàm tali ſubſcriptione confirmata eſſet.
5 Item quæro, † pone, ꝙ reperiatur in arca patris cedula continens diuiſionem bonorum inter filios, quæ tamen non ſit ſcripta, neq; ſubſcripta manu ipſius teſtatoris, nunquid talis cedula inter ipſos liberos valebit,

bit,ita vt ab eis ſeruanda ſit? Reſp. ꝙ non:
Eſſet.n.nimis aperta hoc modò via fraudi-
bus,& ita cõiter cõcluditur, vt ait Iaſ.in d.
Aut. quod ſine,poſt numerũ 1. Gul.de Be-
ned.in 1.par.rep.c.Ray.fo.156.poſt nu.87.
6 Sed pone,† ꝙ cedula ipſa non ſit a patre
ſcripta,nec ſubſcripta,ſed tñ ſit ſubſcripta
ab ipſis filiis, nunquid valebit? Reſp.ꝙ ſic,
& ita concludunt cõiter Doct. vt dicit Nat
ta in d.Auth.quod ſine, nu.51. Intelligo,ꝙ
ualet non ut teſtamentum ex diſpoſitione
ipſius Aut. ꝙ ſine,ſed vt contractus ex con
uentione ipſorum filiorum,ꝙ not. quia eſt
magni effectus,vt dixi ſupra q.proxima.
7 Præterea quæro,† ſi reperiatur in libro
notarii cedula teſtamenti,non tamen in ip
ſa cedula ſit ſcriptum,ꝙ fuerit tale teſtam
lectum coram teſtibus,nunquid valebit in-
ter liberos? Rñ. Bar.in l. fideicommiſſa. §.
quoties,nu.1.ff.de leg.3.loquendo per ver-
bum forte,tenuit,ꝙ ſic. Cõtrarium tenuit
Bal.in d.Aut.quòd ſine nu.1. etiam in for-
tioribus terminis,quando ſcilicet in cedu-
la reperiuntur deſcripta nomina teſtium,&
opini. Bal. cõiter tenetur, vt dicit Natta in
d.Aut.quòd ſine,nu.3.Cum enim lex requi
rat manum propriam ipſius patris, aliena
ſufficere non debet.
8 Sed quæro,†nunquid diſpoſitio d.Auth.
ꝙ ſine, habeat locum etiam ſi filii in ipſa d
cedula non ſint æqualiter inſtituti?Reſp.ꝙ
* ſic,& ita dicunt magis communiter Doct.
* vt dicit Soc.Iun.conſil.189. nu.87.lib.2.&
conſil.24.poſt num.9.lib.3.
9 Vlterius quæro, † nunquid diſpoſitio
Auth.quod ſine,extẽdatur etiam vt locum
d habeat in fauorem piæ cauſæ, *d* ſi reperia-
tur cedula ſcripta manu defuncti,abſq; te
ſtib. in qua de bonis ſuis diſponat ad pias
cauſas,dixi ſup.q.7.ver.Aliquando enim.

ADDITIONES.

a Non rogatæ.)Adde quod teſtes eſſe adhi
bitos & conuocatos ſatis eſt probare, dato
quod haud conſtet eos eſſe rogatos, com-
mune Alex. in l. ſciendum,nu.41.ff.de ver.
* bo.obl,qui tamen nu.43.dicit magis cõe eſ
ſe,quod aut præſumantur rogati.Adde cõe
etiam atq; vide per Diaz.reg.751. ubi retu
lit Iaſ.quadrupliciter limitantẽ,in d.c.ſciẽ-
dum. Et regulam,quòd teſtes in teſtamẽto
debeant eſſe rogati cũ trib.fall.vi.per Soci.
in reg.505. Et no.quod teſtis rogatus a te-
ſtatore ex quo eius fides fuit approbata,ꝙ
haud poteſt amplius approbari. Ita per A-
lex.in conſi.54.in fi.vol.3.

Aut vero.) Adde & vi. per Rimin. Iu.in
conſi.439.nu.13. ubi fuſius.

Subſcribens cenſetur uirtualiter ſcribe-
c re.De iſta cõi,in mandante ſcribi vi.per Vil
lalob.in reg.138.atq; per Crau.in conſ.73.
Et an ſcriptura manu propria ſcripta dica-
tur,qñ de mandato debitoris ſcripta repe-
riatur,vi.per Dec.in c.quoniam contra, de
probatio.atq; per Iaco.de S. Geor. Auth.ſi
quis in aliquo.col.pe.de eden. Alex.ad Bar.
in l.ſeruus.§.ſenatus,ff.de fal. per Mariil.in
ſing.471.& per Nat.conſi.287.nu.4.& Ce-
phal.conſi.272.nu.85. Item quod ſubſcri-
bens dicatur ſubſcribere atque conſenſum
præbere his quæ in ſcriptura continentur,
vide per Nat.in conſi.651.in 2.dub. atque
per Afflict.deci.361.in 2.dub.Ang.de Are.
Iuſti.de emp.atque uenditione.nu. 2. Et ꝙ
ſubſcribens haud poſſit talem ſcripturã im
pugnare niſi doceat ſe fuiſſe deceptũ aut
ſubductum ad ita ſubſcribendum.vi. Cra.
in d.conſi.73.poſt nu.40.Et regulã ꝙ ſub-
ſcribẽs approbare & ſe obligare cẽſeatur.
cum trib.fallen.vi.per Soc. ſub reg.477. &
aliam conſimilem cum una ampliatione
atq; ſex fallen.per eundem.regul.439.
d Piæ cauſæ.) Adde & per Dec. in c.ſcri-
pta.nu.14.de fide inſtr. ubi quod non.

Quæſtio XV.

SVMMARIVM.

1 *Plura eſſe militum priuilegia in condendis teſtamentis.*
2 *An requiratur teſtis eſſe rogatus, verſic. Quæro nunquid. Remisſiuè.*
3 *An in teſtamentis militis poſſit mulier pro teſte interuenire. verſic. Quæro etiam. Remisſiuè.*
4 *An huiuſmodi priuilegia competant militibus etiam non exiſtentibus in expeditione, verſ. Sed quæro.*
5 *An competant alijs perſonis exiſtentibus in caſtris, non tamen militantibus, verſic. Item quæro.*

1 DIxi ẽt ſup.q.3.multũ † intereſſe inter
a teſtm̃ militis, *a* & teſtm̃ pagani.Ha-
bẽt.n.plura priuilegia teſtamẽta militũ,de

quibus toto tit. ff. & C. de mili. teſt. quæ po-
tes videre eleganter collecta ab egregio Iu-
riſc. D. Petro Bello conſiliario Ducis Sabau-
diæ compatre, & vti fratre meo honorãdo in ſuo tract. de re mili. nuper edito, fol. 71. & aliis quatuor ſequen.

2 Quæro nunquid † in teſta. militis teſtes debeant eſſe rogati? dixi infra q. 58. verſi. Item quæro.

3 Quæro etiam † an in teſtamento militis fœmina poſſit eſſe teſtis? dixi infra q. 55. verſi. Sed quæro.

4 Sed quæro † nunquid hæc priuilegia mi- a litibus conceſſa competant illis, non modo
b quando ſunt in expeditione, *b* ſed etiam poſtquam miſſi ſunt a militia? Reſpon. Aliqui dicunt, quod duo ſunt genera priuilegiorum, quæ militibus conceſſa ſunt circa teſtamenta conficienda. Primum concernit perſonam ipſius teſtantis, quia ſcilicet milites, qui alias de iure communi non habent teſtamenti factionem, ſi tamen ſint milites poſſunt teſtari, & iſta priuilegia ipſi milites non amittunt, etiam ſi miſſi ſint a militia. Secundum vero concernit modum teſtandi, quia ſ. in teſtamento militis ſublatæ ſunt ſolemnitates iuris ciuilis, & huiuſmodi priuilegia eis non competunt, niſi donec ſunt in expeditione belli, ita dicit gloſ. in §. ſed hactenus, in glo. 1. Inſtit. de milita. teſt. quæ in hoc communiter approbatur, vt dicit Apoſtill. ad Dec. in l. ius noſtrum. ſub nu. 8. ff. de regu. iur. Alii vero dicunt, quod ſ. miles, qui ſit ſui iuris habet circa teſtamẽti factionem duo priuilegia. Primum quod eius teſtamentum non ſubiicitur querelæ. Scdm quod . . . & hæc ambo priuilegia miles ipſe amittit, ſtatim quod factus eſt veteranus. Sed filiusf. miles habet circa teſtamenti factionẽ tria priuilegia. Primũ, quod poſſit teſtari. Scdm, quod eius teſtamentum non ſubiiciatur querelæ. Tertiũ, quod poſſit teſtari minus ſolemniter. Quando ergo filiusfa. efficitur veteranus, retinet duo priora priuilegia, & tertium amittit. & hæc eſt communis opi. vt dicit Saly. in l. fi. nu. 3. & 4. C. de inoffi. teſtam. Tu in hoc dic contra, nam hodie teſtamentum militis tam patris, quàm filii ſubiacet querelę, vt dixi infra q. 42. verſic. Et hæc quidem, & q. 48. ver. Et hæc omnia.

5 Item quæro † nunquid aliæ perſonæ non militantes, quæ tamen reperiuntur in caſtris gaudeant priuilegiis militum circa teſtamentum conficiendum? Reſpon. diſtinguendum eſt, an ſint in loco hoſtili, vel ne. Nam ſi non ſunt in loco hoſtili, nõ poſſunt teſtari, niſi iure communi, ſi vero ſunt in loco hoſtili, poſſunt cõdere teſtamentum, eo modo, & forma, quo poſſunt milites, ita dicit glo. in l. ſcriniarios, in glo. fin. C. de teſtam. milit. quæ in hoc eſt communiter approbata, vt dicit Pariſ. conſil. 32. num. 25. libro ſecundo.

ADDITIONES.

a Teſtamentum militis.) Adde quod filiusfamil. tametſi miles, quòd haud poteſt teſtari de bonis patris, etiam cum conſenſu patris: poteſt tamen teſtari de caſtrenſibus, vide per Soc. in conſi. infra allegato.

b Quando ſunt in expeditione.) Hic adde quod milites noſtri temporis, qui vacant armis pro ſuo ſuperiore, gaudent priuilegio militum commun. Soc. conſi. 33. nu. 4. vol. 3. quod etiam dixi in collec. mea com. opi. in verb. miles. nu. 2. vbi item habes militũ priuilegia, non deberi taliter intelligi. quod lædunt ius alterius.

Quæſtio XVI.

SVMMARIVM.

1 *Militem poſſe decedere pro parte teſtatum, & pro parte inteſtatum, idque quomodo intelligendum ſit.*

HAbent etiam milites hoc priuilegium, quòd licet regulariter quis non poſſit decedere pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus, ſed cauſa teſtati trahat ad ſe cauſam inteſtati, tamen hoc in 1
milite locum non habet, ipſe enim poteſt decedere pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus. Sed vt intelligas hanc materiã, quæ prima facie confuſa videtur, diſtinguendi ſunt nonnulli caſus.

Aliquando enim miles nullo inſtituto hærede vniuerſali inſtituit vnum in aliqua re certa, vel duabus, vel vnum in vna re, alium in alia; & hoc caſu, Aut miles prohibuit in teſtamento ius accreſcendi, & ille inſtitutus in re certa, non habet niſi illam certam rem, in reliquo autem ſuccedunt venientes ab inteſtato, & hoc differt

miles

316

miles à pagano, quia decedit pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus. Paganus enim non poteſt prohibere ius accreſcendi, ut dixi infra q. 74. Aut vero miles non prohibuit ius accreſcendi, & tunc ille inſtitutus in re certa, per ius accreſcendi ſuccedit in tota hæreditate, ita dicit gloſ. in l. 1. in verbo, Milites, ibi, ſi autem unum. C. de teſta. milit. quæ vbique magis communiter approbatur, ut dicit Alexan. in ea. l. 1. post nume. 9. ver. ex quibus ultimis. Et ita communiter tenetur, ut dicit Ange. Aret. in §. hæreditas, nume. 2. Inſtitu. de hære. inſtit. Hanc etiam eſſe communem opi. atteſtatur Iaſ. in d. l. 1. num. 12. Dec. in ea. l. 1. nu. 9. & in l. 2. in fi. C. eo. titu. & ſic iſto caſu teſtamentum militis nullum habet priuilegiū, quia cauſa teſtati trahit ad ſe cauſam inteſtati, ſicut in teſtamento pagani, in quo inſtitutus in re certa, nullo alio inſtituto hærede uniuerſali, ſuccedit per ius accreſcendi in tota hæreditate, vt dixi ſupra, §. Inſtitutio. Aliquando autem miles habens bona caſtrenſia, & bona paganica, inſtituit vnum hæredem in patrimonio caſtrenſi, in aliis autem bonis neminem inſtituit, vel econtra; & hoc caſu bene verificatur regula, quod pro parte decedit teſtatus, & pro parte inteſtatus; quia ille inſtitutus in bonis caſtrenſibus, non habet per ius accreſcendi reliqua bona paganica ipſius teſtatoris, in quibus nullus reperitur inſtitutus, uel cōtra, ſed illa deferūtur hæredibus ipſius militis ab inteſtato venientibus, ita dicit gl. in d. l. 1. in uerbo, Probetur. C. de teſt. milit. & ita tenent omnes, ut dicit Sal. in ea. l. 1. nu. 7. Hanc etiam dicit eſſe communem opin. Alex. in ea. l. 1. nu. 9. & ratio eſt ſecundum gl. & Doct. ibi, quia eo ipſo, quod miles inſtituit aliquem in bonis tantum caſtrenſibus, videtur prohibuiſſe ne ſuccedat in paganicis, & econtra.

Et hinc infertur, quòd ſi miles inſtituat vnum in caſtrenſibus, & alium in paganicis; & unus eorum puta, inſtitutus in caſtrenſibus, repudiet, quòd ad hanc partem repudiatam non admittetur alius inſtitutus in paganicis per ius accreſcendi, ſed uenient hæredes ab inteſtato, & eſt communis opin. ut dicit Deci. in d. l. 1. poſt num. 7. verſi. in ea glo. & ſic miles pro parte decedit teſtatus, & pro parte inteſtatus.

Aliquando, & tertiò, miles inſtituit unū ſimpliciter in vna vncia, & aliū in caſtrēſibus, & hoc caſu inſtitutus in illa uncia habebit ſemiunciam ex paganicis, & ſemiunciam ex caſtrenſibus, ille uero alius habebit reliqua bona caſtrenſia. In reliquis autem bonis paganicis, ex quo nullus reperitur hæres vniuerſalis inſtitutus, ſuccedet ille inſtitutus in una uncia per ius accreſcendi, non autem ille inſtitutus in caſtrēſibus, qui ut dixi, cenſetur tacitè excluſus, a iure accreſcendi, & ita tenent communiter Docto. & ait Saly. in d. l. 1. nu. 6. & circa iſtas cōcluſiones multa poſſent dici diſputādo, ſed in iudicādo nō recedas a cōi. Hæc mā non multū verſatur in palatiis, & ego nunquā vidi in facto aliquā ex iſtis quæſtionibus, ſed ut plurimum ſolent tractari corā auditoribus exercituum, corā quib. plerunq; huiuſmodi controuerſiæ deciduntur iure militari, omiſſis ſubtilitatibus iuris ciuilis.

Quæſt. XVII.

SVMMARIVM.

1 *Quæ ſolemnitates in teſtamento cæci requirantur.*

Et quid ſi cæcus velit inter liberos teſtari, nunquid duo teſtes ſufficiant. ne ſic, Se d quæro.

Icebam & ſupra q. 3. Aliud eſſe
teſtiū cæci, aliud videntis; nam
1 † in teſtamento cæci *a* vltra nu
a meriū ſeptē teſtiū, qui de iure
cōi in teſtamento requiritur, neceſſe eſt q̄d interueniat notarius, vel in defectū notarii alius, & ſic octauus teſtis, & alia de quibus in l. hac cōſultiſſima. C. qui teſt. fac. poſ. & hoc pp maiorē timorē falſitatis, qui ſubeſt in teſtamento huiuſmodi lumine carentis, quā in teſtamento eius, qui uidet, & cognoſcit. & ita de facili decipi non poteſt.

Sed quæro, Tu ſcis, quod qn̄ pater uult teſtari inter liberos, ſufficiūt duo teſtes abſque aliis ſolemnitatibus iuris ciuilis, ut di-
b xi ſupra q. 8. Pone, quod pater cæcus *b* velit
teſtari inter liberos, nunquid erunt ſeruandæ ſolemnitates de quib. in d. l. conſultiſſima, an autem ſufficient duo teſtes? Reſp. quod ſi cæcus uelit teſtari inter liberos, ſufficiunt duo teſtes, nec requiritur aliqua alia forma, vel ſolemnitas a iure ciuili introducta: ita tenet Bal. in d. l. hac cōſultiſſima, nu. 1. & ſeq. & ita cōcludūt magis com. Doct.

vt dicit Soc.conſi.263.circa prin.li.2. Hæc etiam opi.dicit eſſe communem Iaſ. in d.l. hac conſultiſſima,nu.4.& conſi.26.ver.facit etiam multum.lib.1.Bertran.conſ.221.nu. 2.lib.3.in 2.part.Boer.deci.240.nu.20. Natt.conſ.210.nu 3.& ſeq.& in rep.d.§.ex
c imperfecto,nu.34.& ſeq.Ceſſat *c* enim om nis falſitatis ſuſpicio in filiis, qui omnino ſunt patri ab inteſtato ſucceſſuri,& de quibus lex maxime confidit.Præterea fauor filiorum,propter quem inducta fuit diſpoſi-
d tio,§. ex imperfecto, *d* ita militat in filiis cęci,ſicut in filiis videntis.

ADDITIONES.

a In teſtamento cęci.) Et cęcus quis dicatur,& qualiter probetur.vide per Are.§.cęcus,Inſt.quib.non eſt permiſ.facere teſt.atque per Pa.de Ca.conſ.359.in 1.dub.vol.2. Item cęci teſtamentum qua forma concipiatur.vi.per Ruy.in conſ.68.lib. 2. Et an in eo operetur clauſula codicillaris, vi.per Iaſ.conſ.26.lib.1.Et ꝙ non ſuſtineatur, nõ ſeruata forma.d.l.hac conſultisſima,etiam ſi adſit clauſula codicillaris,vide per Iaſo. conſ.82.lib.3.vbi idem etiam ſi apparet de pęna in caſu, impugnato teſtamenti, & de petitiſſione hæredis.

b Pater cęcus &c.) Et quòd teſtamentum cęci conditum inter liberos valeat ſine ſolennitate.l.hac conſultiſſima,& de teſt.magis communiter Doc.videntur ſic ibi concludere, vt dicit Soc.in conſ.263.in prin.er rore allegatum in tex.quem vide per to. & adde per Rolan.conſ.82.

c Ceſſat.) Item quibus remediis defendatur,vide per Rimi.Iun.in conſi.84.per tot.

d §.Ex imperfecto.) Et iſta eſt communis opi.de qua uide,atque dic vt per Boer.dec. 240.nu.20.vbi habes ẽt in contrarium tenentes.Idem quando præceſſit teſtamentũ ſolemne clauſulam habens derogatoriam per quam apparet magis dilexiſſe agnatos, quàm filias inſtitutas in ſecundo minus ſolemni.Et ſimiliter poteſt cauſa mortis donare non ſeruata ſolemnitate.d.l.hac conſultisſima, & codicillari.

Quæſt. XVIII.

SVMMARIVM.

1 *Filiusfam. an poſſit condere teſtamentum.*
2 *An de peculio aduentitio,verſi. Vera igitur.*
3 *An filiafam. poſſit de dote teſtari, verſicul. Secundo adde.*
4 *Quid ſi in teſtamento ſit appoſita clauſula codicillaris,verſ.Sed quæro.Remiſſiuè*
5 *Quid ſi pater ſit captus ab hoſtibus, verſicul. Sed pone.*
6 *An poſſit filiusfa. teſtari de bonis caſtrenſibus,verſi. Scias tamen.*
7 *An de ſalario quod lucratus eſt tanquam aduocatus, verſ. Sed quid de ſalario.*
8 *An poſſit filiusfa. teſtari ad pias cauſas,verſ. Item quæro. Remiſſiue.*
9 *An ualeat ſtatutum diſponens, quòd filiusfamil. poſſit teſtari, verſic. Quæro etiam. Remiſſiuè.*

Explicatis diuiſionibus teſtamentorũ,nunc videndum, eſt quæ perſonæ habent teſtamenti factionem tam actiue, quam paſſiue, ideſt qui teſtamentum facere poſſint,vel non, & qui ex teſtamento capere poſſunt, vel non. Nam in iure vtroque modo dicitur quis habere teſta-
1 menti factionem; & † in primis,quæro an filiusf.in patris ptãte exiſtens poſſit conde
a re teſtamentum? Rñd. Quòd non, *a* ẽt ſi pr̃ id illi permittat,tex.eſt in l.qui in ptãte, ff.de teſt.& ſic uides, ꝙ filiusfam.non eſt prohibitus teſtari pp intereſſe patris, ſed quia lex non approbat eius perſonam tanquam legitimam, ad condendum teſtamentum, & ideo conſenſus patris non ſufficit ad eius perſonam integrandam. Doct. multum laborant pro inuenienda ratione, quare filiusfa.non poſſit teſtari ẽt cum patris conſenſu;& tandem dñt illud eſſe,quia
* teſtm̃ non poteſt ex alieno arbitrio pendere, & hæc ratio approbatur communiter per Doct.vbique,vt dicit etiam Arc. in d.l. qui in poteſtate, poſt nu.2.illam etiam dicit eſſe communem rationem,Iaſ. in l. Senium,nu.9.C.qui teſta.face.poſ.quę tamen multas patitur difficultates,vt per Aret.in loco præal.& alios ſcribentes. Sed quia hæc modicæ ſunt utilitatis, non inſiſto.
2 Vera igitur † eſt, & indubitata concluſio, quòd filiusfam.etiam cum patris con
b ſenſu non poteſt *b* condere teſtamentum, & hæc eſt cõis regula, vt dicit Aret.in d.l. qui in poteſtate,col.3.verſ. Et ad rationem, cui. Adde in primis ꝙ neque etiam teſtari poteſt de peculio aduẽtitio,& iſta eſt communis

munis opi. vt dicit Alex. in l. ſicut certi, cir-
ca fi. C. de teſta. mili. Quæ quidem locum
habet, etiam ſi huiuſmodi peculiũ aduen-
titium ſpectaret ad ipſum filiumfam. ple-
no iure, neque pater haberet in eo vſum-
fructum, adhuc enim, filius de eo teſtari nõ
poterit, etiam cum conſenſu patris. ita ſen-
tit gl. in d. l. qui in poteſtate. in verbo, Ni-
hilo magis. & eſt communis opin. vt dicit
Imol. in l. ſi cum filius. §. Titio decem, col.
fi. ff. de dona. Soci. conſi. 112. poſt num. 2.
ver. Confirmantur, lib. 1. quod eſt duplica-
tum, conſi. 172. lib. 2. prout illum refert
Apoſtil. ad Boer. conſi. 34. ſub num. 1. licet
Socin. in lib. meo hoc non dicat. Ita etiam
* communiter teneri atteſtatur Alex. in l. ſe-
nium, num. 6. in fin. C. qui teſta. face. poſſ.
Eandem opin. dicit eſſe communem Aret.
in d. l. qui in poteſt, colum. 3. verſi. Et priuſ-
quam veniam. Iaſ. in l. fi. nu. 3. C. de inoffic.
teſtam. in l. nemo, num. 2. C. qui teſta. fac.
poſſ. Vbi dicit, quòd hęc eſt cõmunis opin.
glo. & Doctorum nemine diſcrepãte, Alex.
in d. l. nemo, nume. 2. quem refert Ruinus
conſi. 24. num. 11. lib. 5. Dec. in ea. l. nemo,
per totam lecturam. Bauer. in §. ſciendum,
num. 1. Inſtit. de teſtam. milit. Rubeus con-
ſilio 93. nu. 3. & ita ſeruat communis opin.
vt ait Porc. Inſti. quibus non eſt permiſſum
face. teſta. numero duodecimo, & ratio eſt,
quia, vt dixi, filius repellitur à teſtando nõ
propter intereſſe patris, ſed quia non eſt le-
gitima perſona ad teſtandum.
3 Secundo † adde, q̃ etiam filia quę ſit in
poteſtate patris, non poteſt teſtari de dote
c ſua aduentitia, c & ita concludunt com-
muniter Doct. vt dicit Alex. in d. l. Senium,
num. 3. Militat enim eadem ratio, q̃ ſcili-
cet non eſt integra perſona ad teſtandum,
licet reſpectu huiuſmodi dotis habeat in-
tegram perſonam ad comparendum in iu-
dicio, vt dixi ſup. lib. 2. §. filius.
4 Sed quęro. Tu ſcis, † quòd filiusfami. po-
teſt donare cauſa mortis cum conſenſu pa-
tris, nunquid ſi aliquid relinquat in teſta-
mento in quo ſit appoſita clauſula codicil-
laris, illud relictum ſuſtinebitur in vim do-
nationis cauſa mortis? Dixi infra lib. 4. §.
Donatio. q. 6. verſi. Sed quęro.
5 Sed pone, quòd † pater ſit captus ab ho-
ſtibus, & quòd patre exiſtente apud hoſtes,
filius faciat teſtamentum, & decedat, dein-
de pater reuertatur, Quæro nunquid tale
teſtamentum valeat? Reſpond. quòd non,
ſed indiſtinctè eſt nullum. Nam propter re-
ditum patris fingitur ſemper filius in pote
ſtate patris fuiſſe, ita dicit gl. in l. fi. §. ita ta-
men, in verbo, Rata. C. de ſen. paſſ. & eſt cõ-
munis opi. vt dicit Crot. in repet. l. ſi is qui
pro emptore, nu. 18. & ſeq. ff. de vſucap.
6 Scias tamen, † q̃ de bonis caſtrenſibus,
vel quaſi poteſt filiusfami. teſtari. l. fi. C. de
inof. teſt. Sed de caſtrenſi poteſt teſtari iure
militari, ſi vero teſtetur de quaſi caſtrenſi,
debet ſeruare ius commune, vt ibi.
7 Sed quid † de ſalario, quod filiifam. d
d aduocati à clientulis ſuis percipiunt, nun-
quid poterunt, etiamſi ſint in poteſtate pa-
tris, de eo ad eorum libitum teſtari? Reſp.
Spe. in tit. de Actore, tenet q̃ non. Sed con-
traria opinio eſt magis communis, vt atte-
ſtatur Iaſ. in d. l. fi. nu. 1. C. de inoff. teſt. Hoc
enim reputatur tanquam quaſi caſtrenſe
peculium, vt dixi ſupra lib. 2. §. filius.
8 Item quæro, † nunquid filiusfam. poſſit
teſtari ad pias cauſas, dixi ſupra q. 5. verſ.
Sed nunquid.
9 Quęro etiam † an valeat e ſtatutum di-
e ſponens, quòd filiusfam. poſſit teſtari. Dixi
ſupra libro 1.

ADDITIONES.

a Quod non.) Adde etiam tex. in §. 1. Inſt.
quibus non eſt permiſ. facere teſtamen.
cum ſimilibus, de quibus per Iaſon. in l.
omnes populi. nu. 72. ff. de iuſti. & iur. Sed
an dignitas ſacerdotalis liberet à patria po
teſtate, quòd ſic, vi. Bald. in l. apud hoſtes,
C. de ſuis & legiti.
b Cum patris conſenſu non poteſt.) Adde
& nouiſſimè vi. per Rim. Iuni. in conſ. 459.
col. 1. qui limitat, ſecus ſtante ſtatuto, & de
teſtamento filiæfamilias quæ patrem inſti-
tuit ſibi heredem, atque de maritalib. blan-
ditiis ad inducendum vxorem ad ei legan-
dum quę legauit: quòd illud teſtamentum
ſit validum, & q̃ legatum factum per vxo-
rem ob nimiam reuerentiam mariti ſtan-
tis ſuper eius caput ſit nullũ & inualidum,
vide de omnib. per Aid. ſt. deciſio. 69. & in
additionib. Carl. Vrſil. ad eundem ibi.
c De dote aduentitia.) De profectitia dixi
ſup. ſub q. 5. vbi quod non.
d Aduocati.) Idem dic de omnib. qui in di-
gnitate vel officiis publicis lucrantur, ta-
metſi haud ſint doctores vel notarii, vt per
Ang. de Are in §. ſciendum, nume. 5. Inſtit.

de teſtamen. milit. per caſum quem dicit notab in l. ſi poſt principium. C. de inoffic. teſtam. quod bene not. eſſe dicit. Item de filiofamilias notario, quòd poſſit teſtari de eo quòd ipſe lucratur, cum cenſeatur, peculium quaſi caſtrenſe. vi. in deciſio. Tholoſ. 10. & ibi per Aufreti.

c An valeat.) Et quòd valeat vide Bal. in l. cunctos populos, nu. 15. C. de ſum. Trin. & fide cathol. Bar. in l. 1. §. lex falcidia. in fi. ff. ad leg. falc. Et an tale ſtatutum extendatur ad bona extra territorium, quòd non, per Bar. & Bald. l. cunctos populos. col. 9. in fin.

Quæſt. XIX.

SVMMARIVM.

1 *Bannitus an poſſit condere teſtamentum.*

2 *Et quid ſi ſit etiam condemnatus ad mortem naturalem, verſ. Aliquando vero.*

1 QVæro, an † bannitus ab aliqua ciuitate retineat teſtamenti factionem? Reſpond. hæc quæſtio habet duo capita. Primũ, an poſſit condere teſtamentum. Secundum, an poſſit capere ex teſtamento. Circa primum, Bart. in l. eius qui. §. 1. num. 3. ff. de teſtam. & in uulgata ſua quæſt. 1. incip. Lucanæ ciuitatis, nume. 26. diſtinguendo concludit, quòd aut bannitus vult teſtari ſecundum naturam ciuitatis, à qua exulat, & non poteſt, quia pp bannum amiſit illius beneficium. Aut uult teſtari ſecundum ius commune, & poteſt, quia bannum illius ciuitatis non potuit illi auferre beneficia iuris communis; & hanc diſtinctionem Bar. dicit cõmuniter teneri Nellus in tract. bannitorũ. in prima parte ſecundi temporis. num. 52. Sed ego alias dicebam, quòd hæc op. Bart. ita generaliter, & indiſtinctè intellecta non videtur vera, & omittendo auctoritates Doctorum loquẽtium in hac materia, quæ ſunt prope infinitæ, dic, quòd aliquando quis eſt ſimpliciter bannitus, & intelligo ſimpliciter bannitum eum, qui eſt condemnatus in ſolo exilio, cui non eſt appoſita pœna mortis, etiam ſi perueniret in fortiam communis, (prout videmus quotidie propter aliquod delictum multos condemnari in exilium, vel perpetuum, vel temporale, vel etiam arbitrio Principis, vel Senatus, vt dixi infra lib. 5. §. fin. q. 71. circa princip.) & talis nullo modo efficitur inteſtabilis ex quacunque cauſa ſit bannitus, ita probat text. in d. l. eius qui. §. 1. ibi, ſed relegati, & intelligo, quòd poterit teſtari, non modo ſecundum ius commune, ſed etiam ſecundum ſtatuta ciuitatis, à qua eſt bannitus; niſi in ea adſit ſtatutum; ꝙ banniti non gaudeãt beneficio ſtatutorum, prout eſt in multis ciuitatibus Italiæ, & poterit diſponere de bonis ſuis tam ſitis intra territorium ciuitatis, à qua eſt bannitus, quam extra, & quod plus eſt, etiam ſi tempore banni eius bona fuiſſet confiſcata (vt plerunque fit) ſi poſt confiſcationem aliquid acquireret, poſſet de eo diſponere & teſtari, ex quo iuxta communes regulas in confiſcatione non veniunt bona futura, vt dixi in d. §. fi. q. 79. verſ. Vlterius quæro.

2 Aliquando † verò, quis non modo eſt bannitus, ſed ẽt eſt condemnatus ad mortem naturalem, quæ illi in ſententia comminatur, vbi in fortiam communis peruenerit, & hoc poteſt dupliciter contingere. Primò, quando ſententia mortis præcedit bannum, puta, quia detentus in carceribus fuerit condemnatus ad mortem, & poſt cõdemnationem aufugerit è manibus iudicum: & deinde iterum citatus, (vt fit) in contumaciam, iterum bannitus fuerit, & condemnatus cum comminatione, de qua ſupra. Secundo verò, quando ſententia mortis, & exilii ſimul profertur contra abſentem, prout quotidie fieri videmus, ſtantibus ordinibus ſiue ſtatutis, quòd contumax habeatur pro confeſſo, & de iſtis bannitis non eſt tractandum, tanquam de ſimpliciter bannitis, ſed etiam tanquam de cõdemnatis ad mortem; & ideo dic, quòd aut iſte fuit ad mortem condemnatus pro delicto, pro quo de iure communi erat imponenda pœna mortis, & fuit in proceſſu,
2 & ſententia ſeruata diſpoſitio a iuris communis, quia ſcilicet fuit condemnatus præſens, & factis ſuis debitis defenſionibus, & tunc talis per huiuſmodi condemnationem iam effectus eſt inteſtabilis, tanquam ſeruus pœnæ, & ideo licet aufugiat è manibus iudicis, adhuc remanet ſeruus pœnæ, & conſequenter non poterit teſtari, ut dixi infra q. 21. neque intra territorium illius ciuitatis, neque extra; quia talis ſententia lata ſecundum ius commune, illum afficit ubique locorum. Aut uero fuit condẽnatus

natus ad mortem pro delicto, ex quo impo nitur pœna mortis per ſtatutum illius ciuitatis, & non de iure communi, uel fuit cõdemnatus cõtra formam iuris communis, puta in cõtumaciam, ſtante ſtatuto, de quo ſupra, ꝙ contumax habeatur pro confeſſo, & tunc eſt diſtinguendum, an iſte bannitus peruenerit in fortiam communis, uel non. Nam priusquam perueniat in fortiam communis ſecundum magis communem ſententiam, nõ eſt adhuc effectus ſeruus pœnæ. vt dixi ſupra li. 2. §. bãnitus, & ideo poterit teſtari, & in hoc omnes concordant, ut dicit Ate. in d. l. eius qui, §. 1. poſt nu. 3. ver. Vnus eſt. Neque in hoc ego facio differentiã, an ſit bannitus cum confiſcatione bonorum, vel non, quia ad hoc, ut quis dicatur teſtabilis, vel inteſtabilis, non conſiderãtur bona, ſed ſtatus perſonæ. Ideo dato, ꝙ eius bona eſſent ſic cõfiſcata, poterit adhuc teſtari, & hoc eſt magni effectus, qa poterit teſtari de bonis, ſi quæ habet extra territorium ciuitatis, à qua eſt bannitus, illa enim non cõprehenduntur in confiſcatione bonorum, vt dixi infra li. 5. §. fin. q. 78. ver. Quæro nũquid. Itẽ & de illis, quæ acquireret poſt confiſcationem, nam in publicatione bonorũ non ueniunt bona futura, ut dixi. Item dato etiam, ꝙ nulla bona haberet, non eſt ſine utilitate, ut quis poſſit condere teſtamẽtum, vt dixi infra q. 5. ver. Relegatus.

Aut uero iſte bannitus peruenit in fortiam communis, & tunc non poteſt teſtari, vt dixi infra q. 21. ver. Aut uero. Et aduerte, quia in hoc articulo ego non facio uim, an talis bannitus, ſiue ex tenore ſententię, ſiue ex forma ſtatutorũ, poſſit impune offendi, vel non. Cũ enim illa qualitas, ꝙ poſſit impunè offendi, non reſpiciat ſtatum perſonę, non videtur habenda in conſideratione, quo ad hoc, an quis efficiatur inteſtabilis, vel ne.

ADDITIO.

a Seruata diſpoſitio &c. Verum quo in caſu bãnum ſit nullum ob formam non ſeruatam in citationibus ob iniuſtitiam, uide per Bertazo. crimi. conſ. 233. Sed quid ſi in inquiſitione non adſit qualitas ſecundum quam poterit fieri condemnatio. An poſſit deinde lata ſententia fiſcus dare capitula ad probandum qualitatem non expreſſam, vide per eundem Bertazo. in conſi. crimina. 197. Et an fiſco poſſit concedi in integrum reſtitutio. vide per eundem conſilio 198.

Queſt. XX.

SVMMARIVM.

1 *Bannitus, an poſſit capere ex teſtamento.*

2 *An ſaltem bona poſita, extra territorium ciuitatis à qua eſt bannitus, verſic. Et hæc quidem.*

1 CIRCA ſecundum, an † bannitus poſſit capere ex teſtamẽto, multa etiam traduntur per ſcribentes maximè in locis ordinariis. Bartol. in pręallegata quęſtio. ſua prima incipien. Lucanæ ciuitatis, nu. 29. diſtinguendo dicit, ꝙ aut bannitus non poteſt virtute ſtatuti illius ciuitatis impune offendi, & tunc eſt capax omniũ ſucceſſionem, quę illi deferuntur, tam ex beneficio iuris municipalis illius ciuitatis, quàm ex diſpoſitione iuris communis; ſed ſi poteſt impunè offendi, tunc non poterit ſuccedere in hęreditate ſibi delata ex beneficio ſtatutorum illius ciuitatis, erit tamen capax iurium, & ſucceſſionum, quæ illi deferuntur, de iure communi, & hãc opinio. Bar. dicit eſſe communem Alex. in l. 1. num. 4. C. de hęred. inſti. quam refert Ruin. conſilio 49. num. 3 lib. 4. Idem etiam dicit Alexan. conſ. 26. nu. 2. in fi. li. 1. quem refe. t Vãtius de nullita. in rub. ex inhabilitate, num. 51. Nellus de bann. in 1. parte, ſecundi temporis, q. 5. Corne. conſ. 29. in primis verbis, lib. 2. & conſi. 55. in littera L, eod. vol. Alex. conſ. 75. nu. 2. lib. 1. quem refert Blanc. de compromiſ. in 2. quęſt. num. 16. Claud. in l. Gallus, §. nunc uidendum. poſt nume. 4. & in l. ex facto, §. ex facto, num. 4. ff. ad Treb. Curt. Sen. conſil. 59. nu. 19. Curt. Iun. conſ. 132. num. 4. Iaſ. conſi. 166. col. 1. li. 1. & in l. 1. nume. 5. & ſeq. C. de hęred. inſtituen. Ripa in d. §. ex facto, num. 14. ff. ad Trebel. & ſic uides magis communem opinionẽ eſſe, quod bannitus ſit capax ſucceſſionum, quę ei deferuntur ex diſpoſitione iuris communis.

2 Et hęc quidem † concluſio de plano procedit quantum ad bona ſita extra territorium, illa enim non poſſunt affici ex banno, quod emanauit in alieno territorio, &

& ſic remanent in diſpoſitione iuris communis, ſed quid de bonis ſitus intra territorium ciuitatis a qua iſte reperitur bannitus? Reſpond. Rayner. in d.l.1.C. de hęre.l. inſtit. tenet, ꝙ nullo modò iſte bānitus poſſit in huiuſmodi bonis ſuccedere, licet.n. commune illius ciuitatis nō poſſit bānniēdo tollere ius commune, poteſt tamen illud offuſcare, & adumbrare, ita ut in ſuo territorio effectum non ſortiatur. Et hanc opinio. teſſe communem Iaſ. in præalleg. conſ.166.col.3.verſicu. Quarto facit, lib.2. Sed quiquid dicat Iaſon, credo, ꝙ magis communis opin. ſit in contrarium, ſcilicet ꝙ imo etiam ſi bannitus poſſit impune offendi, retineat beneficia iuris communis, etiam quò ad bona poſita intra territoriū illius ciuitatis, prout hanc eſſe magis communem ſententiam atteſtatur Ripa in d.l. ex facto.§.ex facto, num.15. Maranta in repet.l.is poteſt, num.119.ff. de acquir. hære: & quòd bannitus retineat beneficia iuris communis, etiam in ciuitate a qua exulat, non uidetur dubitandum, ex quo multi ex doctoribus per me ſupra allegatis, ita atteſtantur eſſe communem opinionem, & recenſent auctoritates, quæ facile dinumerari poſſunt, & illam etiam credo ueriorē eſſe, nam huiuſmodi banna, quæ contra abſentes proferuntur, ſunt valde exorbitantia a diſpoſitione iuris communis, merito reſtringenda, ut quantum minus fieri pōt, operentur. Bene uerum eſt, ꝙ ſi extaret ſta-
a tutum excludens *a* expreſſe bannitum ab omni iure, & ſucceſſione, vel huiuſmodi, eo caſu procederet opinio. Raynu. ꝙ ſcilicet amitteret etiam ſucceſſiones ſibi intra territorium illius ciuitatis delatas, etiam ex beneficio iuris communis. Sed alio non apparente, conſulendo, aut iudicando non recedas ab opinio. Bar. quæ communis eſt, & verior. in propoſito tamen huius quæſtio. vide quæ dixi infra, lib.5.§. fin. quæſt. 71. uerſi. Dixi autem.

ADDITIO.

a Si extaret ſtatutum excludens.) De cautela ad ſuccurrendum bannito, vide ꝑ Duran. de arte teſtand. tit.1. caut.10. in fin. Cepol. cautel.58. in fi. Cephal. conſ.334. num. 29. & per Rim. Iuni. conſi.379. nu.85. cum duob. ſequen.

Quæſtio XXI.

SVMMARIVM

1 *Condemnatus ad mortem an poſſit teſtari.*
2 *Quid ſi ex manibus iudicum aufugerit, uerſi. Sed quid.*
3 *Quid ſi genus mortis ad quod fuit condemnatus, eſt a iure probitum, uerſicul. Sed pone.*
4 *Quid ſi fuit in contumaciam condemnatus, uerſi. Aut uero.*
5 *An talis condemnatus ad mortem poſſit teſtari ad pias cauſas, uer. Quæro nunquid. R emiſſiuè.*

1 QVAERO, nunquid † condemnatus ad mortem poſſit teſtari? Reſpon. ꝙ, Aut talis condemnatus eſt pręſens, ita quòd poſt condemnationem ſtatim facienda eſt executio, & hoc caſu cum per condemnationem effectus ſit ſeruus pœnæ, non poterit teſtari, & hæc eſt communis opinio, ut dicit Bal. in l. fin. nu.15. C. ſi a non comp. iudic. quem refert Apoſtill. ad Ang. de malefic. in uerb. Et ibi caput, ſub nu.20. Idem dicit Apoſtill. ſupra allegata, ſub nu.23. & hoc ſiue eſſet condemnatus ſecundum ius commune, ſiue ſecundum ſtatuta illius loci, nam vtroque caſu procul dubio eſt inteſtabilis quantum ad bona ſita in illo territorio. Quoad alia uero, ita demum efficitur inteſtabilis, ſi eſt condemnatus ſeruata tam in proceſſu, quàm in ſententia diſpoſitione iuris communis. Quinimò, ſi prius cōdidiſſet teſtamentum, illud fieret irritū. l. ſi quis filio.§. irritū.ff. de iniuſto rupto. quod tamen intellige, vt dixi in uerſic. Aut vero. Bene uerum eſt, quòd quidquid ſit de iure, hodie ferè ubique contrarium obſeruatur, quia etiam illi, qui ſunt decapitandi, plerunque in carcere faciunt teſtamenta, & inſtituunt hæredes, quando eorum bona non confiſcantur, & ita quotidie de conſuetudine obſeruari atteſtatur Imola in capit. quia ingredientibus, numero 30. in fin. de teſtamen. quem refert Natta, conſ.177. num.4. Sed certe, ego credo, quòd talia teſtamenta, de iure parum, vel nihil ualeant, quidquid tamen ſit, non puto eſſe ab ipſa conſuetudine recedendum.

2 Sed

2 Sed quid † ſi reus poſt condemnationē,
antequam fiat executio, ex manibus iudicū
aufugerit, nunquid poterit teſtari? Reſpon.
ꝙ non, adhuc.n. remanet ſeruus pœnæ, &
conſequenter inteſtabilis, ita tenent com-
* muniter Doctores, vt dicit Aret. in l. ſi quis
poſt accuſationē, nu. 5. ff. de teſtam. ita etiā
commuuiter teneri atteſtatur Abb. in Rub.
de teſtam. num. 4. Sed hoc intelligo, vt pro-
cedat in illo territorio, in quo fuerat con-
demnatus, & quò ad bona intra illud terri-
torium exiſtentia, nam in eo territorio, &
quò ad illa, ſemper remanet inteſtabilis,
ſed quò ad bona exiſtentia extra illud ter-
ritorium, talis ſententia cum non efficeret
inteſtabilem, & ideo ipſe exiſtens extra il-
lud territorium, poſſet de eis teſtari, niſi ta-
men eſſet condēnatus pro delicto, pro quo
de iure communi debuiſſet ad mortem cō-
demnari, & in proceſſu eſſet ſeruata diſpo-
ſitio iuris communis. Nam eo caſu vbique,
& quò ad omnia ſemper remanet inteſta-
bilis, vt ſupra dixi.

3 Sed pone, † ꝙ iudex condemnat reum
ad pœnam mortis, ſed genus mortis, quò iu-
dex uoluit illū puniri, eſt à iure prohibitū,
puta veneni, mallei, vel ſecuris, vel præcipi-
tii, nunquid ex tali condemnatione reus
efficitur inteſtabilis? Reſpon. ꝙ non, etiam
ſi delictum pro quo eſt cōdemnatus mere-
retur pœnam mortis, ita dixit Ange. in l. ſi
quis mihi bona. §. ſi fiſci. ff. de acq. hære. Et
ita concludunt doctores, vt dicit Apoſtil.
ad Ang. de maleſi. in verbo. & ibi caput,
* poſt nu. 25. hanc etiam opin. dicit eſſe cō-
munem eadem Apoſtil. in eo, verbo, ſub
nu. 29. Ex quo.n. huiuſmodi pœnæ ſunt à
iure interdictæ, non poſſunt efficere ali-
quem ſeruū pœnæ, & ſic inteſtabilē, quod
nota in practica, quia eſt mirabilis deciſio.

4 Aut uerò talis cōdemnatus erat abſens,
ſed fuit condemnatus virtute ſtatuti diſpo-
nentis, ꝙ contumax habeatur pro confeſ-
ſo, & ꝙ contra eū poſſit procedi ad ſenten-
tiam diffinitiuam, & tunc ſi iſte condem-
natus, & bannitus non veniat in fortiam
communis, non efficitur ſeruus pœnæ, &
ideo poterit teſtari. Si autē veniat in fortiā
communis, tunc efficitur ſeruus pœnæ, &
conſequenter non poterit teſtari, & hæc eſt
* magis communis opin. vt dicit Aret. in d. l.
* eius qui. §. primo, poſt nu. 4. verſic. Sed du-
bium. Et ſi priuſquam ueniret in fortiam
communis, feciſſet teſtamētum, illud red-
deretur nullum. Quæ tamen omnia, vt ſu-
pra ſæpius dixi, intellige, quò ad bona ſita
intra illud territorium, non autem quò ad
alia, nam ſententia illa condemnationis, &
banni, accipit virtutem, & robur ex diſpo-
ſitione ſtatutorum illius ciuitatis, & non à
iure communi, merito non poteſt effectū
ſuum porrigere extra illud territorium, &
ita teneas.

5 Quærò, † nunquid condemnatus ad
mortem, poſſit teſtamentum condere ad
pias cauſas? dixi ſup. q. 5. verſic. Quæro quid
in damnato.

Quæſt. XXII.

SVMMARIVM.

1 *Deportatus an poſſit condere teſtamentum.*
2 *An poſſit capere ex teſtamento, verſic.*
Si autem quæris.
3 *Quid in relegato, verſi Relegatus.*

1 QVAERO, nunquid † deporta-
tus habeat teſtamenti factionē?
Reſpon. hæc quæſtio pariter ha-
bet duo capita, intelligendo de
factione teſtamenti actiuè & paſſiuè, vt
dixi ſupra quæſtio. 18. Si ergo quæris, nun-
quid deportatus poſſit condere teſtamen-
tum? Reſpon. quòd non, & de hoc eſt tex. in
l. eius qui. §. 1. ff. de teſtam. intelligendo, ibi,
verbum deportati, vt ſtet in caſu nomina-
tiuo, non autem in genitiuo, prout intelli-
git ibi, gl. ſubaudiendo, verbum bona, &
male iudicio meo. Et hæc opin. quòd de-
portatus non poſſit teſtari, communiter te-
netur, vt dicit Imola in c. quia ingredien-
tibus, poſt num. 30. de teſta. Illam etiam di-
cit eſſe communem Maranta in repet. l. po-
teſt, nu. 123. ff. de acq. hær. Natta in repet §.
ex imperfecto, num. 51. Amittit enim de-
portatus libertatem, & bona, & omnia quę
ſunt iuris ciuilis, &c.

2 Si autem † quæris, nunquid deportatus
poſſit capere ex teſtamento? Reſpon. pari-
ter, ꝙ non, eſt.n. talis deportatus prorſus
incapax omnis ſucceſſionis, vt dixi ſupra
hoc eo. lib. §. 2. & eſt communis opi. vt dicit
Alex. in l. 1. nu. 2. C. de hære. inſti. Hæreditas
autē ipſa non applicatur fiſco, neq; fiſcus il
lā aufert à deportato, tanquā ab indigno,
ſed perinde ſucceditur defuncto p alios ſub-
ſtitutos, vel pueniētes ab inteſtato, ac ſi de-
portatus

portatus inſtitutus non fuiſſet, & hanc dicit eſſe magis communem,& veram ſententiam Alex.conſi.26.nu.1.lib.1.

a Relegatus a aût non perdit teſtamenti factionem, ut probat ex. in d.l.eius qui,§.1.Non.n.amittit libertatẽ neq; ea quæ ſunt iuris ciuilis,& ideo,licet in ſentẽtia relegationis ſint etiam cõfiſcata eius bona,prout ſæpe fit,& de iure fieri poteſt,ut eſt tex.in l.relegati, & in l.relegatorum.§. ad tempus. ff.de interd.& releg.nihilominus (ut dixi) retinet teſtamenti factionem.& ſi dicas,q̃d operatur teſtamenti factio ſine bonis? Reſpon.ꝙ multum operatur circa bona, quæ in ipſa confiſcatione non comprehenduntur,ut dixi ſup.q.19.verſ.Aliquando uero. præterea teſtamentum, & hæreditas utiq; conſiderantur etiã in eo,qui nihil in bonis relinquit,neq; id prorſus eſt ſine vtilitate; nam qui põt teſtari, poterit(licet ipſe nihil habeat in bonis) ſubſtituere filio ſuo pupillariter,quod tñ facere non poſſet,ſi non haberet teſtamenti factionẽ l.2.§ filius.ff.de vulgari.Itẽ poterit dare tutorẽ filijs ſuis,ꝙ pariter fieri non poteſt, niſi in teſtamento, aut codicillis teſtamento confirmatis.l.3. ff. de teſt.tut.vt eleganter conſiderat.Imo. in d.c. quia ingredientibus,num.7.&c.

ADDITIO.

a Relegatus.)Obiter hic ſcias quòd relegatus ad tempus poteſt finito tempore redire abſque alia ſuperioris licentia,vide per Cephal.plene in conſi.235.nu.12.

Quæſt. XXIII.

SVMMARIVM.

Condemnatus ad perpetuos carceres an perdat teſtamenti factionem.

QVero, nunquid condemnatus ad perpetuos carceres perdat teſtamenti factionem? Reſpo.Abb.in rub.de teſta. poſt nu.4. verſicu. Dubitatur etiam dicit,ꝙ ſi talis condemnatus ad perpetuum carcerẽ,eſt laicus,procul dubio efficitur inteſtabilis, & ꝙ hæc eſt cõis ſententia.Hanc etiam dicit eſſe cõem Franc.in rub.de teſta.uerſi.12. prohibetur, quem refert Bertrand.conſi.194.poſt nu.2 lib.1.in 2.parte. Quæ tamen opinio nunquam mihi placuit.Certum eſt enim,ꝙ de iure ciuili non imponitur hæc pœna carceris,ut dixi inf.li.5.§.fi,q.7.ver.Pœna autem. Cum ergo non poſſit quis effici inteſtabilis, niſi quando imponitur pœna a lege permiſſa,vt dixi ſupra q.21.verſicu.Sed pone,ſequitur quòd talis cõdemnatus ad perpetuos carceres, de iure ciuili non amittit teſtamenti factionem.

Quæſt. XXIIII.

SVMMARIVM.

Excommunicatus an poſſit teſtari.

QVÆRO, an excommunicatus poſſit teſtari? Reſpon. gl.in ca. decernimus,in uerbo, & teſtificando,de ſenten.excom.in 6.tenet, ꝙ non, & dicit Albe.in l.1.nume.4.C. de hæred.inſti. ꝙ ita tenent communiter Cano. & forte tempore Alberici iſta opin. ſaltem apud Cano. erat magis communi. Sed hodie contraria opin.ꝙ ſcilicet imò ex
a communicatus poſſit teſtari, a eſt magis communis, ut dicit Abb.in rub. de teſtam. num.5.Barb.in c.quia ingredientibus, col. fi.de teſta quem refert Io.Dilec. de arte teſtan.ti.1. Cautela 10.nu.1. Arc.in l.ſi quæramus,col.penul.verſic.Tertio adde.ff. de
b teſta.quem refert Apoſt.ad Ang. Arc. b in §.fin.ſub num.12. Inſt. quibus non eſt permiſſ.fa.te.& Francus in repeti.Rub. de teſtam.nu.32.And.Beſſe.in repe.l.1.num.65. C.de ſacroſ.eccle.Bertran.con.227.nu.11, lib.2.in 1.parte,& conſ.4:.num.1.li.2.in 2. par.Et dicit Corn.cõ.180.in littera R,li.4. ꝙ eſt communis ſententia ferè omniũ,maxime in occulte excommunicato; & hęc opi.intrepide tenenda eſt, ubi duo concurrant.Primum,quòd non ſit excommunicatus ex cauſa, quæ aliàs redderet illum inteſtabilem.Secundum, quòd excommunicatio ſit occulta,ſi uero hæc duo non concurrerent, res non eſſet ſine difficultate; ſed pro nunc nihil determino.

ADDITIONES.

a Excommunicatus poſſit teſtari.)Et quòd excommunicatus habeat actiue & paſſiue teſtamenti factionem.eſdem dixi in colle.mea com.op.uerſ.excõmunicatus.nu.7.
b Ang.de Areti.b Aduerte quòd Ang.ibid.excipit

cipit unum caſum,videlicet in hęretico,in quo hoc eſſe ſpeciale dicit, ut non poſsit teſtari: alii autem poſſunt, & illam communem atteſtantes retulit Apoſtil. ibid.

Quæſtio XXV.

SVMMARIVM.

Infamis an poſsit teſtari.

a Q Væro, an infamis a poſsit teſtari? Reſpon. quòd ſic, ita tenet Bartol.in l.is cui.§.ſi quis ob carmen, ff.de teſt.& ita communiter tenetur,vt dicit Abb.in Rub.de teſta. poſt nu.8.verſ. Decimoquinto prohibetur. Quod intellige,niſi expreſſe à lege prohibitus ſit teſtari,prout eſt infamis condemnatus ob libellum famoſum, vt probatur in d.§.ſi quis ob carmen.

ADDITIO.

a Infamis.) Adde ꝙ infamis,quis efficitur tripliciter,vt per Cœphal.conſ.227.nu.14. videlicet,ipſo iure,per ſententiam, & ex genere pœnæ, vt quia iuſſu prætoris fuſtibus quis ſit cæſus.Item quę perſonę infames dicantur,vi.in c.infames.6.q. 1. Et obiter ſic ſcias,ꝙ infamis repellitur ab omni officio publico, & ab omni dignitate eccleſiaſtica etiam ab habita. Infamia vero facti repellit à dignitatibus habendis, non à quæſitis niſi dicatur in ſententia. Item non repellit à dignitatibus, & honoribus beneficialib. Hæc & alia nota digna vi.per Fely.in c.pręterea,de teſtib.cogen. vbi etiam habes, ꝙ imputandum eſt ei, qui aſſumitur ad officium publicum, ſi non deregit inhabilitatem ſuam, & quòd indignus qui patitur ſe eligi conſentiendo electioni punitur.

Quæſt. XXVI.

SVMMARIVM.

1 *Vſurarius manifeſtus non poteſt teſtari,niſi præſtita cautione de reſtituendis uſuris.*
2 *An præſtanda ſit cautio pigneratitia, verſic. Sed quæro.*
3 *Quid ſi talis cautio poſt teſtamentum conditum præſtetur,verſic. Sed pone.*
4 *Quid ſi vſurarius deſierit vſuras exercere, verſic. Item quæro.*
5 *Quid in Iudæo vſurario manifeſto. verſicul. Quæro etiam.*
6 *An vſurarius manifeſtus poſsit donare cauſa mortis, verſicul. Quæro an uſurarius. Remiſsiuè.*

1 Q Væro, † an vſurarius manifeſtus
2 poſſit teſtari? a Reſpon. quòd ſic, dummodo præſtet cautionem de reſtituendis vſuris, iuxta formam capit. quamquam de vſu. in 6.Quis autẽ dicatur uſurarius manifeſtus, dixi inf.li.5.§.vſura,verſ.Sed hic quæro.

2 Sed quæro,† quia ille tex.ſimpliciter requirit,ꝙ præſtetur idonea cautio, nunquid ſufficiat nuda cautio,an autem requiratur pignoratitia,uel fideiuſſoria?Reſpon.ꝙ requiruntur pignora,vel fideiuſſores, ita tenuit gl.in d.c.quamquam,in verbo,Idoneę, quam dicit eſſe communiter receptam.Dida.lib.3.reſolu.c.3.num.6.

3 Sed pone, † ꝙ conditum ſit teſtm̃ non præſtita cautione,iuxta formam d.c.quanquam,ſed poſt teſtm̃ prętetur talis cautio, nunquid teſtm̃ ipſum pręſtita ex poſt facto cautione reconualeſcet? Reſpon. ꝙ in hoc arti.magna eſt controuerſia inter ſcribentes; tamen magis communis opi.eſt,ꝙ reconualeſcat,ut atteſtatur Alex. in l. Gallus. §.ille caſus,nu.8.licet, ꝙ contraria opin.eſt de iure ſuſtentabilior.Eandem opi. dicit eſſe communem Fely.in e.cum dilectus, nu. 3.de accuſ.Deci.in l.quod in initio,nu. 12. ff.de reg.iur.Dida.in d c.3.poſt nu.9.verſi. Duodecimo hoc, & hæc opinio tanquam æquior tenenda eſſet in pract.

4 Item quæro, † ſi vſurarius manifeſtus deſinat exercere vſuras, nunquid in eo locum habebit diſpoſitio d.c.quanquam,vt.ſ. non poſſit teſtari, niſi præſtita cautione? R ñ. ꝙ ſic, & hæc eſt magis cõis opi. vt atteſtatur Soc.conſ.127.ante nu.1.lib.3.& ẽt tutior animæ: propterea iudicando, aut conſulendo non eſſet ab ea recedendum. Certum eſt.n.ꝙ ẽt, ꝙ quis deſinat fęnerari,non tñ propter ea deſinit eſſe vſurarius, vt dixi infra lib.5.§.vſur.verſi.Vltimo quæro. Sed iſtam concluſionem intellige, vt procedat in uſurario, qui uſuras non reſtituit, nam, ſi vſuras reſtituiſſet,& deſiiſſet fœnerari utique poſſet condere teſtamentum; eſſet enim ſuperflua cautio pro reſtituendis vſuris,ſi iam facta eſſet reſtitutio.

Quæro

Quæro etiam, † nunquid diſpoſitio d. c. quamquam, habeat locũ etiam in Iudęis? Reſp. Quòd non, ſed eorum teſtamenta valent, etiam ſi publice exerceant uſurariam prauitatem, & ita uidemus communiter obſeruari, ut dicit Aret. conſi. 158. in vltimis verbis. Cum enim Iudæi ſint extra gremium eccleſiæ, non eſt de eis curandum, vt dixi ſupra libro 2. §. Iudæus,

6 Quæro, an uſurarius manifeſtus poſſit donare cauſa mortis, dixi infra lib. 4. §. Donatio, quæſt. 7.

ADDITIO.

a Poſſit teſtari.) Adde hic, quòd ſicut uſurarius manifeſtus prohibetur teſtari, prohibetur etiam cauſa mortis donare. hanc magis communem, vi. per Alex. in l. diſcreris, num. 2. C. qui teſtam. facere poſſunt. Et de cautelis vi. per Duran. de arr. teſt. titu. 1. cau. 7. Et dixi in collec. mea com. opi. verb. uſurarius. num. 7. Item quis dicatur uſurarius manifeſtus habes ibid. nu. 4. & 5. non tranſcribo, vi. etiam de illa q. per eund. §. donario q. 7.

Quæſt. XXVII.

SVMMARIVM.

1 *Prelatus, aut clericus, an poſſit teſtari.*
2 *An de bonis ſuis patrimonialibus, ſi nullos habeat propinquos, verſiculo,* Circa bona.
3 *Quid de bonis quæſitis poſt adeptum beneficium ſeu prælaturam, verſiculo, Sed quid.*
4 *Quid de bonis eccleſiæ, uerſiculo. Dixi ſecundo.*
5 *An Papa poſſit dare licentiam clerico teſtandi de bonis eccleſiæ, uerſiculo. Sed quæro.*
6 *Quid de bonis quæſitis ex fructibus eccleſiæ. uerſi. Tertio dixi.*
7 *An Papa poſſit concedere prælatis, ut de huiuſmodi boni poſſint teſtari, uerſicul. ſed an poterit.*
8 *Quid de fructibus exſtantibus collectis in bonis eccleſiæ; uerſiculo. Quarto uidendum.*
9 *An clericus decedens ab inteſtato tales fructus ad hæredes ſuos tranſmittat, uerſicu. An autem. Remiſſiue.*
10 *An clericus poſſit de quotidianis diſtributionibus teſtari, uerſi. Quinto dixi.*

1 QVAERO, nunquid † prælatus, aut clericus *a* poſſit teſtari. Hæc eſt pulchra quæ-
2 ſtio, & ſæpiſſime contingit in practica, Præmitte ergo in primis pro intelligentia eorum, quæ dicenda ſunt, quòd in hoc propoſito poſſunt conſiderari quinque genera bonorum, ſcilicet, Bona propria, ſeu
b patrimonialia ipſius clerici, *b* ſiue prælati, Item bona eccleſiæ, ſiue beneficii. Item, bona quæſita ex fructibus eccleſiæ, Item, fructus collecti in bonis eccleſiæ. Item, quotidianæ diſtributiones, quas clericus percipit in ipſa eccleſia.

2 Circa bona † patrimonialia, videtur abſolute dicendum, quòd quilibet clericus, ſiue prælatus poſſit de eis ad ſui libitum diſponere, & teſtari; intellige quando ſunt quæſita ante clericatum; ut ſtatim ſubiiciam, & hęc quidem concluſio de plano procedit, quando prælatus habet filios, uel propinquos, ſed qd ſi nullos habeat propinquos, nunquid poterit in bonis ſuis patrimonialibus extraneum hæredem inſtituere, & eũ eccleſiæ præferre? Dubium facit text. in c. Epiſcopus qui filios. 12. q. 2. ibi, alium quã eccleſiam non relinquat hæredem Sed dic quod ille tex. eſt potius conſilii, quàm præcepti, ut ſentit gloſ. ibi, & ideo tene, quòd poterit prælatus teſtando præferre extraneum eccleſiæ, & iſta eſt communis opi. ut atteſtatur Barba. de præſtantia Card. in 3. q. baſilica primæ partis, poſt num. 40. uerſ. Nunc venio, quæ etiam eſt ęquior, ut ſcilicet unuſquiſque liberam de bonis ſuis diſponendi habeat facultatem.

3 Sed quid † dicendum de bonis patrimonialibus quęſitis, poſtquam clericus ad beneficium, ſeu prælaturam fuit promotus, nunquid etiam de illis poterit teſtari? Reſpond. Aut conſtat, quòd prælatus, vel clericus illa acquiſiuit ex patrimonio eccleſiæ, uel eius contemplatione, & tũc non põt clericus de eis teſtari. Talia enim bona ſunt eccleſiæ quęſita, non autem ipſi clerico, aut prælato. Aut uero conſtat, quòd illa acquiſiuit ex ſuis laboribus, uel induſtria, & tũc efficiuntur propria ipſius clerici, & conſequenter poterit de eis teſtari, & hęc eſt communis opinio, ut dicit Corneus conſi. 314.

in litera A, libro 3. Sed quid ſi nihil pro-
c betur? Reſp. Quòd in dubio, c alio nõ doct. præſumptio eſt, ꝙ ſint quæſita intuitu Eccleſiæ, ita tenet Ioan. And. in c. 3. de teſtam. quem ſequuntur cõmuniter Doctores, vt ait Soc. conſi. 9 1. nu. 1. lib. 3. Dicit etiã Albe. in auth. licentiam, poſt nu 3. C. de epiſ. & cler. ꝙ ita tenent communiter cano.
* Et hanc opin. dicit eſſe communem Corn. conſi. 88. in litera R, li. 2. in d. conſi. 314. in litera E, & conſi. 288. in litera E, lib. 4. Bene uerum eſt, ꝙ ſi probetur, ꝙ clericus habebat patrimonium, vel officium, vel exercitium, vel aliquid aliud, ex quo potuerit illa acquirere, præſumitur acquiſiuiſſe, ſecundum ꝙ magis eſt veriſimile, & in hoc concordant cõiter omnes, vt dicit Cor. in allegato conſi. 88. in litera R, lib. 2. & ideo hoc caſu bonũ eẽt hr̃e iudiciũ fauorabile.
4 Dixi ſecundò, † ꝙ habet clericus, ſeu prælatus bona eccleſiæ, ſeu beneficii, intellige tãquã ſimplex adminiſtrator, non. n. eſt eo rũ dominus, aut poſſeſſor, vt dixi ſupra li. 2. §. Prælatus. Et de iſtis bonis, nõ eſt aliquo modo tractãdum, quia bona Eccleſiæ ſunt Dei, ꝙ ſunt reſeruata, vt de eorum fructi-
d bus d ſubueniatur egentib. c. videntes. 12. q. 1. merito nõ poteſt prælatus, aut clericus de eis diſponere; aut teſtari, & hoc eſt indubitatum.
5 Sed quæro, † nunquid Papa e poſſit dare
e licentiam clerico teſtandi de bonis eccleſiæ? Reſpon. ꝙ ſic, & eſt communis opi. vt dicit Dec. conſ. 5 1 2. poſt nu. 3. nam (vt uulgaris eſt regula) Papa in beneficialib. omnia poteſt. Debent tñ ex honeſtate Summi Pontifices diligenter aduertere, ne id faciant ſine cauſa, quamuis enim omnia liceant, non tamen omnia expediunt.
6 Tertio † dixi, ꝙ poteſt habere clericus
f bona acquiſita ex fructibus f eccleſiæ, & de huiuſmodi bonis pariter clericus, ſeu prælatus teſtari non poteſt. nam talia bona ſunt Eccleſiæ, & pertinent ad ſucceſſores in beneficio, non autem ad hæredes ipſius clerici, ſiue prælati, & caueant prælati, qui in fraudem eccleſiarum ſuarum, per tertias perſonas prædia acquiri faciunt, ex pecuniis per eos cumulatis ex fructibus beneficiorum ſuorum, ut ea in propinquos ſuos poſtea perueniant, quia dum alios fallere putant, ſeipſos potius decipiunt in æternũ vitæ interitum. Deum enim nõ fallunt, cui nihil eſt occultum.

7 Sed an † poterit Summus Pontifex cõcedere prælatis, ut de talibus bonis poſſint teſtari? Reſpon. ꝙ ſic, & in ſpecie, ꝙ Papa poſſit concedere Cardinali, ut teſtetur de
g bonis quæſitis ex fructibus g ſuorum beneficiorum, tenuit. Hoſt. in ſumma de pœnit. & remiſ. §. cui confitendum, verſic. Cui Cardinales, & ita communiter tenetur, vt ait Dec. conſi. 157. poſt nume. 1. verſi. Vlterius etiam.
8 Quarrò † videndum eſt, quid de ipſis fructibus extantibus, collectis in bonis eccleſiæ, nunquid poſſit clericus, vel prælatus de eis teſtari. Hæc eſt ardua quæſtio, & quę indiget pontificia deciſione, ut dicit Barba. in c. fin. de pecu. clerico. in hoc autẽ articulo habemus glo. ordinariam, ad quã ſemper recurrimus in c. præſenti. §. porrò in verbo, Reſeruari. de offic. ordi. in 6. quæ refert quandam diſtinctionem Hoſt. in d. c. fi. de pecul. cle. diſtinguentis in hunc modum, Aut clericus habet adminiſtrationẽ, & talis clericus, quandiu uiuit, & ſanus eſt æquiparatur uſufructuario, & ideo poteſt de ipſis fructibus donare, moderate tamẽ. Cum autem incipit infirmari, tunc incipit etiam æquiparari uſurario, & ſic nihil haber ex fructibus beneficii præter proprium vſum, & facultatem de eis dandi eleemoſynam pauperibus, non autem poteſt de eis teſtari. Aut uero clericus non habet adminiſtrationem, ſed eſt perſonaliter, & ſimpliciter beneficiatus, & talis ſemper comparatur uſufructuario, & ſic facit fructus ſuos, & de eis poteſt tam in uita, quã in morte diſponere, & teſtari, & ſubdit gl. ꝙ hanc diſtinctionẽ approbat quaſi ubique generalis conſuetudo. Ita etiam de conſuetudine communiter obſeruari atteſtatur Bur. in capit. peruenit. de fideiuſſ. quem refert Corn. in d. conſi. 314. in litera B, lib. 3. Idem dicit But. in c. 1. de cau. poſſ. & proprie. quam refert Imo. in d. c. fin. poſt nume. 11. de pecul. cleric. Cald. in d. cap. fin. Imo. in c. relatum. el 2. nume. 2. in fi. de teſtam. & in c. requiſiti, nu. 45 in fi. eod. titu. & in cap. quia nos, nume. 5. eo. titu. vbi dicit, ꝙ ita communiter ſeruatur, & tene-
* tur. Hanc etiam opin. dicit eſſe communem Imo. in d. ca. peruenit, poſt nume. 31. de fideiuſſ. Bellon. conſilio 3. numero 2. & dicit Boer. conſi. 48. nu. 1. quòd illam gloſ. ſequuntur communiter ſcribentes. Contrariam tamen opin. quòd ſcilicet clericus

non

nõ poſſit de fructibus beneficii ſui teſtari, tenentis ſimpliciter gla. in d.cap. ſi. in verbo, Obitus, de pecul. cleric. & Archid. in cap. ſtatutũ, §. Aſſeſſorem, de reſcri. in 6. & hæc opi. dicitur communiter teneri Card. in d.c. fin. quem refert Bolog. in add. ad conſi. Io. de Ana. 87. poſt nu. 4. Dicit ẽt Nic. Vbald. de ſucceſſ. ab int. in vltima particula, poſt nu. 19. ver. Non obſtante motiua, q in quibuſcũque redditibus beneficiorũ, clerici in morte æquiparãtur uſurario potius q̃ uſufructuario, & quòd hæc videtur magis cõmunis ſententia Doctorum. Et dicit Iaſ. conſi. 75. colum. 2. verſic. Nec obſt. fundamentum. li. 3. q hæc opi. eſt magis cõis, q immo clericus beneficiatus, ſiue habeat adminiſtrationem, ſiue non, indiſtinctè prohibetur de fructibus beneficii, ẽt perceptis, & recõditis teſtari: & hoc ſiue ei ſucedat ipſa eccleſia, ſiue ſucceſſor ĩ beneficio. Sed quidquid dicat Iaſ. tenẽda eſt opin. Hoſt. & gl. in d. §. porrò, quam ſemper, & ubique uidi ſeruari ſaltẽ in fructibus collectis, & reconditis. Quæ magis etiã de plano procederet, vbi extaret conſuetudo, quòd fructus ſpectarent hæredi clerici, non autem ſucceſſori in beneficio, nam eo caſu proculdubio poſſet clericus de eis teſtari, & ita tenent communiter Doctores, vt dicit Bello. in d. conſi. 3. num. 10.

9 An autem † clericus, ſi inteſtatus decedat, huiuſmodi fructus ad hęredes ſuos tranſmittat, dixi ſupra hoc eod. lib. § 1.

10 Quintò dixi † quòd clerici habent etiam quotidianas diſtributiones. Quæro, an de illis poſſint teſtari? Reſpon. quòd in hoc ẽt variæ ſunt opiniones inter Doctores, nam aliqui tenent, quòd tam in huiuſmodi quotidianis diſtributionib quàm in aliis redditibus beneficiorum, clerici potius cẽſendi ſunt adminiſtratores, & in morte uſuarii, quàm domini, uel uſufructuarii, & dicit Nico. de Vbal. in d. ulti. particula, poſt nu. 19. q hæc uidetur communis ſententia Doctorum. Contrariã autem opinionem, ſcilicet quòd tales diſtributiones quotidianæ efficiantur propriè clericorum, tenuit Guli. de Monte Laud. & hanc eſſe magis cõmunem affirmat Pariſ. conſil. 33. nu. 8. & ſeq lib. 4. vbi plures auctoritates recenſet, & hæc proculdubio in uia iudicii obtineret, prout etiam fateri uidetur. Nicola. de Vbald. in loco præallegato. Licet enim negari non poſſit, quin quodammodo dicantur acquiſitæ intuitu Eccleſiæ, tamen principaliter dantur intuitu perſonæ, propter diurnam operam, & laborem: meritò clerici

g eas faciũt proprias, & de eis poſſunt ad libitum diſponere: & ita obſeruatur in practica, maximè in iam exactis. & aduerte, vt ſemper conſulendo, aut iudicando adhęreas communi obſeruantiæ, quia in prædictis quæſtionibus præcipue eſt attendenda conſuetudo prouinciæ, vt affirmant Doctores in locis præallegatis.

ADDITIONES.

a Clericus.) Quæro hic an clericus teneatur ad ſui prædeceſſoris debita. Item & an ad fructus male perceptos. vid. per Boer deci. 200. num. 48. 49. vbi quod ſic in debitis tẽp. lib. non cõtractis poſt trãſitum, aliàs ſecus. Item tenetur clericus ad ſumptus medicinar. ſui prædeceſſoris, vt hẽ per Iaſonem conſi. 122. in 2. uol. quem ibi uide. Sed quis dicatur clericus, vi. Cagnol. in l. 2. nu. 21. ff. de ori. iur. & clericor. priuilegia ui. per Cardi. in clem. 1. de vit. & honeſta. cleri & Bertac. verb. clericor. priuilegia.

b Ipſius clerici.) Hic aduerte, quòd cognitio, an quis ſit clericus uel ne, non ſpectat ad iudicem ſecularẽ: ſed bene ad iudicem eccleſiaſticum, per Rol. in con. 4. nu. 20. ubi concordantes conuocat, quib. adde ut per Campeg. reg. 427. num. 2. Idem de ueſtib. per Rolan. ibid. num. 27. & 33. Item clericum quem nõ eſſe, quomodo probetur. vi. per Boer. deciſi. 171.

c Quod in dubio.) Item per clericũ acquiſita, de quib. bonis acquiſita cenſeantur, uel è propriis vel ex illis eccleſiæ, vi. clare atq; dilucide explicatum per Menoch. eius ſolẽni tracta. de arb. iudi. caſ. 195. vbi diſtinguẽdo ponit quatuor caſus. Sed quid ſi emit rem pro alio. An cenſeatur de bonis eccleſiæ? vi. per Cor. conſ. 288. vol. 4. Barb. cõſ. .. col. 6. uol. 2. Quid ſi adſint fructus beneficiorum, allodialium, & eccleſiaſticor. quomodo fiet diuiſio, & quæ accipietur præſumptio, vi. Bal. conſ. 113. vol. 2. Et quid ſi habeat beneficium, & officium. Boer. deciſio. 20.

d Fructib.) Sed nunquid clericus plurium eccleſiar. lucretur fructus omnium ſi reſideat in una. vide per Boer. deciſio. 17. vbi diſputat de fructib. groſſis.

e Nunquid Papa.) Poteſt tamen clericus teſtari

ſtariabſque licentia Papæ de diſtributionib. quotidianis per Dec. in', conſil. 280. in prin. Item, quod Papa poſſit dare clerico licentiam teſtandi, vide etiam per Dec. in conſi. 157. num. 4. vbi debet intelligi ſecundum ius commune. & ſine præiudicio alterius, ſed nunquid data licentia intelligatur de primo teſtamẽto, ita ut vagari haud poſſit? quod intelligatur de prima, ita ut non poſſit vagari, ut per Dec. in conſi. 212. allegato in text. in contrarium uid. per Sarmen. eius trac. de redditibus eccleſiaſticis. Item quòd intelligatur ſecũdum ius commune', ultra Dec. d. conſi. 157. tradit Rolan. in conſi. 35. nu. 10. vol. 2. Et an licentiam teſtandi de bonis eccleſiæ poſſit dare Papa abſque cauſa, communis opinio eſt quod ſic, ut refert Dec. ibi. 513. quæ data præſumitur propter antiquitatem temporis, ut per Crauet. in conſi. 36. At data licentia teſtandi non intelligitur codicillandi: ut per. Soc. Iun. conſi. 89. num. 31. Et clericus quando poſtulat licentiam teſtandi de fructib. quòd debeat facere mẽtionẽm de illorũ valore & quantitate atq; de aliis, aliàs nõ valeret, ui. per Bar. cõſ. 33.

f Ex fructibus.) Immo quod clericus teſtari poſſit de fructib. beneficii. vid. per Alex. in conſ. 101. & 116. per Bello. 3. Anna. 87. Iaſ. 75. in 3. & 85. uol. 4. Et ubi non teſtetur, an tranſeant ad eius ſucceſſorem vi. Bal. conſ. 313. vol. 2. & omnino per Belloñ. eo. conſi. 3. Et quod ad hæredem ſtãte conſuetudine. vide ad. Anna. d. conſi. 87. nu. fin. per Bologn. in additio. ſed quid de penſionib. nondum obuentis per Bello. ibi. Et quid de bonis clerico obuentis ex ſucceſſione parentum vel donatione cõſanguineorum vi. per Ann. d. conſ. 87. vbi etiam num. 2. quid in bonis acquiſitis intuitu ſeruitii perſonalis. Item quod clerici teſtari poſſint de bonis propriis uel acquiſitis intuitu perſonæ, de acquiſitis uero intuitu eccleſiæ quòd non, habetur, atq; notatur in c. cum eſſes. & c. cum in officiis. de teſta.

g Clerici.) An clericus poſſit dotare filiam: vi. per Bud. in c. per veſtras. §. 23. de dona. inter vir. & vxor. uerum quod haud poſſit donare concubinæ etiam. cum iuramento vid. per Crauet. eius conſ. 229. num. 3. & per notum per Natt. conſ. 550. fallit propter bene merita, per Tiraq. in l. ſi unquam. C. de reuocan. dona. cart. mihi. 146. ſed demeritis haud ſtandum eſt confeſſioni donatoris, quoniam aliter debent probari, ut tradit Craue. ubi ſup. Item quòd clericus poſſit paruos conſanguineos alere atque ſororem inopem dotare de redditibus eccleſiæ ri. per Natt. conſi. 211. num. 21.

Quæſt. XXVIII.

SUMMARIUM.

1 *Monachus uel religioſus an poſſit condere teſtamentum,*

2 *Nunquid ante religionis ingreſſum. uerſi. In primo.*

3 *Quid ſi ſit minor, prodigus, uel furioſus, uerſi. Sed nunquid.*

4 *An tale teſtamentum ſubſecuto ingreſſu annulletur, uerſi. Sed tenetur.*

5 *Quid ſi tempore teſtamenti cogitauit de religionis ingreſſu, uerſi. Aut uero*

6 *An poſſit condere teſtamentum poſt ingreſſum religionis, ſed ante profeſſionem, uerſic. Dixi ſecundum.*

7 *An poſt factam profeſſionem, uerſi. Tertium tempus.*

8 *An inter liberos, uerſ. Sciat tamen.*

9 *An poſſit teſtamentum antea conditum reuocare, uerſi Quoad ſecundum.*

1 QVæro, nunquid † monacus, vel religioſus habeat teſtamenti factionem? Rñ. vidẽdum eſt in primis, an poſſint teſtamentũ condere. Secundo an ipſi poſſint capere ex teſtamento aliorũ. Quò ad primũ diſtinguenda ſunt tria tẽpora. Primũ eſt, ante ingreſsũ. Secũdũ eſt, poſt ingreſsũ, ſed ante factam profeſſionem. Tertium eſt poſt factam profeſſionem.

2 In primo † tempore, certum eſt, quod quicunque, modo alias ſit habilis ad teſtandũ, poterit teſtamentum condere, antequam ingrediatur religionẽ, & illud teſtũ ualebit. Poteſt enim quilibet ante ingreſſum religionis de bonis ſuis diſponere prout uoluerit. eſt tex. expreſſus in §. illud, in auc. de mona. Quinimo ſi aliquis teſtetur ante religionis ingreſſum, cõtemplatione tñ ipſius ingreſſus, poterit teſtari ẽt non ſeruata ſolennitate iuris cõis, ita tenet Bar. in aut. ſi qua mulier poſt nu. 8. verſ. Ex hoc dico. C de ſacroſ. eccleſ. & hãc eſſe dicit cõem opi Dec. cõſ. 31. poſt. nu. 3. Si in hoc permittitur mili-

militibus armatæ militiæ, multo magis p-
mittendum eſt huic, qui de proximo accin
gendus eſt cœleſti militiæ; & licet hæc opi
nio in puncto iuris patiatur aliquam diffi
cultatem; tamen credo, quòd in practica
obtineret propter auctoritatem Batto. &
ſequacium.

Sed nunquid minor, prodigus, uel furio
ſus poterunt ingrediendo religionem te-
ſtari, vel aliàs diſponere de bonis ſuis, etiã
ſine auctoritate curatoris, ſi quem habent?
Reſpon. quòd ſic, dummodo appareat, qđ
tempore diſpoſitionis, & ingreſſus non eſ-
* ſet furioſus, ita tenet Ioan. And. in cap. in
præſentia. de probatio. & ita etiam commu
niter teneri atteſtatur Abb. in eod. cap. in
præſentia, num. 54. Nam in ſpiritualibus
non attenditur auctoritas patris, uel cura-
toris. Eſt magna deciſio, & repugnare uide
tur his quæ diximus ſup. q. 2. verſi. 2. infer-
tur, & ſeq. nihilominus magna eſt etiam
auctoritas iſtorum patrum, qui illã tenent.

4 Sed retenta concluſione, †quòd teſtamen
tum conditum ante religionis ingreſſum
valeat. Quæro nunquid tale teſtamentum
per ſubſequentem religionis ingreſſum an
nulletur? Solemus enim dicere, quòd mo
naſterium habeatur loco filii, vt dixi in-
fra, lib. 7. §. Eccleſia. ideo ſicut natiuitate
poſthumi rumpitur teſtamentum, ita etiã
videtur dicendum in religionis ingreſſu?
Reſpond. ſi loquimur de religione incapa
ce bonorum immobilium, non eſt dubitan
dum, quia non modo teſtamentum non rũ
pitur per huiuſmodi religionis ingreſſum,
ſed imò ab ipſo ingreſſu uires aſſumit, non
aliter ac ſi ipſe ingrediens naturaliter mor
tuus fuiſſet, & in hoc propoſito uide quæ
dixi ſupra §. ſubſtitutio. Si uero loquimur
de monaſterio capaci bonorum, & ſucceſ-
ſionum, tunc eſt diſtinguendum; nã aut te
ſtator fecit teſtamentum, non cogitans de
ingreſſu monaſterii, & hoc caſu per ingreſ
ſum rumpitur teſtamentum, ad exemplũ
filii nati poſt teſtamentum, & ita tenet Bar
tol. in d. Aut. ſi qua mulier, poſt nu. 7. & eſt
communis opinio, ut atteſtatur Imo. in c.
1. nu. 11. de teſt. quem refert Io. Dilec. de ar.
teſtandi. tit. 3. cau. 9. nume. 1. Are. in l. 1. nu-
me. 6. in fin. ff. de teſta. Quam tamen cõclu
ſionem intellige, ut procedat, dummodo
teſtator in ipſo monaſterii ingreſſu non ſo
lum ſeipſum, ſed etiam bona ſua expreſ-
ſe monaſterio dedicauerit, alias uerò, li-
cet ingrediens monaſterium cẽſeatur etiã
bona ſua tacite dedicare monaſterio, non
crederem, quòd per hanc tacitam uolunta
tem dicatur reuocata prior expreſſa uolun
tas. Item illam intelligo ut procedat quan
tum ad inſtitutionem, ſed quo ad reliqua,
crederem teſtamẽtum ipſum ſuſtineri, iux-
ta diſpoſitionem Aut. ex cauſa. C. de li. præ.

5 Aut uero †fecit teſtamentum cogitans de
ipſo ingreſſu, & tũc ſi aliquid relictum eſt
monaſterio pariter, non uidetur dubitan-
dum, quin teſtamentum ipſum ualeat, ma-
xime ſi fuit relictum titulo inſtitutionis, ſe
cundum omnes, ut dicit Imola in ca. 1. nu.
11. in fi. ff. de teſtam. ita etiam communi-
ter teneri atteſtatur Abb. in d. c. in præſen-
tia, num. 49. in fi. Si uero nihil reliquit mo
naſterio uariæ ſunt opi. inter doctores, nã
Aliqui tenent, ꝙ teſtamentum irritetur pręſ
teritione monaſterii, prout etiã rumpitur
* agnatione poſtumi, & hanc opi. dicit eſſe
communem Imo. in d. l. 1. nu. 11. in fi. quẽ
refert Iaſ. in d. Aut. ſi qua mulier. num. 17.
in fin. & illam dixit communiter ſerua-
ri Alber. in cap. ſi qua mulier. poſt princi.
Contrariam autem opinionem, ſcilicet ꝙ
immo per ingreſſum religionis non rumpa
tur teſtamentum, etiam ſi in ipſo teſtamen
to nihil relictum ſit monaſterio, tenuit Bar
tò. in d. Aut. ſi qua mulier, nume. 8. cuius
opi. dicit eſſe communiter approbatam Ri
pa in l. ſi unquam. q. 35. nu. 94. C. de reuo.
donat. referens idem atteſtari Dec. in d. cõ-
ſi. 31. quem ego (ni fallor) fidelius retuli ſu
pra uerſi. In primo tempore, & ab hac opi.
ego non recederem in practica, attenta di-
ſpoſitione dicti §. illud. generaliter loquen
tis, & quæ mihi iuſtior, & æquior uidetur,
& magis fauet teſtamẽto & iudicio meo,
hodie eſt etiam magis communis, ſaluo ta
men ſemper iudicio ſanctæ Eccleſiæ, cui in
omnibus me ſubiicio.

6 Dixi, ſecundum †tempus conſiderari poſ-
a ſe poſt ingreſſum, a ante tamen factam pro
feſſionem, & aduerte, quia ego hic accipio
ingreſſum pro ſimplici ingreſſu, & aſſum-
ptione habitus, & ſic quando ſolum eſt no
uitius, non autem prout proprie intelligi-
tur ingreſſus, quando, ſcilicet eſt facta pro-
feſſio; & tenẽdum eſt, quòd talis nouitius
poteſt teſtari, licet ſi decedat inteſtatus,
eius bona acquirantur monaſterio, non au-
tem uenientibus ab inteſtato, vt dixi ſu-
pra hoc eod. lib. §. 1.

Tertium

7 Tertium† tempus eſt poſt profeſſionẽ fa
ctam, & circa hoc tempus duo ſunt viden
da. Primum, an religioſus profeſſus poſſit
condere teſtamentum. Secundum, an poſ-
ſit teſtũ iam conditum reuocare. Circa pri
mũ, eſt tex. expreſſus in Auth. ingreſſi. C. de
ſacroſ. eccl. ꝙ ingreſſi monaſteria, ſe, ſuaq́;
dedicant Deo, nec ergo de his teſtantur, vt-
pote nec dñi rerũ; quæ Auth. eſt canoni-
zata in c. quia ingredientib. 19. q. 3. & intel
lige, quod ſi eſt ingreſſus monaſterium ca-
pax bonorũ immobilium non poteſt teſta
ri, quia tpe profeſſionis omnia eius bona
ipſo iure tranſlata ſunt in ipſum monaſte
rium, vt habetur in d. Auth. & dixi lo. pręal-
leg. Si vero eſt ingreſſus monaſteriũ inca
pax, pariter non põt teſtari, ſed alia rõne;
quia. ſ. tempore profeſſionis amiſit dñium
omniũ rerum ſuarũ, quod fuit acquiſitũ
eius hæredib. ab inteſt. venientib. vt ibi di-
xi. Vel dic & forte melius, ꝙ ingreſſus reli
gionem non poteſt teſtari, non ea ratione,
quia non habeat bona, hoc. n. non conſide
ratur, qua ntum ad hoc, ut quis debeat cen
ſeri teſtabilis, uel non, ut dixi ſupra q. 19.
ver. Aliquando uero. Sed quia mutat ſta-
tum, & amittit libertatem quo ad ſeculũ,
licet uera libertas ſit ſeruire Deo.

8 Scias tñ, † quòd poterit huiuſmodi pro-
feſſus in monaſterio capaci bonorũ immo
bilium teſtari inter liberos, iuxta diſpoſitio
nem Auth. ſi qua mulier. C. de ſacroſ. eccl.

9 Quo ad † ſcm verò, an profeſſus poſſit
teſtm̃ antea conditum reuocare, idem eſt
dicendũ, ut. ſ. in quibus caſib. profeſſus po
teſt teſtari, in illis etiam poſſit teſtm̃ prius
conditum reuocare, iuxta diſpoſitionem d.
Auth. ſi qua mulier, & ſic inter liberos tan-
tum, non autem inter extraneos.

ADDITIO.

a Poſt profeſſionem.) Hic cadit pulcherri
ma q. An. ſ. creditores intrantis religionem
debeant conuenire debitorẽ, vel monaſte-
riũ ivi. per Spec. in ti. de ſtat. monac. nu. 53.

Queſt. XXIX.

SVMMARIVM.

1 *Monachus, vel religioſus, an poſſit capere ex teſtamento.*

2 *Duo eſſe genera mendicantium, verſic. Debes tamen.*

3 *Fratres minores incapaces eſſe relictorum ex teſtamento, verſi. Hoc præmiſſo.*

4 *Et quid in alijs mendicantibus, verſicul. Quò vero.*

RESTAT nunc explicandum
ſecundum caput quæſtionis,
1 † an ſcilicet monachi, vel re-
ligioſi poſſint capere ex te-
ſtamento? & in hoc diſtinguendum eſt
inter mendicantes, & alios religioſos, quo-
rum monaſteriis permiſſum eſt poſſidere
bona immobilia. Et quo ad mendicantes
fac regulam, quòd ipſi non poſſunt ex te-
ſtamento capere bona immobilia, & in hoc
omnes conueniunt.

2 Debes† tamen ſcire, ꝙ duo ſunt genera
mendicantium. Alii enim ſunt mendican
tes ex regula. Alii ex ſuis conſtitutionibus.
Mendicantes ex regula ſunt fratres Mino-
res primi Ordinis, illis enim Beatus Fran-
ciſcus expreſſe in eorum inſtitutione, &
regula prohibuit, ne quid proprii prorſus
haberent, neve quid immobile poſſiderent
in communi. Alii vero ſunt mendicantes
non ex regula, ſed ex ſuis conſtitutionibus:
& ꝙ fratres, ſeu religioſi non ſolum ex re-
gula, ſed etiam ex ſuis conſtitutionibus
indicentur mendicantes, tenuit Calderi.
conſi. 17. ſub ti. de Regularibus, & eſt com
munis opinio. vt dicit Dec. in cap. ad no-
ſtram, nume. 11. de appella. Et de iſtis po-
teſt poni exemplum in fratribus. Prædica-
toribus. Illi enim licet ex eorum regula
non ſint mendicantes, nam militant ſub
regula Beati Auguſtini, quæ permittit poſ
ſidere immobilia in communi: dicuntur
tamen mendicantes, quia ex eorum con-
ſtitutionibus, id eis eſt prohibitum, ita te-
net Bal. in d. cap. ad noſtram, & eſt commu
nis opin. vt atteſtatur Bertrand. conſi. 206.
nume. 3. lib. 3. in 2. parte. Et quòd Prædica-
tores non dicantur incapaces bonorum
immobilium ex eorum regula, ſed ex
ſuis conſtitutionibus, dicit communiter
teneri Bertrand. conſ. 152. num. 2. lib. 1. in
2. par. qui etiam conſ. 122. num. 1. lib. 3. in
2. parte atteſtatur eſſe magis communem
opinionem.

3 Hic præmiſſo † dic, ꝙ fratres Minores
nullo modo poſſunt capere ex teſtamento:
neque ex relictis, ſi quæ eis fieri contingat,
aliquid eis acquiritur, neque in proprio,

neque in cōi, vt tex. expreſſus in c. exiit. de verbo. ſigni. Fratres autem Prædicatores, & alii Mendicantes exceptis Minoribus, poſſunt capere ex teſtamento ēt bona immobilia, non tamen vt ea retineant, neque in proprio, neque in cōi, ſed ut uendant, & eorum precium in ſuas neceſſitates con-
a uertant, *a* ita dicit gl. not. quæ ſemper ad hoc propoſitum ſolet allegari in c. 1. in verbo, Dominum. de relig. domib. in 6. Et dicit
* Calde. conſi. 46. ſub tit. de teſt. quòd hanc concluſionem tenent omnes ſcribẽtes. Hanc etiam eſſe cōem opi. atteſtatur Alexan. conſi. 78. nu. 1. lib. 2. Dec. 559. poſt nu. 3. & 4. & in c. in præſentia, nu. 69. de prob. & licet aliqui ex præallegatis Doctoribus loquuntur de bonis eius, qui ingreditur religionem, de quo enim dixi ſupra hoc eodem libro. §. 1. Idem etiam, & forte plus dicendum eſt in bonis legatis, prout loquitur gl. in d. c. 1. & multis ex Doctoribus ſupra allegatis. Non enim dicuntur accipere immobilia, ex quo ſtatim illa vendere intendunt, & preciũ in ſuas neceſſitates conuertere. Caue tamen, ne decipiaris, quia licet antiquitus per conſtitutionem capituli generaliſſimi fratrum Prędicatorum cautum fuerit, ne proprium quid immobile poſſiderent, tamen poſtea per contrariam conſtitutionem alterius capituli generaliſſimi, illa prima conſtitutio fuit reuocata, & ſic hodie ſunt capaces bonorũ immobilium in cōi, prout ſunt alii non mẽdicantes, & de hoc etiam extat amplum priuilegium eis conceſſum à Sixto Papa eius nominis. Quarto, & ita indiſter obſeruatur.

4 Quo verò † ad alios religioſos non mendicantes, quibus permiſſum eſt poſſidere bona immobilia in cōi, dicendum eſt, ꝙ proculdubio poſſunt capere ex teſtamento, non tamen vt ſibi acquirant, ſed monaſterio, & in hoc nemo diſcrepat.

ADDITIO.

r Conuertant.) De iſto communi ego etiã dixi in collecta mea com. op. in verbo. Fratres ſub nu. 3. vbi etiam habes quod in tali alienatione non requiritur ſolennitas requiſita in alienatione bonorum eccleſiæ quæ fit ex neceſſitate ſtatus eorum.

Quæſtio XXX.

SVMMARIVM

Monacho hærede inſtituto, an deferatur hæreditas monaſterio ipſo iure.

QVæro, pone, ꝙ monachus ſit hæres inſtitutus, nunquid hæreditas defertur monaſterio ipſo iure, an autem prius defertur monacho, & deinde mediante eius perſona defertur monaſterio? Vtilitas aũt huius q̃onis poteſt eſſe maxima, nam ex riſolutione huius articuli pendent deciſio multarum q̃onum, puta ſi monachus ante aditam hæreditatẽ decedet, an illam tranſmittat ad monaſterium. Item an monacho inſtituto repudiante monaſterium præferatur ſubſtituto. Item an monaſterium, vel etiam ſolus
a Abbas poſſit adire, *a* de quibus omnibus ſuis locis tractauimus.

Scias ergo, ꝙ in hoc articulo magna fuit controuerſia inter canon. & Legiſtas, nam cõiter canon. tenent, ꝙ ipſo iure, & abſque aliquo facto ipſius monachi, hæreditas immediate deferatur monaſterio, vt dicit Corn. conſi. 272. in littera C. lib. 3. ſubdens, ꝙ hęc opi. debet prȩualere in foro canonico. Hanc etiam dicit eſſe cōem opi. Cano. Soc. conſi. 183. circa prin. lib. 2. & conſilio 245. nu 3. eod. vol. Curt. Iun. conſil. 48. nu. 8. Ripa in l. 1. numero 150. ff. de vulga. Pariſ. in d. c. in præſentia. nume. 203. de probation. Ex alia parte communiter Legiſtæ tenent, quòd immo prius hæreditas deferatur monacho, & deinde ex perſona monachi acquiratur monaſterio, ut dicit Bertr. conſi. 73. nu. 3. lib. 3. in 2. parte. Et hanc eſſe
* communem opinionem Legiſtarum atteſtatur Soc. in dicto conſ. 183. circa prin. & conſ. 52. nu. 19. lib. 4. Rip. in d. l. 1. nu. 150. Guliel. de Bened. in 2. parte rep. cap. Rayn. fol. 15. num. 71. Purpurat. in l. fin. nu. 191. C. de pactis. Hæc eſt ardua quæſtio & ſatis periculoſa propter infinita argumenta, quę hinc inde adducuntur per Doctores, propterea in tanto opinionum conflictu, credo, quòd iudex non erraret ſequendo in foro Cæſaris opinionem Legiſtarum, & in foro canonico canoniſtarum.

ADDITIO.

a Poſſit adire.) Item quid ſi monachus nõ vult adire hæreditatem, Abbas an poſſit? vtrunque commune dixi in collect. mea commun. opin. in uerbo, Monachus, numero 6. & 7.

Quæſtio

Quæſt. XXXI.

SVMMARIVM.

1 *Filius naturalis an poſſit capere ex teſtamento.*
2 *An ſpurius, uerſic. Sed quid dicendum.*
3 *An relictum factum ſpurio applicetur fiſco, uerſi. Sed quid ſi pater.*
4 *Quid ſi relictum ſit ab extraneo, uerſi. Regulariter.*
5 *Quid ſi relictum ſit à patre extraneo hæredi, qui deinde ſpurium inſtituat, an præſumatur factum in fraudem uerſiculo. Sed pone.*
6 *Quid in ſpurio legitimato, uerſiculo. Scias tamen*
7 *Quid ſi inſtituatur ſpurius ſub conditione ſi legitimabitur, uerſic. Sed quære.*

1 QVAERO, nunquid † filius na-
a turalis, *a* vel ſpurius habeat teſtamenti factionem, intellige de paſſiua, an ſcilicet poſſit capere ex teſtamento, nam de actiua nulli dubiũ eſt, quòd poteſt condere teſtamentum, & pro reſolutione, omittendo quid eſſet cõſtitutum de iure Digeſtorũ, habemus text. expreſſum Authen. licet.C. de nat.liber.in qua uidere potes, in quibus caſibus,& in quota parte poſſunt parentes filios naturales ſibi hæredes inſtituere, cuius quidem Authen.diſpoſitio eſt in vſu,& ſeruatur,neque eſt correcta per diſpoſitionem, cap.per venerabilem, qui filii ſint legi.& ſic obſeruanda eſt etiam de iure canonico,vt latius dixi ſupra lib.2.§.filius.

2 Sed quid † dicendum eſt de filio ſpurio,
b & ſic nato ex damnato coitu? *b* Reſpond. quòd huic filio non poteſt pater in teſtamento aliquid relinquere, vt ex text.in d. auth.licet.in fi. Niſi forte occaſione alimẽtorum. Tenetur enim pater huiuſmodi fi-
c lios alere,etiam de iure ciuili,*c* vt dixi in d. §.filius.

3 Sed quid † ſi pater habens filium ſpurium, illum in teſtamento hęredem inſtituat, vel aliquid ei relinquat? Reſpond. quòd talis inſtitutio, & relictum nihil valet, & pro non ſcripto habetur; illud autem, quòd relictum erat ſpurio, non applicatur fiſco, neque fiſcus illud aufert ab ipſo ſpurio tanquam ab indigno, ſed defertur venientibus ab inteſtato, vel hęredibus inſtitutis, ſi qui extant,ita dicit Barto. in l.fi.numero 8.ff. de his quibus vt indig. & in l.hæreditas, num.1.C.de his quib. ut
* indig.& eſt communis opin. & concluſio Doctorum vbique, vt atteſtatur Alex.conſ. 74.num.6.lib.3.& in l.ſi is qui,poſt nume. 3. ff. de vulga. Quam tamen intellige, vt procedat, quando eis palam relictum eſt, ſecus autem ſi hæres, vel aliquis alius patri teſtanti fidem accommodauit, nam eo caſu fiſcus ab eo auferret, tanquam ab indigno, vt dixi infra lib.5.§.fi.q.79.verſic. Quando hæres. Ratio autem differentiæ eſt,quia quando relinquit filio ſpurio,relictum habetur penitus pro non ſcripto, ex quo ipſe ſpurius eſt prorſus incapax,& ſic fiſcus non habet à quo auferat, ſed quãdo relinquitur alteri, qui fidem accommodauit illud dandi filio ſpurio, ille quidem eſt capax, ſed quia fidem in fraudem accommodauit, fiſcus ab eo illud aufert,tãquam ab indigno.

4 Regulariter † quidem tam ſpurius, quã ipſius ſpurii pater habent teſtamẽti factionem, præterquam inter ipſos; nam pater ſpurii poteſt cuicunque, in teſtamento relinquere, præterquam ipſi filio ſpurio, & econuerſo,filius ſpurius poteſt à quocunq; excepto patre,ſibi in teſtamento relicta capere. Poterit igitur ab extraneis ſpurio relinqui,vel etiam inter viuos dari quocunq; titulo,vt dicit gl. in Auth.quib.mod.natu. effi.ſui.§.vltima ſi quidem, in verbo, Parti-
* cipium,quam ſequuntur communiter Doctores,vt dicit Io.Caro. in l.1. in text.alleg. nu.37.in fi.C de ſecun.nupt.

5 Sed pone,† ꝙ pater habens filium ſpurium, inſtituat aliquem extraneum hæredem, qui deinde moriens ipſum ſpurium hæredem in bonis ſibi ab eius patre relictis inſtituat, nunquid præſumentur hæc facta in fraudem, ita vt fiſcus ipſa bona ab eis auferre poſſit? Reſpond. quòd non, ita dicit Bart. in d.l.ſi is qui, num.3.quem
* ſequuntur communiter Doctores, ut dicit Alexan.in ea.l. ſi is qui.nume. 6. Quod intellige,vt procedat niſi aliquæ aliæ coniecturę fraudis concurrerent, puta, quia ille inſtitutus dum uiueret permiſiſſet iſtum filium ſpurium huiuſmodi bona poſſidere, vel ſimiles.

6 Scias tamen, † ꝙ hęc omnia intelligenda ſunt, vt procedant in filio ſpurio nõ le-
d gitimato, nam ſi eſſet legitimatus, *d* tunc

poſſet etiam à patre heres inſtitui, & ei quocunque titulo relinqui. Quinimmo ſi eſſet à patre in teſtamento præteritus, illud rumperet ad inſtar legitimi, vt dixi infra q. 84. Et hoc quidem de plano procedit, quando eſt legitimatus, tempore quo à patre heres inſtituitur. Sed quid ſi legitimetur poſt conditum teſtamentum, nunquid inſtitutio reconualeſcat? Reſpon. Aut fuit legitimatus viuo patre teſtatore, & tunc legitimatio retrotrahitur ad tempus teſtamenti, & conſequenter inſtitutio conualidatur. Aut vero fuit legitimatus poſt mortem patris, & tunc legitimatio non retrotrahitur, & ſic inſtitutio non reconualeſcit, ita communiter tenetur, vt dicit Alex. in l. Gallus, §. inſtituens, poſt num. 2. verſic. Si autem filius. Et hanc dicit eſſe communem opi. Goza. conſi. 21. poſt num. 35. ver. At quintum. Bene verum eſt, ꝙ ſi pater ipſe iuſſiſſet filium legitimari, crederem idē dicendum, ꝙ ſi ipſo patre viuente legitimatus fuiſſet, ad quod faciunt ea quæ dixi ſupra lib. 2. §. filius.

7 Sed quæro, † nunquid poſſit pater filiū
ſpurium inſtituere ſub conditione, ſi legi-
e timabitur? e Reſpond. quòd ſic, & talis inſtitutio ualebit, ita tenent communiter Doctores, vt dicit Cagno. in l. quamdiu, poſt numerum 3. ff. de reg. iur. Hanc etiam dicit eſſe communem opin. Bauer. Inſtit. de here. inſti. §. heres, nume. 6. & ſeq. Iaſ. in d. l. Gallus, §. inſtituens, nume. 5. & conſi. 117. colum. pen. lib. 2. quem refert Io. Dilec. de arte teſtan. lib. 1. caut. vlt. num. 5. uerſic. Et ſic ratio. Curt. Iun. conſi. 84. nume. 3. & ita quotidie ſeruatur.

Præterea quæro, an valeat ſtatutum diſponens, quòd pater poſſit inſtituere filiū ſpurium, dixi ſupra lib. 1.

ADDITIONES.

a Filius naturalis.) Obiter quero, An filius naturalis excludat ſubſtitutum? ꝙ ſic, cōmune dixi in colle. mea com. opi. in verbo Filius, num. 58. & nu. 59. vbi & ſi non ſuccedat, tamen conditionem fideicommiſſi facit deficere, & ibi. etiam poſui regulam, cum octo fallen. remiſſiuè.

b Ex dānato coitu.) Hic cadit pulcherrima dubitatio, nūquid nati ex cōiugio prohibito cenſeantur legitimi, ſi ambo coniuges ignorauerint impedimētum matrimonii, quod ſic receptum eſſe atteſtatur Rol. conſi. 93. num. 18. lib. 3. vbi etiam tales excludunt ſubſtitutum vocatum per verba ſimplicia. Et quod plus eſt, tales filii nati ex matrimonio putatiuo ſuccedunt etiam in feudo, verum ut efficiantur legitimi, & patri ſuccedere poſſint, requiritur, ut matrimonium haud ſit clandeſtinum, ſed celebratum in faciem eccleſiæ, premiſſis publicis denuntiationibus in eccleſia, & ſeruata forma c. cum in inhibitio, de cland. deſpon. commune, per Rolan. vbi ſupra. nu. 26. Et eſt hodie innouatum per S. C. Tridenti. Seſſio. 24. ſub decreto, de reforma. matrimonii. cap. 1.

c De iure ciuili.) Imò de iure ciuili haud ſunt alendi a patre. §. vltra. in Auth. quibus mod. nat. effi. ſui nec nominandi pro filiis, quia reputantur infames infamia facti. Verum de iure canonico naturali pietate inſpecta tenetur pater ſpurium alimētare, & illa æquitas attenditur etiam in foro ſeculari. vide per Rimi. Iun. conſi. 380. à nu. 8. vſque ad nu. 20. & per totum.

d Nam ſi eſſet legitimatus.) Quid ſi inſtitutio eſſet facta de filio minus legitimè legitimato, an ualeat? quod non, dixi in collect. mea commu. opinio. in uerbo legitimatio, nu. 1. uide ibid.

e Si legitimabitur.) Idem de inſtitutione facta ſub conditione, cum capax fuerit, quæ ſimiliter redditur valida, commune dixi in d. colle. mea commu. opin. vbi ſup. nu. 2. Item ꝙ inſtitutio conditionalis haud tranſmittatur ad hæredes moriente inſtituto ante impletam conditionem, commune etiam dixi, ſub num...

Quæſt. XXXII.

SVMMARIVM.

1 *Pater an poßit inſtituere nepotem legitimū, & naturalem natum ex filio ſpurio.*
2 *Quid ſi illum inſtituat contemplatione filij, verſi. Scias tamen.*
3 *Quid ſi habeat ſobolem legitimam, verſiculo. Item ſcias.*

DIctum eſt, ꝙ pater non poteſt filium
1 ſpuriū heredē inſtituere. Quero, † nū
a qd poſſit nepotē a legitimū, & naturalē natū ex ipſo filio ſpurio ſibi hrdē inſtituere?

Re-

Reſpon.quòd ſic,& eſt communis concluſio vt dicit Cor.conſi.1.col. 19.in littera F. lib.3. Berous, q.127.circa princ. Ceſſat.n. in eo macula natalium,& licet radix ſit infecta,debet potius attendi cauſa immediata, quam mediata.

2 Scias,tamen † in primis, q̀ hæc concluſio non ita abſoluiè procedit, vt ſcilicet liceet auo indiſtinctè huiuſmodi nepotem ex filio ſpurio inſtituere,ſed diſtinguẽdi ſunt tres caſus ſecundum Barr. in d.l. Gallus.§. quod ſi is.Aut enim certũ eſt,q̀ auus inſtituit iſtum nepotem cõtemplatione filii ſui ſpurii, vt ſcilicet filius ipſe ſentiat aliquod commodum ex tali inſtitutione,puta vſusfructus, vel huiuſmodi, & talis inſtitutio corruit, & in hoc nemo dubitat. Aut vero certum eſt, q̀ illum inſtituit non contemplatione filii ſpurii, puta,quia ipſe filius iã ſit præmortuus, vel quia auus expreſſe cauerit in teſtamento, vt nihil ex ipſa inſtitutione filio ſpurio acquiratur, & neque etiam quo ad vſumfructum, & eo caſu valet inſtitutio. Aut ſumus in dubio, quia.ſ. non apparet,an contemplatione filii fuerit inſtitutus,vel non; & tunc pariter valet inſtitutio, & iſta eſt communis concluſio,vt atteſtatur Iaſ. in d.§. quòd ſi is, num.21.& ſeq. In dubio enim ſemper fauendũ eſt teſtamento, & ſumenda eſt etiam præſumptio propter quam delictum excludatur.

3 Item ſcias, † q̀ hæc concluſio, q̀ auus poſſit nepotem legitimum ex filio ſpurio hæredem inſtituere,de plano procedit,quãdo ipſe auus aliam ſobolem legitimam nõ habet, & ita eſſe communẽ opin.atteſtatur Alex.in d.§.quod ſi is,nu.7. Corn.conſ.25. colum.2 lib.1. Dec.conſi.462. nume.17.& ſequen. Sed quid ſi extet aui ſoboles legitima? Reſpon. q̀ extante ſobole legitima nõ poteſt auus plus relinquere tali nepoti legitimo nato ex filio ſpurio, quàm potuiſſet relinquere ipſi filio ſpurio eius patri.ita tenuit gl.fi.in l.fina.C. de natu.liber.argum. illius legis,quæ in nepotibus ex filiis naturalibus ita diſtinguit, & hanc opin. dicit
* eſſe communem Alex. conſi.74.poſt nu.8. C.de his quib.vt indig. Bertran.conſi.227. nu.1.lib.3.in 2.par.Apoſtil.ad Alex.in d.cõſil.74.ſub nu.1.Licet ſuper hoc anti. Doctores varia ſcripſerint, hæc tamen opin. tanquam verior, & æquior tenẽda eſſet in practica. Semper enim fauere debemus legitimæ ſoboli, potius quàm illegitimæ,vt homines ab illicito concubitu, quantum fieri poteſt retrahantur.

A D D I T I O.

a Nepotem.) Item quod inſtitutio facta de nepotibus ex filio ſpurio caſu quo filius legitimatus hæres primo loco inſtitutus,ſit incapax,valeat,commune dixi in di. coll.mea commu.opinio. in verbo.inſtitutio numero 6.

Quæſt. XXXIII.

SVMMARIVM.

1 *Prodigus, an poſſit teſtari.*
2 *Vaſallus an poſſit de feudo teſtari, verſiculo. Item quæro, Rem ſiue*

1 QVæro, nunquid † prodigus poſſit teſtari? Reſpon.quòd
a antequã ſit illi interdicta a per iudicem adminiſtratio bonorum,poterit teſtari, & eius teſtamentum valebit. Ita dicit gl.1.in l.is cui lege. in principi. in 2.exemplo,ff.de teſtam. & illa gl. commu-
* niter approbatur,vt dicit Aret.in d.l.is cui, col.2.ver.In gl.poſita.

2 Item quæro, † nunquid vaſallus poſſit de feudo teſtari,dixi infra lib.4.§.feudum, quæſtio.40.

A D D I T I O.

a Illi interdicta per iudicẽ adminiſtratio.) Similiter ſcias,quòd prodigus notoriè atq; manifeſtè prodigus poteſt contrahere, & alienare antequam ſibi interdicatur à iudice, commune dixi in colle.mea commu. opin.in verbo,prodigus nu 1.Et num.2.q̀ prodigo interdicta ſibi prius adminiſtratione datur curator, non vt prodigo, ſed vti minori. Item commune ibi. Item quòd prodigus obligetur, ex ſuo delicto, commune,ibidem num.3.

Quæſtio XXXIIII.

SVMMARIVM.

1 *Inhabiles ad teſtandum an poſſint teſtari ad pias cauſas.*

2 *Inteſtabiles,actiue, ſcilicet, qui non poſſunt cōdere teſtamentum, an etiam ſint inteſtabiles paſſiue, vt ſcilicet non poſſint capere ex teſtamento, uerſiculo. Item quæro.*

Et quid ſi princeps concedat alicui facultatem teſtandi, an ille poterit teſtari non ſeruatis ſolemnitatibus à iure requiſitis, uer. In propoſito.

1 QVAERO, † nunquid illæ perſonæ, quæ aliàs ſunt inhabiles ad teſtandum poſſint teſtari ad pias cauſas? Dixi ſupra, quæſt. 5.

2 Item quæro, † nunquid perſonæ, q̃ ſunt inteſtabiles actiuè, ſ. quæ non poſſunt facere teſtamentum, ſint etiam inteſtabiles paſſiuè, ita vt neq; poſſint capere ex teſtamento? Reſpon. In hoc eſt diſtinguendum, nam aut quis eſt prohibitus teſtari propter aliquod crimē commiſſum, vt eſt hæreticus, *a* & talis non poteſt capere ex teſtamento. Aut eſt prohibitus teſtari propter aliquem defectum, qui nō cadit in crimen, vt eſt pupillus, mutus & huiuſmodi, & non prohibetur capere ex teſtamento, ita tenet gl. in l. is cui. §. 1. in glo. fi. in fi. ff. de teſtam. quam approbant Doc. communiter omnes, vt dicit Are. in eo. §. 1. col. fi. ver. in gl. vltima.

In propoſito huius materiæ quæro, ſi princeps concedat alicui facultatem teſtandi, nunquid iſte poterit teſtari non ſeruata ſolemnitate à iure requiſita? Reſpon. Aut ille cui princeps concedit facultatem teſtādi, eſt aliàs de iure communi inhabilis ad teſtandum, & tunc talis facultas intelligitur ſeruata ſolemnitate iuris communis. Aut vero talis facultas eſt conceſſa alicui, qui ſit habilis ad teſtandum, & hoc caſu, vt conceſſio aliquid operetur, intelligitur abſque ſolemnitatibus iuris communis, ita diſtinguit glo. in l. ſi quando, in glo. 1. C. de inoffi. teſt. & dicit Albe. in d. l. ſi quando. in fine principii, quòd hæc opinio, & diſtinctio communiter tenetur, & ſeruatur. Dicit etiam Dec. in l. eunuchis, poſt num. 15. C. qui teſtam. face. poſſ. quòd eam gl. communiter doctores ſequuntur.

ADDITIO.

a Vt eſt hæreticus.) Et ꝙ hæreticus haud poſſit teſtari ſpeciale eſt, vt dixi ſup. q. 24. in apoſtill. ſignata littera b.

Quæſtio XXXV.

SVMMARIVM.

1 *Inſtitutio hæredis, in teſtamento neceſſario requiritur.*

An ſufficiat tacita, uerſiculo, In primis igitur.

An ualeat teſtamentum ſecundum conſilium Galli Aquilij, uerſic. Hinc infertur.

VIDIMVS, quibus perſonis permiſſum ſit facere teſtamētum, & quæ perſonæ ex teſtamento capere poſſint. Nunc eſt videndum, quæ in teſtamento ipſo requirantur, & in hoc ſcire debes, quòd ex his, quæ de iure in teſtamentis requiruntur, Aliqua ſunt, quæ reſpiciunt formam ſubſtantialem ipſius teſtamenti, vt eſt inſtituto hæredis, *a* Aliqua reſpiciunt formam probatoriam, vt ſunt rogatus teſtiū, ac notarii, publicatio teſtamenti, & huiuſmodi, de quibus omnibus ſigillatim videamus.

1 In primis † igitur inſtitutio hæredis eſt caput teſtamenti, §. ante hæredis, Inſtit. de legatis, neque ſine ipſa diei poteſt eſſe teſtamentum, & conſequenter illa deficiente, teſtamentum ipſum corruit, vt de his omnibus ſunt intra vulgatiſſima. Scias autem, quòd duplex eſt inſtitutio hæredis. Expreſſa ſcilicet & tacita. Expreſſa eſt quādo teſtator nominatim dicit, Titiū hæredem inſtituo. Tacita vero, puta ſi teſtator dicat, Si ille, qui ab inteſtato mihi ſucceſſurus eſt, nolit eſſe hęres, ſubſtituo Caium, Nam hoc caſu videtur tacitè teſtator inſtituiſſe eum, qui erat illi ab inteſtato ſucceſſurus. Quæro nunc, an iſta tacita inſtitutio ſufficit ad validitatem teſtamenti? Reſpon. Aut ille, qui eſt tacitè inſtitutus, erat perſona, quæ de neceſſitate iuris non debebat inſtitui, vel exhæredari, ſed erat extraneus, & tunc ſufficit huiuſmodi tacita inſtitutio ad validitatem teſtamenti, & ſubſtitutionis, & in hoc conſentiunt omnes Doctores, vt dicit Gul. de Benedic. in 2. parte rep. c. Raynu. fol. 4. num. 23. Aut uero iſte erat filius, vel alius, qui de neceſſitate debebat inſtitui, vel exhętedari, & hoc caſu non ſufficit, quòd ſit eo modo tacitè inſtitutus, ſed requiritur, quòd ſit nominatim, & expreſ-

ſe inſtitutus, & hæc eſt communis opin.vt atteſtatur Gul. de Bened. in loco prꝗalleg. numero 23. & ſequen. Ratio autem differentiæ eſt,nam licet vtroque caſu videatur teſtator tacitè inſtituiſſe eum,quem poſuit in conditione, tamen in ſecundo caſu hæc tacita inſtitutio non ſufficit, ex quo pro forma traditum eſt à lege, ꝙ filius nominatim inſtituatur,vel exhæredatur,quę nõ poteſt per ęquipollens adimpleri.

Hinc infertur,quòd non ualet teſtamẽtum conditum ſecundum conſilium Galli Aquilii,ſcilicet per illa uerba,ſi filius meus me viuo morietur, nepotem inſtituo,quia neceſſaria erat inſtitutio filii expreſſa, & hæc eſt communis opin. quod dixerit Bar. in l.Gallus, in princ.num.5. & illam communem eſſe atteſtatur Alexan. conſil.108. poſt nume.4.verſi.prædictis etiam.libro 1. quod eſt in ea parte duplicatum in conſil. 109.numero 7.lib.2.Idem Alexan.conſilio 185.poſt nume.17. uerſi.nec ob quod not. lib.2.& conſi.199.poſt nu.12.eo.vol.quem refert Apoſt.ad Bar.in l.Gallus.in prin. ſub nume. 5. Idem affirmant ſcribentes in d. l. Gallus. in princ. & in ſpecie Alex.poſt ñu. 6.verſ.ex prędictis, & Clau. poſt nume.10. & Iaſ.numero 44.

ADDITIO.

a Inſtitutio.) Aduerte hic triplicem eſſe inſtitutionem , propriam, impropriam,& impropriiſſimam, de his vide per Ange. de Are.§.1.Inſti.de hæredib.inſtituen. & adde quòd ſi ſint liberi, ſunt neceſſario à parentibus inſtituendi uel exhæredandi , ut ualeat teſtamentum, habetur in l.inter cætera,ff.de liber.& poſthum.vel ſaltem eis inſtitutionis titulo , quod eſt honorabilius , aliquid relinquendum , & de his uide per Durand. de art.teſt.tit.4.cap.1.vbi num.8. ecoutrario auiſat filium facientem teſtamentum in caſibus à iure permiſſis , vt parentes in aliquo inſtituant hæredes , quia illis præteritis teſtamentum viribus careret,& iſta eſt communis.

Quæſt. XXXVI.

SVMMARIVM.

1 *Inſtitutio hæredis debet eſſe certa.*

2 *Quid ſi non ſit ſpecialiter expreſſa perſona hæredis , ſed ueniat certificanda per aliam cedulam,uel ſcripturam, uerſi. Sed quid ſi teſtator.*

1 AD hoc autem , † vt inſtitutio valeat, plura requiruntur, primo ſcilicet quòd ſit certa. Item quòd ore proprio exprimatur. Item , quòd ſit iuſta, & intelligo iuſtam , quia ſi teſtator habet filium, tenetur illum inſtituere , &c. Dixi ergo in primis, quòd debet inſtitutio eſſe certa , quia niſi perſona eius, qui hæres inſtituitur, ſit certa,teſtamentum ipſum corruit , l.quoties.§.hæres.ff.de hęred inſtituen. cum ſimi. Quod tamen intellige , ſecundum doctrinã Bart. in l.quidam relegatus,nu 3.ff. de reb.dub. quam dicit eſſe communem Pariſ. conſi.3. num.12.& 15.lib.3.

2 Sed quid † ſi teſtator certum hæredem in teſtamento ſuo nominatim non expreſſerit;illum tamen deſignauerit per relationem ad aliam cedulam , vel ſcripturam,in qua ſit ipſius hæredis nomen expreſſum , ità tamen, quòd illius perſona veniat ſolũ poſt teſtatoris mortem certificanda? Certè talis inſtitutio ſuſtinebitũr , & ad hoc allegatur Bart.in l.ſi ita ſcripſero.ff.de cõdit. & demonſtratio. ſed aduertendum eſt, quia Bart. ibi loquitur in legatis,& relictis particularibus,& in illis doctr.Bart.eſt cõmuniter approbata , vt dixi ſupra §. legatum, & atteſtatur etiam Iaſ. in l. certum , poſt numero 1. ff. ſi cert. peta. Qui ſubdit contrarium eſſe tenendum in hæredis inſtitutione,& ad hoc ponderat Bar.in l.fin. in fi.C.de fideicomm. & dicit, quòd opin. Bart.ibi eſt communis. Sed quicquid dicat Iaſ. Doctores magis communiter idẽ ſentiunt etiam in inſtitutione hæredis vniuerſalis,ut dixi ſupra q.4.ver. Sed pone,& hãc opin.quòd valeat huiuſmodi inſtitutio implicitè facta per relationem ad aliam cedulam,dicit eſſe communem Pariſ.conſi. 19. nu.13.lib.3. ubi etiam dicit ita cõmuniter ſeruari . Natta in repet.auct.ꝙ fine,nume. 26.C. de teſta.Iudicio meo negari non poteſt , quin hæc opinio in puncto iuris non modicam patiatur difficultatem , nihilominus propter auctoritatem doctorum illam tenentium , & ſtante etiam communi obſeruantia,non eſſe ab ea in practica recedendum.Illam tamen intellige,vt procedat modo liquidè conſtet illam cedulam ,

vel ſcripturam, quæ exhibetur eſſe illam, ad quam teſtator ſe retulit, alias diſpoſitio eſſet penitus nulla, ita dicit Bart. in d. l. ſi ita ſcripſero, & ita omnes vno ore concludunt, vt dicit Paris in allegato conſilio 19. nume. 26. Vide quæ dixi in d. quæſt. 4. verſ. Sed pone.

Quæſt. XXXVII.

SVMMARIVM.

1 *Teſtator debet hæredem ore proprio nominare.*

2 *Et quid ſi notarius nominet ipſe hæredem, & interroget teſtatorem, qui reſpondeat, quòd ſic, verſicu. Sed quid ſi notarius.*

3 *Quid ſi id fiat ab alio, quam à notario, verſic. Et licet Bald.*

4 *Quid ſi notarius teſtatorem non ſpecialiter de hærede ipſo, ſed de toto teſtamento interroget, verſi. Hanc etiam.*

5 *Quid ſi teſtator articulate loqui non poſſit, verſi. Scias ergo.*

6 *Quid ſi talis interrogatio fiat à perſona ſuſpecta, verſi. Item ſcias.*

7 *Quid ſi huiuſmodi teſtamentum ſcriptum ſit in iuſſu teſtatoris, verſi. Tertio, ſcias.*

8 *Quid ſi teſtator prius aliud teſtamentum validum confeciſſet, verſiculo. Quartò ſcias.*

1 DICEBAM etiam † ad inſtitutionem hæredis requiri, quòd teſtator ipſum hæredem ſuo ore proprio nominet, a & de hoc eſt text. in l. hæredes palam, in principio. ff. de teſtamen.

2 Sed quid † ſi notarius, aut aliquis alius ex aſtantibus tempore teſtamenti exprimat nomen hæredis, & ipſe teſtator verbis profiteatur ſe agnoſcere, nunquid valebit inſtitutio? Reſpond. Albe. Papien. tenuit, quòd non, ſed quòd omnino requiratur quòd teſtator ore proprio nominet ipſum hæredem. Contrariam verò ſententiam, ſcilicet quòd immo talis inſtitutio valeat, tenet gloſ. vulgata, quæ ad hoc quotidie allegatur in l. iubemus, in verbo, quemadmodum teſtamen. & ideo ſi quis interroget teſtatorem hoc modo, vis inſtituere hæredem Titium, & ipſe reſpondeat illius interrogationi, quòd ſic, ſuſtinebitur teſtamentum, perinde ac ſi teſtator ore proprio hæredem ipſum nominaſſet, & illam gloſ. dicit eſſe communiter approbatam. Afflict. deciſ. 142. nume. 3. & ita communiter teneri affirmat Soc. conſi. 20. poſt nu. 5. lib. 4. * Hanc etiam opin. eſſe communem atteſtantur ſcribentes in d. l. iubemus, & inſpice Fulg. qui dicit, quòd ita communiter tenetur, relatus per Corn. conſi. 261. in litera P, lib. 4. & Alex. nume. 6. & Iaſon nume. 10. qui etiam refert Ange. ibi dicentem, quòd hæc communis opinio. approbatur in iudiciis, & in ſcholis, licet Ange. in libro meo hoc non dicat. Alexan. conſi. 12. poſt nume. 6. lib. 1. & conſi. 33. nume. 1. & ſequen. lib. 3. & conſi. 47. nume. 7. lib. 2. Imo. in c. cum tibi, nume. 3. de teſta. quam refert Corn. conſi. 75. in litera H, libro 1. Corne. conſi. 257. circa fi. lib. 1. Bald. nouel. in l. 1. §. ſi quis ita. ff. de verbo. oblig. quem refert apoſtil. ad Alexand. in d. l. iubemus, ſub nume. 9. Iaſ. conſi. 124. in fi. lib. 1. Dec. conſi. 489. poſt nume. 3. verſicu. Et in caſu Rui. n. conſi. 12. nu. 9. & num. 12. lib. 2. Bertrand. conſi. 212. poſt nume. 27. lib. 1. in 2. parte. Bauer. inſt. de teſta. in princ. num. 64. & ſeq. Socin. Iun. conſ. 144. numero 13. lib. 2. & conſi. 178. num. 16. eod. volum & conſi. 183. nume. 26. eod. volum. Boer. deciſ. 35. num. 6. Crauetta conſ. 117. nu. 1. D. Bellon. Præceptor meus in Inſtitutionib. & deinde Mediolani Senator conſi. 62. num. 8. Ioan. Duc. de arte teſtandi. tit. 4. caut. 2. num. 1. & ita obſeruari atteſtatur Barto. in d. l. hæredes palam. in fine principii.

3 Et licet † Bal. in d. l. iubemus, num. 6. in fin. voluerit reſtringere hanc opin. glo. & communem, vt ſolùmmodo procedat, quãdo ille, qui interrogat, eſt ipſe notarius, qui de teſtamento debet eſſe rogatus, & aliqui etiã ex præallegatis doctoribus referant gloſ. ipſam loqui in tabellione. Alii vero dicant, quòd glo. primò generaliter loquitur, deinde ſubdit, maximè ſi ſit tabellio, tamen in libro meo illa gl. nullam mentionem facit de tabellione, & iudicio meo magis cõmunis intentio doctorum eſt, quòd illa deciſio gloſ. indiſtinctè procedat, ſiue interrogatus ſit notarius, ſiue quicunque alius, & ita plures ex doctoribus ſupra allegatis indiſtinctè affirmant illam eſſe communẽ; & multi etiam idem atteſtantur, conſulentes in caſibus, in quibus teſtator nõ fuerat interrogatus à tabellione, ſed ab alio extraneo,

& in

& in ſpecie Rum. conſi.2.nu.8.lib.2. & ꝙ circumſcriptis his qui loquuntur in notario interrogante, ſit etiam longe magis communis opin. tenentiũ generaliter, tam in alio interrogante, q̃ in notario, atteſtatur Corn.conſi.77.in littera D, lib.4.

4 Hanc † etiam concluſionem nonnulli extendunt ut procedat, non modò ſi notarius ſpecialiter de ipſo hærede tantum, teſtatorem interrogauerit, ſed etiam ſi totũ teſtamentum in ſcripturam redactum teſtatori legat, & deinde teſtatorem generaliter interrogauerit, an ita teſtari velit. Et ita loquitur Are. Inſti. de teſt. in prin. poſt nume.15.verſi. Nota iſtam. vbi dicit, ꝙ ita tenent communiter doct. quem refert Gratus, conſi.30.nu.20.lib.2.

Sed certè licet fortè propter auctoritatem tot doctorum difficile eſſet in practica obtinere contra opinio. illius glo. Mihi (vt verum fatear) illa nunquã placuit, quia negari non poteſt, quin eam tenendo ſit aperta via fraudibus, & aliquando dicebã maxime è republica futurum, ſi Cæſarea conſtitutione caueretur, ne huiuſmodi teſtamentis, quæ ab infirmis ad alterius interrogationem conficiuntur, aliqua fides adhiberetur, niſi teſtator ſaltem per tres dies in bono ſenſu poſt tale teſtamentum conditum ſuperuixiſſet; nam ſæpenumero ab infirmis ferè ſtatim morituris ſolent talia teſtamenta extorqueri, vt ego aliquando in facto contigiſſe intellexi, & ideo de facili ſi caſus contingeret, recederem ab illa opin. tam in iudicando, quàm conſulẽdo.

5 Scias ergo † in primis, quòd iſta conclu
b ſio gl. quæ habet, ꝙ teſtamentum, *b* & inſtitutio valet, quando teſtator alio interrogante, an velit talem inſtituere, reſpondet, ꝙ ſic, reſtringenda eſt, vt procedat modò teſtator ipſe non ſit adeo oppreſſus morte, ꝙ articulare loqui nõ poſſit, ſed habeat adhuc bonum ſenſum, & bonam memoriam, aliàs ſecus, & ita loquuntur omnes doctores ſupra allegati, vt per te videre poteris, & in hoc nemo dubitat.

6 Item ſcias † ꝙ dicta concluſio nõ procedit, ubi talis interrogatio fieret à perſona ſuſpecta, & ab eo qui eſt in vltimo mortis articulo conſtitutus; nam eo caſu, attenta qualitate interrogãtis, & ſtatu interrogati, reſultat vehemẽs ſuſpicio, ꝙ teſtator potius per ſuggeſtionẽ, & importunitatẽ illius ita reſponderit, q̃ ꝙ talis eſſet eius voluntas, & ita hoc caſu ſequenda eſſet opin. Albe. Papi. quam his duobus concurrentibus
* bus dicit eſſe magis communem Soc. Iun. in d.conſi.183.nu.27. & ſeq.lib.2. ubi etiã refert Guli.Pont. idem atteſtantem in l. 1. ſi quis ita, col.6.ver. Limitatur tamen. ff. de verb.obligationi.

7 Tertio † ſcias, ꝙ illa glo. & communis opin. reſtringenda eſt, vt procedat, quando teſtator prius expoſuerat uolũtatem ſuam notario, qui eam redigit in ſcriptis, poſtea redit ad teſtatorem, & illa lecta eum interrogat, an velit ita teſtari, nam eo caſu ſi reſponderit, ꝙ ſic, vtique valet, quod geſtũ eſt, & hanc dicit eſſe communem declarationem, & limitationem Bello. conſi.74.num.24. Sed ſi quis iniuſſu teſtatoris teſtamentum aliquod ordinauerit, & poſtea coram ipſo, & etiã coram teſtibus lecto tali teſtamento interroget teſtatorem, an ita velit; & teſtator reſpondeat, ꝙ ſic, tale teſtamentum nihil penitus ualebit, & ita communiter tenetur, ut dicit Bertrand. conſi.194. num.3.lib.3.in ſecunda parte. Socin.Iun.in d.conſi.183.nume.32. & licet Alex. in d.l. iubemus, & Dec. in d. conſi.489. & alii etiã ſuperius alleg. in verſ. Sed quid ſi notarius, afferant hanc opi. quæ dicitur fuiſſe Albe. Pap. eſſe communiter reprobatam, illud tamen non eſſe verum, niſi quatenus ipſe Albe. uolebat ſimpliciter, & abſolute, quòd teſtator infirmitate grauatus nõ poſſet ad alterius interrogationem teſtari; hoc.n. repugnabat opin. gloſ. in d.l. iubemus, quæ proculdubio eſt magis communiter approbata, vt ſuperius dixi, ſed quatenus uolebat opus eſſe ꝙ ante interrogationem appareret teſtatorem ita noluiſſe teſtari, certè opin. Alber. eſt magis communis, magis æqua, & magis tuta, & ideo his duob. concurrentibus. ſ. ꝙ teſtator ſit ualde infirmitate grauatus, & ꝙ non conſtet teſtatorem habuiſſe prius animum ita teſtandi, non eſſet ab ea recedendum, & ita ſecundum iſtam opin. in facti contingentia iudicauit ſenatus in cauſa Illuſt. D. Marliani.

8 Quartò ſcias, † ꝙ ſi teſtator iam aliud teſtamentum validum, & ſolemne confeciſſet, deinde faciat ſecundum ad alterius interrogationem, per hoc poſterius illud primum non reuocatur, ita tenuit Paulo de Caſt. conſi.155.in fin.lib.1. & hæc limitatio eſt magis communiter recepta, vt atteſtatur Socin. Iun. in allegato conſi.183.

num.

BIBL. NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

numero 34.& licet iſtæ limitationes videātur ferè deſtruere ipſam concluſionem gl. & communem, ego tamen eas conſulendo,& iudicando ſequeret intrepide,& aliis ſequendas conſulerem, vt quantum fieri poteſt malitiis hominum, & fraudibus occurratur.

ADDITIONES.

a Ore proprio nominet.)Item quòd inſtitutio hæredis nominandi per Titium ſit inanis,communem uide per Cardin.Pariſ. in conſilio 38.numero 51.vol.3.Et idem ſi ego inſtituo, vel ſubſtituo aliquem hæredem,ſi uxor mea pariat maſculum,& vxor mea decedat in partu, & ex ipſius uentre extrahatur maſculus viuus, haud dicitur adimpleta conditio illa, quinimò defecta. Adeo vt inſtitutio uel ſubſtitutio locum habebit nullum, tex.eſt in l.anniculus.il 1. §.1.ff.de verbor. ſignifi. quem ad hoc not. eſſe dixit Iacobi. de S.Geor. in l.teprehendenda,in fi.C.de inſtitu. & ſubſtitu.& hæc dixi etiam in colle. mea commun. opin.in uerbo,inſtitutio. ſub nu.10.

b Quod teſtamentum.)) Item quòd teſtamentum conditum ab eo,qui intelligibiliter negando reſpondet non,& affirmando reſpondet ſic, ualeat, ex quo articulate & intelligibiliter dicitur loqui, communem uide per Soc. d. conſil.20.lib.4. & per Cephal. conſil.546. vbi etiam habes,quando quis dicatur loqui articulate.Et dixi etiam in collec.mea commun.opin.in verb.teſtamentum,num.23.

Quæſt. XXXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Hodie legitima filio reliqui debet titulo inſtitutionis.*
2 *Quid de iure Digeſtorum, & Codicis,uerſic. Et hac quidem.*
3 *Quid de iure canonico, uerſiculo. Hæc etiam.*
4 *Quid in teſtamento inter liberos, uerſic. Sed in teſtamento,Remiſſiuè.*
5 *Quid,in teſtamento condito ad pias cauſas, ver. Item quid. Remiſſiuè.*
6 *Quid in teſtamento condito ab eo qui vult ingredi religionem, uerſic. Item quæro.*
7 *Quid in legitima quæ relinquitur filia fœmina,uerſ.Sed quid in filia.*
8 *Quid in legitima aſcendentium, uerſiculo. Sed quæro.*
9 *Quid,ſi quantitas legitima ſit alterata ex diſpoſitione ſtatuti, verſi. Sed pone.*
10 *Quid ſi pater dicat, relinquo filio meo centū, an cenſeantur relicta titulo inſtitutionis, uerſi. Quid quæro.*
11 *Quid ſi dicat; relinquo centum pro legitima, uel falcidia, uerſi Sed quid ſi dicat.*
12 *Quid ſi teſtator dicat,relinquo filiæ meæ cētum pro dote,uerſi. Quid autem.*
13 *Quid ſi pater adijciat,quòd nihil ultra petere poſſit uerſic. Præterea quæro*
14 *Quid ſi teſtator iuſſerit teſtamentum extēdi ad dictamen ſapientis,nunquid poterunt addi illa uerba,titulo, uel iure inſtitutionis,uer. Vlterius quæro.*

DIXI etiam,quòd inſtitutio debet eſſe iuſta,non enim ſufficit in teſtamento aliquem eſſe inſtitutum, ad hoc ut teſtamentum ipſum ualeat, ſed requiritur quòd ſi quis de iure eſt inſtituendus, inſtituatur, aliàs teſtamentum eſt nullum. Et poſui exemplum in filio, qui de iuris neceſſitate debet inſtitui, vel exhæredari, & ideo ſi ſit præteritus teſtamentum eſt nullum, vt dixi infra q. 42. in princ. & eſt communis concluſio,vt dixit Curt.Iun.in auth.ex cauſa,numero 52.C. de libe. præter.Et aduer-
1 te, † quia de iure nouiſſimo ad hoc vt filius non dicatur præteritus, non ſufficit, quòd de eo in teſtamento ſit facta mentio, etiam ſi pater ei aliquid relinquat, quod ſit pluſquam legitima illi debita,ſed requiritur quòd ſit ei relictum titulo honorabili inſtitutionis, tex. eſt in §. aliud quoque capitulum,in Authen. Vt cum de appel.cognoſ.& licet gloſ.in l.ſcimus, §.cum autē, in verbo,celebrari, C. de inoffic.teſtam.tenuerit, quòd ſufficiat ſi filius ſit honoratus per uiam fideicommiſſi, tamen contrarium tenent communiter Doct.& illam glo. eſſe communiter reprobatam atteſtatur Alex.in l.inter cætera, in princi.nume. 2
2.in fi. ff. de lib. & poſthu. & ſic facienda eſt concluſio, quòd omnino,ad hoc vt teſtamentum valeat,requiritur,quòd filio relinquatur legitima titulo inſtitutionis, aliàs teſtamentum eſſet nullum, & ſic filius ſuccederet patri ab inteſtato, & ita tenent omnes indifferēter,ut dicit Iaſ.in Auth.nouiſſima.

uiſſima,num.13.C.de inoffic.teſtam.Hanc etiam concluſionem dicit eſſe communem Alex.in d.l.inter cætera, in prin.poſt nu.2. verſi.Sed ſuſtinendo Picus in repetitio.l.in quartam,poſt numero 50.uerſi.Quarta eſt concluſio.ff.ad Trebel.Bertraud.conſi.19. colum.1.lib.3.in ſecunda parte,& conſilio 65.num.1.eod.vol.& conſi.233.poſt num. 1.eod.uolum.

Neque credas, ꝙ hæc diſpoſitio iuris in fauorem filiorum ſit prorſus inutilis, nam ſi filius fuerit in re certa etiam minima inſtitutus, proculdubio ſi cohæres uniuerſalis repudiauerit,tota hæreditas accreſcet ipſi filio inſtituto in re certa. Quod tamen ſecus eſſet, ſi non titulo inſtitutionis, ſed titulo legati,aut fideicommiſſi,aut alio particulari titulo aliquid ei relictum fuiſſet,vt dixi ſupra,§.inſtitutio. Item eſt utilis,quia inſtitutus capit propria auctoritate, non autem legatarius.Item quia hæres ſcriptus poteſt intentare remedium l.fi.C. de edic. diu.Adri.tol.& petere ſe mitti in poſſeſſionem,non autem legatarius, &c.

2 Et hæc † quidem cõcluſio de plano procedit de iure nouiſſimo,per tex.in d.§.aliud quoque, & ita loquuntur Docto. per me ſupra allegati. Sed quid de iure Digeſtorum? Reſpon.quòd etiam de iure Digeſtorum legitima erat filio relinquenda titulo * inſtitutionis,& hæc eſt communis opin.ut dicit Gulie.de Bened.in 1.par.repe.c.Ray. fol.184.num.15.Iac.de Nigris in repe.rub. ff.de lega.1.poſt nu.17.uer.ultra alios. De iure autem Codicis eſt expeditum, quòd ſufficiebat filium honorari quocunque relicti titulo,tex.eſt expreſſus, in l.omnimodo.C.de inoffi. teſtam. & in hoc nemo dubitat.Sed quicquid ſit, poſtquam habemus certam diſpoſitionem iuris nouiſſimi, fruſtratorium eſt in huiuſmodi quæſtionibus tempus conterere.

3 Hæc etiam † cõcluſio de plano procedit ſecundum ius ciuile, eſt enim de hoc tex. expreſſus in d.§.aliud quoque, & ita communiter teneri atteſtatur Imol.in d.c.Ray. poſt nu.51.uer. Sed quicquid,& in hoc modica eſt controuerſia inter Doct. Sed quid dicendum de iure canonico, nunquid etiã illo iure neceſſe eſt, vt legitima filio relinquatur titulo inſtitutionis? Reſpon.in hoc uariæ fuerunt opi.inter Doct.nam Hoſt.in ca.Ray.tenuit, ꝙ de iure canonico,ſufficeret legitimam relinqui quocunque titulo, & hanc opin. dicit eſſe communem Alex. in d.l.inter cætera, in princ. num.6.quem refert Politus in repeti.l. filium quem habentem, numero 145.in fi.C.fam.erciſc.& Ruin.conſi.11.nume.2.lib.2. Contrariam autem opi. ſ. ꝙ immo etiam de iure canonico requiratur ꝙ legitima filio relinquatur titulo inſtitutionis tenuerunt glo. in c. Ray.in uerbo,Relinquens,& in ca.ſi pater. in uerbo,Inſtit.de teſt.in 6. quas dicit eſſe communiter approbatas, idem Alexan.ſibi ipſi contrarius conſi.70.num.6.lib.3. Hãc etiam opin. dicit communiter teneri Imo. in d.cap.Et illam Ray.poſt num.51.uerſi. Sed dubium,ſequitur & illam dicit eſſe cõmunem Iaſ.in d.auth.nouiſſima, nu.31.& in rub.ff.ſol.matr. poſt nu. 32. Boer.deciſ. 267.nu.1.Bero.in d.cap.Ray.nu.38.& ſeq. Io.Dilec. de arte teſtandi, tit.3.cau.1.poſt num.1.Probus in Apoſtill.ad Io. Mona. in c.ſi pater,nu.25.de teſta.in 6.Ex quo.n.hoc de iure ciuili eſt deciſum,non eſt inducenda diſcrepantia inter ius canonicum, & ciuile,ubi expreſſe id cautum in iure non reperitur; & licet fortè contraria opin.magis conueniat æquitati iuris canonici, tamen propter authoritatem Doctorum tenentiũ hanc ſecundam opin. non eſſet ab ea conſulendo,aut iudicando recedendum.

4 Sed quid † in teſtamento inter liberos, nunquid erit etiam neceſſarium,ut filii ſint honorati titulo inſtitutionis, dixi ſupra q. 8.uerſ. Sed pone.

5 Item quid † in teſtamento condito ad pias cauſas,dixi ſupra quæſt.6.uer. Sexto, infertur.

6 Itẽ quæro, † quid in eo,qui teſtatur volens ingredi religionem,nunquid etiam in eius teſtamento requiritur titulus inſtitutionis, ad hoc ut teſtm̃ eius ualeat? Rñd. Aut quæris,an requiratur,ꝙ aliquid relinquat titulo inſtitutionis monaſterio, in qđ ingredi vult, & vide quæ dixi ſupra. q.28. uer.ut uero. Aut quæris, an requiratur, ꝙ aliquid relinquat filius titulo inſtitutionis, & dico, ꝙ non, ſed ſufficit, ꝙ reliquat quocunq; titulo, & filii nihilominus habebũt ſuam legitimam,ita tenet Bart.in Authen. ſi qua mulier,nu.7.& ſeq.C.de ſacroſ.eccl. & eſt cõis opin.ut dicit Claud. in d.l.inter cætera,num.12.& ſeq.Nam teſtm̃ eius,qui vult ingredi religionem,nõ ſubiacet diſpoſitioni iuris communis,ut dixi in allega.q. 28.ver.in primo, & ver. Sed nunquid.

Sed

7 Sed quid † in filia fœmina, nũquid etiã
in illa locum habebit concluſio, vt ſcilicet
de neceſſitate etiam illi ſit relinquenda le-
a gitima titulo inſtitutionis? a Reſp. ꝙ ſic, &
de hoc non eſt dubitandum, poſtquam à
lege ſublata eſt in ſucceſſionibus differẽt a
ſexus. l. maximum vitium. C. de liber. præte-
ritis. Ideo eius præteritione pariter vitiatur
teſtamentum, ſicut præteritione filii maſcu
li, vt dixi infra. quæſtio. quadrageſima ſe-
cunda verſi. Item quæro.

8 Sed quæro, † tu ſcis, ꝙ iure hodierno, ita
eſt aucta legitima aſcendentium, vt legiti-
ma deſcendentium, vt dixi ſupra hoc eod.
lib. §. legitima. Nunquid etiam huiuſmodi
legitima aſcendentium erit pariter relin-
quenda titulo inſtitutionis, ſicut legitima
deſcendentium? Reſpond. Bart. in d. Auth.
nouiſſima. num. 4. C. de inoffi. teſta. tenuit,
quòd non. Sed contrarium tenent omnes
Doctores, ſcilicet quòd imò ſit etiam aſcẽ-
dentibus relinquenda legitima titulo inſti-
tutionis, & hanc opi. contra Bart. eſſe com-
munem atteſtatur Anto. de Butr. conſi. 15.
num. 2. Alexan. in l. 1. poſt num. 4. de bono.
poſſ. ſecundum tabulas. Dec. in d. l. 1. num.
8. C. de bonorum poſſeſſ. ſecundum tabul.
Iaſ. in d. auth. nouiſſima, nu. 37. vbi dicit, ꝙ
in hac opin. Barto. eſt ſolus, & miratur,
quòd ex tam frequenti caterua legiſtarum,
& Can. Bar. nullum amicum inuenerit, qui
tenuerit cum eod. Gul. de Benedic. in pri-
ma parte repe. capitu. Raynutius. fol. 206.
num. 249. & ſeq. Bertrand. conſi. 34. nume.
6. & 7. lib. 1. in 2. parte, & conſilio 43. poſt
num. 1. lib. 2. in 2. parte, Socin. Iun. conſilio
64. num. 1. lib. 1. Io. Dilectus de arte teſtan-
di, titulo 3. cautela prima, nume. 1. pro quo
facit tex. in d. §. aliud quoque, dum vult, ea
quæ in filiis conſtituta ſunt, etiam in pa-
rentibus locum habere, & in practica ne-
fas eſſet conſulendo, aut iudicando ab hac
opin. recedere.

9 Sed pone, † quòd in ciuitate adſit ſtatu-
tum loquens de legitima, & aliter circa ip-
ſam diſponens, quam ſit à iure communi
diſpoſitum, nunquid etiam huiuſmodi le-
gitima, ita alterata, erat titulo inſtitutionis
relinquenda? Reſpond. Bald. in l. maximum
vitium, poſt num. 25. C. de lib. præ. tenuit,
quòd non. Sed illud dictum Baldi commu-
niter reprehenditur, vt dicit Clau. in d. l. in-
ter cætera, nu. 18. Poli. in repe. l. filium quẽ
habentem, num. 154. C. fam. erc. Non enim
eſt ita de facili inducenda correctio iuris
communis, præter id quòd à ſtatuentibus
expreſſum eſt.

Sed nunquid tota, & integra legitima
eſt de neceſſitate filio relinquenda titulo
inſtitutionis? Reſpond. quòd non, ſed ſuffi-
cit, quòd aliqua re, quæcunque illa ſit relin
quatur titulo inſtitutionis, ſatis enim eſt,
quod in aliqua re, vel minima, filius ſit ho-
noratus titulo inſtitutionis, & in hoc ne-
mo dubitat.

10 Quid uero † ſi pater in teſtamẽto dicat,
relinquo filio meo centum, nunquid cen-
ſebitur relictum iure inſtitutionis, ita vt te
ſtamentum ſuſtineatur? Reſp. ꝙ non, & ita
magis communiter tenetur, vt dicit Alex.
in l. humanitatis, poſt num. 2. verſi. Et pro
iſta. C. de impub. Nam uerbum, Relinquo,
adiectum certę rei, nũquam trahitur ad in-
ſtitutionem, ut dixi infra lib. 7.

11 Sed quid ſi dicat, † relinquo centũ pro
legitima, vel pro Falcidia, non tamen dicat
titulo inſtitutionis, nunquid hoc ſufficiet?
Reſpon. in hoc articulo fuit aliquãdo con-
trouerſia inter Doctores, nam Bar. in Auth.
unde ſi parens, nume. 2. C. de inoff. teſtam.
tenet, quòd ſufficiat, & hanc opinio. dicit
eſſe communem Alexan. in d. l. humanitas,
nume. 4. quem refert Roer. deciſ. 267. col.
1. Hanc etiam opin. quòd ſcilicet ſufficiat
pro titulo inſtitutionis, ſi teſtator dicat, re-
linquo centum filio meo pro legitima, uel
pro parte ſua, dicit eſſe magis communem
Alexan. conſi. 50. circa fi. lib. 7. Contrariam
autem opinionem, ſcilicet ꝙ imò non ſuf-
ficiat, tenuit Salic. in d. auct. vnde ſi parens,
* num. 4. & hanc opin. dicit eſſe communem
Io. Dilec. de Arte teſtan. lib. 3. cau. 1. nume.
1. in fi. Sed certè credo, quòd Ioan. Dilec.
in hoc verum non dicat, quia immo opi-
* nion. Bartol. eſt uerior, & magis commu-
* nis, & etiam æquior, ſufficit enim mentem
teſtatoris apparere, licet verba quando-
que non ita aperta eſſe uideantur. Non
enim omnis teſtator, (vt dicunt Doctores)
ſcit dicere hæredem inſtituo, vel titulo
inſtitutionis relinquo, & ab hac opinio.
tanquam æquiore, & quæ magis fauet te-
ſtamentis, cenſerem non eſſe in practica re
cedendum.

12 Quid autem, † ſi teſtator dicat, relin-
quo filiæ meæ pro dote, nunquid tale re-
lictum ſuſtinebitur in vim inſtitutionis
Reſp. quòd ſic, ex quo enim dos eſt ius vni-
uer-

ueſale, vt dixi infra lib.4.§.dos.Sequitur,
ꝙ verbum, Relinquo, illi adiectum, debet
importare inſtitutionem, per ea quæ dixi
infra lib.7.Et hanc opi.tenuit Ant.de But.
in d.c.Raynutius, quam dicit videri verio-
* rem,& communiorẽ, Ruin.conſi.14.nu.7.
lib. 3. Et ita obſeruari atteſtatur Guliel.de
Benedic.in 1.parte repet.d.cap.Raynutius,
fol.299.nu.275.prout illũ refert Apoſtill.
ad Alex. conſi.17. poſt nu.20.lib.3.Sed re
vera Gul.ibi(quod viderim) hoc non dicit,
quinimmo videtur ſentire contrariũ, dum
ait, ꝙ hæc limitatio procedit de ęquitate
canonica,& ꝙ forte non ſeruaretur in ter-
ris imperii. Bene dicit, ꝙ ſecundum hanc a
opinionem ſemper conſulerunt Doctores
Tholoſani,& ſæpe indicauit ſuprema par-
lamenti curia Tholoſana. Ego vero non
negauerim,quin iſta opinio,de iure ſtricto
aliquam patiatur difficultatem, prout etiã
multi Doctores contrarium in ſpecie te-
nuerunt, ſed fauore teſtamenti, vbi res ad
hunc ſolum punctum reduceretur, vtique
inclinarem in hanc ſententiam,maxime ſi
eſſet iudicandum ſecundum æquitatem,&
ſola facti veritate inſpecta.

13 Preterea † quæro, pone, pater reliquit in
teſtamento filio ſuo centũ, deinde adiecit
clauſulam, ꝙ nihil vltra petere poſſet, nũ-
quid eo caſu cenſebitur relictum titulo in-
ſtitutionis? Reſpon.Bal.in l.ſi adulta,num.
2.C.de hæred.actio.tenet ꝙ ſic. Sed in hoc
reprehenditur communiter per Doctores,
vt dicit Claud. in d. l. inter cætera, nu.22.
Nam ex huiuſmodi uerbis, quæ appoſita
ſunt,vt reſtringant diſpoſitionem,non de- b
bet ipſa diſpoſitio ampliari,vt ſcilicet ſubin
telligatur titulus inſtitutionis, qui à teſta-
tore expreſſus non fuit.

14 Vlterius quæro,† quid ſi teſtator in te-
ſtamento dixerit, ꝙ uolebat teſtamentum
b ſuum extendi dictamine ſapiẽtis, *b* nũquid
poterit ſapiens, cuius dictamine extenden-
dum eſt teſtamentum, apponere relicto fa-
cto filiis, illa uerba, Iure aut titulo inſtitu-
tionis? Reſpon.Bart.in l.illa inſtitutio, nu.
2.& 3.ff. de hæred. inſtituen. tenuit, quòd
non; & dicit Claud. in d.l.inter cętera, nu.
26. in fin. ꝙ eum ſequuntur communiter
Doctores.Contrariam tamen ſententiam,
ſcilicet ꝙ imò poſſit, & debeat ſapiens ad-
dere illa verba, Iure inſtitutionis, tenuit
Bal.in d.l.illa inſtitutio, poſt nu.1.verſic. in
ea.glo. ſtatuti,& hanc opi. dicit eſſe cõem.
Soc.Iun.conſ.144.nu.14.lib.1.Et ita ſit de
facto, vt atteſtatur Io.And.in addit.ad Spe.
in titu.de inſtrum.edition.§. poſtremo, ſub
nu.13. quẽ refert Imo.in d.cap.Raynutius,
poſt nu.55.Soc.Iun.conſi. 124.nu.48.li.1.
& hęc opin. tanquam magis cõis,& cõſue-
tudine etiam roborata, tenenda eſt in pra-
ctica, vt quantũ poſſibile eſt, defunctorum
voluntatibus ſuſtinendis faueamus; & hæc
omnia nota, quia quotidie in facto contin-
gunt.

ADDITIONES.

a Titulo inſtitutionis.) Obiter pone, Filia
in contractu matrimonii promiſit renun-
tiare omnib.bonis paternis & maternis cõ
ſummato matrimonio, quæ tñ non renũ-
tiauit.Et tandem pater in teſtamento certã
ſummam eidem reliquit iure inſtitutionis.
An d. filia mortuis patre & matre poſſit
agere ad ſupplementum legitimæ, ꝙ ſic.vi.
per Boer. deciſio. 3. qui etiam nu.16.tenet
conuentionem facta inter patrem filiæ &
eiuſdem filiæ maritum de ipſa poſtquã eã-
dem ad domũ mariti duxerit renũtiare fa
ciendo hæreditati paternę, nullã eſſe, poſtq̃
prius haud renunciauerat neq; ipſi marito
quicq̃ obeſſe. Itẽ an filia inſti tuta ultra le-
gitimam ſuam & dotẽ matris,& prohibita
plus petere dictante ſic ſtatuto, intelligatur
excluſa à dote materna in quãtitate, nõ in
ſpecie debita.vt per Bal.in l.liberti libertę-
que, col.pen.C.de ope.li.vbi,& quid ſi dubi
tatur, dũmodo nõ ſit ꝓhibita, plus petere.

b Dictamine ſapientis.) Obiter hic ſcias ꝙ
error cõmiſſus à notario propter cõſilium
ſapiẽtis cui notarius ſubmiſſus erat in cõſi
ſtẽtib.in iure, nõ imputatur notario etiã ſi
falſum cõmiſerit.vi.per Fely.in c.ex literis,
col.5.ver.6.declaratio. de fide inſtr.ſapiens
autẽ an & quando poſſit addere, ſupplere
& declarare, vi.per Ceph.cõſ.28.vbi plenè.

Quæſt. XXXIX.

SVMMARIVM.

1 *Filius in poteſtate an poſſit inſtitui ſub conditione poteſtatiua.*

2 *An ſub conditione caſuali, vel mixta, verſic. Aliqua uero.*

3 *Quid in nepote qui tenet primum gradum, uerſic. Et hac concluſio.*

An

4 *An hæc locum habeant iure hodierno, uerſic. Sed quæro.*

1 SVCCESSIVE quæro,† nũquid filius in poteſtate poſſit
inſtitui ſub conditione? Reſp.
in hoc propoſito poſſunt con-
a ſiderari tres ſpecies conditionum. *a* Aliqua
enim eſt conditio poteſtatiua, aliqua ca-
ſualis, & aliqua mixta. Poteſtatiua eſt, quæ
pendet à mero arbitrio ipſius inſtituti, pu-
ta, inſtituo te ſi feceris teſtamentum; &
ſub huiuſmodi conditione poteſt filius in-
ſtitui, & teſtamentum non vitiatur, neque
etiam reſpectu legitimæ, & ita eſt commu-
* nis opinio, vt dicit Alexan. in l. cum poſthu
mus. in fi. ff. de libe. & poſth. Ex quo enim
poteſt filius conditionem ipſam adimple-
re cenſetur, quaſi pure inſtitutus, & ideo ſi
illam non adimpleat, videtur tacitè pater-
nam hęreditatem repudiare, & licet Barto.
conſi. 198. num 1. tenuerit, quòd hæc con-
ditio reiicitur, tu tamen tene contrarium,
ſcilicet quòd talis conditio poteſtatiua nõ
reiiciatur ab inſtitutione filii, niſi eſſet con
tra bonos mores, & ita eſſe communem
opin. affirmat Io. Dilec. de arte teſtandi. tit.
3. cau. 4. num. 2.

2 Aliqua vero † eſt conditio caſualis, quæ
ſcilicet pendet à caſu, ſiue fortuna, puta, ſi
nauis ex Aſia venerit. Item aliqua mixta,
quæ partim pendet ab arbitrio ipſius inſti-
tuti, partim ab alieno, puta, ſi filius meus
duxerit Seiam in vxorem, &c. & ſub huiuſ-
modi conditione caſuali, vel mixta non po
teſt filius inſtitui niſi in defectum condi-
b tionis exhęredetur, *b* aliàs teſtamentum eſt
nullum, tex. eſt in l. ſi pater. C. de inſtitu. &
ſubſtit. & ratio eſt, quia deficiente condi-
c tione *c* filius non remanet inſtitutus, neq;
exhæredatus, & ſic tanquam ipſo præterito
teſtamentum redditur nullum, & hanc di-
* cit eſſe communem rationem Iaſ. in d. l. ſi
pater, num. 8. & ſeq.

3 Et hæc concluſio † locum habet, non ſo
lum in filio in poteſtate, ſed etiam in nepo
te, qui ſit ſuus, ſcilicet, quem in gradu ne-
mo præcedat, nam nec ipſe poteſt ſub hu-
iuſmodi conditione caſuali, nel mixta hæ-
res inſtitui, niſi in eius defectum exhærede-
tur, aliàs teſtamentum erit nullum, prout
ſupra dictum eſt de filio in poteſtate, ita te
net gloſ. 1. in d. l. ſi pater, & eſt communis
concluſio, vt atteſtantur ſcribentes in dic. l.
ſi pater, & in ſpecie Iaſ. poſt numero 16.
verſi. in quarta, & Dec. nu. 14. Dec. conſilio
246. colum. 1. in fin. Eſt enim, & ipſe de ne-
ceſſitate inſtituendus, quando tenet pri-
mum locum.

4 Sed quæro, † nunquid hęc cõcluſio, quę
habet quòd filio inſtituto ſub conditione
caſuali, vel mixta, teſtamentũ eſt nullum,
habeat locum etiam iure hodierno. Dubiũ
autem facit, quia hodie de legitima filii
reiicitur omnis conditio, vt dixi ſupra § le-
gitima. merito filius debet cenſeri, tanquã
in legitima pure inſtitutus, & ſic ſubſtine-
ri teſtamentum? Reſpond. in hoc articulo
variæ fuerunt doctorum opinio. nam anti-
qui omnes uſque ad Bart. tenuerunt, quòd
etiam hodie tale teſtamentum non ualeat,
& hanc opin. dicit eſſe communem Socin.
conſi. 97. poſt numero 3. lib. 3. & conſi. 98.
numero 1. eod. volum. vbi enumerat aucto-
ritates; & opin. Bart. qui contrarium te-
nuit (vt ſtatim ſubiiciam) communiter im-
probari affirmat Ioan. Dilect. de Arte te-
ſtandi. titu. 3. caute. prima, numero. 2. Con-
trariam autem ſententiam, ſcilicet, quòd
immo hodie tale teſtamentum ſuſtineatur,
tenuit Barto. in d. l. ſi pater, numero 2. & in
l. ſuus quoque. in princip. poſt numero 3.
verſi. Reintro ad glo. ff. de hæred. inſtituen.
& hanc opin. dicit eſſe communem Iaſ. in
d. l. ſi pater, numero 19. & ſeq. Bertrand.
conſi. 171. num. 2. lib. 1. in 2. part. & conſil.
135. num. 1. lib. 2. in 2. par. & conſi. 166. nu.
5. lib. 6. & conſi. 245. nume. 2. eod. uolum.
Gratus conſilio 112. nume. 3. lib. 2. Apoſtil.
ad Bar. in d. l. pater, ſub num. 2. & dicit Pau.
de Caſt. in d. l. ſuus quoque. in princ. nume.
* 1. in fin. quod opin. Bar. communiter tene-
tur. Dicit etiam ibi Pau. de Caſt. ſed non in
libro meo, quòd ita ſeruat totus mundus,
prout illum refert Alexan. in d. l. ſi pater,
num. 9. & Corn. conſi. 301. in littera F, lib.
4. Hanc etiam opin. Barto. magis commu-
niter obſeruari atteſtatur Corne. conſilio
114. in princ. lib. 4. Tu ergo quidquid dicũt
alii, tene opinio. Bart. tanquam magis com-
* munem & uerìorem, per tex. in l. ſcimus. §.
cũ autem. C. de inoff. teſt. quã Bart. ad hoc
propoſitum eleganter inducit, neq; illi ali-
qua bona reſpõſio iudicio meo accommo-
datur per tenentes contrariũ. Cum etiam
hęc opi. ſit ęquior & foueat teſtamenta, &
ad ſint tot Illuſtres Doctores affirmantes
illam in practica cõmuniter obſeruari, nõ

puto

puto eſſe ab ea in conſulendo, aut iudicando recedendum.

ADDITIONES.

a Tres ſpecies cōditionum.) Hic cadit pulcherrima dubitatio, An inſtitutio hæredis per patrem teſtatorem facta hoc modo, videlicet, Caſu quo A. ſtare nollet cum B. & C. fratribus ſuis, ſeu alii eius fratres nollēt ſtare, & habitare cum prædicto A. dicatur facta in pœnam priuationis, uel reſolnat in conditionali diſpoſitione? quòd non dicatur facta in pœnam priuationis, ſed ſit cōditionalis diſpoſitio, commune vide per Soc. conſi. 21. colum. 1. volum. 3. quòd dixi etiam in collecta mea commu. opin. uerb. inſtitutio. num. 3.

b Exhæredetur.) Et iſtam regulam, ꝙ filius haud poſſit inſtitui à patre ſub conditione caſuali, niſi ſub contraria exhæredetur; cū ſuis ampliationibus, atque limitationibus, vide per Duen. regul. mihi. 368. in volum. diuerſ. Et in inſtitutione conditionali, ſcias hic, quòd non tranſmittitur ad hæredes moriente inſtituto ante impletam conditionem, gloſſ. eſt communiter, approbata in l. vnica. C. de his qui ante aper. tabul. ut atteſtatur Craue. in conſi. 58. ſub num. 15. quod etiam dixi in colle. mea com. opin. in verbo. inſtitutio. nu. 7.

c Filius non remanet inſtitutus. Item ꝙ filius haud cenſeatur inſtitutus per conditionalia verba ab ipſo teſtatore prolata, vt ſi ſic dixerit, ſi filius meus me viuente moreretur, nepotem inſtituo, commune dixi in collecta mea commu. opin. in verbo filius, ſub num. 35. vi. ibidem.

Quæſtio XL.

SVMMARIVM.

1 *Filium poſſe ex cauſa à patre exhæredari.*
2 *Quid ſi illum exhæredes nulla inſerta cauſa. verſi. Aliquando enim.*
3 *Quid ſi ſit inſerta, ſed illegitima, uerſic. Aliquando uero.*
4 *Quid ſi ſit legitima, & probatur ab hærede, uerſi. Quandoque pater.*
5 *Quid ſi non probetur, verſiculo. Aut talis cauſa.*
6 *An quæ dicuntur de exhæredatione locum habeant in teſtamento militis, uerſiculo. Sed quæro.*
7 *An in filio emancipato, uerſiculo. Item quæro.*
8 *An in legitimato, uerſiculo. Vlterius quæro. Remiſſiuè.*
9 *An in filia per ſtatutum excluſa, uerſiculo. Quæro etiam. Remiſſiuè.*

DICTVM eſt, in patris teſtamento neceſſariam eſſe filii inſtitutionem, ad hoc vt teſtamentum ipſum valeat. Scire tamen † debes,
1
a quòd poteſt etiam ex cauſa *a* filius à patre exhæredari, *b* & ideo dummodo filius
b in teſtamento repetiatur, vel inſtitutus, vel exhæredatus ſuſtinetur teſtamentum. Vt autem perfectè intelligas hanc materiam exhæredationis liberorum, quam doctores diuerſimodè explicant, & ſcias, quando teſtamentum propter exhæredationem reddatur nullum, vel inofficioſum, & conſequenter in quibus caſibus hodie ſit locus querelæ, conſiderandi ſunt nonnulli caſus.

2 Aliquando † enim (& iſte eſt primus caſus) pater exhæredat filium nulla inſerta cauſa, & hoc caſu teſtamentum eſt ipſo iure nullum, & ſic non eſt opus querela ad illud reſcindendum, & hæc eſt communis opin. vt dicit Imo. in l. 1. nume. 6. & 7. ff. de teſta. & in l. filio præterito, poſt nu. 30. ff. de iniuſto rupto. Curt. Iun. in auth. ex cauſa, nu. 42. C. de libe. ꝓpræte. & dicit Iaſ. in d. auth. ex cauſa, poſt nu. 18. quòd in hoc nemo contradicit. Ex quo enim per diſpoſitionem. §. aliud quoque capitulum. in Authen. Vt eum de appellatio. cognoſ. cautū eſt, vt in exhæredatione nominatim cauſa inſeratur, merito non inſerta cauſa, & ſic non ſeruata forma à lege tradita actus remanet ipſo iure nullus; & in hoc non eſt controuerſia apud Doctores.

3 Aliquando † verò, in exhæredatione eſt inſerta cauſa; & tunc aut cauſa inſerta nō eſt ex cauſis legitimis, ex quibus pater poteſt filiū exhæredare, puta, quia dicat, exhæredo filium meum, quia noluit dare operā litteris, vel huiuſmodi, & tenendum eſt, ꝙ etiam hoc caſu teſtamentum ſit ipſo iure nullum, & conſequenter, quòd nō ſit opus querela. Paria enim ſunt quid non fieri, vel minus legitimè fieri, neque poteſt dici ſeruatam eſſe formā à lege traditam, ex quo talis

talis forma laborat uitio uiſibili repugnan te ipſi legi, & ita communiter tenetur, ut ait Imo.in l.1.nu.6.ff.de teſt. & in d.l.ſi filio præterito, num.30.

4 Quandoque † pater in exhæredatione, c appoſuit cauſam legitimã, & tunc eſt etiã diſtinguendum. Aut.n.talis cauſa eſt uera, quia ſcilicet hæres inſtitutus probat illam eſſe ueram (& hic eſt tertius caſus) & tunc ualet exhæredatio; & fruſtra tractamus, an hoc caſu ſit locus querelæ, quia cum teſtamentum ualeat, & exhæredatio ipſa iuris diſpoſitione foueatur, inanis eſſet querela, ſi per filium proponeretur.

5 Aut talis † cauſa inſerta non probatur ab hęrede (& iſte eſt quartus caſus) & tunc bene valet ipſa exhæredatio, ex quo non laborat defectu formæ à lege traditæ, ſed poteſt deinde per querelam teſtamentum ipſum, tanquam inofficioſum, reſcindi, & hæc cõcluſio eſt elata, & per omnes approbata, vt dicit Cur.Iun. in d.Auth. ex cauſa, poſt num.42.ver.Alias duas. Et ita communiter teneri atteſtatur Imol. in d.l.1.num. 6.ff.de teſtam. Corn. conſi. 158.in littera T, la prima.lib.3.& conſi.225. in littera E, libro 3. Hanc etiam dicit eſſe communem Alex.in d. Auth.ex cauſa, numero 2.Iaſ.in d.Authen.ex cauſa, poſt numero 18. Et ſic nota, ꝙ ad hoc, vt exhęredatio valeat, duo neceſſario requiruntur. Primum, ꝙ cauſa legitima nominatim inſeratur in teſtamẽto. Secundũ, ꝙ ipſa cauſa ab hęrede probetur, & hanc dicit eſſe communem concluſionem Cur.Iun.in Auth.nõ licet, nu.17.C. de lib.pręte.& hic habes caſum, in quo negatiua eſt fundamentum intentionis, & tamen non debet probari, d de quo tamẽ attienſo, uide quæ dixi infra lib.7.§.probat. Sufficit enim filio ſi dicat teſtamentum paternum, in quo ipſe eſt exhæredatus, eſſe inofficioſum, & cauſam ipſam exhæredationis nõ fuiſſe ueram, nã ſi hęres nõ probauerit illam eſſe ueram exhæredatio non ualebit, & conſequenter teſtamentum ipſum corruet, tanquam à demente, & inſano conditum. Hoc tamen quod dixi ſecundum communem opin. exhęredationem non valere, niſi cauſa probetur, intellige vt procedat, quantum ad hoc, vt exhęredatio ſuſtineatur, ſi teſtamentum per querelam impugnetur, nam ad hoc, vt mero iure valeat, ſufficit, quòd cauſa ipſa legitima nominatim inſerta ſit, licet non probetur. ita dicit glo.in l.1.in glo.1.in fin.ff. de teſtam. & eſt communis ſententia, ut dicit Aret.in ea.l.1.col.3.ver. In ea.gl.ibi, & col.4.verſic. Sed conſequenter.

Neque putes modicam utilitatem in hoc uerſari, an ſcilicet teſtamentum reddatur ipſo iure nullum, an autem ſit impugnandum per querelam, quia hæc differentia maximi eſt effectus. Si enim teſtamentum eſt nullum, filius habet ſpatium 30.annorum ad dicendum ipſum nullum. Communis eſt enim concluſio, quòd ius dicendi nullum minore temporis ſpatio non præſcribitur, vt dixi infra lib. 7.§. Præſcriptio. Si vero teſtamentum valet, ſed eſt, per querelam reſcindendum, certum eſt, ꝙ querela non durat niſi quinquennio, vt eſt in iure notiſſimum.

6 Sed quæro, † nunquid hęc cõcluſio, quæ habet ꝙ iniuſtè exhæredatus, poſſit teſtamentum paternum rumpere per querelam inofficioſi, habeat locum etiam in teſtamẽto militis? Reſpon.quòd quidquid eſſet de iure antiquo, hodie proculdubio, etiam cõtra teſtamentum militis, habet locum querela, ita tenet gl.in l.fi.in uerbo, Teſtamenta.C. de inoffi. teſt. & eſt communis opin. ut dicit Alex.in l. Centurio, num.50.ff.de vul. & ideo ſi pater miles teſtans de bonis caſtrenſibus prætereat, uel ſine cauſa exhęredet filium in poteſtate, hodie eius teſtm̃ ſubiacet querelę, & hanc dicit eſſe communem opi.Imo.in d.l. filio præterito, nume. 32.in fine.ff.de iniuſto rupto. Alexan.in d. Auth.ex cauſa, nu.5.Baner.in §.illis autem, nu.17.Inſt.de teſta.mili.

7 Item quæro, † quid in filio emancipato, an & ipſe, ſi ſine cauſa, vel cum cauſa, quę deinde non probetur, fuerit exhęredatus, poterit dicere teſtamentum nullum, uel illud per querelam inofficioſi reſcindere? Reſpondeo, quòd ſic, nam hodie quo ad exhęredationem inter filios emancipatos, & filios in poteſtate, nulla eſt differentia, & hæc eſt communis opinio, ut atteſtatur Curt.Iun.in dicta auth.ex cauſa, numero 42.

8 Vlterius † quęro, quid in legitimato, dixi infra q.84.

9 Quęro etiam, † quid in filia per ſtatutum excluſa, dixi infra quęſtio. 42. verſic. Item quęro.

ADDI-

ADDITIONES.

a Ex cauſa.) Et quod teſtamentum, in quo filius eſt exhæredatus cum cauſæ legitimæ expreſſione valeat, commune dixi in collecta mea commun.opinio.verbo.teſtamentum num. 8. Item ex cauſa exhæredari. Hic ſcias exhæredationis cauſas nunquàm eſſe adiuuandas.l. cum quidam. in fin.ff.de libe.& poſthum. & habetur etiam, per glo. in §. pęnales. in verb. ius vocaſſet. Inſtit.de actionibus.

b Exhæredari.) Aduerte quòd exhęredatio debet eſſe pura: alias ſi ſit ſub conditione haud valet: hanc communem cum ſuis ampliationibus atque limitationibus remiſſiuè, vide per Duen. regu. mihi 278. vt etiam dixi in collecta mea comm. opinio. in ver. exhæredatio, nu. 1. vbi etiam poſui quomodo accipiatur illud dictum S. Auguſt.dicentis, qui uolunt filium exhæredare atq; eccleſiam inſtituere, alium quærant conſultorem quàm Auguſtinum.

c Exhæredatione.) Quid ſi in vno teſtamẽto inſtitutus ſit Titius, & in alio exhæredatus? quòd non valeat talis exhæredatio decidit Ang.Aret.in §.1.Inſti.quib.mod teſta. infir.nu.4. Et quid ſi conferatur exhæredatio vel priuatio hæreditatis poſt ius quæſitum, puta teſtator inſtituit Titium hæredem ſuum, qui ſi teſtatoris vxorem moleſtauerit in tali relicto: priuatur eius hæreditate, vide & dic vt per Ang. de Aret. vbi ſupra, numero 5. Et quid ſi in eodem teſtamento teſtator inſtituit filium ſuum, & in eod.teſtamento ſub conditione exhæredauit, quòd valeat teſtamentum, & ſub contraria conditione cenſeatur inſtitutus decidit Ang.Aret.eod.§.1.num.3. Item an exhęredari poſſit filius nubens inuito patre, vel alimentis priuari, vide per Rimi. Iuni. in conſilio 133.

d Non debet probari.) Olim quidem tenebatur filius exhęredatus agens de inofficioſo probare teſtamentum inofficioſum, & ſic ſine cauſa ſe fuiſſe exhęredatum, hodie vero ſecus: cum magna ſit pręſumptio pro filio aduerſus patris exhęredantis teſtamẽtum, quæ in hæredem transfert onus probandi cauſam exhæredationis fuiſſe iuſtã, vt tradit Didac. lib. prac. quæſtio.cap.6. & dixi in collecta mea commu. opin. in verb. exhęredatus.

Quęſt. XLI.

SVMMARIVM.

1 *Quæ ſint cauſa in iure expreſſa, propter quas filius poteſt à patre exhæredari.*

2 *An propter alias ſimiles, vel maiores expreſſis, verſi. Sed quæro.*

3 *An propter iniuriam verbalem patri illatam, verſi. Sed an propter.*

4 *An ex eo, quòd filia ſine patris conſenſu alicui nupſerit, verſ. Sed quid ſi filia.*

5 *An eo caſu teneatur pater illam dotare, verſi. An autem. Remiſſiuè.*

6 *An ex eo, quod filius vaſalli dominum offenderit, verſic. Item quæro.*

7 *An ſi pater ſit prodigus, poterit mater filium exhæredare, ne patri quæratur vſuſfructus, verſic. Quæro etiam.*

8 *Quid ſi filius poſt commiſſam ingratitudinis cauſam, factus ſit furioſus, nunquid poterit adhuc à patre exhæredari, verſiculo. Præterea quæro.*

9 *An ſecundum ius nouiſſimum poſſit filius poſthumus à patre exhæredari, verſiculo. Vlterius quæro.*

SVPERIORI quæſtione
diximus, non poſſe filium à
patre niſi ex cauſa legitima
exhęredari. Nunc vidẽdum
1 eſt, † quę ſint illę cauſę, pro-
pter quas filius poteſt à pa-
tre exhęredari, & de hoc habemus tex. in §.
cauſas. in Authen. Vt cum de appell. co-
a gnoſc. ubi enumerantur 14. cauſæ *a* ingra-
titudinis, propter quas poteſt pater filium
exhęredare.

2 Sed quęro, † nunquid filius poſſit tan-
tum propter illas 14. cauſas, vel aliquam
earum exhęredari? Reſpond. quòd poteſt
b etiam exhęredari ex aliis cauſis, *b* quę ſint
ſimiles, uel maiores illis 14. expreſſis, pu-
ta, quia fuerit proditor patriæ, vel huiuſ-
modi, ita dicit Guliel. de Cun. in Authen.
non licet. C. de lib. pręter. & eſt commu-
nis concluſio, vt dicit Alex. in d. Authen.
non licet, numero 4. Guliel. de Benedict. in
prima parte repet. capit. Raynutius, folio
211. numero 19. Iaſon in dicta Auth. non
licet, nu.6. quem refert Curt.Iun. ibi, poſt

numec.13.verſi. Circa iſtud,& Grat.in conſilio 115.nume.19. lib.2. Curt. Iun.conſi. 182.num.10.& Ripa in rub. de iudi.num. 20.& licet diſputando multa dici poſſent, tamen in practica non eſſet ab hac opinione recedendum.

3 Sed an † propter iniuriam verbalem tãtum ſibi illatam, poterit pater filium exhęredare?Reſpond.quòd ſic,ſi ſit grauis iniuria, puta, quia illum appellauerit proditorem, vel huiuſmodi, ita tenet Ioan.And.in cap.fin.eolum.penul. in princi.de donat.& eſt communis concluſio,vt atteſtatur Cur. Iun.conſilio 148.num.1.Grauis enim iniuria verborum æquiparatur verberibus,pręcipuè illata patri,cui iure diuino,& humano ſummus honor, ſummaque reuerentia debetur.

4 Sed quid † ſi filia ſine patris conſenſu alicui nupſerit, nunquid poterit pater ob eam cauſam illam exhæredare? Reſpond. quòd non, niſi etiam turpiter, & obſcenè viuat, & ita tenent communiter Doctores, vt dicit Abbas in capit.1. numero 5.de deſponſ.impube. quem refert Iaſ. in l.ſecunda.§. quod ſi in patris, poſt numerum 28. verſicu. Quid tenendum, ff.ſolu. matr. Et

* hanc opinionem dicit eſſe communẽ Bertrand. conſilio 261.nume.9. & 10.lib.1.in 2.parte.

5 An autem † teneatur pater dotare c hu-
c iuſmodi filiam, quæ ſine ipſius conſenſu alteri nupſit, præſertim quando nupſit viro indigno, dixi infra lib.4.§.dos.

6 Item quæro, † pone, quòd filius vaſalli offendat dominum, nunquid poterit ex ea cauſa vaſallus ipſum filium ſuum exhęredare? Reſpond.quòd non,ita dicit Bald.in cap.Imperialem,§.inſuper,poſt numerum. 1. verſic. Item nunquid, de prohib. feud. alien. per Frid. quem cæteri Doct. ſequuntur,vt dicit Iaco. de feud. in uerbo,Dictiq; vaſalli, el primo, nume.8.Hæc enim cauſa non reperitur poſita inter enumeratas ab Imperatore in dicto §.cauſas.Sed hęc ratio Bald.mihi non ſatisfacit,quia etiam ex cauſa non expreſſa, modo ſit maior,aut ſimilis expreſſis,poteſt filius exhęredari,vt dixi ſupra, verſi. Sed quæro.Opin.tamen Bald. tanquam mitior tenenda eſt,quia hæc cauſa reuera non eſt, neque ſimilis,neque maior expreſſis.

7 Quæro etiam, † quid ſi pater ſit dilapidator, & prodigus, nunquid poterit mater ex ea cauſa filium exhæredare, ne ſcilicet hæreditas quæratur patri, ſaltem quò ad vſumfructum, & ab eo dilapidetur? Reſpond. quòd ſic, dummodo inſtituat aliquem alium,qui poſtquam filius ſit effectus ſui iuris, ei hæreditatem unà cum fructibus reſtituat;ita dicit Gul.de Cun.in d.authen.non licet, cuius opin.communiter tenetur, vt ait Guli. de Benedict.in 1. parte repe.cap. Rayn.fol.211.numero 18. Talis enim exhæredatio cenſetur facta bona mente, & ad beneficium ipſius filii,merito ſuſtinetur.

d Sed pone,filius commiſit d aliquam ingratitudinis cauſam,propter quam iure ac merito poterat à patre exhæredari, deinde correptus eſt furore, nunquid talis filius, poſtquam factus eſt furioſus, poterit à patre exhæredari ex illa cauſa ingratitudinis, per eum ante furorem commiſſa? Reſpon. quòd ſic, ita tenet Bart. in l.ex facto,num.

* 19.ff. de vulgar. & eſt communis opin. ut dicit Iaſon in dicta l. ex facto, poſt numerum 29.Quæ tamen opin.mihi ſemper viſa fuit dura, videmus enim, quòd furioſus non poteſt puniri pro delictis ante furorem commiſſis, vt dixi infra libro 5.§. fin. queſtio.60.verſicu.Item quæro,& licet aliqui dicant, quòd poteſt puniri pœna pecuniaria, licet non pœna corporali, ego tamen contrarium credo eſſe verius, vt ibi dixi, & ad l.fin.§. ſed cum antiquitas.C. de cura. furio. & ſimiles quæ allegantur pro communi opinio.quòd poſſet fortè reſpõderi,quòd ad ſui beneficium,uel nepotum ex eo genitorum, vtique poteſt furioſus exhæredari, vt ſimul dixi ſupra uerſicu. Quæro etiam non autem in eius odium, & ita aliquando dicebam apertè colligi ex l. penult.§. & maximè.ff. de cura. fur. & ſi caſus contingeret de facili inclinarem in hanc ſententiam, quæ mitior eſt, & æquior.

8 Pręterea quæro,† Pone, filius poſt commiſſam cauſam ingratitudinis,propter quã poterat à patre iuſtè exhæredari, egit viuo ipſo patre pœnitentiam ante teſtamentum ab eo conditum, nunquid poterit ex illa

e cauſa poſtea à patre exhæredari? e Reſpon. quòd non, ita dixit Alexan.in l.1. poſt numerum.35.ff.ſolu. matr. & eſt ſingularis, & noua deciſio, & communiter approbata,vt ait Contra.in verbo, Filiusfam. qui à patre,& licet in puncto iuris non tranſiret

ſine

ſine difficultate, eſſet tamen tenenda in pra
ctica, quia mitior eſt, & fauet ſucceſſioni fi-
liorum, cui iudicio meo in dubio ſemper
eſt fauendum.

9 Vlterius quæro, † nunquid ſecundum
f ius nouiſſimum, poſthumus f poſſit à patre
exhæredari? Reſpond. quòd non, ita tenet
glo. in l. maximum uitium. in glo. penult.
* C. de liber. præter. & eſt communis opinio,
vt dicit Zuccar. in reperi. l. poſthumo, num.
29. C. de contratab. Cum enim poſthumus
non potuerit aliquam ingratitudinis cau-
ſam committere, neceſſario fatendum eſt,
illum à patre exhæredari non poſſe.

ADDITIONES.

a Vbi enumerantur xiiii. cauſæ.) Etiam de
iſtis cauſis habetur & per gl. in c. Quinta-
uallis. de iureiur. quæ quidem cauſæ om-
nes procedunt inuito filio, vt per Iaſo. qui
alios concord. citat in l. non licet, col. fin.
ff. de liber. preter. Et econuerſo ſeptem cau
ſas ingratitudinis ob quas poteſt filius pa-
rentes exhæredare ſimiliter, uide per Iaſo.
in additio. ad Porc. in §. 1. in fin. Inſtitu. de
exhæred. liber. Verùm aduerte, quòd reuo-
catur ingratitudo præcedens per ſubſequē-
tem notabilem gratitudinem, ita vt am-
plius exhæredationi haud eſt locus, per Iaſ.
in l. ex hoc iure. num. 70. ff. de iuſti. & iure.
doct.

b Ex aliis cauſis.) Adde quòd poteſt exhæ-
redari filius etiam, qui patrem infirmum
nõ bene curat, vel ad perfectionem; vt quia
aut medicum, quem habere potuit haud
conduxit, vel ſi conduxit haud conduxit
bonum, cum bonum, & peritum medicum
habere potuerit. idem ſi ei alimenta dene-
gat petita cum alere eum potens teneatur,
de iſtis cauſis uide per Ange. de Aret. in §.
alio quoque, ſub nume. 4. Inſtit. quib. mod.
teſta. in infir. qui nu. 5. tractat an & quãdo
filius ingratus valeat capere hæreditatem
patris, qui illum inſtituit hæredem.

c Dotare.) Quòd ſic. Ang. de Aret. in §. 1.
Inſt. de nup. nu. 5.

d Committit.) Nunquid filia clam con-
trahens matrimonium poſſit à patre exhę-
redari? quòd ſic vid. per Duen. reg. mihi
373. & hoc adde ad autho. ſup. co. in verſi.
ſed quid ſi filia.

e Exhæredari.) Et quòd reuocetur. præce-
dens ingratitudo per ſubſequentem nota-
bilem gratitudinem dixi ſupra.

f Poſthumus.) Sed quid ſi exhæredatio ſim
pliciter facta ſit de poſthumis, an compre-
hendat poſthumos ex futuro matrimonio?
vide & dic ut per Ang. de Aret. in §. poſthu
mi. Inſtit. de exhæreda. libe. num. 3. Caſtren.
conſilio 28.

Quæſt. XLII.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum in quo filius eſt præteritus, eſt ipſo iure nullum.*

2 *Quid in emancipato, verſiculo. Et hæc quidem.*

3 *Quid in teſtamento militis, verſic. Bene verum eſt.*

4 *Quid in filijs naturalibus, verſic. Sed quid in filijs.*

5 *Quid in legitimatis, verſiculo. Sed quæro, Remiſſiuè.*

6 *Quid in filia fæmina, verſic. Item quæro. Quid ſi ſit excluſa à ſtatuto, ibid.*

HABES ergo ex præmiſſis quæ-
ſtionibus concluſionem, quòd
1 † teſtamentum in quo filius a
a eſt præteritus, b eſt ipſo iure
b nullum, & de hoc eſt tex. expreſſus in l. in-
c ter cætera, ff. de lib. & poſth. & intellige c
præteritum eum, qui in teſtamento non
eſt inſtitutus, neque nominatim exhæreda-
tus; etiam quod de eo in teſtamento eſſet alio
modo facta mentio, ita dicit Bart. in Auth.
ex cauſa, num. 10. C. de lib. præte. & eſt com
* munis opinio, vt ait Curt. Iun. in d. Auth.
ex cauſa, poſt num. 36. verſic. Circa primã,
dixi ſupra q. 38. in princ. Cum enim lex re-
quirat pro forma, quòd filius nominatim
ſit inſtitutus vel exhæredatus, vt dixi ſupra
q. 38. meritò quando eſt præteritus, ex defe
ctu formæ teſtamentum ipſum corruit, &
hæc eſt communis ratio, vt dicit Porc. In-
ſtit. de exhære. lib. in prin. nu 3. in fi.

2 Et hæc † quidem concluſio ſine contro-
d uerſia procedit in filio in poteſtate, d nam
eius præteritio proculdubio reddit teſta-
mentum omni iure nullum, d. l. inter cæte-
* ra; & eſt communis opinio, vt atteſtatur
Iaſ. in l 3 §. fin. poſt nume. 12. verſi. 2. limi-
tat. ff. de lib. & poſth. & in hoc nemo dubi-
2 tat. Sed quid † in emancipato? Reſpond.

quòd in hoc propoſito maxima eſt differẽtia inter filium in poteſtate, & emancipatum, nam ſi filius emancipatus ſit præteritus ſine inſertione cauſę, teſtamentum etiã de iure ciuili eſt ipſo iure nullum, ſi vero ſit præteritus cum inſertione cauſæ, valet teſtamentũ mero iure, ſed poteſt per bonorum poſſeſſionem contratabulas impugnari, ita dicit gl. quæ in hoc propoſito reputatur ſingularis, in §. exhæredatos, in verbo, Noluit. in Auth. de hære. & Falcid. quam dicit eſſe communiter approbatam Iaſ. in d. auth. ex cauſa, poſt num. 8. verſi. An autem quando. C. de liber. prætet. Crot. in repet. l. Gallus. §. & quid ſi tantum, num. 102. Dec. in l. ſicut certi, num. 17. C. de teſt. mil. Rim. in d. l. ſicut certi. nu. 4. & dicit Ale. in d. l. ſicut certi, nume. 14. quòd ita communiter concluditur. Hanc etiam dicit eſſe communem opin. Alex. conſi. 161. num. 1. lib. 2. Si vero filius in poteſtate patris conſtitutus, ſit in teſtamento pręteritus, ſiue præteritio facta ſit cum inſertione cauſæ, ſiue ſine, ſemper teſtamentum eſt ipſo iure nullum, vt dicit glo. in d. §. exhæredatos, ſuperius allegato, & eſt communis concluſio, i vt ait Cur. Iun. in dicta Authen. ex cauſa, nume. 37. & in dicta Authen. non licet, nu. 14. C. de libe. præter.

3 f Bene verum † eſt, quòd hoc vltimum nõ procedit in milite f, in illo enim eſt ſpeciale, vt poſſit filium cum cauſa præterire, & talis pͤteritio pro exhæredatione habetur, ſi vero pͤtereat ſine cauſa, etiam teſtamentum militis annullatur, & hæc eſt communis opi. vt dicit Iaſ. in l. ſi cum, vel in vtero, quam legit cum l. præcedenti, poſt num. 8. verſic. Quid tenendum. C. de teſtam. milit. Dec. in d. l. ſi cum, vel in vtero, num. 5. Ripa in l. Centutio, poſt num. 42. ff. de vulg. Vtilitas autem quæ reſultat ex hac quæſtione, an ſcilicet competat ius dicendi nullũ, vel bonorum poſſeſſio contratabulas, poſſet eſſe maxima, quia ius dicendi nullum durat 30. ann. vt dixi inf. lib. 7 §. præſcriptio. Contratabulas autem durat ſolum per annum, vt eſt in iure notiſſimum. Neque prędictis obſtat, quod iure hodierno ſublata ſit differentia emancipationis, & patrię poteſtatis, quia licet ſublata ſit ab inteſtato, non tamen eſt ſublata ex teſtamento, vt dixi ſupra lib. 2. §. filius.

4 Sed quid † in filiis naturalibus, nũquid ſi ſint prępteriti, vel iniuſtè exhęredati, poterunt dicere teſtamentum nullum, uel cõtratabulare? g Reſpon. quòd non, quia filii naturales non admittuntur contra voluntatem patris, ita dicit gl. in l. 1. in uerbo, Naturales, ff. de bon. poſſ. contratabu. quę eſt communiter approbata, vt atteſtatur Natta in repe. dict. §. ex imperfecto, nu. 72. in fi.

5 Sedquęro, † quid in filio legitimato, h nunquid etiam illius pręteritione teſtamẽtum reddatur ipſo iure nullum? Reſpond. quòd ſic, vt dixi inf. q. 84.

6 Item quęro, † quid in filia fœmina? Rñ. quòd etiam ipſius præteritione teſtamentum annullatur. ita eſt cõis opin. ut dicit Corn. conſi. 62. col. 2. in littera G. li. 2. Iaſ. conſi. 113. num. 1. lib. 1. eſt. n. iure hodierno ſub lata ſexus differentia, l. maximum vitium, C. de libe. pͤteri. cum ſimilibus. Quę quidem concluſio de plano procedit, ſecũdum meros terminos iuris communis. Sed quid ſi adſit ſtatutum excludens filias fœminas à ſucceſſione extantibus maſculis, prout eſt communiter per totam Italiam, nunquid ſtante huiuſmodi ſtatuto, filia pͤterita à patre poterit teſtamentum paternũ impugnare. Hęc eſt ardua quęſtio, i & quotidie contingens in practica, in qua Doctores multum variè loquuntur. Tu uero omiſſis diſputationibus, ſcias, ꝙ in hoc propoſito conſiderari poſſunt duo caſus. Primus caſus eſt, quando maſculi uel agnati, propter quos ipſa fœmina à ſtatuto excluditur, ſunt inſtituti hęredes in teſtõ paterno, & hoc caſu tenendũ eſt, ꝙ talis filia à ſtatuto excluſa, non poteſt, ſi ſit pͤterita à patre in teſtamento, illud impugnare, neq; per ius dicendi nullũ, neq; per bonorum poſſeſſionẽ contratabulas; & hæc eſt magis cõis opi. ut dicit Pau. de Caſt. conſ. 96. circa princ lib. 2. Alex. in l. filiæ dotem, nu. 6. C. de col. & in l. Gallus, §. & quid ſi tantum. poſt nume. 16. uerſiculo 1. caſu, & conſilio 47. num. 9. lib. 2. quem refert Dec. cõſ. 261. colum. fin. in princ. & Vantius, de nullit. in tit. ſi. nume. 20. Aret. conſi. 149. poſt nu. 20. verſicu. venio ad vndecimum, quem refert Dec. conſi. 196. nume. 1. in fi. Iaſ. in auth. nouiſſima, num. 57. C. de inoffi. teſta. & in d. l. Gallus. §. Et quid ſi tantum, nu. 58. Cępolla, conſil. ciuili. 53. nume. 3. Afflict. deciſio. 158. num. 6. Dec. in d. l. filię dotem, num. 4. & conſi. 105. nume. 1. & conſ. 505. num. 1. Porc. Inſti. de exhęred. lib. §. fi. nu. 9. Clau. in d. §. & quid ſi tantum, poſt nu. 21. Brun.

de

de ſtatu.exclu.fœm.in 10.articulo,quæſt.4. Crot.in repet.d.§. & quid ſi tantum, nume. 109.& licet Ang.in d.l. filiæ dotem,tenuerit,ꝙ poteſt filia expectare, ꝙ adita ſit hæreditas,deinde venire per contratabulas,tñ illa deciſ. Ang.communiter reprobatur, vt atteſtantur Doctores ſupra allegati, & pro hac communi opin. duo fundamenta fortiſſimè ſtringunt,quæ tamẽ in effectu reincidunt ferè in idem. Primo clarum eſt, ꝙ cui non debetur legitima, non poteſt impugnare teſtamentum,ita cõmuniter tenetur, vt dicit Cor.conſi.40.in littera I,lib.3. Sed filia excluſa à ſtatuto, non poteſt petere legitimam,neq; eius ſupplementũ,ſecũdum opi.magis cõem, quam ego etiam tenui ſupra lib.1.ergo,&c. Secundo facit,nã iura veniendi contra teſtamentum, cõiter regulantur à iurib.ſuccedendi ab inteſtato, ita communiter tenetur,vt ait Corn.conſi. 1.col.penul.verſi. Et maximè.lib.2.& cõſi. 199.in littera D,lib.3.& eſt cõis concluſio, vt dicit Cor.conſilio.57. in littera D,lib.2. Qui ergo eſt excluſus à ſucceſſione ab inteſtato,eſt etiam excluſus à ſucceſſione contra teſtamentum, ita tenent communiter oẽs legendo, & conſulendo,vt dicit Corn. conſi.126.in prin.lib.2.& ita communiter teneri atteſtatur Imo. in dicto §. & quid ſi tantum, quem refert Corn. conſi. 291. in littera E,lib 4.Corn.conſi.107.in littera E, lib.2.& conſilio 116.col.1.in littera E,eod. vol. & eſt communis opi. vt dicit Gratus conſi.21.num.6.& ſeq.lib.1.& in ſpecie de contratabulas,ꝙ excluſus à ſucceſſione inteſtati, non poſſit contratabulare,quando eſt inſtitutus ille, qui ex cauſa excluſionis, dicit communiter concludi, Corn.conſilio 40.in littera G, lib.3.& hoc ſiue inſtitutus adiuerit, ſiue non, & ita eſſe communem opinion. atteſtatur Corn. in dicto conſilio 107.in littera F,lib 2.& conſi.290.in littera A,lib.3.Merito igitur hæc filia, quæ ab inteſtato non poteſt uenire ad ſucceſſionẽ, pariter etiam cenſeri debet excluſa à ſucceſſione contra teſtamentum, & hic caſus minus habet difficultatis. Secundus eſt caſus,quando in teſtamento ſunt inſtituti hęredes extranei, non autem illi maſculi, vel agnati,propter quos fœminæ à ſtatuto excluduntur, & hoc caſu doctores multum variant. Videtur enim ceſſare ratio ipſius ſtatuti, quæ eſt, cauſa familiæ, & agnationis, conſeruandæ, vt dixi in loco præall.& fauor ipſorũ maſculorum, vel agnationis, ad quorum beneficium eſt facta diſpoſitio ſtatuti,& ideo multi tenuerunt, ꝙ diſpoſitio ſtatuti excludentis fœminas extantibus maſculis, recipiat hanc interpretationẽ,vt procedat, dummodo illi maſculi ſint hęredes,tempore quo agitur de excluſione ipſarum fœminarum,de quo tñ ibi latius dixi. Et hæc opinio prima facie videtur habere in ſe maiorem ęquitatem, & illam dicit eſſe communem Berous in c. Rayn.poſt nu. 227.referens Alex.& Soc.dicentes,ꝙ illam tanquam veriorem,& magis æquam ſecuti fuerunt Doctores communiter. Contraria tamen opinio,ꝙ ſcilicet etiam hoc caſu filia non poſſit impugnare teſtamentum paternum, aliquando mihi magis placuit,& nonnulli ex Doct.ſupra allegatis in primo caſu, indiſtinctè affirmant magis communem opin.Doctorum eſſe,quòd non poſſit impugnare teſtamẽtum, neque diſtinguſit, an maſculi ſint inſtituti, vel ne. Statutum enim ad excluſionem fœminarum conſiderauit tantum exiſtentiam maſculorum, & ſic illa ſola ſufficere debet ad eas excludendas. Non tamen poteſt negari,quin paſſus ſit arduus,& periculoſus.

ADDITIONES.

a Filius.) Quid de nepote?Dic ꝙ teſtamẽtum præteritione nepotum eſt nullum nõ obſtante clauſula codicillari,vt dixi in collec. mea comm.opin.uerbo,teſtm̃, nu.12.

b Eſt præteritus.) Hic ſcias, ꝙ ſicut eſt triplex inſtitutio,ita eſt triplex præteritio atq; triplex exhæredatio.Vide de his per Ange. de Are.in §.fi.Inſt de exhær.liber. Et de teſtamento nullo ratione præteritionis vid. Rim.Iun.95.78.

c Intellige præteritum,&c.)Idem dic ſi aliquid relictum ſit filio uel filiæ alio titulo q̃ inſtitutionis, quia etiam dicitur pręteritus.vide de his etiam per Dec.in conſ.105. col.1. per l. ita tamen.§. qui rogatus.ff. ad Tre.& præterea quæ tradunt Ang.Bal.Ro. Sign. & c.quæ haud tranſcribo, ne margo nimis honeretur, illos ideo videto.

d In filio in poteſtate.) Sed quid è conuerſo,ſi pater ſit præteritus uel exhæredatus à filio.vi.per Ang.de Aret.in §.fi.ſub num.4. Inſt.de exhær.liberorum.

e In emancipato.) Vi. etiam iſtam diſtinctionem totam per Ang.Aret. in §. ſed hæc

quidem. Inſti. de exhered. liber. ſub num. 3.

f Procedit in milite.) Vide per Angel. de Areti. qui declarat & diſtinguit tempora: An ſcilicet ſit in expeditione armor. in caſtris, aut haud ſit in actu belli. in §. ſed ſi in expeditione. Inſti. de exhære. liberor.

g Vel contratabulare.) Idem de filiis naturalib. tantum emancipatis, qui non admittantur ad contratabulas, vide per Angel. de Aret. in §. adoptiui. in fi. vbi aſſignat rationem. Inſti. de exhęred. liberor.

h In filio legitimato.) Obiter hic quæro nunquid filius legitimatus, & quo ad originem, & quo ad honores, & quo ad dignitatem ſequatur conditionē patris, qui fecit ipſum legitimari? quòd ſic ex quo legitimatio facit ipſum haberi in omnib. pro legitimato, habetur per Angel. de Are. in §. ſed ſi quis, ſub nu. 3. Inſti. de iure perſo.

i Hæc eſt ardua quæſtio.) Vide de ea per Dec. conſil. 505. in 1. dub. vbi tenent teſtamentum nullum eſſe, in quo filia in poteſtate præterita fuit. & de iſta communi dixi etiam in collect. mea com. opi. in verbo, teſtamentum. num. 4. Adde quòd teſtamentum præteritione nepotum, videtur nullū, non obſtante clauſula codicillari, cōe etiā dixi ibid. nu. 12. & 13. magis cōem, etiam dixi, ꝙ teſtm̄ nullum præteritione filii ſuſtiuetur, in vim fideicommiſſi, per clauſulā codicillarem. Et nu. 35. cōem ſimiliter dixi, ꝙ teſtm̄ maternum defectu præteritionis haud reddebatur nullum ante ius Authenticorum. Hodie uero quid, vide inf. q. 47.

Quæſtio XLIII.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum in quo filius eſt præteritus, an ſit nullum etiam de iure prætorio.*

2 *Et an ſit ipſo iure nullum, priuſquam impugnetur a filio præterito, verſicu. Succeſſiue quæro.*

3 *Quid ſi filius ipſe præteritioni conſentiat, verſicu. Sed quid ſi ipſe.*

4 *Nunquid hæc approbatio præiudicet alteri ex filijs, qui forte in minori parte fuerit inſtitutus, verſic. Sed pone.*

1 NVnc proſequendo materiam, Quæro an hæc concluſio, quæ habet ꝙ teſtm̄ in quo filius reperitur præteritus, eſt nullum, habeat locum non ſolum de iure ciuili, ſed etiam de iure prætorio? * Reſp. Gloſ. in multis locis tenuit, quòd huiuſmodi teſtamentum valeat de iure præ- * torio. Sed in contrarium eſt magis communis opi. vt dicunt ſcribentes in d. l. poſthu. C. de contratab. & in ſpecie Iaſ. nume. 28. & Dec. nume. 11. & Cur. Iun. nu. 50. & ſeq. & Zuccard. num. 114. Neque obſtat, ꝙ de iure prætorio, aduerſus tale teſtamentum detur bonorum poſſeſ. contratab. quæ eſt remedium reciſſorium, & ſic videtur præſupponi validitas teſtamenti, ex quo illud quod nullum eſt, reſcindi nō poteſt. Quia hoc caſu contratab. potius ad declarādum teſtamentum nullum, quam ad illud reſcindendum. & ſatis dr̄ illud de facto reſcindere, quatenus de facto proceſſit, & hæc eſt communis ſolutio, vt dicit Curt. Iun. in d. l. poſthumo, circa num. 56. Vtilitas autem huius quæſtionis eſt maxima, quia ſi teſtamentum eſſet validum de iure prætorio, non poſſet aliquis venire per bonorū poſſ. ab inteſt. puta, vnde liberi, vel ſimiles, niſi prius teſtamentum reſcinderetur; ſecus autem præſuppoſito, ꝙ teſtamentum etiam de iure prætorio ſit ipſo iure nullum, ſm magis communem opinio. cum qua etiam tranſeo, licet Doctores multa diſputando congerant in d. l. poſthumo, quæ in practica parum, vel nihil valent.

2 Succeſſiue† quæro, an tale teſtamentum in quo filius reperitur pręteritus, ſit ipſo iure nullum antequam impugnetur ab ipſo filio præterito? Reſpon. quod ſic, & eſt cōis opinio, vt dicunt ſcribentes in d. l. poſthumo, & in ſpecie Alex. nu. 16. in fi. & Iaſ. nu. 23. & ſeq. & Curt. Iun. poſt nu. 45. & Riminal. nu. 5. & Zuccar. nu. 84. & ſeq. Alex. in l. ſi filius, qui in poteſtate, nu. 1. ff. de liber. & poſthum. Gul. de Bened. in prima par. repe. c. Rayn. fol. 191. nu. 96. Vtilitas autem huius concluſionis poteſt eſſe maxima, quia ſi vnus ex filius ſit præteritus, & alii inæqualiter inſtituti, poterit ille, cui minus q̄ aliis relictum ſit, etiam ipſo filio præterito tacente, dicere teſtm̄ nullum, & omnia reducere ad cauſam inteſtati, & hæc eſt communis concluſio, ut ait Guli. de Bened. in loco præallegato, nu. 100.

3 Sed quid† ſi ipſe filius præteritioni conſentiat? Reſp. diſtinguendi ſunt duo caſus. Primus eſt, qn̄ filius ante conditū teſtamentū, vel in ipſo actu teſtamenti cōſenſit pręteritioni, & hoc caſu nō obſtante ipſa præ-

teritio-

teritione, valet teſtamẽtũ, & hęc eſt cõis opin. ut dicit Iaſ. in d.l.inter cętera, nu. 11. ff. de lib. & poſth. Ex quo enim principaliter, ob fauorem filiorum introductum eſt, ne à patre in teſtamento prætereãtur, conuenieus eſt, vt (iuxta vulgares regulas) poſſint huic fauori renuntiare. Intellige tamen, ꝙ valet ſolum de æquitate pretoria, non autem de iure ciuili, & ita eſſe commu nem opi. atteſtatur Imola in d.l.filio præterito, nu.60. quod eſt magni effectus, vt di cam infra ſtatim. Secundus eſt caſus, quãdo ante conditum teſtamentum, vel tempore conditi teſtamenti, filius non conſenſit ꝑteritioni, ſed poſt conditum teſtamentum illud approbauit; & hoc caſu tale teſtamẽtum de iure ciuili remanet nullum. Nam ſecundum rigorem iuris ciuilis, teſtamentum quod à principio eſt nullum, non poteſt tractu temporis reconualeſcere, ſed de iure prætorio ſecus eſt; nam ex æquitate ꝑtoria, ſecuta approbatione filii teſtamentũ ipſum reconualeſcit, ita dicit Bart. in d.l. filio præterito, num. 29. ff. de iniuſto rupto. * & eſt communis opinio, vt dicit Imola in d.l. filio prætetito, nume. 56. Clau. in l. 1. §. fin. nume. 1. ff. de vulgari. Boer. deciſio. 69. num. 5. Cur. Iun. in d.l. poſth. nu. 59. & ſeq. Et nota, quia iſte eſt vnus ex caſib. in quib. etiam hodie eſt neceſſaria bonorum poſſeſſio. Nam ex huiuſmodi teſtamento, cum reconualeſcatur ſolummodo de iure prætorio, non autem de iure ciuili, non poteſt adiri hæreditas, ſed tantum bonorũ poſſeſſio peti, & ita volunt communiter Docto. vt dicit Corn. conſil. 31. in littera P, lib. 2. Quod eſt maximi effectus, vt dixi ſupra, §. bonorum poſſeſſio. Faciunt quę dixi infra, q. 45. verſic. Sed pone, & hæc concluſio, ꝙ filius præteritus poſſit teſtamẽtum ipſum approbare, indiſtinctè locum habet; ſiue in eo ſint inſtituti venientes ab inteſtato, ſiue etiam extranei, nam utroque caſu, poteſt filius illud approbare, & ita communiter * tenetur, vt dicit Imola, in d.l. filio præterito, poſt num. 6. Vtroque enim caſu militat ratio, quòd quilibet poſſe debet fauori ſuo renunciare, vt ſupra dixi.

4 Sed pone † tu ſcis, ꝙ filius pręteritus, de iure ciuili habet ius dicendi nullum, & de iure prætorio habet bonorum poſſ. contra tabulas. Scis etiam quòd præterito tacente poteſt vnus ex inſtitutis, cui fortè minus re ctum ſit dicere teſtamentum nullum; ut dixi ſupra verſi. ſucceſſiuè, Modo filius ꝑteritus approbat teſtamentum. Quęro nunquid hæc approbatio ipſius pręiudicet inſtitutis, ita vt non poſſint amplius contrãtabulare? Rñ. ꝙ non ꝑiudicat quominus ipſi adhuc poſſint intentare bonorum poſſeſſionem contratabulas ex perſonã ipſius ꝑteriti, & hęc eſt communis opi. vt atteſtatur Iaſ. in d.l. poſthumo, nu. 9. Boer. in d. deci. 96. nu. 8. Curt. Iun. in d.l. poſthum. nu. 61. Statim. n. defuncto patre fuit illi ius q̃ſitũ ad contratabulandum, & ſic ad reducendũ omnia ad cauſam inteſtati; merito tale ius per ipſum præteritum non poteſt ab eis auelli, & licet hæc concluſio prima facie uideatur aliquantulum dura, tamen in pra ctica non eſſet ab ea recedendum.

Quæſtio XLIIII.

SVMMARIVM.

1 *Filia dotata inſtituta in ſola dote ſua, an tanquam præterita rumpat teſtamentum.*

SED hic occurrit alia quæſtio. Pone pater dotauit filiam, dein a de condidit teſtamentum, *a* in quo ipſam filiam inſtituit in ſola dote ſua, nunquid talis inſtitutio va b lebit, an autem filia tanquam præterita *b* poterit impugnare teſtamentum? Cum. n. dos non eſſet amplius in bonis patris, ſed veniret primis detrahenda, tanquam æs alienum, videtur in effectu potius pręterita, quàm inſtituta. Contrariam tamen opin. ſ. ꝙ immo poſſit pater filiam in ſola dote ſua inſtituere, tenuit glo. ordinaria quæ ad hoc ſemper allegatur, in l. 3. §. ſed vtrum, in verbo, patrimonium, ff. de minoribus, quæ * in hoc eſt communiter approbata, vt dicit Bertr. conſilio 173. poſt numero 41. lib. 3. * in 2. parte. Et ita magis communiter concluditur, ut ait Alex. conſi. 177. nume. 11. lib. 2. Ita etiam communiter teneri affirmat Imola in c. Ray. nume. 9. quem refert Io. Dilec. de arte teſtandi. tit. 3. cau. 5. nu. 2. Alex. in l. pater filiam in princ. nu. 8. ff. ad l. Falc. Hanc etiam opin. dicit eſſe communẽ Gul. de Bened. in 1. parte repeti. c. Rayn. fo. 171. nume. 11. Alex. conſi. 168. poſt nu. 11. lib. 5. & conſi. 176. nu. 15. eo. vol. Guido Papę cõſi. 63. nu. 6. & cõſi. 98. n. 1. Iaſ. in auth. nouiſſima, nu. 49. C. de inoff. teſt. Berous in

cap. Raynu. numero 133. & ſeq. Et dicit Spec. de inſtru. edit. §. vt autem, ver. ſed ſuper forma, quòd ita obſeruatur de generali conſuetudine. Subdit tamen glo. quòd cum cautela illam inſtituat in duodecim imperialibus vna cum dote, vt ſecundum omnium opin. valeat teſtamentum, & hoc iudicio meo tutius eſt, & ita etiam de facto obſeruari atteſtatur Barto. in d. §. ſed vetum, in finalibus verbis, quem refert Iaſ. in d. authen. nouiſſima, numero 15. Alber. in d. §. ſed vetum, numero 4. & 5. vbi etiam dicit, quòd ita communiter tenetur. Et ita ſeruando euitabis omnes difficultates.

ADDITIONES.

a Deinde condidit teſtamentum.) Hic cadit pulcherrima dubitatio, nunquid ſtante ſtatuto excludente filias dotatas quamdiu ſuperſit maſculus, ſi pater condidit teſtamentum, & inſtituit filium maſculum hæredem, filiam autem dotatam præteriit, an mortuo filio inſtituto, filia vti præterita poterit dicere teſtamentum nullum? quod ſic, communem dixi in collect. mea commu. opinio. in verbo, ſtatutum. ſub nume. 49. vbi etiam maſculus inſtitutus haud poteſt adire hæreditatem patris ex teſtamento pendente dubio rupti teſtamenti. Item neque filia ſi moriatur viuen. fratre non tranſmittit ius ſuccedendi, ſtante prædicto ſtatuto.

b Præterita.) Et quòd teſtamentum, in quo filia uel neptis eſt præterita ſuſtineatur quo ad omnia in ipſo teſtamento, ipſa diſpoſita hæredum inſtitutione excepta, etiã reſpectu prælegatorum relictorum hæredibus inſtitutis, communem dixi in collecta mea commu. opinio. in uerb. teſtamentum numero 27. Item quod filia præterita exiſtentibus maſculis licet haud poſſit dicere teſtamentum nullum, tamen deficientibus quod poſſit, communem dixi in collecta mea commu. opin. verb. filia. nume. 4. Item quòd filia dotata à ſtatuto excluſa per agnatos maſculos, ſi ſit præterita, quòd haud poſſit dicere teſtamentum nullum neque petere bonorum poſſeſſionem, communẽ & magis communem dixi ibidem numero 8. verum quod rumpat teſtamentum quando extraneus eſt inſtitutus, communem dixi ibid. num. 19.

Quæſtio XLV.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum annullatur etiam præteritione filij poſthumi.*
2 *Quid ſi poſthumus ipſe viuo teſtatore decedat, verſ. Sed pone.*
3 *Quid ſi naſcatur in ſexto, nel octauo menſe, verſi. Sed quid ſi iſte.*

1 STAT ergo ex ſupradictis firma concluſio, quòd † teſtamẽtum, in quo filius in poteſtate
a reperitur præteritus, a eſt ipſo iure nullum, quę quidem locum habet, nõ ſolum in filio, qui tempore conditi teſtamenti iam natus eſſet, ſed etiam in poſthumo, ſcilicet in eo, qui tempore conditi teſtamenti, nondum erat natus, vel teſtator ignorabat eum natum eſſe, vel putabat eũ eſſe mortuum, & in hoc nulla eſt inter Doctores controuerſia.

2 Sed pone, † quòd huiuſmodi poſthumus viuo teſtatore decedat, nũquid adhuc teſtamentum propter illius prætentionem erit nullum? Reſpond. quòd de rigore iuris ciuilis teſtamentum remanet nullum, ſed de æquitate prætoria reconualeſcit, tex. in l.
* poſthumus, ff. de iniuſt. rup. & eſt commu-
b nis opin. b vt dicit Imo. in di. l. poſthumus, num. 2. & in dicta l. filio præterito, poſt nu. 60. & 63. quem refert Corneus, conſilio 176. in littera L, lib. 2. Iaſ. in l. ſi quis eum, §. ſi ſuo teſtamento, numero 8. ff. de vulga. & ex hoc ſequitur, quòd ex huiuſmodi teſtamento non poteſt adiri hæreditas, ſed tantum peti bonorum poſſeſſio, ita firmãt communiter omnes, vt dicit Corne. in d. conſi. 176. in littera L, in fin. Quod nota, quia eſt vnus ex caſibus, in quibus etiam hodie eſt neceſſaria bonorum poſſeſſio; faciunt quæ dixi ſupra quæſtio. 43. verſic. Sed quid ſi ipſe.

3 Sed quid † ſi iſte poſthumus naſcatur in 6. vel 8. menſe, nunquid eius natiuitate rũ-
c patur teſtamentum? Reſpond. quòd non, c talis enim filius naturaliter viuere non poteſt, ita determinatur à doctoribus magis communiter, vt dicit Soc. Iun. cõſi. 35. nu. 12. & ſeq. lib. 2. merito non rumpit teſtũ. Eſt enim vera iuris concluſio, ꝙ filius, qui licet natus ſit, naturaliter tñ viuere nõ poteſt, nõ rumpit teſtamentum, & hanc dicit

eſſe

* eſſe communem opin. Soci.Iun.in d.conſi.
35.num.15. Sic etiam videmus,quòd par-
tus immaturus, & qui ſecũdum iudicium
obſtetricum nõ poteſt viuere, habetur pro
non nato,& ei ſuccedi non poteſt,ſecundũ
* magis communem opin.,vt dicit Crauet.
conſi.210.nume.5. Eademque ratione hu-
iuſmodi partus immaturus,qui ſecundum
iudicium obſtetricum uiuere non poteſt,
non excludit ſubſtitutum, neque facit de-
ficere conditionem fideicommiſſi, ita com
muniter tenetur, vt dicit Soci. conſil.275.
nume.2.lib.2.quem refert Pariſ.conſi. 56.
nume.9.lib. 2. Hanc etiam dicit eſſe com-
munem opi.Soc.in l. eum auus,nu.110.ff.
de condit. & demonſt. quem refert Craue.
in d.conſi.210. nume.6. Et dixi ſecundum
d iudicium obſtetricum,d quia in hoc an par
tus naturaliter viuere potuiſſet, vel non,
ſtandum eſt iudicio ipſarum obſtetricum,
tanquam peritarum in arte, vt dicit Bart.
in l.Gallus.in princ.in finalib. verbis,& eſt
communis opinio. vt atteſtatur Pariſ. in
conſi.56.num.11.& num.22.

ADDITIONES.

a Præteritus.)de q.iſta, quando pater filiũ
in poteſtate præterit cum inſertione cauſæ
legitimæ,an hoc caſu teſtamentum ſit nul-
lum,vi.per Iac.de S.Georg.auth.non licet.
C.de lib.præter num.17.

b Eſt communis opi.) Adde communem
etiam per Soc.in conſi.75.col.4.lib.3.& di-
xi in collecta mea commu. opin. in verb.
poſth. ſub num.1.

c Quod non.)Adde atq; vide per Iac.de S.
Geor.in l. quòd certar.C.de poſthum.hær.
inſti. Et ibi etiam habes de partu mõſtruo-
ſo, quòd haud rumpit teſtamentum.Et ille
qui habet occulos retro, vel faciem verſus
ſpatulas dicitur partus monſtruoſus, & in
fin.ſuper gl. in verb.monſtrum. concludit,
quòd aut mulier concepit ex beſtia, & tũc
talis partus non prodeſt mulieri, quia im-
putandum eſt ei:eum neque etiam talis par
tus rumpat teſtamentum. Aut non conce-
pit ex beſtia,& tunc partus quantũcunque
monſtruoſus proderit ipſi mulieri quantũ
ad conſequendum legatum,licet non rum
pat teſtamentum, uide per Menoch.in con
ſilio 284. ſub num.2.

d Obſtetricum.)Item quòd obſtetrices co
gnoſcere poſſint,an partus ſit natus in ter-
mino vel nõ,communem vi.per Car.Pariſ.in
d.conſi.56.ſed poſt.num.22.& dixi in mea
collec.com.opi.verb.obſtetricis,num.8.

Quæſt. XLVI.

SVMMARIVM

1 *Clauſula codicillaris, an ſuſtineat teſtamen-
tum nullum ex cauſa præteritionis.*
2 *Quid ſi poſthumus fuerit ignoranter præteri-
tus,verſi.Et hæc quidem.*

QVAERO, tu ſcis ꝙ clauſula co
a dicillaris a ſuſtinet teſtamẽtum
nullum in vim codicilli,ita ꝙ hę
res,qui ſuccedit abinteſtato, cen
ſetur rogatus reſtituere hæreditatem per
fideicommiſſum hæredi ſcripto. Pone, ꝙ
2 † in teſtamento,in quo filius eſt præteritus
ſit inſerta clauſula codicillaris,nunquid eo
caſu non obſtante præteritione ſuſtinebi-
tur teſtamentum?Reſp.gl.in d.Auth.ex cau
ſa.in glo.fi.in fi.tenet,ꝙ vbi teſtamentũ eſt
nullum ex cauſa præteritionis,clauſulæ co-
dicillaris nihil operatur, & hanc opin.glo.
dixit eſſe cõem Sig.conſi.171.nu.& poteſt
eſſe,ꝙ ſuo tempore hæc eſſet cõis opin.ſed
ſi conſiderentur authoritates Doct.qui ſcri
pſerunt vſq; ad noſtra tempora, proculdu-
bio contraria opi.eſt magis cõis,& ideo di-
cit Alex.conſ.26.nu.5.lib.1.& cõſ.142.nu.
* 4.lib.2. ꝙ illam gl.dãnant cõiter Doc.Te-
nenda eſt ergo contraria opi.ꝙ.ſ.teſtamen-
tum etiam hoc caſu ſuſtineatur in vim co-
dicilli, & ꝙ filius præteritus cenſeatur gra-
uatus virtute clauſulę codicillaris reſtitue-
re per fideicõmiſſum hęreditatem, illi qui
eſt ſcriptus hæres in teſtamento,quam qui-
dem opin.ſequuntur communiter ſcriben-
tes,vt dicit Pariſ.conſi.30.num.11.lib.3.Et
eam dicit eſſe communem Bal. conſi.391.
nu.4.lib.3.quem refert Tiraquel.in rep.l.ſi
vnquam. in verbo. Donatione largitus,nu.
273. Cuma.conſi. 126.circa princip.Alex.
conſi.41.nume.5.in fi.lib.1.& conſilio 87.
num.8.lib.3 & in d. Authen. ex cauſa,poſt
num 13.Guliel.de Benedic. in prima parte
repe.c.Raynu.fol.205. nu.242. Dec.in d.l.
poſthumo.C.de contratabu.in prima lectu
ra.nu.10.in fi. & poſt nu.11.verſi.Secunda
eſt principalis, & conſi.228.nu.2. & ſeq.&
conſi.942.nu.1.& ſeq.& conſi.379.num.2.
& conſi.490.poſt nu.10.verſi.Similiter nõ
obſtat,

obſtat,& conſi.671. in fin. Curt.Iun.conſi. 148.nu.10.& in d.auth.ex cauſa, num.69. Soci.Iun.conſi.107.nu.24.lib.1. Zuc.card. in repeti.d.l. poſthumo, nume.102.Et hæc concluſio eſt maximi effectus, quia licet di ſpoſitio Auth. ex cauſa, non obſtante præteritione ſubſtineat legata, & fideicōmiſſa etiam vniuerſalia,vt dixi,infra q.54.in principio, non tamen ſuſtinet inſtitutionē hæredis;& nūc pendet cauſa de facto,in qua teſtator condito teſtamentum filium præterit,& inſtituit hæredem extraneum,quē grauauit per fideicommiſſum hęreditatem alteri reſtituere, & ipſo teſtamento appoſuit clauſulam codicillarem,prout commu niter fieri ſolet, modo filius præteritus tūpit teſtamentum, hęres ſcriptus petit ſibi reſtitui hæreditatem uirtute clauſulæ codicillaris, fideicommiſſarius petit illam ſibi reſtitui uirtute fideicommiſſi vniuerſalis ex diſpoſitione Auth.ex cauſa, & adhuc ſub iudice lis eſt.

2 Et hæc † quidem communis opinio ſatis de plano procedere uidetur in præteritione filii iam nati; Cum.n.teſtator ipſum ſcienter pręterierit,non videtur dubitādū, quin clauſula codicillaris ex aperta mente defuncti operetur, vt teſtamentum nō obſtante præteritione ſuſtineatur, & hanc dicit eſſe magis communem opin.ſcribentiū Soci.Iun.conſilio 29. nume.7.libro 3. Sed quid in poſthumo, ſcilicet in eo,qui natus eſt, poſt mortem teſtatoris, qui tamen neſciebat vxorem ſuam eſſe prægnantem,vel in eo qui natus eſt poſt conditum teſtamētum , vel (licet natus eſſet ante teſtamen-
b tum) teſtator ignorabat *b* eum natum eſſe,vel putabat eſſe mortuum,nunquid hoc
c caſu clauſula codicillaris *c* operabitur , vt non obſtante eius præteritione teſtamentum ualeat,& filius pręteritus teneatur hæ reditatem reſtituere hęredi ſcripto in teſtamento? Reſpon. hæc eſt ardua quęſtio, in qua Doctores in varias ſententias adeo diuiſi fuerunt , vt aliquando malè diſcerni poſſet, quæ opinio eſſet magis communis, teſte Curt.Iun.in d.auth.ex cauſa, numero 70.& Deci.conſilio 490.infra allegando,& in primis multi tenuerunt,quòd etiam hoc caſu locum habeat concluſio ſuperius facta, quod ſcilicet clauſula codicillaris,operetur fideicommiſſum, & hanc opin. dixit eſſe communem Alexan. in d.auth.ex cauſa,numero 24.& in l.qui filiabus,in princ. poſt numero.5.ff.de leg.1.& conſi.26.poſt numero 5.verſic. Vel poteſt reſponderi,libro 1.& conſilio 37. numero 4. eod. volu. quem refert Ruin.conſilio 194.numero 3. lib. 2. Titaquel.in repet.l. ſi vnquā. in verbo,Donatione largitus,num.269.Iaſon.in dicta Authen.ex cauſa, nume.24.& in d.l. qui filiabus.in princip.nume.33.Bertrand. conſilio 150.numero 4.in 1. part. Apoſtil. ad Batt.in l.1.ſub num.10.ff. de iure codicill. Quæ opin. ſecundum aliquos multo magis tenenda eſſet, quando poſt ipſius poſthumi natiuitatem teſtator tanto tempore ſuperuixiſſet, quòd teſtamentum mu tare potuiſſet,& tamen non mutaſſet;nam tunc ſecundum eos (præſupponitur in eadem uoluntate,etiam nato poſthumo,perſeueraſſe , & conſequenter debet clauſula codicillaris non obſtante pręteritione ſubſtinere teſtamentū,& hoc caſu iſtam opin. eſſe communem atteſtatur Dec.conſi.490. numero 7. & 8. Idemque ſi aliquo modo apparere poſſet,quod teſtator tempore cōditi teſtamenti in ſpecie de futuris liberis cogitaſſet,nam & hoc caſu(ſecundum eos) valeret teſtamentum virtute clauſulæ codicillaris , non obſtante, quòd poſthumus fuiſſet ignoranter præteritus, & ita eſſe communem opini. affirmat idem Deci. in allegato conſil.490.poſt num.6. Quinimo plerique tenuerunt ſufficere quòd teſtator in genere de futuris liberis cogitaſſet , & dixerunt ſatis coniici eum de futuris liberis cogitaſſe, quando uerba clauſulæ codicillaris ſunt concepta etiam in futurum tempus,puta ſi nō ualebit, &c.& ideo hoc caſu teſtamentum valere non obſtante pteritione poſthumi ignoranter facta; & ita communiter teneri atteſtatur Io. de Monteſpeſello in d.Auth.ex cauſa. Hanc etiam opin.eſſe magis communem dicit Alexan. conſilio 123.poſt numerum 10.libro 1.& conſilio 142. numero 9. libro 2. quod eſt duplicatum conſilio 103.lib.3. & triplicatum conſilio 50.libro 6. Idem etiam dicit Alexan.conſilio 30.num.1.lib.3. & conſil. 31.num.3.eod.volum.Are.in l.ex eadem.§. ex his,col.2.verſic. Super ſecundo ff.de teſtam.Corne.conſi.118 circa fi.lib.1.& cōſ. 158.col. 10. in littera T,& V.eod.volum. & conſilio 244.in littera G,in fi.eo.volum. & conſilio 133.in littera E, libro 3.& conſilio 223.in littera Q. eodem volum.Contrariam autem ſententiam, quòd ſcilicet

vbi

vbi poſthumus fuit à teſtatore ignoranter præteritus, clauſula codicillaris nihil operetur, tenuit Bar. in l. 1. nu. 10. ff. de iure codicil. & hanc opi. dixit eſſe communẽ Barba. conſi. 60. col. 10. lib. 2. quem refert, & ſequitur Cur. Iun. in d Auth. ex cauſa, nume. 70. Io. Dilec. de arte teſtandi, titu. 30. caut. 10. num. 3. Guliel. de Benedic. in 1. par. repeti. ca. Ray. fol. 206. nu. 247. Rub. conſilio 112. nu. 2. & conſi. 123. nu. 2. & ſeq. referẽs ita etiam atteſtari Are. conſi. 24. col. 1. Soc. Iun. conſi. 153. in prin. lib. 2. Apoſt. ad Alex. in d. conſi. 26. ſub num. 5. lib. 1. Et dicit Ripa in repe. l. ſi vnquam, poſt num. 44. quòd plures Docto. maiores authoritate tenent cum Bar. & hãc opinio. ergo ſemper tenui tanquam ęquiorem, & ueriorem, quæ hodie procul dubio eſt magis communis; & illam, ſi caſus contingeret, intrepide ſequerer iudicando, & conſulendo. Quæ etiam multo magis ſequenda eſſet, vbi tractaretur de auferendo huic poſthumo ignoranter præterito, maiorem, vel etiam æqualem partem hæreditatis, tũc. n. iudicio meo impium eſſet dicere, ꝙ clauſula codicillaris aliquid operaretur, & ita hoc caſu opinio. Bart. eſſe magis communem fatetur Aret. conſilio 188. quod eſt conſ. vlt. num. 7. Soc. conſi. 94. nume. 35. in fi. lib. 4. & in ſpecie, quando pater non habens filios, fecit magna legata, d ꝙ nato deinde poſthumo pterito teſtamentum non ſuſtineatur, dicit eſſe communem Iuriſconſultorum huius ætatis olim celeberrimus, Dominus Andræas Aleiatus præceptor meus, in trac. de præſumptio. in 1. reg. in 13. præſumpt. nu. 1. Ego vero, vt dixi, teneo indiſtinctè concluſionem Bar. ſiue legata ſint magna, ſiue parua, & ſiue teſtator de futuris liberis cogitauerit, ſiue non; & conſequenter, ſiue clauſula ſit concepta per uerba pſentis tẽporis, ſiue etiam per verba futuri temporis, & ſiue teſtator poſt agnationem poſthumi ſuperuixerit, ſiue non, & ab iſta opi. in practica non recedas, quę, vt dicit Soc. in libro præallegato, eſt magis ęqua, rationabilis, fauens filiis, & ſecundum ueriſimilem mentem teſtantis, & illam in facto ſecuti fuerunt iudicando duo Senatores huius Senatus Mediolani, vt refert Iaſ. in d. Auth. ex cauſa, nu. 24. & intellexi, ꝙ hanc opinionẽ indiſtinctè vti veriorem, & humaniorem ſemper ſecutus eſt Senatus, & hic fuit primus articulus, ſup quo cõſului, poſt aſſumptas inſulas doctoratus, & ita fuit iudicatum. Vide quæ dixi infra quæſt. & verſ. Sed quid ſi poſthumus.

ADDITIONES.

a Clauſula codicillaris.) Ad tollendum efficaciam iſtius clauſulæ, & ſimilium, cautela eſt vt facias interrogare notarium de illar. clauſular. effectu, qui ſi neſciat reſpõdere, clauſulæ nil operabuntur, uide per Rip. in l. Centurio. ff. de vulg. & pupil. num. 88. qui nu. 80. dixit, quòd nihil debet operari, cum magis præſumatur appoſita ex ſtylo notarior. quàm ex mente teſtatoris ſi illius efficaciam ignorat, & idem tradit Gramma. deciſio. 62. num. 22. vbi dicit haud attẽdi; & hoc communiter approbari atteſtatur, poſt Curt. Iun. & Barb. ibi citatos, vnde nume. ſequen. requiri tenet, ꝙ apponatur de ordine, & voluntate teſtatoris: qua deficiente nil opitulari uoluit. Rip. ver. in re prędicta. num. 84. dicit hanc clauſulam multos operari effectus, videlicet contra omnes nullitates pręſentes & futuras, contra quas tamen, teſtator in ſpecie veriſimiliter prouidiſſet ſi de illis cogitaſſet. At ſecus ſi veriſimiliter in ſpetie haud prouidiſſet. Vt contra nullitatem teſtamẽti procedentem ex natiuitate poſthumi ignorãter præteriti, & hoc intelligi tribus modis nume. ſequentib. uide ibidem.

b Ignorabat.) Sed an tunc etiam legata renocentur, natiuitate poſthumi præteriti ignoranter, uide atque dic, ut per Ripam in l. ſi unquam, C. de reuocanda donatio. quęſtione 21.

c Clauſula codicillaris.) Aduerte, ꝙ clauſula codicillaris appoſita per uerba futuri tẽporis, non operatur, vbi teſtamentum rũpitur, natiuitate poſthumi ignoranter pręteriti, vt per Cor. in l. ſi quis agere, nume. 8. C. de codicilla. Item quòd nihil operetur quantum ad ipſam inſtitutionem inualida tam ratione præteritionis, uel exhæredationis, ſed ſolum ubi uitiatur ratione ſolemnitatis omiſſę, per Corn. in d. Auth. ex cauſa, num. 47. Sed an hæc clauſula operetur, ut rupto teſtamen. legata debeantur, uide per Roma. conſi. 122. 181. nume. 2. Rubeũ 112. & 125. atque per Afflic. deciſio. 125. in fin. & 96. ſub num. 3. ſed limita quando teſtamentum eſt nullũ alia ex cauſa quàm præteritionis vel exhæredationis, quia tũc lega-

legata haud debentur per Rui. conſi. 193. nu. 9. lib. 2. conſeruat tamen legata quando poſthumus fuit ignoranter præteritus. Frau. Are. conſi. 93. col. 3. Verum nihil operatur quando teſtator potuit mutare & nõ mutauit, per eundem Are. conſi. vlti. col. fi. & vide Rip. in repeti. l. Centurio, num. 44. cum ſeq. ff. de vulg. & pupil. Item nihil operatur, vbi adeſt defectus voluntatis. Bald. in l. 1. q. 4. de iure codicil. Deci. in cõſi. 394. nume. 9. Et de iſta clauſula dixi in collect. mea com. opin. verb. clauſula. vbi plenè, & plenius in tract. meo clauſula.

d Fecit magna legata.) Et an in præteritione poſthumi ignoranter facta conſeruentur legata in magna quantitate. Vide vtranque communem collec. mea commu. opi. in uerbo præteritio. nu. 2. 3. vbi adduxi Dec. referentem Doctores variantes in iſta quæſtione, quã limitat duobus in caſibus, quos apud eum videto.

Quæſt. XLVII.

SVMMARIVM.

1 *Filio à matre, vel aſcendentibus per lineam maternam præterito, an teſtamentum valeat.*

HACTENVS de filio per patrem præterito a dictum eſt, quæ omnia etiam in auo, & aliis aſcendentibus per lineam paternam locum habent. Quæro nunc, quid de filio per matrem, aut aſcendentes per lineam maternam præterito? & in hoc fac concluſionem, quòd mater tenetur inſtituere, vel exhæredare filium, aliàs ſi filius ſit à matre præteritus, teſtamentum eſt nullum, ita concludunt communiter ſcribentes, vt dicit Sapia in rub. C. qui admi. num. 58. Hanc tamen concluſionem intellige, vt procedat quando mater, vel auus maternus præterit filium, uel nepotem in teſtamento, nulla inſerta cauſa, nam eo caſu proculdubio teſtamentum eſt nullũ, & ita tenent communiter Doctores omnes vbiq; vt dicit Corn. conſi. 118. in littera A, lib. 2. Sed ſi in præteritione ſit inſerta cauſa legitima, eo caſu præteritio habetur pro exhæredatione, ita dicit glo. ordinaria, de qua ſupra in nonnullis locis feci mentionem, in §. exhæredatos, in verbo, Voluit. in Authen. de hęred. & Falcid. quæ in hoc eſt communiter approbata, vt dicit Bertrand. conſi. 1. nu. 4. lib. 2. in 2. parte, & conſi. 23. num. 2. eod. volum.

ADDITIO.

a De filio per patrem præterito.) Sed q̃ro hic quantum detrahet præteritus, quando reſtituit hæreditatem hæredi ſcripto? vide & dic vt per Iacobi. de S. Geor. in d. Auth. ex cauſa, num. 26. qui num. 30. ponit illam pulcherrimam dubitationem, An irrito teſtamento ex quo filius fuit ignoranter prę-teritus conſeruentur legata facta in teſtamento patris, de qua vide ibidem per eum, & per Rip. in allega. q. præced.

Quæſt. XLVIII.

SVMMARIVM.

1 *Filiis an liceat patrem, aut aſcendentes per lineam paternam, præterire, aut exhæredare.*

2 *Quid ſi teſtentur de peculio caſtrenſi, verſic. Et hæc omnia.*

1 QVÆRO nunc, quid econuerſo, an liceat † filiis exhæredare a aut præterire parentes ſuos? Reſpond. diſtinguendum eſt inter patrem, & aſcẽdentes p lineam paternam, & matrem, & aſcendentes per lineam maternam. Quòd ad patrem, & aſcendentes per lineam paternam, dic, quòd ſi pater eſt à filio exhæredatus, ſine cauſa, teſtamentũ eſt ipſo iure nullum; ſi verò eſt adiecta exhæredationi cauſa ingratitudinis, ualet teſtamentum mero iure, ſed ſi ipſa cauſa non probetur, poteſt a patre impugnari per querelam inofficioſi. Si autem pater ſit præteritus à filio in poteſtate, tunc ſiue adiecta ſit præteritioni cauſa, ſiue non, ſemper teſtamentum eſt ipſo iure nullum. Si uero ſit præteritus ab emancipato, tunc ſi non eſt adiecta cauſa, pariter teſtamentum eſt ipſo iure nullum, ſed ſi eſt adiecta præteritioni cauſa, ualet teſtamentum, ſed poteſt pater illud rumpere per contratabulas, & hæc eſt communis opinio, vt atteſtatur Gul. de Benedict. in prima parte repe. capi. Raynut. fol. 207. nu. 251. in fi.

Et

2 Et hęc † omnia intellige, ut procedant, non modò, ſi filius teſtetur de peculio quaſi caſtrenſi, de quo poteſt teſtari, non obſtante, quòd ſit filiusfamilias, vt dixi ſupra quæſtio. 18. Sed etiam ſi teſtetur de peculio caſtrenſi, nam hodie non poteſt filius in poteſtate condens teſtamentum de peculio caſtrenſi, vel quaſi, parentes ſuos præterire; aliàs ſi eos pręterierat, ſiue cum cauſa, ſiue ſine cauſa, teſtamentum eſt nullum: ſi vero eos exhæredet, eſt locus querelæ, ita tenet gloſſ. in l. fina. in verbo. Teſtamenta, C. de inofficioſo teſtamento, & ita communiter tenetur, vt dicit Fulgoſ. in repetitio. Authen. ex cauſa, numero 7. Hanc etiam opinio. dicit eſſe communem Alex. in l. nemo, in fin. C. qui teſtamen. face. poſſ. Iaſon in dicta l. fin. numero 5. C. de inofficioſo teſtamen. Curt. Iun. in dicta Authen. ex cauſa, num. 46. Ripa in l. Centurio, poſt numerum. 43. ff. de vulg.

ADDITIO.

a Et ſeptem cauſę ſunt ob quas licet filiis exhęredare parentes dixi ſupra quęſtio. 41. de quibus author infra ſe remittit, quęſt. ſequen. in fi.

Quæſtio XLIX.

SVMMARIVM.

Filijs an liceat matrem, uel aſcendentes per lineam maternam præterire, aut exhæredare.

Et quibus ex cauſis. Remiſſiuè.

QVO verò ad matrem, vel aſcendentes per lineam maternam. Dic, quòd filius nō poteſt matrem ſine cauſa pręterire, neque à legitima excludere, ita communiter tenetur, ut dicit Guliel. de Benedict. in ſecunda parte repeti. capi. Raynutius folio 46. poſt numero 30. Cæterum cum cauſa bene poteſt, & talis pręteritio pro exhęredatione habetur. §. ſancimus, in authen. vt cum de appel. cognoſc.

Quę autem ſint cauſę, propter quas filii poſſunt parentes exhęredare, aut pręterire, vide in d. § ſancimus, cum ibi no.

Quæſtio L.

SVMMARIVM.

1 *Fratre à fratre præteritus, aut exhæredatus, non impugnat eius teſtamentum, niſi in eo ſit inſtituta turpis perſona.*

2 *Et an rumpatur eo caſu in totum, an autem uſque ad legitimam tantum, uerſiculo. Sed quæro.*

3 *Et quid ſi aliquid legati nomine fratri reliquerit, deinde turpem perſonam hæredem inſtituerit, uerſic. Pone ergo.*

SVCCESSIVE ſi quęro, quid in collateralibus? Rń. q̀ in illis non eſt tractandum de pręteritione, aut exhęredatione: Non 1 enim † tenetur frater fratrem in teſtamēto hæredem inſtituere. Et ideo, ſiue frater a ſit præteritus, ſiue exhæredatus, *a* non poteſt aliquo modo teſtamentum fratris impugnare, vno tantum caſu excepto; quādo. ſcilicet frater aliquam turpem perſonam hæredem inſtituit, nam eo caſu datur fratri præterito querela inofficioſi, *b* & de his b omnibus habes tex. qui eſt elatus in hac materia in l. fratres, C. de inoff. teſt.

2 Sed quęro † nūquid per huiuſmodi querelam teſtamentum rumpatur in totum, an autem vſque ad legitimam tantum ipſius fratris, quæ eſt quarta pars totius hæreditatis, vt dixi ſupra hoc eo. lib. §. legitima? Reſpon. q̀ odio ipſius turpis perſonæ inſtitutę teſtamentum rumpitur in totum; & hæc eſt communis ſententia, vt dicit Iaſ. in d. l. fratres, nu. 8. quem refellit Affli. dec. 204. num. 2. & iudicio meo extra propoſitum, & ideo aduerte ne æquiuoces, vt faciunt multi in hoc articulo. Aut enim frater in ſuo teſtamento, in quo turpiter perſonam hæredem inſtituit, nihil fratri reliquit, & hic eſt vnus caſus, de quo loquitur Iaſ. in d. l. fratres, nu. 8. Aut vero aliquid reliquit, & hic eſt alius caſus, de quo loquitur Afflic. in loco præal. & de hoc tractat Iaſ. in d. l. fratres poſt nu. 2. ver. 3. extende, non autem, nu. 8. prout ipſe illum allegat, & de hoc ſtatim dicemus.

3 Pone ergo, † quòd frater in teſtamento aliquid legati nomine fratri reliquerit, deinde turpem perſonam hæredem inſtituerit. Quæro, nunquid hoc caſu, adhuc competet fratri querela ad reſcindendum teſta-

teſtamentum in totum, an autem ſolūmo-
do poterit agere ad ſupplementum legiti-
mæ? Reſpon.in hoc articulo variæ fuerunt
doctorum opin. nam aliqui tenuerunt, ꝙ
teſtamentum rumpatur in totum : & fuit
opi.Guliel.de Cun.in d.l.fratres, quam di-
* cit eſſe communem Iaſ.conſi.71.num.3.li.
1.Dec.conſ.530.num. 13. Cōtrariam vero a
opin. ſcilicet ꝙ hoc caſu ſolummodo age-
re poſſit ad ſupplementum legitimę,tenuit
Ang.in l.1.ff. de inoffi.teſtam.& hanc dicit
* eſſe magis communem opi.Pariſ. conſi.64.
* num.26.lib.3. & ſecundum iſtam opi. An-
ge.in facti contingentia iudicauit conſiliū
Neapolitanum , teſte Afflic. in allega.deci.
204.& certe licet hæc opi.videatur ęquior,
quia magis fauet teſtamento, nihilominus
mihi ſemper placuit contraria opi. ſcilicet b
ꝙ rumpatur in totum . Nam diſpoſitio l.
fratres, non ſolum fundatur in fauore fra-
tris,ſed etiā in odio perſonæ inſtitutę; neq;
verum eſt, quòd ita tenendo,eſſet melioris
conditionis frater,quàm filius,quia immo
idem eſſet in filio, ſi nō eſſet inſtitutus,ſed
tantum legati nomine aliquid ei relictum
fuiſſet,nam,& ipſe proculdubio impugnat
teſtamentum in totum , non autem petit
ſupplementum legitimæ, vt dixi ſupra qō.
38. & licet fauendū uideatur diſpoſitioni
teſtatoris,tñ vbi cauſa rationabilis eſt,vt in
hoc caſu , in quo teſtator prætulit turpem
perſonam fratri,potius eſſet fauendum illi,
qui ab inteſtato fuiſſet ſucceſſurus, & ſi ca
ſus contingeret,ita conſulerem, & iudica-
rem,licet Cur.Iun.in dicta l.1.nu.6. dicat,
ꝙ requiſitus, vt cōſuleret, in caſu quo ſcri-
pſit Dec.in allegato cōſi.530. recuſauit cō-
ſulere. Poſſent tamen in hoc propoſito con
ſiderari tres caſus,& hoc modo diſtinguē-
do omnes opi.ad concordiam reduci. Aut
in teſtamento,in quo turpis perſona eſt in-
ſtituta nihil relictum eſt fratri, & tunc per
querelam rumpit teſtamentum in totum ,
& ita procedit, quod dictum eſt ſupra ver.
Sed quæro.Aut reliquit aliquid,ſed non ti-
tulo inſtitutionis,& tūc pariter rumpit to-
tum, ad exemplum deſcendentium. Licet
enim regulariter in collateralibus non ſit
neceſſarius titulus inſtitutionis , neque eis
aliqua legitima debeatur,eſt tamē ſpeciale,
vt dixi,quando turpis perſona eſt inſtituta,
quia eis debetur legitima, & conſequenter
nō eſt impertinens dicere, ꝙ talis legitima
ſit eis relinquenda titu. inſtit. & ita proce-
dat opi.Guliel. de Cun. quam ego ſequor.
Aut vero,& hic eſt tertius caſus,reliquit ti-
tulo inſti.ſed minus legitima, & tunc pro-
cedat opi.Ang.& ſequacium. Cogita.

ADDITIONES.

a Siue exhæredatus.) Pone frater contra fratrem commiſit cauſam vnam de cauſis ingratitudinis,de quibus in Auth. de nupt. §. ingratitudinem . Et frater contra quem commiſſa fuit ingratitudo non fecit teſtamentum , an frater ingratus ſuccedet ei? vid.per Iac.de S.Geor.Auth.non licet , nu. 2.C.de liber.prætc.vbi ꝙ ſic, ex quo cenſetur ſibi remiſſa iniuria, cum non condiderit teſtamentum .

b Querela inofficioſi . Verum ſcias, quòd vbi frater fratribus fecit legatum , quòd tunc iſtis fratribus legatariis haud poteſt competere querela etiam turpi perſona inſtituta , ſed ſolum agere poſſunt ad legitime ſupplementum: commune dixi,in collecta mea commu. opin. verb. frater,quod author in fi. plenè tractat,ſed nunquid cōſeruabuntur legata , ſi frater expugnet teſtamentum in quo turpis perſona ſit inſtituta , uide per Iaco. de S. Geor. in allegata Auth.ex cauſa,num.37.

Quæſtio LI.

SVMMARIVM.

De præteritione patroni per libertum in teſtamento facta.

ESSET etiam hoc loco aliquid dicendum,de præteritione patroni per liberum in teſtamento facta, ſed quia hæc materia patroni & liberti ferè in deſuetudinem abiit, remitto te ad notata in §.ſed noſtra. inſti.de ſucceſ. liber. cum ſimilibus.

Quæſt. LII.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum nullum ex cauſa præteritionis vel exhæredationis hodie annullatur, quantum ad inſtitutionem,cætera autem firma maneat,*

maneat, ex diſpoſitione authen.ex cauſa.C. de libe.præte.

2 *Quid in præteritione facta per patrem aut alios aſcendentes per lineam paternam, verſ. Et quia.*

3 *Quid in præteritione filij poſthumi, verſiculo. Item quæro.*

4 *Quid ſi huiuſmodi poſthumus ſit ignoranter præteritus, verſiculo. Sed quid ſi poſthumus.*

5 *Quid ſi ſit præteritus frater, & turpis perſona inſtituta, verſi. Sed quæro.*

6 *Quid ſi exhæredatio facta ſit cum cauſa, quæ tamen deinde probata non fuerit, verſiculo. Sed nunquid.*

PRæcedentibus quæſtionibus viſum eſt, quemadmodum teſtamẽtum ex cauſa præteritionis,
a vel exhæredationis, a reddatur
nullum, vel impugnari poſſit. Nunc ſciendum eſt, quòd licet ſecundum iura antiqua teſtamentum annullaretur in totum, ſcilicet tam reſpectu inſtitutionis, quàm legatorum, & aliorum quæ in ipſo teſtamento
1 continentur. Hodie tamen † quo ad inſtitutionem bene annullatur, iuxta diſpoſitionem iuris antiqui, ſed cætera in teſtamento contenta firma manent, & hoc ex diſpoſitione vulgatæ Auth. ex cauſa. ſupra multoties allegata; & ita tenent communi-
* ter omnes nemine diſcrepante, vt dicit Pariſ. conſi. 60. num. 36. lib. 2. & conſi. 64. nu. 2. eodem volum. Ex quo enim iniuria facta filio prҿterito, vel exhæredato, erat tantum circa inſtitutionem, valde rationabile fuit, vt in ea tantum parte annullaretur, in qua peccatum fuerat.

2 Et quia hæc † materia ordinaria in ſcholis, eſt valde trita, breuiter attingendo tantũ principales concluſiones doctorum, dico, ꝙ diſpoſiti. d. Auth. proculdubio locum habet in præteritione facta de filio, per matrẽ aut alios aſcendentes per lineam maternã, quæ quidem præteritio, ſi facta ſit cum cauſa, habetur pro exhæredatione, vt dixi ſup.
* q. 47. & ita tenent communiter omnes ſcribentes, vt dicit Pariſ. in dicto conſi. 60. numero 12. ita etiam communiter teneri affirmat Imo. in l. filio præterito, nume. 30. ff. de iniuſto rupto. Sed quid in præteritione facta per patrem, vel alios aſcendentes per lineam paternam? Reſpond. aliqui dixerunt, ꝙ non, ſed ꝙ tantummodo locũ habet in præteritione materna, & hanc opinio. dixit tenere Doctores omnes Cyn. in d. l. filio præterito, ff. de iniuſto rupto. Sed in hoc Cyn. uerum non dixit, ut affirmat Bal. in d. l. filio præterito, poſt numerum 2. quem refert, & ſequitur Imo. in ead. l. filio prҿterito, poſt numerum 7. Tenendum eſt igitur, quòd diſpoſitio d. Authenticæ locũ habet, etiam in filio à patre præterito, quã opinionem dicit eſſe communem Imo. in d. l. filio præterito, nume. 11. & ſeq. & hæc concluſio locum habet, ſiue talis filius à patre præteritus, ſit in poteſtate patris cõſtitutus, ſiue ſit emancipatus; & ita in filio in poteſtate concludit Barto. in d. Auth. ex cauſa, num. 2. & eſt communis opi. vt dicit Alex. in d. Auth. ex cauſa, nu. 15. Cor. conſi. 188. col. 2. in littera D, lib. 2. Iaſ. in d. Auth. ex cauſa, num. 4. Idem in filio emancipato tenet Bart. in d. Authen. ex cauſa, num. 8. & ita communiter teneri atteſtatur ad Apoſtil. ad Barto. ibi pariter ſub nume. 8. Hanc etiam eſſe communem ſentẽtiam dicit Iaſ. in eadem authen. ex cauſa, num. 7. Eſſet. n. valde inconueniens, vt eſſet melioris conditionis filius emancipatus, quàm ſuus. Et licet circa hæc multa diſputando dici poſſent, tamen in practica temerarium eſſet illa in dubium refricare.

3 Item quæro † an diſpoſitio d. Auth. locum habeat tam in præteritione filii iam nati, quã in prҿteritione poſthumi? Reſpõ. quòd ſic, & quòd habeat locum in præteritione filii iam nati à patre ſcienter facta, tenuit Bart. in d. Auth. ex cauſa. nu. 4. & hҿc eſt communis ſententia, vt ait Curt. Iun. in d. Authen. ex cauſa, nu. 6. & ſequen. Quòd autem habeat locũ etiam in præteritione poſthumi, tenuit Bart. in ea. Auth. ex cauſa, nu. 6. licet loquatur, quando ſciẽter fuit ꝑteritus, & ita communiter teneri atteſtatur Imola in c. cum eſſes, nu. 26. de teſtam. Hanc etiam opin. dicit eſſe cõem Alex. in d. auth ex cauſa, nu. 17. Cor. in d. conſ. 158. col. 4. in littera R, lib. 2. & conſi. 244. in littera G, eo. vol. Iaſ. in d. auth. ex cauſa, nu. 2. Bertran. conſi. 150. num. 1. lib. 3. in 2. parte. Curt. Iun. in d. auth. ex cauſa, nu. 12. & ſeq. Pariſ. conſi. 60. nu. 9. lib. 2. & conſi. 64. num. 6. eo. vol. & hoc ferè omnes fatentur.

4 Sed quid † ſi poſthumus ſit ignoranter
a præteritus, a nunquid etiam hoc caſu locũ habebit diſpoſitio d. Auth. ex cauſa? Reſpõ. ꝙ in hoc articulo Doctores fuerunt multum

tum uariii,multi enim tenuerunt,ꝙ etiam hoc caſu locum habeat,& hanc opin. dicit eſſe communem Patiſ.in d.conſi.60.num. 13.& conſi.61.num.14.eo.lib.& in d.conſ. 64.nu.8.Contrariam uero ſententiam,ſcilicet,ꝙ imò diſpoſitio d.Auth. non habeat locum,ubi poſthumus ſit ignoranter præteritus,tenuit Bar.in d.Auth.ex cauſa,nu.4. * & hanc opin.dicit eſſe magis communiter approbatã.Iaſ.in d.Auth.ex cauſa,nu.3. & ſeq.qui refert Bertr. conſi.150.nu.2. lib. 2. in 2.parte. Hanc etiam dicit eſſe magis cõmunem Are.conſilio 150. quod eſt conſ.vltimum,prout illum refert Tiraq.in repet. l.ſi unquam.in verbo,Donatione largitus, num.263.Gul.de Bened. in 1.parte repeti. c.Raynu.fol.204.nu.232.& ſeq. Cur. Iun. in d.Auth.ex cauſa,nu.17.Apoſtil.ad Bart. in d.Auth.ex cauſa,ſub num.4.& hæc opi. mihi ſemper placuit, tanquam verior, & æquior,& magis fauens filiis, & adhærens veriſimili menti teſtatoris, quæ etiam proculdubio eſt magis communis, & ideo ab ea in practica non recedas,ſi uis recte iudicare: & in hoc propoſito uidenda ſunt ea, quæ dixi ſupra q.46.verſi. Et hæc quidem. quæ omnia poſſunt ad hanc quæſtionem ſatis accommodari.

5 Sed quæro † tu ſcis, quòd frater præteritus à fratre,ſi turpis perſona ſit inſtituta, poteſt teſtamentũ fratris per querelam reſcindere,ut dixi ſupra q.50. Nunquid etiã hoc caſu erit locus diſpoſitioni.d. Auth.ex cauſa,vt ſcilicet legata, b & cetera in teſtamento ipſo contenta præter inſtitutionem conſeruentur? Reſpõ.Hæc eſt ardua quæſtio, & quæ indigeret deciſione Imperatoris,ut ſentire videtur Saly. in l.fratres, nu. * 9.C.de inoffici.teſtam. Communis tamen ſententia videtur eſſe, ꝙ iſto caſu non habeat locum diſpoſitio d.Auth. ſed quòd ſimul cum inſtitutione omnia corruant, teſte Iaſo.in d.l.fratres,nume.3.Quæ tamen opin.mihi ſemper uiſa fuit terribilis.Videtur enim (iudicio meo) valde iniquum, ꝙ filius præteritus rumpens teſtamentum paternum teneatur præſtare legata, & fideicommiſſa,non autem frater rumpens teſtamẽtum fratris,& ſic quòd collaterales ſint melioris conditionis, quàm deſcendentes. Nec quidquam facit, quòd in correctoriis non fiat extenſio, etiam ex maioritate rationis,quia poſſet dici,verba ipſius Authenticæ eſſe generalia,& abſque ulla extenſione comprehendere caſum noſtrum.Præterea illa concluſio, quòd in correctoriis nõ admittatur extenſio etiam ex maioritate rationis,non eſt ſine controuerſia, & multi atteſtantur commun.opi. eſſe in contrarium,& habet etiam multas limitationes, quæ poſſunt ad hoc propoſitũ optime accommodari,vt latè dixi ſupra lib.1.Ideo ſi caſus contingeret in facto,credo, quod nõ peccaret mortaliter iudex, qui iudicaret contra hanc communem ſententiam.

6 Sed nunquid † generaliter quocunque modo teſtamentum impugnetur ex cauſa exhæredationis, habebit locum diſpoſitio d.Auth.ex cauſa? Reſp.quòd in hoc articulo aliquando fuerunt opin.Nam gloſ.communiter tenuerunt, vbi exhæredatio facta eſt cum cauſa,quæ deinde non probatur legitima (quo caſu teſtamentum reſcinditur per querelam inofficioſi,tanquam conditũ a demente) quod nõ ſit locus diſpoſitioni d.Auth.& hanc opin. dixit eſſe communẽ. Signor.conſi.17.num.8.in fi. prout illũ refert Cur.Iun.in Auth.ex cauſa,nu.68.Contrariam autem ſententiam, ſcilicet, quòd ſiue exhęredatio facta ſit non inſerta cauſa legitima ſiue cauſa ſit inſerta,ſed per hęredem non probata,ſemper ſit locus diſpoſitioni d.Auth.tenuit Bar.in d.Auth. ex cauſa,num.9.& quidquid dicat. Signor. in allega.conſ. ita communiter tenetur,vt affirmat Cor.in d.conſi.158.col.5. in litera T. lib.2.& conſi.225.in litera E,lib.5.Iaſon.in Auth.ex cauſa.poſt nu.8.verſ. Sequitur tex. Hanc etiam opi.dicit eſſe communẽ Imol. in d.l.filio pręterito,nu.32.ff.de iniuſ. rup. Alex.in d.Auth.ex cauſa,nu.18. Vtroque.n. caſu militant verba ipſius Authent. & eadem quoque ratio.

ADDITIO.

a Ignoranter pręteritus.) Sed an in pręteritione poſthumi ignorãter facta,conſeruentur legata in magna quantitate facta, dixi in collect. mea com. opin. in verbo,pręteritio,ſub nu.2.3.quòd etiam notaui, ſupra ſub quęſt.46.

b Legata.) Et ꝙ teſtamentum in quo inſtituta ſit turpis perſona infirmetur nedum quo ad inſtitutionẽ: ſed etiam quo ad legata,& fideicommiſſa, cõmune dicit Rol. in conſi.87.nu.11.lib.3. vbi clauſula codicillaris tunc nil operatur,nu.12.

Quæ-

Quæſt. LIII.

SVMMARIVM

Inſtitutio facta in re certa, an ſuſtineatur ex diſpoſitione auth. ex cauſa.

SED quia tex. in d.auth. dicit, ꝙ
teſtamentum irritatur, quantũ
ad inſtitutionem; Quæro, nun
quid irritetur etiam inſtitutio
a facta in re certa? *a* Reſpond. quòd quate-
nus talis inſtitutio ſapit vim legati, ſuſtine
tur ex diſpoſitione d.authen. quatenus au-
tem poteſt habere vim inſtitutionis, annul
latur, ita tenet Bartol. in d. auth. ex cauſa,
num. 15. & eſt communis opin. dicit Alex.
in ea. auth. ex cauſa, num. 7. Rubeus conſil.
163. num. 6. Ideo ſi pater, præterito filio,
iuſtituat aliquem in re certa, nullo dato co
hærede de vniuerſali, iſte inſtitutus in re
certa habeat ſolummodo illã rem, in qua
fuerat inſtitutus, quatenus autem potuiſſet
per ius accreſcendi habere reliquum hære-
ditatis, non ſuſtinetur eius inſtitutio. Vide
in hoc propoſito quando inſtitutus in re
certa, ſit loco legatarii, vel loco hęredis, quę
dixi ſupra §. Inſtitutio.

ADDITIO.

a Facta in re certa.) Item quòd inſtitutio
de re certa facta in teſtamento, ratione præ
teritionis vel exhæredationis, ſi ſapiat na-
turam vniuerſalis inſtitutionis ex iure ac-
creſcendi, irritetur: ſi naturam legati cõſer-
uetur, commune etiam dicit Iacobi. de S.
Georg. in d.authen. ex cauſa, ſub num. 18.
& an inſtitutus in re certa habeat benefi-
cium. l. fi. C. de edic. di. Adri. toll. communẽ
dixi in collecta mea com. opin. verb. inſtitu
tus. nu. 1. dic vt ibi. Et num. 2. dixi, An inſti-
tutus in re certa nullo dato hærede vniuer
ſali, ſi teſtator expreſſe prohibuit ne ipſa
inſtitutio trahatur ad alia bona, ſuccedat
nedum in illa re certa, verum etiam in om
nib. quia teſtator non poteſt decedere pro
parte teſtatus, atque pro parte inteſtatus:
vbi ampliatur, & limitatur. Et num. 3. dixi
communem eſſe quod inſtitutus in re cer-
ta non habet actiones hæreditarias actiue
& paſſiue, & num. 4. commune dixi quòd
inſtitutus in re certa, ſeu in quota bonor.
poſſit propria authoritate apprehendere
relictum ſibi factum. Et num. 5. commune
dixi quod inſtitutus in re certa non habet
ius accreſcendi, inſtituto vniuerſali repu-
diante. Item & quòd poteſt propria autho
ritate capere.

Quæſtio LIIII.

SVMMARIVM.

1 *Legata ſeu fideicommiſſa vniuerſalia, nunquid ſuſtineantur ex diſpoſitione authen. ex cauſa.*
2 *Et an ſubſtitutiones pupillares vel exemplares, verſic. Quæro etiam.*
Quid ſi factæ ſint ipſomet filio præterito, ibidem.
3 *An legata facta ipſi filio præterito, verſi. Præterea quæro.*
4 *An legata facta turpibus perſonis, verſ. Item quid dicendum.*
5 *Quid de legatis factis in codicillis, verſic. Sed pone.*
6 *An huiuſmodi legata quæ ſuſtinentur, ex diſpoſitione d.auth. ex cauſa petantur ex teſtamento, vel tanquam ab inteſtato, verſic. Pro complemento, Remiſſiuè.*

NVNC videndum eſt, quia tex.
in d.authen. ex cauſa. ſimplici-
citer dicit, cætera firma ma-
1 neant, an † generaliter omnia
contenta in teſtamento præter inſtitutio-
nem ſuſtineantur? & quidem de relictis
particularibus, nulla eſt inter Doctor. con-
trouerſia. Sed quid in legatis, vel fideicom-
miſſis vniuerſalibus? Reſpond. quòd etiam
illa ſuſtineantur ex diſpoſitione d. auth. ita
tenuit Bart. ibi, nume. 18. & ad hoc allegat
glo. in l. ita tamen, §. quoties, in verbo, Com
pelli debet, ff. ad Trebell. quam dicit eſſe
* communiter approbatam Socin. conſ. 92.
num. 3. lib. 4. Et ita communiter teneri at-
teſtatur Imo. in d. l. filio præterito, poſt nu-
mero 36. verſic. an autem comprehendat,
Claud. in d. l. ita tamen, quam legit, cum l.
omnibus, §. quoties, num. 3. Hanc etiam di-
cit eſſe communem opin. Alexan. in d.au-
then. ex cauſa, num. 8. Iaſ. in d. auth. ex cau-
ſa, poſt num. 6. ver. Quinta limita. & num.
11. Dec. conſ. 86. num. 4. Guli. de Benedic.
in prima parte repe. capit. Raynutius, fol.
205. num. 237. Curt. Iun. in d.authen. ex

cauſa, poſt nu.54. verſ. Tertiam concluſionem. Pariſ.conſ.60.nu.11.lib.2.& conſ.61. nu.11.eo.vol.& conſ.64.nu.8.eod.vol. Talia.n.fide.cõmiſſa nõ impediunt ſucceſſionẽ inteſtati, & ideo, ſicut filio inſtituto potuiſſet imponi onus fideicõmiſſi, neq; propterea illi diceretur eſſe facta aliqua iniuria; ita ẽt dẽt in prędiudiciũ pteriti ſuſtineri, cui ſatis eſſe dẽt, ſi inſtitutio ipſa corruit.

2 Quæro etiam † nunquid ſuſtineãtur ſub-
a ſtitutiones pupillares, *a* & exemplatiè factę filiis in ipſo teſtamento? Reſpon. ꝙ ſic, ita tenet Bart. in d.auth.ex cauſa, nu.16.& ita magis cõmuniter tenetur, vt dicit Bertran. conſ.139.poſt num.1.lib.2.in 2.par. Hanc etiam opin. dicit eſſe communem Imo. in c.Raynutius, nu.99. de teſtam. Alex. in l.1. §.fin.nu.5.de vulga. Iaſ.in d.auth.ex cauſa, nu.10.Claud.in d.l.1.§.fi.nu.3. Tales enim ſubſtitutiones nõ impediunt ſucceſſionem ab inteſtato, vt ſuperius de fideicommiſſo dictum eſt. Quæ quidem concluſio ſatis de plano procedit quãdo talis ſubſtitutio pu-
b pillaris eſt facta alteri filio. *b* Sed quid ſi facta ſit ipſimet filio præterito? Reſp. quòd pariter ſuſtinetur; & iſta eſt cõmunis opin. vt dicit Claud.d.§.fin.nu.5.Gul.de Benedi. in 2.parte rep.c.Raynutius, fol.39.poſt nu. 66. Nam pupillaris ſubſtitutio concernit fauorem illius, cui facta eſt, merito ab eo non rumpitur. Secus ergo dicendum eſt in vulgari ſubſtitutione, per quam directo ſuccedițur ipſi teſtatori, illa enim proculdubio irritatur, ſicut, & inſtitutio; aliàs hoc caſu diſpoſitio ipſius auth. redderetur eluſoria, quia ſubſtitutus vulgaris admitteretur in defectum inſtituti, & filius præteritus adhuc remaneret excluſus.

3 Præterea † quæro, nunquid ſuſtineantur
c etiam legata facta *c* ipſi filio præterito, vel exhæredato? Reſpon. ꝙ non, ita tenet Bar. in d.auth.ex cauſa, nu.19.& eſt communis opin. teſte Rom. conſ.516. num.10. quem refert Gozad.conſ.49.num.19.Corn.conſ. 62.col.2.in littera F, lib.2.Iaſ.in d.auth.ex cauſa, num.14.& ſeq. Ripa in l.2.poſt num. 33.ff.de vul.Io.Nic.Arelaten.in 2.cõſ.poſito poſt tit.de ſecun.nup.num.3. Qui enim teſtamentum impugnat, indignus eſt, vt aliquid ex eo conſequatur.

4 Item quid † dicendum de legatis, quæ in ipſo teſtamento facta ſunt per teſtatorem turpibus perſonis, nunquid, & ipſa ſuſtinentur ex diſpoſitione dictæ Authẽticæ, ex cauſa? Reſpon. ꝙ non, & eſt communis opin. vt atteſtatur Rubeus in repe. l.Titia. §.Imperator, nu.82.ff.de leg.2. Sũt enim huiuſmodi perſonæ legibus odioſæ. l.fratres, C. de inoff.teſt.& faciunt in propoſito ea, quę dixi ſupra q.52. ver. Sed quæro.

5 Sed pone † teſtator fecit codicillos, in quib. multa legata fecit diuerſis perſonis, deinde condidit teſtamentum, in quo filiũ præterit, vel nulliter exhæredauit. Modo filius impugnat teſtamentum. Quæro, an ex diſpoſitione auth.ex cauſa. ſuſtineantur etiam illa legata facta in codicillis? Reſpon. quòd ſic, ita tenuit gloſſ. in l.1.in verbo, Literas, C.de codici. quam dicit eſſe communiter approbatam Cur.Iun.in d.authen.ex cauſa, poſt num.62. Semper enim, quando quis decedit teſtatus, codicilli, ſiue ante teſtamentum, ſiue poſt teſtamentum conditi ſint, accipiunt robur à teſtamento, & ab ipſo pendere dicuntur, merito de iſtis legatis idem eſt iudicandum ac ſi in ipſomet teſtamento relicta fuiſſent.

6 Pro complemento † huius materiæ, quęro, nunquid legata, quæ ſuſtinentur ex diſpoſitione d.auth.ex cauſa, petantur actione ex teſtamento, an autem tanquam ab inteſtato, dixi ſupra. §.legatum.

ADDITIONES.

a Subſtitutiones pupillares.) Et quod tametſi hæreditas patris haud fuerit adita, ſubſtitutio pupillaris nihilominus confirmetur per auth.ex cauſa. commune dixi in colle.mea com.opi.verb.ſubſtitutio.nu.77.

b Facta alteri filio.) Commune hoc ẽt dicit Iaco.de S.Geor.d.auth.ex cauſa. nu.21. qui nu.ſeq.dicit idem de facta filio in poteſtate præterito. dixi etiam in collect. mea commu.opinio.verb.ſubſtitutio.

c Legata facta.) Sed nunquid legata & fideicõmiſſa debeantur ex teſtamento imperfecto ſi perſonis teſtatori coniunctis vel ab eo valde dilectis ſint relicta, dixi in collec. mea com.opin. verb.legatum.num.41. vbi communem dixi quòd debeantur.

Quæſt. LV.

SVMMARIVM.

1 *In teſtamento regulariter interuenire debent ſeptem teſtes.*

2 *An fœmina poſſit eſſe teſtis in teſtamento, verſ. Scias tamen.*
3 *Quid de iure canonico, verſic. Sed quid de iure.*
4 *Quid in teſtamento inter liberos, verſ. Quæro etiam, Remiſſiuè.*
5 *Quid in teſtamento militis, verſic. Sed hic quæro.*
6 *An in codicillis, verſiculo. Item quæro. Remiſſiuè.*
7 *Monachi, & mendicantes nunquid poſſint in teſtes adhiberi in teſtamento, verſic. Vlterius quæro.*
8 *Legatarius an poſſit eſſe teſtis in teſtamento, verſ. Præterea quæro.*
9 *Filius an poſſit pro patre teſtificari in teſtamento, verſ. Sed nunquid.*
10 *Teſtis inhabilis, qui communi opinione reputatur habilis, poteſt in teſtamento adhiberi, ver. In hoc etiam.*

Ex his, quæ proximis quæſtionibus tractata ſunt, habes ſatis declaratum primum requiſitum ad teſtamenti validitatem, ſcilicet inſtitutionem hæredis. Nunc,
1 ad alia tranſcundo, † ſcire debes, quòd regulariter in teſtamento debent interueni-
a re ſeptem teſtes, *a* l. hac conſultiſſima, C. de teſtam.
2 Scias tamen, † quòd licet regulariter omnes perſonæ tam maſculi, quàm fœminæ, poſſunt eſſe teſtes in quolibet actu humano, modò aliàs ſint idonei; tamen in teſtamento eſt ſpeciale, quòd aliquæ perſonæ interuenire non poſſint, de quibus in l. qui teſtamento, la ſeconda, ff. de teſtamen. & ſi-
b milibus. Et in primis mulieres, *b* non poſſunt ad condendum teſtamentum in teſtes adhiberi, & hoc quidem de iure ciuili eſt expeditum; eſt enim de hoc tex. expreſſus in d. l. qui teſtamento. §. mulier. & ratio eſt, quia mulier eſt fragilis, & corruptibilis, vt dicit gloſſ. in dicto §. mulier, in verbo. non poterit. quam omnes Doctores ſequuntur nemine diſcrepante, dicit Bellon. conſilio 14. numero 8. & quotidie docet experientia, ideo lex in actu adeo præiudiciali, & in quo ſæpe ſolent committi falſitates, & fraudes, de eius integritate non confidit.
3 Sed quid † de iure canonico? *c* Reſpon. ſi
c quæratur de teſtamento condito ad pias cauſas, res non habet difficultatem, quia in illo abſolute mulier poteſt teſtificari, vt dixi ſupra quæſtione ſexta, verſiculo. Tertiò infertur, & ita obſeruandum eſt in vtroque foro. Sed quid ſi teſtamentum ſit cõditum ad cauſas profanas, nunquid mulier de iure canonico poterit in eo teſtis adhiberi? Reſpon. quòd in hoc articulo Doctores ſunt varii. Multi enim tenuerunt, quòd ſic, & hanc opinionem dicit eſſe communem Pariſ. conſilio 51. numero 16. lib. 3. Crotus de teſtibus. in prima parte, numero 10. prout illum refert Didacus in dicto capit. cum eſſes, numero 14. de teſtamen. Multi etiam tenuerunt contrarium, ſcilicet quòd immo etiam de iure canonico mulier in teſtamento condito ad cauſas profanas non poſſit eſſe teſtis, & hanc opinionem dicit eſſe communem Alexan. conſilio 84. in fine, libro 2. prout illum refert Ioan. Dilec. de arte teſtandi, titu. 2. caut. 2. num. 7. Ego tamen non reperio Alexand. in allegato conſilio 84. quod eſt duplicatum in conſilio 177. lib. 2. atteſtari de communi opinio. licet numero 5. videatur hoc ſentire, & alleget plures authoritates pro hac parte. Forte melius in propoſito poſſet allegari idem Alexand. conſilio 70. numero 13. eodem volumine ſecundo, quod eſt appendix, ſiue confirmatio illius conſilio 84. ſupra allegati, vbi hoc idem tenet, & valde miratur de quodam conſulente, qui dixerat communem opinio. eſſe in contrarium. Hanc etiam opinio. dicit eſſe communem Bellon. conſil. 14. poſt numerum 8. quam ego etiam ſequor, tanquam veriorem, & magis communem. Vbicunque enim non reperitur aliqua diſpoſitio iuris ciuilis expreſſe immutata à iure canonico, non debemus inducere repugnantiam inter ius canonicum, & ciuile, vt dixi ſupra lib. 1.
4 Quæro etiam, † quid in teſtamento con-
d dito inter liberos, *d* an in eo poſſit mulier in teſtem adhiberi? dixi ſupra q. 8. ver. Secundo infertur.
5 Sed hic quæro etiam, † an in teſtamento militis mulier poſſit eſſe teſtis? Reſpon. quòd ſic, & eſt communis ſententia, vt dicit Bauer. in §. planè, num. 5. Inſtitu. de teſtamen. milita. Eſt enim in teſtamento militis remiſſa omnis ſolemnitas iuris ciuilis, vt dixi ſupra q. 15.
6 Item quæro, † an mulier poſſit eſſe teſtis in codicillis? dixi ſupra §. codicillus.

7 Vlterius quæro † nunquid monachi, & e fratres e mendicantes poſſunt in teſtamentis teſtes adhiberi? Reſpondeo quòd ſic, & ita ſe habet communis obſeruatio, & cõſuetudo, vt atteſtatur Natta in repe.§. ex imperfecto, poſt nu. 181. ſubdens, ꝙ eſt valde rationabilis, quia ſolent, à teſtatoribus adhiberi tanquam legaliores ſub ſpe, ꝙ eorum voluntates non reuelent, licet quandoque contrarium contingat.

8 Præterea † quæro, nunquid legatarius f f poſſit eſſe teſtis in teſtamento? Reſpõ. aut quæris, an ſi in numero ſeptem teſtiũ, qui fuerunt adhibiti in teſtamento, reperiatur aliquis deſcriptus, cui teſtator in teſtamento legatum reliquerit, an teſtamentum ipſum valeat, tanquam confectum cum ſolemni numero teſtium, & dic, ꝙ proculdubio teſtamentum erit nihilominus validũ, & ſolemne, d.l. qui teſtamento, la ſecunda. in princi. ff. de teſtam. Aut quæris, ſi agatur de probando per teſtes ipſo teſtamento, vel legato, an legatarius ſit idoneus teſtis, & in hoc remitto te ad ea quæ late dixi ſupra li. 2. §. teſtis.

9 Sed nunquid † filius poterit pro patre teſtificari in teſtamento? Reſpon. abſolute, ꝙ non, ſiue filius ſit in poteſtate, ſiue emancipatus, & ſiue pater condat teſtamentum, ſiue ipſe pater ſit ab alio hæres in teſtamento inſtitutus, ita tenet Bar. in d.l. qui in teſtamento. §. quæcunque. num. 2. & eſt communis opin. vt dicit Aret. in eo. §. quæcunque, poſt num. 6. verſic. & contra illam. & merito filius eſt in hoc ſuſpectus, cum ſecundum communes regulas cẽſeatur vna, & eadem perſona cum patre.

10 In hoc etiã † propoſito nota, vnũ quod ſuperioribus diebus contingit in practica, g ꝙ ſi aliquis aliàs inhabilis g adhibeatur in teſtem in teſtamẽto, puta, quia ſit infamis, vel ſeruus, qui tamen nõ ſic reputabatur cõmuni opinione pro ſeruo neque pro infami, valet teſtamentum, ita dicit glo. notab. in l. cum lege, in gl. fin. in fi. ff. de teſtamen. quam ſequuntur communiter ſcribentes, vt atteſtatur Alexan. in l. 1. num. 11. C. de teſtam. Semper enim inclinare debemus in ſententiam, ſecundum quam vltima teſtatoris voluntas conſeruatur, & ſuſtinetur.

ADDITIONES.

a Septem teſtes.) Hic adde quod teſtamentum, in quo ſeptem teſtes de ſolennitate requiruntur: quod ſi vnus deficiat haud valet, commune Maran. in eius Specu. praxis ciuilis, §. iudicii tela aggreditur, poſt num. 22. etiam quando numerus ſufficiens haberi haud potuit. Item etiam tempore peſtis per Duran. de arte teſt. caut. 2. vi. ibid.

b Mulieres) Vide de hoc in colle. mea commun. opi. in verbo, Fœmina. num. 6. atque in verb. teſtis, num. 35. Vbi etiam neque in teſtamento, neque in chirographo, neque in criminali eſſe poſſunt teſtes.

c De iure canonico.) Adde & vide p Diaz. regula mihi 482. vbi retulit Dec. in regula fœminæ. ff. de regu. iur. quatuor modis limitantem.

d Inter liberos.) Hic aduerte, quòd illud non procedit vbi præcederet aliud ſolenne teſtamentum inſtitutis extraneis, quia tunc ſecundum niſi ſolẽne, non tollit primum, per Nat. conſ. 142. nu. 2.

e Fratres.) Et quòd fratres prædicatores poſſint eſſe teſtes in teſtamento in quo eorum eccleſiæ aliquid relinquitur, commune etiam habetur per Dec. in conſ. 62. col. 1. quod dixi in collect. mea commu. opi. Verb. fratres, nu. 4.

f Nunquid legatarius.) Et quod legatarius indiſtincte pro hærede in teſtem admittatur, commune dicit Alexand. in l. dictantibus, numero 2. C. de teſtamen. commune, & fuſius dixi in collect. mea. commun. opinio. §. legatarius, numero tertio, vide ibidem.

g Aliquis aliàs inhabilis.) Item quòd teſtis rogatus à teſtatore ex quo eius fides fuit approbata haud amplius queat reprobari, vide per Alexandrum conſilio 54. in fine, volumine tertio, vbi Clar. hic adnotaui.

Quæſtio LVI.

SVMMARIVM.

1 *Regulariter in teſtamento interuenire debent ſeptem teſtes.*

2 *Et an huiuſmodi numerus teſtium ſit de ſubſtantia ipſius teſtamenti, verſiculo, Et ſcias.*

3 *Quid tempore peſtis, verſiculo, Et hæc quidem.*

Et quid

4 *Et quid in teſtamento condito inter liberos, verſ. Quæro an. Remiſſiue.*
5 *Et quid in teſtamento condito ad pias cauſas ver. Item quæro. Remiſſiuè.*
6 *Et quid in teſtamento condito à ruſticis, verſ. Sed quid in teſtamentis.*
7 *Et quid ſi quis teſtetur coram Imperatore, ver ſic. Eſt etiam alius.*
8 *Et an ſufficiant ſex teſtes, & notarius, ver. Quæro etiam. Remiſſiuè.*
9 *Et quid ſi adſit ſtatutum, quod teſtamentum poßit fieri coram quinque teſtibus. uerſic. Vlterius quæro.*

NON ſufficit teſtes, qui in te
ſtamento adhibiti ſunt eſſe
1 idoneos, niſi † ēt ſint ſecun-
dũ numerum à lege cõſtitu
tum, licet.n. regulariter in
quolibet actu duo teſtes ſuf
ficiāt, iuxta illud, in ore duorũ, vel triũ. &c.
tamen in teſtamento, in quibus, vt dixi, ſæ-
piſſime fiunt fraudes, & falſitates, requiri-
a tur; qđ ad minus ſeptē teſtes interueniāt. a
2 Et ſcias, † ꝙ iſte numerus teſtium, non
ſolum eſt de forma probatoria ipſius teſta
menti, ſed etiam de eius forma ſubſtantia-
li, ita tenet Bart. in l. nemo poteſt, in prima
oppo. ff. de legat. 1. & eſt communis opi. vt
atteſtatur Ripa in d. l. nemo poteſt. poſt nu
merum 2. Didac. in c. cum eſſes, nu. 8. de te-
ſtam. & hoc eſt maximi effectus. Nam ſi nõ
eſſet de forma ſubſtantiali, poſſet teſtator
in ſuo teſtamento iubere, vt licet confectũ
eſſet cum minore numero teſtium, valeret,
quod tamen facere non poteſt, vt conclu-
dunt communiter Doctor. in allegata l. ne-
mo poteſt. Eſt etiā in alio magni effectus,
quia ſi eſſet de forma probatoria tãtum, ſe-
queretur, ꝙ ſi pars confiteretur teſtamen-
tum factum fuiſſe coram teſtibus, ſed non
ſeptem, tale teſtamentum valeret, tanquam
ſolemne, & probatum ex confeſſione par-
tis, qua probatione nulla melior eſſe po-
teſt, quod tamen eſt falſum.
3 Et hæc † quidem cõcluſio ſatis de plano
procedit, qñ teſtamẽtum fit in tempore, in
quo de facili poteſt haberi integer nume-
rus teſtium. Sed quid ſi teſtm̃ fiat tempore
b peſtis, b in quo propter ſuſpitionem conta-
gionis, perſonæ non ita facilè ad infirmos
accedunt, neq; inuicem inter ſe conuerſan-
tur, prout faciunt tempore ſanitatis? Rñ. in
hoc articulo magna eſt controuerſia inter
Doct. nam aliqui dicunt, ꝙ tempore peſtis
ſufficit, quòd teſtamentum fiat cum quin-
c que teſtibus, c & fuit peregrinum dictum
originale Bal. in l. fi. nu. 1. in fi. C. de teſtam.
* & hanc opinio. dicit eſſe communem Dec.
conſ. 285. nu. 6. in fi. quem refert Ioan. An-
nib. in repet. l. nemo poteſt, num. 65. in fi. ff.
de leg. 1. Par. conſ. 32. nu. 6. li. 2. & conſ. 33.
nu. 26. eo. volum. Io. Dilec. de arte teſtan. ti-
tu. 2. cau. 2. nu. 2. Contrariam autem opin.
ꝙ ſcilicet etiam ſi teſtamentum conficia-
tur tẽpore peſtis, propter hoc iura nihil di-
ſpenſent circa ſolemnitates in ipſo teſtamẽ
to requiſitas; & conſequenter, ꝙ etiam eo
tempore requiratur integer numerus ſe-
ptem teſtium, dicitur tenuiſſe Aug. in d. l.
fin. C. de teſta. qui tamen in libro meo hoc
non dicit, & ita atteſtatur communiter te-
neri Alex. conſ. 177. nu. 8. lib. 2. quem refert
Iaſ in d. l. fin. nu. 4. & Rubeus conſ. 165. nu.
1. & Boer. deciſ. 228. poſt nu. 10. Hanc etiã
* dicit eſſe communem Alex. conſ. 70. poſt
num. 16. lib. 2. quem refert Ripa de peſte,
in priuilegiis vltimarum voluntatum, nu-
me. 7. Corn. conſ. 68. in littera I, lib. 1. Soc.
conſ. 85. num. 8. in fi. lib. 4. Crot. in tract. de
teſtibus, num. 11. Bertran. conſ. 212. nu. 3.
lib. 1. in ſecunda parte, & conſ. 233. poſt nu
me. 8. lib. 2. in 2. parte. Apo. ad Aret. in l. hæ-
redes palàm, in prin. poſt numerum 6. ff. de
teſtamen. Bauar. in §. ſed hæc quidem, nu-
me. 23. & ſequen. Inſti. de teſtam. Afflic. de-
ciſ. 25. num. 2. vbi etiam refert ita iudicaſſe
conſilium Neapolitanum, prout etiam iu-
dicauit parlamentum Burdegalenſe, vt re-
fert Boer. in allegata deciſio. 228. in caſu
tamen in quo peſtis non erat magna. Hæc
d eſt ardua quæſtio, d & indigeret Cæſarea
deciſione, vel ſaltem prouiſione, vt ſenſit
Bar. in l. 1. ff. de bonor. poſſeſſ. ex teſtamen.
militari. Si computentur auctoritates, cre-
do proculdubio hanc opinionem contra
* Bald. eſſe magis communem. Opinio ta-
* men Bald. mihi ſemper magis placuit,
modò duo concurrant, quòd ſcilicet ipſe
teſtator tempore conditi teſtamenti ægro-
taret morbo peſtis, ſecundum ꝙ eo tem-
pore peſtis eſſet talis, vt veriſimiliter ma-
ior copia teſtium ibi haberi non poſſet.
Hoc caſu intrepide, ſecundum hanc opi-
nionem Bald. conſulerem, & iudicarem; &
certè etiam illi, qui tenent contra Bald. fa-
tentur ferè omnes, quòd ipſius opinio eſt
æquior, & humanior, quod eſt notandum:

quia Senatus noſter, qui ſemper ferè in iudicando amplectitur æquitatem, credo, ꝙ de facili inclinaret in ſententiam Bald. niſi aliqua ſuſpicio fraudis, aut falſitatis ſubeſſet. Vnum tamen ſcias, ꝙ licet nonnulli dixerint, quòd tempore peſtis etiam duo tã tum teſtes in teſtamẽto ſufficerent, eorum tamen opinio nullo modo eſſet tenenda, ideo dic, ꝙ ad minus quinque requiruntur, & in hoc omnes ferè concordant, vt dicit Cor. conſ. 197. in littera B, lib 4.

4 Quæro an† in teſtamento condito inter
c liberos ſufficiat minor numerus, *c* quã ſeptem teſtium? dixi ſupra quæſt. 8. verſ. Hinc infertur.

5 Item quæro †quid in teſtamento condito ad pias cauſas? dixi ſupra q. 6. verſ. Hinc infertur.

6 Sed quid† in teſtamẽtis conditis in rure per ruſticos, nũquid hæc ſolemnitas numeri ſeptem teſtiũ pariter erit neceſſaria? Reſpon. ꝙ non, ſed in illis eſt ſpeciale, ꝙ ſufficiant tantũ quinque teſtes, & hoc ex diſpoſitione l. & ab antiquis. quæ eſt lex fi. C. de teſta. vbi eſt de hoc tex. expreſſus, & hæc quidem concluſio locum habet, ſiue huiuſmodi ruſticus teſtetur in ſcriptis, ſiue ſine ſcriptis, & ita communiter tenetur, vt ait Alex. in d. l. fi. poſt num. 8. in glo. in verbo. Scrip-
* tura. Hanc etiã dicit eſſe communem opinio. Iaſ. in d. l. fi. poſt num. 2. verſ. 4. extende & ita obſeruatur communiter, vt atteſtatur Bar. in d. l. fi. num. 1. Valet enim regulariter argumentum de teſtamento in ſcriptis, ad nũcupatiuum, & econuerſo. Scias tamen, ꝙ hoc priuilegium, ꝙ conceditur per d. l. fi. conceditur perſonę, & loco, copulatiuè, ſcilicet ruſticis, & in rure teſtantibus, & ideo, vt ſit locus diſpoſitioni, d. l. fi. requiri-
f tur, ꝙ vtrunque concurrat. *f* ſi ergo ruſticus teſtetur in ciuitate, vel ciuis in comitatu, non gaudebunt beneficio illius legis, ita dicit Bar. in d. l. fi. num. 2. & eſt communis ſententia, vt dicit Boer. deci. 218. poſt nu. 10. & hoc etiam ſi eſſet tempus peſtis, de quo tamen vide quæ dixi ſupra ver. Et hęc quidem.

7 Eſt etiam† alius caſus valde notabilis in hac materia, quia ſi aliquis teſtetur coram imperatore, non eſt neceſſarius numerus ſeptẽ teſtiũ, & eſt de hoc tex. expreſſus in l. omnium. C. de teſta. Sed quomodo quis dicetur teſtari coram Imperatore? Reſpondeo, quòd ſi quis porrigat preces princi-
g pi, in quibus exprimat, qualiter de reb. ſuis diſponat, dicitur teſtatus corã principe, *g* etiam ſi princeps ſuper huiuſmodi precib. nihil reſcripſerit, ita colligitur ex tex. in d. l. oẽum. Sed quid, ſi quis non porrigat preces, ſed oretenus corã imperatore dicat ſe inſtituere Titiũ hęredẽ, vel ſimilia, nunq̃d dicetur teſtatus coram imperatore? Rñd. ꝙ ſic, dummodo de hoc appareat per aliquos teſtes, & licet ſit magna controuerſia inter ſcribentes, quot teſtes hoc caſu requirantur, tamen magis communis opin. eſt, ꝙ
h ſaltem duo *h* requirantur, vbi non apparet preces fuiſſe porrectas; & ꝙ duo ſufficiant ſenſit Bar. in d. l. omnium, num. 1. & hãc eſ
* ſe communem opi. atteſtatur Soc. Iun. conſil. 138. nu. 10. lib. 1. à qua vt ipſe dicit, non eſſet conſulendo, aut iudicando, recedendum; quem refert Didac. in rub. de teſtam. in 1. par. nu. 2. Hęc tamen raro contingunt in practica.

8 Quæro etiam† ſi adſint ſex teſtes, & præterea tabellio, qui de ipſo teſtamẽto debet eſſe rogatus, an ſufficiat, dixi ſupra lib. 2. §. notarius.

9 Vlterius quæro† quid ſi adſit ſtatutũ diſponens, ꝙ teſtamentum confectum coram duobus, vel tribus teſtibus valeat. dixi ſupra lib. 1.

ADDITIONES.

a Septem teſtes interueniant.) Et hoc caſu, quia teſtes ſunt de ſubſtantia actus, aduerte, quòd omiſſio vitiat: adeo vt haud poſſit deferri iuramentum in defectum probationis per Nat. in conſ. 423. ſub num. 1.

b Tempore peſtis.) Vide de quadã teſtatrice ſequeſtrata in domo ob peſtem, ſchedula cõſcripta relicta p Menoch. in cõſ. 224.

c Cum quinq; teſtib.) Hic ſcias, quicquid ſit de iſta quæſtione, ꝙ teſtamentum corã quinque teſtibus minus ſolenne, & ſic nullum conſeruat fideicommiſſum per clauſulam codicillarem ſecundum communem opi. Vt atteſtatur Soc. in conſ 82. nu. 2. vol. 4. & hoc dixi etiam in collec. mea communium opinionum. verb. teſtamentum, numero 40.

d Hæc eſt ardua quæſtio† Adde quòd nouiſſime ſuper iſta quæſtio. conſultus plenius reſpondit Roland. à Valle eius conſil. 81. vol. primo, quem ideo vide, quia ad partes allegat, & tandẽ tenet valere teſtm̃.

Et

Et de iſta opinione communi ex vtraque parte dixi etiam in collect. mea commun. opin.in verb.teſtamentum.nu.28.29.

e Minor numerus.) Adde quod ſufficiunt duo,communem Dec. conſ.627. num.11. & Rolan.conſ.82.num.19.Etiam ſi in fine teſtamenti non reperiretur teſtatoris ſubſcriptio.Boer.deciſio.14.num.15. ꝙ etiam dixi in collec. mea commu. opi.verb.teſtamentum.nu.17.& adde quòd in teſtamento facto inter liberos omnis ſolemnitas iuris ciuilis & poſitiui remiſſa cenſetur, ſola iuriſgentium ſolemnitate in illo ſeruata, communem Bero.famil.q.36.nu.5.

f Quod vtrunque concurrat.) Item quòd ſolennitates d. ſeptem teſtium in teſtamentis relaxetur tantum ruſticis & in rure teſtãtibus, in aliis autem non, ſed denegetur. Item ꝙ requiratur vtrunque,ꝙ ſit ruſticus, & rure teſtetur,vnde ſi ciuis rure teſtaretur quòd non valeret,commune vtrumque dixi in collect.mea commun.opin.verb.ſolennitas num.5.6.

g Dicitur preſtatus corã principe.) Sed nũquid teſtamentum confirmatum à principe reuocari queat? ꝙ ſic communem vide per Dec. in c.cum acceſſiſſent.col.2.de conſti. communem etiam dixi in mea colle. com. opi.in verbo teſtamentum. nu.43.

h Saltem duo.) Ad idem etiã vi.per Hipp. Rimin. in §.1.Inſt.de dona.nu.358.vbi retulit doctor.opiniones, & vltimo Soc. Iun. relatum etiam ab Authore communem at teſtantem d. conſ.138.

Quæſtio LVII.

SVMMARIVM.

1 *Numerus ſeptem teſtium an requiratur in teſtamentis etiam de iure canonico, tractaturque materia, c. cum eſſes. de teſtamen.*

Et an diſpoſitio illius cap. locum habeat etiam in teſtamentis conditis etiam ad cauſas profanas.ibid.

2 *Et in foro temporali, verſiculo. Quæ quidem.*

Et an extra terras eccleſiæ,ibid.

3 *Et an ſufficiant duo teſtes loco parochiani, ver.Sed pone.*

4 *Et an duo teſtes ſine parochiano verſic. Sed quid.*

HABES ergo concluſionem, ꝙ ad validitatem teſtamenti requiritur numerus ſeptem teſtium, quæ quidem ſecundum ius ciuile, nullam habet difficultatem. Sed quæro † quid de iure canonico, an minor numerus teſtium ſufficiat? Hæc eſt ardua, & difficilis quæſt. quæ tota verſatur circa intellectum, cap.cum eſſes, de teſtam. vbi ſummus Pontifex ait, Teſtamenta, quæ parochiani coram præsbitero ſuo, & tribus, vel duabus aliis perſonis idoneis in extrema fecerint voluntate, firma decernimus permanere. Videndum eſt igitur, nunquid hæc cõcluſio quæ elicitur ex illo tex.ſ. quod in teſtamento ſufficiũt duos teſtes, cum preſbyteri ſui interuentu, habeat locum ſolummodo in teſtamẽtis conditis ad pias cauſas, an autem locum habeat, etiam in teſtamentis conditis ad cauſas profanas. Deinde preſuppoſito, quòd habeat locum etiam in conditis ad cauſas profanas,an procedat in vtroq; foro, ſcilicet tam in temporali,quàm in eccleſiaſtico, & tam in terris imperii ,quàm in terris eccleſię.Et in primis quidem multi tenuerunt,ꝙ diſpoſitio illius ca.ſolũmodo locum habeat in teſtamẽtis ad pias cauſas,& dixit Apoſt.ad tex.in d.c. cum eſſes, ꝙ hæc eſt crebrior opinio. Sed quicquid ipſe dicat, tenenda eſt contraria opi.ꝙ ſ.ille tex. procedat etiam in teſtamentis conditis ad cauſas profanas, & ita communiter teneri atteſtatur Rum.conſ.14.num.4.lib. 2. & quòd de iure canonico in qualibet vltima voluntate ſufficiant duo teſtes, & ſacerdos,dicit eſſe communem Alex. conſil. 177.num.2.lib.2.Cor.conſil.137. in littera A, lib.5.& conſ. 261.colum.pen. in littera C.li.4 quem refert Didacus in d.c.cum eſſes,num.12.Soc.conſ.136. nu.5.li.1.ꝙ duplicatur conſi.235.li.2. Boe.dec.93.num. 2. & ſeq. Si enim in relictis ad pias cauſas ſufficiunt duo teſtes,ſecundum communẽ concluſionem doctorum, vt dixi ſupra q. 7.verſ.Hinc infertur, certe non poteſt in illis habere locum diſpoſitio d.c.cum eſſes, per quam vltra duos teſtes, requiritur etiã præſentia ſacerdotis, & ab hac opin. quæ eſt magis communis, vt etiã ex infra dicẽdis apparebit, & quam conſuetudo approbat vbique locorum, iudicio meo valde temerarium eſſet in practica recedere.

2 Quę quidem † cõcluſio de plano procedit

dit in terris eccleſiæ, in illis enim non videtur dubitãdum, quin ſufficiãt duo, vel tres teſtes, cum interuentu parochiani, iuxta diſpoſitionem d. c. cum eſſes, & hæc opi. procul dubio eſt magis cõmunis, vt atteſtatur Ale. conſ. 47. nu. 2. li. 2. & conſi. 146. num. 6. eo. vol. Corn. conſi. 18. in littera T, lib. 2. & conſi. 137. in littera A, eo. vol. & conſ. 168. in littera, B, eo. vol. Ripa de peſte. in priuil. contractuũ, nu. 12. Pariſ. conſi. 51. nu. 13. li. 3. Bello. conſ. 14. nu. 3. Io. Dilec. de arte teſt. ti. 2. cau. 2. poſt nu. 2. & intellige, ꝙ hęc concluſio locum habet in terris eccleſiæ, non ſolum in foro eccleſiaſtico, ſed etiam in foro temporali, vt ſtatim dicam. Et licet Fulgo. conſ. 29. num. 1. & 2. dicat, quòd hæc opinio non eſt communiter approbata, & ꝙ immo contraria opi. eſt communis, quòd ſ. in terris ſubiectis temporali iuriſdictioni eccleſiæ, non valet teſtamentum in non pias cauſas conditum, niſi ſeruata ſolemnitate iuris ciuilis, credo quòd de hoc dicto Fulgo. parum ſit curandum, cum fere omnes Doctores teneant cõtrarium, vt videri poteſt, & hæc etiam communis opin. eſt conſuetudine roborata, vt dicit Imola in d. c. cũ eſſes, nu. 13. & ſic nõ eſſet iudicando, aut conſulendo ab ea recedendum. Extra vero terras eccleſiæ, & ſic in terris imperii, non habet locum diſpoſitio. d. c. cũ eſſes, ſed omnino debent interuenire ſeptẽ teſtes, ita volunt cõiter Doct. vt dicit Corn. conſi. 171. col. 3. in littera H, li. 4. & hæc opi. videtur de generali conſuetudine roborata, vt dicit Bert. conſ. 178. in li. 3. in 2. parte. Quod tamen intellige, vt procedat in foro ſeculari, nam in foro eccleſiaſtico, etiã in terris imperii, ſeruatur diſpoſitio d. c. cũ eſſes, vt ſtatim dicam. Et ſic ex his omnibus collige cõcluſionem, quòd diſpoſitio d. c. cum eſſes, eſt obſeruanda in foro eccleſiaſtico vbique, & in terris Eccleſiæ in vtroque foro, & hæc eſt cõmunis ſententia, teſte Corn. conſi. 31. in littera B, li. 2. & conſ. 168. in litera B. eod. vol. & conſ. 157. in littera A, lib. 4. à qua non recedas in practica, quia, quantum ego vidi, apud omnes, ita ſeruatur ſine controuerſia. Bene verum eſt, quòd illi duo teſtes, qui debent vltra parochianum interuenire, debent eſſe idonei, & ſic omni exceptione maiores, & hæc eſt cõis opi. vt dicit Ale. conſi. 177. poſt nu. 4. verſ. Secundo reſpondeo. li. 2. de qua non videtur dubitandum, ex quo ipſomet cap. cũ eſſes, dicitur perſonis idoneis, &c. quis autem dicatur teſtis idoneus, dixi ſupra lib. 2. § teſtis.

3 Sed pone† aliquis fecit teſtamentum, in quo adhibuit quatuor teſtes idoneos, non tamen aderat ſacerdos parochianus, nunquid iſti duo teſtes adhibiti vltra alios duos, ſupplebunt abſentiam parochiani, ita vt teſtamentum valeat, perinde, ac ſi ipſe parochianus vna cũ duob. teſtib. adhibitus fuiſſet, iuxta diſpoſitionem d. ca. cum eſſes? Reſpondeo, quòd ſic, ita tenet Specula. de inſtru. edi. §. compendioſe, poſt nu. 12. & hanc

* opinio. dicit eſſe magis cõmuniter appro-

* batam Bertrand. conſ. 41. nu. 6. lib. 3. in ſecũda parte. Et dicit Alç. conſ. 105. nu. 15. li. 4. quòd ita tenent communiter omnes. Hanc etiam opin. atteſtatur eſſe communẽ. Dec. conſ. 284. num. 8. quem refert & ſequitur Bello. conſ. 14. poſt nu. 3. & Didacus in d. c. cum eſſes, num. 13. Pariſ. conſ. 31. poſt nu. 15. lib. 3. & licet hæc opi. forte in puncto iuris non tranſeat ſine difficultate, tamen propter auctoritatem Doctorum illam tenentium, credo quòd in practica obtineret, neque ego auderem conſulendo, aut iudicando, ab ea recedere, vbicunque eſſemus in foro Eccleſiaſtico, vel etiam in vtroque foro in terris eccleſiæ, & quamuis Corne. conſ. 77. in littera D, lib. 1. & conſil. 137. in littera C, lib. 2. dicat communem opinion. eſſe, ꝙ in vltimis voluntatibus, in quibus non interuenit presbyter proprius teſtatoris, remanet ius ciuile immutatum, & ꝙ ita obſeruatur in practica, nihilominus ex ſupra allegatis apparet magis communem opin. eſſe in contrarium, pro qua facit, quia ſemper plus creditur duobus teſtibus, quam vni, quantæcunque dignitatis ſit, ſi ergo ſufficiunt duo teſtes cum parochiano d. c. cum eſſes, multo magis ſufficient quatuor teſtes.

4 Sed quid† ſi duo tm̃ teſtes in teſtamento interuenerint ſine parochiano, nunquid tale teſtamentum valebit de iure canonico ſecũdum quod dicitur, quod in ore duorum, vel trium ſtat omne verbum? Reſpondeo, aliqui dixerunt, quòd ſic, & hanc opinio. dicit eſſe communem Bal. conſ. 404. libro 4. prout illum refert Ioan. Dilect. de arte teſtandi, tit. 2. cautela 2. num. 4. Ego non reperio illud conſ. Bal. quia forte allegatur ſecundum aliam impreſſionem. Sed quidquid dicat Bald. contraria opin. eſt verior,

rior,ſcilicet, ꝙ vltra duos teſtes debet etiã
parochianus interuenire, & eſt etiam ma-
gis communis,vt atteſtatur Imola in d. c.
cum eſſes, poſt num.13.& quia res eſt ni-
mis clara,ſtultus eſſet,qui ab hac ſententia
recederet in practica.

Quæſt. LVIII.

SVMMARIVM.

1 *Requiritur teſtes in teſtamento adhibitos eſ-
ſe rogatos.*
2 *Et quid in teſtamento nuncupatiuo, verſicu.
Et hæc quidem.*
3 *Quid in teſtamento ad pias cauſas, verſicu.
Quæro an. Remisſiuè.*
4 *Quid in teſtamento condito inter liberos,ver.
Quæro etiam. Remisſiuè.*
5 *Quid in teſtamento militis, verſicul. Item
quæro.*
6 *An ſufficiat teſtes eſſe rogatos ab alio, quàm
a teſtatore,ver. Scias tamen.*
7 *An teſtes in dubio præſumatur rogati, verſi.
An autem. Remiſsiuè.*
8 *An requiratur etiam notarium eſſe de ipſo
teſtamento rogatum, verſi. Quod vero.*

1 NON ſufficit † in teſtamento ſe-
ptem teſtes idoneos adhibitos
fuiſſe,niſi etiam appareat illos
vt teſtamento intereſſent,fuiſ-
2 ſe rogatos. a Et de hoc tex. expreſſus in l.
hæredes palam.§.in teſtamento.ff.de teſta.
licet enim regulariter in aliis actibus hu-
manis non requiratur, quòd teſtes ſint ro
gati.l.ad fidem.ff. de teſtibus. & dixi ſupra
lib.2.§.teſtis. Tamen in teſtamentis, in
quibus, vt ſæpe dictum eſt, maximus ſub-
eſt timor fraudis,& falſitatis,voluit lex ad-
hiberi teſtes non fortuitos, ſed ad id in
ſpecie rogatos, vt diligentius ad omnia
animaduerterent.
2 Et hæc † quidem concluſio ſatis de pla-
no procedere videtur in teſtamento in ſcri
ptis confecto.l.hac conſultiſſima.in princ.
C.de teſta. Sed quid in nuncupatiuo? Re-
ſpondeo,quòd pariter in nuncupatiuo de-
bent teſtes eſſe rogati, & hoc ſiue huiuſ-
modi teſtamentum nuncupatiuũm fuerit
ſiue ſcriptura confectum, ſiue etiam fuerit
in ſcriptis redactum,:ta tenet gl.in §.fin.in
verb.adhibitis.Inſt.de teſta.& eſt com. opi.
vt dicit Boer.deciſ.34.nu.8.Nulla enim iu-
dicio meo ſubeſt in hoc concludens ratio
differentiæ inter teſtamentum in ſcriptis,
& nuncupatiuum, & quia hæc opi.notiſſi-
ma conſuetudine vbique approbatur,non
eſt aliquo modo de ea dubitandum.
3 Quæro, † an in teſtamento condito ad
pias cauſas, requiratur,quòd teſtes ſint ro
gati, dixi ſupra quæſtio.6.verſic. Secundo
infertur.
4 Quæro etiam quid in teſtamento con-
dito inter liberos? dixi ſupra q.8. verſicu.
Tertio infertur.
5 Item quæro,† quid in teſtamẽto militis,
an ſcilicet in illo ſit neceſſarius rogitus te-
ſtium? Reſpon. quòd ſic,tex.eſt in l.diuus.
* ff.de teſtamen.milita.& eſt communis ſen-
tentia,vt ait Natta in repeti.§. ex imperfe-
cto,poſt num 164.
6 Scias tamen,† quòd nõ requiritur ad te
ſtamenti validitatem, quòd teſtes ſint ro-
gati ab ipſomet teſtatore,ſed ſufficit,quòd
ſint rogati a notario,vel etiam ab alio ex-
traneo,præſente tamen,& patiente ipſo te-
ſtatore, ita colligitur ex gloſ. in Auth. ro-
gati,in gloſ.1.C.de teſtibus. & eſt commu-
* nis opinio, vt dicit Iaſ.in l.hac conſultiſſi-
ma,in princip.poſt nu.2.verſic.& debent.
C.de teſtam.& ita etiam obſeruat conſue-
tudo,vt dicit Iaſ.in l.ſerui electione,nume.
41.ff.de lega.1.ita etiam tenere Doctores,
affirmat Iacob.de Rauen. in §.fi.Inſtitu.de
teſtamen.quem refert Socin.in l.ſi quis ita,
numero 3.ff.de rebus dub.ſubdens hoc eſ-
ſe notandum, quia aliàs fuit multum du-
bitatum ſuper hoc, & ita fuit conſultum
per omnes Doctores Italiæ; & ideo,quòd
ab hac ſententia nullo modo eſſet in pra-
ctica recedendũ.Reperio tamen,quod Ba-
uer.in §. ſed hæc quidem,poſt num.41.In-
ſtit.de teſtamen. videtur affirmare contra-
* riam ſententiam eſſe magis communem,
* quòd ſcilicet teſtes ab ipſomet teſtatore,&
non ab aliquo alio debeant eſſe rogati.Sed
vt ex prædictis colligitur, proculdubio in
hoc Bauer.deceptus eſt.Propterea à priore
ſententia non recedas, quæ verior eſt, &
communior,æquior, & conſuetudine ro-
borata.
7 An autem † teſtes in dubio præſumãtur
rogati, & quomodo probetur rogitus te-
ſtium,dixi ſupra lib.2.§.teſtis.
8 Quod vero † dictum eſt in teſtibus, idẽ
dicẽdum eſt in notario. Ad hoc.n.vt nota-
rius poſſit de ipſo teſtũ conficere inſtrũm,
requiri-

requiritur, & ipſe ſit de hoc à teſtatore rogatus, ita dixit gl. in §. nos autem, in verbo, Iniungatur. in auct. de tabellio, quam dicit eſſe communiter approbatam. Socin. Iun. conſ. 178. nu. 3. li. 2. & ita videmus quotidie obſeruari. Hoc tamen locum non habet in teſtamento condito inter liberos, vt dixi ſupra q. 8. verſ. 3. infertur.

An etiam in dubio rogitus notarii præſumatur, dixi ſupra lib. 2. §. notarius.

ADDITIO.

Fuiſſe rogatos.) Item quòd ſeptem teſtes qui requiruntur in teſtamento rogari etiã debeant, communem dicit Roland. conſil. 33. nu. 3. vol. 3. quod etiam dixi in collec. mea comm. opi. in verbo, teſtis. vbi addidi regu. cum trib. fallentiis: num. 62. Et nu. 63. & 64. poſui de communi, & magis communi opin. An ſcilicet ſufficiat teſtes eſſe adhibitos, eſto, quòd haud conſtaret illos fuiſſe rogatos. Adde etiam atque vi. pro opin. negatiua, quæ vt ibid. videtur magis communis, per Diaz. regula mihi 751. vbi citat Iaſo. limitantem quatuor modis in l. ſciendum. ff. de verb. oblig. Item quod teſtis rogatus à teſtatore, ex quo eius fides fuit approbata haud poſſit poſtea reprobari dixi ſup. ſub quæſtio. 46. in fin.

Quæſtio LIX.

SVMMARIVM.

Speciale eſt in teſtamenti, ut requiratur quòd teſtes uideant teſtatorem, & audiant ipſum loquentem.

LICET aliàs in contractib. teſtes de auditu proprio probent, modo habeant notas voces eõ trahentium, vt dixi ſupra li. 2. §. teſtis. Tamen in teſtamentis ob maximã ſuſpicionem fraudum, quę in illis quotidie committuntur, ſpecialiter requiritur, ꝙ teſtes videant teſtatorem, a & audiant ipſum loquentem, tex. eſt in l. ſi non ſpeciali. C. de teſta. & ita communiter tenetur per Legiſtas, vt dicit Abb. in c. ex literis, poſt nu. 5. de conſuet. & dicit Corn. conſ. 18. in littera D, lib. 2. quòd in hoc concordare videntur Doctores omnes. Hanc etiã dicit eſſe communem fere omnium ſententiã Corn. conſil. 166. in prin. lib. 3. Par. conſ. 35. nu. 1. lib. 2. Rim. iu. d. l. ſi non ſpeciali, nu. 3. Et ideo ſi teſtamento conficiendo eſſet cortina, vel paries, inter teſtes, & teſtatorem, non valeret teſtamentum, b etiam ſi teſtes haberẽt notam vocem teſtantis, ita cõcludunt communiter Doctores, vt dicit Alexan. in d. l. ſi non ſpeciali, num. 6. Nec quidquam facit, ꝙ glo. in l. 2. §. idem Labeo, in verbo, Meminerint. ff. de aqua pluuia. arcen. tenuerit contrarium, quia illa glo. communiter reprobatur, vt dicit Raph. ibi, quem refert, & ſequitur Corn. conſ. 200. in litera G, lib. 2. Porc. Inſtit. de teſtamen. milit. in prin. poſt num. 8. Bauer. in §. Sed hæc quidem, nu. 4. in fi. Inſtit. de teſtamen. Noſtris tamen temporibus quædam mulier ſagax, maritũ ſtatim poſtquam expirauerat, electo extrahi fecit, & alium pro eo ſuppoſuit, qui feneſtris thalami fere in totum clauſis, & capite pannis inuoluto, ſimulans ſe propter infirmitatem vix loqui poſſe, condidit teſtamentum, in quo vxorem inſtituit hæredẽ, & aliis perſonis diuerſa legata reliquit; & omnes teſtes credebãt ipſum eſſe vere eius maritum, qui quaſi in extremis laboraret, fuit deinde quaſi diuino miraculo res omnis detecta, & niſi mulier ipſa vnà cum notario qui ſolus erat particeps fraudis, fuga ſibi conſuluiſſet, credo, quòd non euaſiſſet pœnam vltimi ſupplicii.

ADDITIONES.

a Videant teſtatorem.) Etiam hic adde, ꝙ teſtamentum non valet, ſi teſtes haud videant teſtatorem licet ſint poſt aliquã cortinam circa tectum ipſius. vide per Diaz. hanc reg. cum ſuis ampliatio. atque limitatio. reg. mihi. 729. Item quòd pro forma & validitate teſtamenti inductum ſit, vt teſtes videant teſtatorẽ ratione fraudis euitandæ atque falſitatis, quæ de facili cõmitti poteſt, ſi teſtes ſolum audierint teſtatorem, & non viderint: eum potuiſſet ſupponi alius, qui teſtatoris vocem potuiſſet ſimulare, & fingere, vide in collec. mea com. opinio. verb. teſtamentum. num. 32. & 33. vbi communem hanc opinio. ampliatam atque firmatam remiſſiue poſui.

b Non valeret teſtamentũ.) Amplia etiam quod ſpeciali priuilegio concedi haud poteſt per principẽ, quòd valeat iſto ſingulari ſun-

ri fundamento, quia Princeps non poteſt naturalem rationem immutare ſecundum communem Doct. ſententiã in l.ſi non ſpeciali. C.eod.ꝙ tamen fallit vrgente neceſſitate, puta ob ſæuiſſimum mærorem peſtis tunc vigentis: quia tunc teſtamentum valet tametſi factum extra conſpectum teſtiũ mediante pariete non ex priuilegio, ſed ex neceſſitate cogẽte. Vide per Mari.Anguiſ. conſ.126.num.8.cum multis ſequentib.

Quæſt. LX.

SVMMARIVM.

Duo an poſſint in eadem charta coniunctim facere teſtamentum.

OCCVRRIT etiam in hac materia pulchra quæſtio, nunquid duæ perſonæ poſſint coniunctim in eadem charta facere teſtamentum, & ſe inuicem inſtituere, & de bonis ſuis diſponere? Reſpon. ꝙ ſic,& eſt communis opin.vt ait Bellon.conſ.85.num.9. Erunt tamen quaſi duo teſtamenta ſeparatim facta. Sed hæc raro contingunt.

Quæſt. LXI.

SVMMARIVM.

1 *Voluntatem teſtatoris pro lege haberi.*

DICTVM eſt, quæ ſolemnitates in teſtamento requirantur. Nunc de ipſius teſtatoris diſpoſitione videamus: & vulgaris quidem eſt regula, quod in quolibet actu humano duo præcipue conſiderantur. Poteſtas ſcilicet & voluntas. In primis ergo videndum eſt, quid teſtator in ſuo teſtamento facere poſſit; deinde de eius voluntate coniecturanda nonnulla ſubiiciemus. In hac autem materia facienda eſt ge-
1 neralis concluſio,quòd † voluntas teſtato-
a ris *a* pro lege habetur, tex.eſt vulgatus in §. diſponat.in Auth.de nupt.cum ſi.Quam tamen intellige,vt procedat in his,quæ ab ipſius teſtatoris voluntate dependent. Cæterum non poteſt teſtator facere, quominus leges in ſuo teſtamento locum habeant. l. nemo poteſt.ff.de leg.1.ita dixit glo.in l.in verbo, cautione. C.de vſu, & habita.quam
* dicit eſſe communiter approbatam Socin. Iun.conſ.115.num.19.lib.1.

ADDITIO.

a Voluntas teſtatoris.)Hic aduerte,ꝙ voluntas teſtatoris dicentis ſe velle notarium de illa eſſe rogatum licet per teſtes probetur: niſi tamen per notarium in ſcriptis ſolemniter ſit redacta, haud valet communẽ dixi in collecta mea com. opinio. in verb. voluntas, num. 5.

Quæſt. LXII.

SVMMARIVM.

1 *Teſtator an poſſit prohibere Trebellianicam detractionem.*
2 *Et an in codicillis, verſ. Et hæc concluſio. Remiſſiuè.*
3 *Et an poſſit teſtator illam tacitè prohibere, verſic.Habes etiam.*
4 *Et an ſi vſus ſit teſtator verbis vniuerſalibus, uel æquipollentibus, cenſeatur detractionem Trebellianicæ prohibuiſſe, uerſic. Sed nunquid.*

TV ſcis, quòd hæres grauatus per fideicommiſſum reſtituere hæreditatem alteri, poteſt de ipſo fideicommiſſo detrahere Trebellianicam, vt dixi ſupra hoc eo-
1 dem lib. §.Subſtitutio. Quæro, † nunquid poſſit teſtator in teſtamẽto prohibere Tre-
a bellianicæ detractionem. *a* Hæc eſt terribilis,& ardua quæſtio, in qua adeo variæ fuerunt ſcribentium ſententiæ, vt aliquando vix diſcerni poſſet,quæ opinio eſſet magis communis. Sed omittendo ſuperflua, facias concluſionem,quòd teſtator poteſt hęredi prohibere Trebellianicæ detractionẽ, ita tenuit gloſ. in §. ſed quia ſtipulationes. in verbo Liceat, Inſtit.de fideicom.hæred.
* & ita magis communiter concluditur, vt ait Roman.conſil.206. num.5. in fine. Ita
* etiam magis communiter teneri atteſtatur Alex.conſ.29.poſt nu.2.lib.5. quem refert Chaſſan.deciſ.4. de teſtam.nume.1. Hanc etiam opinio.dicit eſſe communem Imola in l.Marcellus.in ſi.prin.verſ.Et per hoc etiam.ff.ad Trebell.quem refert,& ſequitur Benedic.de Bene.de Peruſio,& vul-

go,

go,Capra nominatus, conſ.36.circa princ.
& conſ.84. verſic. Circa ſecundum. Com-
menſis conſ.25.num.3.Alex.in d.l.Marcel-
b lus,in princ.num.8. & conſ.67.nu.1. *b* lib.
1.& conſ.5. nu.16. lib.3. & conſil.201.nu.
15. lib. 6. referens idem atteſtari Paul. de
Caſt.in auth.ſed cum teſtator.C.ad le.Falc.
quem tamen in lib. meo id dicentem non
reperio.Angel.Aret.in d.§.Sed quia ſtipula-
tiones,num.3. Barb.conſ.10. col.10.lib.4.
quem refert,& ſequitur Io.Dilec.de arte te
ſtandi,tit.5.cau.31.num.2. in fi.Are.conſ.
37.num.10.Rom.conſil.239. poſt num.3.
Corn.conſ.207.in litera H,lib.2.Petr.Mat-
the.in repet l.filium quem habentem.num.
107. C.fam.erciſc.quem refert,& ſequitur
Iaſ.in d.l.Marcellus. in princ.num.40. Bal.
Nouel.de dote in 6.parte priuileg.13. poſt
num.2. & in eadem 6.parte priuilegio 63.
poſt num.1.Iaſ.conſ.84. poſt num.9.lib.1.
& conſil.89.poſt num.2.verſic.Succeſſiue,
eod.vol. & conſ.99.col.5. verſ.Tranſeo.ad
ſecundum,lib.4, & conſil.156.num.5.eod.
vol.& in d. l. filium quem habentem, poſt
num.11. C.famil.erciſc.Dec.conſ.81.nu.3.
Claud.in d.l.Marcellus. in princ.vbi etiam
dicit,quòd hæc opin.ſeruatur in pract.Ber
tran. conſ.96. poſt num.1.lib.1.in 2.parte,
& conſ.130.num.4.lib.3.in ſecunda parte,
& conſ.144.nu.2.eod.vol.& conſ.158.poſt
num.17.eod.volum. & conſil.205.num.4.
eod. vol.Galiaul. in repet. l.Centurio, poſt
num.87.verſic.Aduerte itaque primo.ff.de
vulg. Picus in repet.l.in quartam, poſt nu.
101.verſ.Secundo & fortius,vbi etiam ſub
dit,ꝙ ita ſolet teneri in ſcholis,& ſeruatur
etiam in practica; referens idem atteſtari
Paul.de Caſtro in l.1. §.ad municipium. ff.
ad Trebel. qui tamen in lib. meo hoc non
dicit.Crot.in repet.d.l.nemo poteſt,nu.30.
Probus in Apoſtill.ad Ioan.Monach.in c.ſi
pater,num.16.de teſta.in 6. Gozad.conſil.
45.num.21.Ruin.conſilio 37.num.15.lib.
1.& conſil.77. numero 1. lib.2. & conſilio
111.num.17.eodem volum.& conſil.169.
num.11.eo.volum. Ripa in l.nemo poteſt,
num.44. & ſequen. ff.de leg.1. & in l.1.in
princip. poſt num.15. ff.ad Treb.Corta in
verbo, Trebellianica, licet Soc.Iun.conſil.
131.poſt num.7.lib.1.& conſ.137.num.6.
eodem volum. & conſ.170. poſt num.19.
li.2.Ioan.Annib.in repe.l.nemo poteſt,nu.
235.Pariſ.conſ.16.num.58.lib.2.& conſil.
21.num.33. lib.3. & ſic ex qua adſunt tot

illuſtres Doctores atteſtantes de communi
opinio Doctor.& obſeruantia,fatuus,& te
merarius eſſet iudex,qui in practica aude-
c ret illam in dubium reuocare. *c*

2 Et hæc †concluſio ſatis de plano proce-
dit in teſtamento,ſed quid in codicillis? di-
xi ſupra, §.Codicillus.

3 Habet etiam †hæc concluſio minus dif-
ficultatis,vbicunque liquidò apparet teſta-
torē ita voluiſſe, puta, quia expreſſe dixit,
Prohibeo hæredi meo detractionem Tre-
bellianicæ,& hoc modo communem con-
cluſionem eſſe,quòd prohiberi poſſit,affir-
mat Pariſ.conſ.21.num.34.lib.3. Sed quid
ſi hoc expreſſe non dixit, poteſt tamen ex
d eius verbis colligi, *d* eum ita voluiſſe,nun-
quid dicendum eſt,poſſe teſtatorem etiam
tacite hanc Trebellianicæ detractionē pro-
hibere? Reſpon.quòd ſic,& eſt communis
opinio.vt dicit Pariſ.in d.conſil.21,nu.45.
Bello.conſil.65. numero 2. Dicitur autem
e teſtator tacite illam prohibere, *e* quando
verba appoſita à teſtatore ſunt huiuſmo-
di,vt nihil aliud poſſint importare, quàm
Trebellianicæ detractionem, & hæc etiam
eſt communis concluſio, vt atteſtatur Bel-
lo.in d.conſil.65. num.3. quam tamen in-
tellige ſecūdum ea,quæ ſtatim dicam,nam
ita abſolute intellecta, non eſſet commu-
nis,nec vera.

4 Sed nunquid † ſi teſtator vſus ſit verbis
f vniuerſalibus, *f* vel æquipollentibus, cen-
ſebitur tacite Trebellianicam detrahi pro-
hibuiſſe,puta,ſi dixerit,volo,vt hęres meus
reſtituat totam,& integram meam hæredi
tatem, vel ſine aliqua diminutione,vel ple-
no iure,vel huiuſmodi? Reſpon.in hoc arti
culo magna eſt inter Doctores alteratio.Ali
qui.n.tenuerunt, quòd per hæc verba non
cenſetur prohibita detractio Trebelliani-
cæ, & hanc opinionem dixit eſſe commu-
nem Roman conſ.239.poſt nu.3.Capra in
d.conſ.36.in fi. & conſ.83. in fi.quem re-
fert Gratus conſ.103. nu.14.lib.2. Crotus
in repet. l.nemo poteſt, nu.35.ff.de leg.1.
vbi reprehendit Alex. qui dixerat contra-
riam opin. eſſe magis cōiter approbatam,
Bertran.conſ.148.lib.3.in prima par. Bel-
lo.conſ.65.num.1. & conſ.67.num.1.

Contrariam vero ſententiā, ſ.ꝙ per hu-
iuſmodi verba vniuerſalia,vel æquipollen-
tia, cenſeatur prohibita detractio Trebel-
lianicæ, dicit eſſe cōem Alex. conſ.5. poſt
nu.16.lib.3. quem refert, & ſequitur Curt.

Iun.

Iun. conſi.16.poſt nu.12.& Ripa,in l.cum
filiofami. nu.69. ff.de leg.1.& in l.2.§.ſed
& quoties,nu.5.ad ff.Treb.& Io.Dile.in d.
caute.31.nu.3. Corſe.de poteſtate regia,in
materia Trebellianicæ in 2.dub. nu.10.&
ſeq.Gui.Papæ deci.537.poſt nu.2.Galiaula
in repe.l. Centurio,nu.309.Dec.conſ.495.
nu.23.Clau.in d.l.cẽturio,nu.33.vbi dicit,
ꝙ fallitur Ro.qui dicit cõtrarium,Bert.ſi-
bi contrarius conſ.241.in lib.3.in 1.parte,
Ripa, in d.l. centurio.nu.130. Io.Annibal.
in repe.l.nemo poteſt, nu.250.Pariſ.conſi.
93.nu.45.li.2.& conſ.9.nu.9.& 10.li.4.&
conſ.21.nu.85.eo.vo.& conſ.52.nu.11.eo.
vol.Franc.Maruffus inter conſilia Bello.cõ
ſil.64.nu.1.& licet contraria opi.æquior vi
deatur, nihilominus ego ſemper hãc opin.
ſecutus ſum, tanq̃ veriorẽ,& magis cõem,
In vltimis.n. voluntatib. in quib. mens , &
volũtas teſtatoris maxime dirantur,ſufficit
qũodocunque de ipſa mẽte teſtatoris ap-
parear,vt dixi infra q.76.in 1.regula.& ab
hac in practica non recedas, niſi tñ ex ali-
quibus cõiecturis colligi poſſet teſtatorem
g aliter ſenſiſſe,g hoc.n.caſu tenenda eſſet cõ
traria opi. quæ vt dixi, æquior eſt, & in his
caſib. bonũ eſt habere iudicem fauorabilẽ,
quia in huiuſmodi opi. controuerſia,mul-
tum poteſt iudicis religio in perſcrutanda
mente defuncti, cui ſemper in iudicando
adhærere debemus.

ADDITIONES.

a Trebellianicæ detractionem.)Hanc con
cluſionem cum ſuis ampliationib. atque li-
mitationib. vi.per Gabr.Roma.in ſuis con
clu.ad Trebel. conclu.1. fol. 489.

b Conſi.67.num.1.)Adde atque vide quæ
ibid.adnotaui in Additio. meis.

c In dubium reuocare.) Verũ tu aduerte,
quia pract.Papien.in for.libel. pro lega.rei
ſing.glo.1.nu.5.dicit Trebellianicam quar
tam prohiberi non poſſe ſecundum cõem
opin. Doct. quam etiam retuli in collecta
mea com. opin. in verb. Trebellianica,nu.
10. & nu.ſeq. dixi etiam haud poſſe exte-
nuari præcipiendo,vt ne fructus hæredita-
tis imputentur ſecundũ op. æquiorem at-
que magis communem & filiis fauorabi-
lem.& Iaſo.vi.ibid.

d Ex eius verbis colligi.)Vnde adde Tre-
bellianicæ detractionem cenſeri prohibitã
per alienationis prohibitionem. commu-
ne dixi in mea coll.cõ.opi. in Verb. Trebel
lianica,nu.4.& nu.5. dixi cõmune eſſe,hæ-
redem concurrere non poſſe cũ vſufructa-
ria vxore teſtatoris inſtituta ex dicto Car-
di. Pariſ.in eius conſ.94.ſub nu.45.vol.2.
quod non deduxit Author. hic.

c Prohibere.) Nota hic quod Gabriel Ro-
ma.in ſuis com.conclu.ponit octo conclu.
ad Treb.& æquiparantur,teſtatorẽ mãdare
bona capi auctoritate propria, vel prohibe
re Trebellia.Anguiſ.in conſ.179. nu.20.

f Verbis vniuerſalib.)Et ꝙ poſſit prohibe
ri etiam verbis generalib. communem di-
cit Mari. Anguiſol. in conſ.281.num.16.
eſſe concluſio. quam in pract.dicit eſſe am
plectendam ex Alex. in conſ.5.num. 14.
vol.3.vbi de communi opin. quod per ſub
ſtitutionem generalẽ in tota hæreditate,
cẽſeatur prohibita Trebellianica,vide etiã
per eundem Anguiſol. in conſ.66. colu.2.
vbi nu.8.cum plurib. ſequentib. dicit pro
batq; ſatis expreſſum dici, ꝙ verbis gene-
ralibus dicitur,& num.14. dicit ꝙ ſufficit
cõſtare de intentione teſtatoris per vrgen-
tes & neceſſarias cõiecturas,reſultantes ex
verbis teſtatoris. Adde vt per eun.in conſ.
281.nu.16. quod iſtud comprobat vi.ibid.

g Aliter ſenſiſſe.)Adde etiam,ꝙ ſi hæres ſi
ue verbo, ſiue facto approbet teſtamentũ,
ꝙ amittit Trebellianicam, vi. per Anguiſ.
eo. conſi.col. fi.num.21. vbi tamen retulit
Cur. in contrarium.

Queſt. LXIII.

SVMMARIVM.

1 *Teſtator an poſsit prohibere detractionem Trebellianicæ in filijs primi gradus.*

2 *Et quid ſi poſsint detrahere duas quartas, ver. Sed reuera.*

SED hęc quidẽ omnia ſatis de plano
procedũt,in liberis nõ primi,ſed vl-
terioris gradus;illis.n.põt proculdu-
bio teſtator prohibere trebellianicæ
detractionẽ,& hæc eſt cõis opi. vt atteſta-
tur Guido Papæ,cõſ.140.nu.5.de qua ſtan
tib.his q̃ in prąllegatis locis tradita ſunt
per Docto.nõ eſt aliquo modo dubitandũ.
1 Difficultas eſt† nunq̃d teſtator poſſit illã
a prohibere ẽt in filiis primi gradus , *a* & in
b hoc articulo tãtus eſt opinionũ cõflictus,*b*
vt multi adhuc dubitẽt, quæ ſit magis cõis
ſnĩa,& in primis q̃dem, ꝙ teſtõr poſſit ꝓ-
hibere detractionẽ Trebellianicę,ẽt ĩ filiis
primi gradus, & dixit eſſe cõem opin.Cor
ſet.de ptãte regia,in materia, Trebellani-
cę, in pri.dub.p totũ,quẽ refert Par.cõſ.17.
nu.

num.18. libro 2. & conſ.18.num.98.eod. vol.& conſ.26.num.26. eod. vol.in quibus tamen conſiliis, ipſe Pariſ.nō aperit quam putet eſſe magis communem, Galtaula in repet.d.l.Centurio,poſt nu.56.verſ.Secundo,iu quantum,Bertrand.conſ.152.nu.12. lib.1.in ſecunda parte,& conſ.130.num.5. libro 3.in ſecunda parte, Picus in repeti.d. l.in quartam, poſt nu.101. Alciat.in l.cum proponas,C.de pact. quem refert Cotta in verbo,Trebellianica licet.Rubeus.conſi.2. c num.24.& conſilio 43.num.12.vbi dicit, ꝙ Dec. qui contrarium aſſeruit,non bene enumerauit Doctores,& conſilio 73.num. 11.Bello.conſ.80.nu.20. Contrariam vero ſententiam, quòd ſcilicet non poſſit pater prohibere Trebellianicam in filiis primi gradus,tenuit Bart.in l.iubemus,num.2.& num.8.C.ad Trebell. quam deciſ.dicit eſſe communiter approbatam Iaſon. in l.Marcellus.in prin.num.53.& ſeq. ff.ad Trebel. quem refert Gozad. conſ.97.nu.14.& Pariſ.conſ.15.nu.59.lib.2. & conſ.93.nu.46. eod.vol.Hanc etiam opin. dicit eſſe magis communem Iaſ.conſ.99.col.6. verſ.Et iſta opi.lib.4.& conſ.146.num.6.eod.vol.Dec. cōſ.81.poſt nu.3.& conſ.269.nu.13.quem refert Gozad. conſ.104.quod eſt conſi.vltimum,nu.25.& Ioan. Dilect.de arte teſtandi.in d.cau.31.nu.4. Gozad.conſ.81. poſt nu.15.& conſ.94. poſt num.19. Curt.Iun. conſ.70.nu.16.& conſ.160.poſt num.10. verſ.Accedit,Ripa in d.l. Centurio,nu.65. in fi.& in d.l.nemo poteſt,nu.52.Rubeus ſibi contrarius conſ.100.in fi.& conſil.104. nu.1.& conſ.143.nu.6.Soc. Iun.conſ.131. nu.58. lib.1.vbi enumerat auctoritates,& conſ.138.nu.7.eo.vol.1.vbi pariter recēſet auctoritates,& dicit ita fuiſſe iudicatum, d & conſ.28.nu.2.lib.2. & conſ.112.num.3. lib.3. vbi dicit, ꝙ errant, qui dicunt cōem opin.eſſe in contrarium. Pariſ.inter conſil. Soc.Iun.conſ.132.nu.1.lib.1.Gratus conſ. 160.nu.25.lib.2.Inſignis Doctor,& præceptor meus d.Iacob.Alba. conſ.7.num.6.in fi.Et hanc opin.ſeruari in curia Delphi.atteſtatur Guido Papę Deciſ.50.nu.1.& in d.conſ.140.nu.5.Nō poteſt negari,quin vere paſſus ſit arduus,& auctoritates magnæ hinc inde, ita vt in tanta varietate Doctorum mirum nō ſit,ſi aliquando iudices vacillant, & bene dixit Cur.Iun.conſil. 154. num.2.quòd hęc difficultas indigeret deciſione Imperatoria. Nihilominus diligēter enumerando auctoritates Doctorum, iuxta ſupputationem huius temporis,proculdubio opin. Bald.eſt magis communis,ꝙ ſcilicet non poſſit per teſtatorem prohiberi detractio Trebellianicæ in filiis primi gradus,quæ etiā tanquam ęquior,& magis fauens filiis eſſet tenēda in practica,& ita, ſi caſus contingeret,ſecundum illam conſulerem, & iudicarem,ſi hęreditas eſſet reſtituenda extraneo.Sed ſi hęreditas eſſet reſtituenda deſcendentibus, c ceſſaret ratio æquitatis in fauorē filii, & militaret fauor conſeruandæ agnationis,& ſuſtinendæ volūtatis defuncti,in fauorem deſcendentiū, quo caſu non putarem errare iudicem,qui adhæreret contrariæ opinio. quòd.ſ.etiam filio primi gradus potuiſſet Trebellianica prohiberi,ſecundum quam, vt ſcribit Cotta.in d.verbo,Trebellianica, licet, ſępe fuit iudicatum per nonnullos Doctores veneiā di Collegii Mediolanenſis; & cogita ſuper hac diſtinctione, quia iudicio meo ſapit magnam æquitatem, & in dubiis ſemper tenendā eſt,& æquior ſententia,& p quam opiniones contrariæ ad concordiam reducuntur. Bene verum eſt, quòd vbi in aliqua ciuitate, vel prouincia eſſet altera ex iſtis opinionibus vſu recepta,non putarem eſſe in iudicando à communi obſeruantia recedendum.

2 Sed retēta†indiſtinctè opinio.Bal. & cōmuni,ꝙ ſcilicet teſtator in filiis primi gradus nō poſſit prohibere detractionem Trebellianicæ, dicunt aliqui ꝙ illa intelligenda eſt, vt procedat, quando tales filii non poſſunt,niſi vnam quartam,ex fideicōmiſſo detrahere, prout eſt,quando ſunt grauati pure hæreditatem reſtituere; ſecus aūt, quando poſſunt detrahere duas quartas, d prout eſt, qñ ſunt grauati reſtituere hæreditatem ſub conditione.Vt declaraui ſupra. §. Subſtitutio. Nam tunc, ſecundum eos,bene poteſt teſtator illis ꝓhibere Trebellianicæ detractionem,& ita communiter intelligi atteſtatur Bello. conſ.80.ſup. allegato poſt numerum vigeſimum.Secundò reſpondeo,& fuit noua declaratio Pauli de Caſtro in d.l.iubemus. C ad Trebell. vt ipſe ait in l.mulier.§.cum proponeretur, poſt num.4.ff.ad Trebell.quam ſecutus eſt Alex.conſ.29. poſt nu.2.li.5.& dicit ſeruari in practica,Picus in d.l.in quartam, ꝓut illum refert Pariſ.conſ.16. num.25.li.2. & conſ.18.nu.105.eo.vol.& conſi.26.nu.37. eod.

e eod.volum, & conſ.93. e num.99.eod.vol. Ego,vt verum fatear, nunquam potui intel
f ligere, f quid ſibi velint iſti Doctores. Nam quando filius eſt grauatus pure, quo caſu non poteſt detrahere niſi vnam quartam, & ſic legitimam non video quomodo tractari poſſit, an valeat prohibitio Trebellianicæ facta per teſtatorem, cum præſupponamus eius detractionem eo caſu iam eſſe prohibitam à lege, quæ non vult, quòd poſſit niſi legitimam detrahere, & ſic iſta declaratio deſtrueret totam concluſionem. Neque in hoc credo, quòd D. Bello. præceptor meus verum dicat, quòd ſcilicet hæc intelligentia ſit communis, quia in terminis.l.iubemus, ego oſtendi communem opinionem eſſe in contrarium ſupra in dic. §. Subſtitutio, ꝙ ſcilicet diſpoſitio dicta l.iubemus locum habet, etiam quando detrahuntur duæ quartæ, neq; ego reperio Picũ in d.l.in quartam.dicentem, quòd hæc declaratio ſeruetur in practica, & ſi diceret, credo, ꝙ non eſſet hoc ei credendum, vt ibi dixi. Propterea non attenta hac intelligentia, & declaratione, vtroque caſu perſiſto cum communi opin. ſcilicet, quòd indiſtincte pater non poſſit in filiis primi gradus prohibere detractionem Trebellianicæ, ſiue poſſint detrahere vnam quartam, ſiue duas, & hæc omnia nota, quia quotidie contingunt in practica.

ADDITIONES.

a In filiis primi gradus.) In iſta q. vide cõmune atque magis commune vtrumque in collec. mea com.opin. in verb. Trebellianica, nu.14. & in verb. teſtator. num.7. vbi tamen fuſius dixi, ideo ea miſſa facio.

b Opinionum conflictus.) Adde ꝙ aliqui arbitrati ſint eſſe hoc caſu mediã viam eligendam. Et ſic Trebellianicam inter hæredes filior. & fideicommiſſarios diuidendã. Vt voluit Cur.Iun. in conſ.154.col.2. iuxta conſil. Anchar.210. & not. per Alex. & alios quos ab eo citatos in l.Titius. ff.ad S.C.Trebell. ꝙ ſolùm faciendum eſſe dicit Gabri. Eugub. in conſ.93.nu.2. vel conſentientib. partibus, vel quando pro neutra parte rationes præponderant, nec iudex magis in alterutrum inclinat, vide per eund. ibid.

c Eſſet reſtituenda deſcendentibus.) Adde ꝙ reiicitur iſta diſtinct. Clar. per Gabr. Eugub. d. conſ.93. col.2. vide per eundem.

d Duas quartas.) Et hanc diſtinctionẽ aliis probabiliorẽ eſſe dicit Gabr. Eugub. d. conſil.93. ſub nu.4. qui nu.7.8. eam aliis rationibus comprobat, vide per eund. ibid.

e Conſil.93.) vbi retulit hanc eſſe peregrinam & notab. limitationem ad d. l. iubemus, ꝙ etiam notaui in dicta collect. mea com.opinio. vbi ſup.

f Nunquã potui intelligere.) Aduerte hic quoniam Gabr. Eugub. in ſæpe allegato cõſi.93. ſub nu.5. redarguit Authorem noſtrũ de imprudentia: atque ſucceſſiue docet de vtilitate euidẽti, nu.6.7. & deinde proſequitur diſputando ſubtiliter, & tandem co'. fin. recenſet Doctor. ad partes; & tenet negatiuam, à qua putat haud eſſe recedendum: niſi ſtylus in loco iudicii adſit.

Quæſtio LXIIII.

SVMMARIVM.

1 *Teſtator an poßit remittere vſufructuario cautionem de vtendo fruendo arbitrio boni viri.*

2 *Et quid reſpectu bonorum mobilium, verſ. Et hæc quidem.*

TV ſcis, quòd vſufructuarius tenetur præſtare hæredi cautionem de vtendo, fruendo arbitrio boni viri; & de reſtituendis rebus finito vſufructu, & de præſtanda æſtimatione earum rerum, quæ vſu conſumuntur, de quo dixi ſupra hoc eod. lib. §. legatum, quæſto, 1 †nũquid teſtator poſſit in ſuo teſtamento remittere vſufructuario, quominus teneatur dictam cautionem præſtare? Reſpond. quòd non, a tex. eſt expreſſus in l.1.C. de vſufruc. & hæc eſt etiam communis opin. vt dicit Soc. conſ.131. nu.14. lib.2. quem refert, & ſequitur Bello. conſil.54. num.3. & Ioan. Dilect. de arte teſtandi, tit.8. caut.1. num.1. Hanc etiam concluſionem dicit eſſe communiter approbatã Io. Annib. in repet. l. nemo poteſt, num. 164. Nam ex tali remiſſione præſtaretur vſufructuario occaſio male vtendi, & conſequenter delinquendi.

2 Et hæc †quidem cõcluſio de plano procedit in bonis immobilibus, in quibus proprie cadit vſuſfructus, & militat ratio allegata, ne ſcilicet vſufructuarius inuitetur ad delin-

delinquendum. Sed quid in bonis mobilibus, quæ vſu conſumuntur? Reſpond. Petr. in d.l.tenuit, quòd hoc caſu cautio à teſtatore remitti poſſit, ex quo non ſubeſt timor delinquendi, cum vſufructuarius non teneatur res ipſas reſtituere, ſed earum æſtimationem iuxta tempus traditionis.

Contrarium tenuit Bart. in d.l.1. numero 10. & hæc eſt communis opin. vt dicit Alexand.conſil.58.num.10.lib.3. Dec.conſil.565. num.5. Tum, quia illa lex generaliter loquitur, ideo eſt etiam generaliter intelligenda, vtroque caſu locum habeat: Tum etiam, quia id à lege introductum fuit in fauorem hæredis, qui ita militat in vno caſu ſicut in alio, cui quidem fauori hæredis teſtator non poteſt renunciare, ita dixit gloſ. in l.ſcire debetis. in gloſ. fin. C. vt in lega. poſſ. eat. quam dicit eſſe approbatam per Doctores, Guido Papæ, conſilio 63. num. 4. Sed hæc ſecunda ratio non ſatisfacit, quia immo poteſt teſtator de bonis hæredis, ſicut de propriis diſponere, ſecundum communem opinionem, vt dixi infra quæſtio.71. & conſequenter etiam illius fauori, ſicut proprio renunciare, & eſt communis opin. vt dicit Crauetta conſil. 174. numero 10. vbi dicit, quòd Guido Papæ in allegato conſilio inaduertenter locutus eſt, dicendo, quòd illa gloſ. eſt per Doctor. approbata, quia immo eſt communiter reprobata, vt ibi per eum, qui in hoc propoſito eleganter loquitur. An autem hæres poſſit hanc cautionem vſufructuario remittere, dixi ſupra §.legatum.

ADDITIO.

a Reſpon. quod non.) Adde quòd hoc crebrius omnes concludunt in d. l. prima, in textu allegata, vt atteſtatur Ceph.in conſil. 59.num.9. vbi etiam habes, quòd maritus haud poteſt præſtare vxori licentiam nubendi infra annum luctus tanquàm contra bonos mores: licet poſſit concedere vt nubat lapſo anno luctus. Quoniam hoc ſui fauore pœnaliter eſt prohibitum, ſicuti etiam poteſt remittere cautionem legatariis, & fideicommiſſariis ab hærede præſtandam: quòd ipſius fauore eſt inducta, vide per Craue. in conſilio 174. columna finali.

Quæſt. LXV.

SVMMARIVM.

Teſtator an poſſit prohibere inſinuationem teſtamenti à ſtatuto requiſitam.

Et quid ſi interueniat iuramentum, verſ. Sed quid. Remiſſiuè.

QVÆRO, ſtat ſtatutum ꝙ teſtamẽta inſinuentur, aliàs non valeant. Modo teſtator in ſuo teſtamento prohibet illud inſinuari, nunquid teſtamentum valebit, non obſtante defectu
a inſinuationis? Reſpond. quòd non, a quia teſtator non poteſt prohibere inſinuationem à ſtatuto requiſitam, ita tenuit Bar. in dicta l.nemo poteſt, num.8. ff.de legat.1 & eſt communis opinio, vt atteſtantur ſcribentes, in ead.l.nemo poteſt, & in ſpecie Iaſon in 2.lect.num.41. & Ripa, num.67. & Ioan.Annib.num.272. faciunt ea quæ dixi ſupra quæſt.61.

Sed quid ſi interueniſſet iuramentum. Vide quæ dixi infra libro quarto, §. Donatio, quæſtio.18.

ADDITIO.

a Quod non.) Sed pone ꝙ quis teſtamentum haud inſinuatum, & ſic nullum approbauerit pro ſe, An cenſeatur approbaſſe etiam contra ſe. credo quòd ſic, per ea quæ tradit Ceph.conſ.294. nu.22. maxime vbi eſt approbatum cum interuentu rei.

Quæſt. LXVI.

SVMMARIVM.

1 *Teſtator an poſſit remittere confectionem inuentarij.*

2 *Et an hæredi, verſiculo. Quoad primum.*

3 *An vſufructuario, verſiculo. Quoad ſecundum.*

4 *An tutori, verſ. Quoad tertium.*

5 *Quid ſi non prohibuit, ſed ſimpliciter remiſit confectionem inuentarij, verſiculo. Sed hoc quidem.*

6 *An eo caſu poſſit iudex, non obſtante huiuſmodi remiſſione, cogere tutorem, ut inuentarium conficiat, verſiculo. Sed quid ſi teſtator.*

Quæro

1 QVÆRO an† teſtator poſ-
ſit in ſuo teſtamento remit-
tere confectionem inuenta-
rii? Hæc quæſtio poteſt mul
tipliciter contingere, prout
etiam multę ſunt perſonæ
quæ tenentur inuentariũ conficere. Primò,
tenetur hæres conficere inuentarium. l. fin.
in princ. C. de iure delibe. de quo dixi infra
hoc eo. lib. §. fi. Item vſufructuarius tenetur
inuentarium conficere, de quo dixi, ſupra
hoc eod. lib. §. Legatum. Tenetur etiam tu
tor conficere inuentarium. l. tutor qui re-
pertoriũ. ff. de admin. tuto. de quo dixi ſu-
pra lib. 2. § tutor. De his ergo ſingulis vi-
dendum eſt.
2 Quo ad primum de hærede. Aliqui † ſim
pliciter dicunt, ꝙ teſtator nõ poteſt remit-
tere hæredi confectionem inuentarii, & di
cit Franc. Cremen. inter conſil. Alex. conſi.
62. num. 1. lib. 4. ꝙ ita tenent communiter
* Doctores. Sed hæc reſolutio, ita indiſtincte
intellecta non eſt vera. Ideo debes conſide
rare, quòd ex non confectione inuentarii,
oriuntur plures effectus in præiudiciũ hæ-
redis, quorum aliqui concernunt beneficiũ
creditorũ defuncti; puta, quia ſi hæres non
fecit inuentarium, tenetur creditoribus vl-
tra vires hæreditaria, & ſic de proprio ſa-
tisfacere, vt dixi in d. §. fi. aliqui vero con-
cernunt beneficium legatariorum, & fidei-
commiſſariorum, quia hæres nõ conficiẽs
inuentarium, non detrahit Falcidiam, neq;
Trebellianicam, ſed tenetur præſtare inte-
gra legata, & fideicommiſſa, vt dixi infra
§. ſubſtitutio. Dico ergo, aut quęris, an te-
ſtator poſſit remittere hęredi confectionẽ
inuentarii in præiudicium, & fraudẽ credi
torum, & reſpon. quòd non poteſt, quia cre
ditoribus ſuis non poteſt aliquo modo te
ſtator in ſuo teſtamento pręiudicare, & ita
volunt communiter Doctores, vt dicit Do-
a minus Crauetta a compater meus, conſil.
174. num. 11. ita etiam tenere communiter
Doctores atteſtatur Ioan. Annib. in repet.
d. l. nemo põt, nu. 406. & ideo huiuſmodi
remiſſione non attenta, ſi hæres non confe
cerit inuentarium, tenebitur nihilominus
ipſis creditorib. inſolidum ſatisfacere Aut
vero quæris, an poſſit teſtator illam remit
tere in præiudicium legatariorũ, & fideicõ
miſſariorũ, & Bal. in l. fin. nu. C. arbi. tute-
læ, tenuit, ꝙ non. Sed in contrariũ eſt cõis
* opin. ꝙ. ſ. in præiudicium legatariorum, fi-
deicommiſſariorũ, & cohæredum, poſſit te
b ſtator remittere confectionẽ inuentarii, b
& dicit Pariſ. conſ. 68. num. 57. lib. 2. ꝙ ita
cõiter concluditur. Hanc etiam opin. con-
tra Bald. eſſe communem atteſtatur Crau.
in d. conſ. 174. nu. 11. Didac. in c. 1. nu. 17.
de teſtam. & ideo hoc caſu poterit hæres,
etiam ſi inuentarium non confecerit, reti-
nere ſibi Falcidiam, & Trebellianicam in
eorum præiudicium. Sicut. n. potuit teſta-
tor ipſis nihil relinquere, ita multo magis
& in eo quod reliquit, poterit eis præiudi-
care, faciunt quæ dixi infra quæſt. 70.
3 Quo ad ſecundum † an ſcilicet, poſſit te
ſtator remittere vſufructuario confectio-
nẽ inuentarii, dic, ꝙ nõ; & hæc eſt commu-
* nis opin. vt dicit Soc. Iun. conſ. 115. num.
18. lib. 1. Bello. conſ. 54. num. 3. Quod ma-
nifeſta ratione comprobatur, ſi. n. teſtator
non poteſt remittere vſufructuario cautio
nem de vtendo, fruendo, &c. vt dixi ſupra
quæſtione 64. neque etiam debet poſſe re-
mittere confectionem inuentarii, quæ eſt
neceſſarium antecedens ad ipſam cautio-
nem præſtandam.
4 Quo ad tertiũ, † an poſſit teſtator remit
c tere tutori confectionem inuentarii, c dic,
quod ſic, tex. eſt clarus in l. fin. C. arbi. tute.
& ita tenet Bar. in d. l. nemo poteſt, nu. 12.
& ita communiter tenetur, vt ait Claud.
ibi, nu. 31. Hanc etiam opin. dicit eſſe com
* munem. Iaſ. in d. l. nemo poteſt. in 2. lectu.
num. 65. & ſequen. Licet enim tutor, qui in
uentarium non facit, videatur eſſe in dolo
d. l. tutor qui repertorium. in prin. tamẽ ex
quo aliquando intereſt pupillorũ, illud nõ
cõfici, ne ſecreta patrimonii pandantur, vt
ibi. præſumendum eſt teſtatorẽ illud remi-
ſiſſe in beneficiũ pupilli, & iõ dicẽdũ eſt,
hmõi remiſſionẽ confectionis inuentarii à
teſtatore factã valere, & obſeruandã eſſe.
5 Sed hoc † quidem de plano procedit, vbi
teſtator expreſſe prohibuit confici inuenta
rium. Poteſt enim videri hoc caſu id feciſ-
ſe ad beneficium ipſius pupilli, vt ſupra di
ctum eſt. Sed quid ſi non expreſſe prohi-
buit, ſed ſimpliciter remiſit tutori ipſius in
uentarii confectionem, quo caſu potius vi-
detur id in gratiam tutoris feciſſe? Reſpõ.
quòd vtroque caſu idem dicendum eſt.
Verbalis enim tantum eſt differẽtia, vtrum
dicatur, vero fieri inuentarium, vel remit-
to confectionem inuentarii, & ita Docto.
communiter nõ faciunt hanc differentiã,

vt dicit Crot. in repet. dictæ l. nemo poteſt, num. 49. quem refert Ioan. Annib. in repet. eiuſdem l. nemo poteſt, num. 388. Et hanc opi. quòd vtroque caſu idem ſit dicendum,
* atteſtatur eſſe magis communem Ripa in d. l. nemo poteſt, num. 85. Vt verum fatear, ſubtiliter conſiderando contraria opin. eſt multum colorata, & ſapit etiam maiorem æquitatem, & aliquando dum eſſem ſcholaris Bononiæ, illam diſputando ſuſtinui in circulis; tamen in practica non recedas à communi.

6 Sed quid † ſi teſtator confectionem inuẽtarii tutori in teſtamẽto remiſerit, nunquid poterit iudex illum cogere, vt inuentarium conficiat, remiſſione ipſa non attenta? Reſpond. ꝙ ſic, ſi ita minori expedire ei viſum fuerit, ita tenet Bart. in d. l. nemo poteſt, nu. 12. qui in hoc eſt communiter receptus, vt atteſtatur Didac. lib. 2. reſolutionum, c. 14. num. 4. Potuit. n. teſtator putare è re pupilli futurum, vt inuentarium non conficeretur, & in hoc falli; vel forte tale quid poſt teſtamentum conditum, aut mortem teſtatoris emerſit, quòd noua prouiſione indigere videtur, & hæc opin. tanquam verior, & æquior tenenda eſt.

ADDITIONES.

a Craue.) qui ibid. dicit atque probat plene, Guid. Papæ, qui contrarium dixit, ſatis inaduertenter loquutum fuiſſe, eumque iure merito reprobat.

b Poſſit remittere in confectionem inuentarii.) Sed quid operetur iſta remiſſio, vide per pract. Papien. tit. tutel. ratio, glo. in ſuo vltimo teſtamento, num. 15.

c Confectionem inuentarii.) De ampla liberatione tutori facta à teſtatore tã ab inuentarii confectione, q̃ à ratione reddẽda. Vide per Dec. in conſ. 178. vbi dat cautelã, & plenam formam & late de materia. Et idem in conſ. 192. & 418. in vlt. du. atq; per Crau. in conſ. 195. col. 4. & 230.

Quæſt. LXVII.

SVMMARIVM.

1 *Teſtator an poſſit prohibere diuiſionem inter heredes.*
Et an vſque ad certum tempus, verſic. Scias tamen.

1 QVAERO, an † teſtator poſſit
a prohibere diuiſionem a inter hæredes? Reſpond. quòd non, & hanc opin. fatetur eſſe communem Curt. Iun. conſil. 112. num. 1.

2 Scias tamen, † ꝙ hæc concluſio intelligenda eſt, vt procedat quando teſtator abſque aliqua adiectione, in perpetuum diuiſionem ipſam prohibuit. Sed ſi prohibitio facta eſſet ad tempus certum, vel vſque ad vitam alicuius perſonæ tantum, vtique
* valeret; & hæc eſt communis opinio. vt dicit Gratus conſ. 66. nu. 14. lib. 2. Hanc etiã concluſionem dicit eſſe ab omnibus approbatam Cro. in repe. d. l. nemo poteſt, num. 88.

ADDITIO.

a Prohibere diuiſionẽ.) Aduerte quod prohibita diuiſione per teſtatorẽ, intelligitur quo ad dominium, non autem quo ad fructus & ius fruendi, commu. Soc. Iun. conſ. 79. col. 2. & quòd etiam dixi in collec. mea com. opinio. in verb. diuiſio, num. 2.

Quæſt. LXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Teſtator an poſſit concedere legatario licentiam ut propria authoritate capiat poſſeſſionem rei legatæ.*
2 *Et quid ſi hæres reſiſtat, verſic. Sed quid ſi hæres.*

TV ſcis, ꝙ legatarius debet capere rem legatam de manu hæredis, aliàs ſi eã accipiat propria authoritate, illã amittit, vt eſt in iure notiſſimum, & tradunt omnes in l.
1 non eſt dubiũ. C. de legat. Quæro † nũquid poſſit teſtator in ſuo teſtamento cõcedere
a licentiam a legatario, vt propria authoritate capiat poſſeſſionẽ rei legatæ? Reſpon. ꝙ ſic, ita dicit Bar. in l. nemo poteſt, num. 10. & eſt communis opin. vt atteſtãtur ſcribentes ibi, & in ſpecie Iaſ. in 2. lect. num. 48. & Ripa num. 61. Cum enim illud in hæredis fauorem à iure introductum fuerit, merito poteſt teſtator illi derogare, vt dixi ſup. quæſt. 64. verſ. Et hæc quidem.

2 Sed quid † ſi hæres rẽ ipſam legatã poſſideat, & legatario volenti propria authoritate eam apprehẽdere virtute licentiæ ſibi à teſta-

à teſtatore conceſſæ, reſiſtat, nunquid poterit etiam per vim illam apprehendere? Reſpond. quod non, & eſt communis opin. vt dicit Ripa, in l. Centurio, num. 52. & ſeq. ff. de vulg. quem refert, & ſequitur nouiſſime

b D. Plottus *b* in ſua eleganti repet. l. ſi quando. C. vnde vi, poſt num. 54.

ADDITIONES.

a Concedere licentiam.) Quæ dicitur etiã conceſſa per verbum, libere, appoſitũ in legato ipſo. Item vbi teſtator prohibet vim fieri legatario in reb. ſibi relictis, vt p Plot. tract. ſuo, de in lit. iuran. §. 2. nu. 28. & 29. Adde & vide per Menoch. de recup. poſſ. in 5. remed. q. 9. vbi alia habes.

b Plottus.) Adde quod in libro meo & in vltima impreſſione illius eſt. §. 2. ſub nu. 29. vbi tamen ſubdit, ꝙ ſi iſtud faciat legatarius, non tamen incidit in pœnam amiſſionis iuris ſui per ibi allegatos. ſicuti etiam ſi occupauerit bona ſibi relicta ꝓpria authoritate abſq; dolo malo, & lata culpa. puta quia nondum ſepulto cadauere defuncti legatarius vel fideicommiſſarius ignorauit: vt præſumatur hæreditatem aditam poſſeſſionemque adeptam per hæredem, nam tenetur illam reſtituere, & poſtea petere.

Quæſt. LXIX.

SVMMARIVM.

1 *Teſtator an poſſit priuare hæredem hæreditate, ſi aliquid fecerit, vel non fecerit.*

2 *Et quid operetur huiuſmodi priuatio, verſ. Intellige tamen.*

3 *Cui reſtituenda ſit eo caſu hæreditas, ſi teſtator id non expreſſit, verſic. Sed pone.*

1 QVAERO † nunquid teſtator poſſit priuare hæredem hæreditate, ſi aliquid fecerit, vel non fecerit contra eius voluntatem, puta, ſi nupſerit ſine conſilio alicuius, vel huiuſmodi? Reſp. ꝙ ſic, & eſt communis opi. vt dicit Crauetta, conſil. 1. poſt nu. 3. verſ. Non obſtat. Sicut. n. licet teſtatori rei ſuæ adiicere quamcunq; conditionem voluerit non turpem, neq; improbam, ita & licere ei debet, in ipſius conditionis defectum hæredem priuare hæreditate ſibi relicta.

2 Intellige tñ, † no. vt talis priuatio ipſo iure operetur, ita vt hæres deſinat eſſe hæres, hoc. n. ſecundum cões iuris regulas eſſe nõ põt. Sed valet hmõi priuatio in vim fideicõmiſſi, vt. ſ. ſi contrafecerit teneatur hæreditatem reſtituere per fideicõmiſſum, ita tenuit Pau. de Caſt. conſ. 300. nu. 1. li. 1. & eſt cõis opinio, vt dicit Bertran. conſ. 191. nu. 5. lib. 3. in 2. par. Crau. in d. conſ. 1. num. 6.

3 Sed pone † teſtator non dixit, cui hæreditas reſtitui debeat in caſum priuationis. Quæro ſi hæres contrafecerit, cui teneatur illã reſtituere? Reſp. ꝙ ſi adſunt cohæredes, vel ſubſtituti, illis debet reſtitui, ſi vero nõ adſint, debet reſtitui venietib. ab inteſtato; ita dixit Bar. in l. paterfamilias, num. 7. ff. de hæred. inſtit. & eſt communis concluſio, vt atteſtatur Iaſ. in l. fin. poſt nu. 3. ff. ſi cer. pet. Quod nota, quia quotidie teſtatores relinquentes vſumfructum vxoribus ſui, ſolent apponere pœnam priuationis hæreditatis, ſi hæres aliquam moleſtiam illis intulerit.

Quæſtio LXX.

SVMMARIVM.

Teſtator an poſſit in ſuo teſtamento iubere, ne eius bona pro legatis ſint tacite hypothecata.

TV ſcis, ꝙ bona teſtatoris ſunt pro legatis per eum relictis tacite hypothecata legatariis, de quo dixi ſupra §. legatum.

Quæro, nũquid teſtator poſſit in ſuo teſtamẽto iubere, ne eius bona ſint legatariis hypothecata? Reſp. ꝙ ſic, ita dicit gloſ. in l. 2. in gloſ. vnica. C. vt in poſ. lega. quam ſequuntur magis cõiter Doctores, vt atteſtatur Alex. in d. l. nemo poteſt, nu. 13. Ita etiã tenere cõiter ſcribentes atteſtatur Crot. in repe. d. l. nemo poteſt, nu. 45. Sicut. n. potuiſſet teſtator nihil eis legare, ita potuiſſe debuit illam qualitatem adiicere legato, quæ ſibi placuit, & in propoſito faciunt ea, quæ dixi ſupra. quæſt. 66. verſ. quo ad primum.

Quæſtio LXXI.

SVMMARIVM.

1 *Teſtator an poſſit obligare bona hæredis, ver. Sed nunquid.*

2 *Et an poſſit prohibere hæredi alienationem rerum ſuarum, uerſic. Item quæro.*

3 *An poſſit grauare fideicommiſſo hæredem ſuper re prius ab eo ipſi hæredi donata, uerſi. Sed pone.*

1 SED nunquid † poterit teſtator expreſſe obligare, & hypothecare bona hæredis? Reſpond. Doctores iu hoc articulo varie loquuntur. Tu dic, aut teſtator obligauit bona hæredis nomine hæredis, vel pro eo de rato promiſit, & tunc potuit teſtator illa hypothecare; intelligendo tamen vt ſupra dixi, quia ſcilicet hæres adeundo hæreditatem cenſetur ratificare ipſam obligationem factam per defunctum. Aut vero defunctus in ipſa obligatione nullam mentionem fecit de ipſo hærede, ſed ſimpliciter obligauit eius bona, & tunc per aditionem hæreditatis factam per hæredem non cenſetur confirmata ipſa hypotheca, quantum ad hoc, vt creditor poſſit agere hypothecaria contra hæredem poſſidētem ipſam rem obligatam à defuncto, ſed bene ſi creditor ipſam rem poſſideret, & hæres vellet ab eo illam auocare, poſſet creditor repellere hæredem exceptione, & opponere confirmationem obligationis factæ per defunctum reſultantem ex eius aditione; poſſet etiam creditor agere contra hæredem actione pignoratitia contraria, quæ eſt perſonalis, vt ſcilicet tradat pignus ſibi conſtitutum à defuncto, iuxta not. in l. ſi Titio. ff. de pig. hypothecaria vero vt dixi agere non poteſt, & hæc diſtinctio colligitur ex traditis per Alex. in l. ſi hæredis ſeruus, colum. 2. verſic. In ea glo. ibi. ff. de leg. 1. quam ita declaratam dicit eſſe veriorem, & magis communem, Neguſan. de pign. in 2. membro. 2. partis, num. 57. in fi.

2 Item quæro † nūquid poſſit teſtator prohibere hæredi alienationem rerum ipſius hæredis? Reſpon. ꝙ non, ita tenet Bar. in l. filiusfam. §. diui, poſt num. 8. ff. de leg. 1. & eſt communis opin. vt dicit Ripa in d. §. diui, num. 54 & ſeq.

3 Sed pone, Teſtator † donauerat inter viuos alteri aliquam rem, deinde illū ſibi hæredem in teſtamento inſtituit. Quæro, nunquid poterit in ipſo teſtamēto ſuper re iam per eum donata grauare hæredē fideicommiſſo? Reſp. gl. in l. ſi mulier. in prin. in verbo, Si mortis. ff. de leg. 3. tenet, ꝙ non, quaſi onus imponi non poſſit rei, quæ non ſit habita ex iudicio vltimo. Sed tu dic contrarium, modo teſtatur in ſpecie, & nominatim iuſſerit illam rem reſtitui per fideicommiſſum, tex. eſt clarus in l. ſequens queſtio. in fi. ff. de le. 2. Nec curandum eſt de illa gl. in d. l. ſi mulier, quia per Docto. communiter reprehenditur, vt atteſtatur Pariſ. conſ. 2. nu. 47. lib. 3. & conſ. 53. nu. 79. eo. vol. Bene verū eſt, ꝙ ſi teſtator in genere grauaret hæredem ſuum ad reſtituendum quidquid ad eum perueniſſet, in tali fideicommiſſo non venirent ea, quæ teſtator prius inter viuos hæredi donaſſet, ſed ſolum ea, quæ ex vltima eius volūtate ad eum perueniſſent.

Quæſt. LXXII.

SVMMARIVM.

1 *Teſtator an poſſit prohibere filio, ne detrahat legitimam de fideicommiſſo.*

2 *Et quid ſi non ipſe filius grauatus ſit, ſed eius hæres, vel ſubſtitutus pupillaris, verſi. In ſecundo caſu.*

3 *Quid ſi filius ad pubertatem peruenerit, verſ. Et ideo.*

4 *Quid ſi fideicommiſſum ſimpliciter iniunctum fuerit, verſ. Tertius eſt caſus.*

DIXI ſupra quæſtio. 62. quòd teſtator poteſt prohibere hęredi detractionem Trebellianicæ. Quæro nunc, † an poſſit in
1 ſuo teſtamento prohibere filio, ne detrahat legitimam de fideicommiſſo? Hæc quæſtio, licet prima facie videatur facillimæ reſolutionis, ex quo ſecūdum communes regulas, non poteſt pater in præiudicium legitimæ filiorum aliquid ordinare, ſed de ipſa legitima reiicitur omne onus, omnis conditio, & grauamen, vt dixi ſup. §. legitima quæſtio. Eſt tamen ardua quæſtio, & in ea multi Doctores æquiuocarunt. Tu igitur pro intelligentia diſtingue tres caſus. Primus eſt, quando filius ipſe nominatim eſt fideicōmiſſo grauatur. Secundus eſt, qn̄ nō filius, ſed eius hæres, vel ſubſtitutus pupillaris eſt in ſpecie grauatus fideicommiſſo. Tertius eſt, quando fideicommiſſum eſt ſimpliciter iniunctum, puta, quia teſtator non grauauit in ſpecie, neq; ipſum filium, neque eius hæredem, aut ſubſtitutum pupillarem, ſed ſimpliciter dixit, volo, vt hæreditas

reditas mea reſtituatur Titio, ſi filius meus ſiue liberis deceſſerit, &c.

Circa primum, quando filius ipſe eſt grauatus fideicommiſſo, fac concluſionem, ꝙ ſiue teſtator expreſſe prohibeat filio, ne de fideicommiſſo detrahat legitimã, ſiue ſimpliciter illum grauet, vt hæreditatem reſtituat, ſemper filius poteſt legitimã ex fideicommiſſo detrahere, quia teſtator non poteſt (vt dixi) legitimæ filiorũ aliquod onus imponere, & conſequenter non poteſt etiã expreſſe grauare filiũ primi gradus, ne detrahat ipſam legitimam de fideicõmiſſo: & hæc eſt communis opin. vt dicit Galiaul. in repet. l. Centurio, num. 407. & quòd nõ valeat grauamen iniunctum in legitima, quando nominatim eſt iniunctũ ipſi filio, atteſtatur eſſe communem opin. Cur. Iun. conſilio 71. num. 8. & ideo poterit hoc caſu filius non obſtãte ipſa prohibitione detrahere legitimam de fideicommiſſo; & ſi ipſe non detraxerit, poterit eius hæres, vel ſubſtitutus ex perſona ipſius filii illam detrahere, nam hoc ius detrahendi legitimã ad hæredes extraneos tranſmittitur ſecundum concluſionem, quæ eſt indubitabilis, & de plano procedit ſecundum omnes, vt dicit Pariſ. conſ. 30. num. 8. lib. 3. & hic primus caſus modicam habet difficultatem, & hæc quidem concluſio locum habet etiã in milite, licet enim aliàs miles poſſet ĩ ſuo teſtamento prohibere, ne legitima de fideicommiſſo detraheretur, ſecũdum communem opinionem, de qua per Galiaul. in repetit. d. l. Centurio, poſt nu. 87. Rip. in ead. l. Centurio, nu. 45. Hodie tamen ſecus eſt, nam de iure nouiſſimo miles non poteſt pri a e filium legitima.

In ſecundo †caſu, quãdo expreſſe grauatus eſt hæres, vel ſubſtitutus pupillaris ipſius filii, pariter non videtur dubitandum, quominus poſſit pater eos grauare, vt totam hæreditatem, tam ipſius patris, quàm etiam filii per fideicommiſſum reſtituant, tex. eſt clarus in l. ſi Titio. §. fi. ff. de legat. 1. & eſt communis ſententia, vt atteſtatur Iaſ. in d. §. fi. numero 15. & ſeq. & num. 30. & in l. ex tribus, num. 2. & ſeq. C. de inoff. teſta. Neque hoc caſu tractandum eſt de legitima, quia cum hæredi, ſiue ſubſtituto pupilli ex eorum perſona nulla debeatur legitima, non poſſunt ipſi illã detrahere ex fideicommiſſo, & ita ſe habet communis opin. vt dicit Iaſ. in locis præalleg. Io. Dilec. de arte teſtan. titu. 5. cautel. 34. in fi. Non etiã poſſunt ipſi ex perſona filii illam detrahere, quia filius non fuit grauatus; ideo, quantum ad ipſum, nõ eſt locus detractioni alicuius legitimæ, eſſet bene ex eorum perſona locus detractioni Trebellianicæ, ex quo ipſi ſunt grauati fideicommiſſo, niſi teſtator illam prohibuiſſet tacite, vel expreſſe, quod proculdubio facere potuiſſet, cum nõ eſſent ipſi ex liberis primi gradus, vt late dixi ſupra. q. 63. Et ſi dicas, nonne filius tranſmittit deductionem legitimæ ad ſuos hæredes, etiam extraneos? Reſpon. ꝙ filio, qui non erat grauatus, non competebat aliquod ius detrahendi legitimam, vt ſtatim dixi, merito illud ius quod nõ erat, non potuit ad hæredes tranſmitti. Poſtquã autem talis legitima peruenit in ipſos hęredes filii, nõ habet amplius nomẽ legitimæ, ſed de ea iudicatur, tanquã de reliquo, hæreditatis, merito potuit hæres filii, vel ſubſtitutus pupillaris in ea grauari, ipſi enim huiuſmodi hæreditatem habere dicuntur ex iudicio, & diſpoſitione iſtius patris teſtãtis, & conſequenter potuit pater in ipſa hęreditate illis quodcunque grauamen imponere, & hæc eſt communis ratio Doctor ũ, vt dicit Iaſon in dicto. §. fi. nu. 6.

3 Et ideo† hæc omnia ceſſarent, vbicũque filius ad pubertatem perueniſſet, vel tempore facti fideicommiſſi iam pubes fuiſſet, his enim caſibus, poteſt filius de ſua legitima libere diſponere, & teſtari, non obſtante ipſo fideicommiſſo, & ſi nõ teſtetur, vel de ea diſponat, cenſetur nõ teſtando voluiſſe illam relinquere hæredi ſuo ab inteſtato, merito illius hęres, ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato poſſet ex perſona filii ſibi legitimam retinere ex fideicommiſſo, quia illam habere videtur ex iudicio ipſius filii, nõ autem ex diſpoſitione teſtatoris, & propterea ab ipſo teſtatore in illa grauari non potuit, & ſic iſtud fideicõmiſſum, ſiue grauamen, quantum ad legitimam, & quantum ad propria bona ipſius filii, ſtatim eueniente pubertate euaneſcit. Et hoc ſine dubio eſt de intentione omnium Doctorum, vt dicit Ruin. conſ. 58. poſt numerum 19 lib. 2. ſubdens, quòd aliter ſentire, vel dicere eſſe erroneum.

4 Tertius eſt caſus, †quãdo teſtator in ſpecie aliquem fideicommiſſo non grauauit, ſed ſimpliciter dixit, ſi filius meus ſine liberis deceſſerit, volo, ꝙ bona mea reſtituantur

tur Titio, & in hoc Doctores multum torquentur, an cenſeatur tale fideicommiſſum iniunctum filio, an vero eius hæredi. Vtilitas autem eſt maxima, quia ſi eſt iniunctum filio, poterit ex eo detrahi legitima per eius hęredem ex perſona filii; ſi vero eſt iniunctum hæredi, non poterit hæres detrahere legitimam, neq; ex perſona filii, quia ipſe non fuit grauatus, neque ex perſona propria, quia illi non debetur legitima. &
* magis communis ſententia eſt, quòd fideicommiſſum in dubio cenſeatur relictum ab eo, à quo relinqui poteſt, & ſic ab hærede filii vel ab eius ſubſtituto pupillari, non autem ab ipſo filio, & conſequenter, quòd iſte hæres filii non poſſit de ipſo fideicommiſſo aliquo modo detrahere legitimam, & ita paſſim allegatur tenere Bart. in l. qui duos. in fi. ff. de vulg. quem cõmuniter omnes ſequuntur, vt dicit Alex. conſil. 67. nu. 2. lib. 1. & in l. 1. §. fin. poſt nu. 3. ff. de vulg. Hanc etiam opinio. dicit eſſe communem
a Alexand. conſ. 12. num. 32. *a* lib. 3. & in l. co hæredi. §. cum filiæ, nu. 7. & ſeq. ff. de vulg. quem refert Pariſ. conſ. 81. nu. 9. & 10. lib. 2. Iaſ. conſ. 186. colum. 7. verſic. Non ob. in quantum quarto loco lib. 2. & conſil. 99. colum. 2. verſic. Immo fortius. lib. 4. & in l. ex tribus, num. 5. C. de inoff. teſtam. & in d. §. cum filiæ, num. 16. quem refert Cur. Iun. in d. conſil. 71. num. 8. & ſeq. & conſ. 72. num. 10. & Pariſ. conſ. 21. num. 48. lib. 3. & Ioan. Dilec. de arte teſtan. tit. 5. caut. 34. nume. 2. Claud. in d. l. 1. §. fi. nu. 7. & ſeq. Pariſ. conſil. 45. num. 44. lib. 2. Gratus conſ. 134. nu. 45. lib. 1. & conſ. 103. num. 12. lib. 2. Apoſtil. ad Alex. in d. conſ. 12. ſup. num. 32. lib. 3.

Contrariam tamen opin. quòd, ſcilicet in dubio fideicommiſſum ſimpliciter relictũ cenſeatur iniunctum ipſi filio inſtituto, nõ autem eius hæredi, tenuit Bar. in d. l. cohæredi. §. cum filiæ. verſic. Quòd ſi hæredem,
* num. 3. & hanc opin. dicit eſſe magis communem Ripa, in d. l. Centurio. nu. 128. Dicit etiam Galiaul. in d. l. Centurio, poſt nume. 409. verſi. aliquando autem facit, ſe putare, quòd d. Iaſon decipiatur, aſſerendo cõtrariam opin. eſſe magis communem, & re vera, neque Bartol. in d. l. qui duos, dicit id ad quod allegatur, neque multi ex Doctoribus, qui pro hac parte adducuntur, loquuntur in his terminis, vt oſtendit Galiaula in loco præallegato. Cæterum, quidquid ſit de ſtricto iure, non eſſet in practica recedendum à prima opin. quę proculdubio eſt magis communis, vt ex prædictis apparet. Fauendum eſt enim voluntati teſtatoris, quantum fieri poteſt; tanto magis vbi de præiudicio filiorum no n tractatur. & aliàs cum hæc dubitatio fuiſſet mihi propoſita in facto à quodam arbitrio non Doctore, in loco Serauallis agri Alexandrini, & ego, aliis etiam negociis implicitus, petiiſſem terminum octo dierum, ad deliberandum quid ſentirem in hoc articulo; ille arbiter dixit ſe valde mirari, quòd ego peterem terminum in quæſtione tam clara, in quo duo alii Doctores ex improuiſo reſponderant. Dixi mei moris non eſſe, in quæſtionibus præſertim arduis, nõ inſpectis libris reſpondere. Tandem excitatis nonnullis motiuis, cum res non videretur carere difficultate, partes acquieuerunt, vt amicabiliter componeretur, & ita factum fuit.

Hæc autem omnia intellige, vt procedant, quando filius ipſe eſt adhuc pupillus, nam ſi eſſet pubes tempore iniuncti fideicommiſſi, vel etiam poſtea ad pubertatem perueniſſet, tunc indiſtinctè, ſiue fideicommiſſum ſit iniunctum expreſſe ipſi filio, ſiue eius hæredi, ſiue ſimus in dubio, ſemper detrahitur legitima de fideicommiſſo per rationem, quam poſui ſup. verſic. Et ideo.

ADDITIO.

a Conſi. num. 32.) Vide etiam per Apoſtillaad eund. in apoſtil. litera b, in dubio.

Quæſt. LXXIII.

SVMMARIVM.

1 *Teſtator an poſſit prohibere filio alienationẽ ſuæ legitimæ. Remiſſiuè.*

2 *Teſtator an poſſit legare adminiſtratori, uel tutori, liberationem à ratione reddenda, uerſic Item quæro, Remiſſiuè.*

3 *Teſtator an poſſit prohibere hæredi, ne detrahat falcidiam. verſ. Sed quæro.*

1 QVÆRO, †nunquid teſtator poſſit prohibere filio alienationem ſuæ legitimæ? Dixi ſupra hoc eodem libro. §. Legitima.

2 Itẽ quæro †an poſſit teſtator legare adminiſtratori, vel tutori liberationẽ à rõne reddenda?

a dendaꝰ a Dixi ſup.hoc eod. lib.§.Legatum.

3 Sed quæro† nunquid teſtator poſſit prohibere hæredi, ne detrahat falcidiam? R n̄d. ꝙ ſic, tex. eſt in auct. ſed eum teſtator. C. ad l. Falc. & eſt communis opin. vt dicit Ioan. Anniba. in repet. d. l. nemo poteſt, nu. 191. ff. de lega. 1. & hoc nemo dubitat.

An autem poſſit prohibere detractionē Trebellianicæ, vel legitimæ? dixi ſupra q. 62. & ſeq. & q. 72.

A D D I T I O.

a De ampla atque larga adminiſtratione reddēda legata tutori vel adminiſtratori, vide plene per Dec. conſ. 178. vbi docet cautelam. & in conſ. 192. poſt nu. 3. & per Cranc. in conſ. 195. col. 4. & conſ. 230. & ꝙ nō poſſit omnimoda rationum redditio & reliquor. præſtatio remitti tutori, ſed ſolum ſcrupuloſa inquiſitio, quo ad culpam, non quo ad dolum, vide per pract. Papien. titu. tutel. ratio. glo. anologiſtas, & illic per Maſuer. & ꝙ tutor cui legata eſt liberatio, in aſſumēdo tutelam, ſi promiſerit reddere rationem integram, quod non cenſeatur renūtiaſſe legato, vide per Alex. in conſ. 164. lib. 5. & ꝙ ratio ſemel reddita haud ſit de nouo reddenda, vide per Cephal. in conſil. 192. Niſi minus plene, & ſufficienter, reddita & calculata fuerit, & calculi error allegetur. Et ſequuto pacto de non obſeruando, an & quando poſſit prætextu erroris reuocari, vide de his omnibus per Tob. Noni. conſ. 64. per tot.

Quæſtio LXXIIII.

S V M M A R I V M.

1 *Teſtator an poſſit prohibere ius accreſcendi.*
2 *Et quid in ſucceſsione vniuerſali, verſic. Aut vero.*
3 *An eo caſu res reddncatur ad cauſam inteſtati, verſi. Punctus eſt.*

1 QVAERO, nūquid† teſtator poſſit in ſuo teſtamēto prohibere ius accreſcēdi? Hæc eſt trita q̄ſtio, ſed non ab omnib. bene ītellecta, Scire igitur debes, ꝙ ius accreſcēdi pōt dupliciter cōſiderari, ſ. in particulari, & in vniuerſo In particulari hēt locum ius accreſcēdi, puta, inter legatarios, qn̄ ſūt inter ſe cōiuncti, iuxta notata in l. re coniū cti. ff. de lega. 3. qa altero repudiante, illius portio alteri accreſcit, de quo dixi ſupra hoc eo. lib. §. Ius accreſcendi. In vniuerſo aūt cōſiderati pōt ius accreſcendi inter ipſos inſtitutos, quia ſi alter hęredū repudiet hæreditatem, vel decedat priuſquā adeat, illius portio accreſcit cohęredi, vt habetur per Doctores in rubr. C. qn̄ non peten. par. & dixi in dicto. §. Ius accreſcendi; & hoc caſu procedit ius accreſcendi, non ſolū inter inſtitutos in quota parte hęreditatis, ſed ēt inter inſtitutum in re certa, & hęredem vniuerſalē; nam ſi hæres vniuerſalis repudiet hæreditatem, vel decedat priuſquam adeat, tota hr̄ditas accreſcit inſtituto in re certa, vt latius dixi ſup. hoc eo. lib. §. Inſtitutio. Si ergo quæris, nunquid teſtator poſſit prohibere ius accreſcēdi, eſt diſtinguendū, nam aut loquimur in iure accreſcendi, qđ verſatur circa particularem ſucceſſionem, prout eſt in legatis, & in fideicommiſſis ēt vniuerſalibus, & in illis poteſt teſtator prohibere ius accreſcendi, ſiue expreſſe, ſiue ēt ſimpliciter prohibendo, ne plus petere poſſit, & eo caſu, ſi coniunctus repudiet legatum, vel fideicommiſſum, accreſcet hæredi inſtituto; & hic caſus apud Doctores nullam habet difficultatem.

2 Aut vero† loq̄mur in ſucceſſione vniuerſali, & ſic in inſtitutionibus, puta, ſi teſtator inſtituat aliquē in re certa, & prohibeat ne q̄d vltra petere poſſit, & cōtingat hęredē vniuerſalē repudiare, nunq̄d poſſit ꝓhibere, ne reliquū hr̄ditatis accreſcat illi inſtituto ī re certa, & vr̄ ꝙ nullo mō id facere poſſit. qa ſi illud reſiduū nō accreſcit inſtituto in re certa, neceſſe eſt, ꝙ deuoluatur ad hr̄des ab inteſtato, & ſic reſultaret abſurdū, ꝙ. ſ. inſtitutus in re certa ſuccederet ex teſtō in ipſa re ſibi relicta, in reſiduo autem ſuccederent proximiores ab inteſtato, & ſic daretur caſus, in quo aliquis decederet ꝓ parte teſtatus, & pro parte inteſtatus, contra communem regulam iuris, de qua in l. ius noſtrum. ff. de reg. iur.

Breuiter nō vr̄ dubitādū ius hoc, ꝙ. ſ. teſtator nō pōt prohibere ius accreſcendi in inſtitutionibus, & ꝙ talis prohibitio non valet, quantū ad hoc, vt teſtator poſſit decedere pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus, quia hoc eſſet valde abſurdū, vt ſtatim dixi, & in hoc omnes cōueniunt, vt affirmat Decius in dicta. l. ius noſtrum. nu. 4.

3 Punctus eſt, † vtrum prohibitio ipſa nō

valeat quo adhoc, vt ea non obſtante, ſit locus iuri accreſcendi, & ſic inſtitutus in re certa habeat totam hæreditatem, an autem prohibitio valeat, ita ꝙ nihil accreſcat ipſi inſtituto in re certa, & conſequenter teſtamentum annulletur, etiam quo ad ipſam inſtitutionem in re certa, & res penitus reducatur ad cauſam inteſtati, & in hoc varię ſunt opin. Doctorum. Aliqui enim tenent, ꝙ non obſtante prohibitione tota hæreditas accreſcat inſtituto in re certa, & hæc fuit opin. Dy. quam dicit eſſe communiter approbatam Guliel. de Benedic. in 1. par. repetitio. cap. Raynutius, fol. 208. num. 272. Hanc etiam dicit eſſe communem Alex. in l. ſi quis priore, poſt num. 6. ff. ad Treb. Dec. in d. rub. C. quando non peten. par. in prima lectura, poſt numerum tertium, verſic. Sed iſta reſponſio, & in ſecunda lectura, nume. 21. Sapia in l. vnica, num. 61. C. quando non peten. part. Curt. Sen conſ. 74. num. 3. quem refert, & ſequitur Soc. Iun. conſ. 111. nu. 16. lib. 1. Crot. in repetitio. l. re coniuncti, num. 61. & ſeq. Ripa in dicta l. re coniuncti, num. 134 Gratus conſ. 53. nu. 108. lib. 2. Apoſtil. ad Alex. conſil. 162. ſub num. 10. libro 2.

Contrariam autem ſententiam, ſcilicet, ꝙ immo talis prohibitio valeat, & conſequenter ꝙ teſtamentum ipſum corruat, & res tota reducatur ad cauſam inteſtati, tenuit Bar. in l. quoties, §. ſi duo, num. 1. & ſequen. ff. de hæred. inſtit. & hanc opinio. dicit communiter teneri Corn. in l. quoties, num. 37. in fi. C. de hęredib. inſtituen. quem refert Dec. in l. 1. num. 2. C. de teſtam. mil. Hanc etiam opinionem dicit eſſe communem Iaſon in dicta l. re coniuncti, & conſil. 8. col. 9. verſic. Decimo iſtud, lib. 3. quem refert Dominus Crauetta in ſuo elegantiſſimo tractatu de antiq. temp. in quarta parte, ſectione prima, num. 130. Vt vides opin. Dyn. contra Bartol. eſt proculdubio magis communis.

Ego tamen conſiderabam, ꝙ ius accreſcendi dicitur prouenire, ex tacito iudicio teſtatoris, vt latius dixi in dicto §. ius accreſcendi. Propterea, vbicunq; teſtator verbis ad id expreſſe conceptis prohiberet ius accreſcendi, non dubitarem ſequi opinio. Bart. quia vbi expreſſe quid à teſtatore diſpoſitum reperitur, illud debet præferri tacitæ eius menti, quæ ex coniecturis colligi poſſit. Pariter etiam vbi ſubeſſent coniecturæ adeo liquidę, vt aperte coniici poſſet, teſtatorem nullo modo voluiſſe, quòd talis inſtitutus in re certa haberet reſiduum hæreditatis, facilè inclinarem in ſententiam Bartol. quia bonus iudex ſemper debet amplecti in iudicando illam opinio. quæ magis conuenit veriſimili menti teſtatoris. Conſulo tamen, quòd de facili quis non recedat ab opinio. Dyni, quæ magis fauet ſuſtinendo teſtamentum, & præterea (vt dixi) eſt magis communis, & ideo in practica ſequenda.

Quæſt. LXXV.

SVMMARIVM.

Contractus an poſſint in teſtamento celebrari.

QVAERO, nunquid in teſtamento poſſit celebrari, contractus? a Reſpond. Gloſ. vulgaris, quæ ſemper ad hoc ſolet allegari in l. hæredes palàm, §. fin. in gloſ. fin. in fi. ff. de teſta. tenuit ſimpliciter quòd ſic, & illam dicit eſſe communiter approbatam Pariſ. conſil. 2. num. 19. lib. 3. & conſil. 46. num. 36. lib. quarto, & dicit Roman. conſilio 161. num. 6. in fi. quòd communis omnium ſententia illum ſequitur, quem refert Dec. conſilio 196. poſt numerum 1. ver. Ex quibus omnibus, & conſilio 293. poſt numerum ſecundum, verſic. Verum ſupra dictis, & Boer. deciſio. 353. numero 4. Didac. in rubrica de teſtamen. in tertia parte, poſt num. 17. Illam tamen intellige, vt procedat, quando conuentiones, & contractus, qui celebrantur in actu teſtamenti, non ſunt penitus extranei ab ipſo teſtamento, ſed ſi eſſent contractus penitus extranei, non poſſent in ipſo teſtamento celebrari. Ita declarant Doctores per me ſupra allegati, & hanc dicit eſſe communem ſententiam Alcia. in l. 1. §. qui præſens, num. 21. ff. de verborum obligat. & ita tenet.

ADDITIO.

a Contractus.) Et econuerſo, quòd ſubſtitutio in contractib. fieri poſſit commune dixi in collec. mea commun. opin. verbo, ſubſtitutio. num. 80.

Quæ-

Quæſtio LXXVI.

SVMMARIVM.

1 *Teſtatoris voluntas ante omnia attendi debet. Reg 1.*

2 *Et quid in fideicommiſſis, ibi, verſ. Idque maxime*

3 *Quid in aliĳs ſubſtitutionibus, ibi. ver. In aliĳs tamen.*

4 *Vbi clare non apparet de mente teſtatoris, verbis eſt inhærendum. reg. 2.*

5 *Vna pars teſtamenti per aliam declaratur, reg. 3.*

6 *Verbum æquiuocum poſitum in vna parte teſtamenti, debet interpretari, prout reperitur clare poſitum in alia parte teſtamenti, ibid verſ. Hinc infertur.*

7 *Quid ſi in vna ſubſtitutione teſtator mentionem fecerit de filĳs maſculis, in alia vero ſimpliciter tantum de filĳs, ibidem. verſic. Sed pone.*

8 *Nunquid hæc regula locum habeat etiam de vno teſtamento ad aliud, ibid. verſic. Sed nunquid.*

9 *Teſtator in dubio cenſetur velle minus grauare hæredem quàm fieri poßit. reg. 4.*

10 *Diſpoſitio teſtatoris facta in unum caſum, non extenditur ad alium. reg. 5.*

11 *In dubio mens teſtatoris præſumitur conformis diſpoſitioni iuris communis. reg. 6.*

12 *Et ubi adſunt ſtatuta, præſumitur conformis diſpoſitioni ſtatutorũ, ibi. ver. Scias tamen.*

13 *Diſpoſitio teſtatoris facta de perſonis, quæ ſibi ab inteſtato ſuccedere poſſent, intelligitur facta eo modo, & ordine, quo de re ad ſucceſſionem uocarentur, ibi. verſic. Secundo infertur.*

14 *Teſtator ſubſtituens proximiores, an cenſeatur uocaſſe proximiores ultimi decedentis, an ipſius teſtatoris, ibid. uerſic. Sed hic occurrit.*

15 *Teſtator quatenus dilexit in inſtitutione, ita in ſubſtitutione præſumitur.*

a DIXIMVS de poteſtate teſtatoris, nũc de eius voluntate *a* videndum eſt. In hac autẽ materia cum præcedentib. §. præſertim, vbi de ſubſtitutionibus, & fideicommiſſis tractatum eſt, multa iam à nobis explicata ſint, hoc loco breuiter præmiſſis nonnullis concluſioib. duas tantum quæſtiones attingemus.

1 In vltimis † voluntatibus, vbicunque de
b aliqua re controuerti *b* contingat, ſemper, & ante omnia, ipſius teſtatoris voluntas attendi debet, l. non aliter. ff. de leg. 3. cum ſimil. & eſt communis reg. vt atteſtatur Pariſ. conſil. 41. num. 15. lib. 2. & eſt conſil. 52. num. 6. eodem volum. & conſ. 78. num. 16. eod. volum. & conſi. 90. num. 10. eodem volum. & conſil. 23. num. 9. lib. 3. & conſi. 25. num. 31. eod. volum. & conſil. 53. num. 10. eod. volum. & hanc regulam dicit eſſe ab omnibus approbatam Soc. Iun. conſil. 110. num. 10. lib. 3. Adde, quòd non ſolum atten-
c denda eſt teſtatoris voluntas *c* expreſſa (hoc enim abſque dubio procedit, vt dixi ſupra quæſt. 61.) ſed etiam illa, quæ ex coniecturis colligitur, l. cum proponebatur, in fi. ff. de legatis 2. cum ſimilibus. & eſt communis regula, vt dicit Dec. in l. 1. poſt num. 4. C. de collat.

2 Idque † maxime in fideicommiſſis *d* lo-
d cum habet, in illis enim licet voluntas teſtatoris ex verbis expreſſis colligi non poſ-
e ſit, ſed tantum ex coniecturis, *e* illa tamen attendenda eſt, adeo vt plerunque propter coniecturatam mentem teſtatoris à vi, & proprietate verborum ſit recedendum. l. hæredes mei. §. cum ita. cũ ibi nota. ff. ad Tre-
* bell. & eſt communis concluſio, vt dicit Pariſ. conſ. 43. nu. 24. lib. 1. & conſ. 75. nu. 50. eo. vol. & conſ. 17. nu. 17. lib. 3. & conſ. 25. nu. 35. eo. vol. Quinimo fideicommiſſa ipſa ampliantur, reſtringuntur, extendũtur, declarantur, & limitantur per rationẽ, & cauſam, propter quam teſtator motus fuit ad fideicommiſ. ita faciendum, adeo vt talis ratio, & cauſa potius attendi debeat, quàm verba expreſſa. l. cum pater. §. dulciſſimis, vbi not. ff. de leg. 2. & eſt communis concluſio, vt dicit Pariſ. conſ. 6. nu. 20. lib. 3. & conſ. 18. nu. 21. eo. vol. & conſ. 22. num. 37. eod. vol. & conſ. 25. num. 29. eo. vol. & coniecturata mens teſtatoris in fideicommiſſis adeo potens eſt, vt plerunque operetur, quod aliqui admittantur, qui aliàs non admitterentur, & aliqui excludantur, qui aliàs non excluderentur, & eſt communis reg. vt dicit Cur. Iun. conſ. 57. num. 6.

3 In alĳs † tamen ſubſtitutionibus, ſi quæ in teſtamentis factæ ſunt, hæc concluſio nõ ita abſolute procedit, in eis enim ultra in illis contenta nihil eſt ſubaudiendum. Et hæc
* eſt communis reg. vt dicit Soc. Iu. cõſ. 101. nu. 3. li. 1. Maxime vbi de ſubſtitutione nõ

exten-

extendenda, aut declaranda, ſed inducenda ageretur, tunc enim non ita de facili coniecturas tacitæ mentis admittimus, ſed illud fideicommiſſum, ſiue ſubſtitutio, quę in teſtamento expreſſa non reperitur, non debet dici facta, & dicens contrarium debet illud oſtendere; & hęc eſt communis regula, vt dicit Soc. Iun. conſ. 176. num. 8. lib. 2. & conſ. 78. num. 4. lib. 3. In propoſito huius concluſionis videnda ſunt, quæ dixi ſupra, §. Subſtitutio.

4 Secunda Regu. Vbi † clare non apparet quæ ſit mens teſtatoris, tunc inhærendum eſt verbis ipſius, & hæc eſt communis concluſio, vt dicit Curt. Iun. conſ. 169. num. 1. Cæterum, ſi etiam verba ipſa dubia eſſent ita vt colligi non poſſet, quæ mens teſtatoris fuiſſet, tunc ante omnia ſpectāda eſt ipſius teſtatoris conſuetudo, deinde regionis, in qua verſatus eſt, præterea qualitas perſonarum, charitas & neceſſitudo. Item, & ex præcedentibus, aut ſequentibus verbis coniiciendum eſt, quid teſtator ſenſerit, ſunt verba iuriſcon. in l. ſeruus pluriū, §. fina. ff. de lega. primo. Qui ordo à iuriſc. traditus ad inueſtigandam mentem teſtatoris, formaliter, & præciſe eſt obſeruandus, ita ut prima coniectura præferatur ſecundæ, & ſic ſucceſſiue, & hæc eſt communis opin. vt dicit Iaſon in d. §. fi. nu. 2. quod nota.

5 Tertia Regu. Dixi, † quod vna pars teſtamēti per aliam declaratur, & hoc receptiſſimum eſſe atteſtatur Emil. Ferret. in l. qui filiabus in prin. num. 4. ff. de lega. 1. Regulariter enim mens teſtatoris præſumitur fuiſſe in vna parte, quæ fuit in alia, ita dicit Bar. in l. Centurio, col. 9. ver. Vel quid ſi in præcedentibus, ff. de vulg. quem ſequuntur communiter Doctores, vt dicit Socin. Iun. conſ. 101. nu. 7. lib. 1.

6 Hinc infertur, † ꝙ ſi reperiatur aliquod verbum æquiuocum, vel commune, puta, Subſtitutio, in vna parte teſtamenti, debet
f illud verbum interpretari, ſprout reperitur clare poſitum in alia parte teſtamenti, ita dixit Barto. in loco præallegato, quem ſequuntur communiter ſcribentes vt dicit Pariſ. conſ. 73. nu. 48. lib. 2. & conſ. 86. num. 55. eo. vol. & conſ. 72. nu. 42. lib. 4.

7 Sed pone, † ꝙ teſtator in aliqua ſubſtitutione fecerit mentionem de filiis maſculis, deinde in alia ſubſtitutione fecerit mētionem ſimpliciter de filiis, nūquid in hac ſecunda ſubſtitutione, debet etiam ſubintelligi de maſculis? dixi ſup. §. Subſtitutio.

8 Sed nunquid, † ſicut præſumitur de vna parte teſtamenti ad aliam, ita etiam erit præſumendum de vno teſtamēto ad aliud? Reſpond. ꝙ non, & ideo, ſi teſtator in primo teſtamento aliquid diſpoſuit cum vna qualitate, & poſtea faciat ſecundum teſtamentum, in quo repetat eādem diſpoſitionem, omiſſa illa qualitate, intelligitur talis qualitas potius reiecta, quàm repetita in ſecundo teſtamento, ita tenet Bar. in l. ſtatius florus. in prin. nu. 2. ff. de iure fiſci, qui in hoc per omnes approbatur, vt dicit Cur. Iun. conſ. 193. nu. 14.

9 Quarta Regu. Teſtator † in dubio cenſetur velle minus grauare hæredem, quam fieri poſſit, l. vnum ex familia. §. ſi rem, ff. de lega. 2. & eſt communis regula, vt dicit Soc. Iun. conſ. 9. num. 4. lib. 1.

10 Quiuta Regu. Diſpoſitio † teſtatoris facta in vnum caſum, non extenditur ad alium, l. commodiſſime, ff. de lib. & poſthu. & eſt communis regula, vt dicit Pariſ. conſ. 87. nu. 50. li. 2. Hanc tamen concluſionem intellige, vt ꝓcedat qñ aliter de teſtatoris ipſius mente nō apparet, nam eo caſu, bene procedit regula, quòd caſus omiſſus habetur pro omiſſo; ſed ſi ſubſit coniectura ta mens teſtatoris, vtique diſpoſitio facta in vnum caſum extenditur ad aliū, l. Titius. §. Lucius, ff. de lib. & poſthu. & eſt communis regula, vt dicit Dec. in l. ſi mater, poſt num. 2. verſ. Sed iſte. C. de inſtit. & ſubſti. In propoſito huius regulæ videnda ſunt, quæ dixi ſupra, §. Subſtitutio.

11 Sexta Regu. In dubio † mens teſtatoris præſumitur fuiſſe conformis diſpoſitioni iuris communis, ita allegatur dicere Bart. in l. hæredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebel. quem in hoc dicit communiter approbari Cur. Iun. conſ. 57. poſt nu. 8. Hanc etiam concluſionem atteſtatur eſſe communem Galiaula repet. l. Gallus, §. quidam recte, poſt num. 21.

12 Scias tamen, † quòd vbi adſunt ſtatuta, præſumitur mēs teſtatoris potius fuiſſe cōformis diſpoſitioni ſtatutorum, quàm iuris communis, & ad hoc allegatur Bartol. in d. §. cum ita. num. 4. ff. ad Trebel. & eſt communis concluſio, vt atteſtatur Socin. conſ. 51. nu. 33. lib. 4. Curt. Iun. conſil. 168. poſt num. 83. lib. 2. Hinc etiam infertur quòd ſtante ſtatuto, quòd extantibus maſculis

ſeulis fœminæ non ſuccedant, ſi teſtator in teſtamento ſuo ſimpliciter inſtituat filios ſuos, non cenſetur inſtituiſſe fęminas à ſtatuto excluſas, ita allegatur tenere Bald. in l. tres fratres, quem tamen ego ibi hoc dicentem non inuenio. ff. de pact. & eſt communis concluſio, vt dicit Cur. Iun. de feu. in prima parte, tertiæ partis principalis, in 12. limita.

13 Secundo infertur, † quòd diſpoſitio teſtatoris facta de perſonis, quæ ſibi ab inteſtato ſuccedere poſſent, in dubio intelligitur eo modo, & ordine, quo de iure communi, vel municipali ad ſucceſſionem ab inteſtato vocarentur, ita colligitur ex nota. per Bartol. in d. § cum ita, num. 4. quem omnes ſequuntur, vt dicit Socin. Iun. conſil. 104. num. 26. lib. 1. & ideo, ſi plures vocati ſunt ad fideicommiſſum ſub nomine collectiuo, puta, ſubſtituo omnes de familia mea, cenſentur vocari ordine ſucceſſiuo, ita vt gradatim proximiores admittantur, ſecundum quòd ſucceditur ab inteſtato, ita tenuit gloſ. in l. eum ita. §. in fideicommiſſo, in verbo. nominati ſunt, ff. de legat. 2. quæ in hoc eſt communiter approbata, vt dicit Pariſ. conſilio 3. num. 41. lib. primo, & conſil. 38. num. 1. lib. 2. & conſil. 51. num. 16. eodem volum. & conſilio 57. numero 16. eodem volum. & conſilio 76. num. 6. eodem volum. & conſil. 83. numero 14. eodem volum. & conſil. 6. num. 26. lib. 3. & conſilio 50. num. 28. eodem volum. & conſil. 66. numero 48. eodem volum. Hanc
* etiam concluſionem dicit eſſe communem Socin. conſil. 43. num. 8. lib. 3. & conſil. 86. num. 8. eodem volum. Curt. Iun. conſil. 22. num. 12. Vide quæ dixi ſupra quæſt. 70. in prima concluſione. In propoſito etiam illius gloſ. videnda ſunt ea, quæ dixi ſupra, §. ſubſtitutio. Vbi diffuſius de eius veritate tractaui.

14 Sed hic † occurrit pulchra quæſtio, & quæ ſæpe contingit in practica, pone, quòd habens plures agnatos, vel cognatos, vnum inſtituat, & eidem per fideicõmiſſum ſubſtituat alios proximiores agnatos, vel cognatos. Quæro, nunquid præſumantur ex tali ſubſtitutione vocati illi agnati vel cognati, quia erunt proximiores ipſius teſtatoris, an autem proximiores ipſius grauati, cui facta eſt ſubſtitutio? Reſpond. Aliqui dicunt, quòd cenſentur vocati proximiores ipſius teſtatoris, quos in dubio præſumitur teſtator magis dilexiſſe, quàm proximiores eorum quos inſtituit, & hanc opinio. dixit eſſe communem Ioan. Dilec. de arte teſtandi, tit. 5. caut. 21. numero tertio. Hæc tamen opinio. mihi nunquam placuit, & videtur directo contrariari regulæ ſupra poſitæ; ſi enim teſtator præſumitur voluiſſe in ſuis bonis ſuccedi iuxta ordinem à iure communi conſtitutum in ſucceſſionibus ab inteſtato, de neceſſitate iudicio meo fatendum eſt, quòd ſemper voluerit proximiores illius, de cuius hæreditate agitur, illi ſuccedere, non autem eius remotiores, licet ſint proximiores ipſius teſtatoris, quos illi de iure communi proculdubio excluderent. Nec dicatur, quòd in fideicommiſſis ſuccedatur fideicommittenti, non autem grauato, vt dixi ſupra, §. Subſtitutio. Quia per hoc non tollitur, quominus inter vocatos ab ipſo teſtatore ſit ſuccedendum eo gradu, & ordine, ſecundum quem ipſe teſtator diſpoſuiſſe præſumitur, ſcilicet ſecundum quem inter ipſos procederet ſucceſſio ab inteſtato, & licet hæc ſententia mihi verior videretur, tamen propter authoritatem tenentium contrarium, non audebam me firmare; tandem reperii Socin. Iun. conſilio 126. libro primo, qui per totum illud conſilium tractat eleganter hanc quæſtionem, & poſt multa concludit ſecundum hanc opinionem, quòd, ſcilicet attendatur proximitas vltimò morientis, ſiue grauati, non autem teſtatoris, & poſt relatas multas authoritates Doctorum, qui illam tenuerunt, numero 56. atteſtatur eam eſſe
* magis communem; ſubdens, quòd nefas putaret ab ea recedere in iudicando. Hanc etiam opin. dicit eſſe communem Gozad. conſilio quarto, poſt numerum 31. verſic. Ad ſextum. Cum ergo hæc opinio ſit verior, & ex allegatis per Socinum Iun. in dicto conſilio, appareat eam eſſe magis communem, dicerem, conſulendo, aut iudicando, nullo modo eſſe ab ea recedendũ. Vide in hoc propoſito, quæ dixi ſupra §. Subſtitutio.

15 Septima Regula. Quatenus † teſtator dilexit inſtituendo, cenſetur etiam dilexiſſe ſubſtituendo, eſt communis Regula, vt dicit Curt. Iun. conſilio 91. numero 8. Hinc infertur, quòd ſi teſtator in inſtitutione excludit fœminas propter maſculos, cenſetur eas pariter voluiſſe excludere in ſubſtitu-

ſtitutione, ita dixit Bartol. in l.fin. nume. 2.ff.ad Trebel.& eſt communis concluſio, vt dicit Cur. Iun conſ.11. circa fi.Rubeus conſ.62.in fine.Hoc tamen limita, vt non procedat, quando ita intelligendo ſequeretur mala grammatica,nam eo caſu præſumendum eſt illam fuiſſe mentem teſtatoris, quæ ſecundum rationem recti ſermonis procedere poteſt.Ita dicit Bart.in dicta l.fin. poſt numerum ſecundum,qui in hoc communiter approbatur, vt ait Cur. Iun. conſ.57. poſt num.6.quem refert,& ſequitur Bellon. conſ.53.nu.6.& lib.4.ſuppura. c.2.num.6.

ADDITIONES.

a Voluntate.) Adde vt voluntas teſtatoris attẽdatur,ꝙ a proprietate verbo,receditur. Bar.& alii in l.in ambiguo,ff.de rebus dub. & nota ꝙ volũtas hominis conſiſtit in verbis,ſicut facies in ſpeculo,per Crau.in conſil.35. col.2.

b Controuerti.) Hic nota ꝙ volũtas teſtatoris declaratur etiam ex teſtamento reuocato per Crau. in conſ.113. in fi. Item vbi eſt dubia debet interpretari ex eo,quod eſt veriſimilius, per eundem conſilio 25. numero 25.

c Voluntas.) Dic quia voluntas teſtatoris totum facit.l.ex facto, la grande,ff.de hęre. inſtit. Et dicit imperator in l.3. C.de liber. præte. quòd cum appareat de mente teſtatoris verbor.interpretatio nuſquam tantũ valet,vt melior ſenſu exiſtat. Et expreſſa facit ceſſare tacitam, per Cœphal.conſ.158. num.15.

d Fideicommiſſis.) Ad idem etiam adde vt per Ioan.Cœphal.in conſ.134.num.27. vbi dicit ꝙ volũtas potius quàm verba inſpicitur in fideicommiſſis,etiam ſi colligatur ex coniecturis,num.ſeq.

e Ex coniecturis.) Adde quòd hodie adſunt ampliſſimi tractatus de coniecturis vltimarum voluntatum,nec non de ear.interpretatione; Mantica inquam, & de Pretis, qui ſunt duo ſolemnes Moderni, qui formant exam nantq́ue quæſtio.plene, & eleganter,iſtos videto.

f Interpretari.) Adde quòd ſumitur declaratio etiam ex teſtamento reuocato, vt dixi ſupra.

Quæſt. LXXVII.

SVMMARIVM.

1 *Filij uel deſcendentes poſiti in conditione an cenſeatur uocati*

Et quid ſi adſint aliquæ coniecturæ, ibidem.

NON eſt hoc loco, in quo de mente teſtatoris conueniendo principaliter agitur, omittẽda trita illa,& vulgaris† quæ-
1
a ſtio, an aliquid filii, vel deſcendentes poſiti in conditione cenſeantur vocati. In qua quidem, ne in authoritatibus citandis, (quòd ſemper abhorrui) nimius eſſe viderer, mihi modum potius, quàm copiam quærendam eſſe animaduerti. Citaui itaque tantum locos magis inſignes, cæteris in quibus obiter huius quæſtionis fit mentio,de induſtria prætermiſſis. Pone ergo, quòd teſtator in ſuo teſtamento ita cauerit, inſtituo Titium mihi hæredem, voloq́ue, vt ſi ipſe Titius ſine filiis deceſſerit, reſtituat hæreditatem Mæuio. Quæro, nunquid iſti filii Titii,qui non ſunt expreſſe à teſtatore inſtituti,vel ſubſtituti,ſed tãtum poſiti in conditione cenſeantur vocati? Vtilitas autem huius quæſtionis eſt maxima,quia ſi cenſentur vocari,non poterit Titius tanquam per fideicommiſſum grauatus,vt illis reſtituat hæreditatem, in eorum præiudicium aliquid de ipſa hæreditate diſponere: ſi vero non cenſentur vocati, ſed ſolummodo intelligitur eis reſeruatum ius legitimæ ſucceſſionis ab inteſtato, ipſi quidem,ſi Titius inteſtatus deceſſerit, proculdubio erunt Mæuio ſubſtituto præferendi, ex quo per eorum exiſtentiam defecit conditio, ſub qua Mæuius erat vocatus; ſed ſi Titius facto teſtamento aliũ hæredem reliquerit,ipſi remanebunt excluſi à ſucceſſione teſtatoris,& in hoc articulo ſẽper allegatur vulgatiſſima illa Gloſella in l.Lucius,la ſecunda,in glo.fi.ff.de hære.inſti. quæ voluit,quòd teſtator ipſos liberos cenſeatur pretuliſſe ſubſtituto ab inteſtato tantum,& ſic,quòd iſti filii,& deſcendẽtes non cẽſeantur à teſtatore vocati, ſed ſolũmodo ſit illis reſeruatum ius legitimæ ſucceſſionis ab inteſtato. Hanc autem opinio. glo.atteſtãtur eſſe communiter receptam,

ac

ac canonizatam tam in iudiciis, quàm in
ſcholis,atque ab ea nõ eſſe conſulendo, aut
iudicando recedendum, hi qui ſequuntur.
Imo.in l.filiusfa.§.cum quis,ver.Et hæc fa-
ciunt.ff.de leg.1.& in d.l.Lucius.poſt nu.2.
ver.in gl.ff.de hære.inſti. quem refert Ale.
conſ.149.nu.6.lib.2.Pau.de Caſt.in c.cum
acutiſſimi,poſt nu.4.C.de fideicom. Raph.
Comen.in d.l.filiusfam.§. cum quis, quem
refert Alexan.conſ.38.poſt num.6.verſicu.
& per prędicta,lib.6.Roma.in l.ex facto.§.
ex facto.ff.ad Treb.quem refert Guido Pa
pæ conſ.25.num.1.& conſil.27.numero 2.
Ioan.de Anan.conſ.68.circa fi. Alex.conſ.
91.num 6.lib.1.& conſil.108.num.3.eod.
volum. & conſ.66. num.5.lib.2. & conſil.
109.num.4.eod.volum.& conſ.185. num.
15.eod. volum.& conſ.33.num.3. lib.3.&
conſ.13. poſt num.10. lib.4.& conſil.55.
num.14.eod. volum.conſ.139. num.7.lib.
6.& conſ.201.num.2 .lib 7.& conſil.133.
num.1. eod. volum. & in d.l. ex facto.§.ex
facto,poſt num.3. in glo.in verbo.Defeciſ-
ſet.ff.ad Treb. quem refert Soci.Iun.conſ.
27.num.14.lib. 1.& Boer. deciſi.147. poſt
num.15.verſi.ſed ad prædicta,Aretin. con-
ſil.27.in fin.Corn.conſ.21.in littera C,lib.
1. & conſ.118.in littera G,lib.2. & conſil.
119.in littera P,eod.volum.& conſ.146.in
littera A, eod.volum. & conſ.186.in litte-
ra D,eod.volum.& conſ.207. in littera B,
eod. volum.conſ.primo,colum.decima. in
littera V,lib.3. & conſi.186. in princip.eo.
volum.& conſ.243. in littera S, eo.volum.
& conſi.89.in littera E,lib.4.& conſil.101.
in littera A,eod.volum.& conſi.180.in lit-
tera A, eod. volum. & conſi.226.in littera
B,eodem volum.& in l.1.num.9.C.de con
di.inſer.Socin.in l.cum auus poſt num.11.
ff. de condit.& demon. & conſ.140.num.
2.lib.primo, & conſ.42.num.1.li.3.& con-
ſil.126.num.1.eodem volum.& conſil.33,
lib.4.& conſil.53.num.30. eod. volum. &
conſil.74.num.2.eo.volu.quem refert Soc.
Iun.conſilio 176.num. 16.libro 2.& con-
ſilio 177.num.8.& ſeq.eod.vol.Guido Pa-
pæ conſ.140.paulo ante,nu.1.& conſ.216.
num.6. & conſ.218.num.2. Iaſ. in l.pecu-
niam.nu.1.in fi.ff ſi cer.peta.& in l.genera-
liter in prin. num.2.C.de inſt.& ſubſti. &
conſil.143.poſt num.6.lib.2.& conſi.206.
num.3.eod.volum.& conſi.128. colum 3.
ver.Pro eadem.eod.volum.& conſil.41.cir
ca.fi.lib.3,& conſ.108.col.5.ver.Non quo-
que obſtat libro 4.Cur. Sen.conſi.42.num.
14.& conſilio 45. num. 12.quod conſiliũ
fuit compilatum per ipſum Cur & D.Chri
ſtophorum Buſigellam nomine Venerãdi
Collegii Papienſis, & conſil.63. num.3. &
4.in repe.d.l.primæ,nu.6.C.de pac.Dec.in
d.l.1.num.15.C.de pact.& conſ.91.poſt nu
me.4. verſicu.Sed reſpondetur.& conſilio
270. poſt numerum 1.& conſ.291.in fin.
& conſilio 422. numero 2. Clau.in l.Cen-
turio,num.44. ff.de vulg. & in d.l.ex facto.
§.ex facto, nu.2.ff.ad Treb. Ruin.conſ.40.
num.3.in fi.lib.1.& conſ.108. num.11.lib.
2.& conſ.111.nu.3.eod. vol. & conſi.113.
nu.3.eod.vol. & conſ.179. nu.1.eo. vol.1.
Pet. Girard.ſing.61. Habes.Bert.conſi.18.
poſt nu.21.li.1.in ſecunda parte,& cõſ.81.
nu.5.& 6.eod.vol.& conſ.31.num.4.lib.2.
in ſecunda parte, & conſ.96.nu.6. eo.vol.
& conſ.104.poſt num.7.ver. Prætere, præ
mitto.eo.vol.& conſ.170. num.1.eod. vo-
lum.& conſ.183.num.21.lib.3.in ſecunda
carta, & conſ.182. num.2. eod. volum. &
conſ.236.num.1.eod. volum.& conſ.250.
num.4.eo.volum.& conſ.284.num.4.eod.
vol.Gozadi. conſi.104. quod eſt conſ.vlti.
num.7. Ripa in l.centurio,num.159.ff.de
vulga. & in d.l. ex facto , §.ex facto, num.
10.ff.ad.Trebell.& in d.l. 1.numero 7.C.de
pac.Corſet.in reper.Abbatis,in verbo,Sub-
ſtitutio. Apoſtil. ad Gui.Papæ conſ.22.ſub
num.5. Rubeus conſ.143.poſt num.1. Pa-
ri.conſi.18.nu.10.li.2.& cõſ.31.nu.3.e.vo.
& conſil.37.num.19. eod.vol. & conſ.63.
num.9.eod.volum. & conſ.74. num.3.eo.
volum.& conſi.75.num.44.eod.vol.& con
ſil.78.num.6.eod.vol.& conſ.87.nu.7.eod.
volum.& conſ.14.num.5.lib.3.& conſ.17.
num.27.eo. volum.& conſil.42. nu.2.eod.
vol. & conſ.53.num.9.eod. vol .Cotta in
verbo, Filii in conditione.Bello.conſil.81.
num.4.Purp.in d.l.1.nu.112.C.de pac. So-
cin.Iun.conſ.65.nu.60.& num.65.lib.1.&
conſ.111.num.25.& num.30.eod.volum.
& conſ.118.num.10.eod.volum.& conſil.
119.eo.volum.& conſ.162.num.29.eo.vo
lum.& conſ.108.num.6.lib.2.& conſ.141.
num.3.eod.volum.& conſ.151. nu.10.eo.
vol.cõſ.154.nu.4.eo.vo.Crauetta cõſ.109.
num.2.& conſ.155.num.2. & conſil.828.
poſt num.3 .ver.3.conſidero. Emil. Ferret.
in d.l.1.num.7.C.de pac. Zuccard.in repe.
d.l.primæ, num.85.& ſeq. Grarus, conſil.
106,nume.43. lib. 2. Ioan.Dilect.de arte

teſtandi,titu.5.caut.19.num.1. & caut.24. num.2.& caut.36.nume.1. Et dicit Guido Papæ deciſ.39. poſt num.1.quòd hanc opinio. ſeruat curia parlamenti delphinalis in iudicando.

Contrariam vero ſententiam, quòd ſcilicet,filii poſiti in conditione cenſeantur à * teſtatore vocati,ſaltem tacite, tenuit Oldr. * conſilio 21.in fi. cuius opin. multos etiam habuit ſequaces,quos recenſet Barb.conſil. 55.colum.5. & ſequen. libro ſecundo,ſubdens, quòd licet Ioan. de Imola. in d.l.Lucius,dixerit opin. gloſ.eſſe magis communem,tamen ſalua pace ſua, quòd iſta eſt verior, & communior, quem refert Boer.deciſ.153. poſt num.20. & Socin.Iun.conſil. 168.num.75.lib.2.Dicit etiam Socin.conſil.77.poſt num.4.lib.1.quòd multi Doctores tenent contra illam gloſ. & quod vidit conſultum per multos ſolemnes Doctores qui dicebant hanc eſſe communem opin. Moder.quem refert Gratus conſi.32.num. 1.lib.2. & conſil.101.num.13.eod.volum. Dicit etiam Curt.Sen.conſil.51. poſt num. 22. quòd cum hanc opinio.tenuerunt plurimi Doctores ſupremæ authoritatis,& cũ ſit æqua opinio,vt omnes fatentur,certe illa in iudicando ſequenda eſt, quia multoties errant homines diſcedentes ab æquitate, vbi locum habere poteſt,ſequendo ſubtilitates, referens verba Ang.in l.ſequitur. in princ. ff.de verbor.obligat.monentis,vt caueãt aduocati,Doctores,& iudices quando ſequi poſſunt æquiorem ſententiam,ne rigoroſam amplectantur, quia pernicioſe errarent;& tandem ſubdit,quòd hęc opin. non poteſt dici niſi communis, & ſequenda; quem refert Paris conſil. 50. nume.37. lib.3. Dicit etiam Socin.Iun.conſil.158.nume.71.lib.2.& conſ.174.num.21.eod.vol. quòd ab hac opin.tanquam veriori, & forte hodie communiori,non eſſet iudicando recedendum; & in vtroque conſil: late recenſet authoritates,dicens, quòd nõ eſt dubium communem opin.poſſe mutari temporis curſu, ex quo ſæpe contingit, quòd aliqua opinio,quę à quinquaginta,vel ſexaginta annis ſupra communiter tenebatur, deſinat eſſe communis,ſi plurimi ex ſequẽtibus contrarium teneant; quòd ita fortaſſe contingit in iſta difficultate. Idem etiam dicit idem Socin.Iun.conſil.110.nume.20. lib.3. & conſil.145. num. 36. eod. volum. Et dicit Gratus,conſil.48.num.22. lib.1. quòd licet olim opin. illius gloſ.eſſet communis,hodie tamen eſt dubium,an ſit communis; & reuera negari non poteſt, quin magnæ ſint authoritates hincinde. Tamen vt potes ex prędictis colligere,non videtur dubitandum,quin etiam hodie opinio illius gloſ. ſit magis communis,& credo,quòd ſint plures Doctores,qui atteſtantur illam eſſe communem, quàm illi qui tenent opinio. contra gloſ. Nihilominus, quia contraria opinio, vt omnes fatentur, eſt æquior,& fere eſt etiam verior in puncto iuris, non eſt ita abſolute adhærendum opinioni illius gloſſ. ſed pro concordia, etiam ex communi mente Doctorum, putarem ita poſſe diſtingui. Aut ille,qui fuit inſtitutus in teſtamento, erat extraneus ipſi teſtatori, & intelligo extraneos omnes illos, qui non ſunt deſcendentes ipſius teſtatoris, licet ſint ei ſanguine coniuncti, & tunc procedat opinio gloſ.in dicta l.Lucius, vt ſcilicet eius filii in conditione poſiti non cenſeantur vocati, & hic caſus procedit abſque dubio,vt dicit Cur. Sen.in dicto conſilio 45. numero 2. quod conſilium vt dixi, fuit editum ſub nomine venerandi Collegii Papienſis. Et dicit Socin.conſilio 73. poſt num. 30. lib.quarto. quòd opinio.gloſ.in tranſuerſalibus eſt multum communis, & indubitata in conſulendo,& iudicando. Non enim poteſt vlla affectio teſtatoris erga tales filios veriſimiliter conſiderari, vt eorum fauore dicatur voluiſſe imponere inſtituto onus fideicommiſſi. Aut iſti filii poſiti in conditione erant deſcendentes ipſius teſtatoris,& tũc, aut nulla ſubeſt coniectura, quòd teſtator eos vocare voluerit, præterquam, quòd ſimpliciter eos poſuit in conditione, & hoc caſu etiam procedat opinio. gloſ. & magis communis, ſcilicet quòd ſolummodo cenſeatur teſtator voluiſſe eis reſeruare ius legitimæ ſucceſſionis ab inteſtato, non autem voluiſſe grauare hæredem inſtitutum, vt hæreditatem illis reſtituat. Nam conditio ipſa nihil ponit in eſſe,& regulariter non inducitur tacitum fideicommiſſum, niſi vbi ex coniecturis colligitur mentem teſtatoris illam fuiſſe,vt fideicommiſſum induceretur, & ab hac opin. vbi nullæ ſubſint coniecturæ, temerarium eſſet iudicio meo conſulendo,aut iudicando recedere. Aut verò aliqua ſubeſt coniectura mentis teſtatoris,quòd voluerit iſtos filios

lios in conditione poſitos vocare,& tūc intrepide tenenda eſt opi.Old.& ſequacium, ꝙ cēſeantur tacitè vocati,& ita dicunt communiter Doc. noſtri etiam,qui regulariter negāt eos vocatos eſſe,vt dicit Soc.Iu. cōſ. 158.nu.73.li.2.Dic.t etiam Crau. conſ.62. nu.6. ꝙ licet Doct. magis communiter videantur ſequi gl.in d.l.Lucius,tamen cum tot,& tantę ſint auctoritates in cōtrarium, de facili,ex aliquib. coniecturis receditur ab illa communi opi.Idem etiam dicit Soci.Iun.in d.conſ.110.poſt num.20.verſ.Verum ſi quis.lib.3.& hanc concluſionem,ꝙ vbi adeſt aliqua coniectura, filii,ſeu deſcendentes poſiti in conditione cenſeantur vocati,non ſolum ad excluſionem vltimo loco ſubſtituti,ſed etiā ad hoc,vt poſſint grauari,dicit eſſe communem.Soc.conſ.63.li. 3. prout illum refert,& ſequitur Pariſ.conſi.78.nu.7.lib.2.& licet ego non reperiam Soc.in allegato.cōſ.id atteſtantem, hæc tñ cōcluſio proculdubio tanquam communis tenenda eſt in practica, neque ab ea eſſet conſulendo, aut iudicando recedendum.

ADDITIO.

a Quæſtio,) Adde ac diffuſius vide de iſta q.in colle. mea com.opi. in verbo,poſiti in conditione.nu.3. cū octo ſeq. Item ꝙ filii poſiti in cōditione haud cenſeātur poſiti in diſpoſitione dixi d. colle. mea commun. opin.in verbo, filius.nu.34.

Queſt. LXXVIII.

SVMMARIVM.

Proſequitur eundem articulum,tractaturque quid ſi teſta or hm uſm.di filios in conditione poſitos grauauerit.

SED videndum eſt, quæ ſint huiuſmodi coniecturæ, propter quas ſit præſumendum quòd teſtator voluerit tales filios in conditione poſitos vocare, & in hoc diligenter aduerte, quia non ſufficit dicere teſtatorem ita veriſimiliter voluiſſe, niſi coniecturæ ſint ſufficientes, & ex ipſo teſtamento colligi poſſint, & ita * communiter concluditur, vt dicit Pariſ. conſil.77.num.18. lib.2. In primis autem Bar. in d.l.Centurio,num.37.tenuit,quòd a ſi teſtator ipſos filios grauaſſet, cenſeretur etiam in neceſſariam conſequentiam eos vocaſſe, aliàs enim non valeret grauamen,tanquam relictum ab eo,qui non fuiſſet honoratus,& ideo ſi teſtator iuſſerit hæreditatem ſuā reſtitui Titio, ſi filius ipſius teſtatoris ſine liberis deceſſerit,& etiam ſi filii ipſius filii quem inſtituit,pariter ſine liberis deceſſerint, ſecundum hanc opi.Bar. videbuntur tacitè vocati etiam filii ipſius filii, qui fuit inſtitutus,licet tantum poſiti in conditione, ex quo teſtator eos pariter grauauit, iubendo,eis decedentibus ſine filiis, hæreditatem ſuam Titio reſtitui, quos tamen grauare non potuiſſet (vt dixi) niſi præſupponamus, quod eos prius honoraſſet,& ſic vocaſſet,& hanc dicit eſſe communem theoricam doctorum Cor.conſ.1.colum.9.in littera R,lib.3.Socyn.conſil.259. num.5. lib.3 .Dicit etiam Cor.conſ.22.colum.3.in littera R,lib.2.& conſi.258.in littera R, lib.3. ſe vidiſſe quoſdam conſulentes, qui allegabant Paul. de Caſtro in l. ab eo, C.de fideicommiſ.dicentem,quòd hæc opinio Barto.ſit communis,& credo,quòd Corne.in conſiliis ſupra allegatis ſentiat de Alexand, qui ita allegat, conſi.64.nu.2. libro 5. licet reuera Paul. de Caſtro, in lecturis, quæ communiter habentur ibi,hoc non dicat.Dicit etiam Curt.Sen.conſil.51. poſt numerum 20.verſi.Si ita eſt,quem refert Bertran.conſ.173.poſt numerum 24. * li.6. ꝙ videtur magis communis iſta ſnīa * Bart. quotieſcunque cum grauamine concurrit aliqua coniectura mentis teſtatoris; hanc etiam opin.dicit eſſe hodie magis cōmonē Soc.Iun.in d.conſ.110. nu.21.Ferd. Loaz. in Apoſt.ad repet. Galian.ſupra d.l. Centurio,ſub num.458.& hanc opi.Bar.dicit ſeruari in actu practico, iudicando, & conſulendo, Ange. Are.in §. ſi.in ſi.Inſt.de pupil.ſubſtitu. quem refert Dec.in l.1.poſt nu.15. C. de pact. Et ſecundum hanc opi. Bar.in facti contingentia iudicare ſolet curia parlamenti Delphi. vt dicit Guido Papæ,in d.deci.39. & refert etiam ſe audiuiſſe.Crauetta conſ.155.nu.5. illam etiam dicit teneri iudicando, & conſulendo Mantua conſil.92.nu.10.lib.1. & ſecundum illam fuiſſe iudicatum atteſtatur Ripa,in d. l.1.num.11.C.de pac. prout etiam intellexi proximis diebus iudicatum fuiſſe in Vene. Collegio huius ciuitatis.

Sed

Sed quicquid dicant præallegati Doctores(ſalua eorum reuerentia) opinio contra * Bar.eſt magis communis, quòd ſcilicet ex eo, quòd filii poſiti in conditione ſint grauati, non tamen propter hoc cenſeautur vocati,ſed quòd quantum ad ipſos tale grauamen prorſus reiiciatur, tanquam iniunctum perſonis à teſtatore non honoratis; & cenſeatur iniunctum ſub duplici conditione, ſcilicet ſi ipſe ſine liberis deceſſerit, vel ſi eius filii pariter ſine liberis deceſſerint,& ita hanc opin.contra Bar.eſſe magis communem atteſtatur Alex.conſ.219. nu. 2.lib.2. vbi dicit, quòd opin.Bart.eſt damnata,& conſil.13.colum.fin.lib.4.prout illum refert Soc.conſ.69. poſt numerum 7. verſic.Præterea, & ſecundo.lib.3. & conſil. 104.poſt nu.8. ver.2.reſpondeo.lib.3. Ego tamen non reperio Alexan.in d. conſil. 13. atteſtantem de communi in hoc articulo, licet multos alleget qui tenent contra Bartol.Eandem opin.contra Bart.atteſtatur eſſe magis communem Soc.conſ.62.poſt numerum 10.lib.3. Iaſ.in d.l.Centurio,num. 57.& in d.l.1.poſt num.12.C.de pactis,vbi dicit, ꝙ Bar.ſolet cõmuniter in hoc reprehendi per ſcribentes,& conſ.35.col.2.verſ. Sed præmiſſis,& col.fi.lib.3.Cur.Sen. conſ. 42.num.7.& conſ.45.ſæpe allegato,nu.15. & conſ.63.num.6. quem refert,& ſequitur Ruin. conſ.136. num.16.lib.3.Deci. conſ. 270. poſt numerum.1. verſ.Nec obſtat, & conſ.291.in fi.& conſ.384. poſt numerum 6.verſ. Secundò non obſtat,& conſil. 422. num.2. Curt. Iun. conſilio 11. numero 2. Ruin. conſi.113.num.4.lib.2.& conſ.114. num.4.eod.volum. Emil Ferre.in d.l.prima,num.8.C.de pact.& conſil.59. poſt numero 5.Bertran.conſ.129.num.1.lib.ſecundo,in ſecunda parte,& conſil.182.numero 3.libro 3.in ſecunda parte,& conſilio 236. poſt num.1.eod.volu.& conſ.251.num.3. eod.volu.Ripa in d.l.Centurio,num.166. & ſeq.& in d.l.1. nu.11. C.de pact.Bellon. conſ.81.poſt numerum 5.Pariſ.conſ.31.numero 4. lib.2. & conſ.44.num.7. eod. vol. & conſ.87.num.13. eod.vol.Socy.Iun.ſibi contrarius conſ.112.num.4. lib.primo, & conſ.118.num.22.eo.vol.& nouiſſime idẽ atteſtatur Illuſtr. vir, & ſummæ eruditionis D. Didacus in cap. Raynu.§.3.num.3. cuius ſcripta in titulum de teſtamentis,nuper edita ad manus meas peruenerũt,poſtquam hic,§.iam fere pro maiori parte erat impreſſus,vbi dicit apud ſe dubium nõ eſſe hanc ſententiam contra Bar.frequentiori calculo receptã fuiſſe. Et ſic(vt vides)nõ eſt dubitandum quin hæc opi. contra Bar. ſit magis communis.Quia tamen multi,& magnæ auctoritatis Doct. tenuerunt cum Bar.cuius ſententiæ merito deferre debent omnes iuris profeſſores, bonũ eſſet etiam ex communi mente ſcribentium opiniones cõcordare,diſtinguendo tres caſus.Primus caſus eſt, quando expreſſe grauamen iniunctum eſt ipſi filio inſtituto,ſub duplici tamen conditione, puta,inſtituo filium meum,& ſi filius meus ſine filiis deceſſerit, vel eius liberi ſine filiis deceſſerint,volo,vt prædictus filius meus reſtituat hæreditatẽ meam Titio, & hoc caſu ex quo filius expreſſe eſt grauatus,non autem eius filii,nõ videtur tractandum,an tales filii cenſeantur vocati,vel grauati,cum illis nullum ſit grauamen iniunctum; & ita etiam videtur fuiſſe de mẽte Bar.quam omnes,ſequũtur, ita vt nemo diſcrepat,vt ait Bello.in d.conſil.81. num. 6.qui refert ita atteſtari Soci. conſi.218.colum.3.lib 2.& Cur.Iun.conſ. 239.num.20.qui dicit,quòd in hoc omnes tranſeunt cum Bar.Secundus eſt caſus, qñ expreſſe grauamen eſt iniunctum ipſis filiis in cõditione poſitis, puta,quia teſtator dixit, inſtituo filium meũ, & ſi filius meus ſine filiis deceſſerit, volo,vt reſtituat hæreditatem meam Titio,& ſi filii nati, vel naſcituri ex ipſo filio meo inſtituto,pariter ſine filiis deceſſerint, volo, vt reſtituant hæreditatem meam eidem Titio, quo caſu,vt verum fateamur, opinio Bart videtur magis conformis menti teſtatoris, & etiam æquior.Dico ergò,ꝙ aut iſti filii ſũt ex deſcendentibus ipſius teſtatoris, & tunc teneo opin. Bar. quòd cenſeantur vocati, ex quo in illis conſideratur ordinata affectio teſtatoris, vt ſui deſcendentes illi ſuccedãt. Aut ſunt extranei, ſcilicet qui non ſint deſcendentes teſtatoris, & tunc abſolute teneo opi. contra Bar.quòd non cenſeantur vocati,ſed quòd quantum ad ipſos, grauamen reiiciatur. Tertius autem eſt caſus, quando grauamen non eſt expreſſe iniunctum ipſi filio inſtituto,neq; etiam eius filiis in conditione poſitis, ſed ſimpliciter teſtator dixit, ſi filius meus ſine filiis deceſſerit,vel etiã eius filii ſine liberis deceſſerint, volo,vt hereditas mea perueniat ad Titiũ, & hoc caſu pariter eſt tenenda opi. contra

Bar.

Bart. quæ (vt dixi) proculdubio eſt magis communis, vt ſcilicet tales filii in conditione poſiti non cenſeantur vocati, nec grauati, ſed cenſeatur iniunctum grauamen filio inſtituto ſub duplici conditione, vt ſupra dixi. Bene verum eſt, quod ſi tales filii eſſent ex deſcendentibus teſtatoris, & vltra grauamen adeſſet aliqua alia etiam leuis coniectura mentis teſtatoris, de facili inclinarem in ſententiam Bar. & ſecundum hanc diſtinctionem, ſi caſus contingeret, intrepide cõſulerem, & iudicarem.

ADDITIO.

a Filios grauaſſet.) Adde quod iſtam opinio. vt filii poſiti in cõditione atque grauati cenſeantur vocati, dixit nouiſſime Ioan. Ceph. in conſil. 93. quem vide per tot. quia & ipſe concordantes retulit, frequentiorẽ, humaniorem, ac veriorem ſententiam dicens: quam procedere maxime dicit, vbi voluntati teſtatoris aliæ coniecturæ concurrunt: & vide in dicta collecta mea commu. opinio. vbi ſupra.

Quæſtio LXXIX.

SVMMARIVM.

1 *Succeſſiue tractatur, quid ſi teſtator in tali ſubſtitutione appoſuerit verbum maſculis.*

2 *Et quid ſi ſint ex deſcendentibus ipſiuſmet teſtatoris, verſ. Tertia coniectura.*

3 *Quid ſi teſtator digreſſus ſit ad plures gradus ſubſtitutionum, ver. Quarta allegatur.*

4 *Quid ſi teſtator adiecerit, quia vult bona ſua in familia conſeruari, verſic. Quinta eſt.*

1 PROSEQVENDO † alias coniecturas, ex quibus colligi poſſit mentem teſtatoris fuiſſe, vt filii in conditione poſiti cenſeantur vocati. Reperio quòd Guido Papæ deciſio. 184. dicit ſibi videri optimam coniecturam, ſi teſtator in conditione ipſa appoſuerit verbum ſ. maſculis, puta, quia dicat, ſi filius meus ſine liberis & deſcendentibus maſculis deceſſerit, ſubſtituo Caium, nam hoc caſu, ſecundum eum, illa qualitas maſculinitatis adiecta operabitur, vt cenſeantur vocati. Sed tu tene contrarium. Eadem enim ratio vtroque caſu militat. & propterea iſta coniectura communiter non recipitur, a vt atteſtatur Ripa in dicta l. Centurio, numero 162. & in d. l. prima, num. 8. C. de pact. quem refert excellens doctor, & multæ eruditionis d. Hieron. Manfre. lib. 1. attentatorum. in 6. par. num. 2. vbi & ipſe fateri videtur contra Guido Papæ eſſe communem doctorum opinionem. Hanc etiam opin. contra Guido Papæ dicit eſſe magis communem Pariſ. conſil. 31. num. 22. lib. ſecundo, & conſilio 41. nume. 1. eodem volum. Socin. Iun. conſil. 118. numero 15. libro primo, & conſilio 117. numero 10. & ſequen. lib. ſecundo, & ita contra iſtam coniecturam in facti contingentia iudicauit curia parlamenti Delphina. vt ipſemet Guido Papæ refert in dicta deciſio. 184. & deciſio. 600. & licet Dec. conſilio 556. circa principium. dicat, quòd illud dictum Papæ non eſt contra communem opinionem, & quòd non habet contradicentem: Tu tamen ipſe per te videre potes in locis præallegatis, an Dec. verum dicat, & ideo conſulendo, aut iudicando, nullo modo adhæreas dictæ opinio. Guidonis Papæ, quia caret ſubſtantia veritatis.

2 Tertia † coniectura allegatur, quando iſti filii poſiti in conditione ſunt ex deſcendentibus ipſius teſtatoris, & ſecundũ hanc coniecturam, concluſio gloſ. in dicta l. Lucius, eſſe limitanda, vt non procederet in deſcendentibus, & hæc fuit opinio Salic. in l. 1. nume. 5. C. de condit. inſert. pro qua facere videntur ea, quæ dixi ſupra §. ſubſtitutione. Sed tamen hæc fallentia communiter damnatur, vt dicit Ripa in d. l. Centurio, poſt numerum 159. verſic. Tertio verba & dicit Socin. conſil. 116. poſt numerum 8. columna fin. verſicu. Ex quibus patet, quòd communis opinio eſt in contrarium, & ita inter authores ſupra allegatos in quæſtio. 77. potes videre multos in ſpecie loquentes de deſcendentibus, & atteſtantes etiam in illis opinionibus gloſ. eſſe magis cõem; & de hoc non eſt dubitandum.

3 Quarta † allegatur coniectura, quando teſtator digreſſus eſt ad plures gradus ſubſtitutionum, ſemper ſub illa conditione, ſi ſine filiis, &c. quo caſu, cum teſtator toties poſuerit iſtos filios, ſiue deſcendentes in conditione, videtur eos maxime dilexiſſe, & conſequenter ſumendam eſſe

coniecturam, quòd eos vocare voluerit, & hæc fuit opinio Petr. de Anchar. conſil. 74. num. ſecundo, in fine, vbi ſubdit, quòd hæc modificatio ad dictam gloſ. ſibi videtur iuſtiſſima, & æqua. Hæc tamen coniectura, ita ſimpliciter deducta communiter reprobatur, vt dicit Ripa in dicta l. Centurio, numero 165. & reuera multi ex Doctoribus ſequentibus opin. gloſ. & atteſtantibus, illam eſſe communem, loquuntur in caſu, in quo teſtator fuerat digreſſus ad plures gradus ſubſtitutionum, & tamen, eo non obſtante, tranſeunt cum opin. ipſius glo. Ideo propter hanc ſolam coniecturam non eſſet in practica à communi opinione recedendum.

4 Quinta eſt † coniectura, quando teſtator expreſſit rationem; quia, ſcilicet volebat bona ſua in maſculis, & familia conſeruari, nam eo caſu vtique cenſetur voluiſſe inter ipſos deſcendentes inducere fideicõmiſſum, & conſequenter etiam ſi tantummodo ſint in conditione poſiti, tamen cenſeutur vocati, & hæc eſt communis, & firma concluſio, vt atteſtatur Pariſ. conſilio 6. numero 16. libro 3. Sed in hoc propoſito videnda ſunt ea, quæ dixi ſupra §. Subſtitutio.

In his tamen omnibus coniecturis maxime verſabitur religio iudicare debentis, qui ſecundum ſuam conſcientiam diligenter æſtimabit, an teſtator veriſimiliter ipſos filios, ſiue deſcendentes in conditione poſitos vocare voluerit; & licet ſingulæ forte non prodeſſent, ſecundum communes ſententias ſuperius relatas, ſi tamen duæ, vel plures concurrunt, & conſcientia ita ſuadeat, poterit intrepide iudicare contra opinio. illius gloſ. Præſuppoſito tamen ſemper, quòd iſti in conditione poſiti, ſint ex deſcendentibus ipſius teſtatoris, aliàs non eſſet à communi opinione aliquo modo recedendum, vt ſupra ſæpius dixi.

ADDITIO.

a Non recipitur.) Adde etiam quòd communiter iſta limitatio de maſculinitate, damnatur: atteſtatur Roland. in conſil. 51. columna 6. volum. 3. in verſiculo ſecundo non obſtat.

Quæſtio LXXX.

SVMMARIVM.

1 *Quando plures ſimul ſunt inſtituti, vel ſubſtituti, an cenſeantur vocati ſimul, & ſemel, an autem ordine ſucceſſiuo.*

2 *Et quid ſi vocati ſunt copulatiue. Concluſ. 1.*

3 *Quid ſi eo caſu cadat inter ipſos non ſolum ordo charitatis, ſed etiam neceſſitas inſtituendi. Concluſ. 2.*

4 *An cenſeantur vocati per fideicommiſſum, an vulgariter ſubſtituti, ibidem. verſicu. Sed quaro.*

5 *Quid ſi ſint vocati per alternatiuam. Concluſ. 3.*

6 *Quid ſi per dictionem, Cum, Concluſ. 4*

7 *Quid ſi ſub nomine collectiuo. Concluſ. 5.*

ALIA nunc eſt quæſtio abſoluenda circa teſtatoris mentem interpretandam valde vtilis & quotidiana. Quando † plures 1 ſimul ſunt inſtituti, vel ſubſtituti, an cenſeantur vocati ſimul, & ſemel, an autem ordine ſucceſſiuo. a Et quia materia eſt ſatis confuſa, procedemus per concluſiones, ita vt quantum fieri poſſit, clarior reddatur. Sciendum eſt tamen in primis, quòd inter perſonas à teſtatore vocatas, duplex ordo poteſt conſiderari, charitatis, ſ. ſeu affectionis, & neceſſitatis. Ordo charitatis, ſeu affectionis eſt, quando perſonæ vocatæ ſunt poſitæ in diuerſis gradibus ab inteſtato, puta quia inſtituo fratrem meum, & eius filios, vel huiuſmodi. Certũ eſt enim, quòd frater meus eſt mihi in gradu proximior, quàm eius filii, neque erga iſtas perſonas à teſtatore inſtitutas, poteſt conſiderari aliqua neceſſitas eas inſtituendi, ſed tantummodo voluntas, & ſic charitas, vel affectio. Ordo autem neceſſitatis eſt, quando perſonæ, quas teſtator inſtituit, erant de neceſſitate ab ipſo teſtatore inſtituendæ. Intelligo de neceſſitate cauſatiua, quia ſcilicet eis non inſtitutis, teſtamentum poſſet eſſe nullum, puta, quia teſtator inſtituit filium ſuum in poteſtate, & nepotem ex eo natum, vel naſciturum. Quo caſu videtur teſtator, non ſolum filium de neceſſitate inſtituiſſe, quem omnino inſtituere tenebatur, vt dixi ſupra quæſtione 38. ſed

ſed etiam nepotem, ne teſtamentum rum-
peretur, caſu quo filius eſſet præmortuus,
& ipſe nepos, qui primum locum teneret,
reperiretur præteritus.

Concluſio prima. Hoc præmiſſo, Prima
2 †ſit concluſio, ꝙ quādo plures vocātur per
copulam, inter quos ſolum cadit ordo cha
ritatis, & affectionis, abſque vlla neceſſita-
te inſtituendi, vel ſubſtituendi, puta, inſti-
tuo Titium fratrem meum, & eius filios,
tunc tales perſonæ cēſentur vocatæ ſimul,
& ſemel, non autem ordine ſucceſſiuo, &
licet Bar. in l. Gallus. §. quidem recte, ff. de
lib. & poſth. tenuerit contrarium, hæc tamē
concluſio magis communiter tenetur, vt
dicit Alex. conſ. 129. num. 7. lib. 5. Dec con-
ſil. 95. nu. 2. & dicit Cæpol. conſ. ciuili. 52.
poſt num. 4. quòd ita tenent communiter
b Doctores, Legiſtæ, & Canoniſtæ. b Hanc ēt
concluſionem atteſtātur eſſe communem
ſcribentes in d. §. quidam recte, & in ſpe-
cie Imol. poſt num. 20. ver. Interdum vero,
& D. Iac. Pu. Doct. clariſſimus, & conciuis
meus, & Iaſ. num. 22. & ſeq. & Rubeus pa-
riter conciuis meus, nu. 37. & ſeq. Idem ēt
dicit Alex. conſ. 22. poſt num. 8. li. 3. quod
eſt duplicatum in conſ. 13. li. 4. Corn. con-
ſil. 229. in littera I, lib. 3. Soc. conſilio 90.
numero 1. libro 1. & conſilio 113. numero
1. eod. volum. quod eſt duplicatum in con-
ſil. 238. lib. 2. Guido Papæ, conſi. 122. num.
1. & conſ. 135. poſt num. 1. verſic. Sed circa
premiſſa, & conſ. 136. poſt nu. 1. ver. Sed an
dubiū Iaſ. cōſ. 206. nu. 2. li. 2. Dec. cōſ. 205.
poſt nu. 2. & conſ. 236. poſt nu. 1. col. 2. ver
ſic. Sed illa, & conſ. 248. num. 2. & conſil.
253. poſt num. 1. & in fi. conſi. 291. nume.
1 Ruin. conſil. 68. num. 9. lib. 2. Bertrand.
conſil. 9. num. 1. lib. 1. in ſecunda parte, &
conſil. 215. num. 5. lib. 3. in ſecunda parte.
Curt. Iun. conſil. 32. num. 4. & conſil. 128.
poſt num. 1. verſicu. Aut quæro. Boer. deci-
ſio. 185. num. 6. Ioan. Dilect. de Arte teſtā-
di, tit. 4. caute. 6. num. 1. Berous in c. Ray-
nutius, num. 82. & ſequen.

c Secunda concluſio, c Quando †inter eos
3 qui vocantur per copulam, cadit non ſolū
ordo charitatis, ſed etiam concurrit neceſ-
ſitas inſtituendi, ſaltem cauſatiua, vt eſt
quando inſtituuntur filius, & nepos ipſius
teſtatoris, eo caſu non cenſentur vocati ſi-
mul, & ſemel, ſed ordine ſucceſſiuo, ſ. fi-
lius ſolus in primis, deinde nepos poſt eū,
* & hæc eſt cōmunis opin. vt atteſtātur ſcri-
bentes in dic. §. quidam recte, & in ſpecie
Alex. poſt num. 6. ver. In ead. gl. ibi. & Iaſ.
num. 20. Idem dicit Alex. conſil. 14. nu. 10.
lib. 1. Cor. conſ. 156. in littera H, lib. 4. Bert.
in d. conſ. 9. num. 1. lib. 1. & in 2. par. & con
ſil. 82. num. 2. eod. vol. & conſ. 182. num.
1. lib. 3. in ſecunda parte, Curt. Iun. in d.
conſ. 128. num. 1. Berous in c. Raynutius,
num. 68. & ſeq.

4 Sed quæro, †an hoc caſu cēſeātur iſti fi-
lii, & nepotes vocati ordine ſucceſſiuo per
fideicommiſſum, ita vt filii cenſeantur gra
uati fideicommiſſum, vt reſtituāt hęredita-
tem nepotibus, an autem ſolummodo cen-
ſeantur vocari per vulgarem ſubſtitutio-
nem, ſcilicet nepotes vulgariter ſubſtituti
in caſu, in quo filii non ſint hæredes? Reſ-
pon. quòd ſolummodo cenſentur vocati p
vulgarem ſubſtitutionem, non autem per
fideicōmiſſum, & hæc eſt communis opin.
vt atteſtatur Dec. conſil. 205. poſt numero
9. & conſ. 248. poſt numerum 6. Pariſ. con-
ſil. 82. numero 11. lib. ſecundo, Emil. Ferret.
conſi. 10. num. primo. Vtilitas autem eſt
euidens, & maxima, quia ſi cenſeretur in-
ductum fideicommiſſum, non poſſet filius
de ipſa hęreditate libere diſponere, & te-
ſtari, ſed teneretur illam reſtituere ipſius
nepotibus; ſi vero tantummodo eſt vulga-
ris ſubſtitutio, filio adeunte ſtatim expirat
iuxta ea quæ dixi ſupra. §. Subſtitutio.

5 Tertia Concl. Quando †plures perſonę,
inter quas cadit ordo charitatis, vocantur
per alternatiuam, puta, inſtituo Titium,
vel eius filios, tunc videntur vocati non ſi
mul, & ſemel, ſed ordine ſucceſſiuo, ſcilicet,
primo Titius, & deinde eius filii per fidei-
commiſſum; & in hoc Doctores omnes cō
ueniunt, vt dicit Dec. conſ. 95. num. 4. cir-
ca fi. Et ideo, ſi quis ſubſtituat filios, vel ne-
potes Titii, hæc alternatiua poſita inter p-
ſonas, inter quas cadit ordinata affectio,
ſtat proprie, & non reſoluitur in coniun-
ctam, & donec vnus ex filiis ſupereſt, nul-
lus ex nepotibus admittitur, ita communi-
* ter concluditur, vt dicit Pariſ. conſ. 21. nu.
11. lib. 3.

6 Quarta Concluſ. Quando †plures perſo-
næ, inter quas cadit ordo charitatis, vocan-
d tur per dictionem, Cum, d puta, inſtituo
Titium cum Mæuio eius filio. hoc caſu Ti
tius, & Mæuius admittuntur ſimul, & ſe-
mel, non autem ordine ſucceſſiuo, & hæc
eſt communis concluſio, vt atteſtātur ſcri-

benres in d.§.quidem recte.& in ſpecie laſ. num.30. vbi dicit,quòd cum iſta deciſio, omnes indifferenter tenent.

7 Quinta Concluſio.Quando† plures perſonæ vocantur ſub nomine collectiuo cũ aliis ſub duplici denominatione, puta, inſtituo Titium, & nepotes Mæuii, iſti plures dicuntur quo ad Titium haberi pro vno tantum, & ideo faciendæ ſunt duæ partes, nulla habita ratione, quòd nepotes Mæuii ſint plures numero: & hæc eſt communis concluſio, vt dicit Socin. Iun. conſilio 104.numero 25.lib.1. & hæc omnia nota, quia quotidie contingunt in practica.

ADDITIONES.

a Ordine ſucceſſiuo.)De q.iſta videlicet de matre hærede inſtituta,& filiis eius maſculis legitimis,& naturalib. gradatim & ſucceſſiue vocatis ab auia materna in ſuo elogio,An intelligãtur vocari vnà cum eorum matre, an vero ordine ſucceſſiuo,vide nouiſſime per Oſaſc. deciſio.81. vbi plene & ad vtramque partem eam diſcutit; atque pro negatiua tandem ad fauorem matris concludit,& dicit pro ea ſenatum iudicaſſe vi.ibidem.

b Et canoniſtæ. Vide per Oſaſc. d.deciſio. 81.col.4.

c Secunda concluſio.) Adde & vi. etiam per Oſaſc. plene d. deciſio.81.poſt nu.12. qui citat auctorem noſtrum hic, & dixi etiam in collec.mea com.opi.in verb.Inſtituens & opinionem huius ſecundæ concluſionis comprobat ſequiturq; Oſaſ.vbi ſup.

d Cum.)Adde atque vide per Oſaſc.d.deciſio.81.col.fin.

Quæſt. LXXXI.

SVMMARIVM.

Præteritione filij an teſtamentum annulletur. Remiſſiue.

EXPLICATIS quæſtionib. quæ ad teſtatoris voluntatem interpretandam pertinent, videndum eſt, quibus modis teſtamenta infirmentur:& in pri-
a mis quæro,an præteritione filii,a teſtamentum ipſo iure annulletur?dixi late ſupra q. 42. & ſeq.

ADDITIO.

a An præteritione filii.) Et quòd filior.natorum præteritione reddatur teſtamentũ ipſo iure nullũ, eſt tex. in d.l.inter cętera. ff.de liber.& poſth.Etiam ſi illico decedat, Inſt.de exhereda.liber. in princip.Idem dic de præteritione filiar.quia omnia diſpoſita in teſtamento paterno conſeruantur,ſecũdum communem, præter hęredis inſtitutionem,vt atteſtatur.Rolan.conſ.71.num. 56.& dixi in collect. mea commu. opinio. in verb. præteritio.num.1. Et quid in præteritione poſthumi ignoranter facta an cõſeruentur legata in magna quantitate facta, vtrunque commune vi.in d.collec.mea vbi ſup. num.3. 4.5.

Quæſt. LXXXII.

SVMMARIVM.

Præteritione parentum, vel collateralium. an teſtamenta annullentur. Remiſſiue.

QVÆRO etiam, an propter prçterionem parentum,vel collateralium teſtamenta annullentur? dixi ſupra q.42. & ſequen.

Quæſtio LXXXIII.

SVMMARIVM.

Exhæredatione filiorum, vel parentum,an teſtamentum rumpatur. Remiſſiuè.

a QVAERO, an propter exhæredationem a filii teſtamentum rumpatur? dixi ſup.q.40. & 41. dixi ex quibus cauſis filius à patre exhæredari poſſit.

ADDITIO.

a An propter exhæredationem filii teſtamẽtum rumpatur.)Nota hic quod præteritio & exhæredatio facta in commodum & in prouiſionem filiorũ ne iuuenili calore impulſi amittant bona contrahendo, vel de-

delinquendo haud vitiat teſtamentum. vide per Natt.in conſ.472. ſub num.3.

Quæſt. LXXXIIII.

SVMMARIVM.

Legitimatione filij naturalis, vel ſpurij, an teſtamentum rumpatur.

QVAERO, an legitimatione filii naturalis, vel ſpurii, teſtamentum rumpatur? Reſpond. quod ſic a perinde ac ſi ipſe poſt teſtamentum legitimus natus fuiſſet, & ideo ſi pater poſt conditum teſtamentum filium naturalem legitimauerit, vel etiam iam legitimatum prætererit, vel ſine cauſa exhæredauerit, rumpitur teſtamẽtum; poteritque talis filius legitimatus, ſic preteritus, dicere teſtamentum nullum, vel contratabulare, & ſi ſit exhæredatus, habet querelam, & hæc eſt communis concluſio, vt atteſtatur Alex.in rub. ff.de lib.& poſth. poſt nu.3.& conſ.139.nu.1.lib.2.quem refert Dec. in l.poſthumo.in addit.ad primã lecturam, num.17.in fin.Socin.conſil.126. num.5.lib.2.prout illum refert, & ſequitur Pariſ.conſ.7.num.2.lib.2. & conſil.55.nu. 2.lib.3.Iaſ.in d. rub.ff.de libe.& poſthum. num.5. & ſequen. & conſil.202. colum.5. ver.Stat ergo.lib.2.Decii.conſi.52.poſt nume.1.& conſi.343.poſt nu.2.ver.Nec obſt. ſi dicatur, & conſ.365.poſt num.7.verſicu. Quarto concludunt, & conſi.366. num.5. Regulariter enim legitimatus æquiparatur legitimo, vt dixi ſupra lib.2.§.filius, & ideo omnia iura loquẽtia de filiis legitimis, habent etiam locum in legitimatis, & hæc eſt communis concluſio, vt dicit Soci.in al legato conſ.226.poſt.num.5.

ADDITIO.

a Quod ſic.) Adde etiam atque vide de iſta q.per Mari.Anguſſoll.in conſ.10. in 4.quæſito, vbi ſimiliter de magis communi opinio.ex Ale.in ea.rub.colum.1.in ver.Adde, quam confirmat alior. etiam authoritatib.

Quæſtio LXXXV.

SVMMARIVM.

Teſtamentum an rumpatur per ingreſſum religionis. Remiſſiue.

QVAERO, an per ingreſſum religionis teſtamentum rumpatur? dixi ſupra q.28. verſ.Sed retenta. a

ADDITIO.

a Sed retenta.) Vide quæ ibid. dixi. Sed hic obiter quæritur, creditores intrantis religionem quem debeant conuenire, an debitorem vel monaſterium. Vide per Specul.titu.de ſtat.monachor.numero 53. de quo etiam dixi ead.q.28. in verſic. dixi. Et quod teſtamen. conditum ab eo, qui intrauit religionem, confirmetur per profeſſionem haud expectata morte naturali, commune dixi in collect. mea com. opi.verb.teſtamentum, vbi etiam retuli regul. negatiuam.

Quæſtio LXXXVI.

SVMMARIVM.

Teſtamentum an rumpatur reſurrectionis teſtatoris.

QVAERO, ſi teſtator moriatur, & deinde reſurgat, an rumpatur eius teſtamẽtum? Eſt pulchra quæſtio, ſed de raro contingentibus, ſi tamen contingeret, prout in Lazaro, quem Chriſtus Dominus noſter à mortuis ſuſcitauit, tenendum eſt, ꝙ Lazarus à mortuis reſurgens, hæreditatem ſuam de iure recuperauerit, & ruperit teſtamentum, ſi quod prius condiderat, vel tanquam ipſemet (non enim videtur defunctus, qui tam cito reuixit) vel tãquam poſthumus, qui de nouo natus eſſet, ita tenuit gloſ.in l. ex his, in glo.1.ff. de legi. quæ in hoc eſt communiter approbata, vt dicit Alb.in d.l.ex his, num.1. Alex.in l.ſi marito, in prin. num.5.ff.ſol.matr.

Quæſt. LXXXVII.

SVMMARIVM.

Teſtamentum conditum per metum an ſit ipſo iure nullum. Remiſſiuè.

QVÆRO, nunquid teſtamentum *a* conditum per metum ſit ipſo iure nullum, *b* an autem veniat reſcindendum ex capite metus? dixi, infra lib.7. §.metus.

ADDITIONES.

Metum.) Hic ſcias quòd metum iuſtum non inducunt minæ, niſi tribus concurrentibus, quod periculum comminatũ ſit magnum, puta de perſona, vel de bonis: quod perſona minans poſſit veriſimiliter damnum inferre. Tertio, quòd minans ſit ſolitus minas exequi, de omnib. iſtis vide per Rolan. in conſil.83. nume.23. Et de metu dixi in collec. mea commun. opinio. in verbo, metus.

b Nullum.) Commune dixi in collec. mea verſ. teſtamentum, num.57.

Quæſtio LXXXVIII.

SVMMARIVM.

Vltima voluntas an vitietur falſa latinitate. Remiſsiuè.

QVAERO, nunquid vltima voluntas, vel fideicommiſſum, vitietur mala grammatica, vel falſa latinitate? dixi ſupra hoc eod. lib. §. ſubſtitutio.

Quæſt. LXXXIX.

SVMMARIVM.

Teſtamentum, in quo debitæ ſolemnitates non interuenerunt, an ſit ipſo iure nullum.

QVAERO, an teſtamentum, in quo non interuenerunt debitæ ſolemnitates, ſit ipſo iure nullum? Reſpon. ꝙ ſic, tex. eſt in l. t. ff. de iniuſto rupto. Quæ autem ſint ſolemnitates in teſtamento requiſitæ, dixi ſupra quæſt.35. & ſequen. Hanc tamen concluſionem intellige, vt procedat regulariter; ſed ſi ſit teſtamentum priuilegiatum, puta

a conditum à milite, vel inter liberos, *a* vel ad pias cauſas, iſtis caſibus, etiam ſi ſolemnitates à iure aliàs requiſitæ deficiant, teſtamentum ſuſtinetur, *b* vt latius dixi ſupra quæſt.6. & q.8. & q.15. &c.

ADDITIONES.

a Inter liberos.) Amplia dupliciter, atque limita ſex modis, vt per Iaſ. in l.hac conſultiſſima. §. ex imperfecto, col.1. & 2. C. de teſtamen.

b Suſtinetur.) De teſtamento vero quod ex dementia teſtatoris dicebatur nullum, atque de illius validitate, vide per Rimin. Iun. conſ.376.

Quæſtio XC.

SVMMARIVM.

1 *Ex teſtamento minus ſolemni an oriatur naturalis obligatio.*
2 *Et quid in legatis, verſ. Sed hæc quidem.*
3 *An legatarius eo caſu poſſit retinere rem legatam ope exceptionis, verſ. Hinc infertur.*
4 *An hæres teneatur in foro conſcientiæ perſoluere legata huiuſmodi teſtamento relicta, verſ. Secundo infertur.*
5 *Quid in hæreditate, verſ. Cæterum.*
6 *An hæres ſcriptus poſſit eam retinere in foro conſcientiæ, verſ. Sed quid ſi iſte*
7 *Quid ſi hæres aliquibus ex legatarijs legata perſoluit, an poſſit cogi etiam alijs, præſtare, verſ. Sed hic occurrit.*

SED quæro, an teſtamentum minus ſolemne, *a* vel aliàs inualidum, ſit adeo nullum, vt aliquẽ iuris effectum producere non

a poſſit? Reſpond. quòd lex adeo fauet defunctorum voluntatibus ſuſtinendis, vt non patiatur eorum diſpoſitiones etiã nullas, & inualidas, omni prorſus effectu carere, ſed illis etiam præſtat aliquod iuris fomentum; & in primis quidem videmus, ꝙ l. cet teſtamentum ſit nullum ex cauſa præteritionis, vel exhæredationis, ſuſtinentur tamen omnia in ipſo teſtamento contenta

b præter inſtitutionem, *b* de quo late dixi ſupra queſt.52.

1 Præterea † ex teſtamento, vel vltima volũtate minus ſolemni oritur naturalis obli

c gatio, ita tenet gloſ. in l.1. in gl.1. ff. de cond. indeb. & eſt communis opi. *c* vt atteſtatur Albe. in l. cum quis. circa princip. C. de

iur.

ſur.& fac.igno. Bal.in l.ſi poſt diuiſionē, in fi.C.de iur.& fac.igno. Corn.conſil.261.in litera Q. lib.1.& conſil.119.colum.8. in litera G,li.2. in quibus conſiliis allegat Pau. de Caſt.idem atteſtantem in l.2.C de fidei com.qui tamen in libro meo hoc non dicit Soc.in d.l.1. col.2. verſ.Circa ſecūdum, ff.de cond.indeb. Alcia.in c.nouit, poſt nume.30.extra de iudi. Dicit etiam Ioan.Annib.in repe.l.nemo poteſt,num.3.ff.de leg. 1.ꝙ ita dicunt communiter Doctores.

2 Sed hæc † quidem concluſio intelligenda eſt,vt procedat in legatis,nam illa, licet in teſtamento minus ſolemni relicta ſint, debētur legatariis naturaliter, & ita loquitur gl.o.in d.l.1 & eſt communis opin.vt dicit Iaſ.in d.l.cum quis,nu 9. & ſeq.& in l. planè,§.ſi coniunctim,poſt nu.15. ff.de leg. 1.& conſ.82.col.pen.lib.3.quem refert Didac.in c.cum eſſes,num.15.de teſta.

3 Hinc infertur, †quòd ſi legatarius poſſideat ipſam rem ſibi legatam in huiuſmodi teſtamento minus ſolemni,poterit illam retinere ope exceptionis,ita tenet Bar.in l.nemo poteſt, num.18. ff.de leg.1.quem omnes Doctores ſequuntur,vt dicit Capic.deciſ.89.nu.2. Et ita communiter tenetur,vt dicit Iaſ.in d.l.nemo poteſt, in 2.lect.num. 84. quem refert Io.Dilec. de arte teſtandi, tit.3.caut.3.num.3. & Didacus in d.c.cum eſſes,poſt nu.10.verſ.3.ex hoc.Hanc etiam opin.dicit eſſe communem Bert. conſilio 212. num.19.lib.1. in 2.parte.

4 Secundo infertur, †quòd hæres tenetur in foro conſcientiæ perſoluere legata in huiuſmodi teſtamento minus ſolenni relicta. Ita tenet Abb.in d.c.cum eſſes,num.10. & ſequen. & eſt communis opinio, vt atteſtatur Didacus in eodem c.cum eſſes,poſt nu. 5. Quæ tamen opin. fortiſſimis argumentis conuincitur à Didaco in loco præallegato,vt per te videre potes;& certe, ſi caſus contingeret, facile poſſet ſuſtineri contrarium.

5 Cæterum † in hæreditate ſecus eſt, illa enim ſi relicta ſit in teſtamento minus ſolemni, non debetur hæredi ſcripto,neq; naturaliter;& ideo nō poteſt,neque ad illam conſequendam intentare aliquam actionē, neque ſi illam poſſideat, retinere ope alicuius exceptionis, ſi hæredes ab inteſtato a illam petant, ſed tenetur omnino eam illis reſtituere, & hæc eſt communis opinio, vt dicit Iaſ. in d. l. nemo poteſt, in 1.lectura, num.75. & in d.l.ſi poſt diuiſionem, nu.5. & ſequen. Bertran.in dicto conſil.212.nu. 21.in fi. Ripa in d.l. nemo poteſt, nu.202. Regulariter enim lex multo plus fauet ſuſtinendis legatis, quàm inſtitutioni hæredis,vt de hoc multa exempla cōgerunt Doctores in locis præallegatis.

6 Sed quid †ſi iſte hæres ſcriptus hæreditatem ipſam poſſideat,& hæredes ab inteſtato eum non moleſtent, nunquid poterit illam retinere,& erit tutus in foro conſcientiæ? Reſpond. quòd ſic, & ita concludunt Doctores, vt dicit Capic.in d.deciſ.89. nu. 3. Hanc etiam opin. dicit eſſe communem Ripa in d.l.nemo poteſt, num.99. quæ tamen(vt verum fatear) mihi nunquam placuit, prout neque etiam placet Didaco in d.c.cum eſſes,poſt num.10. ver.6 non poſſum. Si enim talis hæreditas non eſt illi,neque ciuiliter, neque naturaliter debita,nō video, quo iure poſſe debeat illam retinere,& hoc multo magis, ſi eſſet in mala fide, quia ſcilicet haberet ſcientiam nullitatis teſtamenti, & certe non auderem pro hac parte conſulere, ſaltem ante factum. Bene poſt factum poſſet teneri communis opinio, vt excuſaretur ipſe hæres à reſtitutione perceptorum,maxime ſi fuiſſet in bona fide. Cogita.

7 Sed hic†occurrit vna quæſtio,ſuper qua proximis diebus fui interrogatus. Pone,teſtator condidit teſtamentum minus ſolemne,& conſequenter inualidum, in quo pluribus perſonis diuerſa legata reliquit. Hæres ſcriptus,adita hæreditate,nōnullis perſoluit legata à teſtatore relicta. Cum deinde alius ex legatariis peteret etiam ipſe legatum ſibi relictum, hæres opponebat teſtamentum eſſe inualidum, quærebatur, an talis exceptio illi prodeſſet? Reſpond. quòd ſic,& conſequenter,quòd non poteſt cogi ad alia legata præſtanda, ita tenet gl. in l.non dubium, in gloſ. fina C. de teſtac men.& eſt communis opinio, vt dicit Alexan.in ea.l.non dubium,num.3. Quod nota, quia de facili quis reſponderet prima facie contrarium.

ADDITIONES.

a Minus ſolemne.) Sed quibus remediis debeantur legata, & fideicommiſſa ex teſtamento haud ſolemni, vide per Duran. de arte teſtandi, tit.2. caute.3 per totam.

Verum aduerte, quia teſtamento eodem, non licet vti contrariis remediis, nedum eod. tempore, ſed nec diuerſis; qui ergo à principio agit tanquam hæres directus, & tanquam teſtamentum valeat, non poteſt poſtea agere iure codicillor. vel fideicommiſſi; iſtam regulam, cum quatuor limitationibus, vide per Iaſonem in l. fin. C. de codicil.

b Præter institutionem.) Vt dixi etiam ſupra quæſt. 81.

c Eſt communis opinio.) Immo quòd teſtamentum inualidum dicatur hæres approbare ex promiſſione vel ſolutione ſi ſciẽter id facit, ſciens diſpoſitionem non valere com. vi. per Soc. in conſ. 79. nu. 39. vol. 4. & dixi in collecta mea commun. opinio. in verb. teſtamentum, num. 30. vel ducatur ignorantia iuris, ſecus ſi ducatur ignorantia facti, quia tunc ſecundum d. gl. & Doct. non dicitur approbare.

Queſt. XCI.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum contraria voluntate reuocatur.*

2 *Et an requiratur, quòd fiat aliud teſtamentum ſolemne, uerſ. Sed quæro.*

3 *Quid ſi concurrat curſus decennij, uerſ. Bene uerum eſt.*

4 *A quo tempore computandum ſit huiuſmodi decennium, uerſ. Sed nunquid.*

DICTVM eſt, ex quibus cauſis teſtamenta annullẽtur, vel rumpantur. Nũc eſt videndũ, quemadmodum teſtamenta reuocantur. Et in primis quidem ſciendum
1 eſt, quòd † teſtamentum à teſtatore conditum contraria voluntate reuocatur, idque rationi eſt valde conſentaneum, ſicut enim in teſtamentis condendis voluntas teſtatoris maxime conſideratur, ita ẽt in illis reuocandis eiuſdem teſtatoris voluntas præcipue conſideranda eſt, vt iuxta cõmunes regulas, eo genere quodque diſſoluatur, quo colligatum eſt, vulgata, l. nihil tam naturale, ff. de reg. iu.
2 Sed quæro † nunquid ad reuocationem teſtamenti ſufficiat, quòd teſtator etiam coram ſeptem teſtibus dicat ſe teſtamentum condidiſſe, & quòd non vult tale teſtamentum valere, ſed illud reuocat, & annullat, &c? Reſpon. quod non, *a* ſed requiritur, quòd faciat aliud teſtamentum ſolemne, cum iuſtitutione hæredis, & aliis in teſtamento requiſitis, ita tenet Bart. in l. ſi iure, numero 3. de lega. 3. cuius opin. communiter approbatur, vt dicit Natta in repet. auct. hoc inter, numero 10. C. de teſta. Et eſt communis opin. vt dicit Alexan. conſilio 159. poſt numerum 8. lib. 7. Rui. conſ. 6. num. 1. lib. 2. Rubeus conſilio 41. numero 4. & 5. Soci. Iun. conſ. 42. numero 1. lib. 3. Non enim poteſt teſtamentum ſolemniter conditum infirmari, niſi aliud teſtamentum ſit, ex quo hæreditas adiri poſſit.
3 Bene verum eſt † quod ſi eum huiuſmodi reuocatione coram teſtibus ſaltem tri-
b bus *b* facta concurrat perſeuerantia longi temporis, & ſic curſus decennii, vtique his concurrentibus, cenſebitur reuocatum primum, tex. eſt ſingularis in l. Sancimus, C.
* de teſtamen. & eſt communis opinio, vt dicit Alex. in d. l. Sancimus, poſt num. 8. ver. Extra glo. Bertran. conſ. 213. num. 3. lib. 1. in 2. parte.
4 Sed nunquid † iſtud tempus decennii eſt computandum, vt currat ad die conditi primi teſtamenti, an autem à die reuocationis? Reſpond. quòd eſt computandum à die conditi primi teſtamenti, ita quòd ſi talis reuocatio fiat intra decennium a die conditi primi teſtamenti, nihil operabitur, ita dicit Glo. in dicta l. Sancimus, in gl. ſi. quam Doct. magis communiter ſequũ
* tur, vt dicit Iaſ. in ea. l. Sancimus, numero 15. Et hanc opin. communiter teneri atteſtatur Rum. in dicto conſilio ſexto, numero ſecundo. Illam etiam dicit eſſe magis communem Guliel. de Benedict. in prima parte repe. capitu. Raynut. fol. 158. numero 8. in fine.

ADDITIONES.

a Quòd non.) Aduerte tamen, quòd ſi inter præcedens teſtamen. & talem reuocationem interceſſerit lapſus decem annorũ, quòd talis reuocatio facta coram non minus tribus teſtibus eſſet efficax, vide per Alexand. eod. conſilio 159. colum. 2. qui etiam tenet quòd non ſufficeret reuocationem eſſe factam apud acta, niſi interueniſſet

uenifſet curſus decennii. Facta tamen hoc modo, quia volo inteſtatus decedere, corã ſeptem teſtibus, fatetur Alex. ibidem ſub num.8. intelligi reuocatum primum teſtamentum per tex. in l. 1. §. ſi hæres, ff. ſi tabu. teſtamen. nul. extra. & ſo. per Bat. in l. ſi iure ff. de leg. 3. vide q. ſequen.

b Saltem trib.) Aduerte hic, ꝙ ad hoc, vt ſufficiant tres teſtes, qui probẽt contrariã voluntatem cum curſu decennii, oportet, qđ ſint idonei, & ſic rogati, qui niſi ſint rogati haud ſufficiũt, & hoc no. eſſe dicit Ange. de Aret. in §. ex eo autem, num. 5. vbi teſtatur vidiſſe de facto in quodam teſtamento auunculi vxoris ſuæ, numero 10. haud poſſe dari remedium propter quòd primum teſtamentum non poſſit tolli. vide ibidem per eum.

Quæſt. XCII.

SVMMARIVM.

Si teſtator coram ſeptem teſtibus reuocet teſtamentum, quia dicat ſe uelle inteſtatum decedere, an id ſufficiat.

QVAERO, quid ſi teſtator coram ſeptem teſtibus dicat, Reuoco, & annullo teſtamentum à me prius conditum, quia volo decedere inteſtatus, nũquid hoc ſufficiet ad reuocationem teſtamenti? Reſpond. quòd ſic, ex quo enim teſtator aſſerit ſe velle inteſtatum decedere, cenſetur inſtituere venientes ab inteſtato, iuxta tex. in l. 1. §. ſi hæres, ff. ſi tabu. teſta. nul. ex tab. & ita tenet Bar. in d. l. ſi iure, poſt numerũ 3. ff. de legat. 3. & ita præcedens concluſio communiter limitatur, vt dicit Bertrand. conſ. 12. poſt numerum 2. libro 2. in ſecunda parte. Hanc etiam eſſe communem opi-
* nionem atteſtatur Alexand. in dicta l. ſancimus, numero 9. conſilio 30. numero 3. libro tertio, quem refert Decius conſilio 582. numero primo, & Bertrand. conſilio 25. in principio, libro tertio, in prima parte, & Ioann. Dilec. de arte teſtandi, titulo 10. caute. 3. numero ſecundo, & Didac. in rubr. de teſtam. in ſecunda parte, poſt num. 21. ver. Sexta concluſio. Natta in d. auctẽn. hoc inter. num. 11.

Quæſt. XCIII.

SVMMARIVM.

1 *Si teſtator teſtamentum à ſe conditum incidat, uel cancellet, annullatur illud teſtamentum.*

2 *Et an eo caſu hæreditas applicetur fiſco, uel uenientibus ab inteſtato, uerſicu. Sed quæro.*

1 QVAERO, quid † ſi teſtator voluntatem ſuam non verbis, ſed facto declaret, puta quia teſtamentum à ſe prius conditum incidat, vel cancellet, nunquid tale teſtamentum annullabitur? Reſpon. quod ſic, tex. eſt in l. noſtram, C. de teſtam. & ita concludunt communiter Doct. vt ait Crauet. conſilio 228. num. 1. Hoc tamen intelligo, vt procedat in teſtamento condito in ſcriptis, ſed ſi eſſet teſtamentum nuncupatiuum in ſcriptis redactum, prout hodie communiter teſtamenta conduntur, & teſtator forte habens à notario exemplum authenticum, illud incideret, vel cancellaret, non crederem hoc ſolum ſufficere ad annullandum, vel reuocandum ipſum teſtamentum. Bene verum eſt, ꝙ ſi teſtator ipſum exemplar, ſeu originale exiſtẽs apud notarium cancellari faceret, crederem tale teſtamentum prorſus reuocatum, & annullatum cenſeri debere, dummodo legitimè appareret cancellationem coram ſeptem teſtibus factam fuiſſe ex iuſſu ipſiuſmet teſtatoris.

2 Sed quæro † an in caſu huiuſmodi cancellationis, vel inciſionis teſtamenti per teſtatorem factæ, hæreditas tranſeat ad venientes ab inteſtato, an autem applicetur fiſco, tanquã ſi hæredes a teſtatore fuiſſent reputati indigni, & conſequenter fiſcus eam ab illis auferre poſſet? Reſpon. ꝙ ſi apparet de voluntate teſtantis, illa attendi debet, ita
* communiter dicitur, vt ait Imola in capit. cum eſſes, poſt num. 30. verſic. An quando de teſta. Si vero non apparet de voluntate teſtatoris, tunc in dubio tenẽdum eſt, quòd hæreditas vadit ad venientes ab inteſtato, non autem ad fiſcum, & hæc opin. eſt magis communis, vt dicit Alex. in dicta l. noſtram, numero tertio, dicit etiam Ang. Are. in §. ex eo autem, poſt numerum nonum, verſicu. ſecundo principaliter, Inſtitu. Qui-

bus

bus modis teſtam.infirman.quòd ita dicũt
communiter Doctores. Intellige quando
teſtator totum teſtamentum incidit, ſed ſi
tantummodo deleat nomina hæredum, vi-
detur illos reputaſſe indignos, & ideo fi-
ſcus ab illis auferre poterit hæreditatem,
excluſis venientibus ab inteſtato.

Quæſt. XCIIII.

SVMMARIVM.

1 *Regulariter primum teſtamentum reuocatur per ſecundum.*

2 *Quid in teſtamento condito coram Imperatore, verſ. Et hæc quidem.*

3 *Quid ſi in primo teſtamento appoſitum ſit iuramentum, verſ. Sed quid ſi teſtator.*

4 *An eo caſu, facta reuocatione, teſtator dicatur periurus, verſ. Sed nunquid.*

5 *Iuramentum in teſtamento appoſitum habet vim clauſulæ derogatoriæ, verſicu. Vnum tamen.*

QVANDO teſtor poſt conditũ
primũ teſtamẽtum, cõdit aliud,
& ſic ſecundum teſtamentũ va-
lidum, & ſolẽne, nulla eſt inter
1 Doctores controuerſia, quin † regulariter
a primum tollatur *a* per ſecundum, *b* text.eſt
b in §.poſteriore, Inſtit.quib.mod.teſtam.in-
firm. & hæc eſt communis regula, vt dicit
Deci.conſ.264.nu.1.circa finem.
2 Et hæc † quidem concluſio locum habet,
non ſolum in teſtamentis priuatim confe-
ctis, ſed etiam in teſtamento facto corã Im
peratore, vel etiam auctoritate ipſius Impe
ratoris confirmato, adhuc enim per aliud
teſtamentum etiam ſine conſenſu Impera
c toris poſtea conditum, reuocatur, *c* ita di-
cit Bart. in l.omnium, nu.3.C.de teſta.qui
* in hoc eſt communiter receptus, vt ait Di-
dacus in rub. de teſtamen. in 2.parte, poſt
num.2. Faciunt quæ dixi ſupra lib.1.
3 Sed quid † ſi teſtator in primo teſtamen
to appoſuit iuramentum, promittendo, &
iurando, quòd illud non reuocaſſet, nunq̃d
ſi poſtea condat ſecundum teſtamentum,
d illud primum cenſebitur reuocatum, *d* nõ
obſtante illo iuramento? Reſpond. Aliqui
dixerunt, quòd ſecundum teſtamentum
actum poſt primum iuratum non valet, &
dicit Alber. in l.1. circa finem.C.de ſacro-
* ſanc. Eccle. ꝙ ita tenent communiter Ca-
non. Tu vero tene contrarium, ſcilicet, ꝙ
non obſtante iuramento, primum teſtamẽ
tum per ſecundum reuocatur, & ita tenet
glo.in capit.vltima voluntas, in glo.vnica,
poſt med.13. quæſt.2.& ita cõcludunt om
nes, vt dicit Alexan.in l. ſtipulario hoc mo-
do concepta, num.5.ff.de verb.oblig.quem
refert Didac.in rub.de teſta.in 2.parte, poſt
nu.15.& dicit Imo.in cap. cum contingat,
* num.31.de iureiur.quòd in hoc omnes cõ
cordant. Hãc etiam dicit eſſe communem
determinationem Doctorum Pau.de Caſt.
conſilio 339.poſt num.1.lib.1.Alexan.in l.
pactum, quod dotale, num.3. C.de pact.&
conſilio 18. num.2. lib.2. Mayner. in l.ne-
mo poteſt mutare, colum.25.& 26.ff.de
regu.iur.quem refert Epiſcopus Loazes in
ſuis allegat.pro Marchio.Velez.fol.384.nu
mero 160. Alci.in d.c.cum contingat, nu.
77. Corta in verbo, Teſtatorem inducere,
col.1.& ſic vides, ꝙ hæc eſt magis commu-
nis opin.Legiſt.& Canon. Quæ etiam opti-
ma ratione fundatur, quia nemo poteſt ſi-
bi legem indicere, quo minus diſpoſitionẽ
ſuam in tempus mortis collatam, ante mor
tem, quandocunque mutare poſſit.
4 Sed nũquid † teſtator reuocãdo illud pri
mum teſtamentum erit periurus? Reſpon.
Bar.in d.l. ſi quis in principio teſtamenti.
in princ.num.14. tenuit, quòd non, & di-
cit Alexan.in d.l.ſtipulario hoc modo con-
cepta, colum.2.quòd ita tenent communi-
ter Legiſtæ, quem refert Corta in d.verbo,
Teſtatorem inducere, col.2.& Didacus in
d.ſecunda parte, poſt num.15.verſ.Secũda
opinio.Sed contrarium eſt verius.ſ.ꝙ imò
eſt periurus, & ideo debet petere abſolutio-
nem à iuramẽto, & hæc eſt communis opi
nio.vt dicit Alex.in dicto conſ.18.num.2.
Alci.in d.capit.cum contingat, nu.78.Nat-
ta in d.auct. hoc.inter num.83. & de hoc
non videtur dubitandum.
5 Vnum tamen † nota in hoc propoſito, ꝙ
tale iuramẽtum appoſitum in primo teſta-
mento, habet vim clauſulę derogatoriæ, &
ſic operatur, quòd non poterit per aliud te
ſtamentum reuocari, niſi in ipſo ſecundo
teſtator appoſuerit reuocationem ipſius iu
ramenti.ita dicit Bart. d.l.ſi quis.in princi-
pio teſtamenti, in princ.num.15.poſt Ioan.
And. in Mercu.in ca. quod ſemel.de regu.
iur.in ſexto, quem ſequuntur communiter
* Doct. vt dicit Bertran. conſil.243.num.2.
libro

libro 3.in 2. par. Hanc etiam opinio. dicit eſſe communem Soc. in d.§.in legatis, col. pen. verſ.Sexto infertur. Natta in d.auth. hoc inter.num.56. C.de teſtam.

ADDITIONES.

a Tollatur.)Adde,quòd ſufficit teſtamentum primum,vt tollatur per ſecundum, ꝙ teſtator ad interrogationem Notarii dicat, ſic; commune atteſtatur Dec. in conſ.489. num.3.Item vnum hic not.quòd teſtamentum primum in quo teſtatot voluit, quòd non poſſit per ſecundum reuocari,niſi in illo regiſtrata ſint quædam formalia verba: haud reuocatur per ſecundum:niſi per expreſſam reuocationem : atque facta mentione de dictis verbis derogatoriis,commune atteſtatur Nat.in conſil.639. & vide per Dec.in conſil.475. & 489. Et ampliat Nat. vbi ſup.num.5.procedere etiam ſtante ſtatuto, ꝙ vltimum teſtamentũ teneret haud facta mentione de dictis verbis derogatoriis.Vide de hoc etiam in collecta mea com mu.opin.in verb.teſtamentum.nu.9.& 10.

b Per ſecundum.) Aduerte hic,quòd teſtamentum etiam ſecundum factum coram quinque teſt.b.in quo inſtituti ſunt venientes ab inteſtato,licet valeat,haud tamen valeret quando in primo teſtamento ſunt inſtituti venientes ab inteſtato, etiam ſi non omnes,ſed ſi aliqui: commune vide per Soci.in conſ.229.col.2. & in d.collec.mea cõ mu.opin.verb.teſtamentum.num.12. Item nota quod teſtamentum ſecundum non reuocat primũ,vbi rite & recte factum haud fuit, commune per Rolan.in conſil.33.nume.4.volum.3. vide per Cephal. in conſil. 519. atque 548.

c Reuocatur.) Adde commune etiam per Dec.in c.cum acceſſiſſent.col.2. de conſtit. dixi etiam d.collec. mea com.opin. nu.44.

d Reuocatum.) Et quod haud ſit dare remedium propter quod primum teſtamentum non poſſit tolli,etiam ſi fuerit iuratũ, vide ſup.& per Oldr.conſ.27.& 160.

Quæſt. XCV.

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta in pœnam mutationis teſtamenti an valeat.*

2 *Et quid ſi hæres promittat legatariis legata præſtare, verſ.In hoc tamen.*

1 QVAERO etiam, † quid ſi teſtator in actu condendi teſtamenti dicat,ſe ita teſtari,& nolle ipſum teſtamentum aliquo modo reuocare,& quòd ſi illud aliquando reuocaret,eo a caſu ex tunc donat a omnia bona ſua hæredi ſcripto &c. Nunquid talis donatio facta in pœnam mutationis teſtamenti valebit, ita quòd teſtator non poſſit illam per aliam poſteriorem voluntatem reuocare? Reſpon.Dyn.in c.quod ſemel. in fi.verbis. de regul.iur.in 6.tenuit,quòd talis donatio irreuocabiliter valeat, & hanc opin. dixit * eſſe communem Bald.conſ.338.lib.2.prout illum refert Ioan.Dilect. de arte teſtandi.tit.10.caut.2.num.1.

Contrariam vero ſententiam,ſcilicet,ꝙ imò talis donatio non valeat, tenuit Cyn. in l.1.C.de ſacroſan.Eccleſ. & hæc opin.eſt magis communis, vt dicunt ſcribentes in d.l.ſtipulatio hoc modo concepta.ff.de verbor.oblig. & in ſpecie Alex.nu.3. & Iaſon, num.7.& Crot.num.13.& Butigella,nu.7. Idem dicit Rom.conſ.181.circa princ.Maria.de oblatio.in libello 13.num.17.qui dicit, quòd ita concludunt communiter Doctores. Alexan.conſ.25.num.6.lib.3 & conſil.156.num.5. lib.7. vbi dicit, ꝙ ita communiter concluditur, Didacus in rubr. de teſtamen. in ſecunda parte, num.17. Apoſtil.ad Dyn. in d.cap. quod ſemel, in fine. Nam lex (vt dixi) noluit reperiri aliquem modum,per quem tolli poſſit libera teſtandi facultas, cum ambulatoria ſit hominis voluntas vſque ad mortem.

2 In hoc † tamen propoſito nota cautelã, quòd ſi teſtator faciat, quòd hæres promittat legatariis, vel fideicommiſſariis præſentibus,vel ſi ſint abſentes,notario eorum nomine ſtipulanti,præſtare illis legata, vel fideicommiſſa in teſtamento relicta, eo caſu talia legata tranſeunt in vim contractus,& poterunt probari per duos teſtes tantum , & ita poterit hæres ex tali promiſſione cõ ueniri.Ita colligitur ex dictis Bart.in l.nemo poteſt,circa principium,verſic.Contra hoc.ff.de leg 1. quem ſcribẽtes communiter ſequuntur , vt dicit Cotta in dicto verbo, Teſtatorem inducere. columna ſecunda. Hanc etiam dicit eſſe communem opi.

Crot.

Crot,in repet.dicta l.nemo poteſt,num.19. Quæ tamen deciſio, præſuppoſita reuocatione teſtamenti, mihi non placet, quia hæres videtur promiſiſſe tanquam hæres, nō autem de proprio,argum.eorum, quæ notat Bart.in l.cum quis decedens,§.qui teſtamento. ff. de leg. 3. & forte etiam intentio Barto.in d.l.nemo poteſt, non fuit hæc ad quam allegatur. Cogita.

ADDITIO.

a Ex nunc donat.) Et hoc clarum eſt in donatione vniuerſali, vt dicit Dec. in conſil. 294.in prin.qui tamen conſuluit valere donationem factam in pœnam particularis legati. vide per eund.ibi per tot.quia plene articulum examinat,& contraria diluit.

Quæſt. XCVI.

SVMMARIVM.

Vbi ex ſecundo teſtamento non fuerit adita hæreditas, nunquid primum cenſebitur nihilominus reuocatum.

DIXI ſupra, quòd primum teſtamentum reuocatur per ſecundum. a Quæro, quid ſi ex ſecundo teſtamento non fuerit adita hæreditas, nunquid nihilominus primum teſtamentum cenſebitur reuocatum? Reſpond. quòd ſic; Satis enim eſt, quòd contigerit hæreditatem ex ipſo teſtamento adiri potuiſſe, b licet adita non fuerit, & ita communiter tenetur,vt dicit Alexand.conſil.37. num.3. lib.1. & conſil.87. num.7.lib.3. quem refert Didacus in dicta parte,poſt num 21.verſiculo,Septima concluſio. Quinimò, etiam ſi illud ſecundum teſtamentum non fuiſſet à principio validum, neque poſtea conualidatum fuiſſet, ſed bene potuiſſet aliquo caſu reconualidari, prout potes videre exempla ſupra quæſtione 43. verſic. Sed quid ſi ipſe. & quæſtio.45. verſiculo. Sed pone, adhuc tamen primum teſtamentum cenſetur per iſtud ſecundum, reuocatum, & annullatum; & hanc dicit eſſe communem opinionē Rui. conſil.8.num.8. lib.3. Ego tamen non credo hāc opinio. eſſe magis communem, neque veram. Omnes ferè Doctores in hac materia loquentes concludunt,ad hoc, vt primum teſtamentum reuocetur, requiri,quòd ſecundum ſit validum,& ſolemne, ita quod ex eo aliquando potuerit hæreditas adiri. Propterea opinio illa,quam Rui. dicit communem,non eſſet iudicio meo in practica tenenda,& ita etiam Rui.in.ipſe in loco præallegato ſuper ea ſe nō fundat,ſed tranſit ad alia fundamenta.

ADDITIONES.

a Per ſecundum.) Item teſtamentum primum quando reuocetur per ſecundum vi. per Cephal.in conſil. 32. & Rolan. conſil. 33. volum.3.

b Adiri potuiſſe.) Ad idem vide per Ceph. eod. conſ.32. num.7.

Quæſtio XCVII.

SVMMARIVM.

1 *Quandoque etiam per ſecundum teſtamentum minus ſolemne reuocatur primum ſolemne, nonnullis concurrentibus de quibus in l.hac conſultiſſima.§ ſi quis autem.C.de teſtam.*

2 *Et quid ſi in huiuſmodi ſecundo teſtamento eſſet præteritus vnus ex filijs teſtatoris,verſic. Scias tamen.*

3 *An ex hac vltima voluntate dicatur ſuccedi ex teſtamento,an autem tanquam ab inteſtato, verſic. Item ſcias.*

1 VNVS tamen†eſt caſus,in quo teſtamentum perfectum, a & ſolemne tollitur per ſecundū teſtamentum, licet imperfectum, & minus ſolemne; quando,ſcilicet, hæc tria concurrunt. Primum, quòd in illo primo teſtamento fuerint inſtituti extranei. Secundum,quòd in ſecundo teſtamento fuerint inſtituti venientes ab inteſtato. b Tertium,quòd in ſecundo interuenerunt ſaltem quinque teſtes.Et de hoc tex. ſingularis, in l.hac conſultiſſima, §. ſi quis autem. C.de teſta.

2 Scias tamen,†q̄ diſpoſitio.d.§.ſi quis autem,non habet locum, quando in ſecundo teſtamento eſſet præteritus aliquis ex filiis ipſius teſtatoris; ita tenet Bartol.in l. ſi ex duobus,la prima,§.ſi prius,nu.2. ff.de bon. poſſ.contratab.& eſt communis opin.vt dicit Alexand.in d. §. ſi quis autem, num.9.

Faciunt

Faciunt in hoc propoſito, ea quæ dixi ſup. q.8. ver. Sed quæro.

3 Item ſcias† ꝙ hæc vltima voluntas, quę validatur ex diſpoſitione d.§.ſi quis autem. non eſt teſtamentũ, ſed defertur ex illa ſuc ceſſio ab inteſtato. Ita dicit Bald. in d.§.ſi quis autẽ. ante nu.1.& ita communiter te netur, vt ait Corn.conſi.172.col.3.in litera H,lib.2. Quod nota, quia eſt mirabile, ꝙ cauſa inteſtati trahat ad ſe cauſam teſtati, contra regulam quam poſui infra, §.ſi. Et ex hac concluſione reſultare poteſt maxima vtilitas, vt dixi ſupra q.13.

ADDITIONES.

a . Teſtamentũ perfectum.) Hic ſcias quòd quadruplex eſt teſtamenti perfectio. vna in materia, vt voluntas ſit completa & perfecta. Secunda eſt in ſubſtantia: quæ conſiſtit in hæredis inſtitutione. aliàs teſtamentum eſſet ſine capite. Tertia eſt in ſolemnitate: quæ appellatur diligentia legum. Quarta eſt ad confirmationem. Et hæc eſt duplex, de omnibus, vide per Natt. in conſ.647. ſub num.2.

b Ab inteſtato.) Adde etiam ſi nõ omnes, ſed aliqui vt commune dixi, ſup.q.94. vbi & etiam quando non reuocatur.

Quæſt. XCVIII.

SVMMARIVM.

1 Teſtamentum inter liberos an poſteriore teſtamento reuocetur.

2 Et quid ſi in eo ſint pariter inſtituti filij, verſi. Hoc tamen.

1 RETENTA prædicta concluſione, quòd primum teſtamentum reuocatur per ſecundum. Quæro, † nunquid locum habeat in teſtamento condito inter liberos, ita vt, & ipſum teſtamentum inter liberos conditum, ſimpliciter confecto alio poſteriore teſtamento, reuocetur? Reſp. ꝙ non, niſi in hoc ſecundo teſtamento duo concurrant. Primum, ꝙ ſit confectũ coram ſeptem teſtibus. Secũdum ꝙ in eo pater expreſſe dicat, ſe primũ teſtamentũ reuocare, eſt de hoc text. expreſſus in auth. hoc inter. C. de teſtamen. & ꝙ de primo teſtamẽto cõdito inter liberos dẽat in ſecũdo fieri mẽtio ſpecialis, alias nõ cẽ ſeatur reuocatũ per ſecundum, eſt cõis opinio vt dicit Gomez. in cap.1.nu.171.de cõſtitu.in 6.Boer.deciſ.240.poſt nu.10.

2 Hoc tamen† intellige, vt procedat, qñ in ſecundo teſtamento eſt inſtitutus hæres extraneus, nam eo caſu vtique illa duo requiruntur, de quibus ſupra. Sed ſi in ſecundo teſtamento pariter eſſent inſtituti filii, & iſtud ſecundum eſſet ipſis filiis magis fauorabile, non modo primũ nõ ſolenniter conditũ reuocatur per ſecundũ ſolemne, ſed, quod plus eſt, etiam ſi primum eſſet perfectum, & ſolemne, & iſtud ſecundum magis fauorabile eſſet imperfectum, & minus ſolemne, primum intelligitur reuocatũ per iſtud ſecundum, ita dixit gloſſ. in auct. de teſtamento imperfecto, in princ. in verbo, Perfecta, quæ eſt cõmuniter approbata, vt dicit Iaſ. in d. auctẽ. hoc inter, num.1. in fi. Soci. Iun. conſi.145. num.58. lib.2. Hanc etiam opin. dicit eſſe communem Rimin. in d. auctẽ. hoc inter. col.1. quem refert Pariſ. cõſ.35. nu.23. lib.2. Cro. in c.1. col.8. de conſtit. in 6. quem refert Didac. in rub. de teſta. in 2. parte, poſt nu.19. ver. Sexto deducitur. Soc. Iu. conſ.127. nu.10. lib.1. ſubdens, quòd cũ hoc ſit in iure noſtro exploratiſſimum, non eſt ſuper eo hæſitandum.

Quæſt. XCIX.

SVMMARIVM.

1 Primum teſtamentum, in quo adſit clauſula derogatoria, an tollatur per ſecundum.

2 Et quid ſi talis clauſula erat derogatoria potentiæ, non voluntatis, verſiculo. Hoc tamen.

3 Et quid ſi vnum tantum teſtamentum præceſſerit, verſi. Et hæc quidem.

4 Et quid ſi primi teſtamenti derogatorij teſtator in ſecundo ſpecialem mentionem fecit, verſi. Tertium eſt caſus.

5 Et quomodo dicatur facta illius ſpecialis mentio, verſi. Sed quæro.

6 An hæc locum habeant in teſtamento inter liberos, verſi. Hæc autem.

7 Quibus modis dici poſſit facta mentio clauſulæ derogatoriæ, verſicu. Sed in hoc propoſito.

8 Quid ſi appareat teſtatorem omnino voluiſſe ſecundum teſtamentum prævalere, verſic. Cæterum.

Quid

9 *Quid ſi inter ipſa duo teſtamenta effluxerit ſpatium decem annorum, verſicu. Sciat etiam.*

10 *Quid ſi in ſecundo teſtamento appoſitum ſit iuramentum, verſ. Item ſcias.*

11 *Quid ſi ſecundum teſtamentum conditum fuerit apud acta, verſic. Vlterius ſcias.*

12 *Quid in clauſula derogatoria non expreſſa à teſtatore, ſed à lege ſubintellecta, verſ. Præterea ſcias.*

QVAERO, ſcis, quòd eo ipſo, quòd teſtator facit ſecundum teſtamentum, cenſetur reuocaſſe primum, etiam ſi de eo nulla mentio facta ſit. Pone modo,
1 †quòd teſtator in primo teſtamento appoſuerit clauſulam derogatoriam, puta, quia dixerit, & hoc meum teſtamentum volo valere, non obſtante quocunque teſtamento per me poſthac condendo, vel nolo aliud teſtamentum per me in futurum faciendum valere, niſi in eo ſit deſcripta tota Oratio Dominica, vel Aue Maria, vel huiuſmodi; Nunquid ſi deinde teſtator condat aliud poſterius teſtamentum, illud primum cenſebitur reuocatum, & anuullatum? Reſpond. hæc eſt valde intricata quæſtio, in qua ſcribentes varie loquuntur, propterea pro intelligentia diſtinguendi ſunt nonnulli caſus.

Primus caſus eſt, quando teſtator in ſecundo teſtamento nullam mentionem fecit primi teſtamenti, neque clauſulæ derogatoriæ in eo inſertæ, & hoc caſu omnes concordant, quòd per huiuſmodi teſtamentum non ſit reuocatum primum, habens clauſulam derogatoriam; intellige, quando eſt derogatoria voluntas, vt ſtatim dicam. Præſumitur enim in ſecundo teſtamento defectus voluntatis, & ideo firmum remanet primum, & in hoc nulla eſt controuerſia inter Doctores.

Secundus eſt caſus, quando teſtator in ſecundo teſtamento appoſuit clauſulam generalem reuocatoriam omnium teſtamentorum à ſe prius cõditorum, puta, quia dixit, caſſans, & reuocans omnia, & quæcunque teſtamenta à me hactenus cõdita; quæ clauſula cõmuniter ſolet à notariis apponi in omnibus teſtamentis. & in hoc pariter omnes concordant, quòd illa non ſufficiat ad reuocationem primi teſtamenti habenti clauſulam derogatoriam. Talis enim reuocatoria generalis, etiam ſi expreſſe poſita non ſit, tacite tamẽ ineſt ex natura actus merito expreſſe nihil operetur.

2 Hoc tamen†non ita abſolute procedit, debes enim ſcire, quòd clauſula derogatoria poteſt dupliciter concipi, vt declarat Bartol. in l. ſi quis in principio teſtamenti, in principio. numero quarto, in fi. ff. de legatis tertio. Primo per verba reſpicientia potentiam, puta, nolo me poſſe condere aliud teſtamentum, vel nolo poſſe hoc teſtamentum reuocare. Secundo concipi poteſt per verba reſpicientia voluntatem, puta, ſi condidero aliud teſtamentum, nolo illud valere. Dic ergo, quòd ſiquidem eſt concepta per verba derogatotia voluntatis, procedit concluſio, vt non ſufficiat generalis reuocatio, ſed ſi eſſet concepta per verba derogatoria potentiæ, vtique ſufficeret. Et
* hoc dictum eſt magis commune, vt dicit Corn. conſil. 86. in littera B, lib. 3. & conſil. 21. in littera P, lib. 4. Hanc etiam ſententiã fatetur eſſe communem Didac. in rubr. de teſtamen. in ſecunda parte, poſt numerum decimumnonum. verſ. Secunda concluſio. Cum enim nemo poſſit ſibi auferre liberã facultatem teſtandi, talis clauſula derogatoria potentiæ nihil operatur, & pro non appoſita habetur.

3 Et hæc†quidem concluſio de plano procedit, quãdo duo teſtamenta, vel plura præceſſerunt iſtud vltimum teſtamentum, in quibus omnibus, vel altero eorum eſſent appoſitæ clauſulæ derogatoriæ, nam eo caſu proculdubio generalis reuocatio nõ ſufficit, ſed neceſſe eſt fieri mentionem ipſius
* clauſulæ derogatoriæ, ſecundũ magis communes concluſiones, vt dicit Alexan. in l. ſecunda, num. 2. ff. de lib. & poſthu. Sed quid ſi vnum tantum teſtamentum præceſſerit, in quo ſit inſerta clauſula derogatoria, nunquid ſufficiet, quòd in hoc vltimo dicat, Caſſans, & irritans omne aliud meum teſtamentum, &c. Reſpond. Bar. in d. l. ſi quis in principio teſtamenti, in principio, numero nono. tenuit, quòd hoc caſu talis reuocatio generaliter facta ſufficiat, quæ tamen verba Bart. aut in meo codice ſunt corrupta, aut à Doctoribus non fideliter recitata, & dicit Guido Papæ, conſilio 65. numero 20. & conſil. 125. poſt numerum 3. verſicu. Et hanc vltimam, quod ita determinant Doctores omnes indiſtinctè. Sed quicquid di-

eat

cat Guido Papæ, illa opin. Bart.communiter reprobatur, vt dicit Iaſ.in l. Sancimus, poſt numerum 14.verſic. Quarto fallit.C. de teſtamen. Rub. conſ.24.num.12.Natta in d.auct.hoc inter.num.35.Et dicit Ruin. conſ.5.poſt num.9.verſicu. Nec obſtat.lib. 2.quòd contra Bar.in hoc tenent communiter Doctores,& ideo,etiam ſi vnum tantummodo teſtamentum præceſſerit,tenendum eſt, quòd non ſufficiat generalis reuocatio,ſed requiratur,quòd de ipſa clauſula derogatoria fiat ſpecialis mentio, & hæc opi.contra Bar.eſt magis communis,vt dicit Alex.conſilio 25.num.4.lib.3.& conſil. 7.lib.4. q eſt duplicatum conſilio 44.eod. volum.Idem Alex.conſi.156.num.3.lib.7. & conſ.163.poſt num.7.eod.volum.& conſilio 172.in princ.eod.vol.quem refert Fely.,in cap.nonnulli, num.5. de reſcr.& Tiraq.de legibus connub. gl.7.numero 131. Ruin.conſilio 10.circa fi.lib.2. Apoſtill.ad Bart.in d.l.ſi quis in principio,ſub num.9. Didac.in dicta rubri.de teſtamen.in 2. parte, poſt num.19.vet.Tertium hanc.Paſſus eſt arduus,& multæ ſunt auctoritates Doctorũ hincinde, vt videri poteſt apud Iaſ. in d.l.2.num.11. ff.de lib.& poſth.qui multos refert tenentes cum Bar. & ſubdit,q ſi d.Alex. vidiſſet illas auctoritates , non ita paſſim dixiſſet communem ſententiã Doctorum eſſe contra Barto.Sed certe negari non poteſt,quin opi.contra Bart.ſit magis communis,propterea conſulendo,aut iudicando non eſſet ab ea recedendum. Illa.n. clauſula derogatoria in primo teſtamento apposita, facit præſumi ſecundum teſtamẽtum in quo nõ ſit illi clauſulæ derogatum, fuiſſe confectum potius ad ſuggeſtionem , vel importunitatem alterius, quàm ex voluntate ipſius teſtatoris, quæ ratio eodem modo militat,ſiue vnum teſtamentum tantum, ſiue plura præceſſerint.

4 Tertius eſt†caſus,quando in ſecundo teſtamento teſtator fecit ſpecialem mentionem primi teſtamenti derogatorii,& illud reuocauit,& tunc concludunt Doctores,q primum ſit reuocatum, & annullatum.Ita tenuit Dyn.in cap. quòd ſemel, colum.fin. de reg.iur.& ita ſe habet communis opin. vt dicit Salyce.in d.l. Sancimus,poſt num. 6.in 5.quæſt.C.de teſta. quem refert Alex. conſi.7.nu.18.lib.4.quod eſt duplicatum, conſ.44.eo.volum. Alex.in d.l.Sancimus , num.5.Cor.in dicto conſil.86.in littera B, & in litera R,li.3. Natta in repet. auct.hoc inter , num. 25.

5 Sed quæro†quomodo dicatur facta ſpecialis mentio,ſeu reuocatio primi teſtamẽti derogatorii?Reſpon.Bar.in d.l. ſi quis in princ. teſtamenti.in princ.num.8.tenet, q tunc dicitur fieri ſpecialis mentio primi teſtamenti,quando teſtator facit mentionem de clauſula derogatoria in ipſo teſtamento inſerta, puta,quia dicat,non obſtante, alio teſtamento habente clauſulam derogatoriam,& dicit Corn.in d.conſi.86.in littera M, quòd iſta opin.Bart.eſt communis . Et quod requiratur ſpecialis mentio clauſulæ derogatoriæ dicit eſſe communẽ Soci.conſ.163.poſt num.7. verſ.2.præmitto,& poſt num.14. lib.2.Guido Papæ conſilio 74.num.2.ſubdens,q hanc communẽ opin.approbat communis vſus in iudiciis , & obſeruantia.Ruin.in dicto conſ.10. nu. 3.lib.2.Soci.Iun.conſi.124.nu.3.lib.1. quẽ refert Didac.in d.rub.de teſtam.in 2.parte, poſt num.15.verſi.3.concluſio.Hæc tamen opin. quòd ſcilicet non aliter dicatur fieri ſpecialis mentio primi teſtamenti, niſi facta mentione clauſulæ derogatoriæ in eo inſertæ,mihi ſemper viſa fuit dura, & contra omnem æquitatem. Non enim video , qua ratione non deberet dici facta ſpecialis mentio primi teſtamenti derogatorii , quando teſtator in ſecundo teſtamento diceret,non obſtante alio teſtamento per me condito , in quo inſtitui talem ; vel de quo fuit rogatus talis : quæ demonſtratio ſaltẽ reſpectu teſtamenti,videtur eſſe nõ modo ſpecialis,ſed etiam ſingularis,& indiuidua, & ita credo fuiſſe de mente gl.in l.ſi mihi, & tibi.§. in legatis.ff.de legat.1. & in d.l.ſi quis.in princ.teſtamenti.in prin.in verbo, Accipiat,& Dy.in d.ca.quod ſemel , prout etiam videtur fateri Barto.in d.l. ſi quis in princ.teſtamenti,num.8.& hanc ſententiã multi doctores ſicuti ſunt . Nihilominus, quia contraria opin. forte eſt magis communis,poſſet ita diſtingui, etiam ex mẽte Bart.in loco præalle.quod aut clauſula derogatoria in primo teſtamẽto inſerta erat ſimpliciter concepta , puta, ſi fecero aliud teſtamentum,nolo illud valere, & hoc caſu ſufficiat,quòd fiat eiuſmodi ſingularis, & indiuidua mentio teſtamenti, etiam ſi non fiat mentio de ipſa clauſula derogatoria.Aut vero dicta clauſula derogatoria habet inſertam aliquam ſpecialem formam,

puta,

puta,nolo aliud teſtamẽtum per me facien dum valere, niſi in eius principio ſit poſita oratio Dominica, vel huiuſmodi,& hoc ca ſu procedat communis opin. quòd ſcilicet debeat fieri mentio ipſius clauſulæ deroga toria. Cogita;quia articulus propter varietatem opinionum eſt valde dubius,& dicit Soc.in d.§.in legatis,colum.4.verſ.4.infertur,ꝙ in hac quæſtione iudex ex varijs circunſtantiis, poſſet aliquando in vnam, aliquando in alteram partem moueri,& ideo bonum eſſet habere iudicem fauorabilem. diſtinctio tame per me poſita,iudicio meo, ſapit magnam æquitatem, & credo, ꝙ iudex,qui illam ſequeretur,non erraret.

6 Hęc autem†concluſio,quòd in ſecundo teſtamento debeat fieri ſpecialis mẽtio clau ſulæ derogatoriæ in primo teſtamento inſertæ,locum habet,ſiue primum teſtamentum conditum ſit inter extraneos, ſiue inter liberos:nam ſi in teſtamento inter liberos,ſit appoſita clauſula derogatoria expreſ ſa, non ſufficeret in ſecundo teſtamento dicere, non obſtante teſtamento condito inter liberos, ſed opus etiam eſſet addere, & nõ obſtante clauſula derogatoria in eo inſerta, ita dicit Pau.de Caſt. in authen.hoc inter,numero 5.C.de teſtamen.& eſt communis concluſio, vt dicit Rubeus conſ.24. num.13. Ioan.Dilect. de arte teſtan.tit.10. caut.1.poſt num.3. Didac.in d. 2.par. poſt num.19. ver.Hinc ſer.Paul.

7 Sed in hoc †propoſito ſcire debes,quòd tripliciter poteſt fieri mentio clauſulæ derogatoriæ, ſcilicet generaliter, ſpecialiter, & in indiuiduo . Generaliter,puta,ſi teſtator dicat,caſſans,& reuocans quodcunque teſtamentum à me prius conditum,& omnia in eo contenta. Specialiter, puta,ſi dicat,Caſſans,& irritans omne teſtamentum à me prius conditum,non obſtante aliqua clauſula derogatoria in eo inſerta. In indiuiduo;puta,ſi dicat non obſtante illa clauſula derogatoria in primo teſtamento inſerta, quòd ſcilicet nolebam illud poſſe reuocari, niſi in ſecundo teſtamento appoſuiſſem orationem Dominicam vel huiuſmodi. Quæro ergo,qualis reuocatio in iſto ſecundo teſtamento requiratur, ad hoc, vt ſit derogatum illi clauſulæ derogatoriæ in primo teſtamento inſertæ? Reſpond.ſi tantum ſit facta generalis reuocatio, ſine vlla mentione clauſulæ derogatoriæ, ferè omnes in hoc conueniunt,quòd illa non ſuffi ciat, ſed neceſſe ſit, ꝙ fiat ſpecialis mentio ipſius clauſulæ, & hæc proculdubio eſt cõmunis opin. vt dicit Corn. in d.conſil.86. in litera R, lib. 3. Guido Papæ in d conſil. 64.poſt num.2. Iaſ.in d.l.ſi mihi,& tibi.§. in legatis,num.12. Rub.conſ.24. nume.4. Natta in d.authen.hoc inter, num.29.& ſe quen.Emil.Ferret.conſil.45.num.3. Didac. in d.2.parte, poſt nu.15. verſic. Secundum non eſſe. Punctus eſt, an ſufficiat ſpecialis derogatio , an autem requiratur , quòd in indiuiduo fiat mentio verborũ ipſius clau ſulæ derogatoriæ. Dic,quòd ſufficit ſpecialis mentio,nõ autem requiritur indiuidua, & ideo ſatis erit, ſi dicatur , non obſtante aliqua clauſula derogatoria in ipſo teſtamento inſerta,& hanc opinionem dicit eſſe magis communem Alexan. conſil. 134. poſt numerum 25.verſicu.& ex prędictis , & in fine conſil. lib.primo. Socin.in d.§.in legatis,colum.3.verſic.Ex quibus patet.Iaſ. in d.§.in legatis, num.22. Rub.in d.conſil. 24.poſt num.4.& poſt num.9.Pariſ.conſil. 24.num.9.lib.2. vbi dicit,ꝙ ita communiter concluditur.Apoſtill.ad Dynum in d.c. quod ſemel, col.fin.

8 Cæterum†hæc concluſio,quæ habet,primum teſtamentum , in quo adſit clauſula derogatoria,non reuocari per ſecundũ,niſi in iſto ſecundo etiam ſit facta mentio ipſius clauſulæ derogatoriæ,limitanda eſt,vt non procedat,niſi ex verbis in vltimo teſta mento appoſitis, vel aliter,appareret teſtatorem ex aliqua cauſa mutaſſe voluntatẽ, & voluiſſe illud vltimum teſtamentum prę ualere;nam eo caſu, etiam ſi ipſius clauſulæ derogatoriæ nulla ſit facta mentio , adhuc tamen ſecundum teſtamentum pręualeret primo,ita dicit Bald.in d.l.Sancimus. poſt nume.6. C.de teſtamen.quem atteſtatur eſſe communiter receptum Didac. in d.ſecunda parte,poſt num.29. verſ. Quarta concluſio. & eſt communis concluſio,vt dicit Soc.conſ.2.poſt num.22. verſ.Præterea lib.3.Pariſ.conſ.24.num.32. & ſequen. lib.ſecundo,& conſilio 34.numero 57.eodem volum.& conſil.10. numero 21.lib.3. Socin.Iun.conſil. 113. numero 6.lib.1. & conſilio 124.num.51. eodem volum.Ioan. Dilect.de arte teſtandi.titu.10.caut.1. poſt num. 3. Semper enim in vltimis voluntatibus, ipſius teſtatoris voluntas ante omnia ſpectanda eſt.

9 Scias etiam†quòd ſi inter primum & ſecundum

eundum teſtamentum effluxerit tẽpus decem annorum, validum erit ſecundum, & ſi in eo non ſit facta mentio clauſulæ derogatoriæ in primo teſtamento inſertæ, ita dicit Bal. in d.l. Sancimus, nu.6. in fi. loquẽdo
* per verbum, forte, & eſt communis opi. vt ait Parif. in d.conſ.10.nu.17.li.3. quem refert Didac. in 1.par. poſt nu.19. verſi.9. non erit Rub. in d.conſ.24.nu.7. Nam per lapſum decennii inducitur præſumptio obliuionis, vt dixi infra li.7.§. poſſeſſio. & ideo non præſumitur in ſecundo teſtamento omiſſa reuocatio clauſulæ derogatoriæ ex defectu voluntatis, ſed potius ex defectu memoriæ, & ſic non obſtante tali omiſſione, teſtamentum ſuſtinetur.

10 Item ſcias, † ꝙ ſi in ſecundo teſtamento iuraſſet teſtator, ſe velle illud eſſe ſuũ vltimum teſtamentum, eo caſu hoc ſecundũ præualeret, etiam ſi in primo fuiſſet inſerta clauſula derogatoria, ita tenet Bal. in d.l.
* Sancimus, poſt nu.6. & eſt communis concluſio, vt ait Nat. in d.aut. hoc inter, nu.41. & ſeq. Habet enim iuramentum vim clauſulæ ſpecialis derogatoriæ, vt dixi infra li. 7.§. iuramentum. q. . . . faciunt quæ dixi ſupra q.94. ver. Vnum tamen.

11 Vlterius ſcias † ꝙ ſi teſtator condiderit ſecundum teſtamentum apud acta, hoc caſu iſtud ex vi actorum, præualet primo, etiã habenti clauſulam derogatoriam. Ita dicit Bal. in d.l. Sancimus, poſt nu.6. & eſt communis ſententia, vt ait Natta in d. Aut. hoc inter. nu.47. Non enim eſt præſumendum, ꝙ teſtator voluerit coram publicis perſonis actum cluſorium facere.

12 Præterea ſcias, † ꝙ prędicta omnia locum habent, ſiue clauſula derogatoria in primo teſtamento, poſita ſit expreſſe à teſtatore, vel ſit tacite à lege ſubintellecta. Sunt enim aliqui caſus, in quibus, etiam ſi teſtator non appoſuerit clauſulam derogatoriã tamẽ lex illam vult haberi pro appoſita, & ideo etiam illis caſibus opus eſt ſpeciali reuocatione ipſius clauſulæ. Et poteſt poni exemplum in teſtamento inter liberos, in quo, lex ſemper ſubintelligit clauſulam derogatoriam: & ideo niſi in ſecundo teſtamento ſit de ipſo facta mentio ſpecialis, nõ cenſetur reuocatum per ſecundum, iuxta no. in auct. hoc inter. C. de teſta. & dixi ſup. q. proxi. Poteſt etiam poni exemplum in iuramento, quia ſi in primo teſtamento appoſitum ſit iuramentum, habet a lege vim clauſulæ derogatoriæ, & ideo non tollitur per ſecundum teſtamentum, niſi de eo fiat ſpecialis mentio, vt dixi ſup. q.94. ver. Vnũ tamen nota.

Quæſtio C.

SVMMARIVM.

Si producatur duo teſtamenta eadem die confecta quod eorum præualebit.

QVAERO, pone quòd producantur duo teſtamenta eodem die confecta, quod nam eorum præualebit? Reſpondeo ſi quidem ex lectura ipſorum teſtamentorum, aut aliter apparere poteſt, quod fuerit poſteriore loco conditum, illud præualebit; ſi vero non apparet de prioritate. vel poſterioritate, eo caſu propter incertitudinem neutrum valet. Ita dixit gl. in l. fin. in verbum, miſſus eſt. C. de edic. D. Adri. tol. vbi dicit, ꝙ hæc eſt quæſtio. Sabbatina; & hæc eſt communis opi. vt dicit Bertrã. conſil.223. lib.1. in 1.par. quem refert Boer. deciſ.311.nu.3. Idem dicunt ſcribentes in d.l. fi. & in ſpecie. Sapia, nu.184. & Cur. Iu. nu.89. & hæc in præſentia ſufficiunt.

ILLVSTRISS. PRINCIPI CONSALVO FERDINANDO A CORDVBA,

DVCI SVESSE, &c. Ac Inſubrum moderatori.

Iulius Clarus S. D.

QVAE res in hac vita omnibus hominibus iucundiſſima eſſe ſolet, Gloria & laus recte factorum, Magnanime CONSALVE, illam dij immortales nulli ſine labore ac periculo contingere poſſe voluerunt. Eo quidem (vt opinor) conſilio, vt humanæ mentes ſua natura laudis auidæ, hoc veluti propoſito præmio, ad virtutis ſtudia ardentius incenderentur. Neque enim ea quæ communi ratione mortalium animos ab otio, & inertia ad virtutem alliciunt, priuata ſcilicet aut communis vtilitas, aut voluptas, tantam vim in nobis habent, quantam amor ipſe virtutis ac gloriæ. Quis enim vnquam ob publica, aut priuata commoda vitam contempſit? qua nihil homini ſolet eſſe carius. Quis filiorum ſalutem, qui noſtri corporis imaginem quandam præ ſe ferunt, cæteris rebus non antepoſuit? At hæc omnia, & ſi quid præterea nobis iucundius eſſe poteſt, cogimur deſiderio veræ laudis non curare atque contemnere. Huius autem rei, ſi quis forte exempla deſideret, illa iam non ex antiquis Imperatoribus, ſed ex te vno Princeps Illuſtriſs. petenda ſunt. Qui ſiue cum hoſte cominus eſt pugnandum, ſiue inimicorum propugnaculis, aut muris ſuccedendum inter hoſtium tela adeo intrepidus verſaris, ſimul & militis fortiſsimi, & egregij Imperatoris obiens munera, vt nemo iam ſit, qui tuo exemplo vitam, parentes, liberos, fortunas, omnia denique humana præ virtute non deſpiciat, & pro nihilo putet. Tu certe (quod nullus negare auſit) munitiſſimis hoſtium oppidis expugnatis, omnium Imperatorum in hac prouincia primus, vinci poſſe Gallos docuiſti, ita vt plerique ſuſpicentur, illos non modo Philippi inuicti Regis noſtri (à quo ſuperiore anno, exercitu, caſtris, oppidis, exuti fuerant) ſed etiam tua virtute ac fortitudine planè perterri-

tos,

toſ, ad ſatis æquas pacis conditiones deſcendiſſe, ne quas nunc in hac regione vrbes atque oppida ex fœdere ſponte reſtituunt, illa tu armis vendicares, totisque præterea Italiæ finibus arceres. Non ſolum autem militaris hæc veſtra laus, ſed illa etiam, quæ eſt bonarum literarum eruditione proficiſcitur, quamuis minore periculo multo tamen ſudore ac labore ſtudioſis quærenda eſt. Nemo vnquam ſomniculoſus atque iners, bonus orator, aut philoſophus euaſit. Nemo iuris ſcientiam, quæ apud omnes gentes ſummo ſemper in pretio fuit, ſine maximis laboribus ac vigilijs eſt aſſecutus. Neque vero hoc à me dictum quis putet, quòd litterarum ſtudia bellicæ virtuti comparare, aut præponere velim, vetus iam nimis, & trita eſt hæc ſententia, quam hoc loco in diſceptationem quæſtionemque vocare nihil attinet, præſertim apud te, qui non modo fortiſſimus Imperator, ſed etiam orator diſertiſſimus, ſed quod hac ætate paucis adhuc contigit, nactus es, vt in te Dij immortales eruditionem atque eloquentiam cum fortitudine atque animi magnitudine coniungerent. Cedant pacis tempore legibus arma, nos viciſſim dum belli vigebit furor, Iuriſconſultis ac Philoſophis Imperatores ac milites anteponi æquo animo feremus. Illud verè quòd à principio dicere orſus fueram, ſine controuerſia vtriuſque commune eſt, ſcilicet neque pace, neque bello, veram virtutis laudem ſine labore ac periculo parari, aut acquiri poſſe. Memini ego patrem meum virum clariſſ. hoc argumento ſæpe me ad virtutis ſtudium, propoſitis maiorum meorum exemplis incitare ſolere. Ille omnibus hominibus turpe eſſe dicebat, in otio inertem vitam ducere. ijs autem præcipue quibus deorum munere felicia ad bonas artes capeſſendas ingenia contigiſſent, mihi vero turpiſſimum fore, cuius Auus, frater, auunculus, in ſua patria iuris vtriuſque ſcientia præ cæteris floruiſſent, Pater etiam Mediolani Senator, Proauus apud Siculos conſiliarius, ampliſſimos eſſent dignitatum gradus conſecuti. Quibus ego ſtimulis concitatus, ita me totum literarum ſtudijs tradidi, vt nihil aliud dies noctesque haberem in animo, quàm vt maiorum meorum gloriam aliquo modo poſſem non ſolum æquare, ſed etiam ſuperare. Itaque cùm primum in iuriſconſultorum ordinem fui cooptatus, ſummo quidem labore corporis atque animi, magnum hoc, & arduum opus, & omnium forte eorum, quæ hoc ſcribendi genere hactenus tractata fuerunt, longe maximum, efficere ſum aggreſſus, vt ſcilicet inter dubias, & controuerſas iuris quæſtiones, receptiores interpretum ſententias, ſeptem libris explicarem. Hoc autem ego cum particulas quaſdam (vulgo Paragraphos appellamus) in lucem mittere decreuiſſem, illas tibi dedicare conſtitui, Princeps Illuſtriſſ. tum vt hoc quamuis leui munuſculo, teſtatum erga te animum meum omnibus facerem, tum etiam vt libellus ipſe ampliſſimi nominis tui ornamento auctus, illuſtrior in publicum prodiret, Tu itaque illum humaniter accipe, neque enim minor eſt animi magnitudo exigua aliorum munera magni æſtimare, quam alijs multa & magnifica largiri. Vale.

Calend. Nouemb. MDLIX. Mediolano.

CAPITA QVÆSTIONVM.

1 Donatio vnde dicta ſit, & an ſit contractus nominatus.
2 Donatio conditionalis, an ſit proprie donatio.
3 Donatio remuneratoria, an ſit propriè donatio.
4 Donatio cauſa mortis quid ſit.
5 Donatio cauſa mortis, an potius æqui paretur contractibus, quàm vltimis voluntatibus.
6 Filiusfamilias an poſsit donare cauſa mortis.
7 Vſurarius manifeſtus an poſsit donare cauſa mortis.
8 Pater an poſsit donare filio.
9 Donatio inter virum, & vxorem, an valeat.
10 Ornamenta quæ mittuntur ſponſis, an cenſeantur donata.
11 Donatio propter nuptias, an hodie peti poſsit.
12 Donatio an poſsit fieri abſenti.
13 Et quid ſi fiat notario ſtipulanti.
14 Donatio an perficiatur nudo pacto.
15 Inſinuatio quid ſit.
16 Donatio excedens ſummam quingen. aureorum debet inſinuari.
17 Et quid in donatione facta eccleſiæ, &c.
18 Et quid in donatione iurata.
19 Donatio omnium bonorũ, an valeat.
20 Et quid ſi ſit iurata.
21 Donatio poteſt ob ingratitudinem reuocari.
22 Donatio reuocatur propter ſuperuenientiam liberorum.
23 Et quid ſi ſit iurata.
24 Donatio inoſſicioſa poteſt per filios reuocari.
25 Donatio ob cauſam, & donatio cauſa mortis, quomodo poſsint reuocari.

Donare an possit Rex alicui oppidu vel civitatem [illegible] sine meritis [illegible] Regno, [illegible] consil. 1003.

[illegible] descendentibus [illegible] donatarij [illegible] donat. [illegible] 273 lib. 3° [illegible] cons. 111 [illegible] lib. 13 [illegible] 21 [illegible] 2 Peregr. [illegible] art. 52 n° 21 Rota in [illegible] 2ª Maij 1614 [illegible] Gratian. [illegible] cons. 53 lib. 2° [illegible]

IVLII CLARI
ALEXANDRINI
IVRECONSVLTI CLARISSIMI, AC REGII SENATORIS.

LIBER QVARTVS Sententiarum Receptarum.

§. Donatio.

Cum Additionibus, & Paraphraſibus celeberrimi I.V.C. D. Hieronymi Giachari Lugienſis.

HAEC. *Donationum materia antiquis temporibus frequens erat, & quotidiana. Nunc autem, cum liberalitate propè extincta, mentes hominum auaritia occuparit, non ita, vt ſolebat, in iudiciis foroque verſatur. Non tamen propterea omittendæ viſæ ſunt nonnullæ ex quæſtionibus, quæ ad hunc tractatum pertinent.*

QVAESTIO I.

SVMMARIVM.

1 *Donatio vnde dicatur.*
2 *Donatio an ſit contractus nominatus, uel innominatus, verſ. Item quæro.*
3 *Et an ſit de ſui natura contractus reuocabilis, uerſ Et ex hac.*

1 QVAERO, † vnde dicatur
a donatio? *a* Reſpon. Donatio dicta eſt à dono, quaſi doni donatio, ita dicit Iuriſconſultus in l. Senatus. §. donat. ff. de don. cau. mor.

2 Item quæro, † nunquid donatio ſit con-
b tractus nominatus, *b* vel innominatus? Reſpon. Gloſ. in l. ædibus. §. 1. in verbo. Ex rebus, ff. de dona. & alibi ſæpe videtur tenere, ꝙ olim eſſet contractus innominatus, hodie, vero ſit nominatus. Et certe in hoc, ꝙ hodie ſit contractus nominatus, nō eſt magna inter Docto. cōtrouerſia, & ita eſſe hãc communem opinio. atteſtatur Corn. conſil. 101. circa princ. lib. 1. Ripa in l. fin. nu. 120. C. de reuoc. donat. Tu vero tene indiſtinctè, ꝙ & olim, & hodie donatio ſit contractus nominatus, & hanc opin. tenuit Bart.
c vbique, quàm dicit eſſe communem *c* Alex.
* in l. iuriſgentium. in princ. nu. 6. ff. de pact. Iaſ. in d. l. iuriſgentium, in princ. num. 8. & in l. fin. num. 13. ff. de condi. cauſa data. Gomez. in §. in perſonam, poſt nu. 40. Inſtit. de
d actio. Habet. n. ſpeciale, & elegans nomẽ, *d* merito debet inter contractus nominatos connumerari, iuxta ea quæ dixi ſupra hoc eodem libro. §. 1.

3 Et ex hac † concluſione infertur, ꝙ ſicut cæteri contractus nominati, non poſſunt
e per pęnitentiam reuocari, *e* ita etiam donatio eſt de ſui natura contractus irreuocabilis, & in quo pęnitentia non admittitur, & adhoc ſolet allegari tex. in l. Ariſto. ff. de donatio. & hanc opin. dicit eſſe communẽ Bertachin. in verbo, Donatio reuocatur, verſic. 17. & ꝙ donatio perfecta regulariter reuocari non poſſit, dicit eſſe communem regulam Imo. in c. fi. poſt numerum 25. verſ. Secundo poteſt, de donario. Quam tamen limita, & declara, ſecundum ea quæ dixi infra quæſt. 21. & ſequen.

ADDITIONES.

a Donatio.) Item adde ꝙ donatio eſt quędam liberalitas, quæ nullo iure debetur, vt in l. donari. ff. eod. & ff. de reg. iur. Quæ ad hoc vt valeat, quinq; requiruntur. Primò ꝙ fiat pura & mera liberalitate; & ſic ꝙ donans haud ſit aſtrictus ad aliquid dandum vel faciendũ. Secundò ꝙ non detur ob cauſam. Tertiò ꝙ ſit libera. Videlicet ꝙ donãs non ſit obligatus ad donandum aliquo vinculo inducente actionem, vel aliquo impediente repetitionem. Quartò ꝙ ſit abſoluta. i. ſine aliqua repetitione. Quintò ꝙ fiat inter viuos. de his omnibus, vide per Ang. de Aret. in Rubr. Inſtit. eod. ſub num. 1.

b Nominatus vel innominatus.) Adde atque plenius vide per Hippol. Rimin. Inſtit. eo. in rub. nu. 43. vſque ad num. 52. vbi retulit omnes opin. doct.

c Communem.) Item commune, per Galliaul. in rub. ff. de ver. obl. nu. 26. quem do. Rimin. vbi ſup. retulit.

d Elegans nomen.) Iſto fundamento vſus fuit Rimin. præceptor meus vbi ſupra, vna cum multis aliis, quæ vi. apud eund.

e Per pœnitentiam reuocari.) Item ꝙ in contractibus nominatis non ſit locus pęnitentiæ, communem vide per Oſaſc. in deciſio. 98. num. 7. & in collec. mea com. opin. verb. contractus. num. 48.

Quæſt. II.

SVMMARIVM.

1 *Donatio conditionalis an ſit proprie donatio.*
2 *Donatio reciproca an ſit proprie donatio. verſ. Item quæro.*

1 QVAERO, † an donatio conditionalis ſit proprie donatio? Rñ. Glo. in l. 1. in prin. in verbo, ſecutũ, ff. de donat. tenuit, ꝙ dicatur proprie donatio, & illam glo. dicit eſſe cõi-
* ter approbatam Cur. Iun. in l. 1. nu. 73. ff. ſi cer. pet. Licet. n. aliqua diſpoſitio habeat cõditionem annexam, illa conditio non eſt qualitas, quæ mutet ſubſtantiam actus; & ideo nõ deſinit eſſe vera, & ꝓpria donatio.

2 Itẽ quęro, † nũquid donatio reciproca, *a*
a ſiue viciſſitudinaria dicatur proprie donatio? Rñ. ꝙ non, ita dicit glo. in l. licet, in verbo, Mortis cauſa, C. de pactis, quæ eſt cõiter

ab

* ab omnibus approbata, vt ait Cur.Iun.con
ſil.8 2.num.5. Nam propter viciſſitudinem
dicitur habere onus annexum, quia tantũ
quis dat, quantum habere ſperat, & ideo
non poteſt proprie dici donatio, & ex hoc
infertur, ꝙ non indiget inſinuatione, vt di
xi infra quæſt.17.verſ.Sed nunquid.

ADDITIO.

a Reciproca.) Non dicitur ſi hodie dono
tibi, & tu poſt annum mihi donas, vide per
Tiraq.vbi infra. Adde hic, ꝙ quando fit de-
bet eſſe par conditio vtriuſq;, non diſpar,
per Tiraq.in repet.l.ſi vnquam.C.de reuo-
can.donat.fol.mihi.172.& quando vna ſu-
perat alteram, an in eo quod ſuperat cen-
ſeatur pura donatio, per eund.fol.169.

Quæſtio III.

SVMMARIVM.

1 *Donatio remuneratoria, an ſit proprie dona-
tio.*
2 *Et an valeat, etiam ſi de meritis aliter quàm
per aſſertionem donantis non appareat, ver-
ſic. Sed hic occurrit.*
3 *An ad hoc vt talis donatio valeat requiratur
quod merita æquiualeant donationi, verſ.
Sed nunquid.*
4 *Quomodo dicantur merita æquiualere dona-
tioni. verſ. Sed quæro.*

1 QVÆRO, † an donatio remune-
ratoria, vel antidotalis ſit pro-
a prie donatio? a Reſpond. quòd
non poteſt proprie dici mera do
natio, vel mera liberalitas, ita probat ex-
preſſe text. in l.Aquilius Regulus. ff.de do-
natio. & ita magis communiter tenetur, vt
dicit Socin.Iun.conſilio 94.num.13. lib.2.
* Hanc etiam dicit eſſe communem Didac.
in cap.cum in officiis, poſt num.decimum,
de teſtamen. Licet enim fiat nullo iure co-
gente, non tamen negari poteſt, quin ſaltẽ
naturali ratione, qui beneficium accepit,
benefacienti ſit obligatus; & hęc concluſio
eſt maximi effectus, nam ex ea ſequitur, ꝙ
b. talis donatio non indiget inſinuatione. b
Item non reuocatur propter ſuperuenien-
tiam filiorum, vt dixi infra quæſtio.23.ver
ſic.Item quæro. Item valet etiam inter pa-
trem, & filium, vt dixi infra quæſtio.8.ver-
ſic. Hæc tamen, & huiuſmodi.
2 Sed hic † occurrit pulchra quæſtio. An ſ.
talis donatio, quæ fit ꝓpter merita, valeat,
etiam ſi de ipſis meritis aliter quàm per aſ
ſertionem donantis non appareat? Reſpon.
ꝙ ſic, neq; eſt neceſſe ad ipſius validitatẽ,
ꝙ merita ipſa probentur. Et hanc dicit eſſe
communem concluſionem Bertran.conſil.
118. poſt nu.1. lib.2.in 2.parte, Epiſcopus
Loazes in ſuis allegationib.pro Marchione
Velez, fol.133.nu.37. Quam tamen intelli-
ge, vt procedat, quando donatio fit à perſo
na, quæ poteſt libere dare, licet nulla meri-
ta ſubeſſent. Et ita dicit eſſe communem
opin.Cur.Iun.conſ.142.nu.3. quem refert
Bellon.conſil.74. poſt num.17. ſecundum
quam in facti contingentia iudicauit par-
lamentum delphinale, vt atteſtatur Guido
c Papæ deciſ.95. Secus autem c ſi ipſa dona-
tio fieret inter perſonas prohibitas, nam eo
caſu non ſtatur aſſertioni donantis, ſed re-
quiritur probatio meritorum, ita dixit gl.
in l.ſi donatione, in glo.fin. C.de collatio.
quæ ad hoc propoſitum ſolet ſemper alle-
gari, & quam dicit eſſe communiter appro
batam Bello.in d.conſ.78. nu.5. Illã etiam
ab omnibus approbari atteſtatur Alex. in
d.l.ſi donatione, nu.5. Et ita communiter
teneri affirmat Bertran.conſ.138.num.22.
lib.2.in 2.par. Et hanc eſſe communem opi
nio. atteſtatur Pau.de Caſt. conſ 345. poſt
num.4.verſ.Tertio, videtur, lib.1.Cor.con-
ſil.144.in littera H, lib.2. Si enim ſtandum
eſſet aſſertioni donantis, ſemper poſſet elu
di prohibitio legis, atteſtãte donatore me-
rita præceſſiſſe, quod nullo modo eſt di-
cendum. Dicitur autem donatio fieri inter
perſonas prohibitas, puta, inter patrem, &
filium, inter virum, & vxorem, & huiuſmo
di, de quibus infra ſuis locis dicemus.
3 Sed nunquid † ad hoc, vt talis donatio re
muneratoria valeat, requiritur, ꝙ ipſa me-
rita æquiualeant donationi? Reſpondeo, ꝙ
ſic, ita ſentit Bart. in l.ſi quis pro eo. §.1.in
fi.ff.de fideiuſſor.& eſt communis opin.vt
ait Dec.in l.petens.nu.17. C.de pact. Intelli
ge, quãdo fit inter perſonas prohibitas: nã
limitata cauſa, limitatũ producit effectũ,
& ideo nõ poſſunt merita plus operari cir-
ca validitatem ipſius donationis, quàm
aſcendat valor ipſorum meritorum, in reſi-
duo igitur non reputabitur tanquam do-
natio remuneratoria, ſed erit donatio ſim-
plex, & hæc eſt cõmunis concluſio, vt dicit

Bertrand. conſil. 164. num. 2. li. 2. in ſecunda parte. Vide quæ dixi inf. q. 8. ver. Sed pone, Si vero ſit facta inter perſonas non prohibitas, non attenditur, an merita æquivaleant donationi, vel ne, ex quo etiam nullis ſubſiſtentib. meritis donatio valuiſſet, & in hoc nulla eſt controuerſia.

4 Sed quæro † quo modo dicatur in his caſibus merita æquiualere donationi? Reſp. quòd in hoc, & an attentis meritis donatio dicatur moderata, vel ne, nõ poteſt dari certa, & determinata regula, ſed ſtandũ eſt arbitrio iudicis. Ita concludunt communiter ſcribentes, vt atteſtatur Iaſ. conſ. 154. num. 5. lib. 2. quem refert Epiſcopus Loazes in ſuis allegat. pro Marchione Velez. fol. 193. num. 3 Regulariter enim vbicunque aliquid non eſt à lege certo determinatum, ſtatur arbitrio iudicis, vt dixi ſupra libro ſecundo. §. Iudex. Quod nota, quia ſi caſus contingeret, bonum eſſet habere iudicem fauorabilem.

ADDITIONES.

a Donatio.) Adde atque fuſius vide per Hippol. Rimin. qui quæſtionem diſcuti hanc Inſtit. de dona. in prin. nu. 90. & eam ampliat etiam ſi ob merita de futuro fiat, num. 113. Et limitat quatenus excedat beneficia recepta num. 115 & declarat num. 115. 118. deinde dat alias tres limita. vſq; ad num. 122. illas apud eum vide, qui & nume. 83. dixit ad hoc vt inducatur ac præſumatur remuneratoria meritor. mentio fieri debet ſaltem generalis ab ipſo donante, ſi haud eſt de perſonis donare prohibitis, ſi verò ſit de perſonis donare prohibitis, de ipſis meritis omnino conſtare debet, vide fuſius per eum ibid. num. 84. & 85.

b Non indiget inſinuatione,) Ad idem adde atque vide per Alban. conſ. 4. nu. 27. & Rolan. conſ. 13. nu. 27. vol. 3.

c Secus autem.) Item donatio ob benemerita quando facta dicatur, etiam quomodo aſſereti de bene meritis eredatur, habetur per Menoch. quem vi. de arbit. iud. caſ. 134. ſed an donatio remuneratoria dicatur ſi filius legitimatus donat patri. vi. per Soci. conſ. 295. li. 2. ſub. nu. 10. item ꝙ donatio remuneratoria quælibet cenſeatur etiã ſi de meritis nil dictum ſit, dũmodo ea ꝓbentur, hr̃ per Tiraq. in l. ſi vnquam. C. de reuo. don. fo. mihi. 154. qui ẽt dicit ꝙ fallit vbi quis donat filio vel conſanguineo. Aduerte ꝙ donatio remuneratoria inter cõiuges permittitur, vt per Rolan. in conſ. 98. nu. 44. Et quando ſit, debet conſtare de meritis, per Dec. cõſ. 366. col. 4. Rube. 95. quẽ vi. & Rola. d. cõſ. 98. qui nu. 49. dicit ꝙ aliàs redditur nulla, & atteſtatur de cõi opin.

d Arbitrio iudicis.) Ad idem adde atque plene vi. per Menoch. de arbit. iud. caſ. 132. num. 7. & ſeq. Item donatio ob merita qũ facta dicatur, & quomodo merita probentur dixi ſup. & adde per Rolan. cõſ. 13. nu. 42. qui loquitur de aſſertione decurionũ.

Queſt. IIII.

SVMMARIVM.

1 *Donatio cauſa mortis quid ſit.*

2 *Et an donatio in dubio debeat iudicari cauſa mortis, vel inter viuos, verſicu. Sed quæro.*

3 *Et quid ſi fiat ab infirmo, verſicu. Et hæc quidem.*

4 *Quid ſi in donatione facta ſit mentio mortis, ver. Cæterum*

5 *Quid ſi donator promittat donationem non reuocare, ver. Sed pone.*

1 QVAERO, † quid ſi donatio cauſa mortis? Reſpond. mortis cauſa donatio eſt, cum quis habere ſe mauult, quàm eum cui donat, magiſque eum cui donat, quàm hæredem ſuum. Sunt verba Iuriſconſulti in l. 1. ff. de donatio cauſa mortis.

2 Sed quæro, † nunquid in dubio donatio iudicari debeat inter viuos, an cauſa mortis? Vtilitas autem huius quæſtionis eſt maxima, nã ſi eſt donatio inter viuos, nõ poterit poſtea reuocari, ſecus aũt ſi ſit donatio cauſa mortis, vt eſt in iure notiſſimũ. Dic ergo, ꝙ ſi quidem in donatione non eſt facta mentio mortis, *a* quia. ſ. non eſt collata in tempus mortis, hoc caſu tenendũ eſt in dubio ꝙ ſit donatio inter viuos, *b* non aũt cã mortis. Ita tenet gl. in l. apud Celſum. §. Iulianus, in verbo, ſpopondiſſet. ff. de doli mali exceptio. & eſt communis opin. vt dicit Iaſ. in l. quæ dotis, nu. 25. ff. ſol. ma. Hæc enim qualitas, ꝙ ſit cauſa mortis, in dubio præſumi non debet, ideo qui illam allegat, debet eam probare; aliàs ſtandum eſt in regula, ꝙ quicunque donat, cenſetur velle

domi-

dominium in donatarium transferre, & conſequenter inter viuos, & irreuocabiliter donare.

3 Et hæc† quidem cõcluſio de plano procedit, quando donatio fit ab homine ſano, vel non nimis grauiter infirmo. Sed quid ſi facta ſit ab infirmo, præſertim exiſtente in articulo mortis, & quem veriſimile ſit de morte ipſa cogitaſſet, licet forte in ipſa donatione nulla mentio mortis facta fuerit? Reſp. Ant. de But. in c. 2. de conſuet. tenuit, ꝙ cenſeri debet donatio cauſa mortis. Sed in hoc Anto. de Bu. communiter reprobatur, vt dicit Gul. de Benedic. in repe. cap. Raynutius. in verbo, Teſtamentum, el quarto, num. 11. & ideo tenendum eſt, ꝙ imo etiam hoc caſu iudicari debeat donatio inter viuos, non autem cauſa mortis, & ita tenent communiter Doctores, vt ait Ripa de peſte, in priuileg. contractuum, poſt num. 175. Hanc etiam opi. dicit eſſe cõmunem Ripa li. 3. reſpon. ca. 9. poſt nu. 7. & eodem lib. c. 11. nu. 7. Nam, vt dicit tex. in l. Seia. §. fi. ff. de donatio. cauſa mortis, talis videtur potius moriens, quàm mortis cauſa donare. Quam opi. ego etiam ſequor, dũ modo talis donatio ſit facta in forma contractus, ſed ſi eſſet facta in teſtamento, vel codicillis, ab infirmo, præcipue exiſtente in mortis articulo, crederem tutius eſſe adhærere opinio. Ant. de But.

4 Cæterũ† ſi in donatione ſit facta mentio mortis, tunc proculdubio tenendum eſt, ꝙ ſit donatio cauſa mortis, non autem inter viuos, & hæc concluſio communiter tenetur, vt ait Dec. in l. fi. num. 20. C. de pact. illam etiam dicit eſſe communem Pariſ. conſil. 16. nu. 4. li. 2. Non enim debemus in dubio à vi, & proprietate verborum aliquo modo recedere. Intellige tamen, ꝙ nõ ſufficit, ꝙ ſimpliciter ſit facta mẽtio mortis, c ſed duo copulatiue requiruntur, ſ. ꝙ in donatione ſit facta mentio mortis, & quod ſit collata in tp̃s mortis, ita cõcludunt Doctores omnes, vt dicit Sigiſmundus conſi. feu. 5. poſt num. 4. q. Quod nota perpetuo.

5 Sed pone, † ꝙ aliqs dicat ſe donare cauſa mortis, & in donatione ipſa promittat illã nõ reuocare. d Quæro an dicatur donatio inter viuos, an aũt cauſa mortis? Reſpond. ꝙ ex illa promiſſione de nõ reuocãdo, debet cenſeri donatio inter viuos, nõ autem cauſa mortis. Tex. eſt expreſſus in l. vbi ita donatur. ff. de dona. cauſa mortis. Et eſt cõmunis opinio, vt ait Didac. in Rubr. de teſtamen. in ſecunda parte, poſt num. 11. Et dicit Natta conſ. 104. num. 6. & ſeq. quòd in hoc neminem reperit contradicentem. Hæc enim qualitas, ſcilicet, quòd ſit irreuocabilis, adeo repugnat ipſi donationi cã mortis, vt ſit illi incompatibilis, & ideo neceſſe eſt hoc caſu interpretari illud verbũ, cauſa mortis, poſitum in donatione, vt dicamus donantem potius motum fuiſſe ad donandum propter cauſam mortis, quàm voluiſſe mortis cauſa donare vt dicit Iuriſconſultus in d. l. vbi ita donatur.

ADDITIONES.

a Mentio mortis.) Et tunc præſumitur donatio cauſa mortis, aliàs ſecus, vt no. Hippoll. Rimin. in pri. de dona. Inſti. ex illo tex. nu. 315. vbi retulit idem adnotaſſe gl. Bar. Ang. Cuma. Imo. ac cęteros doct. in l. Seia. §. fin. ff. eod. Et hanc dicit eſſe communem poſt Iaſ. in l. quæ dotis. nu. 16. ff. ſol. mat. & alios quamplures recẽſens concordantes, qui deinde ad iſtam cõem annectit. 10. limitationes atque diſcutit illas ideo vi. ibi. per eund. plene. Adde etiam per Duen. reg. 218. Craue. conſ. 214. nu. 10. Rolan. conſ. l. 8. Fallit ſi præceſſiſſent merita, per Tiraq. in l. ſi vnquam. C. de reu. don. fol. 152. Item fallit quando iudicando cauſa mortis non valeret don. per Crau. conſ. 277. col. fi.

b Inter viuos.) Adde quòd iſta concluſio, recipit aliquas limitationes, quarum ſex vide per Hippol. Rimin. in prin. Inſti. eo. ti. num. 368. vſque ad num. 375. & adde ꝙ dicit Alex. in conſ. 78. vol. 4. quod dicitur donatio inter viuos, licet fiat mentio mortis per modum demonſtrationis, vel ſi ſit pactum de nõ petendo, ſi ſit facta pro ſe & hæredib. Item donatio, quando dicatur inter viuos & quando cauſa mortis. vid. per Roland. conſi. 61. vol. 2. ac per Dec. in conſ. 460. Et quando dicatur, inter viuos mentione mortis haud attenta, vide per Riminal. conſ. 426.

c Mẽtio mortis.) Adde hic, quod in dubio debet interpraetari prout melius valere poteſt, vt per Crau. in conſ. 52. nu. 4. & limitationes quam plures dixi in reg. contra.

d Non reuocare.) Amplia ac limita, vt per Duen. reg. 217. verũ ſi ſit facta cum pacto quòd non retrahatur, nec reuocata intelligatur, niſi donatario præmoriente: An tale pactum faciat ipſam tranſiere in donationem inter viuos, vide per Caſtren.

ſtren. conſilio 83. in 2. Quid de donatione facta ab exiſtente in atticulo mortis? quòd valeat in vim donationis cauſa mortis, licèt non fiat mentio de morte, vi. per Socin. conſ. 130. num. 7. Quid ſi fiat ab infirmo, quòd ſic, vid. per Caſtren. conſ. 384. Sed contra per Crau. conſ. 277. col. fi.

Queſt. V.

SVMMARIVM.

1 *Donatio cauſa mortis, an magis comparanda ſit contractibus, quàm vltimis voluntatibus.*

2 *Et an quantum ad confirmationem, ver. Scias tamen.*

3 *Quid ſi donatio cauſa mortis facta ſit in teſtamento, ver. Sed pone.*

1 QVAERO, † nũquid ſi do-
natio cauſa mortis magis
cõparanda ſit contractui,
2 quã vltimæ voluntatis? *a*
Vtilitas autem huius quę-
ſtionis eſt euidens, nam ex
hoc ſcire poteris, an donatio cauſa mortis
debeat regulari ſecundũ leges, & ſtatuta lo
quentia de vltimis voluntatibus, an au-
tem ſecundum loquentia de contractibus.
In hoc autem articulo, magna fuit ali-
quando inter Doctores controuerſia. Qui-
dam enim ſimpliciter dixerunt, quòd do-
natio cauſa mortis magis accedit contra-
ctui, quàm vltimæ voluntati, & hanc di-
* xit eſſe communem opinio. Boerius conſi.
34. num. 12. Alii vero ſimpliciter dixerũt,
quòd eſt magis vltima voluntas, quàm cõ-
* tractus, & hanc dicit videri magis commu
* nem Marſil. ſingu. 136. longa. Tu dic, quòd
donatio cauſa mortis quoad modum, &
b ordinationem, *b* ſcilicet dum in eſſe dedu-
citur, æquiparatur contractui, ſed poſtquã
eſt in eſſe deducta, quoad effectum, & effi-
caciam, cenſetur vltima voluntas; & ita in
telligenda eſt glo. ordinaria, quæ ad hoc ꝓ
poſitum ſemper allegatur in l. ſecunda, in
princip. in verbo, Legatum. ff. de dote præ-
leg. quam dicit eſſe communiter approba-
tam Socin. conſ. 130. num. 9. lib. 1. quod
eſt duplicatum conſ. 235. lib. ſecundo. Iaſ.
in l. cum antiquitas, num. 2. C. de teſtam.
Hanc, etiam opinio. dicit eſſe communem,
* Iaſon. in l. ſecunda, num. 1. ff. de lega. pri-
mo, & in l. Senium. num. 8. in fi. C. qui te-
ſtamen. facere poſſunt. Ripa in d. l. 2. num.
15. Alciat in l. ſecunda, in princip. numero
10. ff. de verbo. obligat. Et ideo ſi ſtatutum
diſponat, quòd in contractibus conficien-
dis debeãt interuenire duo notarii, ita ſer-
uandum erit in donationibus cauſa mor-
tis; ſi vero aliud ſtatutum diſponat, quòd
vltimæ voluntates habeant executionem
paratam, pariter donatio cauſa mortis ha-
bebit paratam executionem. Quia illud ſta
tutum diſponit circa cõtractus, prout ſunt
in fieri, merito comprehendit donationẽ
cauſa mortis. Hoc autem diſponit de vlti-
mis voluntatibus iam in eſſe deductis, ideo
locum habet etiam in donatione cã mor-
tis. Econuerſo autem, ſi ſtatutum diſpone-
ret, quòd in vltimis voluntatibus conficiẽ-
dis deberent interuenire duo notarii, non
cõprehẽderet donationẽ cauſa mortis, &c.
2 Scias tamen † quod licet donatio cã mor
tis, quoad effectum, & efficaciam ęquipare-
tur vltimis voluntatibus, vt ſupra dictum
eſt, non tamen illis ęquiparatur quoad con
firmationem. Nam vltimæ voluntates non
cõfirmantur niſi adita hæreditate. Dona-
tio autem cauſa mortis confirmãtur ſola
morte donantis, etiam eius hæreditate nõ
adita, ita colligitur ex glo. in l. poſt legatũ.
§. qui mortis, in verbo; Legatario. ff. de his
quib. vt indig. & eſt communis opi. vt dicit
Ale. in l. illud. poſt nu. 4. ver. Tamen dona-
tio. C. de collatio. Piccus in rep. l. in quartã,
colum. 21. quem refert Didacus in Rubri.
de teſtamen. in 3. parte, num. 22. Ripa in
d. l. 2. num. 18. ff. de leg. 1. Rubeus conſi. 12.
num. 6. Statim enim ſecuta morte donan-
tis, donatio ipſa, quæ in tẽpus mortis erat
collata, ſuam recipit perfectionem, non ex-
pectata hæredis aditione; ſecus autẽ in te-
ſtamento, quòd non recipit perfectionem,
niſi hæres adeat hæreditatem, neq; legata;
q̃ pariter de manu hæredis ſunt accipiẽda.
3 Sed pone, † quòd aliquis fecerit donatio-
c nem cauſa mortis in teſtamento, *c* nun-
quid cenſebitur tanquam legatum, vel tan-
quam donatio cauſa mortis? Reſpon. ſi eſt
facta pręſenti, cenſetur donatio cauſa mor
tis, ſed ſi eſt facta abſenti, valet in vim fidei
cõmiſſi, ita dicit Bar. ĩ l. 1. circa fi. ff. de do.
* cã mortis, cuius opi. cõiter tenetur, vt dicit
Imo. in ea. l. 1. nu. 1. quem refert Dec. conſi.
196. nu. 2. in fi. Ber. cõſ. 168. nu. 6. li. 3. in 2.
parte. Pariſ. conſ. 88. nu. 98. li. 3. qui dicit, ꝙ

ita

ita tenent communiter ſcribentes, quem refert,& ſequitur Socin.Iun.conſil.67. numero 17.lib.3. Hanc tamen concluſionem intellige, vt procedat, modo talis donatio facta ſit ab eo, qui haberet facultatem teſtandi,aliàs enim non valeret, neque vt donatio,quia facta abſenti,neq; vt fideicommiſſum, quia qui non poteſt teſtari, non poteſt facere fideicommiſſum, & ita loquuntur Bartol.& Doct.in locis præallegatis,& dixi infra quæſt.proxi.verſic Sed quæro, & hanc concluſionem nota pro declaratione ad concluſionem quam poſui infra quæſt.12.quòd ſcilicet donatio facta abſenti non valet, &c.

ADDITIONES.

a Quàm vltimæ voluntati.) Item an ęquipparetur potius vltimę voluntati,quàm contractui,vi.per Bal.conſ.108. in 3. Tiraq.de legib.connub.fol.144. & ſeq.

b Ordinationem.) Item ꝙ donatio cauſa mortis quo ad ordinationem æquiparetur contractui,vide per Hyppol.Rimi.in prin. de donat.Inſti.num.572.& 598. cum omnibus aliis ſeq. quia fuſius cæteris quæſtionem diſcutit: tametſi author noſter illum nunquam alleget.

c In teſtamento.) Et hic ſcias ꝙ donatio facta in teſtamento multum differt ab ea, quæ haud facta eſt in teſtamento, vide per Dec.in conſ.245. num.4. Item ſcias,ꝙ donationem cauſa mortis facere haud prohibetur. vide per Tiraqu.l de legib. connub.fol.145.

Quæſt. VI.

SVMMARIVM.

1 *Filiusfamilias an poſſit donare.*
2 *Et an inter viuos, verſ. Aut quæris.*
3 *An cauſa mortis, verſ. Aut vero.*
4 *An cum patris conſenſu, verſ. Si autem.*
5 *An talis conſenſus interuenire debeat reſpectu ſui præiudicij, an autem ad integrandam perſonam filij, verſ. Habes ergo.*
6 *An debeat expreſſe interponi, verſicu. Succeſſiuè.*
7 *An filiusfam, poſſit donare cauſa mortis ipſimet patri ſuo, verſ. Quæro etiam.*
8 *An clauſula codicillaris ſuſtineat donationem cauſa mortis, factam per filiũfamil. in teſtamento. verſ. Sed quæro.*
9 *Quid ſi expreſſe non dixerit, quod volebat valere in vim donationis cauſa mortis, verſ. Et hæc quidem.*

NVNC videndum eſt, quæ perſonæ donare poſſint, vel non;
1 & in primis quæro,†an filiusfamilias poſſit donare? Reſpon. ꝙ non, etiamſi habeat peculium,tex.eſt in l.filiusfam.ff.de donatio.Sed quia hæc materia eſt aliquantulum intricata, & Doctores in ea multum varie loquuntur,ideo diſtinguendum eſt hoc modo.

2 Aut quæris, † vtrum filiusfamilias poſſit donare inter viuos,& tunc vtique procedit concluſio ſuperius facta; ſcilicet, quòd regulariter non poteſt donare. & ratio eſt, quia cum pater habeat in bonis filii vſumfructum,non debet poſſe filius,in præiudicium paterni vſusfructus, de bonis ipſis diſponere;& ex hac ratione infertur, ꝙ ſi filius haberet aliqua bona, in quibus patri non quæreretur vſusfructus,poſſet illa donare inter viuos, etiam ſine cõſenſu patris, & in hoc Doctores communiter conueniunt,vt dicit Crau.conſ.84.num.9.& conſil.92.poſt nu.1.ver.Sed poſito,vbi dicit,ꝙ in hoc nemo eſt,qui dubitet.

3 Aut vero † quæris, vtrum poſſit donare cauſa mortis, & tunc rurſus eſt diſtinguendum. Aut enim quæritur,an poſſit donare cauſa mortis ſine conſenſu patris, & eſt expeditum apud omnes, ꝙ non poteſt donare,neque etiam bona aduentitia,& quæ ad ipſum ſpectant pleno iure;& hanc opin.dicit eſſe communem Abb.conſ.40. in fi.lib. 2.Rubeus conſ.46.nu.2.& ſeq.Et dicit Soc. conſ.112.nu.1.lib.1. ꝙ eſt duplicatum, in conſ.182.lib.2.ꝙ hanc opin.arbitratur indubitanter eſſe de mente Doct. communiter, prout re vera eſt magis cõmunis, quicquid dixerit Crot. in repe.l.frater à fratre, poſt num.32.verſ.Sexto quæritur.ff.de condit.indeb.quem refert Didac.in rubr.de teſtamen.in 3.parte, num.8. & licet Bart.in Auth.vt liceat matri,& auiæ,num.7.tenere videatur,quòd imò poſſit filiusf. huiuſmodi bona donare cauſa mortis,etiam ſine patris conſenſu,non tamen propter hoc eſſet à prima opi.recedendum,quæ(vt dixi)proculdubio eſt magis communis. Tanto magis, cum non parua ſit controuerſia inter Doctores, an illa lectura ſuper Authenticis

ſit

ſit Bartoli, vt dixi infra li.7. Bene verũ eſt quòd Doct.multum laborant in inuenienda ratione, cur potius ſit ei permiſſum huiuſmodi bona donare inter viuos, q̃ cauſa mortis, ſed hæ diſputationes in practica parum, vel nihil proſunt.

4 Si autem† quæritur, vtrum poſſit donare cauſa mortis cum patris conſenſu dicendum eſt, quod ſic, & eſt de hoc tex. in d.l.filiusfam. & hanc concluſionem tenent omnes, vt dicit Iaſ. in l.Senium, nu.8. C.qui teſtam.fac.poſ. Crot.in repe.l.frater à fratre, nu.74. Quę autem ſit ratio, cur filiusfa.nõ poſſit etiam cum patris cõſenſu teſtari, vt dixi ſupra lib.3.§.Teſtamentum, q.18.poſſit tamen donare cauſa mortis, non ſatis bene Doctores ſe explicant. Communiter tamen dicitur, ꝙ teſtamentum, cum ſit vltima voluntas, non poteſt ex alieno arbitrio pendere, & hanc dicit eſſe communem tõnem. Iaſ.in d.l. Senium, nu.9. vbi multa in hoc propoſito congerit.

5 Habes ergo,† ꝙ in donatione cauſa mortis, quæ ſit per filiumfamil. requiritur patris conſenſus. Sed quæro an huiuſmodi cõſenſus requiratur ratione præiudicii, quòd ipſi patri ſit reſpectu ſui vſusfructus in donatione, quam filius facit alteri, an autem etiam requiratur ad integrandam perſonam ipſius filii? Hęc eſt ardua quæſtio, & in qua Doctores inter ſe multum diſcordant. Aliqui enim tenuerunt, quòd non requiratur ad integrandam perſonam filii, ſed ſolummodo fauore patris, & ſic pro intereſſe ſui præiudicii, & hanc opin. dixit eſſe com- * munem Ioan.Maria Rimin.in d.l.Senium, prout illum refert Rubeus conſ.127.num.1. Et dicit Alex. in d.l.1.§. fuit quæſitum, poſt nu.8. Quod Bart.& Doctores communiter reprehendunt gl.in l.1.§. neceſſitate, C.de bon.quæ libe. tenentem, quòd requiratur ad integrandam perſonam filii. Idem dicit Ripa, in d.§.fuit quæſitum, numero 3. * Contrariam autem ſententiam, ſcilicet, quòd requiratur patris conſenſu, non modo reſpectu eius præiudicii, ſed etiam ad integrandam perſonam filii, & ſic ad ſolemnizandum actum, plerique alii tenuerunt, & hanc dicit eſſe communem Socyn. in dicto conſi.112. poſt numerum 8.verſi. Hoc etiam voluit, & in dicta l. prima, §. fuit quæſitum, ff.ad Trebellia. quem refert Didacus in dicta Rubrica, in tertia parte, numero ſexto, in fine, Rubeus conſilio 46. numero 5. & conſil.127.numero 8. & hæc opin. tanquam verior, & magis communis tenenda eſt. Nam ſi patris conſenſus requireretur, ſolummodo reſpectu eius præiudicii, ſequeretur, quòd poſſet filius donare cauſa mortis aduentitia ſibi pleno iure quæſita, ſiue eius conſenſu, quod tamen eſt falſum, vt dixi ſupra verſicu. Aut vero quæris, vel ſaltem quòd poſſet illa donare ipſi patri cum eius conſenſu, cuius contrarium magis communiter tenetur, vt dixi infra ver. Quæro etiam, & tamen hoc caſu nullum prorſus præiudicium patris conſiderari poteſt, imò potius euidens vtilitas, vt patet ad ſenſum.

6 Succeſſiue† quæro, an huiuſmodi cõſenſus patris, qui in donatione cauſa mortis, ꝑ filium facienda requiritur, debeat expreſſe interponi, an autẽ ſufficiat, ꝙ pateat ipſi donationi ſimpliciter, aut tacite conſentiat? Reſpon. ꝙ requiritur expreſſus conſenſus patris, ita dicit glo. in l.qui in poteſtate, in pri.in verbo. Nihilo magis, ff.de teſta.& in hoc nullus contradicit, vt ait Soc.in d.conſ. 112.nu.7.in fi. quem refert Tyraq.de legib. connubia. in gl.8.num.9.& ex hoc etiam confirmatur concluſio ſuperius facta, ꝙ ſcilicet talis cõſenſus requiratur ad ſolemnitatem actus, nõ autem reſpectu præiudicii, quia vbicunque agitur de præiudicio alicuius, tunc ſola præſentia, aut ſcientia, & taciturnitas, inducit conſenſum ſufficientem ad conualidandum actum, vt dixi infra lib.7.§.conſenſus.

7 Quæro etiam† nũquid filiusfami. poſſit donare cauſa mortis ipſi patri, cuius cõſenſus (vt ſupra dictum eſt) in ipſa donatione requiritur? R̃n. in hoc quoque articulo magna eſt controuerſia inter Doctores, ad eo, vt cum aliquando in facto fuiſſet hæſitatũ, quæ opi. eſſe magis communis, opus fuerit maxima librorum reuolutione. In primis autẽ multi tenuerunt, quòd poſſit pater cõſenſum ſuum interponere filio ſibi donanti cauſa mortis, & hanc opinio. dicit eſſet * communem Ale.in d.l.1.§. fuit quæſitum, ff.ad Trebellia. prout illum refert Gulie. de Benedic.in repe.c. Raynutius. in verbo. Matrem in ſuper claram, num.46. Ego tamen non reperio Alex. ibi, maxime, nu.8. vbi tractat hunc articulum, atteſtari de cõmuni opinio. niſi forte Gulielmus ſenſit de verbis Alexand. quæ ego ſuperius retuli in verſic. Habes ergo. Idem dicit Bertran. con

ſilio 156.num.10. lib.1. in ſecunda parte, & conſ.162.poſt nu.1.lib.1.in 2.par. Iaſon in d.§.fuit quæſitum,nu.3. qui dicit,ꝙ ita magis communiter tenetur. Ripa in d. §. fuit quæſitum, num.2. Contrariam autem ſententiam, ſcilicet, ꝙ imò pater non poſſit interponere conſenſum ſuũ filio ſibi donanti cauſa mortis,tenuit gl.in l.1.in prin. in verbo. Rem acquirit, ff.de aucto.tut. & dicit Soc.in d.§.fuit quæſitum,colum.4.ver ſic.Poſtremo,ꝙ ita tenent cõmuniter Doc. Hanc etiam opinio. dicit eſſe communem Bal.conſ.62.num.3.lib.4.quem refert Soc. in d.conſ.112. poſt num.4. Vnde in tanto, & Dec.in d.l.Seninum.num.56. C.qui teſtamen.facere poſſ. & conſ.245.num.6. circa finem,& conſ.612.circa fin.& Tiraquel.de legib.connub.in glo.num.115. Imo.in d.§. fuit quæſitum.col.fi. ver.extra gl.adde,qui dicit,quò illa gl.ordinaria in d.l.1.communiter approbatur, quem refert Soc. conſil. 23.num.15.lib.4. & Dida.in d.Rubr.de teſtam.in 3.par.num.7. Corn.conſ.294.circa prin.lib.1. quem refert Io.Dilect.de arte teſtandi.titu.1.caut.2.num.4. & Dec.conſil. 279.num.5. Et dicit Pariſ.conſil.97. num. 21.lib.3.quòd iſta opin.reputatur communis.& ſic,vt vides,ex prædictis non eſt dubitandum,qui opinio glo. ſit magis communis,& etiam verior; maxime præſuppoſito pro conſtanti, ꝙ conſenſus patris in donatione filii interuenire debeat, non tantum ratione præiudicii,ſed etiam ad ſolemnitatem actus,& ſic ad integrandam perſonam filii,vt dixi ſupra ver.Habes ergo. Videtur ergo potius pſtatio authoritatis,quàm ſimplex conſenſus; quam quidem authoritatẽ nemo poteſt in ſui commodum impartiri, vt in ſimili dixi ſupra lib.1.Et ab hac opin. non recedas in iudicando, & ſi patres volent à filiis ſuis ſibi fieri facere huiuſmodi donationes, poterunt adhibere authoritatem iudicis,& ſufficiet, ſecundum ferè omnes in locis ſuperius allegatis.

8 Sed quæro, †Tu ſcis,ꝙ filiusfamil. non poteſt teſtari,vt dixi ſupra li.3. §.teſtamentum, quæſt. 18. Pone quòd in teſtamento aliquid relinquat alteri interueniente conſenſu patris,& ꝙ in ipſo teſtamento appoſita ſit clauſula codicillaris, ꝙ ſi non valet iure teſtamenti valeat iure codicillorum, vel donationis cauſa mortis, &c. nunquid tale relictum ſuſtinebitur in vim donationis cauſa mortis? Reſpon.aut tale relictum eſt factum abſenti non interueniente nuncio,vel epiſtola,neque aliquo recipiente nomine ipſius abſentis, & tunc proculdubio non poteſt valere in vim donationis cauſa mortis,cum ad validitatem donationis requiratur ſtipulatio,vel pactum, vt dixi infra q. 12. & q. 14.& in hoc videntur concordare omnes Doct.vt dicit Soc.in d.conſil.112.num.5.lib.1.Aut vero ille cui relinquitur eſt præſens, & tunc bene valet in vim donationis cauſa mortis, & in hoc pariter videntur concordare Doctores,vt dicit Soc.in loco prçallegato,ver.Aliquando, & ſecundo.& hoc etiam ſi expreſſe non acceptet, nam talis præſentia donatarii cum taciturnitate,inducit eius cõſenſum,& conſequenter valet donatio, vt dixi in d.q.14. verſ. Sed pone.

9 Et hęc quidẽ ſine difficultate procedũt, qñ expreſſe filius dixit,ꝙ volebat etiam valere in vim donationis cauſa mortis; ſed quid ſi ſolummodo dixit, ꝙ volebat valere in vim codicillorum,vel cuiuſcunq; vltimę voluntatis? Reſpond.ꝙ adhuc ſuſtinebitur in vim donationis cauſa mortis, & hæc eſt communis concluſio,vt dicit Soc.in conſ. 115.ante nu.1.lib.3.Latè enim ſunt verba interpretanda,vt actus ſuſtineatur.

Quæſt. VII.

SVMMARIVM.

Vſurarius manifeſtus, an poſſit donare cauſa mortis.

QVÆRO, tu ſcis, quòd vſurarius manifeſtus non poteſt teſtari, niſi præſtita cautione iuxta formam c.quamquam,de vſu.in 6.vt dixi ſupra lib.3. §.teſtamentum. q.26. Nunquid poterit donare cauſa mortis? Rñ. variæ ſunt in hoc articulo opin.doctorum. Nam Bal.in l.executorẽ,nu.11.C.de execu. rei iud. videtur tenere, ꝙ ſic (licet dicat ſe temulentius id aſſerere)& ſupponat ſe iudicio Sanctę Eccleſiæ,& affirmat,ꝙ multi valentes doctores venerabilis collegii Mediolanenſis pro hac parte cõſulerunt,quam dicit ſibi videri magis communem Ripa in l. 2.nu.7.ff.de leg.1.quẽ refert Dida.in rubr. de teſtamen.in 3.par.num.11. Contrariam tamen ſententiam, ſ. quòd imò vſurarius manifeſtus non poſſit donare cauſa mortis

tis, multi tenuerunt. Et dicit Alexan. in d. l. diſcretis, num. 2. C. qui teſta. in. face. poſ. ꝙ hæc opi. videtur eſſe magis communis, quē refert Curt. Iun. in l. eius, qui in prouincia, numero quarto, in fi. ff. ſi cer. pet. refert &, & ſequitur Ioan. Dilect. de arte teſtandi libro 1. cau. 7. nu. 4. Et hanc ego etiā ſequor tanquam tutiorem, & magis communem, aliter enim de facile eludi poſſet diſpoſitio dicti cap. quanquam. Quæ opi. multo magis ꝓcederet, vbi huiuſmodi donatio cauſa mortis eſſet facta in teſtamento, vel eſſet de omnib. bonis, vel eorum maiori parte, prout etiam fatentur illi, qui tenent contrariam partem, tunc enim proculdubio appareret illam eſſe factam in fraudem, & ab hac opi. quæ fauorabilior eſt animę non recedas in iudicando.

Quæſt. VIII.

SVMMARIVM

1 *Pater an poßit donare filio in poteſtate.*

2 *Et an in remunerationem meritorum, uerſ. Hæc tamen.*

3 *An requiratur, quod merita æquiualeant donationi, uer. Scias etiam.*

4 *Quid ſi non æquiualeant in totum, ſed excedant dimidium eius, quod donatur, uer Sed pone.*

5 *An ualeat donatio facta per patrem filio in præmium emancipationis, uer. Secundo infertur.*

6 *An ex cauſa ſtudij, uerſicu. Tertio infertur.*

7 *An donatio facta à patre filio, morte confirmetur, uer. Scias etiam*

8 *An confirmetur iuramento, uerſicu. Sed quæro.*

1 QVAERO, †nunquid pater poſſit donare filiofa. in eius poteſtate exiſtenti? Reſpō. ꝙ regulariter donatio inter patrem, & filium nihil valet, tex. eſt in l. donationes quas parentes. C. de dona. inter virum, & vxorem. & hæc opin. communiter per Doctores approbatur, vt dicit Alber. in l. ſi pater, circa princip. C. de inoffi. teſtamē. Illam etiam dicit eſſe communem Pariſ. conſilio 16. num. 19. libro ſecundo. Cum enim regulariter quicquid acquirit filius acquirat patri, impoſſibile eſt iuris impoſſibilitate, quòd pater aliquid donare poſſit filio, ita vt dominium in illum trāsferatur, cum neque momento apud ipſum remanere poſſit, ſed omnino ſit in ipſum patrē donantem illico reuerſurum.

2 Hæc tamen † concluſio intelligenda eſt, vt procedat in ſimplici donatione, ſcilicet, quæ nullam cauſam habet annexam, niſi putam, & meram liberalitatem; cæterum, ſi donatio innitatur alicui cauſæ, facile ſuſtinetur. Hinc infertur, quòd ſi filius in patrem aliqua beneficia cōtulerit, poterit pater illi donare in remunerationem huiuſmodi meritorum, & donatio ipſa valebit. Ita tenet gl. in l. ſi donatio, in glo. 1. C. de collatio. cuius opi. comuniter approbatur: vt ait Dec. in ea. l. ſi donatione, numero 10. Rimin. conſilio 240. numero 3. Talis enim donatio, quæ fit in remunerationē meritorum, non eſt proprie donatio, vt dixi ſupra quæſtio. 3. Sed aduerte, quia in hoc non ſtatur aſſertioni patris atteſtantis de meritis, etiam ſi illa exprimeret in ſpecie, ſed merita ipſa probanda ſunt per filium, ita communiter tenetur, vt dicit Iaſ. in repetitio. l. frater à fratre, poſt numerum 44. verſicu. Secundo limita. ff. de condictio. indebi. Corn. conſ. 189. colum. fi. in littera D, libro 4. Hanc etiam concluſionem dicit eſſe communem Ruin. conſ. 44. circa fi. lib. 5. Vbicunq; enim donatio fit inter perſonas ꝓhibitas, ſemper eſt neceſſaria probatio meritorum, vt dixi in allegata quæſt. 3. verſic. Sed hic occurrit.

3 Scias etiam † quod non ſufficiat ſubeſſe aliqua merita, ſed requiritur, ꝙ ipſa merita æquiualeant donationi, aliàs autem donatio ipſa non valebit, niſi quatenus capiunt merita, pro reſiduo vero cenſebitur donatio. Sed nunquid.

4 Sed pone, † ꝙ merita non æquiualeāt, in totum donationi, excedant tamen dimidiam eius, quod donatur, nunquid ſufficiet adhoc, vt merita dicantur ęquiualere donationi? Reſpond. Bal. in aucten. ex teſtamento, colum 2. verſicu. Sed contra hoc facit. C. de col. videtur tenere, ꝙ ſufficiat, quòd merita ſaltem nō ſint intra dimidiā iuſtæ menſuræ, arg. l. 2. C. de reſcin. vend. ſed in contrarium eſt communis opi. vt atteſtatur Soc. conſilio 91. num. 9. lib. 1. ſcilicet, quòd hoc non ſufficiat, aliàs. n. fac. lè

eſſet

eſſet facere fraudem legi, ſi pater faceret aliquam rem magni valoris ſibi per filium donari, vt ipſe deinde poſſet illi duplum donare, quod nullo modo eſt dicendum, veritas igitur eſt, quòd in hoc, an, ſcilicet merita æquiualeant donationi, vel ne, ſtandum eſt arbitrio iudicis, vt dixi in d.quęſt. 3. Sed quæro.

5 Secũdo infertur, † quòd ſi pater aliquid donet in filio in præmium emãcipationis, talis donatio valet, vt traditur, in l.vt liberis. C de collat.& ita communiter concluditur, teſte Soc.conſ.127. num.13.lib.3. Et ſi dicas, ꝙ imò talis donatio dicitur donatio ſimplex, non autem ob cauſam, quia in emancipatione filius dicitur potius acquirere, & ſic fieri melioris cõditionis; & ideo impropriè videtur dici huiuſmodi donatio fieri in pręmium emancipationis. & quòd

* ſit donatio ſimplex atteſtatur communiter teneri Alexan.conſil.21. poſt numerum 9. lib.3. quam etiam opin. dicit eſſe communem Riminal. conſil. 409. num.8. Reſpond. quòd ſatis poteſt dici talis donatio fieri præexiſtente cauſa emancipationis, vt ſcilicet filius emancipationi conſentiat, nam filius non poteſt a patre inuitus emancipari. §.generaliter. in auth. quibus mod. natu.eff. ſui. cum ſimil.

6 Tertiò infertur, † ꝙ ſi pater, libros, *a* vel

a aliquid aliud filio donauerit ex cauſa ſtudii, talis donatio facta præexiſtente dicta cauſa, ſuſtinetur, nec poteſt à patre reuocari, ita tenet Ang.in l.1. in vltimis verbis. ff.

* ſolu.matr.& eſt communis opin. vt ait Iaſ. in ea.l.1.nume.52. & ſubdens, quòd ab ea non eſſet recedendum. Hæc tamen deciſio nõ tranſit ſine difficultate, multi enim Doctores, & magnę authoritatis, tenuerũt cõtrarium, ſcilicet, ꝙ imò talis donatio non valeat, & hanc dicit videri magis communem Ripa in d.l.1. num.140. Dicit etiam Alex.in l.in quartam, nume.22. in fi.ff ad l. Falc. quòd magis communis concluſio videtur eſſe, quòd ſi filius eſt in poteſtate, & non ſit Doctor, talis donatio non valeat. Sed quidquid ſit, ego ſi caſus contingeret, non recederem à prima opin. modò donatio non eſſet immodica, neque aliàs vlla ſuſpicio fraudis ſubeſſet. Eſt enim hæc cauſa ſtudiorum valde fauorabilis, vt ſcilicet adoleſcenter erudiantur, quod reip. maximè intereſt. An autem ſi pater tradiderit filio libros ex cauſa ſtudii, cenſeatur eos illi donaſſe, & an filius illos habeat præcipuos, an autem ſint cum fratribus conferendi, dixi ſupra lib.3. §.Collatio.

7 Scias etiam, † quòd hæc concluſio, quæ habet, quòd pater non poteſt filio donare intelligenda eſt, vt procedat ab initio, ſtante enim iuris impoſſibilitate, de qua ſuperius dixi, non poteſt huiuſmodi donatio aliquo modo in vim contractus ſimpliciter ſuſtineri, ſed ſi pater donationem ipſam non reuocauerit, bene eius morte con-

b firmatur, *b* & hæc eſt communis opin. vt dicit Alber.in l.ſi pater.circa princip. C.de inoffic. teſtam.

8 Sed quæro, † tu ſcis quanta ſit virtus iuramenti, de quo late dixi infra lib.7. §.Iuramentum. Pone, quòd pater in donatione, quam facit filio, apponat iuramentum, nunquid ex virtute iuramenti donatio ipſa confirmabitur, ita quòd ſtatim ab initio valida ſit? Reſpond. ſuper hoc articulo aliquando fuit controuerſia inter doctores: Nunc autem fere omnes tranſeunt cũ hac ſententia, quòd confirmetur iuramen-

c to, *c* quam opin.in primis tenuit Bald.in l. fin.num.8.C.de vſucapio.pro donato, & di

* cit eſſe communem Alexan.conſil.8. lib.2. prout illum refert Rui.conſ.121. poſt nu. 1.lib.1. licet in libro meo Alex. num.3. & vbi atteſtatur de communi, loquatur de donatione inter virum, & vxorem. Corn. conſil.289. lib.4. prout illum refert Epiſcopus Loazes ſuis allegat.pro Marchione Velez.fol.84.poſt numerum 20. Socin.conſilio 91.num.8.lib.primo, & conſil.107.numero 1.lib.3.& conſilio 131.num.3.lib.4. Iaſ.in lectura l.frater à fratre, colum.penul. & fin. ff.de cond. indeb. & conſil.184. colum.fin.verſic.Præterea talis, lib.2.& conſil. 118.num.1.lib.4. Dec.in l.ſi donatione, nume.33.C.de collatio.& conſil.216 num.2. & conſ.239.num.1.& conſil.414.num.22. & conſil.432.num.5.& conſil.631.poſt numerum 5.& conſil.688. poſt num.11.Bertrand.conſil.39.num.1.lib.1. in 2.parte, & conſil.89.num.2.eod.volum.& conſi.144. num.1.eod.volum. & conſil.173.nume.3. eod.volum.& conſil.206.num.7.in fi.eod. volum.& conſil.8.nume.1.lib.2.in 2.parte. & conſ.138.num.4.eo.vol.& conſ.97.poſt num.1.verſ.Præterea.lib.3. in ſecunda parte, & conſil.203.num.5.eod.volum.& conſilio 208.num.6. eodem volum. Ripa in l. ſi vnquam, numero 35. C.de reuocan. donatio.

natio. & lib. 3. reſpon. cap. 5. num. 4. poſt numerum 8. Rubeus conſil. 130. num. 5. & conſilio 145. num. 10. Pariſ. conſi. 53. num. 3. lib. 1. & conſ. 33. num. 35. lib. 3. Alcia. in cap. cum contingat, num. 207. de iureiur. & in l. probrum, in verbo, Non natura, ff. de verb. ſignific. Bello. conſ. 15. poſt numerum 12. Crauetta conſil. 19. num. 1. & conſil. 102. poſt numerum 1. verſ. Sed præmiſſis. & conſ. 136. num. 2. Gratus conſ. 7. nume. 8. lib. 2. & conſ. 63. num. 23. eo. volum. Ioan. Dilect. de Arte teſtandi. tit. 3. caut. 2. num. 2. Dueñas re. 219. in ſecunda amplia. verſicu. Pro qua opin. Neuiza. conſilio 8. poſt numerum 3. vbi recenſet auctoritates. Apoſtil. ad Riminal. conſ. 383. ſub numero 14. Et ſecundum hanc opinio. in facti contingentia iudicauit parlamentum Delph. vt per Guid. Papæ deciſio. 146. Hæc enim incapacitas, quæ eſt in contractibus inter patrem, & filium, eſt à iure ciuili introducta, & ſic non impedit oriri naturalem obligationem, qua præſuppoſita, non videtur dubitandum, quin iuramento confirmetur. Et quia hæc res in practica nullam ſolet habere difficultatem, ineptus eſſet aduocatus, qui illam vellet in diſceptationem deducere, faciunt quæ dixi infra q. proxi. verſ. Sed quid ſi in ipſa.

ADDITIONES.

a Libros.) Et de libris emptis per patrem filio doctori & ei traditis, quòd non imputetur in legitimam, crebrior eſt doctor ſententia, vt per Roland. in conſ. 11. 12. dixi in collec. mea commu. opin. in verb. liber numero 9. Et de libris emptis filio ſcolari, qui poſtea ſtudium compleuit, & doctoratus inſignia adeptus fuit ante mortem patris, quòd haud computentur, commune poſt Alex. conſ. 142. num. 25. volum. 2. & Roland. eod. conſ. 11. in 2. dub. lib. 2. dixi in d. collect. mea commun. opinio. eod. loci. nu. 10. Et regulam, quòd filius ſcholaris haud teneatur. libros à patre traditos poſt eius mortem conferre cum fratrib. ſed habeat illos pcipuos, vide per Duen. in reg. 371. Et de libris emptis & traditis filio licentiato ante mortem patris qui ſimiliter nō cōputentur dixi vbi ſup. nu. 11. Et idem de libris emptis & traditis filio clerico, commune. poſt Rolan. d. conſ. 11. dixi in d. collec. mea communium opinio. vbi ſup. nu. 12.

b Morte confirmetur.) Adde quòd confirmatur donatio facta a patre filio in poteſtate, morte, ſi ſit deuentum ad rei traditionem vel quaſi, commune dixi in collec. mea, vbi inf. nu. 93.

c Quod firmetur iuramento.) Adde atque commu. eſſe, vide etiam de hac communi in collect. mea commun. opinio. verb. donatio, numero 79. Et de donatione facta filiofamilias, quæ ab initio non valet, & quæ ad nutum patris reuocari poteſt, ſi ſit morte confirmata, quòd imputetur ei in legitimam, commune, vide per Roland. conſilio 12. num. 31. volum. 2. vbi alios retulit. At non idem de donatione facta filio in poteſtate à patre, commu. per Roland. ibid. num. 29. niſi ſit dictum, commune per eund. ibid. num. 32. Et vbi confirmatur morte, aduerte quod ſumit robur prout ex tunc: commune per eund. ibid. num. 40. Et de omnib. iſtis comm. concluſionib. dixi vbi ſup. nume. 89. cum multis ſequenib.

Quæſtio IX.

SVMMARIVM.

1 *Donatio inter virum, & vxorem, an valeat.*
2 *Et quid in donatione cauſa mortis, verſic. Et hæc quidem.*
3 *Quid ſi appoſitum ſit iuramentum, verſic. Sed quid.*
4 *Quid ſi talis donatio ſit ſimulata, vel præſumpta, ver. Hæc tamen.*
5 *Quid ſi facta ſit in compenſationem ſenectutis, vel ignobilitatis, verſiculo, Sed pone.*
6 *An confirmetur morte donantis, verſic. Scias autem.*
7 *An eo caſu retrotrahatur ad tempus factæ ipſius donationis, verſic. Sed quæro.*
8 *Quid ſi excedat ſummam quingentorum ſolidorum, ver. Quæro etiam.*

1 QVAERO, nunquid† donatio inter virum, & vxorem valeat, Reſpond. ꝙ regulariter non valet. l. prima. ff. de donatio. inter virum, & vxorem. Quod optima ratione introductum fuit, ne ſcilicet coniuges mutuo amore ſe ſpoliarent, vt dicit, text. ibi.

titio. l.ſi is,qui pro emptore,num.15.ff.de vſucapio. vbi ſubtiliter examinat hunc articulum.Dida.in rubr.de teſta.in tertia parte,num.5.

8 Quæro etiam,† nunquid huiuſmodi donatio confirmetur morte mariti, d etiam ſi excedat ſummam quingentorum ſolidorum,dato, quòd non ſit inſinuata? dixi infra quæſt.15.verſ.Sed quæro.

ADDITIONES.

a Ducat puellam.) Et econuerſo de vxore. quæ donauit futuro marito illius, & contemplatione matrimonii, attenta,& conſiderata iuuenili ætate, & perſonæ qualitate, vide & dic,vt per Crau.qui plene, & in terminis conſultus reſpondet.Ipſa erat annoſa,& maritus iuuenis, cui donauit in compenſationem ætatis tres partes, de quatuor omnium bonorum ſuorũ. Maritus autem allegat iuuentutem ſuam. Nam iſto caſu Crauet. appellat donationem reciprocam & remuneratoriam.

b Morte mariti confirmatur.) Fallit ſi non fuiſſet facta traditio ſaltem per conſtitutum,vel aliud loco traditionis, per Dec. in conſilio 252. num.7. & ibi per Apoſtil.vide per Crau. conſilio etiam 245. columna ſecunda. Et hoc in donatione:ſecus in promiſſione de donando. Caſtren.conſil.138. Boerius deciſio 355. illud tamen de conſtituto reprobatur per Caſtren. in conſ.194. ſuper iſto puncto, lib.2. Item fallit, quando adeſſet ſtatutum prohibens talem donationem confirmari,an habebit locum in donatione præſumpta, vide per Tiraquel. plene in l.ſi vnquam. C.de reuocan.donat. fol. 176. vbi quòd ſic. Sed fol.mihi 179.vbi quòd non.

c Se recepiſſe dotem.) Item quòd cõfeſſio mariti facta vxori conſtante matrimonio de dote recepta nõ valeat,commune atque magis commune vide per Roland.in conſ. 93. vbi fallit, quando ſunt lapſa tempora ad opponendum exceptionem dotis non numeratæ.Item & in iuramẽto aſſertorio. Et de his communibus opinio.dixi in collec.mea commu. opin. in verbo, confeſſio. num.37. cum multis ſequentibus.

d Confirmatur morte mariti.) Item quòd confeſſio dotis facta conſtante matrimonio,etiam animo donandi, niſi morte confirmetur, haud valeat, vide de communi, atque magis communi per Roland. dicto conſilio 93.atque per Ioan.Cephal. in conſil. 163.nume. 20. Item eadem collec. mea commun. opinio. in verbo, confeſſio, ſub numero 4.

Quæſtio X.

SVMMARIVM.

1 *Et quæ ſocer,uel maritus mittunt ſponſæ, an cenſeantur donata.*

2 *Et quid in his quæ ei donantur à conſanguineis, uel affinibus, uerſicu. Sed nunquid.*

3 *Quid de annullis, iocalibus, & ueſtibus, quas mariti faciunt vxoribus, uer.Succeſſiuè quæro.*

CIRCA hanc materiam donationis inter virum, & vxorem, occurrit alia quæ-
1 ſtio quotidiana, † nunquid ſi maritus aut eius pater mittant aliquid ſponſæ, prout quotidie fieri debemus,præſumatur
a illud ipſi ſponſæ donatum? a Reſpon.Aut expreſſe dictum eſt, quòd donatur, & tunc vtique cenſetur donatum. Aut ſimpliciter miſſum eſt nulla facta mentione donationis, & tunc in dubio cenſetur traditum cauſa ornamenti, non autem animo donandi,ita diſtinguit Angel.conſilio ſuo incipien. Nicoletus de Tartagnis. quod eſt, ſub num. 251. in conſiliis compilatis, & correctis, per Domi. Nicolaum Gambarutum auum meum maternum, de qua compilatione mentionem facit, & ipſum appellat præſtantiſſimum doctorem, Dominus Paulus de Montepico in repet.l.Titia. ff. de legatis ſecundo, poſt numerum 56.in conſiliis autem Angel.ſecundum impreſſionem quam ego habeo, illud conſilium eſt,ſub num.339. Hæc autem diſtinctio Angel. eſt per Doctores approbata, vt dicit Cagnol.in l.contractus,num.35.ff.de
* reg.iur. ita etiam tenere communiter Doctores atteſtatur Corn. conſil. 65. in litera A, lib.3.& dicit Alexan. conſil.115. num. 10. libro ſeptimo,quòd ita magis communiter concluditur.

2 Sed nunquid ea,† quæ donantur ſponſis à conſanguineis, vel affinibus, cenſeantur

CAPITA QVÆSTIONVM.

1 Donatio vnde dicta ſit, & an ſit contractus nominatus.

2 Donatio conditionalis, an ſit proprie donatio.

3 Donatio remuneratoria, an ſit propriè donatio.

4 Donatio cauſa mortis quid ſit.

5 Donatio cauſa mortis, an potius æqui paretur contractibus, quàm vltimis voluntatibus.

6 Filiusfamilias an poſsit donare cauſa mortis.

7 Vſurarius manifeſtus an poſsit donare cauſa mortis.

8 Pater an poſsit donare filio.

9 Donatio inter virum, & vxorem, an valeat.

10 Ornamenta quæ mittuntur ſponſis, an cenſeantur donata.

11 Donatio propter nuptias, an hodie peti poſsit.

12 Donatio an poſsit fieri abſenti.

13 Et quid ſi fiat notario ſtipulanti.

14 Donatio an perficiatur nudo pacto.

15 Inſinuatio quid ſit.

16 Donatio excedens ſummam quingen. aureorum debet inſinuari.

17 Et quid in donatione facta eccleſiæ, &c.

18 Et quid in donatione iurata.

19 Donatio omnium bonorũ, an valeat.

20 Et quid ſi ſit iurata.

21 Donatio poteſt ob ingratitudinem reuocari.

22 Donatio reuocatur propter ſuperuenientiam liberorum.

23 Et quid ſi ſit iurata.

24 Donatio inofficioſa poteſt per filios reuocari.

25 Donatio ob cauſam, & donatio cauſa mortis, quomodo poſsint reuocari.

Donari an possit Rex alicui oppido vel civitatem ... sic ob merita ac et sine meritis
dom.o magni ... in infeud. Regno, ... consil. 1003.

Don.o fca alicui p se et descendentib. si moriantur oes descendentes non revertitur ad
donantem sed libere transit ad haeredes donatarij Achil. donat. ... donat.
pte. ... 273 lib. 3o. Marcelin. ab. Aquil. cons. 111 ... cons.
lib. 13 tit. 21 n.o 20 Peregr. de fideicom. art. 52 n.o 21 Rota in ...
bonon. 2a. Maij 1614 coram ... Gratian. disceptat. ... 5ber
... cons. 53 lib. 2o. ... contrarium reprobat.

IVLII CLARI
ALEXANDRINI
IVRECONSVLTI CLARISSIMI,
AC REGII SENATORIS.

LIBER QVARTVS Sententiarum Receptarum.

§. Donatio.

Cum Additionibus, & Paraphraſibus celeberrimi I. V. C. D. Hieronymi Giachari Lugienſis.

HAEC. Donationum materia antiquis temporibus frequens erat, & quotidiana. Nunc autem, cum liberalitate propè extincta, mentes hominum auaritia occuparit, non ita, vt ſolebat, in iudiciis foroque verſatur. Non tamen propterea omittendæ viſæ ſunt nonnullæ ex quæſtionibus, quæ ad hunc tractatum pertinent.

QVAESTIO I.

SVMMARIVM.

1 *Donatio vnde dicatur.*
2 *Donatio an ſit contractus nominatus, uel innominatus, verſ. Item quæro.*
3 *Et an ſit de ſui natura contractus reuocabilis, verſ Et ex hac.*

1 QVAERO, † vnde dicatur
2 donatio? *a* Reſpon. Donatio dicta eſt à dono, quaſi doni donatio, ita dicit Iuriſconſultus in l. Senatus. §. donat. ff. de don. cau. mor.
2 Item quæro, † nunquid donatio ſit con-
b tractus nominatus, *b* vel innominatus? Reſpon. Gloſ. in l. Lædibus. §. 1. in verbo. Ex rebus, ff. de dona. & alibi ſæpe videtur tenere, ꝙ olim eſſet contractus innominatus, hodie, vero ſit nominatus. Et certe in hoc, ꝙ hodie ſit contractus nominatus, nõ eſt magna inter Docto. cõtrouerſia, & ita eſſe hãc communem opinio. atteſtatur Corn. conſil. 101. circa princ. lib. 1. Ripa in l. fin. nu. 120. C. de reuoc. donat. Tu vero tene indiſtinctè, ꝙ & olim, & hodie donatio ſit contractus nominatus, & hanc opin. tenuit Bart.
c vbique, quam dicit eſſe communem *c* Alex.
* in l. iuriſgentium. in princ. nu. 6. ff. de pact. Iaſ. in d. l. iuriſgentium, in princ. num. 8. & in l. fin. num. 15. ff. de condi. cauſa data. Gomez. in §. in perſonam, poſt nu. 40. Inſtit. de
d actio. Habet. n. ſpeciale, & elegans nomẽ, *d* merito debet inter contractus nominatos connumerari, iuxta ea quæ dixi ſupra hoc eodem libro. §. 1.
3 Et ex hac † concluſione infertur, ꝙ ſicut cæteri contractus nominati, non poſſunt
e per pœnitentiam reuocari, *e* ita etiam donatio eſt de ſui natura contractus irreuocabilis, & in quo pœnitentia non admittitur, & adhoc ſolet allegari tex. in l. Ariſto. ff. de donatio. & hanc opin. dicit eſſe communẽ Bertachin. in verbo, Donatio reuocatur, verſic. 17. & ꝙ donatio perfecta regulariter reuocari non poſſit, dicit eſſe communem regulam Imo. in c. fi. poſt numerum 25. verſ. Secundo poteſt, de donatio. Quam tamen limita, & declara, ſecundum ea quæ dixi infra quæſt. 21. & ſequen.

ADDITIONES.

a Donatio.) Item adde ꝙ donatio eſt quædam liberalitas, quæ nullo iure debetur, vt in l donari. ff. eod. & ff. de reg. iur. Quæ ad hoc vt valeat, quinq; requiruntur. Primò ꝙ fiat pura & mera liberalitate; & ſic ꝙ donans haud ſit aſtrictus ad aliquid dandum vel faciendũ. Secundò ꝙ non detur ob cauſam. Tertiò ꝙ ſit libera. Videlicet ꝙ donãs non ſit obligatus ad donandum aliquo vinculo inducente actionem, vel aliquo impediente repetitionem. Quartò ꝙ ſit abſoluta. i. ſine aliqua repetitione. Quintò ꝙ fiat inter viuos. de his omnibus, vide per Ang. de Aret. in Rubr. Inſtit. eod. ſub num. 1.

b Nominatus vel innominatus.) Adde atque plenius vide per Hippol. Rimin. Inſtit. eo. in rub. nu. 43. vſque ad num. 52. vbi retulit omnes opin. doct.

c Communem.) Item commune, per Galliaul. in rub. ff. de ver. obl. nu. 26. quem do. Rimin. vbi ſup. retulit.

d Elegans nomen.) Iſto fundamento vſus fuit Rimin. præceptor meus vbi ſupra, vna cum multis aliis, quæ vi. apud eund.

e Per pœnitentiam reuocari.) Item ꝙ in contractibus nominatis non ſit locus pœnitentiæ, communem vide per Oſaſc. in deciſio. 98. num. 7. & in collec. mea com. opin. verb. contractus. num. 48.

Quæſt. II.

SVMMARIVM.

1 *Donatio conditionalis an ſit proprie donatio.*
2 *Donatio reciproca an ſit proprie donatio. verſ. Item quæro.*

1 QVAERO, † an donatio conditionalis ſit proprie donatio? Rñ. Glo. in l. 1. in prin. in verbo, ſecutũ, ff. de donat. tenuit, ꝙ dicatur proprie donatio, & illam glo. dicit eſſe cõi-
* ter approbatam Cur. Iun. in l. 1. nu. 73. ff. ſi cer. pet. Licet. n. aliqua diſpoſitio habeat cõditionem annexam, illa conditio non eſt qualitas, quæ mutet ſubſtantiam actus; & ideo nõ deſinit eſſe vera, & ꝓpria donatio.
2 Itẽ quęro, † nũquid donatio reciproca, *a*
a ſiue viciſſitudinaria dicatur proprie donatio? Rñ. ꝙ non, ita dicit glo. in l. licet, in verbo, Motus cauſa, C. de pactis, quæ eſt cõiter

* ab omnibus approbata, vt ait Cur.Iun.conſil.82.num.5. Nam propter viciſſitudinem dicitur habere onus annexum, quia tantũ quis dat, quantum habere ſperat, & ideo non poteſt proprie dici donatio, & ex hoc infertur, ꝙ non indiget inſinuatione, vt dixi infra quæſt.17.verſ.Sed nunquid.

ADDITIO.

a Reciproca.) Non dicitur ſi hodie dono tibi, & tu poſt annum mihi donas, vide per Tiraq.vbi infra. Adde hic, ꝙ quando fit debet eſſe par conditio vtriuſq;, non diſpar, per Tiraq.in repet.l.ſi vnquam.C.de reuocan.donat.fol.mihi.172.& quando vna ſuperat alteram, an in eo quod ſuperat cenſeatur pura donatio, per eund.fol.169.

Quæſtio III.

SVMMARIVM.

1 *Donatio remuneratoria, an ſit proprie donatio.*

2 *Et an valeat, etiam ſi de meritis aliter quàm per aſſertionem donantis non appareat, verſic. Sed hic occurrit.*

3 *An ad hoc ut talis donatio valeat requiratur quod merita æquivaleant donationi, verſ. Sed nunquid.*

4 *Quomodo dicantur merita æquivalere donationi. verſ. Sed quæro.*

1 QVÆRO, † an donatio remuneratoria, vel antidotalis ſit proprie donatio? a Reſpond. quòd non poteſt proprie dici mera donatio, vel mera liberalitas, ita probat expreſſe text. in l.Aquilius Regulus. ff.de donatio. & ita magis communiter tenetur, vt dicit Sociu.Iun.conſilio 94.num.13. lib.2.

* Hanc etiam dicit eſſe communem Didac. in cap.cum in officiis, poſt num.decimum, de teſtamen. Licet enim fiat nullo iure cogente, non tamen negari poteſt, quin ſaltẽ naturali ratione, qui beneficium accepit, benefacienti ſit obligatus; & hęc concluſio eſt maximi effectus, nam ex ea ſequitur, ꝙ

b talis donatio non indiget inſinuatione. b Item non reuocatur propter ſuperuenientiam filiorum, vt dixi infra quæſtio.23.verſic.Item quæro. Item valet etiam inter patrem, & filium, vt dixi infra quæſtio.8.verſic. Hæc tamen, & huiuſmodi.

2 Sed hic † occurrit pulchra quæſtio. An.ſ. talis donatio, quæ fit ꝑpter merita, valeat, etiam ſi de ipſis meritis aliter quàm per aſſertionem donantis non appareat? Reſpon. ꝙ ſic, neq; eſt neceſſe ad ipſius validitatẽ, ꝙ merita ipſa probentur. Et hanc dicit eſſe communem concluſionem Bertrau.conſil. 118. poſt nu.1. lib.2. in 2.parte, Epiſcopus Loazes in ſuis allegationib. pro Marchione Velez, fol.133.nu.37. Quam tamen intellige, vt procedat, quando donatio fit à perſona, quæ poteſt libere dare, licet nulla merita ſubeſſent. Et ita dicit eſſe communem opin.Cur.Iun.conſ.141.nu.3. quem refert Bellon.conſil.74. poſt num.17. ſecundum quam in facti contingentia iudicauit parlamentum delphinale, vt atteſtatur Guido

c Papæ deciſ.95. Secus autem c ſi ipſa donatio fieret inter perſonas prohibitas, nam eo caſu non ſtatur aſſertioni donantis, ſed requiritur probatio meritorum, ita dixit gl. in l.ſi donatione, in glo.fin. C.de collatio. quæ ad hoc propoſitum ſolet ſemper allegari, & quam dicit eſſe communiter approbatam Bello.in d.conſ.78.nu.5. Illã etiam ab omnibus approbari atteſtatur Alex. in d.l.ſi donatione, nu.5. Et ita communiter teneri affirmat Bertran.conſ.138.num.22. lib.2.in 2.par. Et hanc eſſe communem opinio.atteſtatur Pau.de Caſt. conſ 345. poſt num.4.verſ.Tertio, videtur, lib.1.Cor.conſil.144.in littera H, lib.2. Si enim ſtandum eſſet aſſertioni donantis, ſemper poſſet eludi prohibitio legis, atteſtãte donatore merita præceſſiſſe, quod nullo modo eſt dicendum. Dicitur autem donatio fieri inter perſonas prohibitas, puta, inter patrem, & filium, inter virum, & vxorem, & huiuſmodi, de quibus infra ſuis locis dicemus.

3 Sed nunquid † ad hoc, vt talis donatio remuneratoria valeat, requiritur, ꝙ ipſa merita æquiualeant donationi? Reſpondeo, ꝙ ſic, ita ſentit Bart. in l.ſi quis pro eo.§.1.in ſi.ff.de fideiuſſor.& eſt communis opin.vt ait Dec.in l.petens.nu.17. C.de pact. Intellige, quãdo fit inter perſonas prohibitas: nã limitata cauſa, limitatũ producit effectũ, & ideo nõ poſſunt merita plus operari circa validitatem ipſius donationis, quàm aſcendat valor ipſorum meritorum, in reſiduo igitur non reputabitur tanquam donatio remuneratoria, ſed erit donatio ſimplex, & hæc eſt cõmunis concluſio, vt dicit

Bertrand. conſil. 164. num. 2. li. 2. in ſecunda parte. Vide quæ dixi inf. q. 8. ver. Sed pone, Si vero ſit facta inter perſonas non prohibitas, non attenditur, an merita æquiualeant donationi, vel ne, ex quo etiam nullis ſubſiſtentib. meritis donatio valuiſſet, & in hoc nulla eſt controuerſia.

4 Sed quæro † quo modo dicatur in his caſibus merita æquiualere donationi? Reſp. quòd in hoc, & an attentis meritis donatio dicatur moderata, vel ne, nõ poteſt dari certa, & determinata regula, ſed ſtandũ eſt arbitrio iudicis. Ita concludunt communiter ſcribentes, vt atteſtatur Iaſ. conſ. 154. num. 5. lib. 2. quem refert Epiſcopus Loazes in ſuis allegat. pro Marchione Velez. fol. 193. num. 3 Regulariter enim vbicunque aliquid non eſt à lege certo determinatum, ſtatur arbitrio iudicis, vt dixi ſupra libro ſecundo. §. Iudex. Quod nota, quia ſi caſus contingeret, bonum eſſet habere iudicem fauorabilem. d

ADDITIONES.

a Donatio.) Adde atque fuſius vide per Hippol. Rimin. qui quæſtionem diſcutit hanc Inſtit. de dona. in prin. nu. 90. & eam ampliat etiam ſi ob merita de futuro fiat, num. 113. Et limitat quatenus excedat beneficia recepta num. 115 & declarat num. 115. 118. deinde dat alias tres limita. vſq; ad num. 122. illas apud eum vide, qui & nume. 83. dixit ad hoc vt inducatur ac præſumatur remuneratoria meritor. mentio fieri debet ſaltem generalis ab ipſo donante, ſi haud eſt de perſonis donare prohibitis, ſi verò ſit de perſonis donare prohibitis, de ipſis meritis omnino conſtare debet, vide fuſius per eum ibid. num. 84. & 85.

b Non indiget inſinuatione,) Ad idem adde atque vide per Alban. conſ. 4. nu. 27. & Rolan. conſ. 13. nu. 27. vol. 3.

c Secus autem.) Item donatio ob benemerita quando facta dicatur, etiam quomodo aſſerẽti de bene meritis credatur, habetur per Menoch. quem vi. de arbit. iud. caſ. 134. ſed an donatio remuneratoria dicatur ſi filius legitimatus donat patri. vi. per Soci. conſ. 295. li. 2. ſub. nu. 10. item ꝙ donatio remuneratoria quælibet cenſeatur etiã ſi de meritis nil dictum ſit, dũmodo ea ꝓbentur, hr̃ per Tiraq. in l. ſi vnquam. C. de reuo. don. fo. mihi. 154. qui & dicit ꝙ fallit vbi quis donat filio vel conſanguineo. Aduerte ꝙ donatio remuneratoria inter cõiuges permittitur, vt per Rolan. in conſ. 98. nu. 44. Et quando fit, debet conſtare de meritis, per Dec. cõſ. 366. col. 4. Rube. 95. quẽ vi. & Rola. d. cõſ. 98. qui nu. 49. dicit ꝙ alias redditur nulla, & atteſtatur de cõi opin.

d Arbitrio iudicis.) Ad idem adde atque plene vi. per Menoch. de arbit. iud. caſ. 132. num. 7. & ſeq. Item donatio ob merita qñ facta dicatur, & quomodo merita probentur dixi ſup. & adde per Rolan. cõſ. 13. nu. 42. qui loquitur de aſſertione decurionũ.

Quęſt. IIII.

SVMMARIVM.

1 *Donatio cauſa mortis quid ſit.*

2 *Et an donatio in dubio debeat iudicari cauſa mortis, uel inter uiuos, uerſicu. Sed quæro.*

3 *Et quid ſi fiat ab infirmo, uerſicu. Et hæc quidem.*

4 *Quid ſi in donatione facta ſit mentio mortis, uer. Cæterum*

5 *Quid ſi donator promittat donationem non reuocare, uer. Sed pene.*

1 QVAERO, † quid ſi donatio cã mortis? Reſpond. mortis cauſa donatio eſt, cum quis habere ſe mauult, quàm eum cui donat, magiſq́ue eum cui donat, quàm hæredem ſuum. Sunt verba Iuriſconſulti in L. 1. ff. de donatio cauſa mortis.

2 Sed quæro, † nunquid in dubio donatio iudicari debeat inter viuos, an cauſa mortis? Vtilitas autem huius quæſtionis eſt maxima, nã ſi eſt donatio inter viuos, nõ poterit poſtea reuocari, ſecus aũt ſi ſit donatio cauſa mortis, vt eſt in iure notiſſimũ. Dic ergo, ꝙ ſi quidem in donatione non eſt facta mentio mortis, *a* quia. ſ. non eſt collata in tempus mortis, hoc caſu tenendũ eſt in dubio ꝙ ſit donatio inter viuos, *b* non aũt cã mortis. Ita tenet gl. in l. apud Celſum. §. Iulianus, in verbo, ſpopondiſſet. ff. de doli mali exceptio. & eſt communis opin. vt dicit Iaſ. in l. quæ dotis, nu. 25. ff. ſol. ma. Hæc enim qualitas, ꝙ ſit cauſa mortis, in dubio præſumi non debet, ideo qui illam allegat, debet eam probare; aliàs ſtandum eſt in regula, ꝙ quicunque donat, cenſetur velle domi-

dominium in donatarium transferre, & conſequenter inter viuos, & irreuocabiliter donare.

3 Et hæc† quidem cōcluſio de plano procedit, quando donatio ſit ab homine ſano, vel non nimis grauiter infirmo. Sed quid ſi facta ſit ab infirmo, præſertim exiſtente in articulo mortis, & quem veriſimile ſit de morte ipſa cogitaſſet, licet forte in ipſa donatione nulla mentio mortis facta fuerit? Reſp. Ant. de But. in c. 2. de conſuet. tenuit, ꝙ cenſeri debet donatio cauſa mortis. Sed in hoc Anto. de Bu. communiter re-
* probatur, vt dicit Gul. de Benedic. in repe. cap. Raynutius. in verbo, Teſtamentum, el quarto, num. 11. & ideo tenendum eſt, ꝙ imo etiam hoc caſu iudicari debeat donatio inter viuos, non autem cauſa mortis, & ita tenent communiter Doctores, vt ait Ripa de peſte, in priuileg. contractuum, poſt num. 175. Hanc etiam opi. dicit eſſe cōmunem Ripa li. 3. reſpon. ca. 9. poſt nu. 7. & eodem lib. c. 11. nu. 7. Nam, vt dicit tex. in l. Seia. §. fi. ff. de donatio. cauſa mortis, talis videtur potius moriens, quàm mortis cauſa donare. Quam opi. ego etiam ſequor, dū modo talis donatio ſit facta in forma contractus, ſed ſi eſſet facta in teſtamento, vel codicillis, ab infirmo, præcipue exiſtente in mortis articulo, crederem tutius eſſe adhærere opinio. Ant. de But.

4 Cæterū† ſi in donatione ſit facta mentio mortis, tunc proculdubio tenendum eſt, ꝙ ſit donatio cauſa mortis, non autem inter viuos, & hæc concluſio communiter tene-
* tur, vt ait Dec. in l. fi. num. 20. C. de pact. illam etiam dicit eſſe communem Pariſ. conſil. 16. nu. 4. li. 2. Non enim debemus in dubio à vi, & proprietate verborum aliquo modo recedere. Intellige tamen, ꝙ nō ſuf-
c ficit, ꝙ ſimpliciter ſit facta mētio mortis, c ſed duo copulatiue requiruntur, ſ. ꝙ in donatione ſit facta mentio mortis, & quod ſit collata in tp̄s mortis, ita cōcludunt Doctores omnes, vt dicit Sigiſmundus conſi. feu. 5. poſt num. 4. q. Quod nota perpetuo.

5 Sed pone, † ꝙ aliq̄s dicat ſe donare cauſa mortis, & in donatione ipſa promittat illā
d nō reuocare. d Quæro an dicatur donatio inter viuos, an aūt cauſa mortis? Reſpond. ꝙ ex illa promiſſione de nō reuocādo, debet cenſeri donatio inter viuos, nō autem cauſa mortis. Tex. eſt expreſſus in l. vbi ita donatur. ff. de dona. cauſa mortis. Et eſt cō-
* munis opinio, vt ait Didac. in Rubr. de teſtamen. in ſecunda parte, poſt num. 11. Et dicit Natta conſ. 104. num. 6. & ſeq. quòd in hoc neminem reperit contradicentem. Hæc enim qualitas, ſcilicet, quòd ſit irreuocabilis, adeo repugnat ipſi donationi cā mortis, vt ſit illi incompatibilis, & ideo neceſſe eſt hoc caſu interpretari illud verbū, cauſa mortis, poſitum in donatione, vt dicamus donantem potius motum fuiſſe ad donandum propter cauſam mortis, quàm voluiſſe mortis cauſa donare vt dicit Iuriſconſultus in d. l. vbi ita donatur.

ADDITIONES.

a Mentio mortis.) Et tunc præſumitur donatio cauſa mortis, aliàs ſecus, vt no. Hippoll. Rimin. in pri. de dona. Inſti. ex illo tex. nu. 315. vbi retulit idem adnotaſſe gl. Bar. Ang. Cuma. Imo. ac ceteros doct. in l. Seia. §. fin. ff. eod. Et hanc dicit eſſe communem
* poſt Iaſ. in l. quæ dotis. nu. 16. ff. ſol. mat. & alios quamplures recēſens concordantes, qui deinde ad iſtam cōem annectit. 10. limitationes atque diſcutit illas ideo vi. ibi. per eund. plene. Adde etiam per Duen. reg. 218. Craue. conſ. 214. nu 10. Rolan. conſ. l. 8. Fallit ſi præceſſiſſent merita, per Tiraq. in l. ſi vnquam. C. de reu. don. fol. 152. Item fallit quando iudicando cauſa mortis non valeret don. per Crau. conſ. 277. col. fi.

b Inter viuos.) Adde quòd iſta concluſio, recipit aliquas limitationes, quarum ſex vide per Hippol. Rimin. in prin. Inſti. eo. ti. num. 368. vſque ad num. 375. & adde ꝙ dicit Alex. in conſ. 78. vol. 4. quod dicitur donatio inter viuos, licet fiat mentio mortis per modum demonſtrationis, vel ſi ſit pactum de nō petendo, ſi ſit facta pro ſe & hæredib. Item donatio, quando dicatur inter viuos & quando cauſa mortis. vid. per Roland. conſi. 61. vol. 2. ac per Dec. in conſ. 460. Et quando dicatur, inter viuos mentione mortis haud attenta, vide per Riminal. conſ. 426.

c Mētio mortis.) Adde hic, quod in dubio debet interpraetari prout melius valere poteſt, vt per Crau. in conſ. 52. nu. 4. & limitationes quam plures dixi in reg. contra.

d Non reuocare.) Amplia ac limita, vt per Duen. reg. 217. verū ſi ſit facta cum pacto quòd non retrahatur, nec reuocata intelligatur, niſi donatario præmoriente: An tale pactum faciat ipſam transiere in donationem inter viuos, vide per Caſtren.

ſtren. conſilio 83.in 2. Quid de donatione facta ab exiſtente in articulo mortis? quòd valeat in vim donationis cauſa mortis, licèt non fiat mentio de morte, vi. per Socin. conſ.130.num.7. Quid ſi fiat ab infirmo, quòd ſic, vid. per Caſtren.conſ.384. Sed contra per Crau. conſ.277.col.fi.

Quęſt. V.

SVMMARIVM.

1 *Donatio cauſa mortis, an magis comparanda ſit contractibus, quàm vltimis voluntatibus.*

2 *Et an quantum ad confirmationem, ver. Scias tamen.*

3 *Quid ſi donatio cauſa mortis facta ſit in teſtamento, ver. Sed pone.*

1 QVAERO, † nunquid ſi donatio cauſa mortis magis cóparanda ſit contractui, quã vltimæ voluntatis? a Vtilitas autem huius quęſtionis eſt euidens, nam ex hoc ſcire poteris, an donatio cauſa mortis debeat regulari ſecundũ leges, & ſtatuta loquentia de vltimis voluntatibus, an autem ſecundum loquentia de contractibus. In hoc autem articulo, magna fuit aliquando inter Doctores controuerſia. Quidam enim ſimpliciter dixerunt, quòd donatio cauſa mortis magis accedit contractui, quàm vltimæ voluntati, & hanc di- * xit eſſe communem opinio. Boerius conſ. 34.num.12. Alii vero ſimpliciter dixerũt, quòd eſt magis vltima voluntas, quàm có- * tractus, & hanc dicit videri magis commu- * nem Marſil.ſingu.136.longa. Tu dic, quòd donatio cauſa mortis quoad modum, & b ordinationem, b ſcilicet dum in eſſe deducitur, æquiparatur contractui, ſed poſtquã eſt in eſſe deducta, quoad effectum, & efficaciam, cenſetur vltima voluntas; & ita intelligenda eſt glo.ordinaria, quæ ad hoc propoſitum ſemper allegatur in l. ſecunda, in princip. in verbo, Legatum. ff. de dote prælegat. quam dicit eſſe communiter approbatam Socin. conſ. 130. num.9. lib.1. quod eſt duplicatum conſ.235. lib.ſecundo. Iaſ. in l. cum antiquitas, num.2. C. de teſtam. Hanc, etiam opinio. dicit eſſe communem, * Iaſon. in l. ſecunda, num.1.ff. de lega.primo, & in l. Senium.num.8.in fi.C.qui teſtamen. facere poſſunt. Ripa in d.l.2. num. 15. Alciat in l. ſecunda, in princip. numero 10.ff.de verbo.obligat. Et ideo ſi ſtatutum diſponat, quòd in contractibus conficiendis debeat interuenire duo notarii, ita ſeruandum erit in donationibus cauſa mortis; ſi vero aliud ſtatutum diſponat, quòd vltimæ voluntates habeant executionem paratam, pariter donatio cauſa mortis habebit paratam executionem. Quia illud ſtatutum diſponit circa cótractus, prout ſunt in fieri, merito comprehendit donationẽ cauſa mortis. Hoc autem diſponit de vltimis voluntatibus iam in eſſe deductis, ideo locum habet etiam in donatione cã mortis. Econuerſo autem, ſi ſtatutum diſponeret, quòd in vltimis voluntatibus conficiẽdis deberent interuenire duo notarii, non cóprehẽderet donationẽ cauſa mortis, &c.

2 Scias tamen † quod licet donatio cã mortis, quoad effectum, & efficaciam ęquiparetur vltimis voluntatibus, vt ſupra dictum eſt, non tamen illis ęquiparatur quoad confirmationem. Nam vltimæ voluntates non cóſirmantur niſi adita hæreditate. Donatio autem cauſa mortis confirmãtur ſola morte donantis, etiam eius hæreditate nõ adita, ita colligitur ex glo. in l. poſt legatũ. §. qui mortis, in verbo; Legatario. ff. de his quib. vt indig. & eſt communis opi. vt dicit Alc. in l. illud. poſt nu.4. ver. Tamen donatio. C. de collatio. Piccus in rep.l.in quartã, colum.21. quem refert Didacus in Rubri. de teſtamen. in 3. parte, num.22. Ripa in d.l.2.num.18.ff. de leg.1. Rubeus conſi.11. num.6. Statim enim ſecuta morte donantis, donatio ipſa, quæ in tẽpus mortis erat collata, ſuam recipit perfectionem, non expectata hæredis aditione; ſecus autẽ in teſtamento, quòd non recipit perfectionem, niſi hæres adeat hæreditatem, neq; legata; quę pariter de manu hæredis ſunt accipiẽda.

3 Sed pone, † quòd aliquis fecerit donatio- c nem cauſa mortis in teſtamento, c nunquid cenſebitur tanquam legatum, vel tanquam donatio cauſa mortis? Reſpon. ſi eſt facta præſenti, cenſetur donatio cauſa mortis, ſed ſi eſt facta abſenti, valet in vim fidei cómiſſi, ita dicit Bar. ĩ l.1. circa fi. ff. de do. * cã mortis, cuius opi. cóiter tenetur, vt dicit Imo. in ea.l.1.nu.1. quem refert Dec. conſi. 196.nu.2.in fi. Ber. cóſ.168.nu.6.li.3.in 2. parte, Pariſ. conſ.88.nu.98.li.3. qui dicit, ꝙ ita

ita

ita tenent communiter ſcribentes, quem refert,& ſequitur Socin.Iun.conſil.67. numero 17.lib.3. Hanc tamen concluſionem intellige, vt procedat, modo talis donatio facta ſit ab eo, qui haberet facultatem teſtandi,aliàs enim non valeret, neque vt donatio,quia facta abſenti,neq; vt fideicommiſſum, quia qui non poteſt teſtari, non poteſt facere fideicommiſſum, & ita loquuntur Bartol.& Doct.in locis præallegatis,& dixi infra quæſt.proxi.verſic.Sed quæro, & hanc concluſionem nota pro declaratione ad concluſionem quam poſui infra quæſt.12.quòd ſcilicet donatio facta abſenti non valet, &c.

ADDITIONES.

a Quàm vltimæ voluntati.) Item an æquiparetur potius vltimæ voluntati,quàm contractui,vi.per Bal.conſ.108. in 3. Tiraq.de legib.connub.fol.144. & ſeq.

b Ordinationem.) Item ꝙ donatio cauſa mortis quo ad ordinationem æquiparetur contractui,vide per Hyppol.Rimi.in prin. de donat.Inſti. num.572.& 598. cum omnibus aliis ſeq. quia fuſius cæteris quæſtionem diſcutit: tametſi author noſter illum nunquam alleget.

c In teſtamento.) Et hic ſcias ꝙ donatio facta in teſtamento multum differt ab ea, quæ haud facta eſt in teſtamento, vide per Dec.in conſ.245. num.4. Item ſcias,ꝙ donationem cauſa mortis facere haud prohibetur. vide per Tiraqu. I de legib. connub.fol.145.

Quæſt. VI.

SVMMARIVM.

1 *Filiusfamilias an poſſit donare.*
2 *Et an inter viuos, verſ. Aut quæris.*
3 *An cauſa mortis, verſ. Aut vero.*
4 *An cum patris conſenſu, verſ. Si autem.*
5 *An talis conſenſus interuenire debeat reſpectu ſui præiudicij, an autem ad integrandam perſonam filij, verſ.Habes ergo.*
6 *An debeat expreſſe interponi, verſicu. Succeſſiuè.*
7 *An filiusfam. poſſit donare cauſa mortis ipſimet patri ſuo, verſ. Quæro etiam.*
8 *An clauſula codicillaris ſuſtineat donationem cauſa mortis, factam per filijfamil. in teſtamento. verſ.Sed quæro.*
9 *Quid ſi expreſſe non dixerit,quod volebat valere in vim donationis cauſa mortis, verſ. Et hæc quidem.*

NVNC videndum eſt, quæ perſonæ donare poſſint, vel non; 1 & in primis quæro,†an filiusfamilias poſſit donare? Reſpon. ꝙ non, etiamſi habeat peculium,tex.eſt in l.filiusfam.ff.de donatio.Sed quia hæc materia eſt aliquantulum intricata, & Doctores in ea multum varie loquuntur,ideo diſtinguendum eſt hoc modo.

2 Aut quæris, † vtrum filiusfamilias poſſit donare inter viuos,& tunc vtique procedit concluſio ſuperius facta; ſcilicet, quòd regulariter non poteſt donare. & ratio eſt, quia cum pater habeat in bonis filii vſumfructum,non debet poſſe filius,in præiudicium paterni vſusfructus, de bonis ipſis diſponere;& ex hac ratione infertur, ꝙ ſi filius haberet aliqua bona, in quibus patri non quæreretur vſusfructus,poſſet illa donare inter viuos, etiam ſine cōſenſu patris, & in hoc Doctores communiter conueniunt,vt dicit Crau.conſ.84.num.9.& conſil.92.poſt nu.1.ver.Sed poſito,vbi dicit,ꝙ in hoc nemo eſt,qui dubitet.

3 Aut vero † quæris, vtrum poſſit donare cauſa mortis, & tunc rurſus eſt diſtinguendum. Aut enim quæritur,an poſſit donare cauſa mortis ſine conſenſu patris, & eſt expeditum apud omnes, ꝙ non poteſt donare,neque etiam bona aduentitia,& quæ ad ipſum ſpectant pleno iure;& hanc opin.dicit eſſe communem Abb.conſ.40. in fi.lib. 2.Rubeus conſ.46.nu.2.& ſeq.Et dicit Soc. conſ.112.nu.1.lib.1. ꝙ eſt duplicatum, in conſ.182.lib.2.ꝙ hanc opin.arbitratur indubitanter eſſe de mente Doct. communiter, prout re vera eſt magis cōmunis, quicquid dixerit Crot. in repe.l.frater à fratre, poſt num.32.verſ.Sexto quæritur.ff.de condic.indeb.quem refert Didac.in rubr.de teſtamen.in 3.parte, num.8. & licet Bart. in Auth.vt liceat matri,& auiæ,num.7.tenere videatur,quòd imò poſſit filiusf. huiuſmodi bona donare cauſa mortis,etiam ſine patris conſenſu,non tamen propter hoc eſſet à prima opi.recedendum,quæ(vt dixi)proculdubio eſt magis communis. Tanto magis, cum non parua ſit controuerſia inter Doctores, an illa lectura ſuper Authenticis ſit

ſit Bartoli, vt dixi infra li.7. Bene verũ eſt quòd Doct.multum laborant in inuenienda ratione, cur potius ſit ei permiſſum huiuſmodi bona donare inter viuos, q̃ cauſa mortis, ſed hæ diſputationes in practica parum, vel nihil proſunt.

4 Si autem† quæritur, vtrum poſſit donare cauſa mortis cum patris conſenſu dicendum eſt, quod ſic, & eſt de hoc tex.in d.l.filiusfam. & hanc conclusionem tenent omnes, vt dicit Iaſ.in l.Senium, nu.8. C.qui teſtam.fac.poſ. Crot.in repe.l.frater à fratre, nu.74. Quę autem ſit ratio, cur filiusfa.nõ poſſit etiam cum patris cõſenſu teſtari, vt dixi ſupra lib.3.§.Teſtamentum, q.18.poſſit tamen donare cauſa mortis, non ſatis bene Doctores ſe explicant. Communiter tamen dicitur, ꝙ teſtamentum, cum ſit vltima voluntas, non poteſt ex alieno arbitrio pendere, & hanc dicit eſſe communem rõnem. Iaſ.in d.l. Senium, nu.9. vbi multa in hoc propoſito congerit.

5 Habes ergo, † ꝙ in donatione cauſa mortis, quæ fit per filiumfamil. requiritur patris conſenſus. Sed quæro an huiuſmodi cõſenſus requiratur ratione præiudicii, quòd ipſi patri fit reſpectu ſui vſusfructus in donatione, quam filius facit alteri, an autem etiam requiratur ad integrandam perſonam ipſius filii? Hęc eſt ardua quæſtio, & in qua Doctores inter ſe multum diſcordant. Aliqui enim tenuerunt, quòd non requiratur ad integrandam perſonam filii, ſed ſolummodo fauore patris, & ſic pro intereſſe ſui præiudicii, & hanc opin.dixit eſſe communem Ioan.Maria Rimin.in d.l.Senium, prout illum refert Rubeus conſ.127.num. 1. Et dicit Alex. in d.l.1.§. fuit quæſitum, poſt nu.8. Quod Bart.& Doctores communiter reprehendunt gl.in l.1.§. neceſſitate, C.de bon.quæ libe. tenentem, quòd requiratur ad integrandam perſonam filii. Idem dicit Ripa, in d.§.fuit quæſitum, numero 3. Contrariam autem ſententiam, ſcilicet, quòd requiratur patris conſenſu, non modo reſpectu eius præiudicii, ſed etiam ad integrandam perſonam filii, & ſic ad ſolemnizandum actum, plerique alii tenuerunt, & hanc dicit eſſe communem Socyn. in dicto conſi.112. poſt numerum 8.verſi. Hoc etiam voluit, & in dicta l. prima, §. fuit quæſitum, ff.ad Trebellia. quem refert Didacus in dicta Rubrica, in tertia parte, numero ſexto, in fine, Rubeus conſilio 46. numero 5. & conſil.127.numero 8. & hæc opin.tanquam verior, & magis communis tenenda eſt. Nam ſi patris conſenſus requireretur, ſolummodo reſpectu eius præiudicii, ſequeretur, quòd poſſet filius donare cauſa mortis aduentitia ſibi pleno iure quæſita, ſiue eius conſenſu, quod tamen eſt falſum, vt dixi ſupra verſicu. Aut vero quæris, vel ſaltem quòd poſſet illa donare ipſi patri cum eius conſenſu, cuius contrarium magis communiter tenetur, vt dixi infra ver. Quæro etiam, & tamen hoc caſu nullum prorſus præiudicium patris conſiderari poteſt, imò potius euidens vtilitas, vt patet ad ſenſum.

6 Succeſſiue† quæro, an huiuſmodi cõſenſus patris, qui in donatione cauſa mortis, ꝑ filium facienda requiritur, debeat expreſſe interponi, an autẽ ſufficiat, ꝙ pater ipſi donationi ſimpliciter, aut tacite conſentiat? Reſpon. ꝙ requiritur expreſſus conſenſus patris, ita dicit glo.in l.qui in poteſtate, in prin verbo. Nihilo magis, ff.de teſta.& in hoc nullus contradicit, vt ait Soc.in d.coſ. 112.nu.7.in fi.quem refert Tyraq.de legib. connubia. in gl.8.num.9.& ex hoc etiam confirmatur concluſio ſuperius facta, ꝙ ſcilicet talis cõſenſus requiratur ad ſolemnitatem actus, nõ autem reſpectu præiudicii, quia vbicunque agitur de præiudicio alicuius, tunc ſola præſentia, aut ſcientia, & taciturnitas, inducit conſenſum ſufficientem ad conualidandum actum, vt dixi infra lib.7.§.conſenſus.

7 Quæro etiam† nũquid filiusfami. poſſit donare cauſa mortis ipſi patri, cuius cõſenſus (vt ſupra dictum eſt) in ipſa donatione requiritur? Rñ.in hoc quoque articulo magna eſt controuerſia inter Doctores, ad eo, vt cum aliquando in facto fuiſſet hæſitatũ, quæ opi.eſſe magis communis, opus fuerit maxima librorum reuolutione. In primis autẽ multi tenuerunt, quòd poſſit pater cõſenſum ſuum interponere filio ſibi donanti cauſa mortis, & hanc opinio. dicit eſſet communem Ale.in d.l.1.§. fuit quæſitum, ff.ad Trebellia. prout illum refert Guliel. de Benedic.in repe.c. Raynutius. in verbo. Matrem inſuper claram, num.46. Ego tamen non reperio Alex. ibi, maxime, nu.8. vbi tractat hunc articulum, atteſtari de cõmuni opinio. niſi forte Gulielmus ſenſit de verbis Alexand. quæ ego ſuperius retuli in verſic. Habes ergo. Idem dicit Bertran. con

filio 156.num.10. lib.1. in ſecunda parte, & conſ.162.poſt nu.1.lib.1.in 2.par. Iaſon in d.§.fuit quæſitum,nu.3. qui dicit,ꝙ ita
* magis communiter tenetur. Ripa in d. §. fuit quæſitum, num.2. Contrariam autem ſententiam, ſcilicet, ꝙ imò pater non poſſit interponere conſenſum ſuũ filio ſibi donanti cauſa mortis,tenuit gl.in l.1.in prin. in verbo. Rem acquirit, ff.de aucto.tut. & dicit Soc.in d.§.fuit quæſitum,colum.4.ver ſic.Poſtremo,ꝙ ita tenent cõmuniter Doc. Hanc etiam opinio. dicit eſſe communem Bal.conſ.62.num.3.lib.4.quem refert Soc. in d.conſ.112. poſt num.4. Vnde in tanto, & Dec.in d.l.Senium.uum.56. C.qui teſtamen.facere poſſ. & conſ.245.num.6. circa finem,& conſ.612.circa fin.& Tiraquel.de legib.connub.in glo.num.115. Imo.in d.§. fuit quæſitum.col.fi. ver.extra gl.adde,qui dicit,quò illa gl.ordinaria in d.l.1.communiter approbatur, quem refert Soc. conſil. 23.num.15.lib.4. & Dida.in d.Rubr.de teſtam.in 3.par.num.7. Corn.conſ.294.circa
* prin.lib.1, quem refert Io.Dilect.de arte teſtandi.titu.1.caut.2.num.4. & Dec.conſil. 279.num.5. Et dicit Pariſ.conſil.97. num. 21.lib.3.quòd iſta opin.reputatur communis.& ſic,vt vides,ex prædictis non eſt dubitandum,qui opinio glo. ſit magis communis,& etiam verior; maxime præſuppoſito pro conſtanti, ꝙ conſenſus patris in donatione filii interuenire debeat, non tantum ratione præiudicii,ſed etiam ad ſolemnitatem actus,& ſic ad integrandam perſonam filii,vt dixi ſupra ver.Habes ergo. Videtur ergo potius pſtatio authoritatis,quàm ſimplex conſenſus; quam quidem authoritatē nemo poteſt in ſui commodum impartiri, vt in ſimili dixi ſupra lib.1.Et ab hac opin. non recedas in iudicando, & ſi patres volent à filiis ſuis ſibi fieri facere huiuſmodi donationes, poterunt adhibere authoritatem iudicis,& ſufficiet, ſecundum ferè omnes in locis ſuperius allegatis.

8 Sed quæro, †Tu ſcis,ꝙ filiusfamil. non poteſt teſtari,vt dixi ſupra li.3. §.teſtamentum, quæſt. 18. Pone quòd in teſtamento aliquid relinquat alteri interueniente conſenſu patris,& ꝙ in ipſo teſtamento appoſita ſit clauſula codicillaris, ꝙ ſi non valet iure teſtamenti valeat iure codicillorum, vel donationis cauſa mortis, &c. nunquid tale relictum ſuſtinebitur in vim donationis cauſa mortis? Reſpon.aut tale relictum eſt factum abſenti non interueniente nuncio,vel epiſtola,neque aliquo recipiente nomine ipſius abſentis, & tunc proculdubio non poteſt valere in vim donationis cauſa mortis,cum ad validitatem donationis requiratur ſtipulatio,vel pactum, vt dixi infra q. 12. & q. 14.& in hoc videntur con-
* cordare omnes Doct.vt dicit Soc.in d.conſil.112.num.5.lib.1.Aut vero ille cui relinquitur eſt præſens, & tunc bene valet in vim donationis cauſa mortis, & in hoc pariter videntur concordare Doctores,vt dicit Soc.in loco pręallegato,ver.Aliquando, & ſecundo.& hoc etiam ſi expreſſe non acceptet, nam talis præſentia donatarii cum taciturnitate,inducit eius cõſenſum,& conſequenter valet donatio, vt dixi in d.q.14. verſ. Sed pone.

9 Et hęc quidē ſine difficultate procedũt, qñ expreſſe filius dixit,ꝙ volebat etiam valere in vim donationis cauſa mortis; ſed quid ſi ſolummodo dixit, ꝙ volebat valere in vim codicillorum,vel cuiuſcunq; vltimę voluntatis? Reſpond.ꝙ adhuc ſuſtinebitur in vim donationis cauſa mortis, & hæc eſt communis concluſio,vt dicit Soc.in conſil. 125.ante nu. 1.lib.3.Latè enim ſunt verba interpretanda,vt actus ſuſtineatur.

Quæſt. VII.

SVMMARIVM.

Vſurarius manifeſtus, an poſſit donare cauſa mortis.

QVÆRO, tu ſcis, quòd vſurarius manifeſtus non poteſt teſtari, niſi præſtita cautione iuxta formam c.quamquam,de vſu.in 6.vt dixi ſupra lib.3. §.teſtamentum. q.26. Nunquid poterit donare cauſa mortis? Rñ. variæ ſunt in hoc articulo opin.doctorum. Nam Bal.in l.executorē,nu.11.C.de execu. rei iud. videtur tenere, ꝙ ſic (licet dicat ſe temulentius id aſſerere)& ſupponat ſe iudicio Sanctę Eccleſiæ,& affirmat,ꝙ multi valentes doctores venerabilis collegii Mediolanenſis pro hac parte cõſulerunt,quam dicit ſibi videri magis communem Ripa in l. 2.nu.7.ff.de leg.1.quē refert Dida.in rubr. de teſtamen.in 3.par.num.11. Contrariam tamen ſententiam, ſ. quòd imò vſurarius manifeſtus non poſſit donare cauſa mortis

tis, multi tenuerunt. Et dicit Alexan. in d. l. diſcretis, num. 2. C. qui teſta in. face. poſ. ꝙ * hæc opi. videtur eſſe magis communis, quẽ refert Curt. Iun. in l. eius, qui in prouincia, numero quarto, in fi. ff. ſi cer. pet. refert ẽt, & ſequitur Ioan. Dilect. de arte teſtandi libro 1. cau. 7. nu. 4. Et hanc ego etiã ſequor * tanquam tutiorem, & magis communem, alıter enim de facile eludi poſſet diſpoſitio dicti cap. quanquam. Quæ opi. multo magis ꝓcederet, vbi huiuſmodi donatio cauſa mortis eſſet facta in teſtamento, vel eſſet de omnib. bonis, vel eorum maiori parte, prout etiam fatentur illi, qui tenent contrariam partem, tunc enim proculdubio appareret illam eſſe factam in fraudem, & ab hac opi. quæ fauorabilior eſt animę non recedas in iudicando.

Quæſt. VIII.

SVMMARIVM

1 *Pater an poßit donare filio in poteſtate.*

2 *Et an in remunerationem meritorum, verſ. Hæc tamen.*

3 *An requiratur, quod merita æquiualeant donationi, ver. Scias etiam.*

4 *Quid ſi non æquiualeant in totum, ſed excedant dimidium eius, quod donatur, ver Sed pone.*

5 *An valeat donatio facta per patrem filio in præmium emancipationis, ver. Secundo infertur.*

6 *An ex cauſa ſtudij, verſicu. Tertio infertur.*

7 *An donatio facta à patre filio, morte confirmetur, ver. Scias etiam*

8 *An confirmetur iuramento, verſicu. Sed quæro.*

1 QVAERO, †nunquid pater poſſit donare filiofa. in eius poteſtate exiſtenti? Reſpõ. ꝙ regulariter donatio inter patrem, & filium nihil valet, tex. eſt in l. donationes quas parentes. C. de dona. inter virum, & vxorem. & hæc opin. * communiter per Doctores approbatur, vt dicit Alber. in l. ſi pater, circa princip. C. de inoffi. teſtamẽ. Illam etiam dicit eſſe communem Pariſ. conſilio 16. num. 19. libro ſecundo. Cum enim regulariter quicquid acquirit filius acquirat patri, impoſſibile eſt iuris impoſſibilitate, quòd pater aliquid donare poſſit filio, ita vt dominium in illum trãſferatur, cum neque momento apud ipſum remanere poſſit, ſed omnino ſit in ipſum patrẽ donantem illico reuerſurum.

2 Hæc tamen †concluſio intelligenda eſt, vt procedat in ſimplici donatione, ſcilicet, quæ nullam cauſam habet annexam, niſi puram, & meram liberalitatem; cæterum, ſi donatio innitatur alicui cauſæ, facile ſuſtinetur. Hinc infertur, quòd ſi filius in patrem aliqua beneficia cõtulerit, poterit pater illi donare in remunerationem huiuſmodi meritorum, & donatio ipſa valebit. Ita tenet gl. in l. ſi donatio, in glo. 1. C. de * collatio. cuius opi. comuniter approbatur: vt ait Dec. in ea. l. ſi donatione, numero 10. Rimin. conſilio 240. numero 3. Talis enim donatio, quæ fit in remunerationẽ meritorum, non eſt propr e donatio, vt dixi ſupra quæſtio. 3. Sed aduerte, quia in hoc non ſtatur aſſertioni patris atteſtantis de meritis, etiam ſi illa exprimeret in ſpecie, ſed merita ipſa probanda ſunt per filium, ita com* muniter tenetur, vt dicit Iaſ. in repetitio. l. frater à fratre, poſt numerum 44. verſicu. Secundo limita. ff. de condictio. indebi. Corn. conſ. 189. colum. fi. in littera D, libro 4. Hanc etiam concluſionem dicit eſſe communem Rim. conſ. 44. circa fi. lib. 5. Vbicunq; enim donatio fit inter perſonas ꝓhibitas, ſemper eſt neceſſaria probatio meritorum, vt dixi in allegata quæſt. 3. verſic. Sed hic occurrit.

3 Scias etiam† quod non ſufficiat ſubeſſe aliqua merita, ſed requiritur, ꝙ ipſa merita æquiualeant donationi, aliàs autem donatio ipſa non valebit, niſi quatenus capiunt merita, pro reſiduo vero cenſebitur donatio. Sed nunquid.

4 Sed pone, † ꝙ merita non æquiualeãt, in totum donationi, excedant tamen dimidiam eius, quod donatur, nunquid ſufficiet adhoc, vt merita dicantur ęquiualere donationi? Reſpond. Bal. in auctẽn. ex teſtamento, colum 2. verſicu. Sed contra hoc facit. C. de col. videtur tenere, ꝙ ſufficiat, quòd merita ſaltem nõ ſint intra dimidiã iuſtæ menſuræ, arg. l. 2. C. de reſcin. vend. ſed in contrarium eſt communis opi. vt atteſtatur Soc. conſilio 91. num. 9. lib. 1. ſcilicet, quòd hoc non ſufficiat, aliàs. n. fac. lẽ

eſſet

eſſet facere fraudem legi, ſi pater faceret
aliquam rem magni valoris ſibi per filium
donari, vt ipſe deinde poſſet illi duplum
donare, quod nullo modo eſt dicendum,
veritas igitur eſt, quòd in hoc, an, ſcilicet
merita æquiualeant donationi, vel ne, ſtan-
dum eſt arbitrio iudicis, vt dixi in d.quęſt.
3. Sed quæro.

5 Secũdo infertur, † quòd ſi pater aliquid
donet in filio in præmium emãcipationis,
talis donatio valet, vt traditur, in l.vt libe-
ris. C de collat.& ita communiter conclu-
ditur, teſte Soc.conſ.127. num.13.lib.3. Et
ſi dicas, ꝙ imò talis donatio dicitur dona-
tio ſimplex, non autem ob cauſam, quia in
emancipatione filius dicitur potius acqui-
rere, & ſic fieri melioris cõditionis; & ideo
improprie videtur dici huiuſmodi donatio
fieri in pręmium emancipationis. & quòd
* ſit donatio ſimplex atteſtatur communi-
ter teneri Alexan.conſil.21. poſt numerum
9. lib. 3. quam etiam opin. dicit eſſe com-
munem Riminal. conſil. 409. num. 8. Re-
ſpond. quòd ſatis poteſt dici talis donatio
fieri præexiſtente cauſa emancipationis, vt
ſcilicet filius emancipationi conſentiat,
nam filius non poteſt a patre inuitus eman
cipari. §.generaliter. in auth. quibus mod.
natu.eff. ſui. cum ſimil.

6 Tertio infertur, † ꝙ ſi pater, libros, *a* vel
a aliquid aliud filio donauerit ex cauſa ſtu-
dii, talis donatio facta præexiſtente dicta
cauſa, ſuſtinetur, nec poteſt à patre reuoca
ri, ita tenet Ang. in l.1. in vltimis verbis. ff.
* ſolu.matr.& eſt communis opin. vt ait Iaſ.
in ea.l.1.nume.52. & ſubdens, quòd ab ea
non eſſet recedendum. Hæc tamen deciſio
nõ tranſit ſine difficultate, multi enim Do-
ctores, & magnę authoritatis, tenuerũt cõ-
trarium, ſcilicet, ꝙ imò talis donatio non
valeat, & hanc dicit videri magis commu-
nem Ripa in d.l.1. num.140. Dicit etiam
Alex. in l. in quartam, nume. 21. in fi. ff. ad l.
Falc. quòd magis communis concluſio vi-
detur eſſe, quòd ſi filius eſt in poteſtate, &
non ſit Doctor, talis donatio non valeat.
Sed quidquid ſit, ego ſi caſus contingeret,
non recederem à prima opin. modò dona-
tio non eſſet immodica, neque aliàs vlla
ſuſpicio fraudis ſubeſſet. Eſt enim hæc cau
ſa ſtudiorum valde fauorabilis, vt ſcilicet
adoleſcentes erudiantur, quod reip. maxi-
me intereſt. An autem ſi pater tradiderit
filio libros ex cauſa ſtudii, cenſeatur eos il-
li donaſſe, & an filius illos habeat præci-
puos, an autem ſint cum fratribus confe-
rendi, dixi ſupra lib.3. §.Collatio.

7 Scias etiam, † quòd hæc concluſio, quæ
habet, quòd pater non poteſt filio donare
intelligenda eſt, vt procedat ab initio, ſtan-
te enim iuris impoſſibilitate, de qua ſupe-
rius dixi, non poteſt huiuſmodi donatio
aliquo modo in vim contractus ſimplici-
ter ſuſtineri, ſed ſi pater donationem ip-
ſam non reuocauerit, bene eius morte con
b firmatur, *b* & hæc eſt communis opin. vt
dicit Alber. in l. ſi pater. circa princip. C. de
inoffic. teſtam.

8 Sed quæro, † tu ſcis quanta ſit virtus iu-
ramenti, de quo late dixi infra lib.7. §.Iu-
ramentum. Pone, quòd pater in donatio-
ne, quam facit filio, apponat iuramentum,
nunquid ex virtute iuramenti donatio ip-
ſa confirmabitur, ita quòd ſtatim ab ini-
tio valida ſit? Reſpond. ſuper hoc articu-
lo aliquando fuit controuerſia inter docto
res: Nunc autem fere omnes tranſeunt cũ
hac ſententia, quòd confirmetur iuramen-
c to, *c* quam opin. in primis tenuit Bald. in l.
fin. num. 8. C. de vſucapio. pro donato, & di
* cit eſſe communem Alexan. conſil. 8. lib. 2.
prout illum refert Rui. conſ. 121. poſt nu.
1. lib. 1. licet in libro meo Alex. num. 3. &
vbi atteſtatur de communi, loquatur de
donatione inter virum, & vxorem. Corn.
conſil. 289. lib. 4. prout illum refert Epiſco
pus Loazes ſuis allegat. pro Marchione Ve
lez. fol. 84. poſt numerum 20. Socin. conſi-
lio 91. num. 8. lib. primo, & conſil. 107. nu-
mero 1. lib. 3. & conſilio 131. num. 3. lib. 4.
Iaſ. in lectura l. frater à fratre, colum. penul.
& fin. ff. de cond. indeb. & conſil. 184. co-
lum. fin. verſ. Præterea talis, lib. 2. & conſil.
118. num. 1. lib. 4. Dec. in l. ſi donatione, nu
me. 33. C. de collatio. & conſil. 216 num. 2.
& conſ. 239. num. 1. & conſil. 414. num. 22.
& conſil. 432. num. 5. & conſil. 631. poſt nu
merum 5. & conſil. 688. poſt num. 11. Ber-
trand. conſil. 39. num. 1. lib. 1. in 2. parte, &
conſil. 89. num. 2. cod. volum. & conſi. 144.
num. 1. eod. volum. & conſil. 173. nume. 3.
eod. volum. & conſil. 206. num. 7. in fi. eod.
volum. & conſil. 8. nume. 1. lib. 2. in 2. parte.
& conſ. 138. num. 4. eo. vol. & conſ. 97. poſt
num. 1. verſ. Præterea. lib. 3. in ſecunda par-
te, & conſil. 203. num. 5. eod. volum. & con
ſilio 208. num. 6. eodem volum. Ripa in l.
ſi vnquam, numero 35. C. de reuocan. do-
natio.

titio. l. ſi is, qui pro emptore, num. 15. ff. de vſucapio. vbi ſubtiliter examinat hunc articulum. Dida. in rubr. de teſta. in tertia parte, num. 5.

8 Quæro etiam, † nunquid huiuſmodi do
d natio confirmetur morte mariti, *d* etiam ſi excedat ſummam quingentorum ſolidorum, dato, quòd non ſit inſinuata? dixi infra quæſt. 15. verſ. Sed quæro.

ADDITIONES.

a Ducat puellam.) Et econuerſo de vxore quæ donauit futuro marito illius, & contemplatione matrimonii, attenta, & conſiderata iuuenili ætate, & perſonæ qualitate, vide & dic, vt per Crau. qui plene, & in terminis conſultus reſpondet. Ipſa erat annoſa, & maritus iuuenis, cui donauit in compenſationem ætatis tres partes, de quatuor omnium bonorum ſuorũ. Maritus autem allegat iuuentutem ſuam. Nam Iſto caſu Crauet. appellat donationem reciprocam & remuneratoriam.

b Morte mariti confirmatur.) Fallit ſi non fuiſſet facta traditio ſaltem per conſtitutum, vel aliud loco traditionis, per Dec. in conſilio 252. num. 7. & ibi per Apoſtil. vide per Crau. conſilio etiam 245. columna ſecunda. Et hoc in donatione: ſecus in promiſſione de donando. Caſtren. conſil. 138. Boerius deciſio 355. illud tamen de conſtituto reprobatur per Caſtren. in conſ. 194. ſuper iſto puncto, lib. 2. Item fallit, quando adeſſet ſtatutum prohibens talem donationem confirmari, an habebit locum in donatione præſumpta, vide per Tiraquel. plene in l. ſi vnquam. C. de reuocan. donat. fol. 176. vbi quòd ſic. Sed fol. mihi 179. vbi quòd non.

c Se recepiſſe dotem.) Item quòd cõfeſſio mariti facta vxori conſtante matrimonio de dote recepta nõ valeat, commune atque magis commune vide per Roland. in conſ. 93. vbi fallit, quando ſunt lapſa tempora ad opponendum exceptionem dotis non numeratæ. Item & in iuramẽto aſſertorio. Et de his communibus opinio. dixi in collec. mea commu. opin. in verbo, confeſſio. num. 37. cum multis ſequentibus.

d Confirmatur morte mariti.) Item quòd confeſſio dotis facta conſtante matrimonio, etiam animo donandi, niſi morte confirmetur, haud valeat, vide de communi, atque magis communi per Roland. dicto conſilio 93. atque per Ioan. Cephal. in conſil. 163. nume. 20. Item eadem collec. mea commun. opinio. in verbo, confeſſio, ſub numero 4.

Quæſtio X.

SVMMARIVM.

1 *Et quæ ſocer, uel maritus mittunt ſponſæ, an cenſeantur donata.*
2 *Et quid in his quæ ei donantur à conſanguineis, uel affinibus, uerſicu. Sed nunquid.*
3 *Quid de annullis, iocalibus, & ueſtibus, quas mariti faciunt vxoribus, uer. Succeſſiuè quæro.*

Vide [illegible] in [illegible] ... [handwritten marginal note]

CIRCA hanc materiam donationis inter virum, & vxorem, occurrit alia quæ-
1 ſtio quotidiana, † nunquid ſi maritus aut eius pater mittant aliquid ſponſæ, prout quotidie fieri debemus, præſumatur
a illud ipſi ſponſæ donatum? *a* Reſpon. Aut expreſſe dictum eſt, quòd donatur, & tunc vtrique cenſetur donatum. Aut ſimpliciter miſſum eſt nulla facta mentione donationis, & tunc in dubio cenſetur traditum cauſa ornamenti, non autem animo donandi, ita diſtinguit Angel. conſilio ſuo incipien. Nicoletus de Tartagnis. quod eſt, ſub num. 251. in conſiliis compilatis, & correctis, per Domi. Nicolaum Gambaturum auum meum maternum, de qua compilatione mentionem facit, & ipſum appellat præſtantiſſimum doctorem, Dominus Paulus de Montepico in repet. l. Titia. ff. de legatis ſecundo, poſt numerum 56. in conſiliis autem Angel. ſecundum impreſſionem quam ego habeo, illud conſilium eſt, ſub num. 339. Hæc autem diſtinctio Angel. eſt per Doctores approbata, vt dicit Cagnol. in l. contractus, num. 35. ff. de
* reg. iur. ita etiam tenere communiter Doctores atteſtatur Corn. conſil. 65. in litera A, lib. 3. & dicit Alexan. conſil. 115. num. 10. libro ſeptimo, quòd ita magis communiter concluditur.

2 Sed nunquid ea, † quæ donantur ſponſis à conſanguineis, vel affinibus, cenſeantur

donata contemplatione mariti, an autem contemplatione vxoris? Reſpond. Aut ſunt donata à cõſanguineis ex parte viri, & cenſentur donata cõtemplatione viri, aut ſunt donata à conſanguineis vxoris, & cenſentur donata contemplatione vxoris, ita diſtinguit Bar. in l. ſed ſi plures. §. in arrogato. nu. 4. ff. de vulg. & ita magis communiter tenetur, vt dicit Iaſ. in l. vt liberis, num. 17. C. de collat. Hanc etiam ſententiam dicit eſſe magis communiter receptam Cagn. in d. l. 1. contractus, num. 38.

3 Succeſſiue quæro, † quid de annulis, iocalibus, & veſtibus, quas maritus facit vxori, nunquid cenſeantur donatæ vxori, an autẽ illi conceſſæ ad vſum, & ornamentum tantum? Reſpond. Aut iſtæ veſtes, ſiue iocalia ſunt vilia, & ad quotidianum vſum, & cenſentur donata, & ſic fiunt propriæ vxoris. Aut vero ſunt precioſa, & non cenſentur donata, ſed conceſſa, ad vſum tãtum, ita tenet Bartol. in l. in his rebus, quæ eſt lex penultima, §. 1. num. 2. ff. ſol. matr. & eſt communis opin. vt dicit Corn. conſ. 81. in litera L, lib. 1. Bertran. conſil. 24. ante num. 8. lib. 1. in ſecunda parte, & conſil. 208. num. 2. lib. 2. in ſecunda parte. Socin. Iun. conſil. 134. num. 40. lib. primo, & quòd veſtes precioſę, & alia ornamenta feſtiua tradita vxori, vel ſponſæ per ſponſum, vel maritum, non cenſeantur donata, eſt communis ferè omnium ſententia, vt dicit Cor. conſ. 114. in litera G, lib. 4. Videmus enim, quòd mariti illas fieri faciũt potius honoris ſui cauſa, vt ſcilicet vxores ornatiores conſpiciantur, quàm in gratiam, ſiue beneficium ipſarum vxorum, & ab hac opinio. nullo modo eſſet in practica recedendum, & multo magis hoc tempore, quo infelices mariti obſequentes ambitioni vxorum, plus expendunt in earum ornamentis, quàm recipiãt pro earum dote. Mortuo igitur marito, ſi inter vxorem, & inter hæredes mariti ſit

b controuerſia de veſtibus, *b* dic, quòd aut conſtat, quòd maritus eas voluit concedere ad vſum vxoris, tantum, & ſunt hæredum viri. Aut conſtat, quòd voluit donare. & ſunt vxoris, quia talis donatio fuit ipſius mariti morte confirmata. Aut vero ſumus in dubio, & tunc veſtes neceſſariæ ad vſum remanent mulieri, aliæ vero remanent hæredibus viri, & hæc eſt communis concluſio, vt dicit Alexan. in l. ſi is qui quadrigenta. §. dos legata. nume. ſecundo, ff. ad l. Falcidiam, à qua conſulendo, aut iudicando recedi non ſoleo.

ADDITIONES.

a Sponſæ donatum.) Et quòd donatio facta à ſponſo ſponſæ valeat, vide per Nat. 7. conſil. 317. numero 2. verum an habeat vere dotis priuilegia. vide per Maſuer. in additio. ad practic. Papien. titu. vxor vſufructuaria ad gloſ. dedit & tradidit. Addit. fin. qui loquitur de donatione, quæ fit à marito ſene, vel ignobili. dotis conſtitutio facta à marito, quàm non habere iure dotis priuilegia vide per eum: de aliis etiam donationibus.

b De veſtibus.) Item quòd veſtes donatæ per maritum vxori conſtante matrimonio ſoluto matrimonio per mortem, ſi erant quotidianæ efficiantur propriæ vxoris, ſecus ſi eſſent feſtiuæ & iocalia precioſa, cõmune per Rolan. in conſil. 10. poſt nume. 12. Natt. conſil. 147. poſt num. 8. & 10. vbi & cui incumbat onus probandi veſtes feſtiuas eſſe. & de illa communi dixi in collecta mea commu. opinio. plenius in verbo veſtis, ibid. vide.

Quæſt. XI.

SVMMARIVM.

1 *Donatio propter nuptias, an hodie ſit in vſu.*

2 *Et an cenſeatur ipſo iure conſtituta, an autem agendum ſit, vt conſtituatur, verſic. Sed quæro.*

POSTQVAM hoc loco de donationibus inter virum, & vxorem tractari cœptum eſt, non impertinens erit aliquid de donationibus propter nuptias breuiter attingere.

Scias ergo, quòd de iure communi, dos data donationem propter nuptias meretur, & ſic maritus cogitur dare tantum vxori ex cauſa donationis propter nuptias, quantum ipſe ex cauſa dotis ab vxore recepit, & hoc ex diſpoſitione Authen. dos data. C. de

1 donat. propter nupt. Diſpoſitio † tamen illius authen. ſcilicet, quòd fiat contra dos, ſiue donatio propter nuptias vxori, hodie non eſt in vſu, vt atteſtatur gl. in auth. æqualitas

litas.in gloſ.fin.C.de pact.conuentis,quàm
refert Pariſ.conſil.95.num.35.lib.2. & Ca-
nar.de inſinuatio.in 2.par.in 6.q. Bal.in d.
auth.dos data,nu.2.in fi.Alba.cõſ.22.nu.8.
1 Sed quæro † retenta diſpoſitione iuris
cõmunis,nunquid huiuſmodi donatio pro
pter nuptias cenſeatur eſſe ipſo iure conſti-
tuta, an autem vxor teneatur agere, quòd
conſtituatur? Reſpond. Azo, quem refert
gloſ. in dicta authent.dos data.in gloſ.pri-
ma, in fi.tenuit, quòd huiuſmodi donatio
cenſeatur ipſo iure conſtituta, æquiualens
doti. Et dicit Apoſtill. ad Bald. in authen.
* dos data,ſub num.3. quòd iſta videtur eſſe
communis opin.ſed certè ego credo,quòd
hæc opin. Azo. non ſit communis, nec ve-
ra, quinimò ſi donatio propter nuptias nõ
fuit petita conſtitui conſtante matrimo-
nio, non poteſt poſtea ſoluto matrimonio
peti,& ita tenet gloſ.in d.authen.dos data,
in verbo, Exactio. quam dicit eſſe commu-
niter approbatam Afflict.deciſ.242. num.
1.Gramma.deciſio.97.num.4. Bene poteſt
peti,quòd conſtituatur conſtante matrimo
nio,licet tempore datæ dotis,vel promiſſę,
non fuerit petita,nec conſtituta,& ita com
muniter ſeruatur, vt dicit Alber. in d.au-
then.dos data.

ADDITIO.

a Propter nuptias.) Donatio propter nu-
ptias quæ dicatur vere, & proprie,vide per
Craue. in conſilio 185. vbi etiam reuerti-
tur ad donantem; niſi aliud actum ſit, vt
per Goza. conſilio 97. An dicatur mutua
reſpectu ad dotem habito, per Boer. deci-
ſio.185. numero 10. Habet priuilegia do-
tis per Gramm.deciſio.103. numero 97.&
123. Et fiſco præfertur per Bald.conſil.40.
maritus,volum.1.& an mulier lucretur do
nationem propter nuptias,ſi mulier ſui iu
ris quæ promiſit dotem fuit in mora ſol-
uendi dotem.Item quid ſi maritus decedat
intra terminum ſolutionis dotis. Vide per
Boer.deciſi.22.Et donatio propter nuptias
dicitur aduentitium non profectitium, vi-
de per. in conſil.31.num.15. volum.6. vbi
etiam quod donatio propter nuptias de
quinquaginta quas promiſit deponere &
non depoſuit, non obſtat in petitione do-
tis, ſeu vſurarum quas in vulgari alimenta
nuncupamus: ex eo quod non impleuit.
Item quòd donatio propter nuptias facta
filiæ valeat,nec confetatur etiam ſi actum
ſit,nec poſſit reuocari per patrem teſtando
quando fuit iurata & poſſeſſio ſequuta,tra
dit Iaſ.in conſil.239.lib.2. Et donatio pro-
pter nuptias dicitur ob cauſam, vide per
Nat.in conſil.609.in 2.dub.atque per Cra
ue.conſ.85.num.2.

Quæſt. XII.

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta abſenti non valet, niſi nuncius, vel epiſtola interueniat.*
2 *Et an requiratur, quòd talis nuncius ſit ad id ſpecialiter deſtinatus, verſic. Scias tamen.*
3 *Quid ſi donatarius apprehenderit poſſeſſionem rei donatæ, verſic. Sed pone.*
4 *Quid ſi facta ſit præſenti, & tacenti, verſ. Sed quid Remiſſiuè*
5 *Quid ſi facta ſit abſenti, coram quinque teſtibus, an ſuſtineatur in vim fideicommiſſi, verſ. Quæro etiam. Remiſſiuè.*
6 *An donatio ad pias cauſas facta abſenti, valeat, verſic. Item quæro.*

PRÆCEDENTIBVS
quæſtionib. viſum eſt, quæ
perſonæ donare poſſint,
vel non, Nunc videndum
eſt, quæ in ipſa donatione
requirantur. & in hoc ſci-
1 re debes, quòd † donatio debet fieri præ-
a ſenti, aliàs ſi fiat abſenti, a non valet,tex.
eſt in l.abſenti.ff.de dona.& ita volunt Do
* ctores communiter omnes, vt dicit Corn.
conſilio 73. in litera C, libro tertio. Hanc
etiam dicit eſſe communem Pariſ.conſilio
88.num.15.lib.3.Intellige,niſi interueniat
nuncius,vel epiſtola, nam nuncio, vel epi-
ſtola interueniente poteſt donatio fieri ab-
ſenti, ita colligi videtur ex gloſ. in l. nec
ambigui. in gloſ. prima. C. de donatio. &
eſt communis opinio.vt dicit Cardin con-
ſilio 254. columna tertia. prout illum re-
fert Capic.deciſ.180.nu.8. licet ego illum
non inuenerim.
2 Scias tamen,†quòd adhoc vt valeat do-
natio facta abſenti cum interuentu nuncii,
requiritur, quòd talis nuncius ſit ad hoc
ſpecialiter à donante deſtinatus, aliàs non
perficitur donatio, neque ſufficeret, quòd
aliquis motu proprio illam donatario no-
tificaret. Ita tenet gloſſ. ſupra allega-

ta in d.l.nec ambigui,quam ſequitur communis Doctor. ſententia,vt ait Rom.conſ. 295.num.1. & ſequen. quem refert Corn. conſilio 254. in litera A, lib.3.quem forte voluit allegare Capic. vbi ſupra , Et dicit Marſi.in l. ſi quis ne quæſtio.num. 69. ff. de q. quòd illam gloſ. ſequuntur communiter Doctores. Hanc etiam eſſe communem cõcluſionem atteſtatur Guido Papæ deci.222. num.2.

3 Sed pone,† quòd nõ ſolum donatio abſenti facta ſit verbotenus,ſed etiam poſtea ipſe donatarius acquiſiuerit poſſeſſionem rei donatæ, nunquid valebit donatio? Reſpond. quod adhuc non dicitur perfectus contractus donationis quoad acquiſitionẽ dominii,niſi nuncius, vel epiſtola interueniat, & hæc videtur eſſe communior opinio,vt dicit Capic.in allegata deciſio.180. poſt numerum 9.Cum enim donatio non poſſit perfici niſi interueniente pacto,& ſic conſenſu vtriuſque, ſcilicet,tam donantis, quàm donatarii,nõ poteſt dici inter abſentes conſenſus efficax interueniſſe, niſi vel nuncius,vel epiſtola intercedat,vt ſupra dictum eſt.

4 Sed quid † ſi donatio facta ſit præſenti, ſed tacenti? dixi infra q.14.ver. Sed pone.

5 Quæro etiam,† quid ſi donatio facta ſit abſenti coram quinque teſtibus, an ſuſtineatur in vim fideicommiſſi? dixi ſupra q.5.ver. Sed pone.

6 Item quæro,†nunquid hęc cõcluſio,quę habet,quod donatio facta abſenti non valet, habeat locum etiam in donatione,quæ fit eccleſiæ, vel piæ cauſæ, vel pauperibus abſentibus?Reſpon.quod ſic,& ideo,ſi aliquis pro ipſis non acceptet, donatio nihil valet, ita dicit glo.in l. illud in verbo , Alia cauſa.C.de ſacroſan.eccleſ.quam communiter approbant Doctores, vt ait Ruin. conſil. 13.nu.10.lib.quarto,& conſ.37.nu. 14.eod.vol. Quod nota,quia de facili quis reſponderet contrarium.

ADDITIONES.

a Abſenti.) Item quòd non valeat donatio abſenti facta , habetur per Tiraq. in l. ſi vnquam,C.de reuocan.donat.fol.89.Roma.conſ.295. dec.35. Barb.80.Boer. deciſio.172. & 353.deciſio. Tholoſ.385. ſed quid ſi reſtat penes donatarium, vide per Aret. in conſ.17.colum.4.Quid ſi eſſet donatio tacita? quòd valeat per Tiraq. de ll. connubi.chart.143. Iaſ.conſ.13. volum.1. Idem de donatione dotis cauſa per Deci. conſi.35. Idem de donatione tacita atque præſumpta per Rui. in conſilio 112.Idem de donatione facta abſenti , ſi ſit intrata per Ruin. conſ.18.numero 12.in 1. Idem de donatione cauſa mortis etiam facta in teſtamento , vide per deci. Tholoſa.383. Quid de donatione ratificata , vide Deci. conſ.247.col.4. Ruin. conſ.57. numero 5. vol.1.

b Vel piæ cauſæ.) Adde quòd donatio ad pias cauſas ſubſiſtit ante ratificationem; iſtam opinio. veriorem melioribusque rationibus fulcitam , ac magis communem atteſtatur Ioſef.in deciſio.Peruſina.29.ſub num. 18. Factaque eccleſiæ haud reuocatur quoad filior.ſuperueniẽtiam,niſi quoad legitimam, commune Card.Pariſ.conſ. 73. num.24.

Quæſtio XIII.

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta abſenti, notario ſtipulante,an valeat.*
2 *Et an poſſit reuocari , priuſquam ab illo abſente acceptata ſit , verſicu. Primo ergo caſu.*
3 *An poſſit reuocari,ante acceptationem,verſic. Aut ergo donator.*
4 *Quid ſi donatarius deceſſit ante ratificationem verſ. Tertius eſt caſus.*
5 *Quid ſi donatio facta ſit præſenti cum pacto , quod transferatur in aliquem tertium , qui ſit abſens , verſicu. Secundus eſt articulus.*
6 *An hæres donatoris poſſit tale pactum reuocare, verſ.Sed pone.*

DICTVM eſt in præcedenti quæſtione, quòd donatio facta abſenti non valet. Pone, 1 quòd † aliquis donet abſenti cum interuentu notarii , qui pro ipſo ab- 2 ſente ſtipulatus fuerit , a & acceptauerit, nunquid donatio valebit? Reſpond.iſta eſt ardua quęſtio,in qua magna eſt cõfuſio inter

ter

ter ſcribentes, propterea pro faciliori intel
ligentia ſcire debes, quòd dupliciter poteſt
conſiderari donatio collata in abſentem.
Primo, quando ego dono aliquam rem
Titio abſenti. Secundo, quando ego dono
aliquam rem Titio præſenti, hac conditio-
ne adiecta, vt aliquo caſu adueniente res
perueniat ad Caium abſentem. Certum eſt
enim in iure, quòd licet regulariter alter
alteri ſtipulari nō poſſit, poteſt tamē in do
natione apponere legem rei ſuæ, vt aliquo
caſu adueniente perueniat in tertium, l.
in traditione, cum ibi nota. ff. de pact. & ex
huiuſmodi pacto, ſeu ſtipulatione, acqui-
ritur illi tertio actio vtilis ſine ceſſione, l.
quoties. C. de donatio. quæ ſub mod. & ita
tenet Bar. in l. ſtipulatio iſta. §. ſi ſtipuler,
nume. 3. in fi. ff. de verbo. obligatio. quem
* ſequuntur communiter Doctores, vt dicit
Soci. conſil. 115. num. 1. lib. 4. & licet text.
in d. l. quoties, loquatur, quando appoſitū
eſt pactum, vt aliquid ex renouata præſte-
tur, tamen intelligendus eſt etiam, vt pro-
cedat, quando donatur ſpecies, & apponi-
tur pactum de danda pecunia, & hæc opin.
* eſt communis, & tenenda, vt ait Soc. conſ.
236. num. 1. lib. 2.

2 Primo ergo† caſu, quando aliquis donat
Titio abſenti medio notarii ſtipulantis, &
acceptantis, non videtur dubitandū, quin
b donatio ipſa valeat, *b* & quæratur actio ſi-
ne ceſſione: poteſt enim notarius alteri ſti-
pulari, &c. vt late dixi infra hoc eod. lib. §.
ſtipulatio. Et ita hanc concluſionem eſſe
in iure receptiſſimam atteſtatur Soci. Iun.
conſ. 67. num. 4 lib. 3. Sed difficultas eſt,
nunquid antequam Titius ratificet, vel
acceptet, ipſa donatio dicatur perfecta, ita
quòd ipſo donante non poſſit poſtea re-
c uocari? *c* Reſpond. aut donator ante ac-
ceptationem, vel ratificationem donatarii,
ſimpliciter donationem ipſam reuocauit,
& reperio, quòd Pa. de Caſ. in vulgato ſuo
conſ. 195. poſt nu. 3. ver. Sola vero reuoca-
tio, lib. 2. tenet, quòd talis ſimplex reuoca-
tio facta per donantem, non impedit, quo
minus ſubſequi poſſit ratificatio per dona
tarium, & ſic donatio ipſa perfici, tali reuo
catione non attenta; licet à multis illa de-
ciſio Pauli de Caſtro in contrarium allege
tur, & in hoc credo, quòd opi. Pau. de Ca-
ſtro ſit vera, & communis, quamuis pleri-
* que atteſtātur communem opi. eſſe in con
trarium, ſ. quòd imo poteſt ante ratifica-
tionem donatarū per donantem reuocari:
& in ſpecie Cagnola in lege, quo tutela, §.
nec paciſcendo. in fi. ff. de regu. iur. quem
refert Tiraquel. de cōſtituto, in 30. limita.
num. 9. Alba. conſ. 36. num. 1. Quinimò
Alci. in cap. eum contingat, num. 324. &
ſeq. vſque ad num. 331. tenet, quòd talis
donatio ante ratificationem non valeat,
& quòd ſi donatarius ante ratificationem
moriatur, non poſſunt eius hæredes illam
* ratificare; & dicit, quod eſt magis commu
* nis opi. Et idem tenet in l. 2. §. ex his, num.
3. ff. de verbo. obligatio. ſubdens, quòd ſe-
cundum hanc opinionem pluries conſul-
uit, & oſtendit illam eſſe communem, &
de iure veram. Sed certe, vt dix, contraria
opin. eſt magis communis, ſcilicet quod nō
poſſit reuocari, prout illam eſſe magis com
munem atteſtatur Goz. conſ. 87. circa fi. &
ex infra dicendis magis apparebit.

3 Aut vero† donator nō tantum ſimplici-
ter donationem ipſam adhuc non accepta-
tam reuocauit, ſed etiam rem donatam in
alium cum effectu tranſtulit, & tunc mul-
ti adhuc allegant Pau. de Caſt. in alleg con
ſi. tenere, quod prima donatio per ſecundā
reuocari poſſit. Tamen ni fallor, Paulus de
Caſt. loquitur in aliis terminis, prout infra
dicam. Bene verum eſt, quòd ex eius ver-
bis colligitur, quòd ipſe fuit in hac ſenten
tia, dum ait, quòd ſuperueniēs ratificatio,
ſeu acceptatio, non præiudicat iis, quibus
medio tempore fuit ius quæſitum, & ſecū
dum hanc opinionem, quòd ſecunda dona
tio præiudicet primæ non ratificatæ, con-
ſuluit Deci. conſilio 226. & eam dicit eſſe
communem Cagnola in l. fi. num. 272. C.
de pact. Contrariam tamen ſententiam, ſci
licet, ꝙ imò per huiuſmodi donationem,
intercedente ſtipulatione notarii, abſenti
factam, ſit quæſitum ius donatario irreuo-
cabiliter, etiam ante ratificationem, ita ꝙ
non poſſit deinde donator rem ipſam in
d alium transferre, *d* tenuit Soci. Iun. conſil.
118. poſt num. 12. ver. Non obſtat tertia, li.
2. vbi dicit, ꝙ licet ſit magna auctoritas Pa.
de Ca. & Decii, tamen in hoc eorum opi-
nio non videtur tenenda, & de eis dici poſ
ſet illud, quandoque bonus dormitat Ho-
merus, & ibidem poſt numerum 16. dicit,
quod contra eos eſt communis opinio, quē
refert Didacus in rubrica de teſtamen. in
tertia parte poſt numerum 13. licet non ſa
tis perfectis iudicio meo. Hanc etiam opi-

* nio. ſentit eſſe magis communem. Socyn. * Inn.conſil.121.numero 8.& ſeq.lib.3.Et dicit Apoſtil. ad Decі.in l.contractus,ſub numero 22.ff.de reg.iur.ꝙ hæc opi.de iure erat verior,& communis,licet Apoſtil. ad Alexan.31.ſub num.16.lib.6.dicat, quòd hodie opinio Decii eſt crebrior, & regia conſtitutione in regno Fräciæ confirmata,quẽ refert Tyraq. e de conſtitutio.in 30.limit. num 9.Ego verò in hoc ſecundo caſu conſiderabam, quòd aut præfatus donatarius ante ſecundam f donationem adeptus erat poſſeſſionem rei donatæ, & tunc,cum adipiſcendo poſſeſſionem videatur ratam habuiſſe donationem, non eſt dubitandum quin prima donatio præualeat ſecundæ. Omnes enim conueniunt,ꝙ in iſtis terminis, etiam tacita duntaxat ratificatio ſufficiat,ad hoc vt donatio irreuocabiliter perficiatur.Aut vero primo donatario nõ fuit tradita poſſeſſio,ſed ſecundo,& tũc puto, ꝙ res careat omni difficultate, nam etiam ſi prima donatio fuiſſet facta præſenti,& acceptanti,adhuc eſſet præferendus ſecũdus donatarius, cui fuiſſet tradita res,ſecundũ regulam l.quoties,C.de rei vendic.Aut nõ fuit tradita res primo,neque ſecũdo donatario, & tunc in pari cauſa cenſerem primum eſſe præferendum, etiam ſi ſecundus prius acceptaſſet, licet hoc non tranſeat ſine ſcrupulo, etiam præſuppoſita pro vera illa opinio, quòd ſimplex reuocatio donatarius non ſufficiat, quam etiam tenuit Paul.de Caſtr.in allega.conſ.vt ſupra dixi, & re vera hic paſſus eſt valde dubius,& periculoſus.

4 Tertius eſt caſus,†quãdo donator donationem reuocauit,neque rem in alium trãſtulit, ſed antequam donatarius acceptaret, vel ratificaret,deceſſit,& hoc caſu conſuluit Pau.de Caſt. (ſi bene aduertatur) ꝙ hæredes donatarii non poſſunt ratificare huiuſmodi donationẽ in præiudicium hæredum donantis (quia in caſu ſuo etiam donator erat mortuus) quibus(vt ipſe dicit)iam erat ius quæſitum,eo quia per mortem donatoris erat in eos tranſlatum dominium ipſorum bonorum,ſed certe licet magna ſit auctoritas Pauli de Caſtro, illa ſua opi.mihi nunquam placuit,ex ea enim ſequitur vnum, quod regulariter eſt maxime abſurdum,ſcilicet,quòd hæres, qui repræſentat perſonam defuncti,poſſit eius facto contrauenire. Præterea, ſi(vt ipſemet Pau.ibidem tenuit)ipſe donator viuens nõ potuiſſet ſola reuocatione impedire ratificationem donatarii, vt dixi ſupra verſ. Primo ergo caſu, quanto minus dicendũ eſt,quod potuerit illam impedire ſola morte,quæ in hoc caſu non infert expreſſam, neque tacitam tranſlationem,nam acquiſitio, quæ fit per hæredem,non dicitur propriè fieri per viam alienationis à defuncto, ſaltem reſpectu alicuius rei particularis,cũ ſit alienatio neceſſaria legalis, ex qua non poteſt in propoſito inferri aliqua reuocatę voluntatis declaratio;& ſi caſus contingeret, credo, ꝙ non erraret iudex, qui contra opi. Pau.de Caſ. ſententiam in hoc caſu proferret, quæ etiam expreſſe conuincitur ex traditis per Doctores,quos allegaui infra,ver. Sed pone.

5 Secundus†eſt articulus,quando quis donaret alicui præſenti, eum pacto,quòd aliquo caſu adueniente, res perueniat in aliquem tertium abſentem, & hoc caſu non eſt pariter dubitandum,quin talis conuentio valeat, & illi abſenti quæratur actio ſine ceſſione, ſiue notarius, ſiue etiam ipſemet donator ſtipulatus fuerit pro ipſo tertio abſente,vt dixi ſupra in princ. quæſtio. Pariter etiam non eſt dubitandum, quin ſecuta ratificatione illius tertii,ſit perfecta donatio, ita quòd irreuocabiliter ſit ipſi abſenti ius quæſitum. Difficultas eſt, nunquid poſſit donator poſtea huiuſmodi pactum reuocare, antequam fuerit ab ipſo tertio abſente acceptatum. Dic ergo, ꝙ ſiquidem notarius pro abſente acceptauit, non poteſt amplius,illud pactum reuocari in præiudicium abſentis, cui mediante ſtipulatione notarii fuit ius quæſitum,etiam ſi donator, & donatarius concorditer vellent illud reuocare, & in hoc oẽs concordant,vt dicit Soc.Iu.in d.conſi.118.nu.13. * li.2.Hanc etiam opi.communem eſſe atteſtatur Didac. libro primo, reſolut.cap.14. nu.11. Sed quid ſi nullus pro ipſo abſente acceptauit, nunquid poterit reuocari?Reſpond.Bart.in l.qui Romæ,§.Flauius,num. 1.ff. de verb.obl.tenuit, quòd poſſit donator tale pactum remittere in præiudicium ipſius abſentis, & opin.Bat.dicit eſſe communem Socy. in dicto §. Flauius, numero 6.& conſilio 115.numero duodecimo,lib. quarto. Iaſ. in d.§. Flauius, numero decimoquarto, & in l. ſecunda,num.66. C.de iure emphyt. quem refert Caguola,in l.id

quod

quod noſtrum, num.12. ff.de reg. iur.Rui. conſilio 182.poſt numero 21.verſicu. Nec obſtat, lib.1.Exca. in rub.de pactis, numero 143.Et dicit Didacus in d.capi.decimoquarto. numero 17. quòd communiter Doctores ſequuntur Barto. ibidem dicit Gratus,conſil.25.poſt num.39.verſic.Non obſt.lib.1.

Contrariam autem ſentẽtiam,ſcilicet ꝙ imo non poſſit hoc caſu tale pactũ in præiudicium ipſius tertij abſentis, etiam ante eius acceptationem remitti,dicit eſſe communem, Guli.de Benedict. in repetit.cap. Raynutius,in verbo, Si abſque liberis,el ſecundo, num.23.Roder. Xuarez.in repet.l. quoniam in prioribus.in declarat.l.regni, quæſt.8.num.2. vbi plures enumerat tenentes hanc opinio.& dicit, quòd fere omnis ſchola ſcribentium tenet contra Butrig. Idem etiam dicit Xuarez allegat.19.Duennas reg.216.in fi.& certe non poteſt negari,quin propter varias rationes, & auctoritates Doctorum hincinde, paſſus ſit valde arduus, & periculoſus. Ego tamen, ſi caſus contingeret,non auderem conſulendo,aut iudicando,recedere ab opin.Barto. quam credo eſſe veriorem, & magis communem,modo tamen res eſſet integra, qa ſcilicet res adhuc tradita non eſſet per donatarium illi tertio,vel etiam nondum euenisset caſus,in cuius euentum donatio in illum tertium collata fuerat, nam iis caſibus crederem non poſſe reuocari,prout & fatentur omnes,teſte Didaco in d. cap.14. poſt num.13.verſi.Principaliter,& quinto, in quo capitulo ipſe Didac. multum elegãter tractat hanc materiam.

6 Sed pone, † ꝙ donator ipſe dum viueret hoc pactum in fauorem tertii abſentis appoſitum non reuocauerit, nunquid eo mortuo poterit ipſius hæres illud reuocare? Reſpond. quòd non, & eſt communis opinio, vt atteſtatur Socin. in d.§.Flauius, nu.19.Exca.in d.rub. de pactis,num. 174.Dida.in d c.14.num.17.Videtur quodammodo donatio ipſa confirmata morte donantis, ita vt res nõ poſſit amplius dici integra,& conſequenter non poſſit donatio reuocari.

ADDITIONES.

a Stipulatus fuerit.) Quid ſi Notarius nõ fuit ſtipulatus pro abſente. An valeat, quãdo adeſt clauſula, Quæ donatio ſtipulata & ſolenniter celebrata? & quod ſic vi.per Ruin. in conſ.180. num.11. verum etiam ſuſtinetur per clauſulã, omni meliori modo, per Crane.in conſ.131.num.3.Et adde quòd præſentia ſemper præſumitur licet non dicatur in donatione: vi. per Boer. in deciſ.33.col.2.

b Ipſa valeat.)Idem quòd donatio pro aliquo abſente acceptata reuocari haud poſſit per donatorem ſecundum omnes, vide per Cephal. in conſ.33. ſub num. 6. quod etiam dixi in ſæpedi.collect. mea, numero 66.

c Poſtea reuocari.) ſed quid ſi donatio ſit facta abſenti notario ſtipulante. Et poſtea ſit facta alia donatio ſecundo loco præſenti & acceptanti, an prima donatio præualeat, vide per Rube. conſilio 117.Cor.conſilio 50.num.18.volum.1. & conſil.2.volum.4. Guido Papæ deciſio.49. & plenius dico in regu. meis contractuum verb.donatio.

d Transferre.)Vide ad idem etiam per Cephal.in d.conſ.33.num.7. vbi dicit erraſſe Caſtren. & cæteros tenentes donatorem transferendo rem donatam in alium,adeo præiudicare domino, vt tanquam re non integra donationem non poſſit ratificare, modò ab alio donatarii nomine fuerit acceptata.

e Tiraqu.)Quidem vid.ibid.quia limitat, declarat,& diſtinguit plenius.

f Secundam donationem.) Item ſi donationes duæ ſint factæ, quæ præualeat, vi. per Dec.in conſ.251. & 432.in fi.

g Poſſeſſionem rei donatæ.)Vide ad idem per Fran.Aret. in conſ.17.

Quęſt. XIIII.

SVMMARIVM.

1 *Donatio hodie etiam nudo pacto perficitur.*

2 *Et quid in donatione cauſa mortis, verſic. Et quidem.*

3 *Quid in donatione remuneratoria, uer. Quæro an diſpoſitio.*

4 *Quid in donatione præſumpta, verſic. Item quare.*

Quid

5 *Quid ſi donatio facta ſit præſenti, & tacenti, uer. Sed pone.*

6 *Quid in pacto, ſiue promiſſione de donando, uerſ. Diſpoſitio d. legis.*

DE iure digeſtorum in donatio-
ne requirebatur, quòd inter-
ueniret ſtipulatio, vel tradi-
1 tio, † hodie vero ex diſpoſi-
tione.l.ſi quis argentum. §.ſinautem hoc,
C.de dona.donatio non requirit ſtipulatio-
nem, vel traditionem, ſed nudo pacto per-
a ficitur. *a*

2 Et hęc† quidem concluſio de plano pro-
cedit in donatione inter viuos, prout loqui
videtur tex.in d.l.ſi quis argentum, ſed pū
ctus eſt, vtrum habeat locum etiam in do-
natione cauſa mortis, vt ſcilicet etiam ip-
ſa nudo pacto perficiatur? Reſpō.quòd ſic,
ita tenet gloſ.in l. cum pater.§. Mœuio.in
verbo, Donabat, de legat.2.quæ in hoc eſt
communiter approbata, vt dicit Corn.
conſ.228.in littera B, libro 3. & conſ.237.
in littera C, lib.4.Soc.conſil.125. numero
1.lib.3. Et dicit Ruin. conſ.54. num.4. li-
* bro 1.quòd cum illa glo.concordant com
muniter Docto.Hanc etiam opin.dicit eſſe
communem Alexan. conſ.113.numero 5.
lib.6.& in l.2. num.7. ff.de legat.1. & in l.
cum ex cauſa, quam legit cum l.cum tem-
pus, num.2. & poſt numerum 4.ff.de re iu
di.quem refert Bertrand. conſilio 168.nu-
mero 5. lib.3. in 2.parte, Iaſ.in d.§.in per-
ſonam, numero 61.Inſti.de act.Deci.conſi.
245.circa fi.Bertrand.conſ.156.num.11.li-
bro 1.in ſecunda parte, & conſil.207.poſt
numerum 1. eodem vol. Gomez.in d.§.in
perſonam, poſt num.43.ver.Item circa il-
lud, quem refert Dida.in rub.de teſtamen.
in 3.par. num.14. Nulla enim ſubeſt ratio
diuerſitatis, cur aliud hoc caſu dici debeat
in donatione cauſa mortis, quàm in aliis
donationibus ſtatutum ſit.

3 Quæro† an diſpoſitio d.l.ſi quis argen-
tum, habeat locum in donatione remune-
ratoria? Reſpon.quòd non, ita tenet, Bar.in
l. iuriſgentium, §. quinimò, num.20.ff.de
* pac. & hanc opin. dicit eſſe communem
Iaſ.in d.§. quinimò, num.19. & ſeq. Cum
enim hæc donatio non poſſit proprie dici
liberalitas, vt dixi ſupra q.3.non videntur
illi conuenire verba d.l. ſi quis argentum.
Ego tamen facile inclinarem in contra-
riam ſententiam, quæ etiam æquior vide-
tur. Magis.n.fauendum videretur huic do-
nationi, quæ fouetur præexiſtente cauſa
benemeritorum, quàm ſimplici donationi,
quæ ſoli liberalitati innititur; in iudican-
do tamen nō recedas à communi, quia lex
magis fauet liberalitati.

4 Item quęro,† nūquid diſpoſitio, d.l.ſi qs
argentum.habeat locum in donatione præ
ſumpta? R̄ñ.quòd non ita dicit Bar.in d.§.
quinimo, poſt num.20.qui in hoc commu
* niter approbatur, vt ait Ale.in l.ſi aliquam.
in vltimis verbis, ff.de acqui.poſ.Hoc enim
caſu, duæ improprietates, ſeu duo ſpecia-
lia concurrent. Primum, quòd præſumere-
tur donatio vbi non eſſet: ſecundum, quòd
ex pacto nudo daretur actio. Exemplū au-
tem huius donationis præſumptæ poni po
teſt in confeſſione dotis facta conſtante
matrimonio, vt dixi infra §.dos.

5 Sed pone,† ego dono alicui qui eſt præ-
ſens, & tacet, nunquid talis præſentia cum
taciturnitate inducit conſenſum, ita q̄ cen
ſeatur inductum pactum, & conſequenter
valeat donatio iuxta diſpoſitionem d.l.ſi
quis argentum? Reſpond. quod ſic, & eſt
communis opi.vt ait Caguola, in l.ſemper
qui non prohibet, num.3.ff.de regu. iu. Ex
ea in Rubrica de pact.nu.98. quem refert
Didac.in Rub.de teſtamen.in 3.parte, poſt
numerum 13.verſ.Verum ſi donatarius, &
ſi dicas, quòd ſecundum communem con
cluſionem, de qua ſupra diſpoſitio d.l.ſi qs
argentum non habet locum in donatione
præſumpta? Reſp.quòd hoc caſu non eſt cō
ſenſus præſumptus, nam promiſſio facta
præſenti, eſt vere, & proprie pactum, vt dixi
infra hoc eo.lib.§.pactum.

6 Diſpoſitio d.l.† ſi quis argentum procul
dubio locum habet in donatione; ſed quid
in pacto, ſiue promiſſione de donando? Re
ſpō.in hoc articulo doctores ſunt varii, nā
aliqui tenuerunt, q̄ non, & hanc opin.dixit
* eſſe communem Ale. in l.1.in prin.poſt nu
me.15.ff.de verbo.oblig.Aliqui vero tenue
runt contrarium, ſcilicet, quòd immo etiā
ſi non interueniat ſtipulatio, neque tradi-
tio, talis promiſſio valet, & obligat promit
tentem, etiam ſolo pacto nudo interuenie
te, & hanc opi.dicit eſſe communem Socy.
conſ.102. poſt num.4.lib.3. Gome.in §.in
perſonam, num.39.& ſeq.inſti.de act.Ripa
lib.3.reſpon.c.14.num.1.& ſeq.& hæc opi.
tanquam verior, & magis communis mi-
hi magis placet, nam cōſiderato effectu, &

ſubſtantia

ſubſtantia verborum, nihil aliud eſt promiſſio donandi, quã donatio, & in dubio ſemper inclinare debemus in ſententiam, per quam actus efficax reddatur.

ADDITIO.

a Sed pacto nudo perficitur.) Item ꝙ donatio haud pręſumatur, probatur etiam in l.cum de indebito.ff.de proba. in l.filiusfamilias.ff.de donat.l.contra iuris.§.fin. ff.de pact.iuncta.l.oblig.generali, de pignor.& habetur per Iaſ.in conſ.193.vol.2. & in cõſil.160.vol.4. Tiraq.in l.ſi vnquã.fol.188. Quod maxime ꝓcedit inter perſonas prohibitas. Corn.conſil.145. col.6.lib.2. Item in aſcendente erga deſcendentem in eo ad ꝙ nõ tenetur, licet impenſa ſit modica per Crau.conſ.86.nu.3.& 164. ſub num.6.vbi etiam econuerſo ſic. Fallit quando præceſſerunt per Tiraq.d.l.ſi vnquam. char. 151. Item fallit ſi aliqua adſit coniectura etiam leuiſſima per Fely.in c.ſi cautio.de fide inſtrum.nu.5.Item fallit inter coniunctos ſecundum Aucha.conſil.69.col.2. Verùm in contrarium in hoc vide per Alex.in conſil. 167.num.10.11. & ſeq.vol.7. Tu intellige in minimis per Iaſ.cõſ.193.vol.2. Item fallit ſi interueniſſet traditio. glo. in §.fin minus.& ibi per Iaſ.col.3. Inſtit.de actio.Soc. conſil.73.col.6. Dec.644.col.2. Item fallit pro validitate actus, ſecũdum Anch.d.cõſ. 69.col.2. Item fallit fauore dotis etiam inter extraneos, per Craue.conſil.15.num.9. Item pręſumitur tribus concurrentibus, ſanguinis coniunctio, longum tempus, & rationis non redditio, per Craue. conſilio 139.quinimmo inter ſcientes ex duob. pręſumi dicit.Item pręſumitur donatio ex obſeruantia ſubſequuta, vbi probari non poteſt, per Crau.in conſ.277.num.2.Sed nunquid præſumatur ex ſimplici datione vide per Soc.conſ.93.col.9. Gomeſi.in §.hic itaque, col.3.Iuſti.de actio.Inducitur quando qui patitur rem ſuam deſcribi pro cenſu ſoluendo. l.cenſualis. C.de donat.intellige tamen vt per Crau.cõſ.225.col.2.Item donatio præſumitur ratione ſanguinis & dotis, per Crau.conſ.159.& præſumitur dotis fauore etiam, vbi alia cauſa poteſt præſumi.per Alba.conſ.12.num.11. etiam in extraneos per Craue.in conſ.15.num.9. dato ꝙ ſoluens eſſet obligatus ad illam quantitatem, per Albam vbi ſupra.Item præſumitur quando filia vnius fratris fuit dotata de bonis communibus, cum alio fratre non contradicente, per Albam d.conſ.12.nu.4. Crau.conſ.159. num.4.

Queſt. XV.

SVMMARIVM.

1 *Inſinuatio excedens ſummam quingentorum ſolidorum debet inſinuari.*
2 *Inſinuatio quid ſit, verſ. Quaero ergo.*
3 *Et quomodo fiat, verſ. Quaero etiam.*
4 *An requiratur, quòd fiat in loco iudicij. verſ. Vlterius quaero.*
5 *An in inſinuatione requiratur decretum iudicis, verſ. Item quaero.*

SCIENDVM eſt etiam, ꝙ ex diſpoſitione. l.ſãcimus.in princip.C.de donatio.cautum fuit, quòd omnes donationes excedentes ſummam trecentorum ſolidorum
a deberent inſinuari, *a* ſed deinde ſumma fuit aucta per l.penult.§.fin. C.de donatio. vſque ad ſummam quingentòrum ſolidorum.
1 Fac ergo regulam, quòd † in quacunque donatione excedente ſummam quingentorum ſolidorum, neceſſariò requiritur, quòd donatio ipſa inſinuetur, aliàs nõ valet.Iſti autem quingenti ſolidi hodie faciunt ſummam ſeptingentorum ſcutorum
b iſtius temporis, *b* & ita interpretatur communis opinio, vt dicit Bellon.conſ.74.nu. 22.imò Duennas in regu.224.limit.19.in fi.dicit, quòd hodie valet etiam vltra mille aureos.Et in propoſito, quomodo intelligatur ſolidus legalis dixi infra lib. 7. §. ſolidus. Quod nota, ne forte tibi eueniat, prout illi iudici Montiſpulciani, qui reuocauit quandam donationem factam vltra trecentas libras, quatenus excedebat ſummã vigintiquinque librarum, de quo mentionem facit Io.And.in additio.ad Spec.in tit. de donatio.§.porro.in vltima Apoſtil.circa fin.vbi refert Roſ. de illo dicentem, quòd
c non erat iuriſta, *c* licet guſtaſſet de brodio iuris. Et quia hoc incidit mentio inſinuationis, cuius materia multoties contingit in practica, non ſolum propter diſpoſitionem iuris communis, ſed etiam propter ſtatuta, quæ in multis locis diſponunt inſinuationes donationum vel teſtamẽtorum fieri debere, non impertinens erit aliqua

præ-

præmittere ad intelligẽtiam terminorum.

2 Quæro ergo,†quid ſit inſinuatio? Reſp.
d ꝙ eſt per ſuperiorẽ authoritatis pręſtatio; & licet hæc non ſit bona,neq; congrua diffinitio, neque deſcriptio, tamen conſuetudo videtur hanc deſcriptionem admittere, vt dicit Alb.in l.illud,poſt num.2.C.de ſacroſan.eccl.& in hoc non inſiſto, quia plerunque in huiuſmodi diffinitionibus tempus conterere, eſt prorſus inutile.

3 Quæro † etiã quomodo fiat inſinuatio, & an poſſit fieri vnico contextu cum ipſa donatione?Reſpon.quòd ſic,& ideo practica inſinuationis facienda eſt,ꝙ donatio redigatur ad ſcripturam, & poſtea coram iudice publicetur & regiſtretur apud acta, vel etiam ſufficit,ꝙ donatio ipſa ſcribatur, & publicetur coram iudice abſq; alia ſcriptura,vel regiſtratione,& ita apud nos ſeruari atteſtatur Io. Andr. in additio. ad d.§. porro,ſub nu.4.in fi.Hanc etiam eſſe communem opin.& ita communiter ſeruari atteſtatur Guido Papæ conſ.23.nn.11.Imola in c.eum contingat, nu.9.de iureiur. quem refert Corn.conſil.36. in litera A,lib.3. ita etiam apud nos ſeruari dicit Aut. Canar. de inſinua.in 1.par.num.4.& ſeq.

4 Vlterius quæro,†nunquid requiratur,ꝙ inſinuatio fiat in loco iudicii? Reſpond.ꝙ non, ſed ſufficit,ꝙ fiat coram iudice,etiam alibi, quàm in loco iudicii; & ita communiter obſeruatur, vt dicit Ioan.And.in addit.ſupra allegata. Imo.in d.c.cum contingat,poſt nu.93.Eſt enim hic actus,qui non requirit plenam cauſæ cognitionem,pręterea; eſt actus voluntariæ iuriſdictionis,vt tenent Doctores,teſte Canar.de inſinua. in 1.par.num.14.meritò poteſt vbique exerceri;intellige,modò ſit locus honeſtus, & carens ſuſpitione.

5 Item quæro, † an inſinuatione requiratur decretum iudicis?Reſp.ꝙ non,ita tenet Bart.in l.modeſtiuus,poſt nu.3. ff.de dona. & eſt communis opin. vt dicit Corn.in d. conſil.36.in litera B,lib.3.Cum enim donatio ipſa dependeat ex ſola donantis voluntate,non eſt opus neque cauſæ cognitione, neque decreto, ſed ſola ipſius iudicis præſentia ſufficit.

ADDITIONES.

Inſinuari.) De non inſinuata donatione vide per Menoch.conſil.261. Rationes ob quas donationes inſinuari debẽt ſunt quatuor, quas vide apud Duen. regu. 224. vbi habes reg.cum 2.Ampliationibus, & 19.limitationibus.

b Septingentorum ſcutorum iſtius temporis.) Adde ad idem & per Nat.in conſ.28. col.1.qui alios recenſet concord.

c Iuriſtæ)Quinimo hodie reperiuntur Iuriſtæ; qui inauditas fabricant ſibi opin.atq; tenaciter illas contra ius ſeruant, vt dixi in ſing.meo 372.ſuperioribus diebus.

d Per ſuperiorem authoritatis præſtatio.) In ſtatu & ditione ciuitatis Ferrariæ duo habemus ſtatuta, vnum de ſolemnitatibus in donationibus.lib.2.c.99.fol.92.alterum lib.12.cap.70.de donat.inter viuos,vltimis diſpoſitio. &c. fol. 307. quæ ſunt in viridi obſeruantia. illa videnda ſunt atque obſeruanda per ſubditos. Et ſcias,ꝙ donatio, & iurata non ſeruata forma ſtatuti probatoria haud valet: communem vide per Rolan.conſil.43.in princ.vol.3. Et ſemper aduerte,ꝙ tantæ eſt virtutis efficaciæ,atq; potentiæ inſinuatio: ꝙ ei haud poteſt renuntiari, per Rolan.in conſ.39.nu.35. cum ſequen. Vbi non poteſt inſinuationis defectus purgari per renuntiationem:quia non valeret,dato ꝙ eſſet iuramento firmata, & iſta eſt communis;ratio eſt,quia inſinuatio eſt introducta ad publicam vtilitatem, cuius intereſt,nequis re ſua male vtatur,& iuramentum contra publicam vtilitatem nõ valet, & communem eſſe atteſtatur Barb. in conſ.16.vol.2.& (vt dixi)in dictione ſtatus Ferrariæ,haud eſt à ſtatuti forma recedendum.Et quando vitiatur in exceſſu,per Rolan. in conſilio 19.num.14. in conſ.39. num.39.& in conſ.93.num.15.qui alios allegat,quicquid dixerit Socin.in l.1. ff.ſolut. matr.Item de illa communi,dixi in collect. mea com.opin.verb.donatio. nu.98. & nu. 99. & 100.duas poſui fall.

Quæſt. XVI.

SVMMARIVM.

1 *Inſinuatio an requiratur in donatione tacita, vel præſumpta.*

2 *Et an in pacto gratuito, vel ſimplici liberatione, verſ. Item quæro.*

3 *An in pacto de non petendo, verſ. Eademque ratione.*

4 *Quid in ceſſatione facta ex cauſa donationis,*

tionis, verſic. Idemque ſi ſit.

5 *Quid in donatione reciproca, verſicu. Sed nunquid.*

6 *Quid in donatione ob cauſam, verſic. Sed quid dicendum.*

HIS ſic præmiſſis, redeo ad con cluſionem ſuperius factam, ſci licet, quòd in quacunque donatione, quæ excedat ſummā
a quingentorum *a* ſolidorum, requiritur inſi
1 nuatio, aliàs nihil valet. & in primis: † quæro, an hæc concluſio habeat locum etiam in donatione tacita vel præſumpta? Reſpondeo, quòd etiam in illa requiritur inſinuatio, ita colligitur ex doctr. Bartol. in l. 1. nu. 2. ff. de donatio. quam dicit eſſe communiter approbatam Curt. Iun. conſi. 126. circa fin. potuiſſet allegare Bart. hoc clarius dicentem in l. fin. in princip. num. 3. C. de iure dot. vbi infert ad confeſſiones, quas mariti faciunt de donationibus receptis, quæ habent vim donationis tacitæ, ſeu præſumptæ, & eſt valde notabilis deciſio, & quæ aliquando mihi magnum honorem fecit in practica.

2 Item quæro, † an etiam in pacto gratuito, ſiue liberatione ſimplici, facta nō expreſſa cauſa, requiratur inſinuatio? Reſp. quòd ſic, ſi excedit ſummam quingentorum ſolidorum, ita tenet gl. vulgatiſſima in l. ſi quis obligatione. ff. de regul. iur. & eſt commu-
* nis opinio, vt dicit Alexan. in l. creditori, nume. 4. C. de pact. quem refert Dec. ibid. nume. 12. & in dicta l. ſi quis obligatione, nume. 10. & Socin. in d. l. creditori, in ſecundo notab. Calcan. conſilio 25. numero 23. Iaſ. conſilio 199. colum. ſecunda, verſic. Sexto, iſtam. lib. 2. Curt. Iun. conſilio 47. num. 3. Cagnol. in d. l. ſi quis obligatione, num. 4. quem refert Duennas regula 224. in prima ampliat. Alciat. in l. dediſſe. ff. de verborum ſignifi. qui dicit, quòd hoc communiter approbatur. Dida. lib. ſecundo, reſo. cap. 4. numero 8. & quòd in pactis liberatoriis requiratur inſinuatio, dicit communiter teneri Claud. in dicta l. creditori, numero 1. Cum enim appareat de animo donandi, ex quo nulla cauſa ſubeſt, idem iudicatur, quod de donatione expreſſa.

3 Eademque † ratione habebit locum concluſio, etiam in pacto de non petendo, nam ſi debitum ſit liquidum, & excedat ſummam quingentorum ſolidorum, erit neceſſaria inſinuatio, & ita magis communiter tenetur, vt dicit Alex. in l. Neſennius. §. fin. in fi. ff. ad leg. Falc. Hanc etiam dicit eſſe communem opinio. Ripa in l. ſi vnquam, numero 39.

4 Idemque † ſi ſit facta ceſſio ex cauſa donationis, pariter erit neceſſaria inſinuatio, & hæc eſt communis concluſio, vt ait Cur. Iun. conſ. 126. paulo ante fi. Nam vbi appareat de intentione, non eſt curādum, quomodo verba concepta fuerint; & generaliter, quòd remiſſio vel renunciatio, vel indebita ſolutio ſcienter facta, ſit donatio, & inſinuatione indigeat, dicit eſſe magis communem opinio. Calcan. conſ. 25. poſt num. 23. verſ. Sed poteſt.

5 Sed nunquid † in donatione reciproca, ſeu viciſſitudinaria requiritur inſinuatio? Reſpon. quòd non, ita conſuluit Old. conſil. 139. num. 13. & hæc opin. eſt per omnes approbata, vt ait Curt. Iun. conſil. 81. num. 5. Talis enim non dicitur proprie donatio, vt dixi ſupra quæſt. ſecunda, verſic. Item quæro.

6 Sed quid † dicendum in donatione ob cauſam? Reſpon. quòd in illa non requiritur inſinuatio, præſertim ſi eſt facta animo remunerandi, ita tenet Bart. in l. Aquilius regulus, num. 3. ff. de dona. qui in hoc com
* muniter approbatur, vt dicit Soc. Iun. conſil. 77. num. 152. lib. ſecundo. Idem etiam dicendum eſt, vbi facta eſſet donatio ob cauſam vel cauſas de futuro, maxime ſi eſſent oneroſæ, & tendentes ad diminutionē patrimonii, vel bonorum futurorum, ſecūdum Bart. in loco præallegato, & eſt communis opin. vt dicit Alex. conſil. 113. num. 22. libro 6. Huiuſmodi enim donationes, cum aliam habeant cauſam quàm liberalitatis, proprie donationes dici non poſſunt, vt dixi ſupra.

ADDITIO.

a Quingentorū ſolidorū.) Intellige de aureis quib. ſeptuaginta duo faciunt libram auri. per Rolān. d. conſ. 39. nu. 44. Nat. conſi. 156. in fi. quæ quingenta hodie aſcendūt ad 670. vt atteſtatur Soc. Iun. in conſ. 67. & 118. lib. 2. & conſ. 101. lib. 3. Et ſecundum Nattam eo. conſ. 28. col. 1. hodie ad faciendam auri libram 96. aurei concurrunt. vnde hodie facto calculo, vltra ſeptingentos aureos dicit valere donationem.

Quæſtio

Quæſt. XVII.

SVMMARIVM.

1 *Inſinuatio an requiratur in donatione facta eccleſiæ.*

2 *Donatio non inſinuata nunquid annulletur in totum, an autem ſolummodo quatenus excedit ſummam quingentorum ſolidorum, ver. Sed quæro.*

3 *Et an donatio inter virum, & vxorem quatenus non eſt inſinuata confirmetur morte, verſ. Sed hic incidenter.*

4 *Quid ſi in donatione appoſita ſit clauſula, quod vult cenſeri plures donationes, non excedentes ſummam quingentorum ſolidorum, verſic. Sed pone.*

5 *An poſſit per pactum renunciari inſinuationi, verſ. Sed nunquid. Remiſſiuè.*

1 SVCCESSIVE, quæro† nunquid prædicta concluſio, quæ habet inſinuationem requiri in quacunque donatione excedente ſummam quingentorum ſolidorum, habeat locum etiam in donatione facta eccleſiæ, vel piæ cauſæ? Reſpondeo, quod non. Illa enim valet abſque inſinuatione; & licet per diſpoſitionem. l.illud. C.de ſacro ſanc. eccleſ. ſolummodo concederetur donari eccleſiæ ſine inſinuatione, vſque ad ſummam quingentorum ſolidorum, quo tempore non licebat priuatis donare ſine inſinuatione, niſi vſque ad ſummam trecentorum ſolidorum, tamen ex quo poſt illam legem ſuperuenit diſpoſitio. l.pen. C. de donat. quæ conceſſit etiam priuatis donari ſine inſinuatione vſque ad ſummam quingentorum ſolidorum, pariter etiam extendi debuit priuilegium eccleſiæ vltra illam ſummam, & ſic hodie tenendum eſt, quòd valet donatio facta eccleſiæ vltra quingentos ſolidos, ſine inſinuatione. Ita tenuit Bartol.in dicta l.illud, num.4. & ita
* communiter teneri atteſtatur Felin.in cap. Eccleſia S. Mariæ, poſt num.8 i.de conſtit. Hanc etiam opi. dicit eſſe communem Iaſ. conſi.169.num.8.lib.3.Ripa lib.3.Reſpon. cap.11.num.10.Petr.Rebuff.de priuilegiis ſcholarium priuil. 64. quem refert Duenñas regu.224. in 6.limitatione. Cum enim neceſſitas inſinuandi proueniat ex diſpoſitione iuris ciuilis, illa attendi non debet in præiudicium eccleſiæ, vel piæ cauſæ, vt dixi ſupra lib.1.

2 Sed quæro,† ego feci donationem alicui de ſumma mille aureorum, & non feci illam inſinuari, nunquid donatio vitiabitur in totum, an autem ſolum quatenus excedit ſummam quingentorum ſolidorum? Reſpond. quòd ſolummodo vitiatur, quatenus excedit *a* ſummam quingentorum
a ſolidorum, text. eſt in l.ſancimus, in princ. C. de donatio.

3 Sed hic incidenter † quæro, Tu ſcis, quòd donatio inter virum, & vxorem, confirmatur morte, vt dixi ſup. quæſt.9. verſic. Scias autem, ſcis etiam, quòd ſi excedit ſummam quingẽtorum ſolidorum, ad hoc vt confirmetur morte, requiritur, quòd ſit inſinuata, aliàs vero ſi non ſit inſinuata, non confirmatur, vt eſt text. expreſſus in l.donationes, la prima. C.de donatio.inter
b virum & vxo. Nunquid *b* talis donatio excedens quingentos ſolidos, & non inſinuata, non confirmabitur in aliquo, & ſic prorſus corruet; an autem ſuſtinebitur vſque ad ſummam quingentorum ſolidorum? Reſpon. Salic. in dicta l.donationes, la prima, poſt num.3.tenuit, quòd in nihilo confirmabitur, ex quo hoc caſu eſt defectus in re, & in perſona: in re, quia non fuit inſinuata; in perſona, quia inter coniuges non valet donatio. Tu vero teneas contrarium, prout etiam expreſſe ſonant verba. dicta l. donationes, dum dicit amplioris quantitatis, &c. & ita illud dictum Salic. eſt magis communiter reprobatum, vt dicit Bellon. conſil.4. poſt num.11. & hæc etiam opin. eſt æquior.

4 Sed pone,† aliquis fecit donationẽ, quæ in totum excedebat ſummam quingentorũ ſolidorũ, ſed in inſtrumento appoſuit clauſulam, quod volebat cenſeri plures donationes non excedentes pro ſingula, ſummã quingentorum ſolidorũ, nunquid hęc cautela proderit, ita vt donatio ipſa ꝓpter defectum inſinuationis non vitietur? Reſpon. quod nihil proderit, tanquã facta in fraudem legis inſinuationem requirentis, & ideo donatio ipſa nihilominus vitiatur, ita dicit Bar. in d.l.modeſtinus, num. 10. ff.de dona.
* cuius opin. communiter approbatur, vt dicit Alex. in l.ſi filiofam.§.fi.poſt nu.25.verſ. Sed certe Bald.ff.ſol.matr. quem refert Didac. lib.2.reſolu.capit.16. poſt numerum 4. Roman. conſil.26. poſt numerum 2. vbi dicit,

cit,quòd hæc eſt omnium opi.Hanc etiam
opin. dicit eſſe communem Socin.conſilio
77.poſt num.10.lib.1. Canar.de inſinua.in
ſecunda parte.quæſtio.25. Aliàs facile poſ-
ſet eludi diſpoſitio legis apponendo in do
natione cuiuſuis ſummæ illam clauſulam,
quod nullo pacto eſt dicendum.
5 Sed nũquid† poterunt partes renuntia-
c re inſinuationi? c dixi infra hoc eo. lib. §.
renunciatio.

ADDITIONES.

a Quatenus excedit.) Vide quæ ſup. q.15.
dixi.
b Nunquid.)Item an donatio inter virum
& vxorem non inſinuata ſit in totum nul-
la,vide per Ruyn. in conſ.44.nu.20.vol.2.
Rolan.conſil.70. num.6. vol.2.quos vi.Et
ſcias quòd illa donatio non eſt donatio in-
ter viuos, nec cauſa mortis: ſed eſt tertia
ſpecies ſecundum Alex. conſilio 143. col.
fi.vol.5.Quod tamen intellige vt per Ruy.
in conſ.52.lib.1. vbi etiam tenet,quod va-
let à principio, quando non tantum eius
executio: ſed etiam ſubſtantia poſt mortẽ
donantis cõfertur; maxime adiecta clauſu-
la,omni meliori modo.
c Partes renuntiare inſinuationi.)De com
muni atque magis communi affirmatiua
vi.per Rolan.di. conſ.39.nu.38.

Quæſtio XVIII.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum an ſuppleat defectum inſinua-
tionis.*
2 *Et quid ſi non fuerit renunciatum inſinua-
tioni,verſ.Retenta igitur.*
3 *Quid ſi facienda ſit inſinuatio intra aliquod
tempus poſt contractum, verſicu. Scias
etiam.*

QVAERO, nũquid conclu
ſio ſuperius facta, quòd, ſ.
quæcunq; donatio excedẽs
ſummam qningentorũ au-
reorum, debeat inſinuari,
aliàs ſit nulla, habeat locũ
1 etiã in donatione iurata; & ſic† nũquid iu-
a ramẽtum a ſuppleat defectũ inſinuationis?
Reſpond.in hoc articulo magna fuit quan-
doque cõtrouerſia inter Doctores, adeo vt
vix diſcerni poſſet, quæ opinio eſſet magis
communis; nam Bald.in d.l.illud.nu.9.C.
de ſacroſan. eccleſ. tenuit, quòd donatio
non inſinuat non confirmetur iuramento.
Et hanc opin.dixit eſſe communem. Barb.
conſ.16. col.10.lib.2. & conſ.52. lib.4. &
inter conſi.Curt.Senioris conſ.66.in fi.Idẽ
dixit Calcan. conſil.19. in fi.vbi etiam re-
fert Proſdocim. idem atteſtantem in c. cũ
b contingat.de iureiur. Contrariam b autem
ſententiam, ſcilicet,quòd imò cõfirmetur
iuramento, & ſic, quod iuramentum ſup-
pleat defectum inſinnationis, tenuit Ioan.
And.in additio.ad Specu.in titu.de inſtru-
men.editio.§. porro.in vltima apoſtilla, &
* hæc eſt communis opi. omnium fere Ca-
non.vt dicit Corn. conſ.221.in littera L,li.
1.& conſ.186.in litera H,libro 2.quem re
fert Rubeus conſ.59.num.2.& Pariſ.conſ.
33.num.45.lib.3. Socin. conſ.77.circa fin.
libro 1.& conſil. 80.nu.11.eod.vol. quem
refert Deci.conſ.536.num.14.Bertran.con
ſilio 22.num.5.lib.2. in 2.parte,& conſilio
120.num.6.& ſeq.lib.3.in 2.par.Ruin.con
ſilio 51.numero 18.lib.1. Et dicit Cor.con
ſilio 36.in littera E,lib.3.quòd ita ſolet cõ-
muniter teneri,maximè per Canon. Ita ẽt
tenere cõmuniter Canon, atteſtatur idem
Corn.conſilio 60. in litera Y, libro ſecun-
do.Hanc etiam opi. eſſe magis communẽ
affirmat Claud.in l.nemo poteſt,num. 21.
ff.de legat. primo, Ioan.de Comp.in dicta.
l.nemo poteſt,quem refert Bertran.conſil.
30.poſt num.1.lib.3. in 2.parte Iaſ.conſil.
51.num.3.lib.1.& conſilio 118.nu.2. li.4.
& conſilio 169.num.9.eod. volu.quem re-
fert Tiraq.in rep.l.ſi vnquam in præfa.nu.
143.C.de reuoca.donatio. Deci. conſ.239.
poſt nu.3.& conſilio 414.poſt nu.14.verſ.
Tertio,non obſtat, & conſilio 432. nu.17.
& conſi.488.poſt numerum 5.verſi.Poſtre
mo quem refert Soc.Iun.conſilio 117.nu.
11.libro ſecundo,& Ioan.Dilect. de arte te
ſtandi,tit.ſecundo,cau.10.num.3.Bertran.
conſilio 177.poſt num.3.verſi.ad ſecundũ
lib.primo,in 2.parte, & conſ.138.numero
8.lib.2.in ſecunda parte, & conſ.90 num.
5.lib.3. in ſecunda parte,& conſil.97.poſt
num.1.eod. volum.& conſil. 209. poſt nu.
12.eo.volum.Curt.Iun.conſ.34. num.1.&
conſ.47.poſt num.8.& conſilio 85.num.6.
Pariſ.conſ.26.num.60. libro 3.& conſ.69.
numero 97.eo. volum.Ruin.conſilio 159.
num.15.libro 4.& conſilio 182.poſt num.
13.verſ.

13.verſ. Tertio,ad hoc lib.1.& conſil.180. num.14.& ſeq. eod.volum.Gratus conſilio 70.num.28.lib.1.Bellon.conſ.60.num.19. Soc.Iun. conſilio 69.num.39.lib.1.& conſilio 67. num.10.lib.2.& conſilio 130.nu. 19.lib.5.Ludouicus Teſſera in l.ſi intet virum,colum.5.ff.de rebus dub.quem refert Duennas reg.224.in quinta limitatione.Alciat.in cap.cum contingat, poſt num.170. de iureiuran. Crauet.conſilio 118. num.1. Apoſt ad Alex conſilio 4.ſub num.10.lib. 1.Alba.conſ.4.num.20.& ſic, vt vides, hæc opinio proculdubio eſt magis communis, à qua conſulendo, aut iudicando non eſſet aliquo modo recedendum.Eſt enim maxima virtus iuramenti, ideoque regulariter eſt ſeruandum, vbicunq; poteſt ſeruari ſine interitu ſalutis ęternæ,& licet aliàs forte magis communis opinio legiſtarum eſſet,quòd iuramentum non ſuppleret defectum inſinuationis,prout atteſtatur Soc.in allegato conſilio 77.circa finem libro primo. Hodie tamen vtraque ſchola tam Legiſtarum,quàm canoniſtarum,in hoc concordant,quòd iuramento confirmetur, & ita hanc eſſe communem,& apud Legiſtas, & Canoniſtas canonizatam opinio. atteſtatur Ripa lib.3. reſpon.capit 5. poſt nu. ſecundum.

2 Retenta† igitur concluſione,quòd ſcilicet donatio non inſinuata confirmetur iuramento, ſcire debes,quòd illa intelligēda eſt,vt procedat,quādo in ſpecie fuit ipſi inſinuationi renunciatum, poteſt.n. cum iuramento illi renunciari, vt dixi infra hoc eodem lib.§. Renunciatio. Sed ſi non fuit renunciatum inſinuationi,tunc donatio ipſa non confirmatur iuramento, & hæc eſt opin. Legiſtarum, & Canoniſtarum,vt dicit Corn.conſil.69.in litera O,libro ſecundo, à qua licet forte conſulendo,aut iudicando non eſſet recedendum,tamen in pū cto iuris nō tranſiret ſine difficultate, videtur enim pariter militare idem fauor animæ, ſuper quo ſe principaliter fundare videntur Doctores ſuperius allegati.

3 Scias etiam,†quod hæc concluſio,quòd ſcilicet donatio iurata valet, non obſtante defectu inſinuationis, procedit vbicunque inſinuatio ex forma legis vel ſtatuti,deberet interuenire in ipſo actu donationis;ſed ſi lex,vel ſtatutum requireret donationem ipſam inſinuari intra certum tempus,puta infra menſem à die celebrati contractus, vel huiuſmodi, eo caſu iuramentum appoſitum contractui non confirmaret donationem, vbi non eſſet inſinuata infra illud tē pus à ſtatuto præfixum. Ita dicit Feder.de Sen.in vulgato ſuo cōſ.181. & eſt communis concluſio, vt atteſtatur Cur.Iun.conſil. 141.nu.22. Nam iuramentum regulatur ſecundum tempus cōtractus,& ideo ſi poſtea ſuperueniat cauſa, ex qua contractus annulletur,non poteſt virtus iuramenti ad illius confirmationem extendi.

ADDITIONES.

a Iuramentum.)Circa iſtam q.vide p Ang. de Aret. etiam in §. alię autem. ſub num. 6.Inſtit. eod. vbi arguit ad partes. Et inter alia dicit ſe recuſaſſe pro aliqua ex dictis opinionibus conſulere ob timorem iuramenti,pro opinio.tamen affirmatiua, quæ fuit Io.An. conſuluere relati Doctores in tex.verſi.contrariam,& vide plene per Hippo.Rimi.Inſtit.cod.§.1. nu.255. vſque ad num. 281.

b Contrariam autem ſententiam.) Adde atque vide etiam per Menoch. in conſilio 292.ſub num.1.vbi alios addit concordantes qui num.2.cum multis ſequentibus inſinuationem deinde ſubſequutam haud retro trahi a d tempus factæ donationis, præſertim in præiudicium eorum, quibus medio tempore fuit ius quæſitum, ſcribit.

Quæſt. XIX.

SVMMARIVM.

1 *Donatio omnium bonorum non valet.*
2 *Et quid in donatione bonorum præſentium tantum,uer. Et ex hac.*
3 *Quid in donatione facta ſimpliciter bonorum ſuorum,uerſ. Eademque.*
4 *Quid in donatione omnium bonorum ſuorum uerſ Idem dicendum.*
5 *Quid in donatione omnium bonorum ſuorum mobilium, & immobilium, uerſicu.Pariter etiam.*
6 *Quid in donatione ſua hæreditatis,uerſic.Sed quæro.*
7 *Quid in donatione cauſa mortis omnium bonorum ſuorum præſentium,& futurorum, uer.Sed quid ſi quis.*
8 *Quid ſi donans reſeruauerit ſibi aliquid*

quid

quid de quo poſſit teſtari, uerſic. Secundo principaliter.

9 *Quid ſi reſeruauerit ſibi uſumfructum, uerſ. Sed pone.*

1 QVÆRO, nunquid† valeat donatio omnium bonorum? Reſpon. ꝙ donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum nihil
a valet. a Solet ad hoc allegari l. ſtipulatio hoc modo concepta.ff.de verb.oblig.& eſt
* communis opin. vt dicit Bald. in c.in præſentia,num.36. de probat.quem refert Epiſcopus Loazes in ſuis allegationibus pro Marchione Velez fol.210.num.41.Imo.in Rub.extra de teſtamen. poſt num.15.verſ. Quid autem,Roman.conſ.171.num.1.vbi dicit,quòd hæc eſt communis opin.ſiue huiuſmodi donatio fiat in actu teſtandi, ſiue per viam contractus. Idem dicunt ſcribentes in l.ſtipulatio hoc modo concepta.ff.de verb.oblig. & in ſpecie Alexan.num.16.& Iaſ.num.20.Aret.conſ.54.poſt nu.2.verſic. circa ſecundum,Abb.conſ.48.num.1. in fi. lib.2. Corn.conſil.176.in litera N, lib.1.& conſ.238.in litera L,lib.3.& conſil.252.in princ.eod.volum. Guido Papæ conſil.204. num.4. Iaſon in l.licet.num.25. C.de pact. Dec.in d.l.fin.num.30.C. de pactis.& in dicto capit. in præſentia. in ſeptimo notab. de probat.& conſilio 30.numero 1.& 2.& conſilio 203.poſt num.2.& conſil. 251.numero 1.& conſilio 655. num.7. Purpurat. in dicta l.fin.num.238. in fi. Curt.Iun.conſil.25.num.primo. Gratus conſil.70. num. 1.lib.1. Ripa,lib.3.reſponſorum, capit.14. num.1. Ioan.Dilec.de arte teſtan.titu.decimo, cau.t.ſecunda,poſt numerum 2.Duenas reg.219.in princ. Ratio eſt,quia ex tali donatione, quis ſibi ipſi adimeret facultatem teſtandi, quod leges maxime abhorrent, ſicut etiam in ſimili videmus, quòd donatio facta in pœnam mutationis teſtamenti non valet, vt dixi ſupra lib. proxi.§. teſtamentum. q.95.

2 Et ex hac †ratione in primis infertur, ꝙ vbicunque ex donatione omnium bonorum quis non adimeret ſibi facultatem teſtandi, talis donatio vtique valeret; puta,ſi quis non donauerit omnia bona ſua præſentia, & futura, ſed bona ſua præſentia
* tantum, & ita communiter concluditur, vt ait Ruinus conſilio 178. numero tertio,libro primo, & conſilio decimotertio.nume. tertio.lib. ſecundo. Hanc etiam concluſionem dicit eſſe communem Alexand. in dicta l.fi. poſt numerum tertium. Claud.in l.pactum,num.4. C.de pactis.Poterit enim donator aliqua bona poſt donationem acquirere,& de illis teſtari.

3 Eademque † ratione,ſi quis ſimpliciter donauerit bona ſua, valebit talis donatio, & ita tenent omnes, vt ait Corne. conſilio 152.in litera D,libro tertio. In huiuſmodi enim donatione ſimpliciter facta non veniũt bona poſtea quæſita,ſecundũ opinionem omnium Doctorum, vt dicit Bellon. conſil.quinto,in princi. ſubdens quòd hæc opi. eſt adeo firmata,vt,quaſi videatur audax temeritas velle contrarium tenere.Poterit ergo donator de iſtis bonis poſtea quæſitis diſponere,& teſtari.

4 Idem† dicendum eſt,vbi quis etiam verbis vniuerſaliter conceptis donaſſet omnia bona ſua,adhuc enim in tali donatione nõ veniunt bona futura, & ideo valebit donatio,ita ſentit glo.in dicta l. ſi in verbo, Accommodauerit. quam ſequuntur communiter Doctores,vt ait Deci. conſ.225.num. quarto.in fi.& hanc concluſionem dicit eſſe communem Iaſ. conſ. 5. col.2. verſ.Sed præmiſſis, lib.3.

5 Pariter† etiam ſi quis donauerit omnia bona ſua mobilia, & immobilia, valebit talis donatio, eſt cõmunis opin. vt dicit Iaſ. in dicto conſ.5.colum.3. ver. Secundo pro iſta,lib.3.Deci.conſ.414.nu.10. Nam pręterquam, quòd in huiuſmodi donatione nõ veniunt bona futura, certum eſt, quòd ſecundũ magis cõmunem ſententiã, in donatione omniũ bonorum mobilium & im
b mobilium, nõ veniunt iura, & actiones,b vt atteſtantur Doctores pręallegati, & ſic non eſt adempta facultas teſtandi.

6 Sed quæro † nunquid valeat donatio,ab aliquo ſimpliciter facta ſuæ hæreditatis?Reſpond. in hoc articulo variæ fuerunt opin. Doctorum, nam aliqui tenuerunt, ꝙ talis donatio valeat,& hanc opin.dicit eſſe communem Purpur.in d.l.fi.nu.245. C.de pac. Contrariam autem ſententiam, ſcilicet, ꝙ
c imò talis donatio non valeat, c tenuit Bar. in d.l.fin.num.14 Et hanc dicit eſſe magis
* communem Cagnola in d.l.fi.num.223.& ſeq. Duenas in d.reg. 219. in quarta ampliatione. Quæ mihi etiam magis placet. Cum enim nomen hæreditatis,comprehendat omnia bona, quę quis tempore mortis

ſuæ relinquit,nõ video quomodo dici.poſ-
ſit per hanc donationem non adimi dona-
tori facultatem teſtandi.
7 Sed quid† ſi quis faciat alteri donationẽ
cauſa mortis omnium bonorum ſuorum
d præſentium , & futurorum, d nunquid ta-
lis donatio valebit? Reſpondeo, quòd va-
let donatio omnium bonorum poſt mortẽ
collata,ita tenet gloſ. in d.l. fina. in verbo
accommodauerit . quam ſequuntur com-
muniter Doctores,vt ait Dec.conſ.578.nu.
7.in fi.ita etiam cõmuniter teneri atteſta-
tur Imo.in Rubrica extra, de teſta.num.5.
Iaſ.in dicto conſil.5.colum.6.verſicu.Non
obſtat tertium.lib.3. Cur.Iun.conſ.81.nu.
3.Poterit.n.donator,ipſa donatione nõ ob
ſtante, alium hęredem inſtituere,qui licet
teneatur poſtea donatario dare iuxta con-
uẽta in donatione,poterit tamen retinere
falcidiam &c.
8 Secundò† principaliter ex ratione ſupe-
rius poſita,q.ſcilicet donatio omniũ bono
rum non valet, ne quis eo modo amittere
poſſit facultatem teſtandi,infertur,quòd ſi
donator in huiuſmodi donatione reſerua-
uerit ſibi aliquid pro facultate teſtandi,
donatio ipſa valebit,ita dicit Bartol.in l.ſti
pulatio hoc modo cõcepta,numero ſexto,
& eſt communis opinio, vt dicit Soci.Iun.
conſilio 142.numero trigeſimonono.libro
primo.Talis enim donatio non tollit in to
tum, ſed ſolummodo reſtringit teſtandi fa
cultatem,intellige tamen, vt illud quod re-
ſeruatur non ſit quid minimum , ſed ſal-
tem excedat vigeſimam partem illius patri
monii, quod donatur.

vide Cagn. in l. fin. C. de pact. n. 242

9 Sed pone,† quòd donator ſibi reſeruaue
e rit vſumfructum e bonorum ſuorum,nun-
quid ſtante hac reſeruatione donatio ſu-
ſtinebitur? Reſpond. aut teſtator reſer-
f uauit ſibi vſumfructum , f hoc expreſſo,
vt de eo poſſet in vita diſponere,& non va
let donatio,ita conſuluit Barto. conſil.76.
incipien. Pater filio , & ita frequentiore
calculo receptum eſt, vt ait Didac. libro 3.
reſult. cap.12. num.3. Ad hoc enim , vt
donatio omnium bonorum valeat , opor-
tet, quòd illud quod donator ſibi reſer-
uat, ſit eius conditionis , vt de eo teſtari
g poſſit.g & hæc eſt communis omnium ſen
tentia, vt ait Didac. in d.c.12.circa finem.
Aut vero donator ſibi ſimpliciter reſerua-
uit vſumfructum,& tũc communis eſt opi
nio. quòd donatio ipſa valeat;& licet Pau.
de Caſtro in dicta l.fina.num.10.C.de pa-
ctis.tenuerit contrarium,ſcilicet,quòd imò
non valeat,tamen contra eum eſt commu-
nis ſententia, vt atteſtatur Didac. in dicto
cap.12. numero quarto , quam etiam dicit
receptam eſſe apud Regni Hiſpaniæ ſupre
ma tribunalia. Quæ multo magis procede-
ret,vbi expreſſe donator ſibi vſumfructum
reſeruaret cum facultate de eo diſponendi
tã inter viuos , quàm in vltima voluntate.

ADDITIONES.

a Nihil valet.) Vide ad hanc communem opi
nionem ſex ampliationes per Duen. regu.
219.cum duabus ampliationib. Item limi-
ta per Soc.reg.108.quib.limitationib. ſimi
les ſunt ſex limit.datæ per Dec.in l.fin. C.
de pact. & decem per Cagno. ibid. à num.
238.vſque ad num.272.Item donatio om-
nium bonor. haud poteſt fieri ab exiſtente
in articulo mortis per Cagnol.d.l.fi.num.
227. valet tamen , quando fit eccleſiæ per
Dec.in conſ.488. Iaſ.conſil.169.vol.4.Ale-
xand.in conſ.158.lib.6.Rom.conſ.182.vol.
1. Fallit tamen hoc, vt per Ruin.in cõſ.128.
vbi ſequitur: quando qui dedicauit omnia
eccleſiæ,& ille qui dedicauit dedicationem
non habebat mãdatum. Item an procedat
in donatione tacita atq; præſumpta, Vide
per Tiraq.de legib. connub. fol.143.176.
178. Item donationẽ omniũ bonor.ſi quis
fecerit,qa donatarius prius accepit aliqua
bona,vt toto tempore eius vitæ gauderet ,
reſtringitur ſolum ad illa bona donatarii ,
non etiam ad alia bona donantis , per Ro-
man.conſ.284. triplici ex fundamento.
b Non veniunt iura & actiones.) Ad idem
per Fran.Aret.in conſ.54. & Cagn.in l.fin.
num.255. C.de pact.
c Non valet.) Donatio tamen de dimidia
hereditatis valet per Alba.conſ.4.nu.32.Itẽ
quod in donatione omniũ bonor. mobiliũ
& immobiliũ non veniãt iura & actiones ,
nec nomen debitoris. vi.per Nat.in conſil.
146.num.13.& 14.Item ſi quis dicat,dono
tibi hæreditatem meam:quod valeat dona
tio , & intelligatur de bonis præſentib. vt
actus valeat. vide pulcherrime per Crauet.
conſ.139. num. 6.
d Præſentium & futurorum.) Item q talis
donatio valeat: ſi non interuenit ceſſio re-
ſpectu iurium & actionum , vide per Nat.
conſ.146.num.15.

Reſer-

e Reſeruauerit ſibi aliquid.) Item quòd donatio omnium bonorum præſentium & futurorum reſeruata certa quantitate vel re, valet, commune dixi in collect. mea com mu. opin. in verb. donatio. nu. 27.

f Vſumfructum.) Item commune & fuſius vid. ead. collect. mea. d. verb. donatio. num. 31. & ſuſtinetur donatio omnium bonorũ, cum reſeruatione vſusfructus, quando fructus haud ſunt tenues. vide per Crauet. in conſ. 222. verum generaliter donatio omnium bonorum præſentium & futuror. cũ reſeruatione vſusfructus non valet, per Deci. conſ. 30. & 103. column. 1. & in l. fi. C. de pact. & ibi per Cagnol. qui declarat quomodo debeat fieri iſta reſeruatio ad hoc vt operetur, num. 239. per Boer. deciſ. 204. num. 45. & in deciſio. 353. vi. per Nat. conſ. 146. in 4. dub. Quid ſi eſſet reſeruatus vſusfructus cum iuramento vi. per Corn. conſ. 176. vol. 2. dixi in reg. iur. contrac.

g Teſtari poſſit.) Adde commune etiam per Rolan. cõſ. 39. ſub nu. 3. vbi plene alios concordantes allegat.

Quæſt. XX.

SVMMARIVM.

1 *Donatio omnium bonorum, an valeat ſi ſit iurata.*

2 *Donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum nunquid annulletur in totum, an autem pro parte tantum, verſicu. Item quæro.*

3 *Donatio omnium bonorum facta eccleſiæ, an valeat, verſ. Vlterius quæro.*

4 *Donatio reciproca, omnium bonorum facta inter fratres, vel ſocios, an valeat, verſic. Sed pone.*

RESTAT nunc, vt nonnullæ quæſtiones in hoc propoſito occurrentes breuiter explicemus, & in primis quæro,
1 an † concluſio in proxima quæſtione ſuperius facta, quòd ſcilicet donatio omnium bonorum, nihil valet, habeat locum
a etiam ſi talis donatio ſit iurata, a Reſpon. quòd ſic, nam huiuſmodi donatio cum auferat homini liberam teſtandi factionem, cenſetur contra bonos mores, & ideo non confirmatur iuramento, ita dicit Bar... in d... l. ſingulatio hoc modo concepta, numero tertio, & ita tenent communiter omnes Doctores, vt dicit Guido Papæ conſilio 214. numero quinto. Bertran. conſ. 181. numero primo. libro 2. in ſecunda parte. Hanc etiam dicit eſſe communem Dec. in l. pactum quòd dotali, nu. primo, & ſeq. C. de pactis, quem refert Gratus conſ. 19. num. 12. libro primo. Ripa li. 3. reſponſorum, c. 14. nu. 2. Curt. Iu. in d. l. fina. num. 57. C. de pactis. quem refert Epiſcopus Loazes in ſuis alleg. pro Marchione Velez. fol. 211. num. 42. & Didac. in rubri. de teſtamen. in ſecunda parte, num. 4. Cagnola in d. l. fin. num. 220. Socin. Iun. conſilio 44. numero 35. libro ſecundo. Crauetta conſilio 139. num. 8. & ſequen. Duennas in dicta regula 219. in ſecunda ampliat. & ita etiam in ſimili videmus, quod teſtamẽtum iuratum, poteſt non obſtante iuramento, quandocunque contraria voluntate reuocari, vt dixi ſupra lib. 3. §. teſtamentum. q. 44. verſ. Sed quid ſi teſtator.

2 Item quæro † nunquid huiuſmodi donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum annulletur in totum, an autem pro parte tantum? Reſpon. quòd annullatur in totum; & hæc eſt communis opinio. vt ait Bald. in d. l. fin. num. 19. in fin. Curtius Iun. in d. l. fin. poſt num. 61. ita quòd non ſuſtinetur, neque reſpectu bonorũ præſentium tantum, neque reſpectu futurorum tantũ, & hanc opinionem dicit eſſe communem Guido Papæ conſ. l. 213. poſt numerum 5. Purpurat. in d. l. fi. numero 247. quem refert Duennas in dicta regula. 219. in 5. ampliat. Facile poſſet diſputando teneri contrarium, ſicut etiam videmus, quod donatio nulla ex defectu inſinuationis ſuſtinetur vſque ad quingentos ſolidos, vt dixi ſupra quæſtio. 17. verſiculo, ſed quæro. in iudicando tamen non recedas a communi.

3 Vlterius, † quæro nũquid concluſio hæc locũ habeat, ēt ſi huiuſmodi donatio eſſet facta eccleſiæ? Reſpon. quòd non, ſed ſpecia-
b le eſt in eccleſia, vt valeat b donatio omniũ bonorum præſentium, & futurorum illi facta; ita tenet Bar. loquẽdo per verbum, forte, in d. l. fi. nu. 13. & eſt communis opi. vt dicit Felyn. in c. in præſentia. de probat. prout illum refert Epiſcopus Loazes in ſuis allegationibus pro Marchione Velez. fol. 246. num. 27. ego tamen non reperio Felyn. d. capitu. in præſentia. atteſtantem de communi, licet ipſe teneat hanc ſententiam, ibi. nu... k 2 ... mero 5.

mero 5. & 6. vbi loquitur de hoc articulo.
* Bene atteſtatur hanc eſſe communem Purpur. in d. l. fin. num. 242. Parſ. in d. cap. in præſentia, num. 21. Cagno. in d. l. fin. num. 203. quem refert Didac. in rubr. de teſtam. in ſecunda parte, nu. 5. in fi. & Duennas. in 1. limitatio. Si enim poteſt quis perſonam ſuam dicare eccleſiæ, multo fortius debet etiam poſſe dedicare eccleſiæ, omnia bona ſua præſentia, & futura. Non tamen poteſt negari, quin etiam magnæ ſint auctoritates tenentium contrarium; & forte in puncto iuris illa eſt verior; nihilominus ſi caſus contingeret propter fauorem eccleſiæ, non auderem à communi opi. recedere iudicando, aut conſulendo.

4 Sed pone, † quòd duo fratres faciant ſibi inuicem mutuam donationem omniũ bonorum, vel ineant ſocietatem, ſiue fraternitatem reciprocam, nunquid talis donatio valebit? Reſp. quòd ſic, fauore agnationis conſeruandæ, & ita communiter tenetur, vt ait Boer. deciſione 355. numero 3. & de hoc non eſt dubitandum, quia non ſolum inter fratres, ſed inter quaſcunque valet donatio omnium bonorũ poſt mortem collata, vt dixi ſupra quæſtione proxima, verſ. Sed quid ſi quis.

ADDITIONES.

a Etiam ſi ſit iurata.) Item quòd donatio omnium bonorum præſentium atque futurorum haud valeat, nec validetur iuramento, commune, fuſius vi. in collecta mea com. opinio. in verb. donatio, num. 28. & 30. vbi etiam habes nu. 29. 31. & 32. quib. caſib. valeat. dicit tamen Natt. conſ. 453. num. 16. quòd licet donatio omnium bonorum præſentium & futurorum haud valeat, tamen ſi ſit iurata, ꝙ valebit in præſentib. non in futuris, & citat concord.

b Vt valeat.) Adde atque vide quæ dixi ſupra quæſt. ſuprema.

Queſt. XXI.

SVMMARIVM.

1 Donatio poteſt propter ingratitudinem reuocari, & hoc ex diſpoſitione l. fin. C. de reuocan do.

2 Et an propter alias cauſas quàm illas quinque expreſſas, in d. l. fi. ver. huius autem.

3 An ſi donatarius donatorem egenum alere recuſet, verſ. Quid ergo.

4 Donatio ob cauſam an poſſit propter ingratitudinem reuocari, ver Sed quæro.

5 Donatio facta eccleſiæ an poſſit reuocari propter ingratitudinem prælati, uel capituli, ver. Item quæro.

6 An prælatus, qui alicui contulit beneficium poßit huiuſmodi collationem ex cauſa ingratitudinis reuocare, uerſicu. Sed hic quæro.

7 An ualeat pactum, quòd donatio non poßit propter ingratitudinem reuocari, uerſicu. Quæro etiam Remißiuè.

NVNC de reuocandis donationibus videamus, & in primis ſcire debes, quòd licet donatio perfecta de ſui natura ſit contractus irreuocabilis, vt dixi ſupra quæſt. 1. verſic. Et ex hac. Tamen tres
a ſunt a principales cauſæ, propter quas poteſt donatio reuocari. Prima, propter ingratitudinem donatarii. Secunda propter ſuperuenientiam liberorum. Tertia, quia donatio ſit inofficioſa, de quibus omnibus ſigillatim tractandum eſt. Dixi autem pri-
1 mo, ꝙ † donatio poteſt reuocari propter ingratitudinem donatarii, & de hoc eſt tex. in l. fi. C. de reuoc. don. Quod quidem optima ratione ſancitum fuit, ne liceat alicui bona aliena capere, & poſtea irridere donatorem, & ei malefacere.

2 Huius autem † ingratitudinis multa poſſent exempla proponi, quorum quinque ab Imperatore in ipſa l. fi. recenſentur. Sed nunquid etiam ob alias ingratitudinis cauſas in ipſa lege non expreſſas poterit donatio reuocari? Reſpon. ꝙ ſic, & ita tenet glo. in d. l. fi. in verbo. voluerit, & eſt communis opi. vt dicit Ripa ibi q. 41. poſt num. 144. vbi etiam poſt num. 164. atteſtatur
* ita communiter teneri. Pro qua opi. facit, quia in ſimili videmus, ꝙ poteſt filius à patre exhæredari, etiam ob cauſas à iure non expreſſas, quæ tamen ſint ſimiles, ſeu maiores expreſſis idem pręſtant. vt dixi ſupra li. 3. §. teſt. quæſ. 41. ver. Sed quæro.

3 Quid ergo † ſi donatarius donatario indigenti alimenta denegauerit? cum enim negans alimenta quodammodo necare videatur, l. necare. ff. de lib. agnoſc. negari non poteſt, quin hæc legitima cauſa ſit propter quam donatio prætextu ingratitudi-

Donat. ſfecte nō p̄iudici Cred. l. ſfecta C. de donat. qua ſub modo

tudinis poſſit reuocari,& ita tenuit gloſ. in dicta l.fin.in verbo, Voluerit,& hæc eſt cõ-
* munis opi. vt atteſtatur Sal.in d.l.fi. prout illum refert Ripa,in ead.l.fi.quæſt.49.quã-uis in libro meo ego non reperiam illum atteſtari de communi; & licet glo.in l.in condemnatione. in gl.1.in fi.ff.de reg.iur. teneat,ꝙ regulariter donatarius nõ tenetur alere donantẽ, & illam ſequi communiter Doctores atteſtatur Bald. in d.l.fi. num.7. quem refert Epiſcopus Loazes in ſuis allega.pro Marchione Velez,fol.172.num.30. non tamen eſſet à prima opin.recedendũ,
* quæ proculdubio eſt magis communis, &
* æquior. Quæ tamen intelligenda eſt,vt procedat pro modo facultatum vtriuſque,ſcilicet, tam donatoris, quàm donatarii, & pro modo etiam rei donatæ,& ſi petantur, non autem aliter. vide quæ dixi infra hoc eod.lib.§. Feudum, quæſt.23.

4 Sed quæro† an hæc cõcluſio quæ habet, quòd donatio poteſt propter ingratitudi-
a nem reuocari, procedat etiam in donatio-
b ne ob cauſam? *b* R eſpond. quod non, ita tenet glo. in d.l.fin. in verbo, Inueniatur,
* quam ſequuntur communiter Doctores, vt dicit Ripa in d.l.fin.quæſtione 43.Nam donatio ob cauſam non eſt proprie dona-
c tio, *c* neque liberalitas, ſed potius quædam permutatio;merito vbi cauſa ſequatur, nõ debet propter ingratitudinem reuocari.

5 Item quæro† nunquid donatio facta eccleſię poſſit reuocari propter ingratitudinem prælati,vel capituli? Reſpon. ſi quæratur de ingratitudine pręlati tantum,vel capituli tãtum,res minus habet difficultatis; certum eſt enim, quòd neque ſolus prælatus,neque ſolum capitulum poſſunt præiudicare eccleſiæ, vt dixi ſupra lib.2.§. Prælatus. Maior eſt dubitatio, quando concurrit ingratitudo pręlati & capituli ſimul; & hoc caſu Abb. in c.verum, num.3.de condi.appo.tenuit, ꝙ poteſt reuocari. Tu vero tene contrarium,quòd.ſ.non poteſt aliquo modo reuocari, quia donatio facta eccleſiæ, cenſetur facta Deo,d.c.verum,qui non põt eſſe ingratus,cũ ſit omniũ gratiarum liberaliſſimus largitor; & ita hãc ſententiã dicit eſſe cõem Ripa,lib.2. Reſp.cap.28. nu. 20.& in d.l.fi.in 52.quæſt.vbi loquitur etiã in caſu,in quo donator expreſſe in ipſa donatione appoſuit pactũ, quòd poſſet propter ingratitudinem reuocari.

6 Sed hic†quęro,tu ſcis,quòd prælatus cõferens alicui beneficium eccleſiaſticum, videtur quodammodo donare,nunquid ſi ille cui contulit beneficium commiſerit aliquam ingratitudinis cauſam in perſonam conferentis, poterit ipſe ea ex cauſa collationem reuocare? Reſpond. quòd non, ita
* tenet Ioan. And. & communiter Doct. vt dicit Abb.in cap.fi.num.9.de donat. Nam collatio beneficii non poteſt dici donatio, ex quo prælatus illam facit potius ex neceſſitate officii, quam ex liberalitate; hanc etiam opin. dicit tenere communiter Doctor. Ripa in d.l. fin. numero 158. & ſequen.

7 Quæro etiam † nunquid valeat pactum appoſitum in donatione, quòd non poſſit propter ingratitudinem reuocari, dixi infra, hoc eo. lib.§ Pactum.

ADDITIONES.

a Tres ſunt.) Verum aduerte,quia requirũtur etiam alia tria not. ab Aug. Aret. in §. aliæ autem.Inſtit.de dona.num.10.qui nu. ſequen.dicit etiam, quòd beneficium reuocandi propter ingratitudinem,quo donans haud fuit vſus,non tranſit ad eius heredes.

b Ob cauſam.) Et quando vere dicatur donatio ob cauſam, dixi inf.q. vlt.

c Donatio.) Vt tradit Cra.conſ.85.& 136. & dixi.d.vlt.q.

Quęſt. XXII.

SVMMARIVM.

1 *Donatio propter ſuperuenientiam liberorum reuocatur ex diſpoſitione l. ſi vnquam.C.de reuoc.dona.*

2 *Et quid ſi teſtator tempore donationis de liberis cogitauit, verſ. Ex qua.*

3 *Quid ſi tempore donationis habebat filios,quibus deinde mortuis alij ſuperuenerint, ver. Secundo infertur.*

4 *Quid ſi pater in donatione renunciauerit diſpoſitioni, d.l.ſi unquam. verſic. Tertio infertur.*

5 *An diſpoſitio. d l. ſi vnquam. locum habeat etiam in donatione partis bonorum vel rei alicuius particularis, verſiculo, Quarto infertur.*

SVBSEQVENS CAVSA reuocandæ donationis à iure tradita, eſt ſuperuenientia liberorum, quæ quidem materia videbitur forte nonnullis omitti potuiſſe, cum de ea extent duæ repetitiones ampliſſimæ in l.ſi vnquàm. C.de reuocandis donationib. altera quidem Ripæ, altera vero Tiraquelli, in quibus nihil ferè omiſſum eſt. Nolui tamen videri aliqua in re in totum defeciſſe, attingam igitur ſolummodo aliqua capita earum quæſtionũ, quæ in practica frequẽtius occurrũt, eaſq; q̃ breuiſſime fieri poterit explicabo. Reliquas ſtudioſus Lector in prædictis repetitionib. diffuſiſſime tractatas inueniet. Facienda eſt
1 ergo in primis cõcluſio, ꝙ †ſi poſt factã donationẽ, ſuperueniant liberi ipſi donatori, donatio reuocatur ex diſpoſitione d.l.ſi vn
a quam, a de reuocan. donation. ſecundum cõem intellectum, vt atteſtatur Rui. conſilio 107. nu. 22. libro primo. Licet enim illa lex loquatur de donatione facta libertis, eſt tamen generaliter intelligẽda, vt ſcilicet locum habeat non ſolum in donatione facta libertis, ſed etiam facta cuilibet extraneo, ita dicit gloſ. prima in d.l.ſi vnquam, & ita communiter tenetur, vt ait Imola in cap. fi. num. 12. circa fin. de dona. Hanc etiam opi. dicit eſſe communem Corn. conſ. quarto, in litera A, circa fi. lib. 3. & conſil. 11. in littera Z, eodem volum. Ripa in d.l. ſi vnquam, in ſecunda quæſtio. vbi dicit, quòd
* hæc eſt communis opin. Legiſtarum, & Canoniſtarum. Et dicit Tiraquel. in d.l.ſi vnquam, in verbo, Liberis, num. 84. quòd hæc opin. eſt humanior, & receptior, & quod eam practica & vſus ita mordicus retentat, vt ab eius faucibus eruere nemo queat. Non enim eſt veriſimile, quòd quis velit in ſua ſucceſſione extraneum filiis præferre; & ſic vtroque caſu militat eadem ratio, ſuper qua fundatur diſpoſitio d.l.ſi vnquam, quæ eſt veriſimilis mens donantis, quia ſcilicet ſi tempore donationis de filiis cogitaſſet, huiuſmodi donationem non feciſſet, vt dicunt communiter Doct. teſte Cor. conſ. 206. in litera P, lib. 3.

2 Ex qua †quidem ratione in primis infertur, quòd ſi tempore donationis donator
b de liberis cogitaſſet, b non eſſet locus diſpoſitioni d.l.ſi vnquam, & ita communiter tenetur, vt ait Soc. conſil. 53. nu. 7. lib. 4. Iaſ. conſ. 125. col. 2. & 5. lib. 1. quem refert Soc. Iu. conſ. 67. nu. 51. lib. 2. ita etiam communiter concludi atteſtatur Alba. conſil. 102. nu. 2. Puta (ſecundum aliquos) ſi donatio eſſet facta in contractu matrimonii, nã eo caſu vtique præſumitur donator de liberis cogitaſſe, quorum ſuſcipiendorum cauſa ſolent matrimonia cõtrahi; ideo talis donatio nõ reuocatur ex diſpoſitio. d.l.ſi vnquam, ita dicit Signorol. conſ. 69. poſt nu. 12. verſ. Preterea cum mater, & eſt communis opin. vt dicit Tiraq. in d.l.ſi vnquam, in præf. num. 75. quem refert Boer. deciſ. 159. nu. 9. licet illum corrupte alleget in verbo, Prius. num. 62. cum ſeq. Hæc tamen concluſio mihi non multũ placet, & videtur aperte repugnare communi regulæ, ꝙ ſ. debet expreſſe conſtare, ꝙ donator de liberis cogitauerit, & ꝙ in dubio præſumitur nõ cogitaſſe; quæ regula colligitur ex dictis Bar. in d.§. Imper. num. 8. qui in hoc communiter approbatur, vt dicit Soc. in l.2. in princ. col. 1. ff. ſol. matr. & ſi opi. Signo. vera eſſet, idem & multo fortius eſſet dicendum in quocunq; coniugato habili ad prolẽ ſuſcipiẽdã, qđ iudicio meo eſſet valde abſurdũ.
3 Secundò †infertur, ꝙ ſi donator tempore donationis iam habebat filios, etiam ſi alii filii deinde ſuperueniant, non debet donatio reuocari; & ita colligitur ex verbis ipſius. l.ſi vnquam, ibi filios nõ habens, à contrario ſenſu. Sed quid ſi pater habens filium iam natum, illi donationem fecerit, nunquid, ſi poſtea alii filii ſuperueniant, donatio ipſa reuocabitur? Reſpon. hic caſus non eſt comprehenſus in diſpoſitione d.l.ſi vnquam, ſed cadit ſub diſpoſitione l. ſi totas. C. de inof. donatio. & ideo dicimus, ꝙ talis donatio facta filio reuocatur propter ſuperuenientiam aliorum filiorum, nõ quidem in totum, ſed tanquam inofficioſa reuocatur ſolummodo vſque ad legitimam partem bonorũ filii poſtea natis com
* petentem. & ita tenent communiter Doct. vt dicit Corn. conſilio 11. in litera Z, lib. 3. Hanc etiam dicit eſſe communem opin. Bertran. conſ. 163. poſt num. 4. lib. 2. in ſecunda parte. Ripa in d.l.ſi vnquam, q. 47. & Soc. Iun. conſ. 83. num. 20. lib. 3. licet poſtea num. 28. videatur inclinare in contrariam ſententiam Tiraq. in d.l.ſi vnquam, in verbo, Libertus, num. 75. & ſeq. Didac. lib. 1. reſolu. c. 19. num. 1. Si autem eſſet facta extraneo, bene reuocaretur in totum, vt dixi infra q. 24. verſ. Aut vero.

Tertiò

4 Tertiò † infertur, quòd ſi pater in dona-
tione ipſa renunciauerit beneficio. l. ſi vn-
quam. donatio ipſa non reuocatur, ex quo
proculdubio pater renunciando ipſi legi cẽ-
ſetur de liberis cogitaſſe. Hoc autem de pla-
no procederet, præſupponendo, quòd pa-
ter poſſet in præiudicium filiorum renun-
tiare diſpoſitioni d.l. ſi vnquam. ſed hic ar-
ticulus eſt adeo dubius, vt vix diſcerni poſ-
ſit, quæ opinio verior ſit, aut magis com-
munis; & dicit Grat. conſil. 50. num. 65. lib.
1. quòd ſuper hac quæſtio. eſt tanta diſpu-
tatio, quòd indigeret conſtitutione Impe-
ratoria, cum hinc inde ſint infiniti Docto-
res atteſtantes hinc inde eſſe communem
opinio. In primis autem Bart. in l. Titia. §.
Imperator, nu. 7. ff. de leg. ſecundo, tenuit,
quòd poteſt pater in præiudicium filiorum
renunciare beneficio d.l. ſi vnquam, & hãc
opinionem dicit eſſe communem Soc. con
ſil. 147. nume. 17. lib. 1. & conſil. 263. num.
13. lib. 2. quem refert Natta conſ. 125. nu.
1. & Iaſ. in l. ſi quis in conſcribendo. num. 8.
C. de pactis, & conſilio 125. colum. 3. lib. 1.
Dec. in d.l. ſi quis in conſcribendo, nu. 24.
Bertran. conſil. 162. ante fi. lib. 2. in 1. par. &
conſ. 32. col. 2. li. 3. in 2. par. & conſ. 179. nu.
1. lib. 2. in 2. par. & conſ. 220. nu. 8. lib. 3. in
2. parte, Ripa in d.l. ſi vnquam, quæſt. 51. &
lib. 3. reſpon. cap. 15. circa finem, Tiraq. in
d.l. ſi vnquam, in præfat. num. 174. Contra-
riam vero ſententiam, ſcilicet, quòd imo
non poſſit pater renuntiare diſpoſitioni d.
legis in præiudicium filiorum, multi quo-
que tenuerunt, & dicit Soc. in l. cum auus,
colum. 19. ff. de conditio. & demonſtratio.
quòd hæc eſt communis opinio Moder.
Hanc etiam opin. dicit eſſe communem Al
ciat. in l. pacta quæ contra, C. de pact. Pariſ.
conſil. 73. num. 32. lib. 1. vbi recenſet autho
ritates, Soc. Iun. conſil. 137. num. 2. lib. 2. &
ſic vt vides hic articulus tam propter au-
thoritates, quàm propter rationes hinc in-
de adductas, eſt valde dubius, & periculo-
ſus; & reuera connumerãdo deciſiones Do
ctorum, ſuſpicor opin. Bartol. quòd ſcilicet
poſſit renunciare, eſſe magis communem.
Sed contraria opinio mihi ſemper magis
placuit, nunquam enim potui mihi perſua-
dere, quod diſpoſitio d.l. ſi vnquam, non ſit
inducta tam fauore filiorum, quàm ipſius
donantis. Hæc etiam opin. eſt proculdubio
magis æqua, & benigna, & ſecundum eam
pluries fuiſſe iudicatum atteſtantur Docto
res ſupra allegati; & in hac pariter inclina-
uit ſenatus in cauſa D. Hieronimi Lonati.
Tamen pro concordia poſſet ita diſtingui.
Aut non conſtat, quòd donator voluerit re-
nunciare diſpoſitioni d.l. ſi vnquam, quia,
c ſcilicet in genere tantum renũciauit omni-
bus legibus, & omni iuris auxilio, vel hu-
iuſmodi, nulla facta mentione diſpoſitio-
nis d.l. ſi vnquam, & hoc caſu intrepide te-
nendum eſt cum opinione negatiua, quòd
nullo modo cenſeatur renunciatum d. legi.
& ſic quod tali renunciatione non obſtan-
te, donatio ipſa ſuperuenientibus liberis re
uocetur. Aut vero fuit renunciatum in ſpe
cie diſpoſitioni. l. ſi vnquam, & tunc ſi qui-
dem donans erat maior 25. an. poſſet tene-
ri opin. Bart. quòd potuerit renunciare, &
quòd donatio propter ſuperuenientiam li-
berorum non reuocetur. Aut erat minor, &
tunc teneo, quod talis renunciatio nihil
prorſus operetur, neque in hoc facio vim,
an in donatione ſit appoſitum iuramentũ,
vel non, ſicut enim donatio etiam iurata
reuocatur ex diſpoſitione. l. ſi vnquam, vt
dixi infra quæſtio. 23. Idem dicendum eſt,
etiam ſi addita ſit renuntiatio d. legis. Qua
enim facilitate minor inducitur ad donan
dum, eadem etiam inducitur ad renuncian
dum, & iurandum, maxime attento, quòd
hodie in omnibus inſtrumentis paſſim, &
indiſtinctè, notarii apponunt iuramẽtum,
cuius virtutem pleriq; cõtrahentium igno
rant; ſed vbi donans eſt maior, & in ſpecie
renuntiauit diſpoſitioni. l. ſi vnquam, forte
tutius eſſet (vt dixi) tenere cum Bart. nam
diſpoſitio. l. ſi vnquam, fundatur in præſum
pta mente donantis, quæ ceſſat, vbi de con-
traria eius mente expreſſe apparet: & hoc
multo magis procederet, ſi donatio eſſet iu
rata, & maxime ſi iuramentum eſſet in ſpe
cie appoſitum ipſi renunciationi, & ſecun-
dum hanc diſtinctio. ſi caſus contingeret,
conſulerem, & iudicarem.

5 Quartò † infertur, quòd ad hoc vt ſit lo-
cus diſpoſitioni d.l. ſi vnquam, neceſſe eſt
donationem eſſe tantæ importantiæ, quam
veriſimiliter donator nõ feciſſet, ſi de filiis
cogitaſſet. Habebit ergo proculdubio locũ
diſpoſitio d.l. in donatione omnium bono-
rum, ſed & in donatione maioris partis bo
norum, imo etiam in donatione cuiuslibet
partis bonorum, ẽt infra dimidiã; & hęc eſt
cõis opin. vt ait Ripa in l. 1. nu. 6. C. de pac.
& in d.l. ſi vnquam. in 7. quæſt. quem refert

Arelaten. in Apoſtil. ad Alcia. de præſum. in prima regula, preſumpt. 13. nume. 2. Tiraquel. in d. l ſi vnquam, in verbo, Omnia, vel partem aliquam, num. 24. quem refert Didac. lib. 1. reſolut. cap. 16. circa finem. Fortius etiam (ſecundum aliquos) locum habet in donatione alicuius rei particularis, & hanc eſſe communem opinionem atteſtatur Ruin. conſi. 173. num. 13. in fi. lib. 1. Ripa in d. l. ſi vnquam, iu 8 quæſtio. quem refert Arelat. in loco proxime allegato, Socin. Iun. conſi. 83. nume. 19. li. 3 Et quòd diſpoſitio d. l. locum habeat etiam in donatione rei particularis, quæ ſit ma-
d gni ualoris, d dicit eſſe communem Clau. in l. ex facto, poſt nu. 11. ff. de uul. Cæterum ſi eſſet donata res modici momenti, certe talis donatio minime propter ſuperuenientiam liberorum reuocatur, ita tenet Imol. loquendo per uerbum forte in ca. fi. num. 21. de donat. & eſt communis opin. ut ait. Dec. conſi. 181. nume. 5. Non enim eſt veriſimile, quòd donator, etiam ſi de liberis cogitaſſet, ab huiuſmodi donatione abſtinuiſſet: & hoc caſu bonum eſſet habere iudicem fauorabilem, nam quę donatio dicatur magna, vel parua, inſpecta qualitate perſonarum, ſtandum eſt iudicis arbitrio, iuxta ea quæ dixi ſupra lib. 2. §. iudex.

ADDITIONES.

a Donatio reuocatur ex diſpoſitione d. l. ſi vnquam.) Sed an hoc caſu retro tranſferatur dominium, & poſſeſſio in ipſum donantem abſque traditione: An uero requiratur traditio, Ruy. quòd ſine traditione, ſed ipſo iure, in conſil. 173 columna penultima. Habet etiam locum d. l. diſpoſitio, quando res donata eſt talis, quam veriſimiliter arbitrio boni uiri pater non donaſſet ſi filium poſtea natum habuiſſet, per ea quæ tradit Ruyn. in conſi. 124. item procedit in re particulari notabilis ualoris per eundem conſilio 98. numero 19. & conſilio 107. colum. fin. libro primo. item procedit quando filius natus ſtatim moritur. Corn. conſilio 176. colum. fin. uolum. ſecundo. Item habet locum in renunciatione poſt ius quæſitum, Ruyn. conſilio 98. numero 20.

b Cogitaſſet.) Adde per Tiraquel. d. l. ſi unquam, cap. 31. Socin. in conſilio 263. in fin. volum. ſecundo, & in rubric. ff. de liber. & poſthum. Et quomodo intelligatur per Ruyn. conſilio 98. numero 22. uolum. primo. Et quando cogitauit de liberis, quomodo intelligatur, vide per Iaſo. iu conſilio 130. libro ſecundo. An procedat in filio legitimato, quòd non; hoc conſilio 226. libro ſecundo. Deci. 366. colum. ſecunda. Rom. 164. quòd ſic. vi. Ruy. conſilio 173. Sed quid in legitimato per ſubſequens matrimonium, vide per Boeri. deciſio 159. Non procedit in donatione minima. Dec conſilio 366. colum. 4. Iaſ. in l. prima. in 5. not. & ibi etiam Dec. C. de pact. Item non procedit in donatione propter benemerita per Dec. d. conſi. 366. & 20. & in d. l. prima. colum. ſecunda. Rom. conſi. 26. Roland. conſilio 5. numero 12. volum. primo. in conſilio 76. numero 16. in ſecundo. in conſi. 13. numero 31. in 3. Natt. conſilio. 674. colum. 7. & vi. per Apoſtil. ad Dec. d. conſilio. 22. Item non habet locum quando tempore donationis donaus habebat filium, & facta donatione ipſum legitimauit. Caſtren. conſi. 433. quem tamen vi. 432. & Boer. deciſio. 59. An procedat quando maritus promiſit prò uxore, quòd habebit ratum, quæ deinde contra facit. Socin. in conſi. 215. colum. fin. in ſecundo, & 22. in 3. Item an procedit in donatione iuris patronatus. Dec. in conſi. 675. Item an procedat quando filius donat patri. Deci. conſi. 182. in fi. Rub. conſi. 90. licet contrarium voluerit Ruy. conſi. 98. num. 28. ſed quid de renuntiatione facta per maſculum. Boer. d. deciſio. 159. Item an procedat quando donatio fit in contractu matrimonii. Soc. in l. 2. ff. ſol. matrimo. Iaſ. conſi. 171. volum. 4. Boer. d. deciſi. Item an procedat, quando partim vendatur, & partim donatur, Socin. in conſi. 22. uolum. 3. Et donatione reuocata in uim d. l. an poſſit donatarius ingredi poſſeſſionem bonor. quod nõ. Sed pertinet ad filium natum. vide per Ruyn. in conſilio 137. columna tertia, volumi. 1.

c In genere tantum renuntiauit.) Item quòd renuntiatio debeat eſſe in ſpetie & nominatim facta, & non in genere, tradit Ruynus in conſilio 173. numero 13.

Magni ualoris) Dixi ſupra.

Quæſtio

Quæſtio XXIII.

SVMMARIVM.

1 *Diſpoſitio l.ſi vnquam, an locum habeat etiam ſi in donatione appoſitũ fuerit iuramentũ.*

2 *Et an locum habeat in donatione facta eccleſiæ, verſ. Quæro etiam.*

3 *An locum habeat in donatione ob cauſam, verſic. Item quæro.*

4 *An habeat locum in legatis, verſic. Vlterius quæro. Remiſſiuè*

5 *An habeat locum in legitimatione filij ſpurij, uel naturalis, uerſic. Succeſſiue quæro. Remiſsiuè.*

6 *An habeat locum ſi poſt donationem naſcatur donanti filius naturalis tantum, uerſ. Sed quæro.*

7 *Quid ſi natus eſſet ante donationem, ſed fuerit poſt ipſam donationem legitimatus, uerſic. Sed quid ſi filius.*

8 *An reuocatio quæ fit ex diſpoſitione d. l ſi unquam fiat ipſo iure, uerſ. Præterea quæro.*

9 *Quid ſi liberi poſt donationem nati moriantur uiue teſtatore, an donatio reconualeſcat. uerſ. Vltimo quæro.*

10 *An ſi donator uiuens nihil dixit poſſint eius hæredes donationem ipſam reuocare, uerſ. Sed quid ſi pater.*

STAT ergo firma concluſio,
quòd propter ſuperuenientiã
liberorum, donatio reuoca-
1 tur. Quæro nunc † an hæc con-
cluſio locum habeat, etiam ſi in ipſa dona-
a tione appoſitum ſit iuramentum, *a* vt ſcili-
cet adhuc non obſtante iuramento reuo-
cetur? Reſpondeo, quòd ſic, ita tenet
Bart. in dicto §. Imperator, numero vnde-
cimo, & eſt communis opinio, vt dicit
Corn. conſil. 39. in fi. lib. 4. Soc. conſil. 213.
numero 2. libro 2. quod eſt duplicatum in
conſilio 22. numero 7. lib. 4. Bertrand. con-
ſil. 175. poſt nu. 12. lib. 1. in ſecunda parte.
Ripa in d. l. ſi vnquam, in tertia quęſt. &
lib. 3. reſponſorum. c. 15. nu. 17. Pariſ. conſ.
72. num. 15. lib. 1. Nam iuramentum ſem-
b per debet intelligi rebus ſic ſtantibus, *b* me
rito vbicunque poſt diſpoſitionem iura-
tam, tale quid ſuperuenit, quod tempore
iuramenti præſtiti veriſimiliter diſpoſitio-
nem ipſam impediuiſſet, non debet iura-
mentum aliquid operari, & hoc proculdu-
bio procedit, vbi in tali donatione iurata,
non fuerit in ſpecie, nec in genere renun-
ciatum diſpoſitioni. l. ſi vnquam, & in hoc
* omnes conueniunt, vt dicit Tiraquel. in
præfa. d. l. ſi vnquam, nu. 174. Si vero fuerit
renunciatum, dixi ſup. verſicul. Tertio in-
fertur.

2 Quæro etiam † an diſpoſitio d. l. ſi vn-
quam, habeat locum etiam in donatione
facta eccleſiæ? Reſpond. quòd ſic, verum
cum eccleſia regulariter ſit loco filii, vt di-
xi infra lib. 7. §. eccleſia, non reuocatur ni-
ſi vſque ad legitimam filiis poſtea natis
competentem, vt in donatione facta vni
ex filiis, dixi ſupra quæſt. proxima, verſic.
Sed quid ſi pater, ita tenet Bart. in §. Impe-
rator, numero 6. & eſt communis opi. vt
ait Soc. conſil. 53. poſt numerum ſextum.
lib. 4. Ripa in repet. d. l. ſi vnquam. quæſt.
49. Rub. in repet. d. §. Imperator, numero
226. Fortun. in tract. de vltimo fine illa-
tione 16. Dida. libro primo reſolu. cap. 19.
poſt num. 5. verſic. Quæſtioni. Hæc tamen
opin. mihi ſemper viſa fuit dura, nam mo-
naſterium non habetur loco filii, niſi in
caſibus à iure expreſſis, vt dixi in allegato
§. Eccleſia, tamen in practica credo quòd
eccleſia obtineret, niſi Epiſcopus vellet ſe-
cundum conſcientiam reſtituere totam
donationem, & iudicio meo, ſi id faceret,
bene, & laudabiliter faceret, vt notatur in
c. fi. 17. quæſt. 4.

3 Item quæro † an diſpoſitio dictæ l. ſi vn-
quam, locum habeat etiam in donatione
ob cauſam? Reſpond. quòd non, & eſt com
munis opin. vt dicit Soci. in l. ſecunda, in
princip. colum. prima verſic. Secundo re-
ſponde. ff. ſol. matr. Iaſ. conſ. 171. nu. 1. in
fi. libro quarto. Nam huiuſmodi donatio,
cum habeat cauſam annexam (non autem
fundata ſit in ſola liberalitate) non debet
propter aliquid aliud quod ſuperueniat,
reuocari. Sed hoc intellige, quatenus cauſa
æquiualet donationi, nam in eo quod ex-
cedit, non cenſetur donatio ob cauſam,
ſed donatio ſimplex. Eademq; ratione di-
ſpoſitio d. l. ſi vnquam. non habet locum in
donatione remuneratoria, ita tenet Bald.
in d. l. ſi vnquam, in ſecunda lectura, & eſt
communis opi. vt ait Deci. conſ. 366. nu-
mero. 10. & dicit Iaſ. conſ. 154. nu. 2. in fin.
libro ſecundo, quòd ab iſta ſententia ne-
c mo diſcrepat. Ripa in d. l. ſi vnquam. quæſt.
14. Talis enim non dicitur proprie dona-

tio,

tio,vt dixi ſup. q. 3. Intellige tamen,quatenus merita æquiualent donationi,iuxta ea quæ ſtatim dixi.

4 Vlterius quæro, † an diſpoſitio d.l.hēat locum ēt in legatis? dixi ſup.li.3. §.Legatū.

5 Succeſſiue quæro, † an habeat locum ēt in legitimatione filii ſpurii,vel naturalis,vt ſcilicet talis donatio per ſuperuenientiam filiorum legitimorum.& naturalium reuocetur?dixi ſupra lib.2.§.filius.

6 Sed quęro,†nunquid diſpoſitio d.l.ſi vnquam,locum habeat, non ſolū quādo poſt donationem naſcuntur filii legitimi,& naturales,ſed etiam quando naſcitur filius naturalis tantum,qui poſtea legitimatur, ita vt etiam eo caſu donatio iam facta reuocetur?Reſpon.quòd ſic,ita tenet Ioan.And.in addit.ad Spec.de ſucceſſ.ab inteſtato. circa fi.in Apoſtil. magna.Et eſt communis opi. vt dicit Pariſ.conſil.72.nu.21.lib.1. Huiuſmodi enim filii æquiparantur legitimis natis, & ideo diſpoſita in legitimis, etiam in iſtis locum habent.

7 Sed quid†ſi filius naturalis iam eſſet natus tempore donationis,ſed poſt donationem fuerit legitimatus, nunquid donatio reuocabitur propter illius legitimationē? Reſp.ꝙ non.Et eſt communis opin.vt dicit Pariſ.in alleg.conſil.72.num.24.Hoc enim caſu nulli dubium eſſe poteſt,quin de ipſo filio iam nato,& etiam de eius legitimatione veriſimiliter teſtator cogitauerit.

8 Præterea quæro, † nunquid huiuſmodi reuocatio donationis,quę fit ex diſpoſitione d.l.ſi vnquam, fiat ipſo iure immediate, ꝙ naſcuntur filii? Reſp.ꝙ ſic.Ita expreſſe colligitur ex verbo, Reuertatur, poſito in ipſa lege, ꝙ importat diſpoſitionem legis nullo hominis miniſterio interueniente, ita tenet gl.fin.in d.l.ſi vnquam,& ita communiter ferè ab omnibus tenetur, vt dicit Corn.conſ.4.circa princ.lib.5. Hanc etiam opinionem dicit eſſe communem Cor.con ſil.11. in littera R,lib.3. Rub.in repet.d.§. Imperator, num.182.

9 Vltimò quæro,†pone,ꝙ donator ſuſceperit liberos,illi tamen liberi ipſo adhuc ſuperſtite moriantur,nunquid propter illorū mortem donatio ipſa reconualeſcet?Reſp. Bart.in d.§.Imperator, nu.10.tenuit, quòd non;ſed in contrarium eſt magis communis opin. vt atteſtatur Rub.in repet.d.§.Imperator,num.249.& ſeq. Ceſſat enim ratio coniecturatæ mentis donatoris, ſuper qua fundatur diſpoſitio d.l.ſi vnquā. Quæ quidem concluſio intelligenda eſt, vt procedat, quando pater mortuis filiis donationem ipſam tacite, vel expreſſe non reuocauit, aliàs ſecus.

Sed quid ſi pater quidem donationem non reuocauerit, imò promiſerit ſemper donatarium res donatas poſſidere,nūquid poterunt eius hæredes donationem ipſam reuocare?Reſpon.quòd non,& hęc eſt communis opin. vt ait Rub. in d.§. Imperator, num.253.& ſequen. Videtur enim hoc caſu donator ſatis declaraſſe voluntatē ſuā, ꝙ nolebat donationem reuocare, ideo illi non poſſunt eius hæredes contrauenire.

ADDITIONES.

a Appoſitum ſit iuramentum.) Adde atq; vide per Soc.conſ.22.volum.3. Corn.conſ. 176.in fi.vol.2.Fran.Aret.conſ.24.quatuor dubia,col.1. Rom.in conſ.269.non eſt dubium,& 26.pro deciſione. Boer. d.deciſio. 159.Et plenius de iſtius l.diſpoſitione dixi in reg.iuris contra c.atque etiam in lib.iuris intellec. collec.

b Rebus ſic ſtantib.)Item quòd in quacunque diſpoſitione ſemp ſubintelligatur iſta tacita cōditio & interpretatio,rebus & terminis ſic ſtantibus,atque ſe habentibus; ſecus ſi contingat mutatio aliqua per quam à tali diſpoſitione recedi oporteat,per Craue.conſ.25.num.1. conſ.264.col.antepe.in prin.Dec.conſ.335.num.3.Rom.in l.fin.ff. qui ſatiſda.cogan. Alban.conſ.76. num.2. conſ.77.nu.31. Rolan.plene conſ.1.vol.2, Nat. conſil.548. nu.21.vbi idem ēt in caſu iurato. Idem intelligitur, cum ſuperuenit aliquid noui, quod nullo modo extabat, nec de quo fuerat cogitatum ; vt per Menoch.in conſil.219.num.29. Et de viribus iſtius clauſulæ, vide etiam per Afflic.deciſ. 328. ſub num. 4.

Queſt. XXIIII.

SVMMARIVM.

1 *Donatio inofficioſa facta vni ex filijs, vel etiā extraneo, poteſt per alios reuocari, verſic. Scire debes.*

2 *Et quid ſi ſit inofficioſa re tantum, vel conſilio tantum, verſ. Aut vero.*

Quid

3 *Quid ſi ſit iurata, verſi. Hec antem.*

4 *An filius cui pater aliquid reliquit, poſſit donationem inofficioſam extraneo factam in totum reuocare, verſiculo, Sed quid ſi pater.*

5 *Quid ſi pater alienauit bona titulo oneroſo, an ſit locus reuocationi, verſicu. Et hec quidem.*

DIXI etiam, aliã eſſe cauſam, propter quam donatio poſſet reuocari, qñ. ſ. eſſet inofficioſa, a Hæc eſt pulchra, & ſubtilis materia, & aliàs intellexi, ꝙ Magnifi. D. Camillus frater meus adhuc valde iuuenis, cũ ego nondũ natus eſſem, diſputanit in hac materia in ciuitate Alexandriæ centũ cõcluſiones, per decem dies continuos, argumentãtibus doctoribus venerandi noſtri collegii, qui eo tempore excedebant numerũ trigeſimũ, de qua diſputatione mẽtionem facit, & illũ appellat iureconſultũ acutiſſimum D. Rubeus Ale. cõciuis meus in epiſtola nuncupatoria poſita ante repetitionẽ, quã ædidit ſuper d. §. Imperator. vbi eleganter tractat hanc materiã, & dicit, ꝙ in illis circulis orta fuit contentio inter ipſum D. Rubeum, & patrẽ meũ, quem appellat ſenatorem digniſſimum & iureconſultum præſtantiſſimum.

1 Scire debes, † ꝙ ad reuocandã donationem, vltra remedium. l. ſi vnquã, de quo in præcedentib. quæſtionibus, eſt & à iure ꝓdita querela inofficioſę donationis, de qua toto titulo, C. de inoffi. donatio. & in dicto §. Imperator. Vt ergo bene intelligas hanc materiã, diſtinguendi ſunt nonnulli caſus. Aut enim quis donat extraneo omnia ſua bona, vel eorũ partẽ, quam veriſimiliter ſi de filiis cogitaſſet, non donaſſet, & hoc caſu per remediũ dictæ l. ſi vnquam, ipſa donatio ſuperuenientibus filiis donatori, in totum reuocatur, vt dixi in præcedẽti quęſtione, per totam quæſtio. Aut vero pater habens vnũ filium, illi donauit omnia bona, vel eorum partem, quam veriſimiliter nõ donaſſet, ſi alios filios ſuſcipere cogitaſſet, & hoc caſu ſi alii filii ſuperueniant, reuocatur vſque ad legitimã tantum, & ita procedat tex. in l. ſi totas. C. de inofficio. donatio. vt dixi ſupra quæſt. 22. ver. Secundo infertur, & hæ duæ reuocationes fundantur ſuper veriſimili mente donantis.

2 Aut vero † quis non agit ad reuocationẽ donationis, ſub prætextu, quòd veriſimiliter donans ſi de ipſis filiis cogitaſſet donationem non feciſſet, ſed tanquam, ꝙ donatio ipſa ſit inofficioſa; (& intellige, ꝙ donatio tunc dicitur inofficioſa, qñ donans non retinet in patrimonio tantum, quãtum capit legitima filiorum) & hoc caſu adhuc eſt diſtinguendum; nam aut talis donatio eſt facta vni ex filiis, & tunc ſiue donatio ſit inofficioſa re tantum, ſiue ſit inofficioſa re, & conſilio, nunquã reuocatur, niſi vſque ad legitimam aliorũ filiorũ. l. ſi liqueat, C. de inoff. donatio. ita dicit Barto. in d. §. Imperator, nu. 1. & eſt communis opi. vt ait Picus in l. poſt cõtractum, poſt nu. 3. ff. de donat. Bertrand. conſ. 179. poſt nu. 8. lib. 2. in ſecunda parte, faciũt quæ dixi ſupra quęſt. proxima, in d. verſi. Secundo infertur. Aut vero eſt facta extraneo, & tunc ſi eſt inofficioſa re tantum, reuocatur ſolummodo vſque ad legitimam. tex. eſt in l. 1. 2. & 3. C. de inofficio. donatio. Si vero eſt inofficioſa re, & cõſil. reuocatur in totũ, ita tenet Bar. * in d. §. Imperator, poſt nu. 1. & eſt communis opin. vt dicit Aret. conſil. 47. poſt nu. 3. Socin. inter conſilia Curt. Sen. conſ. 2. nu. 1. Iaſ. in auct. vnde ſi parens, circa fin. C. de inofficio. teſta. Picus in d. l. poſt contractũ, nu. 6. Curt. Sen. conſ. 1. nu. 39. Paris. conſil. 72. nu. 28. & ſeq. lib. 1. & conſ. 73. nu. 26. & ſeq. eo. vol. Natta conſ. 126. nu. 3. Soci. Iun. conſ. 67. nu. 55. lib. 2. Dicitur autem donatio inofficioſa re, & conſilio, qñ pater ex propoſito illam facit ad pręiudicium filiorum, & ſic vltra læſionem, quæ re ipſa interuenit, concurrit etiam animus, & conſilium paternum in damnum filiorum, & hæc nota ad intelligentiam terminorum quos multi ignorant.

3 Hæc autem † omnia, quæ ſuperius dicta ſunt de inofficioſis donationibus reuocandis, locum habent, non ſolum in donatione ſimpliciter facta, ſed etiam in donatione iuramento confirmata, *b* adhuc enim poteſt non obſtante iuramento reuocari. ita dicit Barto. in d. §. Imperator, numero * 5. & eſt communis opinio, à qua nemo diſcrepat, vt ait Cur. Se. in d. conſilio 1. num. 15. quem refert Didac. libr. 1. reſolu. capi. 19. verſicul. Cæterum. Cum enim diſpoſitio tituli de inoffi. dona. ſit introducta fauore filiorum, non debet patris iuramentum in eorum præiudicium aliquid operari.

Sed

4 Sed quid † ſi pater ipſi filio aliquid reliquid, nunquid adhuc poterit donationem
c inofficioſam extraneo factam c in totũ reuocare? Reſpondeo, ꝙ non, ſed hoc caſu ſolummodo reuocat vſq; ad legitimam; ita dicit Bart. in d. §. Imperator, poſt num. 1. &
* eſt communis opin. vt atteſtatur Bertrand. conſil. 38. num. 3. lib. 1. in ſecunda parte. Sicut etiam videmus, quòd filius, cui aliquid eſt titulo inſtitutionis relictum, etiam minus legitima, non poteſt teſtamentum impugnare, ſed tantummodo petere ipſius legitimæ ſupplementum, vt dixi ſupra lib. 3. §. teſtamentum. q. 38.

5 Et hæc † quidem concluſio locum habet in his tantum, quæ pater donationis titulo in alium tranſtulit. Sed ſi pater aliquid alienauerit titulo oneroſo, eo caſu non eſt locus reuocationi; & licet Bar. in l. non vſque adeo, poſt num. 1. ff. ſi quis à paren. ſuo fu. ma. tenuerit contrarium, ſcilicet, quòd imò poteſt reuocare ſaltem vſque ad legitimã;
* tamen magis communis opin. eſt, quòd nul
* lo modo poteſt reuocare, neq; vſq; ad legitimam. & ita hanc opin. contra Bart. dicit eſſe communem Rub. in d. §. Imperator, numero 30. & ſequen. ff. de lega. 2. Pieus in dicta l. poſt contractum, numero 13. circa fi. & numero 15. vbi loquitur etiam quando fraus patris in ipſa alienatione interuenit. Quæ tamen concluſio mihi ſemper viſa fuit nimis rigoroſa, & ideo vbi appareret, quòd ille tertius fuiſſet particeps fraudis, libenter inclinarem in ſententiam Bart. vt ſcilicet eſſet locus reuocationi, ſaltem vſq; ad legitimam, & hæc opin. æquior eſt, vt omnes fatentur.

ADDITIONES.

a Inofficioſa.) Et donatio inofficioſa quot modis dicatur vide per Paulum Caſtren. in conſil. 353. dubitatio. vol. 2. Soc. conſil. 18. lib. 3. Item ad ſciendum quæ ſit inofficioſa inſpicitur tempus donationis. Crau. conſil. 40. quem vide.

a Eſſet inofficioſa.) Adde hic, ꝙ ſi donatio ſit inofficioſa, puta, quia natis filiis pater donat bona ſua extraneo, tunc reuocatur fauore filiorũ. Si vero donatione facta contingat naſci filios reuocatur vſque ad legitimam. Item vbi donatio venit reuocanda per tit. de inofficioſa donatio. non reuocatur ipſo iure ex præſumpta mente donantis; de iſtis tribus commun. opinionib. vide in collec. mea commu. opin. verb. donatio, num. 7. 8. 9. Item donatio inofficioſa re & cõſilio facta extraneo, an in totum reuocetur, vide per Tiraq. in l. ſi vnquam, C. de reuocan. don. fol. mihi 306. & Fran. Aret. conſil. 47. Nec reuocatur à filiis per actionem Caluiſianam, ſiue Fauianam, per Cor. conſ. 178. col. 8. vol. 2. Item donatio tanquã inofficioſa reuocatur, quando etiam filius habuit legitimam ſuam titulo donationis, puta mater donauit ſimpliciter filio ſuo centum. Et poſtea donauit reſiduum bonorũ pio loco, nam filius querelare poteſt, quia donatio ſibi facta haud imputatur in ſuam legitimam. vide per Soc. in conſ. 18. & ſeq. vol. 4. Vltimò ſcias, ꝙ donatio etiam inofficioſa ad pias cauſas reuocatur ſaltem vſq; ad legitimam, vide per Iaſ. in conſ. 141. volum. 4. Item vide per Dec. in conſ. 297. col. 1. ver. ſecunda concluſio ſit.

b Iuramento confirmata.) Item ꝙ donatio inofficioſa non validetur iuramento, vide per Iaſ. in conſ. 141. vol. 4.

c Extraneo factam.) Item quòd donatio inofficioſa re, & cõſilio facta extraneo poſſit in totum reuocari, voluit Vgolinus antiquus gloſator, quem magis communiter ſequuntur Doct. in l. 1. C. de inoffic. donat. & Doct. in d. §. Imperator, vt atteſtatur. Socin. in conſ. 126. col. 1. vol. 3.

Quæſt. XXV.

SVMMARIVM.

1 *Donatio ob cauſam cauſa non ſecuta ipſo iure reuocatur.*

2 *Donatio cauſa mortis poteſt quandocunque reuocari, verſ. Sciendum eſt.*

3 *Et quid ſi poſt reuocationem donator ſine hærede deceſſerit, ver. In hoc tamen.*

4 *An propter conualeſcentiam donantis cenſeatur reuocata donatio cauſa mortis, ver. Sed nunquid.*

PRÆTER has reuocationis cauſas, de quibus præcedentibus quæſtionibus tractatum eſt, ſcire etiam
1 debes, quod † donatio ob cauſam, a
a ſi cauſa non eſt ſecuta, ipſo iure reuocatur, & donanti competit rei vendicatio, text. in l. 1. C. de donatio. ob cauſam. & eſt communis

nis concluſio, vt dicit Curt Iun.conſ.126. nu.14.Vulgata enim eſt iuris regula, ꝙ ceſſante cauſa ceſſat effectus.

2 Sciendum† eſt etiam, quòd donatio cauſa mortis poteſt à donatore quandocunq; reuocari, l.mortis cauſa, la 4. ff.de donatio. cau.mor.& hoc eſt in iure notiſſimum; poteſt autem donatio cauſa mortis, nō ſolum expreſſa, ſed etiam tacita volūtatis demonſtratione reuocari, puta, ſi donator rē quā donauerat voluntatie in alium alienauerit, ex hoc enim donatio ipſa reuocatur, l. illud.ff.de don.cau.mor.& fuit opin.Dy.in l. ſtichum, qui meus, ff.de legat.1.quam dicit * eſſe communem Alci.in l.non omnis. ff.ſi cer.pe. Dida.in rub.de teſtam.in 3.par.poſt num 18. ver. Quarto his, videtur enim ex hoc colligi, donatorem ipſius donationis pœnituiſſe, & maluiſſe alium, quàm donatarium rem donatam habere.

3 In hoc†tamen propoſito, nota mirabilē dec.Ang.in ſua diſpu.inc.Aſtenſis miles, ꝙ licet donator voluntatem mutauerit, ſi tamen poſtea contingat, illum decedere ſine hærede ex teſtamento, vel ab inteſtato, donatio non cenſetur reuocata; & mouetur per text.in l.1. ff.qui ſiue manu.ad libe.peru.& hanc opin.Ang.dicit eſſe frequentius receptam Didac.in d.3.par.num.24.quæ licet vt ipſe ſubdit, in puncto iuris non ſatis bene ſuſtineri poſſit, non tamen putarem ab ea eſſe in practica recedendum.

4 Sed nunquid † ob conualeſcentiam donantis reuocata cēſetur donatio cauſa mortis, etiam ſi aliunde expreſſe aut tacite illū donationis pœnituiſſe non appareat? Reſp. ſi quidem donatio facta fuit nullo inſtante mortis periculo, non reuocatur ob donātis conualeſcentiam; ſed ſi facta fuit inſtante periculo, vtique reuocatur, ita intelligi debet text. in l.ſi mortis cauſa res donata. ff. de dona.cau.mor.& eſt communis opin.vt ait Alcia.in d.l.non omnis, quem refert Dida.in Rubi.de teſta. in tertia par. poſt numero 23. verſic. Secundo reuocatur. Et hæc hactenus.

ADDITIO.

a Donatio ob cauſam.) Et donatio quando vere dicatur ob cauſam, vide per Crau. in conſil.301.in princ.85.& 306. Dec.in l. vt liberis.col.fi. C.de col. Nec dicitur proprie donatio per Crau.d.conſ 85.& 136.& vide per Nat.in conſ.609.nu.6. Nec requirit inſinuationem, vt per Cephal.in conſil. 272 nu.128. Differt etenim ab alijs donationibus, vt per Tiraq. in l.ſi vnquam.fol. 174. An dicatur illa quæ fit in præmiū emācipationis, vide ibid. Et hæc donatio pacto nudo producit actionem, vt per Rui.conſ. 54. Item dicitur donatio ob cauſam, quando fit per patrē dotis cauſa, ſecus ſi per extraneū, vt per Iaſ.in conſ.171.lib.4. Et ſcias ꝙ donatio ob cauſam filio à patre facta ei debet in legitimam computari. iſtam regu. cum quinq; limitationibus vide per Duen. mihi reg.222.fol.217. & vltra limitationes enunciatas ibid.limita etiam vt per Craue. in conſ.85.num.6.& 7. Et an donatio facta ob cauſam propter benemerita ſeruitiorū præſtitorum, & præſtandorum poſſit reuocari, vide per Mari.Anguiſ.in conſ.79.nu. 37. Item vt dicatur facta ob cauſam, requiritur, ꝙ ſit facta ob cauſam neceſſariā, quæ excludit liberalitatem, vt per Rolan.in conſil.70.nu.7.vol.4.& 44.nu.4.eodem.vbi tamen in 1.dub. tenet per plura donationem filio factā à patre ob cauſam matrimonij, haud dici ſimplicem, ſed ob cauſam finalē; vt matrimonium ſortiretur effectum, & in 2.cap.conſultus etiam reſpondet, huiuſmodi donationem imputari filio in legitimā, & contraria diluit. Et dixi ſupra.

CAPI-

CAPITA QVAESTIONVM.

1 Quæſt. prima, Emphyteuſis quid differat à contractu libellario, & cēſuali.
2 Emphyteuſis an ſit contractus noīatus.
3 In contractu emphyteutico an requiratur, quòd à principio præſtetur certa quantitas.
4 In contractu emphyteutico an requiratur ſcriptura.
5 Vaſallus an poſsit concedere in emphyteuſim bona feudalia. Remiſsiuè.
6 Prælatus an poſsit bona eccleſię concedere in emphyteuſim.
7 Et quanti temporis ſolutione pręſumatŭ emphyteuſis præceſsiue. Remiſsiuè.
8 Emphyteuta tenetur ſoluere canonem, aliàs cadit à iure ſuo.
9 Et an cadat ipſo iure, an autem requiratur declaratio.
10 Dominus recipiendo penſionē, an cenſeatur remiſsiue caducitatem.
11 Dominus an poſsit poſt declaratam caducitatem ingredi propria authoritate rem emphyteuticam.
12 Quo tempore ſit ſoluenda penſio.
13 Emphyteuta non poteſt alienare rē emphyteuticam domino irrequiſito.
14 Et an poſsit eam cum aliis emphyteutis diuidere.
15 Et an poſsit illam alteri legare, aut donare.
16 Et an poſsit illā prælegare vni ex filijs, vel aliter in ea illis præiudicare.
17 Et an poſsit illam ſine conſenſu domini permutare.
18 Et an pignorare, vel hypothecare.
19 Et an locare.
20 Et an concedere in emphyteuſim.
21 Et an conſtituere ſeruitutem in fundo emphyteutico.
22 Emphyteuſis an poſsit alienari in potentiorem.
23 In alienatione rei emphytheuticæ ſoluendum eſt domino laudemium.
24 Emphyteuta pp alienationē rei emphyteuticæ, cadit à iure ſuo. Remiſsiuè.
25 Emphyteuta interuertens poſſeſsionē domini, an cadat à iure ſuo.
26 Emphyteuta an poſsit expelli propter deteriorationem.
27 Emphyteuta cēſſans per triennium in ſolutione canonis, cadit à iure ſuo. Remiſsiuè.
28 Emphyteuſis an tranſeat ad extraneos, hæredes.
29 Emphyteuſis an tranſeat in fiſcum.
30 Filij naturales an ſuccedant in emphyteuſi.
31 Legitimati an ſuccedāt in emphyteuſi.
32 Feminæ an ſuccedant in emphyutheſi.
33 Emphyteuſis an trāſeat in monaſteriū.
34 Qūo intelligatur in cōceſsione inueſtituræ, tertia, vel quarta generatio.
35 In emphyteuſi cōceſſa pro ſe, & filijs, & nepotib. quo ordine ſuccedatur.
36 Nepos ex filia an ſuccedāt in emphyteuſi.
37 Emphyteuſis an tranſeat ad filios, etiā ſi non ſint hæredes.
38 Et an tranſeat ad inſtitutū in re certa.
39 In emphyteuſi nunquid locum habeat ius accreſcendi.
40 Filius an teneatur paternis creditoribus de empheuſi ſatisfacere. Remiſſiue.
41 Augmentum eueniens in re emphyteutica, cui cedat.
42 Emphyteuſis quomodo finiatur.
43 Finita emphyteuſi, an poſsint filij, vel agnati petere renouationem inueſtituræ.
44 Emphyteuſi finita, an poſsit dominus ingredi rem emphyteuticā propria authoritate.
45 Finita emphyteuſi, cui remaneant melioramenta.
46 Emphyteuta an teneatur ad collectas.
47 Quę actio competat pro emphytheuſi.
48 Iura ciuilia loquentia de emphyteuſi, an habeant locum in emphyteuſi eccleſiaſtica.
49 Bona emphyteutica an poſsint dici allodialia.
50 Argumētū de feudo ad emphyteuſim, & econtra, an procedat. Remiſsiue.

IVLII CLARI

ALEXANDRINI

IVRECONSVLTI CLARISSIMI,

AC REGII SENATORIS,

LIBER QVARTVS

Sententiarum Receptarum.

§. Emphyteuſis.

Cum Additionibus, & Paraphraſibus celeberrimi. I. V. C. D. Hieronymi Giachari Lugienſis.

BREVIOR erit hic Tractatus (vt opinor) omnium expectatione. Eſt enim hæc emphyteuſis materia ferè vbique frequens, & quotidiana. Sed huius rei duo præcipue in cauſa fuere. Primum, quod ex his quæ ad hanc materiam pertinent, aliqua in feudalibus quæſtionibus à bonis tractata ſunt. Alterum

terum (quod alicui fortè mirum videbitur) quòd Alexandriæ nulla ferè eſt domus, nulla area, fundi verò pauciſſimi, hoc emphyteuſis vinculo obſtricti; atque inde euenit, vt cum in hac materia nunquam de facto conſultus reſponderim aut iudicauerim; in hoc Paragrapho ea tantum ſcripta ſint, quæ in tumultuaria lectione obiter occurrerunt. At vero in hac Mediolanenſi vrbe nihil aliud ſonant ius dicentium palatia, quàm emphyteuticoruu canonum ſolutiones, & poteſtates, ſuperinde caducitates.

Si cadat in commissum vel hereditatis [illegible]
[illegible] ipsa res quo ad [illegible] spectat ad usufructuarium
et quo ad proprietatem ad proprietarium [illegible] 240.

Domino [illegible] sententia lata contra emphyteutam vel [illegible]
[illegible] 331 [illegible]

[illegible] in favorem
ecclesiae [illegible] relinquens rem [illegible]
[illegible] in re sua [illegible] disponere [illegible]
c. ecclesia S. Mariae n. 77 [illegible] emphyt.
[illegible] ampliat. 2.

QVAE

QVAESTIO I.

SVMMARIVM.

1 *QVID differat contractus libellarius ab emphyteuſi.*

2 *Et quid contractus cenſualis, ver. Contractus autem:*

3 *An in dubio cenſeatur contractus cenſualis, vel emphyteuticus, verſ. Sed pone.*

4 *Quid differat ſimplex locatio ab emphyteuſi, ver. Quid autem.*

Quid ſi præſtetur magna penſio, & correſpondens fructibus, verſ. Et aduerte.

5 *Quid ſi in inſtrumento promiſcue facta ſit mentio de emphytheuſi, & locatione, verſ. Vnum ſcias.*

PRO intelligentia itaque terminorũ, ſcire debes, quòd nonnulli ſunt contractus emphyteuſi valde ſimiles, & affines, puta contractus libellarius, cenſualis, *a* &
a
1 locatio. Quæro ergo, †quid ab emphyteuſi differant huiuſmodi contractus? Reſpon. Contractus libellarius dicitur, quando vaſallus, vel emphyteuta concedit alteri pro certa annua penſione prædium, quod ipſe habuerat ab alio in feudum, vel emphyteuſim, & ſic quando concedens non eſt dominus, ſcilicet directi dominii, & hoc eſt, quòd vulgo appellamus emphyteuſim ſubalternatam. Quando verò concedens eſt dominus, tunc proprie dicitur, contra-
b ctus emphyteuticus, *b* & ita firmant communiter Doctores, vt dicit Iaſ. in l. prima, poſt numerũ 39. C. de iure emphyt. Quicquid tamen ſit ex proprietate dictionum, hodie contractus emphyteuticus, & libellarius (ſaltem ex communi vſu loquendi) idem ſunt, & in hoc omnes conueniũt, vt ait Dec. conſil. 146. num. 2. quem refert Pariſ. conſil. 77. num. 12. lib. 3. & ita video indiſtincte obſeruari in hac prouincia, in qua paſſim hæc duo pro ſynonimis reputantur, quòd diſpoſitum in vno abſq; controuerſia locum habet etiam in altero. Hodie enim abutimur iſtis vocabulis, vtendo illis promiſcue, & ponendo vnum pro alio, vt dicit Ang. conſilio 184. numero tertio, Tiſaquel. de ꝛtractu muni. §. 34. gloſ. prima, numero primo.

2 Contractus †autem cenſualis differt ab emphyteutico, nam in cenſuali transfertur in recipientem dominium, tam directum, quàm vtile, in emphyteuſi autem non transfertur niſi vtile, directum vero remanet apud concedentem, ita dicit gloſſ. in capit. conſtitutus, in verbo, Iuxta latam, in fi. de religio. domi. quam ſequuntur communiter Doctores, vt dicit Abb. ibi. num. 20. & ita dicit firmare communiter Doct. Iaſ. in dicta l. prima, num. 39. C. de iure emphyt. & ſic cenſum ſoluimus de re noſtra, penſionem vero de re aliena. Proprie enim canon, qui ſoluitur ab emphyteuta dici-
c tur penſio, ille vero, cui ſoluitur à cenſuali c dicitur cenſus, licet hodie promiſcue vtamur etiam in iis vocabulis, vt atteſtatur Abb. in loco præallega. & ex hac differentia infertur ad vnum quod eſt maximæ importantiæ, quia ſcilicet ſi cenſuarius ceſſet in ſolutione canonis per biennium, non cadit ab ipſa re cenſuali, vt dixi ſupra, §. Cenſus. Secus autem in emphyteuta, de quo late dixi infra q. 8.

3 Sed pone, † quòd ego acceperim aliquã domum, vel fundum pro annua penſione ſeu canone, nunquid in dubio cenſebitur contractus cenſualis, vel emphyteuticus? Reſpond. Doctores dicunt, quòd ſi vniformiter ſolutum fuerit quotannis certum quid, præſumitur potius ſolutum iure emphyteutico vel coloniæ perpetuæ, quàm iure cenſus, hoc enim eſt in minus præiudiciũ cõcedentis, & ita tenet communis ſchola ſcribentium, vt atteſtatur Bero. in queſt. 14. nu. 1. Quod ego intelligo, vt procedat tam in conceſſione facta a priuato, quam in conceſſione facta ab eccleſia, nam vtroque caſu militat eadem ratio. Bene verum eſt, quòd ſi ex verbis conceſſionis expreſ-
d ſe apparere poſſet de quo contractu, *d* ipſi contrahentes ſenſiſſent, non eſſet a verborum proprietate recedendum; in dubio autem ſtandum eſſet in regula, ꝙ præſumeretur emphyteuſis, vel locatio perpetua, potius, quàm cenſus.

4 Quid autẽ † differat ſimplex locatio ab emphyteuſi, ſunt termini omnib. notiſſimi.

Et aduerte, quia ſi præſtatur modica penſio, & in pecunia, debet potius iudicari emphyteuſis, quàm locatio; nam pro contractu emphyteutico ſoluitur quid minimum pro recognitione, & hæc eſt proprie eius

eius forma, & in hoc omnes conſentiunt, vt dicit Natta conſ.49. poſt num.7. ſi vero præſtatur magna penſio, quæ. ſ. fructibus correſpondeat, vel quaſi, vel præſtatur aliqua pars fructuum, debet potius iudicari locatio quàm emphyteuſis; & quòd quãdo penſio quæ præſtatur correſpondet fructibus, debet de tali contractu iudicari tanquam de locatione, potius quàm de emphyteutica conceſſione, dicit concludere communiter ſcri. Cagn. in l.2. num.202. C. de reſcin. vend.

5 Vnum ſcias, †quòd ſi in aliquo contractu ſit promiſcue facta mentio de emphyteuſi, & locatione, vel contractu libellario, debent attendi conuentiones, & pacta, de quibus in ipſo inſtrumento, cui, ſcilicet cõtractui magis conueniant, & ſecundum illa debet iudicari, in quam ſpeciem contractus cadat, illa enim denominatio nihil facit, ſed potius attenditur effectus rei, & hęc eſt communis opinio, vt dicit Bello. conſil. 21. numero 5.

ADDITIONES.

a Cenſualis.) Itẽ cõtractus emphyteuticus & cenſualis aliter etiam differunt ſecundũ glo. cum qua concordat Inno. in c. conſtitutus. de religioſ. domibus. & vide per Nat. ẽt in conſ.3. in prin. Et in dubio an cõtractus emphyteuticarius vel cenſualis potius iudicari debeat, vltra ea quæ dicit Author inf. vide per Crau. in conſ.20.

b Emphyteuticus.) Item adde ꝙ contractus Emphyteuticus eſt contractus, qui de ſui natura requirit ſcripturam: magis commune vide per doct. in l.1. C. de iure emphy. Et fuſius dixi etiam in collec. mea com. opin. in verb. contractus. num. 36. & 37.

c Cenſuali.) Item ꝙ in contractu cenſuali quis non ſoluendo haud cadat à iure ſuo, commune atteſtatur Dec. conſ.138. col.2. & dixi in collec. mea commu. opin. in verb. cenſuarius. Et denſus, num.1. & 2. vbi fallit ſi cenſuarius iurauit ſoluere.

d De quo contractu.) Item ꝙ contractus denominatio fieri debeat, vt in ſui figura apparet. vi. per Crau. in conſ.20. num.1. qui proprie loquitur de contractu albergamenti perpetui, ꝙ ſecundum commune vulgare idem eſt, ꝙ Emphyteuſis. intellige tamen vt per eund. ibid. num.5. & conſ.85. nume.5. vide vt per Rui. conſ.1. nu.23.

Quæſt. II.

SVMMARIVM.

Emphyteuſis an ſit contractus nominatus.

QVAERO, nunquid emphyteuſis ſit contractus nominatus? Reſpond. quòd ſic, habet enim elegans nomen, & ab aliis diſtinctum, vt dicit Ang. in l. prima, num.1. C. de iure emphyt. & ita communiter concluditur, vt ait Iaſon in prælud. feudorum, numero 24. in fi. Vtilitas autem eſt maxima, quia in contractibus nominatis, *a* non eſt licita pœnitentia, licet ſecus ſit in contractibus innominatis, *b* vt dixi ſupra hoc eodem lib. §. primo.

ADDITIONES.

a Nominatis.) Item an in contractib. nominatis ſit locus pœnitẽtiæ, vide per Oſaſc. eius deciſ.98. num.7. Item vide in collec. mea commu. opi. vbi ſupra nu.48. Cephal, conſ.23. num.51.

b Innominatis.) Quinimò, quòd in contractibus innominatis re integra locus ſit pœnitentiæ, commune dicit Hieron. Torniel. in rubr. ff. de verb. oblig. Item commune dixi d. collec. mea commu. opin. verb. contractus. num.46. vbi ſub numero ſequẽti poſui tres fallentias. vide etiam qui dicantur contractus innominati, & qui correſpectiui relatiue. Et ſcias quòd nullus contractus ſiue nominatus, ſiue innominatus reſcinditur ex capite implementi non ſequuti, niſi antecedente mora, vel culpa debentis implere. per Craue. vide in conſil. 233. colum.3. in princ.

Quæſtio III.

SVMMARIVM.

In contractu emphyteutico, vel libellario, an requiratur, quod à principio præſtetur certa quantitas.

QVAERO

QVÆRO, nunquid in contractu emphyteutico, vel libellario de neceſſitate requiratur, quòd à principio præſtetur certa quantitas? Reſpon. in hoc variæ ſunt doctorum opini. nam Iacob. de Are. in l. prima. C. de iu. emph. tenet, quòd de ſubſtantia, & forma contractus emphyteutici requiratur, quòd à principio præſtetur certa quantitas pro primo ingreſſu, & dicit Albe. in d. l. prima, quòd hæc opinio communiter approbatur; quem refert Dec. in cap. in præſentia, num. 48. in fin. de probatio. Contrariam vero ſententiam, quòd ſcilicet non requiratur, quòd à principio præſtetur illa certa quantitas, videtur ſenſiſſe Bart. in l. ſi mihi, & Titio, poſt num. 4. ff. de verbo. oblig. vbi dicit, ꝙ emphyteuſis dupliciter haberi poteſt, ſcilicet titulo lucratiuo & titulo oneroſo, ideſt quādo pręſtatur certa quantitas, & hanc dicit eſſe communem Petrus in dicta l. 1. vbi etiam ſubdit, quòd ita ſeruatur de conſuetudine. Idem dicit Cy. in d. l. prima, quem referunt Sal. ibi, num. 3. & Iaſ. num. 3. & Pariſ. conſil. 77. num. 13. lib. 3. Dicit etiam Abb. in cap. potuit, num. 6. in fin. de locato. quòd ita dicunt communiter Doctores. Vnde cum hæc opin. quæ etiam de iure verior videtur, ſit indubitata conſuetudine comprobata, non eſſet ab ea iudicando, aut conſulendo recedendum.

Queſt. IIII.

SVMMARIVM.

In contractu emphyteutico, an requiratur ſcriptura.

QVAERO, nūquid de ſubſtantia contractus emphyteutici requiratur a principio ſcriptura? a Reſpon. Quòd ſic, alias contractus ipſe non valet, ita tenet gl. in l. 1. in verbo, Alienationis, C. de iure emphy. Et ita communiter tenetur, vt ait Sal. in d. l. 1. nu. 5. quē refert Are. in §. adeo. nu. 8. Inſtit. de locato. Hanc etiam dicit eſſe cōmunē opin. Imol. in cap. potui, poſt nu. 7. verſi. Item differt à contractu &c. de locato. ſubdens, quòd eſſet etiam ſeruanda in practica, Soci. conſ. 169. num. 12. lib. 2. quod eſt duplicatum in conſ. 120. lib. 4. Iaſ. in d. l. 1. nu. 61. & ſeq. C. de iu. emphy. Affli. deciſ. 72. ante nu. 8. & ꝙ contractus emphyteuticus non poſſit probari niſi per ſcripturam, dicit eſſe communem Alex. conſ. 50. nu. 4. lib. 5. Contrariam tamen ſententiam, ꝙ ſcilicet poſſit etiam ſine ſcriptis celebrari contractus emphyteuticus, tenuit gl. in d. l. prima, in verbo, Scriptura. & hanc approbat conſuetudo, b vt dicit Bart. in dicta l. prima, numero ſexto. Ang. in dicta l. prima, numero tertio. Paris. conſilio 77. numero 16. & ſequen. libro tertio, vbi dicit, quòd licet contraria opinio videatur magis communis, tamen quia iſta eſt approbata per conſuetudinem, eſſet ſeruanda. Idem dicit Soc. in dicto conſilio 169. numero 12. Ego tamen non puto ita abſolute verum eſſe, quòd hæc opinio ſit recepta conſuetudine, & multi etiam Doctores atteſtantur ſe vidiſſe contrarium obſeruari, præſertim Aret. in dicto §. adeo, num. 8. propterea crederem melius eſſe in practica adhærere cōmuni opinio. quæ etiā tutior eſt, & æquior, niſi in ſpecie appareret in eo loco, in quo contingeret hoc deduci in controuerſiam contrarium obſeruari, hoc enim caſu non eſſet ab huiuſmodi conſuetudine, & obſeruantia recedendum.

ADDITIONES.

a Scriptura) vi. quæ dixi ſup. ſub. 1. quæſt. in Apoſtilla ſignata litera B, Adde etiam com mune, & verum per Oſalc. deciſ. 53. col. 2. qui in 2. du. poſt plures citatos tenet ſcripturam etiam requiri in diſſolutione. item commune dixi d. colle. mea com. opini in verb. emphyteuſis num. 16. & quot modis concedatur. vi. per. Iaſ. d. l. 1. num. 6.

b Conſuetudo.) Adde & vide etiam de hac conſuetudine per Rolan. conſ. 87. nu. 11. cō mune tn̄ & vſu receptū. vi. in contrarium per Iacobi. de S. Geor. in authen. qui rem. poſt nu. 15. C. de ſacroſ. eccl. & dixi in coll. mea com. opin. in verb. ſcriptura. nu. 3.

Quæſt. V.

SVMMARIVM.

Vaſallus an poſſit rem feudalem alteri concedere in emphyteuſim. Remiſſiuè.

QVAERO, nunquid vaſallus poſſit rem feudalem concedere alteri in emphyteuſim? dixi infra hoc eodem lib. §. Feudum, q. 33. verſ. Idem etiam.

Quæſtio VI.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus poteſt concedere in emphyteuſim bona eccleſiæ, quæ ſolita ſunt in emphyteuſim concedi.*

2 *Et an ſi concedantur alio modo, quàm ſolita ſint concedi, vitietur in totum conceſſio, an autem quatenus exceſſa eſt forma ſolita, ver. Scias tamen.*

3 *Vſque ad quam generationem poſſit res eccleſiæ in emphyteuſim concedi, verſicu. Quæro vſque.*

4 *An poſſint concedi etiam pro hæredibus extraneis, ver. Sed nunquid.*

QVAERO, nunquid † prælatus poſſit concedere bona eccleſiæ in emphyteuſim? Reſpon. ſi quidem bona ipſa ſunt ipſius eccleſiæ pleno iure, non poteſt prælatus ea in emphyteuſim cõcedere, niſi ſubſiſtente legitima cauſa, & debitis ſolemnitatibus interuenientibus, & de hoc non eſt dubitandum; quia conceſſio in emphyteuſim eſt ſpecies alienationis, & ſi prælatus à iure prohibetur locare res eccleſiæ ad longum tempus, vt dixi infra hoc eod. lib. §. locatio. Multo minus dicendum eſt ei concedi, vt poſſit eas dare in emphyteuſim, quæ plus eſt, quàm locatio. Si vero res eccleſiæ ſolitæ eſſent in emphyteuſim concedi, bene poſſet prælatus ſi ad eccleſiã aliquo caſu reuerterentur, illas concedere in em-
a phyteuſim, *a* abſque ſolemnitatibus in rei eccleſiaſticæ alienatione requiſitis, ita colligitur ex tex. in c. 2. de feud. quem ita communiter Doctores interpretantur, vt ait Didac. libro 2. reſolu. cap. 17. num. 4. & hæc eſt communis concluſio; vt dicit Soc. conſ. 169. num. 9. lib. 2. quòd eſt duplicatum in conſ. 120. lib. 4. & in hoc propoſito, videnda ſunt ea quæ dixi in d. §. Feudum, q. 13.

2 Scias tamen † quòd debet huiuſmodi cõceſſio in emphyteuſim fieri, eo modo quo
b ſolita eſt, *b* alias non valet; & quidem quãtum ad id, in quo exceſſa eſt forma ſolita, nullus eſt, qui dubitet, quin conceſſio ipſa corruat. Punctus eſt, an vitietur in totũ, an autem ſuſtineatur quatenus facta eſt intra ſolitam formam. Aliqui enim dixerunt, quòd non vitiatur in totum, ſed ſuſtinetur, quatenus eſt ſolita concedi, & fuit opin. Bald. in authen. ſi quas ruinas, num. 2. C. de ſacroſan. eccle. vbi vult, quòd ſi res eccleſiæ eſt ſolita concedi in emphyteuſim, vſque ad tertiam generationem, & concedatur in quartam, conceſſio ſuſtineatur vſque ad tertiam tantum, & in reliquo vitietur, & hanc opinionem dicit eſſe communem Iaſon. in authen. qui rem, num. 21. C. de ſacroſan. eccl. Dec. in d. authen. qui rem, num. 22. quem refert Tyraquel. de retractu conuentionali, in fi. operis, num. 144. Clau. in l. prima, §. ſed ſi mihi, num. 3. ff. de verbo. obliga. Curt. Iun. de feud. in 1. par. ſecundæ principalis, in 6. quæſtio. Alciat. in dicto §. ſed ſi mihi, numero vigeſimo. Et dicit Didac. libro ſecundo reſolutio. in capitu. 6. numero quinto, quòd hæc ſententia eſt frequentiori calculo recepta. Contrariam vero ſententiam, ſcilicet, quòd immo vitietur in totum, videtur tenuiſſe Bartol. in d. authen. qui rem, numero 7. & reperio, quòd Alexand. conſ. 143. num. 4. libro ſeptimo, dicit, quòd hæc eſt magis communis concluſio, ſaltem quando eſt vnica conceſſio, quod eſſet magnum verbum, ſi eſſet verum. Ego tamen credo proculdubio cõtrariam opinionem eſſe veriorem, & magis communem etiam in caſu quo vnica tantum conceſſio facta eſſet, non enim debet vtile per inutile vitiari, quando recipit cõmodam diuiſionem, ſed ſi eſſet dare caſum in quo vtile ab inutili non poſſet commode diuidi, bene crederem, quod tota conceſſio vitiaretur; vide quę dixi in d. §. feudũ, q. 13. in fi.

3 Quæro vſq; † ad quã generationẽ poſſint res eccleſiæ in emphyteuſim concedi? Rñd. tex. in §. emphyteuſim. in auth. de nõ alien. vẽ mutuare, ꝙ nõ poſſunt concedi niſi in accipiẽtis perſona, & in duob. eiuſdẽ perſonę hæredibus, & ſic niſi vſq; in tertiam generationẽ. Nihilominus tenẽda eſt cõtraria opi. ꝙ ſ. poſſint concedi vltra filios, & nepotes, & videtur tex. in §. licẽtiam, in aut. de alie. & emphyt. & hanc opi. dicit eſſe communem Alex. conſi. 110. num. 16. libro 3. & ꝙ poſſit concedi pro omnib. deſcendentibus

vſque

vſque in infinitum, dicit eſſe communem Ziliolus de Cauitellis inter conſilia Anch. conſilio vltimo, nu. 8. Gozad. conſ. 25. poſt nu. 20. verſ. Ad decimum, & in hoc non eſt dubitandum.

4 Sed nunquid † poterunt etiam concedi in emphyteuſim pro hæredib. extraneis? Reſpond. in hoc articulo Doctores varie loquuntur. Aliqui enim tenuerunt, quòd poſſit concedi etiam pro hæredibus extraneis, & hanc opinionem dicit eſſe magis * communem, maxime modernorũ, Soc. con ſil. 266. numero 33. lib. ſecundo. Alii vero multi tenuerunt contrarium, ſcilicet, quòd immo non poteſt etiam expreſſe concedi, ita vt tranſeat ad extraneos hæredes, & hãc opin. dicit eſſe communem Imo. in l. ex facto, la grande, num. 14. in fi. ff. de hæred. inſtituen. prout illum refert Alex. in l. etiam, poſt num. 5. ff. ſol. matrimon. licet revera Imola ibi loquatur ſolũmodo, quando emphyteuſis eſt ſimpliciter conceſſa, vt retuli infra q. 28. ver. Tertius eſt, idem dicit Rube. in l. Gallus. §. quidem recte, num. 197. & num. 203. Sed aduerte, ne æquiuoces, aliud enim eſt, quærere, an res eccleſiæ poſſit concedi in emphyteuſim, hoc expreſſe acto, quod tranſeat etiam ad extraneos hæredes, & non eſt iudicio meo dubitandũ, ꝙ poſſit, modo ſubſit legitima cauſa, & debitæ ſolemnitates interuenerint. Et ita hanc * eſſe communem opi. atteſtatur Gratus con ſi. 128. nu. 6. lib. 2. Si enim (vt ſuperius dixi) his duobus concurrentibus, poſſunt res eccleſiæ alienari pleno iure, multo magis debent poſſe alienari ſolũmodo reſpectu vtilis dominii; & in iſtis terminis procedat cõſilium Soc. ſuperius allegatum. Aliud vero eſt quærere an emphyteuſis eccleſiaſtica ſimpliciter conceſſa alicui pro ſe, & hæredibus, tranſeat etiam ad hæredes extraneos, & iſti ſunt alii termini, de quibus latius dictum eſt ſuo loco infra q. 28. in d. ver. Tertius eſt caſus, cum ſeq.

ADDITIONES.

a Illas concedere in emphyteuſim.) Adde ꝙ tunc agnati admittuntur, communẽ vide per Benintend. in deciſione 19. Ita & cõmunem, vide in collec. mea commun. opinio. In verbo. Eccleſia, numero primo, & etiam in verbo, dominus, numero 12. Et in emphyteuſi eccleſiaſtica, qui præferendus vide per Riminal. Iun. in conſ. 82.

b Eo modo quo ſolita eſt.) Hic ſcias, quòd inueſtitura facta ex vna cauſa non ſuſtinetur ex alia, vide per Ruyn. in conſ. 48. & in conſ. 168.

Quæſt. VII.

SVMMARIVM.

Ius emphyteuticum quanto tempore præſcribatur. Remiſſiue.

Q VÆRO, ex quanti temporis præſtatione præſcribatur, a ius emphyteuticum? dixi infra libro ſeptimo, §. præſcriptio.

ADDITIO.

a Præſcribatur.) Dic ꝙ præſcribitur ſpatio triginta vel quadraginta anno. vt per Iaſ. in l. 2. nu. 56. inſurgit dubitatio pulcherrima, an emphyteuta eccleſiæ patiatur pſcriptionem, id eſt, an eccleſia præſcribat. Et vel alii præſcribant. Anch. conſ. vlt. col. fi. dicit, ꝙ non: ſtante titulo, & poſſeſſione, quæ retinetur animo, late per Ruyn. conſ. 163. nu. 23. Quòd pręſcriptio habeat locum contra eccleſiam etiam, quo ad proprietatem, quando fuit interuerſa poſſeſſio, nec conſideratur, ꝙ eccleſia animo poſſeſſionẽ retineat, late tenet Ruy. in conſ. 156. vol. 2. emphyteuſis pręſcriptio an currat in præiudicium domini, Roma. conſ. 166. & Cor. con ſil. 16. vol. 2. Item pręſcriptio emphyteutæ, prodeſt domino, & illo deficiente, eſt ad vtilitatem eccleſiæ, & domini, ex quo dicitur, cõſtate de dominio eccleſiæ vel priuati domini. Ruy. cõſ. 50. nu. 19. Itẽ an emphyteuta patiatur, pręſcriptionem in præiudiciũ eccleſię. Soc. conſ. 166. col. 14. vol. 2. Et an hæres præſcribat contra eccleſiam, Bald. conſ. 298. hæc materia, an ſi quis recognouerit ab eccleſia rem ſuam in emphyteuſim, & ſoluerit per annos 30. canonem, eccleſia habeat titulum, & dicatur præſcripſiſſe, ꝙ nõ, eſt quo titulus eſt nullus. vt. per Ruy. conſ. 155. & an tenens rem eccleſiæ tanquam ſuam, & non ſoluens canonem per annos 30. præſcribat eam. Caſtren. cõſ. 214. vol. 2. Et ꝙ præſcribat tã pro præſcripto q̃ pro futuro tempore Ruy. d. cõſ. 155.

Et ſic quantum ad vtile dominium vi. per eundem conſ.167.nu.23.vbi dicit dari reſtitutionem in integrum. Emphyteuta quãdo præſcribit, intelligitur etiam præſcripſiſſe, vt non poſſit expelli ob non ſolutionem canonis. Ruy.d.conſ.155. Et præſcribit vtile dominium, per ſolutionem triginta annorum, quod tamen limita, vt per eundem conſ.63. col.fi.

Quæſt. VIII.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta ceſſans in ſolutione canonis per triennium, cadit ab emphyteuſi.*

2 *Et quid ſi in contractu appoſitum fuerit iuramentum, ver Et hoc quidem.*

3 *Quid ſi ſit res magni ualoris, & penſio ſit minima, uer. Sed pone.*

4 *Quid ſi penſio non erat minima, ſed in parte tantum ceßatum fuerit, uerſic. Hoc autem.*

5 *Quid ſi emphyteuta non poſſidebat rem ipſam emphyteuticam, uer. Sed quæro.*

6 *Quid ſi emphyteuta propter bellorum calamitates nullos fructus percipere potuit. uerſi. Sed quid ſi emphyteuta.*

7 *An propter ſterilitatem facienda ſit remiſſio emphyteuta, uerſiculo. Sed nunquid.*

8 *Quid ſi in re emphyteutica contingat damnum caſmate, uel corroſione fluminis, uer. Quæro etiam.*

9 *Quid ſi emphyteuta ignorabat rem eſſe emphyteuticam, uer. Proſequendo.*

10 *An oblatio canonis ſufficiat ad euitandam pænam caducitatis, uer. Pone quod emphyteuta.*

11 *An ſolutio canonis facta per procuratorem proſit emphyteutæ, uerſicu. Sed quid ſi ipſe.*

12 *Quid ſi in contractu emphyteuſis fuerit propter ceſſationem appoſita aliqua pæna, an adhuc poterit propter ceſſationem expelli, uer. Vlterius.*

13 *Quid ſi emphyteuta plures hæredes reliquerit, & unus tantum ceſſauerit in ſolutione canonis, an tota res emphyteuta cadat in commiſſum, uerſicu. Quæro quid ſi emphyteuta.*

14 *An ceſſatio facta per patrem, noceat eius filijs uocatis in inueſtitura, uerſic. Sed hic quæro.*

15 *An emphyteuta, qui canonem non ſoluit, poſſit purgare moram, uerſiculo. Item quæro.*

NOTISSIMA eſt concluſio, ꝙ† emphyteuta tenetur ſol-
1 uere domino directo canonẽ, ſiue penſionem illi debitam, & promiſſam, aliàs, ſi ceſſauerit in ſolutione canonis, cadit à toto iure, ꝙ habet in ipſa re ſibi in emphyteuſim cõceſſa, ita quòd vtile dominium conſolidatur cum directo, & ſic applicatur ipſi domino directi; & intellige, ꝙ non per ſimplicem ceſſationem vnius anni cadit ab emphyteuſi, ſed requiritur, quòd ceſſet per trienniũ integrum, ſi ſit emphyteuta priuati, ſi vero ſit emphyteuta eccleſiæ, requiritur, ꝙ ceſſet per biẽniũ integrũ, & de hoc ſunt tex. aperti, in l.2.C. de iure emphy. in c. potuit, de locato. in quibus locis ordinate tractatur hæc materia.

2 Et hoc† quidem abſque dubio procedit, vbi in contractu ipſo emphyteutico non eſt appoſitum iuramentum. Sed quid ſi contractus inueſtiturę ſit iuramento confirmatus, nunquid adhuc procedit concluſio, vt non incurrat caducitatem, niſi per triennium integrum ceſſauerit? Reſpond. Bald. in ca. querelam, de iureiuran. tenuit, quòd ſtatim, quòd ceſſauerit per annum, efficitur periurus, & cadit à iure ſuo, & hãc
* opinio. dicit eſſe communem Guliel. de Benedic. in repe. cap. Raynutius, in verbo. Teſtamentum, el tertio, num.27. Gozad. conſilio 57. poſt numerum 19. verſic Non obſtant allegata. Eſt magna deciſio, maxime iis temporibus, in quibus notarii in omnibus inſtrumentis inſerunt iuramentum, & per ſimplicem tactum cuiuſcunque ſcripturæ illaqueant animas contrahentium, qui pro maiori parte neſciunt, quid illud importet; & propterea hęc opin. mihi nunquam placuit, debet enim iuramentum ſemper intelligi ſecundum naturam contractus ſuper quo interponitur, non quidem vt ampliet eius naturam, ſed vt confirmet, vt dixi infra lib. 7. §. iuramentum. Et ad hoc per tenentes communem opinionem, non accommodatur iudicio meo aliquod concludens reſponſum, & certe ſi caſus contingeret (ſaluo ſemper iudicio Sanctæ Romanæ Eccleſiæ) de facili inclinarem in contrariam ſententiam, quæ

ęquior

æquior eſt, & forte illam etiam ſequeretur Senatus noſter, qui ſemper innititur æquitati, & qui quotidie ſolet diſpenſare contra caducitates, pro vna vice tantum, tanquam introductas à mero rigore iuris.

3 Sed pone, † quòd quis habeat in emphyteuſim rem magni valoris, puta ſcutorum mille, pro minima annua penſione, puta, vnius ſcuti, nunquid ſi ceſſauerit per triennium, incurret pœnam caducitatis? Reſpon.
a quòd ſic, ita a allegatur tenere glo. in auth. qui rem. in verbo, Repelli poteſt. C. de ſacroſan. eccl. licet ten. ita arguat pro, & contra, & nihil determinet. imo potius videatur reſidere in cõtraria opin. Sed quidquid ſit, hanc opinionem ſequuntur omnes Doctores, vt dicit Apoſtil. ad dictam glo. Et dicit Bart. in d. auth. qui rem, num. 5. quòd ita teneat omnes Doctores. Idem dicit Ripa, in reper. l. fi. nu. 130. C. de reuoc. don. Hanc
* etiam opin. dicit eſſe communem Dec. in d. auth. qui rem, nu. 3. ſubdens, ꝙ ita ſeruat cõſuetudo, quem refert Afflic. deciſ. 80. nu. 7. in fi. propterea in practica non eſſet ab ea recedendum, nam in conſtituenda penſione, quæ ſoluitur ab emphyteuta, potius habetur in conſideratione recognitio directi domini, quam emolumentum ipſius cõcedentis; & ideo in hoc propoſito, eadem ratio militat in parua penſione, quæ in magna, imò forte maior eſt cõtemptus in modica ſumma, quàm in maiore.

4 Hoc autem † de plano procedit, quando (vt dixi) penſio ipſa conſiſtit ſolũmodo in vno nummo; ſed quid ſi penſio conſiſtebat in decem ſcutis. & per triennium ceſſatum fuerit in ſolutione quatuor, vel quinq; ſcutorum, nunquid dicendum eſt, quòd cadat à tota emphyteuſi, an autem cadat tantum pro rata eius in quo ceſſauit? Reſpon. Specu. de locato. §. nunc aliqua, quæſt. 29. tenet, ꝙ licet ceſſauerit tantum pro parte, nihilominus cadat à toto, & hanc opinionem di-
* cit eſſe magis communem Iaſ. in l. 2. num. 54. C. de iure emphyt. quem refert Apoſtil. ad Riminal. conſi. 281. ſub num. 5. Ipſemet tamen Speculator ibidem in ſeq. quæſtio. quæ eſt quæſtio trigeſima, videtur tenere totum contrarium, quòd ſcilicet ſolummodo pro rata incidat in caducitatem, vt ponderat Iaſ. in loco præallegato, dicens mirum eſſe, quòd Speculator ita feſtinanter fuerit ſibi contrarius. Ego tamen aliquando dicebam, quòd ita poteſt diſtingui, vt illæ duæ deciſiones Specul. ad concordiam reducerentur; Aut penſio erat vnius nummi, & ceſſans in illo nummo non excuſatur à caducitate, vt dictum eſt ſupra, verſic. Proximo, & in iſtis terminis non loquitur Specul. in 29. nec in 30. quæſtio. Aut penſio erat maioris ſummæ, & tunc aut emphyteuta ceſſat in parte notabili, puta dimidia; aut tertia, vel quarta parte, & ſiquidem ceſſauit per errorẽ, vel paupertatem, excuſatur non ſolum pro parte qua ſoluit, ſed etiam pro toto. Aut verò non apparet de paupertate, neque de errore, & tunc cadit à toto, ſecundum opin. Specul. in d. q. 29. quæ etiam eſt communis, vt ſuperius dixi. Quam tamen ego intelligo vt procedat, quando præſtabatur vnica penſio ſuper tota re, puta decem aureos ſuper vna domo, vel fundo, &c. ſecus autem ſi penſio præſtaretur ad ratam, puta pro quinquaginta perticis terræ, ad rationem ſolidorum decem pro ſingula pertica, nam hoc caſu inclinãdo in mitiorem partem, teneo, quòd ex quo quælibet pertica habet quodammodo conſtitutam ſuam penſionem, non caderet emphyteuta niſi pro illis perticis, pro quibus non perſoluiſſet penſionẽ, vt quis nõ puniatur, niſi catenus quatenus deliquit. Regulariter enim quis puniri nõ debet, niſi in eo in quo deliquit. l. reſcriptũ, ff. de his quibus vt indig. & eſt communis regula, vt ait Ioan. Monach. in c. 11. num. 2. de hæret. in ſexto. Faciunt quæ dixi infra hoc eo. lib. §. feudum. q. 31. verſic. Sed pone. Aut vero emphyteuta ceſſauit in minimo, puta quia ſi penſio erat ſex aut octo ſcutorum, ceſſauit in vno, & hoc caſu eſſet excuſandus à caducitate pro rata, & in iſtis terminis loqui videtur Specul. in dicta q. 30. Ego tamen de facili inclinarem, ꝙ excuſaretur in totum, maxime vbi non appareret illum ceſſaſſe propter contumaciã, vel contemptum: quod in dubio præſumendum non eſt, & ita in facti contingentia iudicauit Senatus in publica audientia in cauſa cuiuſdam Dioniſii Cerenzani, qui ex ficto florennorum 16. ceſſauerat in tribus libris imperialium.

5 Sed quæro, † quid ſi emphyteuta per illud tempus quo in ſolutione ceſſauit, rem ipſam emphyteuticam, non poſſederit, nunquid hoc non attento adhuc incurrit caducitatem? Reſpon. Specul. in d. §. nunc
a aliqua, verſic. 82. tenuit, quòd ſic. a Tu tamen

men tene contrarium. Non enim poteſt dici emphyteuta eſſe in aliqua culpa, ex quo rem ipſam nõ poſſidebat; & vbi non eſt culpa, non debet imponi pœna, & ita ſecundũ hanc opinionẽ, quæ & æquior eſt, & tutior conſuluerunt Soc. Iun. & Dec. inter conſilia Soc. Iu. in 1. vol. conſ. 70. vbi multas recenſent authoritates, & num. 16. dicunt, ꝙ cum tot tantique iuris vertices ita firmauerint, nefas eſſe arbitrãtur ab eorum ſententia recedere, quæ nume. & authoritate ipſorum conſideratis communior, & verior dici poteſt. Quam tamen intellige vt procedat, niſi emphyteuta fuiſſet in culpa, quo minus poſſeſſionem ipſius rei emphyteuticæ adeptus eſſet, vel niſi poſtquam illam poſſidere cœpiſſet, dolo deſiiſſet illam poſſidere. His enim caſibus non eſſet à caducitatis pœna excuſandus.

6 Sed quid † ſi emphyteuta rem quidẽ poſſederit, ſed propter bellorum calamitates nullos fructus *b* ex ea percipere potuerit, nunquid tenebitur etiam ad ſolutionẽ penſionis, pro eo anno quo nihil percepit? Reſpon. ꝙ non, ita tenet Iac. de Are. quẽ ſequitur Bar. in l. 1. in fi. C. de iure emphyt. & hęc eſt cõis opin. Legiſtarum, vt dicit Abb. in c. potuit, nu. 18. de locato. Hanc etiam opin. * dicit eſſe cõem Imol. in d. c. potuit, num. 42. & ſeq. quẽ refert Alex. in l. interdũ. §. quod ex naufragio. num. 5. & ſeq. ff. de acq. poſſ. Cor. conſ. 181. col. 15. in litera F, li. 2. Guarner. in d. l. 1. quem refert Iaſ. ibi, poſt nu. 91. ver. At idem ſexto, Iaſ. conſ. 54. poſt nu. 2. ver. Non obſtat vltimum. lib. 1. Corſe. in repertorio Abb. in verbo, Emphyteuta. Clau. in d. §. quod ex naufragio, nu. 3. Sigiſmund. conſi. feudali. 2. poſt nu. 11. Breuiter in hoc propoſito, ſi quæramus, an emphyteuta qui tempore belli nullos potuit fructus percipere, excuſetur à caducitate, ſi canonẽ debitum nõ perſoluit, teneo, ꝙ proculdubio excuſetur, etiam ſi per mille annos, quibus propter bellum nihil percipit, ſemper ceſſauerit, ex quo enim non percipit fructus nõ poteſt proprie dici poſſediſſe, merito excuſandus eſt à pœna propter ceſſationem incurſa, à qua regulariter quælibet cauſa colorata, etiã iniuſta excuſat, vt dixi infra lib. 5. §. fi. q. 6. ver. Et generaliter. Si vero quęramus an excuſetur à ſolutione canonis, mihi placet opin. venerandi Collegii Mediolanenſis, quam refert Cuman. in d. §. quòd ex naufragio, vt ſcilicet diſtinguamus, an penſio ſit magna, vel parua; ſi eſt magna, teneo, ꝙ excuſetur, ſi verò eſt parua, nõ excuſatur. & intelligo paruam penſionẽ illam, quæ præſtatur potius in ſignũ recognitionis directi dominii, quam ad rationem fructuũ, puta, quia ſit decima pars, vel minor eius quod regulariter ex ipſa re emphyteutica percipitur, & hæc opin. indicio meo eſt valde æqua, & in iudicando ſequenda. Aduerte tamen, quia Doctores ferè omnes in hac materia loquuntur, quando nihil prorſus percepit, nam ſi emphyteuta aliquid & modicum percepiſſet, etiam ſi ſit minus dimidia eius quod ipſe ſoluit pro penſione, crederem non eſſe excuſandum à ſolutione, bene poſſet à caducitate propter ceſſationem incurſa excuſari. Semper enim debemus, quantum poſſumus, inclinare in eã partem, vt caducitati locus non ſit.

7 Sed nunquid † propter ſterilitatẽ facienda eſt remiſſio emphyteutæ? Reſp. ꝙ non, ita tenet glo. in d. c. potuit. in verbo, Expelli * potuiſſet. de locato. & ita communiter tenetur, vt ait Iaſ. in l. 1. nu. 18. C. de iure emphyteu. quem refert Gratus conſ. 128. nu. 9. lib. 2. Hanc etiam dicit eſſe communem ſententiam Abb. in c. ſi propter ſterilitatẽ, nu. 3. de locato. quem refert & ſequitur Bello. conſ. 21. nu. 5. Nat. conſ. 49. nu. 12. vbi dicit ꝙ hæc eſt cõis ſententia ſcribentium in vtroq; iure, à qua nullus diſcrepat, conſil. 194. nu. 5. & dicit, ꝙ ita omnes indiſtinctè concludunt. Ratio aũt differentię inter bellum, & ſterilitatem, poteſt conſiderari, quia tempore ſterilitatis emphyteuta non deſinit poſſidere, colendo & fructus ex re emphyteutica, licet modicos percipiendo; ſecus autem quando tempore belli non põt ad culturam bonorum, neque ad collectionem fructuũ accedere. Eſt etiam intelligenda hæc concluſio vt procedat, etiam ſi emphyteuta ex ipſa re non potuerit tantum percipere, quantum ſoluit pro penſione, neque etiam eius dimidium, niſi tamen penſio correſponderet fructibus, tunc enim cũ emphyteuſis ferè in omnibus ęquiparetur locationi, iudex poterit arbitrari circa remiſſionem faciendam, iuxta ea quę dixi infra hoc eodem lib. §. locatio. niſi tamen bona, tempore quo fuerunt conceſſa in emphyteuſim, fuiſſent ſterilia, vel inculta, nã hoc caſu nunquam propter ſterilitatem eſſet facienda remiſſio. Bene verum eſt, quòd ſi annis ſterilibus emphyteuta ceſſauerit

à ſolu-

à ſolutione, putatem illum ex ea canſa excuſandum à caducitate vt in ſimili dixi ſupra verſ.proxi.licet deinde poſſet per dominium directi compelli ad integram ſolutionem penſionis.

8 Quæro etiam,† quid ſi in re emphyteutica contingat aliquod damnum,puta corroſione fluminis vel caſmate, vel huiuſmodi,nunquid emphyteuta excuſabitur à ſolutione penſionis?Reſpon.ſi damnum ſi tale, propter quod res funditus perierit, vtique excuſatur; ſed ſi damnum ſolummodo ſit pro parte, non liberatur emphyteuta neq; etiam pro parte.Et hęc opin.eſt cõmunior, vt dicit Abb.in d.c.potuit,nu.16. de locato. Et ꝙ quando aliquid ſuperſit de re emphyteutica, non liberetur emphyteuta, dicit communiter teneri Iaſ.in d.l.2. nu.77. C.de iure emph.& ſolent de hoc decantari duo verſus vulgatiſſimi.

Si perit tota, non doles emphyteuta.

Sed ſi pro parte, nulla ſe liberas arte.

Cum enim penſio, quæ ſoluitur pro re emphyteutica, ſoluatur potius in recognitionem directi dominii, quod eſt indiuiſibile,quàm ad rationem bonotum, merito licet pro parte res pereat, nõ debet emphyteuta liberari. In vno tamen caſu ergo ab hac opi.cõi recederem,qñ.ſ. duo concurrerent.Primum,ꝙ penſio correſponderet fructibus,vel quaſi. Secundum,ꝙ penſio ipſa eſſet conſtituta ad ratam bonotum, puta ad rationem ſolidorum decem pro ſingula pertica,vel huiuſmodi,nam hoc caſu ęquũ eſſet,vt penſio detraheretut pro rata, ſicut etiam pro rata fuiſſet conſtituta.

9 Proſequendo †materiam cõclusionis ſuperius factæ, quòd.ſ.emphyteuta ceſſans à ſolutione canonis cadit à iure ſuo.Quæro, nunquid locum habeat,etiam ſi emphyteuta ignoraret rem eſſe emphyteuticam, puta, quia ſucceſſiſſet in ius alterius vel huiuſmodi? Reſpon. ꝙ ſic de rigore iuris,ſed de æquitate datut huic hæredi (etiam ſi ſit maior.25.ann.)ex capite probabilis ignorantiæ, reſtitutio integrum, aduerſus canonem non ſolutum, ex clauſula generali,ſi qua mihi iuſta cauſa,&c. ita dicit gloſ. in l.2.in verbo,Legem, C.de iure emphyt. quam ſequuntut communiter Doctores, vt ait Dec.conſil.58. in fi. & ita communiter tenetur, vt dicit Imo. in d.cap.potuit, nu. 56. Hanc etiam dicit eſſe communem opin.Sali.in d.l.2.num.25.Corn.conſ.165. in littera Q, & R, lib.2. Iaſ.in d.l.2.num. 194.& in l.cum filiusfam. §.in hac ſtipulatione,num.7.ff.de verb.oblig.Soc.Iun.conſil.40.num.23.lib.1.& ſuper hoc in practica non ſolet vlla fieri difficultas, niſi dominus directi velit probare ſcientiam, hoc.n. caſu ceſſaret cauſa reſtitutionis in integrũ, & conſequenter ipſa reſtitutio. In dubio autem hæres habet fundatam ſuam intentionem, quia ſcientia eſt quid facti, & non præſumitur niſi probetur,vt dixi infra lib. 7.§.præſumptio.

10 Pone, † quòd emphyteuta non ſoluerit d debitum canonem, ſed acceſſerit *d* ad dominum directi, & illi obtulerit pecunias debitas, nunquid talis oblatio ſufficiet ad euitandam pœnam caducitatis? Reſpond. quòd ſic,ita tenet gl.in d.l.2.in verb.ſecundum legem, & ita communiter tenetur, vt ait Salic.in d.l.2.in fi. verbis.Hanc etiam dicit eſſe communem opinio.Soc.conſ.118. in vltimis verbis.lib.4. Quod intellige, vt procedat, modò talis oblatio fiat loco, & tempore congruo,aliàs ſecus.Item intellige, quòd talis oblatio ſufficit,quo ad euitandam pœnã caducitatis, ſed quo ad hoc vt emphyteuta conſequatur plenariam liberationem, requiritur oblatio, conſignatio,& depoſitio, & ita ſe habet communis opin. vt dicit Iaſ.in d.l.2. num. 182. Item intellige, quòd talis oblatio fiat realiter, non autem verbo, Tantum, quia (vt dici ſolet) vbi opus eſt facto, verba non ſufficiunt, licet Socin. in loco præallegato loquatut de verbali tantum oblatione, cuius opin.poſſet procedere,vbi dominus recuſaret velle recipere,ſed ſi dominus offerat ſe paratum recipere,mihi non placet, quòd propter huiuſmodi verbalem oblationem emphyteuta excuſetur.

11 Sed quid† ſi ipſe quidem emphyteuta canonem non ſoluit,ſed aliquis eius procurator,nũquid talis ſolutio facta per procuratorem proderit ipſi emphyteutæ? Reſp.ꝙ ſic, maxime ſi procurator fuit ad id conſtitutus, & hæc eſt quaſi omniũ ſententia, vt dicit Corſe.in repert.Abbatis,in verbo,Emphyteuta,col.2.ver.Quinto,vbicunque.

12 Vlterius quæro† Pone,ꝙ in cõtractu emphyteutico appoſita ſit pęna propter ceſſationẽ ſolutionis canonis,nũquid ſi emphyteuta ceſſauerit,poterit nõ obſtante tali appoſitione pęnę expelli? Reſp.ꝙ ſic,ita tenet gl.in d.l.2.ĩ ver.Repellere,cũ qua tenẽt omnes

nes

nes indifferenter, vt dicit Iaſon ea.l.2.nam. 139. Quod tamen intellige ſecundum gloſ. ibi non vt poſſit vtrunque facere, *e* ſcilicet petere p nam, & expellere, ſed pōt eligere illud qd magis ei placuerit.

13 Quæro,†quid ſi emphyteuta plures hæredes reliquerit, & vnus ipſorum ſoluerit partem ſuam canonis, vel penſionis, alius non; nunquid res emphyteuticaria cadit tota in commiſſum, an autem ſolummodo pro parte non ſoluentis? Reſpon. Hæc eſt ſubbatina quæſtio, vt dicit gloſ.in l.communi diuidundo.in verbo,confunderetur.ff.communi diuidun. quæ in hoc articulo tenuit, * quòd omnes cadant à iure ſuo, & illam gl. ſequuntur communiter Doctores, vt dicit Afflic.deciſ.153. num.4. Ripa,in l.4.§.Cato.num.44.ff.de verb.oblig. Cum enim prima obligatio eſſet inſolidum in perſona emphyteutæ,non poteſt mutari facto hęredum, ſed tranſit in omnes cum illa obligatione ſolidi.Reperio tamen Albe.in d.l.cōmuni diuidundo.in principio, dicentem ꝙ imò communis opin. eſt in contrarium, & poteſt eſſe, quòd ſecundum ſua tempora verum dixerit, ſed hodie proculdubio opi. eſt magis communis, vt ſcilicet omnes cadant; & licet videatur aliquantulum rigoroſa,eſſet tamen ſeruanda in practica,aliàs enim de facili multæ emphyteuſes ad nihilum reducerentur.

14 Sed hic quæro,aliquis accepit emphyteuſim pro ſe,& filiis,& deſcendentib. Modo vnus ex filiis ipſius recipientis ceſſauit in ſolutione canonis per triennium, ita ꝙ res cecidit in commiſſum,& ſic propter caducitatem applicata eſt pleno iure domino directo.Quæro nunquid hæc ceſſatio,& cōſequēter caducitas ea de cauſa incurſa, obſit eius deſcendentibus vel agnatis vocatis ex tenore primæ inueſtituræ? Reſpon.quod ſic,ita tenet Spec.de locato.in d.§.nunc aliqua.quæſt.78.& eſt communis opin. vt atteſtatur Iaſon in d.l.ſecunda, num.58. & ſequen.quem refert Apoſtil.ad Rimin.conſi. 381.ſub num.4. & Ruin.conſ.168.num.6. lib.1. Dominus enim,qui rem ſuam in emphyteuſim concedit ſub annuo canone,videtur apponere ſolutionem canonis, pro conditione,perinde ac ſi diceret, concedo, ſi ſolueris,& ideo ceſſante cōditione reſoluitur conceſſio. Mihi tamen (vt verum fatear,) hæc opin. nunquam placuit.videtur enim iniquum, vt factum,ſiue delictum,ſiue negligentia alicuius,præiudicet ſuis ſucceſſoribus in re, quæ ad eos peruenire debet,non ex facto,aut iure ipſius delinquentis,ſiue negligentis,ſed ex pacto, & prouidentia primi inueſtiti.Non tamen propter hoc auderem in practica recedere à communi opin.dummodo talis ceſſatio, nō eſſet facta in fraudem deſcendentium, vel agnatorum, qui vocati eſſent ex tenore inueſtituræ; nam hoc caſu crederem illis(cuenientе cauſa) ſuccurrendum eſſe per beneficium reſtitutionis in integrum,& ita ſi caſus contingeret conſulerem,& iudicarem.

15 Item quæro,†nunquid emphyteuta,qui canonem non ſoluit, poſſet purgare moram?Reſpond.quòd ſecundum rigorem iuris ciuilis nō poteſt *f* moram purgare. Sed ſecundum diſpoſitionem iuris canonici, quod maxime innititur æquitati, poteſt illam celeri ſatisfactione purgare, & de hoc eſt text.expreſſus in c.potuit. de locato.ſupra ſæpius allegato. Quando autem dicatur purgare moram celeri ſatisfactione,va* rii varia dicunt,ſed magis communiter doctores concludunt,quòd in hoc ſtetur iudicis arbitrio, vt atteſtatur Ripa in l.ſi inſulam,num.35.ff.de verb.oblig. Hanc etiam dicit eſſe communem opin.Dec.conſ.139. poſt num.7.verſi.Ex quibus omnibus.Hoc igitur caſu maxime verſabitur religio iudicare debentis,& in dubio antequam dominus declarauerit velle eſſe locum caducitati, iudex debet ſemper inclinare in ſententiam,per quam caducitas ipſa euitetur, tanto magis procedendo ſecundum æquitatem canonicam. Scias autem,quòd diſpoſitio dicti cap.potuit,procedit ſolummodo in emphyteutis eccleſiæ,non autem in emphyteutis laicorum, & priuatorum, & ita * communiter concluditur, vt dicit Ripa in d.l.ſi inſulam, paulò ante nu. 38. Si tamen eſſet iudicandum ſecundum æquitatem, & ſola facti veritate inſpecta,poſſet ſeruari diſpoſitio d. cap. potuit. etiam in terris Imperii, & emphyteutis laicorum,quæ æquiſſima eſt, & ita illam ſeruat Senatus omiſſo rigore iur. ciu.

ADDITIONES.

a Quòd ſic.) Imò ꝙ non, vide per Beninten.deci.6.& Scias quod onus probandi ſolutionem canonis incumbit Emphyteutæ, non domino per Iaſ.d.l.2.num.132.qui nume.

me.134.dicit quot teſtes requirantur.Item feudi iure an priuetur colonus ſicut emphyteuta,propter intermiſſam die præfixo ceſus,ſiue canonis ſolutionẽ,atq; item, an ideo feudum cadat in cõmiſſum, an vero mora purgari poſſit. Et quid in feudatario vi.per Dec.conſ.138. per tot.pone emphyteuta fecit alium emphyteutá ſecundum, & neuter eorũ ſoluit penſionẽ directo domino, quo remedio ſuccurratur domino, vi.per Iaſ.d.l.2.nu.150.qui nu.153. ponit, An ſecundus emphyteuta volens alienare debeat requirere conſenſum prioris domini, ac ſupremi: an autem conſenſum domini immediate, & vide inf.§. feudum. q.32.verſ.fi.

b Nullos fructus ex ea pcipere poſſit.) Itẽ an emphyteutæ remittatur pẽſio ob ſterilitatem vel interitum partis,& quando ei ſit facienda remiſſio,vide per Iaſ. in d.l.1.nu. 19.20.& 96.de remiſſione autem vſus emphyteutæ non facienda,vide per Rimi.Iun. eius conſ.40. & de remiſſio. facienda ob aquat.inundationẽ vide per eund.conſ.49.

c Ex capite probabilis ignorantiæ.) Itẽ ꝙ recognoſcens propter iuſtum impedimentum excuſetur ne iure ſuo priuetur ob nõ ſolutionem canonis,vi.per Iaſ.d.l.3.qui per alios cõgerit.nu.63. & eſt communis opinio vt atteſtatur Dec. conſ.138. col. fi. ex mẽte gl.d.l.2.& an dominus poſſit inuitus cogi recipere ſolutionem, vi.plene per Iaſ. d.l.2. nu.64.

d Acceſſit.) Quid ſi dominus & emphyteuta ſint diuerſi fori. An emphyteuta teneatur vt præſupponit author,portare canonẽ ad forũ domini.An dominus teneatur mittere pro canone recipiendo, vide per Rolan.cõſ.87.nu.516.vol.1. poſt Iaſ.d.l.2.nu. 92.qui nu.93.& 96.ponit quando dicatur diuerſi fori.Sed quid ſi emphyteuta promiſit ſoluere domino incerto loco, & dominus mutauit habitationẽ, an teneatur portare ad domum,quam de nouo mutauit vi de nu.94. Quid ſi non iuerit ob tutum nõ acceſſum? quod excuſetur. vi. per Rolan. conſ.87.nu.22.

e Vtrumq; facere.)Faciũt in ſimili tradita per Roma.conſ.155.nu.7.& per Dec.in cõſil.380.& quo ad pœnam appoſitam videtur,quòd ob eam ſit receſſum à pœna caducitatis,& ideo licèt quis iuret ſoluere,non tamen incurrit pœnam caducitatis, vt habetur per gl.& doc.in c.querelã, de iur.iu. propter.n.pœnam ſpecialem videtur receſſum à generali. l. ſanctio. ff.de pœn.& per Io.And.in c. relatum,ne cler. vel mona. & Apoſtull.ad Bartol.in l. prætor.in prin.ff.de oper.no. nunciatio. Iaſ. tamen in l. ſi quis maior.C.de trauſ. num.12. ex Alex.conſil. 85. quem ſequitur (Ferra.caut.20.dicit)ꝙ in obligatione iurata caderet emphyteuta a iure ſuo, non obſtante ſtatuto de pœna diſponente: & idem tradit Cagno. d.l. ſi quis maior.nu.51. & 53.cogita.

f Non poteſt.)Adde & vide de hoc per Afflict.deciſ.174. Hic not.vnum,qđ quis poſt moram poteſt actionem vendere.l.quæ Romæ.§. cohæres.vbi legitur,& notatur.ff.de verb.oblig.Item quod onus probandi ſolutionem canonis, incumbit emphyteutæ & non domino.Dixi ſup.ſub apoſtilla item quod canonem non ſoluens ob iuſtum impedimentum excuſetur ne priuetur iure ſuo,vide per Iaſ.d.l.2. num.63.& communem per Dec.in conſ.138. col. fi.ex mente glo.d.l.2.

Quaſt. IX.

SVMMARIVM.

Emphyteuta qui ceſſauit in ſolutione canonis, an cadat ipſo iure,nel requiratur ſententia.

SVCCESSIVE, QVAERO an emphyteuta, qui ceſſauit in ſolutione canonis cadat a ipſo iure, an autem requiratur aliqua ſententia, vel declaratio? Reſpondeo. Aut quæritur, an requiratur declaratio domini directi, & tunc ſtante regula, quòd pœna caducitatis non habet b locum niſi domino volente, b quam dicit eſſe communem,Curt.Iun.conſil.109.numero 11.& conſil. 110.num.23.tenendum eſt,quòd propter ceſſationem,emphyteuta non cadit ipſo iure ab emphyteuſi, ſed ita demum,ſi dominus directi declararet velle eſſe locum caducitati, ita tenet Barr.in d. l.2.num. 2.C. de iure emphyteu. quem ſequuntur communiter Doctores, vt dicit Pariſ.conſil.108.num.33.lib.1.Dicit etiam Cęp.conſ.ciuili 25.nu.2.ꝙ ita concludunt * communiter ſcribentes: & dicit Cur.Iun. conſ.139.poſt nu.3.verſ. Cum igitur,ꝙ in hoc omnes conueniunt. Hanc etiam dicit

eſſe

eſſe communem opi. Iaſ.in d.l.2. num.10. Aut vero quæris, poſtquam dominus volũtatem ſuam declarauit, ꝙ.ſ.velit locum eſſe caducitati, nunquid requiratur ſententia, vel declaratio iudicis, an autem cadat ipſo iure, & tenẽdum eſt, ꝙ ſtatim facta declaratione, per dominũ directi, cadat ipſo iure, c neque requiratur iudicis ſententia, vel declaratio, & ita communiter teneri atteſtatur Ant. de Butrio. in d.c. potuit, quem refert Iaſ.in d.l.2.num.12.& ſeq.& Ruin.cõſil.153.num.6.lib.1.& conſ.57.nu.2.lib.4. Corn.conſ.165.in litera X, lib.2. Alex.conſil.7.poſt nu.22.li.3.Dec.conſ.146.nu.7.in fi.Cœpol.in d.conſ.25.num.3.in fi.& num.6.ſubdens, quòd ita communiter obſeruatur, & licet in puncto iuris multa dici poſſent, non tamẽ eſſet in practica, ab hac opi. quam communis Doctorum ſententia, & conſuetudo approbauit, aliquo modo recedendum.

ADDITIONES.

a Cadat.) de caducitate autem non admittenda, ob renouationem non petitam, vi. per Rimin. Iun. in conſ.22.

b Domino volente.) Adde vt per Rolan. conſil.81.numero 7.volum.3.& ſic requiri declaratoriam dicit Natt.conſil.93. num.4. de inueſtitura autem non petenda & caducitate vitanda, neque incurſa vide per Rimi.Iun.in conſi.17.Item quando ob defectum ſolutionis non dicatur quis cecidiſſe à iuribus ſuis vide per eund.in conſi.94.de mora autem non purganda propter retardatam canonis ſolutionem vide per Afflict.d. deciſio.174. & per Cæſa.Orſil.in ſuis additionib. ad eund.

c Ipſo iure.) Aduerte hic, ꝙ tametſi eccleſia poſſit poſſeſſionem accipere propria authoritate, quãdo deuoluitur propter canonem non ſolutum, tamen quando per alienationem vel generationem finitam, deuolutionem prælatus prætendit, non poteſt poſſeſſionem accipere, niſi præcedat declaratoria; ratio eſt, quia haud poteſt ita certa eſſe de alienatione illicita vel extinctione generationis, ſicut de non ſolutione, per Afflict.deciſ.97. Hiero. Gabriel. conſil.88. num.fi.& an eo non citato poſſit dominus inueſtire alium, vide per Alexan. conſ.44. volum.3.

Quæſtio X.

SVMMARIVM.

1 *Dominus directi, qui poſt incurſam caducitatem recipit penſionem ab emphyteuta, an cenſeatur illi remiſiſſe caducitatem.*

2 *Et an dominus, qui propter ceſſationem expulit emphyteutam, poſſit ab eo, petere penſionem temporis præteriti, verſicu. Quæro nunc.*

3 *Prælatus recipiens penſionem ab emphyteuta eccleſiæ, an cenſeatur illi remiſiſſe caducitatem, verſ. Sed nunquid.*

4 *Cui incumbat onus probandi, an emphyteutæ, dicenti ſe ſoluiſſe, an autem domino id neganti, verſ. Sed pone.*

1 SED HIC occurrit alia q. nũquid † dominus directi, qui poſt incurſam caducitatem, recipit ſolutionem penſionis ab emphyteuta cenſeatur illi remiſiſſe caducitatem? Reſpondeo. In hoc articulo diſtinguendi ſunt aliqui caſus, Aut enim expreſſe conſtat de mente ipſius domini penſionem recipientis, quia ſcilicet in receptione canonis reſeruauit ſibi expreſſe ius caducitatis, vel proteſtatus eſt per hoc non remittere caducitatem, vel huiuſmodi: & tunc proculdubio nõ cenſetur remiſiſſe caducitatem, ſtãte eius expreſſa declaratione in contrarium, ita tenet gl.in ca.potuit.in glo.tertia de locato. quam dicit eſſe communiter approbatam, per Legiſtas, & Canoniſtas, Iaſ.in l.ſi poſt moram, poſt numero quarto.verſic.Confirmo per illud, ff. de eo quod certo loco, vbi etiam refert Alberic.in dicta l.ſecunda, dicentem, quòd ita communiter tenetur. Ita etiam tenere communiter Doctores atteſtatur Cor.conſilio 40.in litera I, lib. quarto. Hoc tamen intellige, vt procedat, quãdo dominus recipit penſionem ſolummodo temporis præteriti, ſcilicet elapſi ante incurſam caducitatem, hoc enim caſu prodeſt talis ꝓteſtatio, quia ſtat ſimul, ꝙ dominus prouideat ſibi pro præterito, recipiendo penſionem debitam, & reſeruet etiam ius de futuro, propter caducitatem incurſam, ſecus autem, ſi recipiat penſionem etiã pro tempore futuro, ideſt decurſo poſt cauſatã caducitatem, nam iſto caſu, licet ꝓteſtetur ſe illam recipere ſaluo iure caducitatis & cæt.

cen-

cenſetur tamen, non obſtante proteſtatione, vel reſeruatione, caducitatem ipſam remiſiſſe. Ita concludunt communiter Doctores, quidquid dixerit Bart. in dicta l. ſecunda, numero 8. in fin. vt dicit Gigas de penſi. quæſt. 73. in fin. Hane etiam opin. contra Bartol. atteſtatur eſſe communem Ruin. conſilio 110. numero quarto. libro 1. & conſil. 151. numero 12. eod. vol. Videtur enim incompatibile, quòd recipiatur penſio, pro tempore, poſt caducitatem decurſo, & quòd ſaluum ſit ius caducitatis, & ſic quòd quis eodem tempore habeatur pro emphyteuta & pro non emphyteuta, vnde cum huiuſmodi proteſtatio, ſiue reſeruatio ſit contraria facto, nihil releuat, iuxta ea quæ dixi infra, libro 7. §. Proteſtatio. Et ita ſuperioribus annis, reuocata fuit ſententia cuiuſdam Doctoris, qui iudicauerat contrarium, fretus auctoritate Bar to. in d. l. ſecunda. neque aduertit, quòd in hoc Bart. communiter reprobatur, vt ſuperius dixi. Aut vero ſumus in dubio, quia ſcilicet dominus, ſine aliqua proteſtatione vel reſeruatione caducitatis penſionem ipſam recepit, & tunc ſiquidem recepit & penſionem temporis futuri, id eſt decurſi poſt caducitatem, res non habet difficultatem, quin cenſeatur remiſſa caducitas, vt in fortioribus terminis dixi ſupra ſtatim. Sin autem recepit pẽſionem temporis præteriti tantum, adhuc idem eſt dicendum, quòd ſcilicet cenſeatur remiſſe caducitatem; & licet Bartol. in loco præallegato cõtrarium tenuerit, communis tamen opinio eſt contra Bartol. vt dicit Gigas de penſion. quæſtio. 73. numero tertio, à qua non eſſet in practica recedendum, maxime q̃a communior eſt, & humanior, & in hac quæſtione caue à Salyc. in dicta l. ſecunda, numero 14. qui dicit, quòd diſtinctio Iacob. de Are. quam ſequitur Bar. communiter approbatur, quia neque ipſe fideliter refert verba Bartoli, neque (vt potes ex prædictis colligere) opin. Barto. nec ſua communiter approbatur.

2 Quero nunc † quid econuerſo, nunquid dominus directi, qui declarauit caducitatem propter ceſſationem ſolutionis, & emphyteutam expullit, poſſit ab eo poſtea petere penſionem pro tempore præterito ſibi dubitant? Reſpondeo, in hoc etiam articulo Doctores varia ſcribunt. Tu vero dic, quòd aut dominus expellendo emphyteutam, expreſſe reſeruauit ſibi ius petendi penſionem pro annis ceſſatis, & hoc caſu talis reſeruatio ſine proteſtatio vtique illi conſeruat facultatem petendi ipſam pẽſionem, & hæc eſt communis opinio, vt dicit Boer. deciſio. 309. numero 5. in fi. Aut verò non eſt proteſtatus, & tunc expellendo emphyteutam ob canonem non ſolutam, non poteſt ab eo petere penſionem temporis p̃teriti, quidquid dicat Bar. in dicta l. ſecunda, numero 8. contra quem in hoc etiam eſt cõis opinio, vt dicit Gigas de penſion. quæſtio. 75. poſt nu. 6. & hęc omnia nota in practica, quia propter varietates opinionum de facili quis decipi poſſet. Hęc tamen omnia intellige, vt procedant in emphyteuta priuati, ſed in emphyteuſi eccleſiaſtica ſpeciale eſt fauore eccleſiæ, vt poſſit eccleſia vtrunque conſequi, ſcilicet penſionem exigere, & emphyteutam expellere, vt eſt text. in auth. qui rem. C. de ſacroſan. eccl.

3 Sed nunquid † ea quæ dicta ſunt de emphyteutis laicorum, habent etiam locum in emphyteutis eccleſiæ, vt ſcilicet ſi prę latus recipiat penſionem ab emphyteuta, qui per triennium ceſſauerat, & ſic ceciderat à iure ſuo, præiudicet eccleſię, ita vt cenſeatur remiſſa caducitas? Reſpondeo, hæc quæſtio pendet ab alia, nunquid prælatus poſſit expreſſe remittere caducitatem emphyteutis eccleſiæ, in quo quidem articulo Doctores ita diſtinguũt, Aut eccleſia non eſt collegiata, & põt ſolus p̃latus remittere caducitatem. Aut vero eccleſia eſt collegiata, & non põt ſine capitulo, & eſt cõis opi. vt dicit Card. Alexand. in capit. primo, in princ. nu. 13. de his qui feud. dar. poſſ. Dico ergo in hoc propoſito eadem ratione, q̃ aut eccleſia non eſt collegiata, & recipiendo penſionem præiudicat eccleſiæ, aut eſt collegiata, & non poteſt ſine capitulo illi præiudicare, ita colligitur ex gloſ. in d. capitulo, potuit, in verbo, Expelli. quæ in hoc eſt communiter approbata, vt dicit Alex. conſi. 5. numero 18. lib. quinto. Rui. conſilio 70. poſt nu. 14. lib. quinto. Et dicit Imola in d. cap. potuit, numero 34. circa finem. quòd ita tenent communiter Doctores, quem refert Alexand. conſilio 105. numero 15. libro tertio. & Cæpolla conſilio ca[illegible] li 46. poſt numerum 3. & Dec. conſil. 329. numero 3. Hanc etiam opi. dicit eſſe communem Iaſon in dicta l. 2. numero 130.

Sed

4 Sed pone† dominus dicit emphyteutam cecidiſſe, quia per triennium non ſoluit, econtra vero emphyteuta dicit ſe ſoluiſſe. Quæro cui incumbat onus probandi? Reſpondeo, quòd dominus habet intentionem fundatam ex inſtrumento inueſtituræ, merito non ipſi, ſed emphyteutæ incūbit onus probandi, ita tenet gloſ. in d. l. ſecunda, in verbo, Repellere, ibi item quis probabit. C. de iure emphyt. quæ in hoc communiter approbatur, vt dicit Socin. Iun. conſ. 91. num. 15. lib. 2. Ita etiam tenere omnes Doctores, atteſtatur Iaſ. in d. l. 2. nu. 132. & ſeq. quem refert Gigas de penſionibus. q. 76. in fi.

Quæſt. XI.

SVMMARIVM.

Dominus directi poſt declaratam caducitatem, an poſſit propria auctoritate ingredi rem emphyteuticam.

NVNC videndum eſt, nunquid poſſit dominus directi poſt declaratam caducitatem ingredi propria auctoritate rem emphyteuticam? Iſta eſt ardua quæſtio, & in qua Doctores varie locuti ſunt, adeo vt tot pene ſint ſententiæ, quot capita, vt dicit Iaſ. in d. l. 2. num. 100. & ſequen. C. de iure emphyt. vbi omnes opi. recenſet, Aliqui autē tenuerunt, quòd dominus non poſſit poſt caducitatem, propria auctoritate ingredi poſſeſſionem rei emphyteuticæ, & inde expellere emphyteutam. a niſi cum auctoritate iudicis, & hāc opinionem, quæ iudicio meo æquior eſt, & tutior, dicit eſſe communem Alberic. in d. l. 2. colum. 1. verſicu. ex hoc oritur, quem refert, Iaſon in loco præallegato, & illam ſeruat parlamentum Delphinale, teſte Guido Papæ deciſion. 170. num. 1. Contrariam vero ſententiam, quòd ſcilicet poſſit dominus poſt caducitatem expellere emphyteutam propria auctoritate, b tenuit gloſſ. in d. l. 2. in verbo, Repellere. in primis verbis, & hanc opinionem dicit eſſe communem Alexand. conſilio 117. num. 11. lib. 4. Corn. conſi. 271. in littera B, lib. 3. Dec. conſ. 146. num. 7. Sigiſmund. conſ. feudali 37. poſt numerum 3. & eſt magis communis. Quæ quidem ſatis de plano procedit, quando emphyteuta ipſi domino propria auctoritate ingredi, & illam expellere volenti, non reſiſtit, licet tā gloſ. ſupra allegata, quàm multi ex Doctoribus, qui illā ſequūtur indiſtincte loquantur. Sed quid ſi reſiſtat? Reſpondeo, ſi quidem verbis tantum reſiſtat, adhuc dicendū eſt, quòd poteſt dominus illum expellere, & hanc eſſe magis communem opinionem atteſtatur Corn. conſ. 193. in littera C. lib. 3. Si vero factis reſiſtat crederem non licere domino illum propria auctoritate expellere; & hæc opinio tanquam æquior; & tutior, & quæ minus ſcandalis viam aperir, tenenda eſſet in practica, & niſi eſſet multitudo, & auctoritas Doctorum tenentium opinio. gloſ. mihi indiſtincte placeret contraria opi. quòd ſcilicet nullo caſu liceat domino expellere emphyteutam propria auctoritate, & ita ſemper conſulerem amicis, & reuera omnes etiam tenentes opin. gl. & etiā ipſamet gl. fatentur tutius, & melius eſſe id facere iudicis auctoritate.

ADDITIONES.

a Expellere emphyteutam.) Adde & vid. de iſta quæſt. per Socin. iu conſ. 167. ſub numero 14. & 15. qui num. 16. ponit quæſtionem quando Emphyteuta interuertiſſet poſſeſſionem, quia incepiſſet nomine proprio poſſidere quid iuris.

b Propria authoritate.) Item quòd dominus poſſit propria authoritate expellere, quando rem Emphyteuticam alienauit ſine eius conſenſu, vid. per Crauet. conſil. 18. num. 7. qui hoc verum ſine dubio eſſe dicit, quādo domino ita expellenti ſolum fit reſiſtentia verbis, & ceſſat timor ſcandali, & citat etiā alios concordantes de quib. ibid. Item limita verum reſpectu ipſius vaſalli vel hæredum ſuorum. At ſecus reſpectu extranei poſſeſſoris. vid. per Boſſ. de principe num. 296. 297. 298.

Queſt. XII.

SVMMARIVM.

1 *Quo tempore anni emphyteuta debeat ſoluere canonem domino directi.*

2 *Et quid ſi uelit pro pluribus annis futuris*

ris ſoluere, an teneatur dominus acceptare, verſ. Sed pone.

PRO complemento huius materiæ,
1 †quæro quo tempore anni teneatur emphyreuta ſolue-
a re debitum canonem *a* domino directi? Reſpon. ꝙ quidquid ſit de iure, conſuetudo ſeruat, quòd in fine anni ſoiuatur integra penſio, vt atteſtatur Guarner. de Caſtel. in d.l. ſecunda, quem refert Iaſ. in ead. l. ſecunda, num. 180. & ita quotidie videmus obſeruari.

2 Sed pone, † ꝙ emphyteuta velit ſoluere domino canonem, ſeu penſionē pro tribus, aut quatuor annis futuris, nūquid cogetur dominus illā recipere, etiamſi nolit; vel ipſo recuſante, nunquid poterit emphyteuta illam deponere, & ſic erit liberatus? Reſp. ꝙ non, ita tenet Spec. in §. nunc aliqua, ſupra ſæpius allegato. q. 42. & ſeq. & eſt communis opinio, vt atteſtatur Alex. in l. ſtipulatio iſta, §. inter certam, quem legit cum §. ſi quis dolum, poſt num. 5. ff. de verb. oblig. quem refert Dec. in l. cum tempus, nu. 8. ff. de reg. iur. Aret. in l. qui Romæ, in princ. ff. de verb. oblig. Iaſ. in l. 2 nu. 66. & ſeq. C. de iure emphyt. Poteſt enim dominus directi dicere, ſua intereſſe pecunias ſuis temporibus recipere, nam (vt experientia docet) pecunia facile è manib. dilabitur; & hęc concluſio multò magis locum haberet, ſi penſio non in pecunia deberetur, ſed in fructibus, qui poſſent curſu tēporis deteriorari.

ADDITIO.

a Soluere debitum canonem.) De canonis ſolutione vide aliqua nota digna ſup. in addit. ad q. 8. ſub litt. d. Et hic adde ꝙ remedium reſtitutorium haud competit emphyteutæ, quando cecidit à poſſeſſione ex eo, quia canonem haud ſoluit. per Socin. in l. rem quæ nobis. q. 2. verſ. ex quo. de acq. poſ. Alex. conſ. 6. nu. 10. lib. 3. Afflic. deciſ. 397. num. 27. Cephal. conſ. 272. num. 68.

Quæſtio XIII.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta an poßit alienare rem emphyteuticam.*
2 *Et an eam alienando cadat ipſo iure, an autem requiratur ſententia, verſicu. Adde quòd.*
3 *An ex ipſa alienatione incurrat caducitatem, etiam ſi non ſit ſecuta traditio, verſic. Sed nunquid.*
4 *Quid ſi in contractu appoſita ſit clauſula conſtituti, verſ. Sed quid ſi non.*
5 *Quid ſi in alienatione proteſtetur, quòd ipſam alienationem facit ſaluo, & reſeruato conſenſu domini, verſiculo. Item quæro.*
6 *Quid ſi poſt alienationem, & traditionem illam recuperet, verſicu. Sed quid ſi emphyteuta.*
7 *Quid in emphyteuſi conceſſa pro ſe, & quibus dederit, verſ. Vlterius quæro.*
8 *Quid ſi in inueſtitura prohibeatur alienari maioribus. verſ. Sed quæro.*
9 *Quid ſi conuentum fuerit, quòd liceat emphyteutæ illam rem vendere, verſic. Sed pone.*
10 *An emphyteuta alienans partem rei emphytheuticæ, cadat à tota emphyteuſi. verſic. Non omittam.*

1 QVAERO nunquid † emphyteuta poſſit alienare rem emphyteuticam? Reſpondeo, de hoc habemus text. expreſſum in l. fin. C. de iure emphyteu. quòd non poteſt illam
a alienare irrequiſito domino, *a* aliàs cadit à iure ſuo, vt ibi, & eſt communis regula, vt dicit Socin. Iun. conſilio 70. numero 14. lib. 3.

2 Adde, quòd † emphyteuta alienans rem emphyteuticam contra formam, dicta l. fi. cadit ipſo iure, nec aliqua ſententia requiritur, ita tenet gloſ. in dicta l fin. in verbo, Cadat, circa principium, quam dicit Anto. de Butr. conſil. 22. num. 1. à nemine eſſe reprobatam, & quòd non reperit illam per aliquem eſſe in dubium reuocatam; quem refert, & ſequitur Iaſon in dicta l. fin. num. 103. & ſequen.

3 Sed nunquid † ad hoc vt emphyteuta cadat ab emphyteuſi, ſufficit quòd celebratus ſit contractus alienationis, etiam ſi ſecuta non ſit traditio? Reſpond. quòd non, ſed requiritur, quòd poſt ipſam alienationem ſecuta ſit traditio ipſius rei emphyteuticæ Ita dicit Specul. in dicto §. nunc ali-
* qua. verſicu. 95. & ita communiter tene-

tur

tur, vt dicit Imola in d.ca.poruit,numero
49.in fi. de locato. Hanc etiam opin. dicit
eſſe communem Alexand. in l.ſi à me,poſt
num.4. verſ.Secundo limitari.ff. ad legem
Falcid.Iaſon in d.l.fin. num.132.Cur.Sen.
conſ.8. numero 10.Marſi ſing.412. plures
ſunt, & dicit Tiraquel. de retract. munici.
§.1.in gl.2. num.43.quòd hanc opin.tenet
vniuerſa propè cohors ſcribentium. Nam
ante traditionem nõ dicitur alienatio per-
fecta,neque conſummata,ideo alienans nõ
debet ex ea pęnam pati. Faciunt quæ dixi
infra hoc eo. lib.§. Feudum,q.31.verſ.Sed
nunquid.

4 Sed quid † ſi non interuenerit vera qui-
dem,& actualis traditio,ſed tamen in con-
tractu alienatio.appoſita ſit clauſula conſti
tuti, vel precarii, nunquid talis ficta tradi-
tio poſſeſſionis, quæ fit per conſtitutum,
ſufficiet ad hoc vt emphyteuta priuetur
iure ſuo? Reſpondeo ꝙ ſic, ita tenet Paul.
de Caſtro in l.1.§.ſi rem,nu.2.ff.depoſiti,&
* eſt communior opin. vt dicit Tiraquel. de
conſtituto,in 26.limit.numero 5.& 6.Non
enim poteſt negari, quin per conſtitutum
vera poſſeſſio transferatur, licet modus
transferendi ſit fictus.Bene verum eſt(vt di
xi in d.§.feudum,quæſtio.31.verſ.Sed quid
ſi non.)ꝙ licet hæc opin.de rigore iuris ſit
verior, contraria tamen opinio, quòd re-
quiratur actualis traditio, eſt æquior; &
ideo teneri poſſet in iudicando, maxime ſi
eſſet iudicandum ſola facti veritate inſpe-
cta,& ita ſeruatur in curia Delphi. vt atte-
ſtatur Guido Papæ deciſ.101.

5 Item quæro † quid ſi emphyteuta in ipſa
alienatione proteſtetur, ꝙ ipſam aliena-
tionem facit, ſaluo, & reſeruato conſenſu
domini,vel ſaluo iure directi dominii,nun
quid talis proteſtatio illum excuſabit, vt
non cadat ab emphyteuſi? Reſpond. quòd
b non, *b* & eſt communis opin. vt dicit Iaſ.
* in ſecunda lectu. Rubricæ.ff.ſoluto matri-
mon.nu.25. Deci.conſil.160. poſt num.4.
ver.Præterea,dato,quem refert, & ſequitur
Ripa in cap.cum M. Ferrarien.num.80.de
conſtit. eſt enim talis proteſtatio contra-
ria facto, & ideo non releuat,iuxta ea quæ
dixi infra libro 7.§. proteſtatio. Bene verũ
eſt,quòd ſi proteſtetur ſe alienare, ſaluo,&
reſeruato conſenſu domini,& nõ aliter,ne
c que alio modo, *c* talis proteſtatio verbis
geminatis cõcepta operatur,quòd emphy-
teuta propter alienationem ipſam non ca-
dit ab emphyteuſi,etiam ſi ſecuta ſit actua
lis,& vera traditio,ita tenet Bald. loquens
in vaſallo,in c.1.§.ſi.nu.5.in fi.quę fue.pri-
ma cauſa benef. amitt.quem ẽt in emphy-
teuta ſequuntur cõiter Cano. vt dicit Ri-
pa lib.3.reſponſ.c.1.nu 3.& hanc reſtrictio
nem dicit eſſe communem Ripa in d.c. cũ
M.poſt nu.80.ver.Secundo intellige, vt di-
xi in d.q.31.verſ.Itẽ q̃ro,& hanc ẽt ego ſe-
quor, licet forte dici poſſet,ꝙ emphyteuta
alienãdo,& tradendo rem emphyteuticam
dño irrequiſito, dupliciter dominũ offen-
dit.ſ.ratione cõtemptus,& ratione pręiudi-
cii; vnde licet illæ clauſulæ videantur tol-
lere contemptum,nõ tamen tollũt pręiudi
cium,quod ſequitur ex traditione. Nihilo-
minus non recederem in iudicãdo à cõmu
ni opi. præſertim vbi res tradita eſſet faci-
d lis recuperatione, ſed ſi *d* eſſet facta alie-
natio in perſonã potentiorẽ, vel de re diffi
cilis recuperationis,puta caſtro, vel huiuſ-
modi, forte magis placeret contraria opin.
ꝙ ſ.ẽt non obſtante huiuſmodi geminata
proteſtatione, caderet ab emphyteuſi.

6 Sed quid † ſi emphyteuta poſt alienatio-
nem,& traditionẽ recuperet ipſam rem em
phyteuticam, nunquid propterea euitabat
e pœnam priuationis? Reſpõ.ꝙ nõ, *e* ita dicit
Bart.in l. ſequitur.§.item labeo,in fin.ff.de
* vſuca.qui in hoc cõiter approbatur, vt di-
cit Roman.in d.§.item labeo. Ripa in l. cũ
bona,poſt nu.20.ff.de priuileg.credi.ita ẽt
cõiter teneri affirmat Imol. in d.§.item la-
beo, circa fi. Et dicit Alex.in l.ſi à me, nu.
3.ff.ad legem Falcid. ꝙ ita cõiter concludi
tur. Idem etiam dicit Alex.in l.ſi inſulam,
nu.40. ff.de verb.obli. Hanc etiam opi.di-
cit eſſe cõem Imol.d.c. potuit.nu.48.in fi.
de locato, quẽ refert Gui. Papæ conſ.192.
numero 1. & Grat. conſ.233. num.2. lib.
2.Dec.conſ.160.nu.7. Iaſ.in d.l.fina.num.
135.C. de iure emphyte. quem refert Soc.
Iun.conſilio 10. numero 38.libro primo,
Ripa in l.in quartam, numero 55.ff.ad le-
gem Falcid. Ex quo enim propter aliena-
tionem emphyteuta ipſo iure cadit ab em
phyteuſi,non poteſt illud ius domino quę-
ſitum, ab eo ſine eius facto auelli. Faciunt
quæ dixi in d.quæſt.31.verſicu. Sed quid ſi
vaſallus.

7 Vlterius quæro † quid ſi emphyteuſis ſit
conceſſa alicui pro ſe & quibus dederit,
nunquid poterit emphyteuta illam alie- f
nare domino irrequiſito? Reſpond.quòd
ſic,

ſic, ita tenet Albe.in d.l.fi.col.2.verſic. Sed nunquid hæc lex. C.de iure emph.& eſt cō munis opinio, vt ait Dec.conſ.164.poſt nu me.3.verſ.Secundo reſpondetur. Videtur enim ex illis verbis, dominus vſque à principio conceſſiſſe, vt ſine vlteriori requiſitione poſſet emphyteuſis ipſa in quemcum que alienari. Vide quæ dixi in d.q.31.ver. Vlterius quæro.

8 Sed quæro,†quid ſi in inueſtitura dominus non prohibeat emphyteuſim alienari minoribus, vel æqualibus, ſed tm̄ maioribus, &c.nunquid per huiuſmodi exceptionem perſonarum,cenſebitur conceſſa licen tia alienandi in minores, vel æquales, ita quòd tempore alienationis alia ſpecialis licentia non requiratur? Reſp.Ruin.conſil. 213.num.6.libro 1. refert Alexan. in quodam conſi. tenere,ꝙ ſtante hoc pacto poſſit emphyteuta alienare domino irrequiſito;& dicit,quòd hæc opinio eſt verior,& communior. Ego tamen credo Rui.in hoc decipi,& ſic quòd iſta opin.non ſit magis communis,nec vera.Cum enim hoc pactū communiter apponi ſolitum ſit in fauorē domini directi, non debet operari in eius præiudicium,& ſic tutius eſſet tenere,quòd non obſtante huiuſmodi pacto, teneatur emphyteuta in alienatione per eum facien da requirere conſenſum domini directi; ſed pro nunc nihil determino.

9 Sed pone† quòd in ipſa inueſtitura,ſiue conceſſione emphyteuſis conuentū ſit, ꝙ liceat emphyteutæ vendere rē emphyteuticam,nunquid poterit hoc caſu illam ven dere etiam domino non requiſito?Reſpon.

* ꝙ ſic,& eſt communis opi.vt dicit præſtan tiſſimus legum interpres,& mihi vti pater honorandus D.Hie. Torniel.in Rubric.de verbo.obliga.num.156.alias enim illa clau ſula nihil operaretur. Nam certum erat, quòd domino requiſito poteſt emphyteuta vendere rem emphyteuticam, & licet Specula. in d.§. nunc aliqua,verſ.84.tenuit, quòd adhuc in iſto caſu requiritur conſenſus domini,tamen illa deciſio Spec. communiter reprobatur, vt ait Iaſ.in d.l.fi. nu.6.circa fi.

10 Non omittam † etiam vnum, ſuper quo ſuperioribus diebus fui interrogatus,an,ſi emphyteuta alienans partem rei emphyteuticæ cadat à tota emphyteuſi,an aūt ſolūmodo à parte alienata,certè ego nō inue ni hactenus aliquem doctorē atteſtantem in hac quæſtione quæ ſit magis communis opi.Tamen enumerando auctoritates procul dubio cōior opin.eſt, ꝙ cadit tantum à

f parte, alienata, *f* quæ etiam æquior eſt, & ſecundum illā iudicauit conſilium Neapolitanum, vt per Gram. deciſ.49. Vide quæ dixi in d.§.feudum.q.31.ver. Sed pone, & ſupra hoc eod.§.q.8. ver. Hoc autem.

ADDITIONES.

a Alienare irrequiſito domino.) Adde ꝙ ob duas cauſas alienatio eſt prohibita ſine domini cōſenſu, de quib. vide per Gabriel. Engubin.conſ.184.ſub nu.9.Et quæ requirantur in denuntiatione vi. per Iaſ.in c.fi. in 2.not.col.4.Et ſi dominus requiſitus dicat ſe nolle emere, non eſt vlterius expectandus,ſed ſtatim recognoſcens poteſt vē dere.Si aūt dicat, volo deliberare,expectan dus eſt per duos menſes,ita per Spec tit.de emp.q.100. & ſeq. ad idem per Duen.reg. 39.10.amplia. Tiraq.regu. ceſſante cauſa, nu.80.Rom.conſ.25.num.4.Bar.l.quæ Romæ.§.cohæres, ff.de ver.obl.Item alienare. Hic ſcias, ꝙ ſi dominus conceſſit emphyteutę facultatem alienandi diſtrahendique emphyteuſim, ꝙ non tamen nouus emphyteuta dicitur liberatus à munere ſuſcipiendi inueſtituram, & ſoluendi laudemium, ita per Soci. Iun.in allegato conſil. 70.nu.11.& 12. quem retulit etiam, & ſequitur Menoc.in conſ.297.num.27. caſus vero in quib. emphyteuta irrequiſito domino poteſt alienare vi. in Additio.ad deciſio.Afflic.97. Item poterit alienare ſine licentia domini, ſi fuerit adiectum pactum ꝙ poſſit alienare, aut fuerint appoſita illa verba,& quib.dederis aut concedere volue ris,nam tunc taliter res conceſſa liberè pōt vendi ſine alia licentia. tex.Bal. & Ange.in l.cum eſſent,§. per plurium.ff. de ſer. ruſti. prædior.& tradit Mari.Auguiſ.conſ.82.nu me.25. qui comprobat ex plurib. vid. per cum.Et 19.fallentias poſui in apoſ.meis ad ſtat.Fer.ti.de vſi. & reb.ab alio recognitis, & multas fallentias ac declarationes ſiue extenſiones poſuit Iaſ.d.l.fi. per tot.& per Spe.tit, de iure emph.vbi plene.

b Quòd non.) Et de hoc magis cōi opi.vi. ēt per Rolā. in conſ.50.nu.28.vol.2.atque in col. mea com.opi.in verb.Emph.nu.12.

c Et nō aliter neq; alio mō.) Adde ad idē atq; vi.p Fel.plene in c.quę in eccleſiarum.

poſt numerum 85. verſiculo ſaluatur, de conſtitutio. per Iaſon.d.l.fi.poſt numerum 142. in verſicu. ſed ſi adiiciat, & in repetitio. rubri.ff. ſoluto matrimonio. numero 26.per gloſſ. magiſtram, & Bartol. in l.ſi quidem.C. de excep. vbi de effectu horum verborum. Gram.deciſio.49. num. tertio, vide per Rolandum conſ.51. numero 30. vol.ſecundo, qui fuſius aliis concordantes aduocat.

d Sed ſi.) Iſta eſt doctrina d.Fel.& Gramm. vbi ſup.

e Quòd non.) De iſta communi etiam dixi in collecta mea communium opinion. verbo, emphyteuta,numero 10.& numero 11. limitaui locum non habere, ſi recuperatio facta ſit ante traditam poſſeſſionem. item emphyteuta poteſt dare in ſolutum ex cauſa neceſſaria rem emphyteuticam ir requiſito domino,per Afflict.deciſio.191. verum an poſſit locare vide per Alexan.in conſ.113.vol.4. & infra quæſt.19. vbi eſt locus ſuus.

Item Emphyteuſis an dari poſſit in ſolutum ſine domini conſenſu,vide per Tiraquel.de retract. municip.§. primo. gloſſ.7. numero 48.49. Afflict.in deciſio.191.Fallit ſi emphyteuta prohibitus eſſet ex pacto obligare rem, per Rip. in l.prima,numero 13.ff. de pignor. & Hippo. item commoditas & melioramenta dari poſſunt in ſolutum. Ruin. in conſilio 176.verum hoc fallit mortuo emphyteuta, vide per Caſtren. conſ.218. præmittendum eſt, libro ſecundo.

f Tamen à parte alienata.) Adde atque communem vide per Mari. Anguiſ.in conſil.67.in prin.& fuſius per Tiraquel.de retract. municip.§.23.gloſ. prima, numero 28.29.per Gram.d.deciſ.49.& per Cephal. in conſ.138.qui alios retulit,& cauſas reaſſumit, quanquam in contrarium conſulat.

Emphyteuſis alienatio quando fit irrequiſito domino, quare emphyteuta priuetur ipſo iure, Bald. titu.de prohib.feud. aliena. per Federi.in §. callidis, & ibidem Aluaro. col. ſecunda, & in cap.imperiales, Iaſon in l.ſecunda, volu.quinto. C.de iure emphyteut.

Adde tamen quòd ſententia requiritur, nec poteſt dominus expellere propria authoritate, nec de facto ſpoliare, vt per Afflict. deciſio.87.qui ſubdit ſic fuiſſe notatum & iudicatum.

Et de declaratione domini, vide Caſtren.conſilio 69.in caſu præſenti, volum. ſecundo.

Emphyteuſis, quæ fuit alienata, & redempta virtute pacti de retrouendendo, an emphyteuta tunc ſit excuſatus à pœna caducitatis? Videtur quod non, vltra ſup. deducta adde & vide per Tiraq.de retract. muni.§.20.num.primo,& Dec.& eius Apoſtil.in conſ.160.col.fi.vbi habes doct. concordantes.

Et iſtud procederet etiam ſi res fuerit vendita cum pacto de reuendendo, vide per Tiraquel. vbi ſupra numero 3.qui tamen ſub nume. 4. & 5. plene probat limitando, haud iſtud procedere ſi huiuſmodi pactum reuẽdendi eſſet appoſitum in ipſo contractu venditionis,& vi illius recuperetur,quoniam tunc non cenſenda eſſe noua acquiſitio, neque ex cauſa noua facta, ſed rediret in ſuam propriam naturam,nec diceretur res tranſlata in priorem venditorẽ, ſed illi reddita; & etiam hoc ex multis iurib.ſimilib. ac rationib. authoritatibuſque comprobat: quæ de induſtria omitto, ex quo facile inſpici ſolent.

Emphyteuſis ſi fuit alienata, an excuſetur emphyteuta ſi dicat ſe ignoraſſe dominum reſignaſſe.& per conſequens beneficium cui ſoluebat canonem alteri vnitum fuiſſe, vide per Deci.d. conſilio 160. numero 5. in tertio dubio. vbi quod non tenet.

Emphyteuſis an alienari poſſit, ſi dominus dedit licentiam emphyteutæ alienandi,vi.Caſtren.conſ.326. circa primum notandum eſt. vol.2. Ruin. conſ.81.& 213. vol.1.

Emphyteuticum ius ſi fuit venditum alicui de conſenſu domini ſub aliqua conditione nondum impleta.An mortuo emphyteuta extinguatur etiam quo ad ipſum emptorem.vi. per Caſtren.eod. conſilio 326.

Emphyteuſis ſi ſit vendita cum clauſula,ſaluo iure domini, an talis clauſula aliquid operetur,prẽter ſup.dicta, vi.Fulg.cõſilio 2.Dec.conſ.163.num.4.460. nume.5. Aret.conſi.35. viſo themate. Anchar.conſilio vltimo.col.fi.vbi tenet,quòd ſic ſi dominus potuit habere ſcientiam, & vide Curt.ſeni.in conſilio .... viſo inſtrumento.

Quid

Quid ſi cum clauſula, ſaluo iure domini, & non aliter nec alio modo. dixi ſup. addeque Abb. in c. fin. ad fin. de feu. Alex. tamen con ſil. 3. ſub nume. 4. non ponit pro conſtanti dictum Bal. ad quod omnes confugiunt in c. 1. §. denique, ſub num. 5. quæ fuit prima cau. feu. amit. quoniam Bald. ibi loquitur in proteſtatione facta circa actum pœnalem, qui haud poteſt per contrariam proteſtationem euitari. Felin. tamen & Gramm. ſequuti ſunt Bal. vide ſup.

Emphyteuſis ſi ſit alienata conſentiente domino, cum hoc ſi ipſe emphyteuta haberet victoriam cauſæ de re emphyteutica, quam litigabat, & vnam reportauit ſententiam pro ſe, & mortuus eſt: emptor poteſt proſequi ius ſuum in cauſa, nec poteſt expelli, neque priuari à non directo re emphyteutica. Caſtren. d. conſilio 326.

Emphyteuſis ſi poteſt alienari de conſen ſu domini: An intelligatur reſeruata ſolemnitate, quòd dominus requiratur, vide per Tiraquel. in repet. l. ſi v nquam. C. de reuocan. donat. fol. mihi 20. vbi & etiam Em phyteuſi alienata non cadit emphyteuta ſi ſtatim reuerſa ſit, quod eſt notandum ad ea quæ ſup. dixi.

Emphyteuſi alienata, poteſt dominus propria authoritate ingredi poſſeſſionem. vide per Crauet. conſilio 302. in contrarium; quod immo citari debeat poſſeſſor ipſius rei, vide Fulg. conſil. 2. colum. fin. Afflict. deciſ. 97.

Emphyteuſi alienata nõ tradita, emphyteuta haud cadit per Tiraq. de retract. muni. §. 1. gloſ. 2. num. 32. & 44.

Similiter emphyteuta haud cadit ob venditionem inualidam, vel ſimulatam per eund. ibid. num. 5. 6. & 13. quem tamen de ſimulatione vide num. 14.

Idem ſi res ſit vendita ſub conditione per Tiraquel. ibid. num. 23. fallit tamen ſi ſit proceſſum ad rei traditionem per eund. vbi ſupra. num. 32. Cephal. conſil. 223. numero 38.

Emphyteuſis ſi fuit alienata per hæredẽ, vel alium, qui non habet ſcientiam rei, emphyteuta non cadit, Dec. in conſil. 328. ſub num. 6. vbi late Corn. in conſ. 67. & in ſubſcriptione, vol. 2.

Emphyteuſis non poteſt etiam alienari à ſecundo emphyteuta irrequiſito domino, per Dec. in conſilio 160. colum. 2. Tu vide Franciſc. Aret. limitantem conſil. 41. diligenter, & mature. item vide Ruin. conſil. 141.

Emphyteuſis quando alienatur, ſufficit ficta traditio facta per alienantem, Fulgoſ. conſilio ſecundo, vide Tiraquel. in tract. de iure conſtitu. poſſeſſ. part.... 26. limit.

Emphyteuſis vbi alienatur, conſenſus domini præſumitur interueniſſe propter temporis diuturnitatem, Tiraquel. de legibus connub. folio mihi 164. Iaſon in l. qui aliena. numero 48. ff. de acquir. poſſeſſ. & per Craue. tract. de antiquit. tempo. in tertia par. ſectio. vidimus, & ſupra in princip.

Emphyteuſis alienari poteſt, quando in alienatione adeſſet clauſula, cui & quibus dederit. Iaſon in l. ſecunda, & tertia, colum. ſecunda, C. de iure emphyteu. & dixi etiam ſupra ſub prima apoſtill.

Emphyteuſis ſi fuit per patrem alienata, filii poſſunt eam reuocare, etiam ſi ſint hæredes patris. Socin. conſilio 50. columna ſecunda, volum. tertio facit. Alexand. conſil. 187. verſiculo, in hoc duo. lib. ſecundo, verum aduerte, quia Alexand. ibi non ſe firmat. & veritas eſt, quòd vbi titulo oneroſo alienatur ius emphyteuticum, cum titulo lucratiuo, alienata apprehendendo ex indiciis, quòd alienans voluit illud poſt vitam etiam alienantis donare, & pro tali alienatione, quòd vtroque caſu cenſetur tota res emphyteutica, & non ius ſuum tantum alienatum. Si verò titulo lucratiuo tantum ſit alienatio, ius ſuum tantum cenſetur alienare, vide Bald. conſilio 465. & 220. quod de conſenſu. volumine quinto, doctor. in l. vxor patrui, C. de legat. in l. quod in rerum. §. primo. & in l. ſi domus. §. finali. maxime Iaſon de legat. primo. Adhibe tamen in alienatione tituli oneroſi diſtinctionem, nunquid alienatio fiat ſcienti vel ignoranti, vide Ro. in l. vſusfructus, colum. fin. ſolu. matrimon. Socin. con ſilio 25. numero 11. vide omnino Corn. conſil. 74. in fine, & 175. colum. 11. conſ. 199. columna 18. volum. ſecundo, Bald. conſilio 465. hæredi. libro quinto. Alex. conſil. 106 volum. 4. Dec. conſ. 339. colum na 4. ſemper vide per Ruin. conſil. 48. co-

 lum-

lumna quarta.

Quid ſi emphyteuſis fuiſſet conceſſa contemplatione patris, dic idem. Ruin. conſil.42.

Item quid ſi pater alienaſſet, & promiſiſſet pro facto ſuo tantum, dic idem per Ruin. vbi ſupra, num.17.

Emphyteuſis, alienata ſtatim reuertitur ad dominum etiam abſque ſententia, & alteri concedi poteſt. Caſtren.conſilio 69. in caſu præſenti puto ſic dicendum, volumine ſecundo. Crauet. conſilio 18.numero 7. & conſilio 302. vide tamen Fulgoſ. conſilio ſecundo. In hoc tamen caſu expelli haud poteſt niſi facta declaratione, & ſequuta ſententia. Caſtren. vbi ſupra. Alexand. conſilio 87. volum. ſeptimo, & per Afflict. deciſio. 97. Seias tamen quòd iſta declaratio domini non habet locum in aliis caſibus, in quibus emphyteuta.. præterquam in caſu non ſolutionis, quia abſque declaratione dicitur cecidiſſe, per Ruin. dicto conſilio 42. numero decimoquarto. Qui etiam tenet, quòd non facta declaratione, non tranſit dominium in emptorem.

Emphyteuſis ſi fuit vendita à muliere ſine conſenſu viri, ſtante ſtatuto, quòd non poſſit contrahere ſine eius conſenſu,an cadat ab ea,vide per Tiraq.de leg.connubialibus. fol.mihi 162.

Emphyteuſis ſi fuit alienata præſente domino, & non contradicente, an valeat alienatio, vide per Tiraquel. de retract. municipal. §. primo, gloſſ. nona, numero 152.

Emphyteuſis ſi eſt plurium dominorum, & emphyteuta vendat cum conſenſu eorum vno excepto: An ille poſſit partem ſuam retrahere, & alii condomini poſſint illum impedire vti iure retentionis, vide per eundem §. 23. gloſſ. ſecunda, ſub numero 5.

Emphyteuſis ſi fuit alienata inuito domino, atque poſtea redempta, per hoc dominus non habet ius recuperandi, vide per Tiraquel. eodem tracta. §. 19. numero tertio.

Emphyteuſis, quando fuit vendita irrequiſito domino, licet vnus ex hæredibus domini poſſit pro parte ſua reuocare, & cæteri non reuocare, tamen emptor poteſt dicere, aut totum renouetis aut nihil. vide per Tiraquel.

Emphyteuſis quando venditur, debet requiri dominus; verum an talis conſenſus debeat interuenire,in ipſo actu, an autem ſufficiat vt poſt actum, vide Caſtren.conſilio 326.circa primum,volum.2. vbi etiam an poſſit interuenire ſub conditione. Item an ſi haud ſit impleta cõditio valeat venditio. Item an conditio poſſit impleri per hæredes extraneos, de his omnibus, vide per eum ibi.

Emphyteuſis quando eſt alienanda debet requiri dominus, & ipſe debet dare illud pretium, quod ab alio reperitur etiam ſi excedat iuſtum pretium, niſi aliter conuentum fuerit, vide per Tiraquel. late de retract. municipa. §. primo, gloſſ. 18. numero quinto.

Si dominus interrogatus reſpondeat ſe nolle emere, non eſt vlterius expectandus; ſed ſi dicat volo deliberare, expectandus eſt per duos menſes, per ea quæ dixi ſupra: quibus adde & Fitman. in verbo, dominus Caſtri, verſicu. 42. & fuit doctrina etiam Bartol.in l.qui Romæ,§.cohæres, ff. de verborum obligatio. communiter approbata, vt atteſtatur dominus Alexander ad Bartol.

In emphyteuſis alienatione haud requiritur conſenſus domini, quando fit alienatio in eos, qui ſunt comprehenſi in inueſtitura. Crauetta in conſilio 251. columna tertia.

Emphyteuſis alienari haud dicitur,quando relatio fit de ea exiſtente apud ſe,vt à lite diſcedam, Alexand. conſilio 41. volumine ſexto.

Emphyteuſi alienata, ſi frater tacuit per annum,& nõ reuocauit ſibi præiudicat per Ruin.conſ.213. num.9.

Emphyteuſis, eccleſiaſtica ſi alienatur, emptor debet habere pretium datum ipſi venditori ab ipſa eccleſia,quę retractat alienata, quando venditor haud eſt ſoluendo Rub. conſ.152.

Emphyteuſis ſi poteſt per pactum vendi, & ſit conceſſa duobus, non poterit ab vno tantum vendi etiam quo ad partem ſuam,quia tunc vtriuſque conſenſus requiritur. Corn.conſ.320.vol.3.

Emphyteuſis licentia alienandæ vario modo dari poteſt à domino,expreſsè & tacitè, puta ſi dicatur, quòd haud poſſit vendi,

di nobilibus minorib. vel ſimilib. nam aliis perſonis tacite videtur, quod poſſit vendi per Ruin. in conſ. 213. nu. 6.

Emphyteuſis alienandæ licentia in inueſtitura conceſſa ab initio, haud præiudicat aliis: & intelligi debet ſecundum naturam contractus. Alexan. in conſil. 105. volum. 4. item intellige. & per Ruin. d. conſil. 213. num. 7.

Emphyteuſis poteſt inter eos alienari, ſine conſenſu domini, inter quos habet locũ ius accreſcendi. per Gozad. in conſ. 20.

Emphyteuſis alienatio de conſenſu domini facta, habet effectum dumtaxat in vita alienantis, ſed vide Ruin. conſ. 213. & latius conſ. 165. & 169. num. 11.

Emphyteuſis dicitur alienari per locationem ad longum tempus factam ab emphyteuta, Ruin. conſ. 37. vol. 3. Etiam ſi eſſet factum francãdi pactum, vide per eund. conſ. 148. vol. 1.

Emphyteuſis rei eccleſię conceſſa ad longum tempus, an vitietur in eo tantũ quod excedit 9. annos, & quid ſi pro longo tempore ſit conſtituta vna penſio ſiue precium, vide per Tiraquel. de retrac. municip. §. 23. gloſſ. 1. numero 13. item de primo dubio vide per Mar. Anguiſ. conſil. 216. colum. 3.

Emphyteuſis alienatio cum cõſenſu domini eſt perpetua, nec alienantis morte reſoluitur, ſecus ſi ſine conſenſu domini facta ſit, per Ruin. in conſ. 161.

Emphyteuſis alienatio cum conſenſu domini præiudicat aliis vocatis in inueſtitura, per Ruin. in conſilio 163. in contrarium vide per eundem conſilio 169. numero 12.

Emphyteuſis, quæ obuenit in partem meam ſi ſit alienata, talis alienatio præiudicat aliis etiam emphyteuticis in inueſtitura, per Rui. in conſ. 166. ſed contra per eundem conſ. 169. num. 12.

Emphyteuſis alienandæ conceſſa licentia per illum modum per quem inhæreat nil operatur, per Ruin. conſilio 169. numero 14.

Emphyteuſis alienandi licentia ſi per dominum concedatur pluribus fratribus, per hoc haud dicuntur ipſi fratres vnus alteri licentiam dare & conſentire alienationi, Ruin. in dicto conſilio 169. numero 13.

Emphyteuſi alienata, ſi vnus agat contra poſſeſſorem, poſſeſſor fructus habere debet, per Alexand. conſilio 92. numero 37.

Emphyteuſis alienari haud poteſt in potentiorem, & ſic in perſonas prohibitas, puta in ciuitatem, quæ nunquam moritur, quæ ideo videtur de perſonis prohibitis per ea quæ tradit Alexand. in conſilio 192. numero 38. volum. ſexto, vbi tamen pro declaratione vide; quia haud negari in iuribus ibidem allegatis dicit, quin ipſe dominus feudi vel rei emphyteuticæ poſſit concedere ſi voluerit, quinimo etiam ſi vult conſentire, quòd emphyteuta transferat in potentiorem, poteſt, per illic allegata.

Emphyteuſis ſi fuerit alienata præfertur dominus conſanguineo rehabitione eius alienationis, vide per Tiraquel. de retract. lignag. §. 21. gloſſ. vnica. ſub numero 34.

Emphyteuſis alienata an dicatur quando emphyteuta mouit libellum, in quo erat emphyteuſis, per Alexand. dicto conſilio 92.

Item emphyteuta, an poſſit mutare formam feudi per Tiraquel. de retract. conuentio. §. tertio, gloſſa prima, numero 28.

Emphyteuſim alienatam ſi dominus recuperat, an illam tenetur dare emphyteutæ, Alex. d. conſ. 92. num. 43.

Emphyteuta ſi promiſit non alienare emphyteuſim domino irrequiſito, tale pactum eſt intelligendum de alienatione facienda in extraneos, non autem inter ſe ipſos, per Cephal. conſil. 119. num. 5. & in conſilio 104. num. 12. Tiraquel. de ret. mu. §. 12. gl. 6. numero 12.

Emphyteuſis alienationi dominus conſentire haud cogitur, niſi ita, vt res eodem modo, & per idem tempus, ſit pœnes emptorem, quo fuiſſet penes venditorem, per Hieron. Gabriel. in conſilio 92. numero 10.

Emphyteuta, qui poteſt alienare irrequiſito domino in filios, poteſt in vnum ſicut in plures alienare, quia ſemper alienat in filios, Mar. Anguiſ. conſil. 256. numero 6. qui in verſic. vltimo. negat quòd ratio quare alienare prohibitus poſſit inſtituere alios ſucceſſores ab inteſtato, non ſit, quia ipſe non dicitur alienare, ſed lex, vbi de communi opinio.

Emphyteuta tametſi haud poſſit ſub pœna priuationis alienare irrequiſito domino, tamen ex promiſſione non committitur pœna, & ſic dicta promiſſio haud continetur ſub prohibitione alienationis facta à lege, per Cœphal. in conſilio 69. numero 15. 16.

Domini directi recipiẽdo canones, quando cenſeatur remittere caducitatẽ, & quando proteſtatio dicatur contraria facto. Et an dominus qui recepit canones poſſit expellere emphyteutam, qui in commiſſum inciderat ob alienationem factam domino inſcio, & quando proteſtatio tollatur per actum ſequentem, de omnib. vide per Ioan. Cephal. in conſil. 222.

Emphyteuſis eccleſiaſtica nõ poteſt alienari in potentiores, vt clericos, curiales, & milites, ex communi ſententia, & notiſſima regula, ne deterior fiat eccleſiæ concedentis conditio, vide per Riminaldum Iun. plene eius conſ. 368.

Tranſactio facta inter dominum directum & Emphyteutam, quòd ſoluatur laudemium domino quocunq; modo res emphyteutica alienetur, non habet locum, niſi in alienationibus voluntariis, & non in neceſſariis, per Rolandum qui citat Brun. & Crauet. conſilio 21. numero 16. de rebus eccleſiæ quomodo poſſint alienari, vel ad vſum concedi, & quæ requirantur ad validitatem inſtrumenti, & an ſolennitates præſumantur interueniſſe, vide per Rimin. Iun. conſil. 385.

Longior fui ſolito in apoſtillando, iſtam quæſtionem habui: tamen ſupraſcrita atq; infraſcripta adnotaſſe eſt vbique frequens, & quotidiana.

Quæſt. XIIII.

SVMMARIVM.

Plures emphyteutæ an poſſint rem emphyteuticam inter ſe diuidere.

QVAERO, nunquid plures emphyteutæ poſſint rem emphyteuticam domino irrequiſito inter ſe diuidere? Reſpond. quòd ſic, ita tenet Bartol. in l. qui Romæ. §. duo fratres, numero 24. ff. de verborum obligatio. & eſt communis opin. vt atteſtantur ſcribentes in dicto §. duo fratres, & in ſpecie Aret. colum. penult. verſicu. Circa quartam, & Iaſ. numero 76. & Crottus numero 64. & Ripa numero 86. Iaſ. in l. fin. numero 114. C. de iure emphyteu. & dicit Bald. conſilio 122. libro quarto. ſecundum antiquam impreſſionem, quòd ita communiter ſeruatur, quem refert Dec. conſil. 263. in fi. refert etiam Apoſtill. ad Bartol. in dicto §. duo fratres, ſub numero 24. ita etiam communiter ſeruari atteſtatur Alexand. in dicto §. duo fratres, poſt numero 60. verſicu. Circa primum. in hoc enim non agitur de aliquo præiudicio domini directi, & ideo poſſunt ipſi emphyteutæ non modo tem emphyteuticam diuidere, ſed etiam a inter ſe alienare, alio quocunque titulo, a domino ipſo irrequiſito, vt dicit Bart. in loco præallegato, & eſt communis opinio, vt dicit Iaſ. in d. §. duo fratres, num. 77. Gozad. conſil. 20. numero 9. Cum enim dominus directi illos omnes habeat pro emphyteutis, reſpectu ipſius non dicitur alienatio, ex quo non transfertur in perſonam, in qua opus ſit noua recognitione, neque ipſius intereſt apud quem eorum res ipſa reperiatur, cum propterea illi qui alienant non deſinant eſſe inſolidum obligati verſus ipſum dominum pro ipſa emphyteuſi, prout erant ante alienationem, ſeu diuiſionem.

ADDITIO.

a Alienare alio quocunque titulo.) Ampliatur iſta communis per Iaſ. & Rip. in dicto §. duo fratres, & eam vide etiam in collect. mea commun. opinio. in verbo. Emphyteuta. numero 8. vbi dixi hæredes tamen Emphyteutæ haud poſſe inter ſe res Emphyteuticas diuidere irrequiſito domino. Et quomodo poſſint alienari, vide per Alexand. conſilio 73. volum. ſecundo, ſed nunquid Emphyteuta poſſit donare irrequiſito domino, vel locare ad longum tempus vide per Alexand. in conſilio 119. & Apoſtill. lib. tertio.

Quæſt. XV.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta an poſſit ius ſuum alteri legare vel donare.*

1 *Et quæ in tali legato, vel donatione requiruntur.*

1 QVAERO, † nunquid emphyteuta poſſit ſine domini conſenſu ius ſuum alteri legare, *a* vel donare? Reſpond. hæc eſt ſatis trita quæſtio, & in qua Doctores aliquando varie locuti ſunt, nam Bart. in l.ſi domus. §.fi.num.2.ff.de legat.1.tenuit indiſtinctè, quòd non, tam in emphyteuta priuati, quàm emphyteuta eccleſiæ, & dicit Ange.in d.l.fin. ſæpius allegata. C.de iure emphy. ante num. 1. quòd iſtud obſeruat conſuetudo. Contrariam autem ſententiam, quòd ſcilicet emphyteuta poſſit ius ſuum ſine domini conſenſu alteri do-
b nare, *b* tenuit gloſ. in d.l.fi. in verbo, Aliis vendere, quam ſequuntur communiter
* Doctores, vt dicit Imo.in d.l. ſi domus.§. fi.ver.Extra glo.quem refert Are.conſil.41. num.1. Et illam dicit eſſe communiter approbatam Ruin.conſ.42. nu.1. lib.1. & ita communiter teneri affirmat Ruin. conſil. 160.nu.22.lib.4.Iaſ.in tract. de Roiidis,ſiue operis,nu.24.qui neſcio quomodo inaduertenter fuerit ſeparatus à præcedente tractatu de Homagiis, cum re vera auctor proſequatur vſque ad finem libri materiã Homagii, licet in illo loco incidenter aliqua dicat de ipſis Roiidis,ſiue operis.Hãc etiam opi. dicit eſſe communem Bal. in d. l.ſi domus.§. fi.nu.1.vbi dicit,loquendo in emphyteuta eccleſiæ, ꝙ ſecundum omnes Doctores poteſt donare ius ſuum, dummodo id faciat, ſaluo iure eccleſiæ,& in l.vſufructu.ff. ſol.mat. prout illum refert Imo. ibi num.6.licet reuera Bal. ſolummodo dicat,ꝙ fuit opi.antiquorũ. Hanc & eſſe cõmunem opin.dicit Imola in d.l. vſufructu, nu.7.Florian.in d.c.potuit,de locato,quem refert Imo.in eo.cap. potuit,poſt num.11. Pau.de Caſtro in d.l.ſi domus.§.fi. num.4. Iaſ.in d.l.fi.poſt num.61. Gratus conſi.86. nu.7.lib.1.Ioan. Dilec.de arte teſtandi.lib. 6.cau.46.num.1.vbi dicit, ꝙ opi.gloſ.communiter à Doctoribus comprobatur.Quæ opi.non ſolum in emphyteuta priuati locũ habet,in quo illam eſſe communem affirmat Car.Floren.in d.c.potuit, & poſt eum Cæpolla conſ.ciui.8.num. decimo, & quã communiter teneri affirmat Iaſ.in d.l.fin. num.71. circa fi.Sed etiam in emphyteuta principis, & ita tenere omnes Doctores, tã Legiſtas, ꝙ Canoniſtas atteſtatur Cępolla in allegato conſ.8.nu. 11. Quinimo etiam in emphyteuta eccleſiæ,illam dicit eſſe magis communem Socin.Iun.conſ.124.num. 70.lib.1. Iaſ.in d.l. fin. poſt nume.72.licet Bart.vbique tenuerit abſolute contrarium, quòd.ſ.emphyteuta eccleſiæ proculdubio non poſſit ius ſuum donare ſine conſenſu eccleſię.Tenenda eſt ergo hæc opi.quòd. ſ. poſſit emphyteuta ius ſuum legare,vel donare, domino irrequiſito, quam etiam eſ-
* ſe magis communem ſimpliciter, & indi-
* ſtinctè atteſtatur Alex. conſi.189.nu. decimotertio lib. ſecundo. Corn.conſ.166.colum.7.in littera D.lib.2. Bertran. conſ.98. num.1.libro 3.in ſecunda parte.Natta conſil.114.poſt nu.15. in ſpecie autem,in emphyteuſi conceſſa à priuato, ita atteſtatur Alexand.in l.ſi pactoni,in princip.paulo ante num.16.ff.ad Trebel.& in d.l.ſi domus, §.fi.num.5.Iaſ.in d.l.ſi domus,§. fi.poſt numero 32.Et in emphyt. conceſſa ab eccleſia,vt poſſit ea non requiſita donari, & legari,pariter dicit eſſe communem Alexan. conſ.17.num.11.lib.5.Iaſ.in d.l. ſi domus, §.fi.nu.54.& in d.l.fi.nu.72.Curt.Iun.conſ. 120.nu.7.Grat.conſ.79.nu.18.lib.1. & dicit Alc.in l.in conuentionibus.circa fi.ff.de verb.ſig. ꝙ ita crebrius approbatum eſt, dummodo fiat ſaluo iure domini, & citra fraudem, & ita teneas. Ceſſat enim ratio denunciandi domino, an velit eodem precio emere,ex quo nullum precium interuenit,neque eſſet ęquum,vt teneretur emphyteuta ius ſuum domino donare,vel legare, qui forte in eum benemerita aliqua non contulit,vel ſaltem non eſt emphyteuta erga illum ita affectus, vt eſt erga eum cui vult donare, vel legare.

2 Arbitror † tamẽ quinque requiri,ad hoc, vt huiuſmodi legatum, vel donatio valeat, neque emphyteuta cadat à iure ſuo. Primo, ꝙ non fiat in perſonam, in quam vel de iure communi, vel ex conuentione ipſa res emphyteutica prohibita ſit alienari. Secundo,quòd nulla ſubſit fraus,nam ſi eſſe ctualiter emphyteuta venderet,ſed ne poſſet dominus,vti iure prælationis, concipere contractum in formam donationis in fraudem ipſius domini,crederem illum eſſe re emphyteutica priuandum. Tertio ꝙ donetur vel legetur res ipſa tanquam emphyteutica, non aũt pleno iure,alias enim eſſet quodammodo velle priuare dominũ

iure ſuo, & ideo caderet emphyteuta à re emphyteutica. Quarto, ꝙ priuſquam tranſferat poſſeſſionem rei donatæ in donatarium, requirat domini aſſenſum, qui proculdubio tenetur illum præſtare, modo donatarius ſit habilis, & idoneus ad ſoluendũ, & ꝓmittat ipſi domino ſoluere fictum emphyteuticum, & in hoc oẽs concordãt, vt dicit Iaſ. in d. l. fi. num. 68. non enim debet donatarius ſine cõſenſu domini apprehendere poſſeſſionem rei emphyteuticæ,
* pront tenent cõiter Doct. & in hoc conueniunt, vt dicit Bertrand. conſ. 61. nu. 2. li. 2. in 2. parte. qui etiam conſil. 24. nu. 1. lib. 1. in 2. parte, atteſtatur hanc eſſe communem opi. ſecundum quàm aliàs iudicatum fuit in parlamento Delphi. vt refert Guido Papę deciſio. 46. Præterea, & quinto, ſoluendum eſt etiam ipſi domino directo laudemium pro noua inueſtitura, vt dixi infra q. 23. verſic. Sed quæro, & quantum ad hoc, ſ. vt dominus nouam inueſtituram concedat, & aſſenſum præbeat donationi, debet dominus expectari per duos menſes, iuxta diſpoſitionem d. l. fi. & in hoc omnes concordant, vt ait Iaſ. in d. l. fi. nu. 68. in fi.

Et hæc omnia procedunt, vbi non ſub
c eſſet conſuetudo, c quòd res emphyteutica non poſſet donari, vel legari domino irrequiſito; illa enim eſſet proculdubio obſeruanda, & certe valde æqua eſt illa opinio, quòd teneatur emphyteuta volens donare, vel legare ius ſuum, requirere conſenſum domini, & volẽte domino illud acquirere precio extimando, quòd ipſe præferatur donatario, vel legatario, quam ego aliquando ſuſtinui in circulis, tamen propter auctoritatem tenentiũ contrariũ forte durum eſſet in practica contra eos obtinere.

ADDITIONES.

a Legare.) Quod Emphyteuſis legetur irrequiſito domino vi. per Cor. in conſ. 166. col. 6. vol. 2. Item vi. Bal. conſ. 160. quæritur. lib. 5. & Cor. conſ. 84. vol. 2. Sed quid ſi Emphyteuſis morte nõ finiebatur, vide Rom. conſ. 35. viſa. Et an emphyteuta poſſit legare eccleſiæ certam pecuniam ſuper re Emphyteuſi, ſi in inſtrumento libelli ſit pactũ de non alienando, vi. Rip. in l. filiusfamilias. §. diui. nu. 90. ff. de lega. 1.

b Alteri donare.) Sed an Emphyteuſis permutatio fieri poſſit irrequiſito domino, vide per Dec. conſ. 169. in 1. dub. quod limita per Tiraq. de retrac. muni. §. 34. gloſ. 1. quicquid dixerit Rip. in l. 2. num. 39. ff. ſi cert. pet. in caute. Item an Emphyteuſis donari poſſit irrequiſito domino, vid. Bal. in conſ. 160. quæritur, vol. 3. in conſ. 316. in 2. Ruy. conſil. 148. quod non poſſit donari potentiori, nec perſonis prohibitis, vi. Rui. conſ. 143. num. 14. Item haud poteſt donari, quando vltra prohibitionem legis adeſſet prohibitio hominis, per Ruy. in conſil. 161. num. 24. volum. 4. Verum an poſſit dari in dotem. Bald. conſ. 106. quæritur. vol.
* 5. communis opinio eſt, quod quando res quæ datur in dotem eſt inæſtimata, quòd haud requiratur conſenſus domini. Tiraq. de retrac. municip. §. 1. glo. 14. num. 20. 21. Ruy. in conſ. 48. ſecus quando eſt ęſtimata per Tiraquel. vbi ſup. Aduerte tamen ꝙ emphyteuſis haud poteſt dari in dotem ſine conſenſu domini quando emphyteuta habet alia bona per Crau. conſ. 215. Et quamquam Emphyteuſis in dotem dari poſſit irrequiſito domino, tamen durat tantum ad vitam emphyteutę. Immo ad vitam dotatę. vide per Ruyuum conſ. 165.

c Conſuetudo.) Ad idem vi. per Tiraquel. de retrac. muni. §. 34. gl. 1. nu. 3. 4.

Quæſtio XVI.

SVMMARIVM.

1 *Pater an poßit filijs in re emphyteutica præiudicare.*

2 *Et quid in emphyteuſi accepta pro filijs, & heredibus, verſ. Sed quid.*

3 *Quid in emphyteuſi antiqua, ſeu paterna, ver. Et hæc quidem.*

1 SVCCESSIVE quæro, † nunquid pater habens filios poſſit in re emphyteutica illis præiudicare, diſponendo, aut teſtando, aut vni ipſorum prælegando? Reſpond. hic articulus, multum confuſe à ſcribentibus tractatur: propterea ad intelligentiam præmittere debes, ꝙ emphyteuſis aliquando dicitur noua, aliquando dicitur antiqua. Noua eſt, quæ habet originem in perſona ipſius emphyteutæ, qui vult de ea diſponere, quia ſcilicet ipſe illam acquiſiuit. Antiqua vero eſt quæ habet

bet

bet originem ab alio aſcendente, prout in ſimili dixi de feudo, infra hoc eodem lib.§.Feudum,quæſtio. 8. Item præmitte, quòd aliqua eſt emphyteuſis hæreditaria, aliqua non hæreditaria, & aliqua mixta, prout etiam in ſimili dictum eſt de feudo, in d.§.Feudum,quæſtio.9. Emphyteuſis hæreditaria eſt illa, quam acquirens ſtipulatus eſt pro ſe,& hæredibus quibuſcunque, vel pro ſe, & quibus dederit,vel etiam pro ſe,& hæredibus,ſi eſt accepta à priuato.In hoc enim differt emphyteuſis priuati à feudo,quia cum emphyteuſis accepta à priuato de ſui natura tranſeat ad quoſcunque hęredes, etiam extraneos, illa verba, pro ſe, & hæredibus, intelliguntur etiam de extraneis,vt dixi infra quæſt.28.verſi.Tertius eſt caſus,ſecus autem eſt in feudo,nam cum feudum de ſui natura non tranſeat in extraneos, illa verba verificantur ſolummodo in deſcendentibus hæredibus,vt dixi in dicto §.Feudum, quæſtio.83. verſicu. Sed quid ſi feudum.Quid autem in emphyteuſi eccleſiaſtica accepta ꝓ ſe, & hæredib. dixi in dicto vet. Tertius eſt. Emphyteuſis non hæreditaria eſt,quam acquirens ſtipulatus eſt pro ſe,& filiis,vel pro ſe,& deſcendentibus,vel huiuſmodi, nulla facta mentione hæredum, hæc enim tranſit ad ipſos filios,ſeu deſcendentes,etiã ꝙ non ſint hæredes, ſecundum opinionem quam ego tenui inf.q.27.licet multi in emphyteuſi conceſſa à priuato teneant contrarium.Mixta eſt,quam acquirens ſtipulatus eſt ꝓ filiis, & hæredibus,& ſic in qua ſuccedere nõ poteſt filius,niſi ſit hęres,neque hæres,niſi ſit filius, vel deſcendens,ſed vtraque qualitas requiritur,vt dixi in dicta quæſtio.37.licet multi etiam teneant,ꝙ in hac emphyteuſi conceſſa pro filiis,& hæredibus à priuato, ſuccedunt etiam extranei hæredes, quod mihi nunquam placuit.

His ꝓmiſſis dico,ꝙ aut quæritur de emphyteuſi noua, an poſſit pater in illa filiis ſuis præiudicare: & tunc ſi quidem emphyteuſis eſt hæreditaria,ſcilicet acquiſita pro ſe, & hæredibus quibuſcunque,vel pro ſe, & quibus dederit,& omnes concludunt, ꝙ poteſt pater in ea filiis præiudicare,neque vlla in hoc eſt apud ſcribẽtes cõtrouerſia. Nam huiuſmodi bona potius cẽſentur tanquam libera,& allodialia,quam emphyteutica, vt in ſimili de feudo ita conceſſo dixi in d.§.Feudum,quæſtio.9.Aut vero loquimur in emphyteuſi non hęreditaria, & ſic acquiſita pro ſe,& filiis, & tunc variæ ſunt opin.inter ſcribentes.Aliqui enim tenent, quòd ex ſtipulatione patris ſit ius quæſitũ filiis,ita vt non poſſit pater in ipſa emphyteuſi illis pręiudicare;& hanc opi.dicit eſſe magis communem Alex. conſ.106. nume. 8.& conſ.107.in princip.lib.4.quem refert Ruin. conſ.43.num.4.lib. primo, & conſ. 48.poſt num.8.eod.vol.& conſ.154. num. 4.eod.vol.& conſ.213.nu.4.eod.vol.& Iaſ. in l.2.nu.209.C.de iure emphyt.licet corrupte alleget, refert etiam,& ſequitur Dec. conſ.239.num.6.quem(vt arbitror)allegare voluit Gratus conſ.1.poſt num.5. lib.1. Hãc etiam dicit eſſe communem Apoſti.ad Alexan.conſ.8.ſub.num.15.lib.3. vbi multa congerit Gratus conſ.12.num.9.lib.1.& conſ.132.nu.4.eod.vol.Bertrau. conſ.238. num.3.lib.2.in ſecunda parte,quem refert Apoſtil.ad Alciat.de præſumptio.in prima regula, præſumpt.31.nu.3.eandem ſententiam vti communem ſequitur Didac.libro ſecundo reſolut.cap.18. nume. 2.Caſſ.conſilio 53.numero 59.Apoſtill.ad Riminald. conſilio 437.ſub num.2.Rubeus in l. Gallus.§.quidam recte,numero 186.& ſequen. Contrariam autem ſententiam plerique etiam tenuerunt,ꝙ ſcilicet poſſit pater in huiuſmodi emphyteuſi filiis ſuis pręiudicare, ipſe enim pater ſtipulando pro ſe,& filiis,cẽſetur ſtipulatus ordine ſucceſſiuo,ſcilicet primo ſibi, deinde poſt mortem ſuam filiis,cũ ergo nõ videatur filiis ius aliquod quæſitum,niſi poſt ipſius patris mortem, merito poſſe debet de ipſa emphyteuſi ad libitum ſuum diſponere, & hanc ſententiam dicit magis communiter teneri idem Alexan.ſibi contrarius conſilio 124.numero 8.libro quinto. quem refert,& ſequi videtur Gozad.conſil.25.numero 18. Hanc etiam dicit eſſe communem idem Alexan. in l.apud Iulianum.§. ſi quis alicui,poſt numerũ 4.ff.de lega.primo,quem refert,& ſequitur Socin.conſilio 127.numero 10.lib. tertio, & Tiraquell. de retractu munici.§. 11.gloſ.6.numero 25.Hanc etiam dicit eſſe communem Iaſon conſilio 213.numero 4.libro 2. Et reuera hęc opinio mihi ſemper magis placuit, vt ſcilicet illud quod ego acquiro,poſſim etiam meo iure alienare.Et ſi in feudo nouo acquiſito pro ſe,& filiis, poteſt pater de eo ad libitum ſuum diſponere,in pręiudicium filiorũ,modo domini

mini

mini conſenſus accedat, ſecundum opinionem, quam ego tenui in d. §. feudum, queſt. 41. ver. Et hæc quidem. multo magis idem dicendum eſt in emphyteuſi, quæ procul dubio facilius poteſt alienari, quam feudũ. Bene verũ eſt, quòd ſi inueſtitura, ſiue conceſſione emphyteutica, eſſet proprio nomine nominatus aliquis ex filiis, vel aliter apparere poſſet, ꝙ emphyteuſis eſſet cõceſſa, non ſolum intuitũ recipientis, ſed etiã contemplatione filiorum, eo caſu, vtique tranſirem cum alia opinione, ꝙ non poſſet de ea pater, in ipſorum præiudicium diſponere, quæ multis authoritatibus fouetur.

2 Sed quid † ſi ſit emphyteuſis mixta, puta quia accepta ſit pro filiis, & hæredibus? Reſpond. ſi teneamus opin. quam ego teneo, quòd ſcilicet etiam ſi ſit acquiſita pro ſe, & filiis ſimpliciter, poſſit tamen acquirens de ea libere diſponere, multo magis tenendũ erit hoc caſu, quòd etiam in hac emphyteuſi quæ partim eſt hæreditaria, poſſit filiis præiudicare. Sed certe etiam ſi in ea quæ nõ eſt aliquo modo hæreditaria teneamus contrariam ſententiam, quòd nõ poſſit de ea pater acquirens diſponere, adhuc tamen in hac ſpecie tenendum eſt, ꝙ poſſit. Cum enim hoc caſu appareat, quòd pater non ſimpliciter ſtipulatus eſt filiis, vt filiis, ſed etiam vt hæredibus, poterit pater de ipſa emphyteuſi ad ſui libitum diſponere, neq; poterit filius hæres illam reuocare, niſi ſecundum aliquos adiret paternam hæreditatem cum beneficio legis, & inuentarii, quo caſu vtique admitteretur ad reuocandum, vbi penes eum non remaneret tantũ quantum valeret ipſa emphyteuſis. Ego tamen abſolute teneo, & ſemper tenui, ꝙ pater acquirens emphyteuſim, ſiue pro ſe, & filiis, ſiue pro ſe, & hæredibus, ſiue alio quocunque modo concepta ſit conceſſio, poteſt de ea libere diſponere, vt ſuperius dixi.

3 Et hæc † quidem omnia locum habent in emphyteuſi noua, ſi vero loquimur in emphyteuſi antiqua, ſeu paterna, tũc diſtingue, ꝙ aut eſt ſimpliciter hæreditaria, puta quia accepta pro ſe, & hæredibus, vel pro ſe, & hæredibus quibuſcunque, vel pro ſe, & quibus dederit, vel huiuſmodi, & tũc (vt ſupra dixi,) ex quo talia bona iudicantur, potius tanquam libera, quàm tanquã emphyteutica, nemo dubitat, quin poſſit emphyteuta domini accedente conſenſu, in quemcunque de eis diſponere. Aut eſt ſim- a pliciter, & abſolute ſit nõ hæreditaria, aput ta quia conceſſa pro ſe, & filiis, & tunc, cũ ſit filiis, & deſcendentib. ius quæſitũ, ex beneficio primi acquirentis, & ſic virtute primę inueſtituræ, non poteſt emphyteuta eis in aliquo præiudicare, neque hoc caſu reperitur, quòd aliquis contrarium teneat, vt dicit Alexan. conſ. 106. poſt nu. 8. li. 4. Hoc etiam dicit eſſe indubitatiſſimum Gratus, conſ. 22. nũ. 8. lib. 2. Aut eſt mixta. ſ. conceſſa pro filiis, & hæredibus, & tunc breuiter ego teneo in emphyteuſi, illud quod tenui in feudo huius qualitatis in d. §. Feudum, q. 42. in fi. Vide etiam in hoc propoſito ea quæ dixi infra q. 37. & nunc pendet hæc quæſtio de facto.

Hæc autem omnia intellige, vt procedant quantum ad præiudicium filiorum, ſed quantum ad præiudicium domini, recurrendum eſt ad ea quæ dixi ſupra queſ. 13. & ſequen.

ADDITIO.

a Aut eſt ſimpliciter & abſolute hæreditaria.) Adde ad idem, atque vide per Rimin. Iun. in conſ. 394. num. 31. 32. cum multis aliis ſequentib.

Quæſtio XVII.

SVMMARIVM.

Emphyteuta an poſſit ſine conſenſu domini rem emphyteuticam permutare.

QVAERO, nunquid poſſit emphyteuta rem emphyteuticam, a ſine cõſenſu domini pmutare? a Reſpondeo, inter vocatos, in inueſtitura ſiue conceſſione emphyteutica, vtique poteſt fieri permutatio, ſi enim permiſſa eſt inter ipſos omnis alienatio, vt dixi ſupra quæſtio. 14. cenſetur etiam permiſſa permutatio. Sed nunquid poterit b illam transferre b in extraneum titulo permutationis? Reſpondeo, quòd ſic, ita dicit Bald. in l. ſi domus, §. fin. ff. de legat. 1. * & ita communiter tenetur, vt ait Ripa, in l. qui Romæ, §. duo fratres, num. 86. ff. de verb. oblig. Hoc tamen intellige vt procedat, dummodo talis permutatio fiat bona fide, ſed ſi aliqua fraus ſubeſſet, puta, quia in effectu emphyteuta rem ipſam vendere

venderet, ſed in contractu ipſo aſſereret ſe permutare, vt priuaret dominum iure ſuo prælationis, talis fraus domino non obeſſet, quominus poſſet vti ſuo iure prælationis, ita dicit Bald. in d.l.ſi domus, §. primo, * & eſt communis opin. vt atteſtatur Ripa in l.2. in princ. num. 38. ff. ſi cer. pet. & forte, etiam de iuris rigore dici poſſet, quòd hoc caſu emphyteuta propter huiuſmodi alienationem caderet à re emphyteutica, quod multi etiam tenuerunt; hoc tamen pro nunc non affirmo.

ADDITIONES.

a Permutare.) Adde atque fuſius vide per Menoch. in conſil. 287. in 2. dub. volum. 3. & per Tiraq. tract. ſuo de retrac. municipa. §. 30. gloſſ. 1.

b Transferre.) Quid ſi vaſſallus vel emphyteuta inuenerit vnum, qui velit facere illa mer: pacta domino, & conducere rem proprie, ſicuti ipſe faciebat, an dominus compellatur illum accipere, quòd ſic: vide per Marſil. de fideiuſſor. ſub num. 214. & 215. vbi etiam ſi emphyteuta fecit expreſſum pactum, quòd in fine locationis poſſit tollere, & eleuare omnia melioramenta, & ſint ſua, certe ſi emphyteuta in fine velit illa exportare, poterit dominus offerendo pretium, inhibere ne releuet, quòd eſſe not. dicit ex Bald. & Iaſ. ibi aduocatis.

Quæſtio XVIII.

SVMMARIVM.

Emphyteuta, an poſſit ſine conſenſu domini rem emphyteuticam hypothecare.

QVAERO, an poſſit emphyteuta rem emphyteuticam ſine domini conſenſu hypothecare, a vel pignorare? b Reſpond. quod ſic, ita dicit gloſ. in dicta l. fin. in verbo, Alii vendere, C. de iure emphyteu. quæ in * hoc communiter approbatur, vt ait Iaſ. in ea. l. ſi. num. 78. & ſequen. quem refert Gratus conſil. 55. num. 14. lib. primo. Idem dicit Gratus conſil. 54. num. 5. lib. primo. Et dicit Ripa in l. filiusfamil. §. diui, num. 90. ff. de leg. primo, quòd ita tenet communiter ſcribentes. Pignoris enim obligatio, non eſt proprie alienatio, & ideo etiam in generali hypotheca, ſiue obligatione omnium bonorum, veniunt bona emphyteutica, vt dixi infra hoc eodem libro. §. hypotheca.

ADDITIONES.

a Hypothecare.) Si poteſt capi in pignus, an vocandus ſit dominus directus, vide per Barb. conſ. 170. vol. 2.

b Vel pignorare.) Item emphyteutica in re an poſſit conſtitui pignus, vide Bal. conſ. 306. verba omnino Ripa in l. 1. num. 13. de pigno. & hypo. Afflic. deciſ. 191. Rui. conſil. 17. Boer. deciſio. 180. & emphyteuſis pignorata reuertitur ad dominum ſine onere, Tiraq. in l. ſi vnquam, C. de reuoc. donat. fol. 381. & per Boer. deciſ. 18. Et emphyteuſi pignorata. Si emphyteuta non vult ſoluere canonem, creditor tenetur ſoluere, alias cadit. Ripa d. l. 1. nume. 19. Tiraquel. de retract. muni. §. 36. gloſ. 2. num. 19. cum ſequentib. vbi vide.

Quæſt. XIX.

SVMMARIVM.

Emphyteuta, an poſſit ſine conſenſu domini rem emphyteuticam alteri locare.

QVAERO, nunquid poſſit emphyteuta ſine domini conſenſu alteri locare rem emphyteuticam? Reſpond. ſi quæris de locatione ad modicum tempus, nulla eſt difficultas, quin poſſit illam locare; talis enim locatio non eſt ſpecies alienationis. In locatione autem ad longum tempus, aliqui etiam idem ſentiunt; & dicit Apoſtill. ad Alexand. conſilio 119. circa finem libro * tertio, quòd ita communiter obſeruatur, & licet forte hoc de iure non procederet, cum locatio ad longum tempus ſit ſpecies alienationis, vt dixi infra hoc eod. lib. §. locatio. Tamen vbi vigeret talis obſeruantia, & conſuetudo, vtique eſſet attendenda, & ſic excuſaret emphyteutam, à pœna priuationis, vt in ſimili dixi, infra hoc eod. libro §. feud. quæſtione 33. verſicu. Scias tamen. Sed ceſſante conſuetudine

tudine, ego ſemper inclinatem in contrariam ſententiam.

Queſt. XX.

SVMMARIVM.

Emphyteuta an poſſit irrequiſito domino, rem emphyteuticam alteri in emphyteuſim concedere.

QVÆRO, nunquid poſſit emphyteuta irrequiſito domino rem emphyteuticam a in emphyteuſim concedere? Reſpond. quòd non, & ita de conſuetudine obſeruatur, vt ait Specul. in dicto §. nunc aliqua, quæſtio. 125. quem refert Iaſ. in dicta l. fin. numero 110. C. de iur. emphyteut. Eſt enim conceſſio in emphyteuſim proculdubio ſpecies alienationis, vt eſt omnibus notiſſimum.

ADDITIO.

a Alteri.) An emphyteuta primus concedendo rem alteri in emphyteuſim retineat aliquod ius, Socin. in conſil. 256. & vide omnino Ruin. in conſil. 168. numero 14. An finita linea primus concedens iura perdat, & hæredes ſui aliquid habeant. vide per Socin. conſil. 256. numero 2. An ſi primus emphyteuta de conſenſu domini tranſmittat ius ſuum in ſecundum, ad hoc vt reuertatur linea finita, An attendatur linea primi, vel ſecundi. Anchar. conſil. 63. An emphyteuta ſecundi volens alienare petat licentiam à primo an domino directo. Ruin. conſil. 168. numero 15. An ius obſeruandi pactum tranſeat ad dominum, an vero ad hæredem primi concedentis. Soc. conſil. 261. An ſi mortuus ſit ſecundus emphyteuta ſine hæredibus emphyteuſis reuertatur ad primum concedentem. Bald. conſil. 251.

Quæſt. XXI.

SVMMARIVM.

Emphyteuta an poſſit ſine domini conſenſu conſtituere ſeruitutem in fundo emphyteutico.

QVAERO, nunquid poſſit emphyteuta ſine domini conſenſu conſtituere ſeruitutem, in fundo emphyteutico? Reſpon. quòd ſic, quantum ad ſui præiudicium, non tamen quantum ad præiudicium domini directi, & ideo finita emphyteuſi, erit etiam finita ipſa ſeruitus, ita tenent communiter Doctor. vt dicit Cepol. lib. 1. de ſerui. c. 14. col. 1. vide quæ dixi in d. §. Feudum, q. 37.

Queſt. XXII.

SVMMARIVM.

Res emphyteutica in caſibus in quibus poteſt alienari, an poſſit indiſtinctè alienari in quodcunque genus perſonarum.

QVAERO, an in caſibus in quibus poteſt res emphyteutica per emphyteutam alienari, poſſit indiſtinctè alienari in quodcunq; genus perſonarum? Reſpond. vulgaris eſt, & notiſſima regula, quòd non poteſt emphyteuſis alienari in potentiorem; quæ licet iure non probetur, tamen in practica non ſolet in dubium refricari, & hanc eſſe communem concluſionem atteſtatur Alexand. in l. ſi finita, §. ſi de vectigalibus, poſt num. 36. ver. Nec obſtat, quòd emphyteuſis. ff. de dam. infec. Iaſ. in d. l. fin. nume. 90. & 97. C. de iure emphyteu. vbi dicit, quòd ita concludunt communiter Docto. quem refert Gratus conſil. 80. num. 2. lib. 1. Perſonæ autem potentiores a intelliguntur illæ, quæ ſunt magis priuilegiatæ, puta clerici, curiales, & milites, vt habetur per Doctores in locis præallegatis.

ADDITIO.

a Potentiores.) Adde atque de communi, vide Rimin. Iun. conſ. 368. col. 2. & per totum illud conſi.

Quæſt. XXIII.

SVMMARIVM.

1 *In alienatione rei emphyteuticæ ſoluendum eſt laudemium domino directi.*

2 *Et an etiam ſi donetur alteri. ver. Sed quæro.*

Quid

3 *Quid ſi in conceſſione emphyteutica permiſſa ſit emphyteutæ ipſius rei alienatio, ver. Sed quid ſi in ipſa.*

4 *Quis teneatur ſoluere laudemium, emphyteuta an acquirens, ver. Vlterius quæro.*

5 *Quid ſi vnus habeat proprietatem, & alter vſumfruct. ipſius proprietatis, cui ſoluendum ſit laudemium, verſ. Sed pone.*

DICTVM eſt de alienationes rei emphyteuticæ, quibus caſibus permiſſa ſit. Nunc ſcire de-
1 bes, ꝙ† in quacunq; alienatione rei emphyteuticæ, ſoluendum eſt domi-
a no directo laudemium, *a* id eſt, quinquage-
b ſima *b* pars precii, pro quo res ipſa alienatur, & ſic ad rationem duorum ſcutorum pro quolibet centenario.

2 Sed quæro, †an ſoluendum ſit huiuſmodi laudemium ſolummodo de rebus venditis, aut permutatis, an autem etiam de donatis? Reſp. quòd etiam de donatis ſoluendum eſt, & hæc eſt communis opin. vt dicit Bertran. conſ. 123. num. 1. lib. 1. in 2. par. Et dicit Iaſ. in d. l. fin. poſt num. 68. ver. Sequitur poſtea, quòd in hoc nemo diſcrepat. Huiuſmodi enim laudemium ſoluitur propter nouam inueſtituram, quæ à domino conceditur, quæ ratio militat tam in donatario, quàm in emptore, aut alio acquiſitore, cui opus ſit noua inueſtitura.

3 Sed quid† ſi ipſa conceſſione, ſeu inueſtitura emphyteutica conuentum ſit inter dominum & emphyteutam, ꝙ poſſit ipſe emphyteuta ius ſuũ vendere, cui voluerit, nunquid ſi deinde vendat, adhuc ſoluendum eſt laudemium? Reſp. ꝙ ſic: ita tenet Sal. in d. l. fi. col. 1. ver. Sed iuxta primũ. & eſt com-
* munis opin. vt dicit Soc. Iun. conſ. 70. num. 11. & poſt num. 27. lib. 3. Nam (vt dixi) ſolutio laudemii fit propter nouam inueſtituram, & ideo nihil refert, an primus emphyteuta potuerit vẽdere domino irrequiſito, vel non, ſed ſolummodo an nouus inquiſitor opus habeat noua inueſtitura, vel recognitione à domino directi.

4 Vlterius † quæro quis teneatur ad ſolutionem laudemii, an emphyteuta qui alienat, an autem acquirens ipſam rem emphyteuticã? Reſp. ꝙ generaliter nouus emphyteuta, vel feudatarius, vel acceptor eſt ille qui tenetur ſoluere laudemium domino directo, ita tenet gloſ. in d. l. fi. in verbo, Accipere, & ita obſeruatur, vt dicit Iaſ. in d. l. nu. 41. C. de iu. emphy. quem refert Gozad. conſ. 65. nu. 1. ſoluitur enim propter nouã inueſtituram, vt ſup. ſæpius dixi.

5 Sed pone, †quòd dominus directi deceſſerit relicta hæredi proprietate, alteri vero vſufructu ipſius proprietatis. Quæro ſi durante vſufructu contingat rem emphyteuticam alienari, cui debeatur laudemium, proprietario an vſufructuario? Reſpon. ꝙ laudemium debetur vſufructuario, non autem domino proprietatis, ita dicit Ioan. And. in add. ad Spec. de emph. in ver. 93. in verbo, Qui tabernas, poſt medium, & eſt
* communis opin. vt ait Soc. Iun. in conſ. 70. num. 31. lib. 3. Cum enim fructus ſit vtilitas ex re, vel propter rem proueniens, merito hoc emolumentum, quod propter rem ipſam prouenit, ad vſufructuarium pertinere debet, & ita vidi ſeruari.

ADDITIONES.

a Laudemium.) Hic aduerte, quia non debetur laudemium de fundo emphyteutico in dotem dato filię, ſiue fuerit ei datus ęſtimatus ſiue inęſtimatus, per Crau. in conſil. 215. poſt nu. 6. ſicut etiam non debet ſolui à filiis de hæreditate patris: quia nõ eſt noua acquiſitio. Bald. in c. quem in eccleſiarũ, nu. 36. de conſti. Capr. in conſil. 41. ſequens Ang. in l. in ſuis. ff. de lib. & poſth. Dec. conſil. 443. nu. 5. & in auth. præterea, num. 20. C. vnde vir & vx. vbi late, illud tamen, ꝙ dixi de fundo emphyteutico in dotem dato, intellige vt per Crau. ibid. nu. 7. quando pater non habet alia bona de quib. poſſet filiam dotare; at ſecus vbi haberet, quia tunc non poſſet ſine domini conſenſu, quia iſta non dicitur alienatio neceſſaria vbi adſunt alia bona, ſed quid ſi pater donet filio, vide ibid. num. fin.

b Quinquageſima.) De laudemio pro feudo eccleſiæ ſoluendo ad ſextã partem veri pretii, vide per Rim. Iun. in conſ. 38. Vnum ſcias ꝙ laudemium nõ ſoluetur ab emphyteuta comprehenſo in cõtractu, & qui contractus rem conſequitur, vt per Gabr. Eugubin. conſ. 84. nu. 5. quem vide per totum illud conſ. 92. qui tenet debere laudemium ſolui ab emphyteuta qui diuiſionis titulo rem totam cõſequutus eſt, quando ad eam rem iure accreſcendi, vel vi contractus venire haud poteſt, & clara reſolutione diſtinguit tres caſus, quos apud eum video.

Quæ-

Quæſtio XXIIII.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta an propter alienationem rei emphyteutica cadat à iure ſuo. Remiſsiuè.*

1 QVAERO, nunquid† emphyteuta propter alienatiouem rei emphyteuticę factam irrequiſito domiuo cadat à iure ſuo, dixi ſup.
a quæſt. 13. *a*

ADDITIO.

a Sup.quæſt.13.) vide quæ ibid.in apoſtillis meis dixi.

Quæſtio XXV.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta qui interuertit poſſeßionem domini, an cadat à iure ſuo, poßitque ab ipſo domino propria authoritate expelli.*

1 QVAERO, an† emphyteuta, qui
a interuertit *a* poſſeſſionem domini cadat à iure ſuo? Reſpondeo, quòd ſic. Sed nunquid poterit hoc caſu ab ipſo domino propria authoritate expelli? Reſpond. quòd non, ita tenet gloſ. in d.l.2.in verbo, Repellere, cum qua omnes tenent, vt ait Iaſ. ibi num.117.& ratio eſt, quia tunc incipit emphyteuta iu totum ſuo nomine poſſidere, & ſpoliare dominum ſua ciuili poſſeſſione, & ideo via iuris, non facti contra eum agendum eſt. Hoc tamen intellige, quando ex interuallo, ſecus autem ſi incontinenti, tunc enim vtiq; poſſet pro defenſione ſuæ ciuilis poſſeſſionis, illum propria authoritate expellere, ad quòd videnda ſunt ea, quæ dixi infra lib.7.§.poſſeſſio.

ADDITIO.

a Interuertit.) Adde quòd ſi emphyteuta neget bona eſſe emphyteutica, fundamentum domini eſt probare quod ſint, commune dixi in dicta collecta mea. numero 27.

Quæſtio XXVI.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta an propter deteriorationem expelli poſſit.*

2 *Et an emphyteuta poſſit incidere arbores fructiferas, ver. Hinc infertur.*

1 QVAERO, nunquid † emphyteuta poſſit expelli propter deteriorationem? Reſp. ſi loquamur in emphyteuta eccleſiæ, certum eſt, quòd poteſt expelli, text. eſt iu auth. qui rem. C.de ſac.ſan.eccl. Sed quid in emphyteuta priuati? Reſpon. quòd pariter etiam
a expelli poteſt propter deteriorationem, *a* ita tenet Pet. in d. Auth. qui rem, & eſt communis opi. vt dicit Iaſ. in ea. auth. qui rem. num.5. & ſequen.

2 Hinc infertur,† ꝙ non poteſt emphyteu-
b ta incidere arbores fructiferas, *b* ita tenet Bart. in l. diuortio. §. ſi fundum, num.3. ff. ſolu. matrimon. cum quo tranſeunt indifferenter omnes Doct. antiqui, & moderni, vt dicit Iaſ. in eod. §. ſi fundum, num.2.& dicit Ang. in l. ſi colonus. ff. arborum furtim
* cęſarum, quòd ab hac concluſione nullus vuquam diſcrepauit. Et ideo ſi illas incidat, cadit à iure ſuo, & poteſt expelli, & priuari, ita tenet Bald. in dicto §. ſi fundum, & eſt communis opinio, vt ait Iaſ. in d.§. ſi fundum, num.4. Picus in l. Titia. §. Titia, poſt numerum 96. ff. de leg. ſecundo. Quæ licet videatur nimis rigoroſa, tamen tenenda eſſet in practica, vt emphyteutæ metu caducitatis, & priuationis bene verſentur in rebus ſibi in emphyteuſim conceſſis; faciunt quę dixi infra hoc eod. lib. §. Feudum. q.47. Hæc tamen omnia intellige, quando eſſet notabilis deterioratio, ſecus ſi eſſet modica vel minima.

ADDITIO.

a Deteriorationem.) An compēſentur melioramenta ad hoc, vt euitetur caducitas, vide Iaſ. conſ. 17.

b Fructiferas.) Vi. per Iaſ. in l.1. col. pen. C. de iure emphyt. & in l.2. C. eod. quæſt.57. Et quæ requirantur vide per Iaſon. dicto conſ.17. Tiraq. de retrac. conu. §.3. gloſ.1. nu.24. cum plurib. ſeq. emphyteuta tamen terræ buſchiuæ poteſt incidere arbores fructiferas

ctiferas abſqne domini cõſenſu & abſque metu caducitatis, per Curt. Seni. in conſ. 71. colu. fi. & emphyteuſis deteriorata ad hoc, vt diactur, quæ requirantur, vi. deci. Tholo. 353. Item emphyteuticariam rem reficere an poſſit emphyteuta per iudicem eccleſiaſticum cogi, vide ibi, trac. de caducitate rei emphyteuticę ob pacta non ſeruata & arborum incisionem, vi. nouiſſime per Rim. Iun. conſ. 355.

Quæſtio XXVII.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta ceſſans a ſolutione canonis emphyteutici, an cadat ab emphyteuſi. Remiſſiue.*

1 QVAERO, an† emphyteuta ceſſans
a in ſolutione canonis, cadat, *a* ab emphyteuſi? dixi ſup. q. 9.

ADDITIO.

a Cadat.) Dic ꝙ cadit ipſo iure, ſi dominus voluerit, commune vide d. q. 9. vbi etiã dixi, & per Cęph. cõſ. 152. nu. 98. & dixi in collect. mea, commu. opi. Verb. emphyteuta, & emphyteutę incumbit onus probandi ſe ſoluiſſe late per Cæphal. conſilio 87. numero 3.

Quæſt. XXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuſis an tranſeat ad extraneos hæredes.*
Et quid ſi conceſſa ſit nulla temporis præfinitione adiecta ibid.
2 *Quid ſi conceſſa ſit vſque ad certam generationem. verſ. Secundo modo.*
3 *Quid ſi conceſſa ſit in perpetuum pro ſe & filijs, uer. Primus caſus eſt.*
4 *Quid ſi conceſſa ſit expreſſe etiam pro extraneis hæredibus, uerſicu. Secundus eſt caſus.*
5 *Quid ſi conceſſa ſit ſimpliciter pro ſe, & hæredibus, ver. Tertius eſt caſus.*
6 *An emphyteuſis eccleſiaſtica de ſui natura ſit tranſitoria ad extraneos hæredes, uerſi. Et certè.*
7 *Quid ſi tempore conceſſionis non conſtabant bona eſſe eccleſiæ, uerſicu. Vnum tamen.*
8 *Quid ſi emphyteuſis eccleſiaſtica conceſſa ſit pro ſe, & hæredibus quibuſcunque uer. Sed quæro.*
9 *Quid ſi ſit conceſſa pro ſe, & quibus dederat, uerſ. Idemque, & mulio.*

1 QVAERO, nũquid † emphyteuſis tranſeat ad extraneos hæredes? Hæc eſt intricata & ardua quæſtio, in qua Doctores adeo varie loquuntur, vt veritas vix diſcerni poſſit. Tu igitur pro intelligentia terminorum, debes præſupponere, ꝙ quatuor modis poteſt aliqua res in emphyteuſim concedi. Primo, quidem ſimpliciter, ideſt nulla temporis pręfinitione adiecta, puta, concedo tibi hanc rem in emphyteuſim; & hoc caſu tenendum eſt quòd talis emphyteuſis (quam nonnulli appellant inſontem) tranſeat ad filios, ſeu deſcendentes recipientis, etiam quòd de illis in conceſſione nulla mentio facta ſit; cenſetur enim facta conceſſio, non ſolum pro ipſo recipiente, ſed etiam pro illius hęredibus, qui ex natura emphyteuſis ſuccedere ſolent, & ita tenuit Petr. de Bellapertica in l. apud Iulianum, §. ſi quis alicui, ff.
* de legatis primo, cuius opin. dicit eſſe communem Iaſ. in dicto §. ſi quis alicui, nume. 9. qui licet loquatur in emphyteuſis conceſſa à Papa, vel Principe, idem tamen dicendum eſſet in conceſſa à quolibet priuato, & etiam ab eccleſia, modo conceſſio ſit legitime facta; ſemper enim in dubio conceſſio debet potius cenſeri realis quàm perſonalis, niſi aliter de mente contrahentium appareat. Faciunt quę dixi infra hoc eodem libro §. Feudum, quæſtio. 9. verſiculo, Sed quid dicendum. Tranſibit ergo huiuſmodi emphyteuſis proculdubio ad filios, ſiue deſcendentes ipſius recipientis, & hoc ſiue conceſſa ſit à laico, ſiue ab eccleſia. Ad extraneos autem tranſibit, ſi ſit conceſſa à laico, ſed ſi conceſſa ſit ab eccleſia, tranſibit ſolummodo ad filios, & deſcendentes, & hoc omnes fatentur, vt dicit Goza. conſ. 75. poſt numerum 9. Quę quidem concluſio modicam habet difficultatem, tenendo illam opinionem, quòd emphyteuſis eccleſiaſtica de ſui natura

a tura non tranſeat ad extraneos hęredes, a de quo infra late dicemus. Bene verum eſt quòd de ſtricto iure forte verior eſt opin. quòd emphyteuſis eccleſiaſtica ſimpliciter conceſſa, nulla facta mentione filiorum, nec hæredum, finitur in perſona accipientis, vt eſt tex. rotundus in §. emphyteuſim, in auct. de non alienan. ſed in practica non recedas à communi.

2 Secundo modo† poteſt res in emphyteuſim cōcedi vſque ad certam generationem,
b puta ſecundam, tertiam, b vel quartam, & hoc caſu cū certa ſit diſpoſitio, non eſt tractandum an trāſeat ad extraneos hæredes, ex quo ſolummodo ex tenore conceſſionis, vel inueſtituræ, ſunt vocati deſcendentes recipientes, vſque ad generationem expreſſam in ipſa conceſſione, & hoc indiſtincte procedit, ſiue emphyteuſi ſit conceſſa à principe, ſiue eccleſia, ſiue priuato. Quomodo autem intelligatur ſecunda, vel tertia generatio, dixi infra q. 34.

Tertio modo concedi poteſt emphyteuſis, vſque ad certum annorum numec rū, c puta, ad viginti vel triginta annos, &c. & hoc caſu ſi quæratur an tranſeat ad extraneos hæredes, dicendum eſt, quòd ſic vſque ad illum numerum annorum præfinitum, & hoc proculdubio procedit in emphyteuſi conceſſa a priuato, ſed in emphyteuſi eccleſiaſtica, ſi nulla eſſet facta mentio hęredum extraneorum, de ſtricto iure idem forte dicendum eſſet, quod ſupra dictum eſt, quando emphyteuſis conceſſa eſt nulla tēporis præfinitione adiecta, æquius tamen, & tutius eſt tenere, quòd vſque ad illum numerum annorum trāſeat in quoſcunque.

Quarto modo poteſt concedi emphyteuſis in perpetuum, & in hoc articulo pro clariori intelligentia, diſtinguendi ſunt tres caſus.

3 Primus† caſus eſt, quando emphyteuſis perpetua conceſſa eſt expreſſe pro ſe, & filiis, & hoc caſu nulla eſt difficultas, hæc enim ſolummodo tranſit ad deſcendentes iuxta tenorem ipſius conceſſionis, non autem tranſit ad extraneos; neque facio differentiam, an conceſſa ſit pro ſe, & filiis, an autem pro ſe, & filiis hæredibus, quia licet illa qualitas (hæredibus) adiecta verbo (filiis) operetur, quòd emphyteuſis nō poſſit tranſire ad filios, niſi etiam ſint hęredes recipientis, vt dixi infra quæſt. 37. Tamen quantum ad hoc propoſitum, de quo in præſentia tractamus, paria ſunt, vel ꝙ conceſſa ſit pro ſe, & filiis, vel pro ſe, & filiis, & hæredibus, vel pro ſe, & deſcendentibus, & hæredibus, vel huiuſmodi, nam iis omnib. caſibus nunquam tranſit ad extraneos hęredes, & hoc indiſtincte locum habet, tam in emphyteuſi conceſſa à priuato, quàm ab eccleſia, & ita puto tenendum eſſe, licet nonnulli teneant contrarium.

4 Secundus eſt caſus, † quādo emphyteuſis perpetua conceſſa eſt expreſſe etiam pro hęredibus extraneis, puta, quia in inueſtitura ſeu cōceſſione dictum ſit pro ſe, & hæredibus quibuſcunque, vel pro ſe, & hęredibus, & quibus dederit, nam ex proprietate huiuſmodi verborum veniunt etiam extranei hæredes, vt in ſimili dixi infra hoc eodem lib. §. Feudum, q. 9. ver. Hoc præmiſſo. Et hoc quidem caſu diſtinguendum eſt inter emphyteuſim conceſſam à priuato, vel cōceſſam ab eccleſia. Nā ſi eſt cōceſſa à priuato, proculdubio trāſit ad quoſcūque hæredes, etiam extraneos, ex tenore ipſius inueſtituræ. Si vero eſt conceſſa ab eccleſia, tunc aut agitur de noua conceſſione, quia ſcilicet huiuſmodi res non erat ſolita concedi in emphyteuſim; & tunc ſi debitæ ſolemnitates requiſitæ in alienatione rei eccleſiaſticæ ex diſpoſitione, capi. ſine exceptione, 12. q. 2. interueniant in tali conceſſione, proculdubio poterit talis conceſſio fieri etiam pro hæredibus extraneis, vt dixi ſupra quæſtio. 6. ver. Sed nunquid, & ideo etiam ad ipſos tranſibit, vt dixi infra verſ. Sed quęro. Sicut enim potuiſſet ipſa res in totum alienari, ſubſiſtente cauſa legitima, & debitis ſolemnitatibus interuenietibus, vt dixi infra §. emptio. Multo magis potuit concedi in emphyteuſim, etiam pro extraneis hæredibus, & ſic alienari ſolummodo reſpectu vtilis dominii; & hoc iudicio meo nullā habet difficultatem, ſi vero debitæ ſolemnitates non interueniant, conceſſio eſt ipſo iure nulla, & ideo ſuperfluum eſt tractate, nunquid tranſeat ad extraneos; quia non valet, neque etiam in perſona ipſius recipientis.

Aut vero erat ſolita concedi in emphyteuſim, quo caſu, quando propter ceſſationem, alienationem, vel deteriorationem vel aliter, finita eſt emphyteuſis, & ſic res ipſa eſt ad eccleſiam reuerſa, poteſt prælatus, etiam debitis ſolemnitatibus non interue-

teruenientib. illam in emphyteuſim iterũ concedere, & tunc: Aut non erat ſolita concedi pro extraneis, & ſi quidem interuenerunt debitæ ſolemnitates, & legitima cauſa, valet conceſſio etiam in extraneos, vt ſupra ſæpius dixi, ſi vero non interuenerunt, nulli dubium eſt ꝙ non poteſt in hac renouatione cõcedi, ita vt trãſeat ad extraneos. Nam prælatus non poteſt in huiuſmodi renouatione alterare formam, ſecũdum quã res ipſa ſolita eſt in emphyteuſim cõcedi, & ſi id faciat, vitiatur conceſſio, ſaltẽ quatenus forma ſolita exceſſa eſt, vt dixi ſupra in dicta q.6.ver. Scias tamen. Aut vero erat ſolita concedi etiam pro extraneis hæredibus, & hoc caſu ſi quidem interueniant debitę ſolemnitates, poteſt iterum concedi etiam pro extraneis; militat enim eadem, imò fortior ratio, quam in proximo caſu, vbi vero non interuenirent debitæ ſolemnitates, mihi magis placet, ꝙ non poſſit concedi niſi pro deſcendentibus recipientis, non autem pro extraneis, ad quòd videnda ſunt ea, quæ dixi infra, verſic. Præterea poſſet.

5 Tertius eſt caſus,† quando emphyteuſis eſt ſimpliciter cõceſſa pro ſe, & hæredibus, & hoc caſu pariter eſt diſtinguendum inter emphyteuſim conceſſam à priuato, & emphyteuſim conceſſam ab eccleſia. Nam ſi quidem eſt conceſſa à laico, tranſit in hæredem extraneum, & poteſt cuicunque legari, & donari, etiam irrequiſito domino,
* & ita communiter tenetur, vt dicit Cald. conſ.6.ſub Rub.de locato. Hanc etiam cõcluſionem dicit eſſe communem Alex. in l.ſi patroni, in fi.ff. ad Trebellia. quem refert, & ſequitur Gigas de crimi. læſæ Maieſta.lib.2.in rub. de pœnis, quæſt.6.num.6. Idem etiam dicit Alexand. in l. quod dicitur, nu.26.ff.de verbo.obliga. quem refert Soc.Iun.conſ.58.nu.8.lib.2. & in hoc nulla eſt inter Doctores controuerſia. Punctus eſt, quid in emphyteuſi eccleſiaſtica? multi enim tenuerunt, ꝙ illa ad extraneos hæ-
d redes non tranſeat, *d* licet ſimpliciter pro ſe, & hæredibus conceſſa ſit. Fundamentũ autem iſtius opi.eſt, quia licet verbum (hæredibus) de ſui proprietate comprehendat tam extraneos hæredes, quàm deſcendentes, tamen (vt ipſi præſupponunt) regulariter emphyteuſis eccleſiaſtica de ſui natura non tranſit niſi ad deſcendentes, non autẽ ad extraneos hæredes ſecundum opi. quam dicit eſſe magis communem Imol. in l.ex facto, num.14. in fi.ff. de hæredibus inſtit. quem refert, & ſequitur Ruin.conſ.23.nume.34.lib.5.& conſ.68.num.1.eod.volum. Alexan.conſi.23. numero 4.libro 1.& conſilio 9.libro ſecundo, & conſil.38. num.4. eodem volu.& conſ.89. num.1. libro 4. & conſ.21.nu.11.lib.5. & conſ.22.num.5.eo. volu.& conſ.229.nu.1.eod.volum. & in d. l. ſi patroni, in prin.nu.6.ff.ad Treb. quem refert Apoſtil.ad Corſet. in verbo, Contractus. in ſing. in c.Cõtractus. Soc. conſ.121. nu.18.lib.2.quem refert Grat. conſ.55.nu. 8.li.1.Rui.conſ.48.nu.10.li.1.& conſ.177. num.1.eod.vol. & conſil.148. num.4.eod. vol.& conſ.161.num.6.eo.volum. & conſ. 162.nu.11.eo.vol. & conſ.168. nu.2. eod. vol.& conſ.24.nu.12.lib.5. & conſi.25.nu. 12.eod.vol. Ripa in l.cum bona, nu.14. ff. de priuileg.cred. Gozad. conſ.75. numero 9.Rimin.conſil.437.numero 3. Et ideo ſecundum ipſos, illud verbum, pro ſe, & hæredibus, poſitum in conceſſione, vel inueſtitura, ratione ſubiectæ materiæ, debet intelligi ſolummodo de deſcendentibus, non autem extraneis. Regulariter enim in quacunque materia, quæ de ſui natura non eſt tranſitoria ad extraneos, appellatione hæredum non veniunt extranei, ſecundum communem opin. de qua atteſtatur Deci. in dicto conſ.171.num.5. Faciunt quæ in ſimili dicunt Doctores, de feudo conceſſo pro ſe, & hęredibus, vt dixi in allegato. §. Feudum, quæſt.83.in fi.

Et in ſpecie, quòd emphyteuſis eccleſiaſtica ſimpliciter accepta pro ſe, & hæredibus, tranſeat ſolummodo ad deſcendentes, nõ autem ad extraneos hæredes, vltra præ-
* allegatos doctores dicit eſſe communẽ ſententiam Commen. conſilio 57.nume.1. & ſequen. quem refert, & idem affirmat Gozad.conſ.39.nu.6.& ſequen. Antonius Oldomus inter conſilia Rapha. Comen.conſilio 11.num.1. Alexand.conſil.56. nume. 3.lib.2.& conſ.83.num.1.lib.7.& in l.quædam, §.nihil intereſt, num.6. ff. de edendo, & in l.etiam, poſt numerum.3.ff.ſolu.mat. prout illum refert Soc. Iun.conſ.11.num. primo, libro tertio Bologn.conſ.48.in primo dub.Barb.conſ.63. quaſi per totum cõſilium li.1.Deci.in capitu.in præſentia, poſt num.48. ver. Ex ſupra dictis., de probatio. quem refert Berous ibi, num.386. Bertran. conſ.173. num.47.lib.3. in ſecunda parte.

Afſl. deciſ. 100. num. 1. vbi etiam dicit ita fuiſſe iudicatum in illo ſacro conſilio, quia in illa conceſſione emphyteutica nõ interuenerant debitæ ſolemnitates, quod nota, Rubeus in l. Gallus, §. quidam recte, num. 192. & ſeq. ff. de liber. & poſthum. Pariſ. in d. c. in præſentia, num. 104. Berous q. 19. nume. 1. & ſequen. Et dicit Soc. Iu. conſ. 71. nume. 3. lib. 1. ꝙ ita communiter determinatur. Dicit etiam Imo. in cap. potuit, nume. 14. circa finem, de locato, quòd de conſuetudine communiter iſtud ſeruatur, quem refert Corn. conſ. 76. in littera B, libro 2. & conſ. 165. colum. 3. in littera G, eo. volum. & ita iam pluribus annis in facti contingẽtia conſuluit collegium Papienſe inter Abbatem Sanctæ Mariæ de Procalia, & quendam Beneuenutum notarium, cuius conſilii exemplum manuſcriptum ego habeo, in quo pluries dicitur hanc opinionem procul dubio, eſſe magis communem. Contrariam vero ſententiam, ſcilicet, ꝙ imò emphyteuſis eccleſiaſtica tranſeat etiam ad extraneos hæredes, multi etiam tenuerunt, & ꝙ plus eſt, Imo. in d. l. quod dicitur, poſt numerum 8. verſi. Circa primum, ff. de verborum oblig. ſibi ipſi contrarius dixit, ꝙ hæc eſt communis opi. glo. & Doctorum, quem refert, & ſequitur Corn. conſ. 131. in litera Q, libro 2. & conſ. 173. in litera L, eodem vol. idem ſenſit Ziliolus de Cautellis inter conſilia Aneha. conſ. vltimo, num. 8. quod eſt ſubſcriptum à multis illuſtribus viris illius temporis. Idem atteſtatur Alex. pariter ſibi cõtrarius, conſ. 189. poſt numerũ 19. verſi. Secundo reſpondetur, lib. 2. Hanc etiam opinio. dicit eſſe communem Corne. conſ. 13. in litera B, libro 3. quem refert compater meus Crauetta conſi. 251. nume 10. in fi. licet ipſe nihil firmet, refert etiã, & ſequitur Pariſ. conſ. 84. nume. 4. libro 4. Et dicit Pariſ. conſ. 85. numero 17. libro 4. quòd ita firmant communiter Doctores. Et dicit Soc. conſ. 266. num. 33. in fi. libro 2. quòd hæc eſt magis communis opin. maxime modernorum Doctorum. Sed aduertendum eſt, quòd ferè omnes Doctores proxime allegati, loquuntur in caſu in quo emphyteuſis eccleſiaſtica eſſet conceſſa ſubſiſtente legitima cauſa, & interuenientibus debitis ſolemnitatibus, quæ in rei eccleſiaſticæ alienatione requirũtur ex diſpoſitione dicti capitu. ſine exceptione. 12. quæſt. ſecunda. Tunc enim, ex quo res eccleſiæ de ſui natura poſſunt illis interueniẽtibus alienari in totum, & in quoſcunque, videbatur dicendum, ꝙ emphyteuſis ita conceſſa tranſire deberet etiam ad extraneos; & ita vltra præallegatas hanc opin. dicit eſſe communem Porc. in §. adeo. Inſtitu. de locato, prout illum refert Cur. Iunior conſ. 4. numero 1. refert etiam Gratus conſilio 55. num. 28. lib. 2. & Didac. in dicto capit. 17. ver. Quarta concluſio, licet ego illũ non inueniam ibi atteſtantem in hoc articulo de communi opinio. pręſertim, num. 3. vbi loquitur in hoc propoſito. Idem dicit Pariſ. in dicto ca. in præſentia, numero 108. Et ſecundum hanc opinionem dicit Afflict. deciſio. 386. poſt numerum 7. quòd vidit in conſilio Regis Ferdinandi primi iudicatum, quòd emphyteuſis eccleſiaſtica conceſſa ſeruatis ſeruandis, & canone, pro ſe, & hęredibus, tranſiret ad hęredem inſtitutum in teſtamento, excluſa eccleſia, Qđ eſt notabile verbum, propter auctoritatem illius ſacri conſilii. Et ſic vides, quanta in hoc articulo ſit controuerſia inter ſcribentes. Breuiter, quando in conceſſione emphyteuſis eccleſiaſticæ, non ſunt adhibitę debitę ſolemnitates, quę in totali alienatione requiruntur, proculdubio tenendum eſt, quòd huiuſmodi emphyteuſis, ad extraneos hęredes non tranſeat, & in hoc omnes concordant, vt dicit Curt. Iun. conſilio 130. nu. 4. in fi. Quando vero interuenerunt debitæ ſolemnitates, non poteſt negari, quin paſſus ſit valde periculoſus; ego tamen in iudicando aut conſulendo, etiam hoc caſu, non auderem recedere, ab illa opin. quod non tranſeat ad extraneos, quæ abſque controuerſia arbitror eſſe magis communem, licet in puncto iuris forte contraria ſit valida.

6 Et certe† ego non video, quomodo Doctores tenentes hanc opinionem, quòd ſcilicet emphyteuſis eccleſiaſtica conceſſa pro ſe, & hæredibus, non tranſeat ad extraneos hæredes, probent illud ſuum præſuppoſitum, adeo per omnes decantatum, & ſuper quo fundatur tota eorum concluſio, quòd ſcilicet de ſui natura emphyteuſis eccleſiaſtica non ſit tranſitoria ad extraneos hæredes; nam de iure canonico, hoc nullibi diſpoſitum reperitur, ſed ſolummodo prohibetur conceſſio, in emphyteuſim perpetuam ſine debitis ſolemnitatibus, ſicut, & aliæ alienationes, vt in cap.

cap.nulli, de rebus eccleſiæ non alien.& in capit.hoc conſultiſſimo, eod.tit.lib.6. quæ ꝓhibitio generalis eſt & vniformiter, prohibet illius conceſſionem, in deſcendentes, ſicut in extraneos. Text.autem in §.emphyteuſim, in Anthen.de non alien. ſuper quo omnes ſe videntur fundare(pace tantorum patrum,)non meretur allegari in hoc propoſito, cum enim ſit diſpoſitio principis ſecularis,circa res eccleſiaſticas,certum eſt, quòd etiam ſi ſit eccleſiæ fauorabilis, non eſt attendenda,vt eſt indubitata,&.eſt communis omnium doctorum opin.in c.eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtitu. de qua dixi ſupra lib. t. §. t.

Nec dicatur, quòd immo lex Imperialis fauens eccleſiis valet, & cenſetur approbata per Papam, niſi canon ſit in contrarium; licet ſecus ſit in conſtitutione inferioris, quia hoc procedit quando lex eſſet generalis, ſimpliciter aliquid diſponens, ſed quãdo in ipſa lege ſpecialiter aliquid prohibetur vel diſponitur, circa perſonas vel res eccleſiaſticas, tunc omnes concordant, ꝙ non valet, neq; ligat ex notorio defectu poteſtatis., vt dixi in d.§. t. & ideo nemine diſcrepante concluditur, in d.c.eccleſiæ ſanctæ Mariæ, quòd totus titulus. C.de ſacroſanct. eccleſ. & de Epiſcop. & cler. eſt nullus, ex quo diſponit circa perſonas, & res eccleſiaſticas, in quibus Imperator nullam habet poteſtatem; & tamen ille titulus continet leges Imperiales, & non principis inferioris, prout etiam hanc eſſe communem opinio.atteſtatur Gratus conſil.110. num. 35. lib. primo.

Et ſi dicatur, vt dicit Aretin. quòd ille §.emphyteuſim, videtur receptus, & canonizatus per Papam, in allegato cap.nulli, vbi etiam comminatur pœnas à conſtitutio. Leonina comminatas, quæ conſtitutio Leonina dicitur eſſe l.iubemus, C.de ſacro ſan.eccle. ad alicuius interpretationem pręſupponitur factam fuiſſe conſtitutionem Iuſtiniani, poſitam in authenticis, in qua eſt.§.ille emphyteuſim, dico quòd hæc conſideratio Aret.(cum reuerentia tanti doctoris,) videtur nimis ſubtilis, nec poteſt iudicio meo ſuſtineri. In primis enim dici poſſet, quòd immo illa conſtitutio Leonina, de qua loquitur text.in d.cap.nulli, non eſt l.iubemus, ſed conſtitutio Leonis Papæ de qua 12. q. 2. & hoc dicere non eſſe peccatum, vt dicit Io.And.in d.c.nulli, in vltimus verbis.; Sed poſito, quòd Papa ſenſerit de l. iubemus, vt ego etiam ſuſpicor, certe illam nõ dicitur approbaſſe, niſi ſimpliciter, comminando ſacerdotibus pœnas ab illa lege laicis impoſitas, non autẽ approbando eius diſpoſitionem. Præterea dato quòd illa l. iubemus, eſſet expreſſe, & in totum canonizata, non per hoc poteſt inferri ad §.emphyteuſim, qui poſitus eſt in alia conſtitutione prorſus ſeparata, & aliud diſponente, & videtur emanaſſe non ad interpretationem, vt dicit Aret. ſed potius ad correctionem conſtitutionis Leoninæ, vt probatur ex verbis ipſius conſtitutionis in principio, vbi dicit, ſed eo quòd non generaliter poſita ſit in omnibus, egere etiam eam quadam correctione credimus. licet glo.exponat, correctionem, pro ſuppletione. Si ergo non reperitur iure cautum, ꝙ emphyteuſis eccleſiaſtica, de ſui natura non ſit ad quoſcunque hæredes etiam extraneos tranſitoria, & conſequenter ſi nihil in emphyteuſi ſpeciale conſtitutum eſt aliter quàm in aliis alienationibus rerum eccleſiaſticarum, videretur dicendum, quòd ſicut ſi eſſet interuenientibus debitis ſolemnitatibus vendita, ſeu donata res eccleſiæ alicui pro ſe, & hæredibus, proculdubio etiam ad extraneos tranſiret; ita etiam, ſi eo modo res eccleſiæ in emphyteuſim concedatur alicui pro ſe, & hæredibus, debet etiam ad extraneos hæredes tranſire.

Et ſi dicas (prout etiam nonnulli doctores in hoc propoſito conſiderant) ex quo emphyteuſis eccleſiaſtica conceſſa, in perpetuum ſine debitis ſolemnitatibus eſt ipſo iure nulla, vt eſt tex in d.c nulli, non videtur tractandum, an eo caſu tranſeat ad extraneos hæredes, quia cum ſit inualida, non tranſit neque ad filios; immo neque etiam valet in primo recipiente, & ideo conſideratio eorum, qui in hoc propoſito diſtinguunt inter emphyteuſim conceſſam cum debitis ſolemnitatibus & conceſſam ſine ſolemnitatibus debitis, videtur eſſe inſipida. Poſſet reſponderi, quòd ſolemnitates, de quibus in capitu.ſine exceptione, licet de iuris rigore eſſent ſeruandæ in conceſſionibus emphyteuticis, tamen hodie non ſeruantur, & nihilominus de conſuetudine valent ipſæ cõceſſiones: idem in ſpecie dicit, & de ipſa conſuetudine atteſtatur Spec.de locato, in d.§.nunc aliqua, verſicu. Sexto quæritur. ſubdens, quòd eccle-

ſia Romana talem conſuetudinem diſſimulat, & patitur, & hoc videtur ſufficere, ad hoc vt teneat contractus. atteſtatur etiam Azo in ſumma. C. de ſacroſan. eccl. in fi. dicens, ꝙ hodie de conſuetudine Abbates, cũ ſuo collegio tradunt indiſtinctè res eccleſiaſticas in emphyteuſim, quẽ refert Apoſt. ad Abb. in d. c. in præſentia, ſub nu. 28. quæ verba Speculatoris, & Azonis, qui & in practica, & theorica ſunt apud omnes maximæ authoritatis, iudicio meo ſunt valde notanda in hoc propoſito. Poſſet enim dici, ꝙ ſi quidem interuenerunt debitę ſolemnitates, iuxta tex. in d. c. nulli, & d. c. ſine exceptione, tranſibit ad extraneos hæredes; ſi verò non interuenerunt, quo caſu nihilominus valet, ex generali conſuetudine, iuxta doctrinã Speculatoris, & Azonis ſupra allegatam, non tranſibit ad extraneos. Neque obſtat, ꝙ ſolemnitates requiſitæ in alienatione rerum eccleſiaſticarum, non poſſunt conſuetudine tolli, nec diminui, vt dixi in d. §. emptio, quia illud procedit in totali alienatione, ſecus autem in conceſſione emphyteutica, quæ eſt minoris præiudicii, vt de ſe patet, & ideo Spec. in loco præallegato tenet ꝙ talis conſuetudo valet tanquam vtilis eccleſiæ, vt cum minori ſolemnitate poſſint facilius contractus facere; quod eſt multum rationabile, præſertim cum ex tolerantia ſummi Pontificis, videatur conſuetudo ipſa per tantum temporis ſpatium ſedis Apoſtolicæ authoritate roborata.

Præterea, poſſet etiam aliter poni exemplum de emphyteuſi eccleſiæ, quę ſit cõceſſa ſine debitis ſolemnitatibus, & tamen valeat; puta, quando eſt res ſolita concedi in emphyteuſim, quæ ad eccleſiam eſt reuerſa, nam omnes doctores, hoc caſu concordant, quod poteſt illam prælatus de nouo in emphyteuſim concedere, etiam non adhibito conſenſu capituli, neq; ſeruatis aliis ſolemnitatibus, in rei eccleſiaſticæ alienatione requiſitis, vt ſupra in d. q. 6.

Quidquid tamen diſputãdo dici poſſet, * tranſeo indiſtinctè cũ ſententia magis cõi, * ꝙ ſ. emphyteuſis eccleſiaſtica conceſſa pro ſe, & hæredibus, ſiue cum debitis ſolemnitatibus, ſiue ſine illis, conceſſa ſit, nunquam tranſit ad extraneos hęredes, ſed tñmodo ad filios, ſiue deſcendẽtes ipſius recipiẽtis, niſi vltra debitas ſolemnitates, expreſsè cõceſſa fuerit, etiam pro hæredibus extraneis, vel in ipſa inueſtitura appoſita ſint talia verba, quæ hoc importent; puta pro ſe, & quibus dederit, vel pro ſe, & hæredib. quibuſcunque, &c. vt inferius dicam.

7 Vnum tamen † ſcias in hoc propoſito, ꝙ ſi forte non conſtabat bona in emphyteuſim conceſſa fuiſſe eccleſiæ, & per ipſam conceſſionem recognita ſunt ab eccleſia, eo caſu vtique etiam ſi conceſſio eſſet ſimpliciter facta pro ſe, & hæredibus, tranſiret etiam ad extraneos hæredes, & hoc abſque aliquo contradictore procedit, vt dicit Gratus in allega. conſilio 55. numero 29. libro primo. Debet enim eccleſia contentari, quòd ſenſerit commodum ipſius recognitionis, cum aliter probare non poſſet bona ad ſe pertinere, abſque eo, quòd velit ea ab hæredibus recipientis, licet extraneis auferre.

8 Sed quæro, † quid ſi ab eccleſia conceſſa ſit emphyteuſis alicui pro ſe, & hæredibus quibuſcunque, nunquid huiuſmodi emphyteuſis tranſibit ad extraneos hæredes? Reſpond. quòd ſi debitæ ſolemnitates in conceſſione interuenerint, tranſibit etiam * ad extraneos hæredes, & hæc eſt communis opin. vt ait Did. in d. cap. 17. poſt numero 5. verſic. Quin & ſi emphyteuſis. qui ad hoc propoſitum multos allegat, qui tamen loquuntur in feudo, de quo plenius dixi in d. quæſt. 9. verſic. Hoc præmiſſo. Concluſio tamen eſt in ſe vera & communis, quia nulli dubium eſt, quin verbum, quibuſcunque, comprehendat extraneos, in quacunque materia poſitum ſit, & hoc omnes penè fatentur.

9 Idemque, † & multo fortius dicendum eſſet, vbi conceſſio facta fuiſſet pro ſe, & hęredibus, & quibus dederit; nam hæc verba, & quibus dederit, comprehendunt non modo extraneos hæredes vniuerſali titulo venientes, ſed etiam ſingulares ſucceſſores, * & ita hanc opinio. dicit eſſe communem Curt. Iun. conſil. 4. poſt num. 1. verſic. Sed quoniam, & conſil. 130. num. 2. vbi dicit, quòd ita concludunt communiter ſcribentes, & in auth. res quæ, num. 24. C. communia de legat. & hæc omnia nota, quia quotidie contingunt in practica. Vbi tamen in iſta materia aliquis caſus de facto tibi contingat, recurre ſemper ad conſuetudinem ciuitatis, vel prouinciæ, in qua conceſſio ipſa facta eſt, & ſecundum illam iudicando non errabis; illa enim præcipue eſt attendenda, & ita dicunt omnes doctores,

vt

vt ait Fel.in d.c.in præſentia,nu.27.in fi.licet non ſit omnino expeditū, ꝙ cōſuetudo poſſit inducere,vt res eccleſię poſſint in emphyteuſim concedi abſque iuſta, & rōnabili cauſa,ſi tñ eſſet conſuetudo,ꝙ emphyteuſis legitime conceſſa, nō tranſiet ad extraneos, vel fœminas, vel huiuſmodi, deberet talis conſuetudo proculdubio obſeruari,& hæc eſt communis opinio,vt ait Bero.in d. c.in præſentia, nu.391.in fi.

ADDITIONES.

a Non tranſeat ad extraneos hæredes.) Et de iſta communi.dixi plene in collec.mea com.opin.in verbo, emphyteuſis, nu.2.vbi etiam limitaui.

b Tertiā.) Verum emphyteuſis eccleſiaſtica non poteſt concedi vltra tertiam generationem;ꝙ fallit ſi concederetur alteri eccleſiæ,Rui.conſ.110.Item quando cōcederetur ciuitati.Item quando ex cauſa,quæ eſſet vtilis eccleſiæ,de iſtis duab. limitat.vide per Anch. conſ.vltimo.

c Vſque ad certum annorum numerum.) Et hic ſcias, ꝙ emphyteuſim habens vſque ad tempus mortis duraturam, ſi eam alter legat, legatario ſecundum communem nihil debetur, vt atteſtatur Roland. conſ.71. num.19.vol.2. & dixi in collec. mea commu.opi.in ver.emphyteuſis,nu.14.

d Quòd non tranſeat.) Ad idem vide per Rui.in conſ.158.nu.4.Goza.conſ.39.& latius conſ.86.Car.Pariſ.in conſ.85.lib.4.Itē ꝙ nō tranſeat,Anchar.conſ.134.plene itē, an tranſeat ad extraneos hæredes, vi. Soci. in conſ.266.col.16.17.per Dec.in cōſ.171. Cur.Iun.conſ.4.& 130. Caſtren. conſ.230. li.1.& omnino conſ.190. Viſo inſtrumento,in 2.latiſſime per Rip.tract.de peſte,nu. 255. Cor.conſ.76.vol.2. Rui.117.& 161. vbi diſtinguit,in 1.Alex.conſ.63.li.7. Barb. in conſ.63.vol.1.emphyteuſis tamen eccleſiæ non tranſit ad nepotem legitimum natum ex filio naturali, per Ruin.conſ.158. item an emphyteuſis eccleſiaſtica tranſeat ad legitimatum,vltra Dec.in d.cōſ.171.& 164.vi.per Afflic. deciſio.386.Boc.deciſio. 123.Tiraq.trac.de nobili.fol.200.nu.17.& dixi in reg.meis, in verb. legitimatus, plenius. Item ꝙ non tranſeat quando ſumus in diſpenſato & non legitimato, Rui. conſ. 72.vol.2.Item nec quando filii legitimi & naturales haud fuere in tali legitimatione.ibi. Sed an tranſeat ad aſcendētes vi.Iaſ. in l.Gallus.§.& ſi parēte.ff.de li.& poſth.in l.qui ſe patris,in gl.pe.C.vnde liberi,& in l. ſi mācipati.C.de col.Et hic ſcias,ꝙ emphyteuſis eccleſiaſtica cōceſſa vni priuato,ſi de cōſenſu eccleſiæ ille priuatus nouū faciat emphyteutam,mutat naturam ſuam,& reputatur ille emphyteuta priuati,p Rui.cōſ. 168.& qđ tranſeat ad filios,ēt ſi de illis nil dicatur,vi.per Cra.in conſ.151.col.2.Brun. in trac.ꝙ ſtan.maſc.exclud.fęm.8.q.pri.nu. 22.Dec.eo.cōſ.171.nu.4.Rui.4.& 16.Et vi. per Anc. conſ.125. qui vult, ꝙ nō tranſeat ēt in cauſa teſtati.Goza. tñ conſ.20. voluit cōtrarium,vnde vi.p Soc.Iu.in conſ.104.li. 2.in pri.& per Boe.deciſ.17.idē ſi filia renūtiauit patri pp fratres,bonis;& mortui ſint fratres,ꝙ renuntiatio tali caſu haud proſit eccleſiæ,vi.per Cran. conſ.291.col.3.Et maxime,qñ nō apparet de inſtrumento emph. quia ſit ad filium, quia præſumitur. Card. Pariſ. in conſ.85.vol.4. emphyteuſis eccleſiaſtica ꝙ tranſeat ad hæredem inſtitutū in re certa,& ad eum ēt qui fuit inſtitutus in quinq; ſolidis, dummodò ſit de liberis excluſo hærede vniuerſali extraneo, vide per Rui.cōſ.158.ſed fallit vt per eū. conſ.186. col.fi.Et in emphyteuſi eccleſiaſtica, qñ ſumus,an valeat ſtatutū diſponens ſuper eius ſucceſſione,& ſuper dominio eius, vid.per Rui.conſ.149. vbi ēt an eo caſu attēdatur magis pactū ſtipulatoris q̃ ſtatutum. Et an emphyteuſis eccleſiaſtica accepta pro ſe & filiis & nepotib. ſi ex ipſis vnus ingrediatur monaſterium, reuertatur ad eccleſiā,vi. Rui.conſ.151.nu.22.vbi quid ſi adeſſet pactū ꝙ non trāſeat ad monaſteriū.Et qđ de emphyteuſi priuati,an trāſeat ad Monaſteriū,ſi emphyteuta ingrediatur monaſteriū? Anch.conſ.165.quæſt.talis eſt,cum duob. ſeq.vbi ꝙ ēt ſi tranſit qñ mutet naturā ſuā, & dicit dēat eccleſiaſtica, vi. & emphyteuſis renouatio an fieri debeat legitimato in emphyteuſi eccleſiaſtica,vi. Rui.conſ.164. emphyteuſis eccleſiæ, ꝙ renouari debeat ſi eccleſia inhabilis ſit ad reſtituendum expenſas emphyteutæ, Bal.conſ.475.

Quæſtio XXIX.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuſis an veniat in confiſcatione bonorum & conſequenter an tranſeat in fiſcum.*

SVCCESSIVE quæro, an quid confiſcatis bonis emphyteutæ, emphyteuſis transſeat in fiſcum? Reſpond. aliqui ſimpliciter dicunt, quòd bona emphyteutica non tranſeunt in fiſcum, & hanc opin. dixit eſſe communem Boer. deciſio. 348. num. 7. Bar. autem in l. ſi finita. §. ſi de vectigalibus, nume. 6. ff de dam. infect. diſtinguit, quòd aut agitur de em-
a phyteuſi eccleſiaſtica, *a* & tunc eccleſia poteſt illam à fiſco repetere indubitanter. Aut agitur de emphyteuſi conceſſa à priuato, & tunc ſi quidem ex natura conuentionis, ſiue inueſtituræ, eſt tranſitoria etiam ad extraneos hæredes, tranſit etiam in fiſcum, ſi vero non tranſiret ad extraneos hæredes, nõ tranſit in fiſcum, & hanc opinionem Bar. dicit eſſe cõmunem Apoſtil. ad Aug. de maleſi. in verbo, Et eius bona, nu. 16.

Tu dic, quòd ſi quidem emphyteuſis eſt ſimpliciter conceſſa à priuato, non videtur dubitandum, quin tranſeat in fiſcum, ſicut & alia bona ipſius delinquentis, illa enim ꝓculdubio de ſui natura trãſit ad quoſcũque hæredes etiam extraneos, vt dixi ſup. q. proxi. verſi. Tertius eſt, & ideo tranſit ẽt in fiſcum; ſi vero in ipſa conceſſione appoſita ſunt aliqua verba, ex quibus appareat contrahentes noluiſſe emphyteuſim ad extraneos hæredes tranſire, tunc non tranſibit in fiſcum, qui eſt loco extranei hæredis, & ita communiter concluditur, vt dicit Ale. conſ. 23. nu. 6. lib. 1. quod eſt duplicatum conſ. 88. li. 3. quem refert Apoſtil. ad Rim. conſ. 21. ſub nu. 7. Idem dicit Alex. conſ. 89. nu. 2. li. 4. In emphyteuſi aũt eccleſiaſtica, aliqui ſimpliciter tenent ꝙ illa nõ
b tranſit in fiſcum, *b* & dicit Rui. conſ. 161. num. 7. lib. 1. ꝙ ita communiter concluditur. Hanc etiam opinio. dicit eſſe communem Soc. conſ. 121. nu. 18. lib. 4. Cum enim ſecundum magis communem opi. emphyteuſis eccleſiaſtica de ſui natura non tranſeat ad extraneos hæredes, vt retuli ſupra qõ. prox. meritò non debet in fiſcum tranſire. Regulariter enim, quæ non tranſeunt ad extraneos hęredes, non tranſeunt in fiſcum, vt tenent omnes, teſte Socin. in d. conſ. 121. nu. 17. Aliqui vero tenent, quòd imò emphyteuſis eccleſiaſtica ex ipſa bonorũ confiſcatione tranſeat in fiſcum, ſed ꝙ deinde ſit in arbitrio ipſius eccleſiæ, an velit rẽ ipſam apud fiſcum dimittere, an autem ab eo auferre, & hanc dicit videri magis communem ſententiam Rui. conſ. 23. nu. 33. li. 5. quam in effectu videtur tenere Bart. & alii in d. §. ſi de vectigalibus.

Breuiter ſi emphyteuſis ſit conceſſa tali modo, ꝙ non ſit tranſitoria ad extraneos hęredes, res nullam habet difficultatem, nã argumentum optime procedit negatiue. ſ. ſi emphyteuſis non tranſit in extraneum hæredem, neque etiam tranſit in fiſcum, q eſt loco extranei hæredis, vt dixi infra lib. 7. §. fiſcus, & hoc ſiue ſit conceſſa ab eccleſia, ſiue à priuato. Si vero emphyteuſis ſit ad extraneos trãſitoria, tunc ſi quidem eſt conceſſa à priuato, procedit argumentum etiam affirmatiue, vt. ſ. ſi tranſit in extraneum, tranſeat etiam in fiſcum, vt ſupra dictum eſt; ſed ſi eſt cõceſſa ab eccleſia, mihi magis placet illa opinio, ꝙ fauore eccleſiæ in fiſcum nõ tranſeat. Certum eſt enim, ꝙ ex eo efficeretur conditio ipſius eccleſiæ longe deterior, cum proculdubio fiſcus ſit potẽtior quã priuatus, nõ ſolũ ob difficultatẽ conueniendi, ſed ẽt ex infinitis priuilegiis, quæ habet, præſertim quia nunquam eſſet ſpes caducitatis, cũ ſemper fiſco cõpetat in integrum reſtitutio, neq; ꝙ propter finem lineę res ad eccleſiã reuerteretur, quia fiſcus nunquã moritur, neq; eſt aliquo modo veriſimile, ꝙ eccleſia eo animo aliquã rem in emphyteuſim concedat, vt poſſit caſus euenire, propter quem ad ipſam res emphyteutica vlterius non reuertatur, ꝙ eſſet in maximum ipſius eccleſiæ detrimentum. Teneo ergo, ꝙ emphyteuſis eccleſiaſtica nullo modo in fiſcum tranſeat, & licet in puncto iuris multa dici poſſent, hęc opinio iudicio meo eſt tutior, & ęquior, & ẽt magis communis, & in omnem caſum, dato, ꝙ verior eſſet contraria opinio, ꝙ. ſ. emphyteuſis eccleſiaſtica in caſibus in quibus tranſit ad extraneos hæredes, tranſeat etiam ad fiſcum, quam multi etiam tenent, non eſt dubitãdum, quin eccleſia poſſit intra biennium illam à fiſco repetere, ſi velit, vt eſt text. expreſſus in §. primo, in authen. de aliena. & emphyteu. & eſt magis communis opinio, vt ſuperius dixi; & licet ille text. videatur loqui in emphyteuſi conceſſa ab eccleſia Conſtantinopolitana, tamen communiter intelligitur vt diſponat in conceſſa etiam à quacunque alia eccleſia, teſte Alexan. in dicto

§. ſi

§.ſi de vectigalib. poſt nu. 30. & ſi dicatur, ꝙ ille tex.cum ſit conſtitutio Imperatoris, diſponens ſpecialiter circa res eccleſiaſticas, non eſt attendenda, iuxta ea quæ dixi ſupra q.proxi. ver.Nec dicatur. Reſpon. ꝙ quantum ad hoc propoſitum bene potuit Imperator diſponere concedendo eccleſiis priuilegium in præiudicium ſui fiſci; nam etiam circa res eccleſiæ poſſunt quicunq; principes laici diſponere priuilegium concedendo, vt omnes concludunt in c.eccleſia San.Mariæ. de conſt.

ADDITIONES.

a Eccleſiaſtica.) Adde ꝙ Emphyteuſis eccleſiaſtica ſecundum magis cõmunem opinionem non tranſit in fiſcum, vt dicit Rolan.conſ.96.nu.10. poſt Soc.in conſil.121. nu.18.vol.4.& dixi in collec.mea commu. opin.verbo, Emphyteuſis, num.8.

b Non tranſit in fiſcum.) Vt dixi mox ſup.

Quæſt. XXX.

SVMMARIVM.

1 *Filii naturales, an ſuccedant in emphyteuſi.*

1 QVÆRO, an † filii naturales ſuccedant in emphyteuſi? Reſp.aut emphyteuſis eſt acquiſita ab ec-
a cleſia, *a* & nõ ſuccedant naturales, ita tenet Bald.in l.generaliter, §.cum autem, nu.1. C.de inſtit.& ſubſtit.& eſt communis opin. vt dicit Ripa in l.ex facto, §.ſi quis rogatus, el primo, num.62.ff.ad Treb. Pariſ.in c.in præſentia, num.86.de probar. Huiuſmodi enim filios ex coitu illegitimo cõceptos eccleſia maxime abhorret, & ideo non videtur de illis cogitaſſe. Aut vero eſt acquiſita à priuato, & tunc vtiq; filii etiam
b naturales, *b* admittuntur, ita dicunt Doct. in locis preallegatis, & eſt communis opin. vt ait Dec.in d.c.in præſentia, nu.46. & Ripa in d.l.ex facto, §.ſi quis rogatus, el 1.nu. 58. Rub.in l.Gallus, §.quidem recte, num. 154.& ſeq. Pariſ.in d.c.in præſentia, num. 87. Regulariter enim in contractib. filiorũ appellatione veniunt etiam naturales, vt dixi ſupra lib.2.§.filius.

ADDITIONES.

a Ab eccleſia.) Item de iſta communi, vide Rimin. Iun. conſilio 447.

b Naturales.) Hic ſcias, ꝙ ad hoc vt quis dicatur proprie naturalis tantum, tria copulatiue requiri: ꝙ ſit natus ex ſoluto, & ſoluta, ꝙ mulier vnica concubina ſit, & non inter plures annumerata. Tertiò, ꝙ ſit in domo retenta, vt dixi in ſing. meo 37. verum large, dicitur naturalis ſecundum communem vſum loquendi omnis natus ex ſoluto & ſoluta, & quilibet ſpurius, vt dixi in coll. mea comm.opin.in verb.naturalis. ſed hoc ꝓcedit in ſpurio nato ex ſolutis, inter quos matrimonium exiſtere potuiſſet, qui iure canonico eſt naturalis, vide ibid.fuſius.

Quæſt. XXXI.

SVMMARIVM.

1 *Legitimati an ſuccedant in emphyteuſi.*

1 QVAERO, etiam an filii † legiti-
a mati ſuccedant in emphyteuſi? *a* Reſp. in emphyteuſi conceſſa à priuato, admittuntur etiam legitimati, ita tenet Bal.in d.§.cum autem, allegato in præcedenti q. & eſt communis opi. vt dicit Rub. in d.§.quidam recte, poſt nu. 160. Si enim admittuntur ẽt naturales, vt dixi ſup. q.proxi. multo magis admittendi ſunt legitimati, qui regulariter æquiparantur legitimis, vt dixi in d.§.filius. Si vero ſit emphyteuſis cõceſſa ab eccleſia, nõ admittuntur legitimati, vt tenet Bal.in allegato §. cum aũt, nu.2. & eſt cõmunis opi. vt dicit Iaſ.in eo.§.cum autem, nu.9. Grat.conſ.79. circa nu.14. li.1. Licet enim æquiparentur legitimis, nõ tñ dici poſſunt vere legitimi.

ADDITIO.

a Legitimati ſuccedant in emphyteuſi.) Sed quid de legitimatis per ſubſequens matrimonium, vide inf.§.feudum, q.82.verſic. Item quæro, vbi dixi.

Queſt. XXXII.

SVMMARIVM.

1 *Filiæ fœminæ an ſuccedant in emphyteuſi.*

2 *Et quid ſi conceſſa ſit pro ſe, & hæredibus, ver. Hæc tamen.*

3 *Quid ſi conceſſa ſit pro ſe, & filijs, verſic. Sed quid ſi fuerit.*

4 *Quid ſi extet ſtatutum, quòd extantibus maſculis fœminæ non ſuccedant, verſic. Sed pone.*

1 QVÆRO, nunquid † filiæ fœminæ, *a* ſuccedant in emphyteuſi? Reſp. in hoc articulo variæ fuerunt aliquando Doctorum ſententiæ. Tu verò dic, quòd emphyteuſis de ſui natura eſt tranſitoria in fœminas ſicut in maſculos, non enim reperitur iure cautum, quod fęmina non debeat ſuccedere in emphyteuſi, vt maſculus; & licet aliqui in hoc propoſito diſtinguant inter emphyteuſim eccleſiaſticam, & emphyteuſim conceſſam à priuato, vt. l. hæc tranſeat etiam in fęminas, illa vero in maſculos tantum; verior tamen eſt opin. quòd etiam emphyteuſis eccleſiaſtica de ſui natura eſt tranſitoria ad fęminas, ſicut ad maſculos, quam etiam dicit eſſe communem Berous in c. in præſentia, num. 401. & ſeq. de proba.

2 Hæc tamen † concluſio intelligenda eſt, vt procedat quando verba ipſius cõceſſionis de ſui proprietate apta ſunt comprehendere tam fęminas, quàm maſculos, puta, quia conceſſa ſit pro ſe, & hæredibus. hæc enim procul dubio tranſit ad deſcendentes fœminas ſicut maſculos, & ita tenent magis communiter Doctor. vt ait Bero. quæſt. 13. in princ.

3 Sed quid † ſi fuerit conceſſa pro ſe, & filiis? Reſpon. quòd hoc caſu non veniunt filiæ fęminæ, ita dixit Guido de Suza in l. veteribus, ff. de pact. quæ deciſio communiter approbatur, vt ait Dec. in d. cap. in præſentia, poſt numerum 46. Hanc etiam dicit eſſe communem Iaſ. in l. ſi quis id, quod. nu. 23. ff. de iuriſdict. omn. iud. Dec. in l. 2. nu. 104. ff. de reg. iur. quem refert Apoſtill. ad Rim. iun. conſ. 121. ſub num. 4. Didac. lib. 2. reſolutio. cap. 18. num. 1. In contractibus, *b* enim maſculinum non concipit fœmininum, vt infra lib. 7. Et ideo generaliter in contract. b appellatione filiorum non veniunt fęminæ. Vide tamen ea quæ dixi eo. lib. 7. §. filius. Quia reuera hæc dec. mihi nunquam placuit.

4 Sed pone, † ſtat ſtatutum in loco, quòd extantibus maſculis fœminæ non ſuccedant. Modo aliquis accipit emphyteuſim pro ſe, & filiis maſculis, & fœminis, nũquid admittentur ſimul fęminæ cum maſculis, ad huiuſmodi emphyteuſim? Reſpondeo, quod non, ſed prius admittuntur maſculi, & in defectum maſculorum fœminæ, ita dicit Bar. in l. vt iuriſiurandi, §. ſi liberi, num. 5. ff. de operis liberto. qui in hoc communiter approbatur, vt ait Curt. Iun. conſil. 171. poſt numerum tertium. Et dicit Brun. de ſtatuto excludente fœminas, in 8. articu. quæſt. 21. colum. 2. quòd hæc concluſio tanquam communis eſt tenẽda. Semper enim cenſentur contrahentes conformare ſe diſpoſitioni ſtatutorum, ſecundum concluſionem, quam dicit eſſe communem Curt. Iun. in d. conſil. 171. num. 2. Faciunt ea quę dixi ſupra lib. 3. §. teſtamentum, quæſt. 76. in 6. reg. ver. Scias tamen.

ADDITIONES.

a Fœminæ.) Item in emphyteuſi maſculinum concipiat fœmininum, vide per Iaſ. in l. 2. C. eodem, num. 193. Et an valeat pactum, quod filia ſuccedat in emphyteuſi, ſi tamen nupſerit alicui ſubdito domini, vide per eundem ibidem, num. 123. Nota tamen, quòd fœmina expreſſe excluſa per ſtatutum, etiam excluſa intelligitur à bonis emphyteuticis eccleſiaſticis, ſuper quibus ſtatutum poteſt diſponere, commune ait Pariſ. conſilio 22. num. 8. lib. 2. & in collec. mea commun. opinionum. verb. Fœmina, num. 28.

b In contractibus.) Et quòd in contractibus maſculinum non concipiat fœmininum, commune atteſtatur Rolan. in conſ. 93. num. 12. & 17. vol. 2. & magis commune, vide etiam ibidem ex Alexandro. Item commune etiam per Beinnten. deciſio. 52. in princ. qui aſſignat rationem, & de hac commum, vide fuſius in collect. mea commun. opinio. verbo, Maſculinum, ſub num. 4. vbi etiam iſtud procedit in contractibus oneroſis, non autem in procedentibus ex liberalitate.

Quæſt. XXXIII.

SVMMARIVM.

1 *Si emphyteuta ingrediatur religionem, nunquid emphyteuſis trãſeat in monaſterium.*

QVAERO

1 QVÆRO, nunquid ſi † emphyteuta ingrediatur religionem, emphyteuſis tranſeat in monaſterium? Reſpon. Iaſ. in l. 2. num. 100. C. de iu. emph. dicit, quòd ſolet communiter concludi, quòd quãdo emphyteuta ingreditur religionem, emphyteuſis accepta à priuato tranſit in eccleſiam; ſed ſi ſit emphyteuſis conceſſa ab alia eccleſia, tunc ſi illa eccleſia quæ eſt domina directi, vult illam ad ſe reuocare, poteſt hoc facere, aliàs tranſit in eccleſiam. Ego teneo indiſtinctè in emphyteuſi, quæ non ſit abſolute, & ſimpliciter hæreditaria, ꝙ ſiue ſit conceſſa ab eccleſia, ſiue à priuato, nõ tranſeat in monaſterium; efficeretur enim valde deterior conditio domini directi, cum non ſubeſſet ſpes vlla caducitatis, neque quòd propter finem lineæ res amplius ad ipſum reuerteretur. & quòd emphyteuſis etiam conceſſa à priuato non tranſeat in monaſterium, dicit eſſe communem opin. (ni fallor) Paris. in d. c. in præſentia, num. 196. de probatio. vel ſaltem dicendum eſt, quòd in omnem caſum eccleſia tenebitur illam vendere infra annum alteri priuato, & ita ſeruari de conſuetudine atteſtatur Specul. in d. §. nunc aliqua. q. 117.

Quæſt. XXXIIII.

SVMMARIVM.

1 *Quomodo intelligatur in inueſtituris emphyteuticis, tertia, & quarta generatio.*

TV SCIS ꝙ quotidie in inueſtituris emphyteuticis ſolẽt apponi ita verba, vſque in tertiã generationem, vel vſq; in quar-
1 tam, vel huiuſmodi. Quæro, † quomodo intelligatur iſta tertia vel quarta generatio? Reſp. in hoc ſecundum aliquos conſideranda ſunt verba ipſius inueſtituræ, vt ſiquidẽ illa ſimpliciter concepta ſunt, puta, concedo tibi hunc feudum in emphyteuſim in tertiam generationem, computetur etiam perſona ipſius acquirentis. & ſic ipſe faciat primam, filius ſecundam, & nepos tertiam generationem; ideoq́ue mortuo nepote ſit extincta emphyteuſis. Si verò appoſita ſint aliqua verba, ex quibus appareat eſſe diſtinctam perſonam acquirentis ab aliis deſcendentibus, puta, quia dictum eſt, cõcedo Titio in emphyteuſim vſq; in ipſius tertiam generationem, eo caſu filius faciat primã, nepos ſecundam, & pronepos tertiã, & ita in facto cõſuluit Bar. vt dicit Bal. in Auth. ſi quas ruinas, nu. 3. ver. Iux. hoc quæro. C. de ſacro ſan. eccl. quem omnes indifferẽter ſequuntur, vt ait Bello. conſ. 80. nu. 7. vbi etiã dicit, ꝙ hoc caſu hæc opin. eſt cõis. & indubitata. Sed certe, licet hoc vltimo caſu proculdubio opi. Bar. ſit vera, tamen hæc differentia mihi nunquã placuit, quia illud verbum, ipſius, vtique erat neceſſariò ſubintelligendum, etiam ſi expreſſum non fuiſſet, cum nemo generet ſe ipſum, vt etiam conſiderauit Pau. de Caſt. conſil. 338. num. 1. & 2. lib. 2. vt dicit, quòd mirandum eſt de illa determinatione Barr. & ſi bene connumeretur authoritates, forte etiam opinio Bar. eſt magis communis, ſcilicet, quòd inter generationes expreſſas in conceſſione emphyteuſis, nunquam computetur perſona ipſius incipientis, quocunque modo concepta ſint verba inueſtituræ.

Idemq́ue, & multò fortius dicẽdum eſt vbi conceſſa eſſet emphyteuſis Titio, vſq; in tertiam generationem expletam, hoc enim caſu proculdubio comprehenduntur
* etiam pronepotes, & ita communiter tenetur, vt ait Ruin. in conſ. 166. num. 6. lib. 1. Hanc etiam eſſe communem opinio. atteſtatur Alex. conſ. 125. lib. 5. prout illum refert Gozad. conſ. 25. num. 17. & in hoc nulla eſt difficultas.

Quæſt. XXXV.

SVMMARIVM.

1 *Quo ordine ſuccedatur in emphyteuſi conceſſa, pro ſe, & filiis, & nepotibus.*

QVAERO, pater acquiſiuit emphyteuſim pro ſe, & liberis, vel pro ſe, & filiis, & nepotib. ſuis, &c.
1 † quo ordine erit ſuccedendũ in huiuſmodi emphyteuſi? Reſp. ꝙ pater cenſetur ſtipulatus ipsã emphyteuſim ordine ſucceſſiuo. ſ. primo ſibi, deinde filiis, deinde poſt filios, nepotib. ſuis, ita tenet Barr. in l. quod dr̃, nu. 6. ff. de ver. oblig. & ita interpretatur cõis obſeruatio, vt dicit Cor. in cõſ. 47. in litera D, li. 3. quem refert Dec. conſ. 239.

poſt

poſt num.3. verſic. Tertio principaliter, & conſ.607.num.10. & conſ.662. poſt nu.2. Vide in hoc propoſito ea quæ dixi ſupra lib.3. §. Teſtamentum.q.80.

Quęſt. XXXVI.

SVMMARIVM.

1 *Nepos ex filia fœmina, an ſuccedat in emphyteuſi conceſſa vſq; in tertiam generationem.*

2 *Et an ſi ius maſculis ex filia fœmina admittatur ad emphyteuſim conceſſam, pro ſe, & filiis maſculis, vel pro ſe, & deſcendentibus virilis ſexus, verſ. Pone ergo.*

1 QVÆRO, † conceſſa eſt alicui emphyteuſis vſque in tertiam generationem, nunquid in ea ſuccedet nepos ex filia fœmina? Reſpon. quòd ſic, ita conſuluit D. Maria. Soc. Senior in quodam ſuo conſilio, q; arbitror non eſſe impreſſum, vbi atteſtatur hanc eſſe communem opin. quem refert, & ſequitur Cor. conſ.219. in litera G, lib.2. & cum hac ſententia ego quoque tranſeo, vbi verba inueſtituræ eſſent apta comprehendere fœminas, ſicut maſculos. Sed ſi emphyteuſis eſſet conceſſa pro ſe, & filiis, & nepotibus maſculis, vſque in tertiam generationem, crederem hoc caſu, non comprehendi nepotem maſculum, ex filia fœmina, nam vbicunque aliquid conceditur, pro deſcendentibus maſculis, non ſufficit, quòd volens admitti ſit deſcẽdens, & maſculus, ſed requiritur etiam, quòd deſcendat ex maſculo, vt eleganter declarat Pau. de Caſtr. conſ.190. num.4. lib.2.

2 Pone ergo, † quòd quis accepit emphyteuſim pro ſe, & filiis maſculis, vel pro ſe, & deſcendentibus ſuis virilis ſexus, vel per vtilem ſexum, nunquid comprehendetur nepos maſculus ex filia fœmina? Reſpond. q; non, ita tenet Specul. in §. nunc aliqua, quæſt.146. de emph. & eſt communis opin. vt dicit Iaſ. in l. Gallus. §. nunc de lege. num. 10. ff. de liber. & poſthum. Gratus conſilio 129. num.16. lib. ſecundo. Apparet enim his caſibus concedentem habuiſſe reſpectum ad lineam maſculinam tantum, & ideo neque fœminæ, neque maſculi, ex eis deſcendentes ſunt admittendi, vt ſupra ſtatim dixi.

Quæſt. XXXVII.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuſis conceſſa pro ſe, & filijs, nunquid tranſeat ad ipſos filios, etiam ſi non ſint hæredes patris.*

Et quid ſi ſit conceſſa pro ſe, & filijs, & hæredibus, ibidem.

2 *Quid ſi repudient patris hæreditatem, an poſſint retinere emphyteuſim, verſ. Et ex hac.*

3 *Quid ſi conceſſa ſit ſimpliciter vſque in tertiam, vel quartam generationem, verſic. Sed pone.*

1 QVÆRO, † nunquid emphyteuſis accepta pro ſe, & filiis, trãſeat ad ipſos filios, etiam ſi non ſint hæredes patris? Reſpon. aliqui diſtinguunt inter emphyteuſim eccleſiaſticam, & emphyteuſim conceſſam à priuato, vt ſcilicet iſta, quæ de ſui natura tranſit etiam ad extraneos hæredes, cenſeatur conceſſa filiis vt hæredibus, illa vero quæ de ſui natura nõ tranſit ad extraneos, cenſeatur conceſſa filiis vt filiis, non autem vt hæredibus, & hanc opinio. dicit eſſe communem. Alexand. conſil.129. num.2. a lib.5. Tu dic, a quòd aut emphyteuſis eſt conceſſa ſimpliciter, & abſolute pro ſe, & filiis, nulla hæredum mentione facta, & tũc indiſtincte tenendum eſt, quòd tranſeat ad filios, etiam ſi non ſint hæredes patris, prout etiam indiſtincte ita dicit Bar. in d. l. iuriſiurandi. §. liberi, num.4. ff. de oper. li- * ber. & eſt communis opin. vt dicit Alexan. conſil.8. num.1. lib.3. & conſil.119. num.4. lib.5. quem refert Iaſ. in l. quòd dicitur, nu. 29. ff. de verb. oblig. & Ioan. Dilect. de ar. teſtandi tit.11. caut. decima, poſt num.1. & Ruin. conſ.48. nu.4. lib.1. & conſil.169. nu. 7. eodem vol. Cur. Iun. conſ.78. nu.3. & ſeq. Didac. lib.2. reſol. cap.19. poſt numerum 2. verſic. quinta concluſio. & licet multi ex præallegatis doctoribus loqui videantur, in emphyteuſi eccleſiaſtica; ego tamen in hoc nullam facio differentiam, an talis emphyteuſis ſit conceſſa ab eccleſia, vel à priuato, vt late dixi infra libro 7. §. filius. in illa quæſtione, an in dubio pater præſumatur ſtipulari filiis, vt filiis, an autem filiis, vt hæredibus. Aut vero eſt conceſſa

pro

pro ſe, & filiis, & hæredibus, & tunc non tranſit ad ipſos filios, niſi etiam ſint hære-
b des, *b* & ſic vtraque qualitas requiritur, ſcilicet, quòd ſint filii, & quòd ſint hæredes, ita tenet Barto. in d. §. ſi liberi, nu. 14. &
* eſt communis opin. vt dicit Alex. cõſ. 128. poſt num. 6. verſ. Et illa verba, lib. 1. quem refert Sigiſm. conſ. 1. feud. poſt num. 60. Iaſ. in l. ſi non ſortem, §. libertus, num. 35. ff. de cond. indeb. & conſ. 57. col. 1. lib. 1. Et pariter hoc caſu nulla eſt facienda differentia, an emphyteuſis ſit concesſa ab eccleſia, an autem à priuato, iuxta communem omniũ interpretationem, vt ait Didac. lib. 2. reſolutio. c. 18. num. 3.

2 Et ex hac† concluſione infertur, quòd in primo caſu, ſcilicet quando emphyteuſis eſt concesſa ſimpliciter pro ſe & filiis, licet filii repudiant hæreditatem patris, poterũt nihilominus ſuccedere in emphyteuſi, ita tenent communiter Doctores, vt ait Salicet. in Auth. vnde ſi parens, num. 5. C. de inoffi. teſtamen. quem refert Alexan. in l. quòd dicitur, poſt num. 19. col. 15. verſi. Il-
* lud tamen intelligas. Hanc etiam concluſionem dicit eſſe communem Iaſ. in l. 2. nume. 188. C. de iure emphy. Alc. de præſumptio. in 1. regula, præſumptione 31. nu. 1. In ſecũdo autem caſu, quando ſcilicet emphyteuſis eſt concesſa pro filiis, & hæredibus, non poterunt filii renuntiare, hæreditatem & emphyteuſim retinere, & hæc eſt communis opin. vt dicit Iaſ. in d. §. libertus, poſt num. 35. Vide in propoſito ea, quæ dixi infra hoc eod. libro §. Feudum, q. 76.

3 Sed pone, † quòd emphyteuſis concesſa fuerit vſque in tertiam, vel quartam generationem, & ſic nulla expreſſe mentione facta filiorum, nec hæredum? Reſpondeo, ꝙ ex natura verbi (generationem) videntur contrahentes potius cõſideraſſe ſucceſſionem ſanguinis, quàm ſucceſſionem hæreditariis, & ideo in huiuſmodi emphyteuſi admittendi ſunt nepotes, etiam ſi non ſint hæredes, & hæc eſt communis opinio. vt ait Corne. conſ. 106. in litera D, libro quarto.

ADDITIONES.

a Tu dic.) Adde vt per Rimi. Iun. conſilio 394. nu. 23. 24.

b Niſi etiam ſint hęredes.) Adde & commune dicit Rolan. conſ. 89. num. 29. & dixi etiam in collect. mea, comm. opin. in V. ibo. emphyteuſis. nu. 12.

Quæſt. XXXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuſis an tranſeat ad inſtitutum in re certa.*

1 QVAERO, nunquid† emphyteuſis tranſeat ad inſtitutum in re certa? Reſpondeo, ſi quidem eſt inſtitutus alius hæres vniuerſalis, proculdubio emphyteuſis non tranſit ad eum, qui eſt in re certa inſtitutus, & hoc inter omnes conuenit, vt ait Didac. libro ſecundo reſolu. ca. 18. poſt
* nu. 5. hoc enim caſu inſtitutus in re certa habetur loco legatarii, vt dixi ſup. lib. 3. §. inſtitutio. Aut vero non eſt datus alius cohæres vniuerſalis, & tunc, cum totum accreſcat ipſi inſtituto in re certa, vtiq; tranſit in ipſum etiam emphyteuſis, ſimul cum reliquo hæreditatis, & in hoc non eſt difficultas, loquendo de emphyteuſi hæreditaria, quam, ſcilicet filius habere non poteſt, niſi etiam ſit hæres, vt dixi ſupra quæſtio. proxima. Sed ſi eſſet emphyteuſis non hæreditaria, puta acquiſita pro ſe, & filiis, tũc filius inſtitutus in re certa æqualiter cum aliis ſuccedet in emphyteuſi, & ita procedit deciſio Bar. in l. vt iuriſiurandi, §. ſi liberis. numero 6. ff. de oper. libe. quam dicit eſſe communem Cur. Iun. de feud. in ſecunda parte. 1. par. 3. parte principalis, q. 5. Cũ enim filius habeat emphyteuſim, hoc caſu non iure hęreditario, ſed ex tenore inueſtituræ, non attenditur diſpoſitio paterna, intellige, niſi ſit emphyteuſis, in qua pater poſſit filius præiudicare, de quo dixi ſupra quæſtione decimaſexta. Vide etiam quæ dixi infra, §. Feudum, q. 76.

Quæſtio XXXIX.

SVMMARIVM.

1 *Ius accreſcendi an habeat locum in emphyteuſi.*

2 *Et quid ſi à principio concedatur plurib. ſimul, verſ. Scias tamen.*

Quid

3 *Quid ſi conceſſa emphyteuſis pro ſe, & filijs, alter filiorum decedat, an accreſcat alteri filio, ver. Pone ergo.*

4 *Quid ſi conceſſa ſit emphyteuſis ab eccleſia duobus fratribus, ita vt poſt mortem eorum, & filiorum, & nepotum ſuorum reuertatur ad eccleſiam, nunquid ſi alter eorum ſine filijs deceſſerit, accreſcet alteri fratri ſuperſtiti, ver. Econtrario pone.*

1 QVAERO, nunquid † in emphyteuſi habeat locum ius accreſcendi? Reſpon. quòd regulariter in emphyteuſi non eſt
a locus iuri accreſcendi, *a* ita tenet Bar. in l. ſi mihi, & Titio. nu. 4. ff. de verb. obl. quem
* ſequuntur communiter Doctores, vt dicit Alex. in ea. l. ſi mihi, & Titio col. 4. prout illum refert Deci. conſ. 326. poſt nu. 1. Regu
b lariter enim in contractib. *b* non habet locum ius accreſcendi vt dixi ſup. lib. 3. §. ius accreſcendi.

2 Scias tamen † quòd hæc concluſio intelligenda eſt, vt procedat ſi à principio concedatur emphyteuſis plurib. perſonis ſimul. Tunc enim vno mortuo alteri non accreſcit, & in hoc omnes concordant, vt dicit Anch. conſ. 246. nu. 2. quem refert Dec. conſil. 263. nu. 2. Sed quando conceſſa eſt vni tantum pro ſe, & deſcendentib. ſuis, vtique inter ipſos deſcendentes à primo inueſtitu
c ro habet locum ius accreſcendi, *c* ita tenet Bar. in d. l. ſi mihi, & Titio, & eſt communis opi. vt ait Cor. conſ. 131. in litera A, li. 2. Saltem poſt ius quæſitum vni ex filiis ipſius ſtipulatoris, & ita tenent communiter
* omnes, vt dicit Cor. conſ. 285. in litera M, lib. 3. Hanc etiam eſſe communem opin. atteſtatur Alex. conſ. 21. nu. 5. lib. 5. quem refert Dec. in d. conſ. 273. col. 2. Corn. conſil. 122. in litera V, lib. 3. & hoc caſu improprie dicimus eſſe locum iuri accreſcendi, nam reuera iſti deſcendentes primi acquirentis, non veniunt ex iure accreſcendi, ſe ex iure primæ inueſtituræ.

3 Pone ergo, † quòd pater acquiſiuerit emphyteuſim pro ſe, & filiis, deinde deceſſerit relictis duob. filiis, quorum vnus ſine liberis decedat, certe emphyteuſis non reuertetur ad concedentẽ, ſed accreſcet alteri fratri, ita volũt communiter Doctores, vt ait Ber. q. 70. nu. 2. Hanc etiam eſſe communem opinionem atteſtatur Iaſ. in d. l. ſi mihi, & Titio, num. 21.

4 Econtrario pone, † quòd eccleſia conceſſerit emphyteuſim duob. fratribus, ita vt poſt mortem eorũ, & filiorum, ac nepotũ ſuorum reuertatur ad eccleſiam. Certe ſi vnus eorum decedat nullis relictis filiis, emphyteuſis non accreſcet fratri ſuperſtiti, ſed reuertatur ad eccleſiam, ita videtur tenere Bar. in d. l. ſi mihi, & Titio, cuius opinio. dicit eſſe communem Alex. conſ. 167. nu. 4. lib. 7. Vide in hoc propoſito ea quæ dixi infra hoc eod. lib. §. Feudum, q. 77.

ADDITIONES.

a Iuri accreſcendi.) Et quando eſt locus iuri accreſcendi, tunc emphyteutæ inter ſe licite alienant ſine conſenſu domini, at ſecus quãdo non eſt locus iuri accreſcendi. Vtrũque commune vide in collec. mea, cõmun. opin. in verb. emphyteuta, nu. 41. 42.

b In contractibus.) Item quòd non habeat locum ius accreſcendi in contractib. vi. iſtam regu. nu. 8. fallẽtiis per Soc. reg. mihi 267.

c Ius accreſcendi. Hic aduerte quod vt ius accreſcendi locum habeat, neceſſe eſt, quod in perſona alterius deficiat omni iure, & vbi non deficit omni iure, tunc non habet locum commune. vi. per Soc. cõſ. 16. nu. 10. col. 4. Item ceſſat vbi portio vacans fuit acquiſita; Iſtam regul. nouem modis limitatam retulit Diaz in reg. mihi 403. Itẽ habet locũ altera parte deficiente, vel etiã repudiata: iſtam regul. cum 12. limitationibus, vi. per Soc. reg. 266. & hæc omnia vide etiam in collec. mea com. opin. in verb. ius, nu. 16. vbi nu. 38. dixi etiam cõmune eſſe, quod ius accreſcendi locum habet etiam in legitima ex Cæphal. in conſilio 249. numero 48.

Quæſtio XL.

SVMMARIVM.

1 *Filius an teneatur de emphyteuſi, creditorib. paternis ſatisfacere.*

1 QVAERO nunquid † filius teneatur de emphyteuſi creditoribus paternis ſatisfacere? dixi in dicto §. feudum. quæſtio. quadrageſimatertia.

Quæſt. XLI.

SVMMARIVM.

1 *Augmentum contingens in re emphyteutica an ſit domini, vel emphyteutæ.*

2 *Et an propter augmentum augenda ſit penſio, verſ Sed nunquid.*

1 QVÆRO, † ad quem pertineat, augmentum cōtingens in re em phyteutica? Reſpon. puto eſſe diſtinguendum *a* inter incrementum latens, vel incrementum apparens, vt in ſimili dixi de incremento eueniente in re feudali, in d. §. Feudum, quæſtio. 88. ver. Item quæro. a 2

2 Sed nunquid, † propter augmētum contingens in re emphyteutica, augebitur etiā penſio, ſeu canon ſoluendus ab emphyteuta? Reſp. q̃ non, ſed omne augmentū, quod pertinet ad emphyteutā, cedit illi ſine onere penſionis, ita communiter tenetur, vt dicit Io. And. in addi. ad Spec. in §. nūc aliqua. ſupra ſæpius allegato ad 136. quæſtionem.

ADDITIO.

a Diſtinguendum.) Tu indiſtinctè, dic, q̃ augmentum omne ſiue latens, ſiue patens ſpectat ad emphyteutam: ad quem ſpectat diminutionis incommodum. commune vide per Ripam in cap. eum M. Ferrarien. colum. 7. in verſ. quinto facit. de conſtit. & dixi etiam in collecta mea, commu. opin. verbo, augmentum, num. 4.

Quæſt. XLII.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuſis finitur finita generatione emphyteutæ.*

2 *Et quid ſi conceſſa ſit ſimpliciter nulla facta mentione filiorum neque hæredum, verſic. Sed quid.*

1 QVÆRO, quando † finiatur emphyteuſis? Reſp. emphyteuſis tribus modis finitur. Primo ꝓpter culpam emphyteutæ, quia male verſatus eſt in re emphyteutica, vel illam irrequiſito dño alienauit, vel ceſſauit per tempus à lege in canonis ſolutione præfinitum, nam his omnib. caſib. emphyteuta cadit à iure ſuo, & vtile dñium conſolidatur cum directo, & ſic finitur emphyteuſis, vt ſuis locis ſupra declarauimus. Secundo finitur emphyteuſis curſu temporis, qñ. ſ. conceſſa eſt aliqua res in emphyteuſim ad certum tp̃s præfinitum, puta, triginta, vel quadraginta, vel centum annos, nam eo caſu, finito illo tp̃e, finitur emphyteuſis, & in hoc nō eſt difficultas. Tertio modo finitur emphyteuſis, extincta generatione *a* ipſius emphyteutæ. Eſt tñ in hoc aduertendum, quia aliqñ emphyteuſis eſt conceſſa pro ſe, & filiis, vel pro ſe, & deſcēdentib. tunc proculdubio deficiente generatione ipſius emphyteutæ, finitur emphyteuſis. Aliquando eſt conceſſa in tertiam, vel quartā generationem, & tunc finita illa tertia, vel quarta generatione finitur emphyteuſis, & in hoc ēt non eſt dubitandum. Aliquando eſt conceſſa pro ſe, & hæredib. & hoc caſu ſi eſt cōceſſa à priuato, eſt abſolute hæreditaria, & ideo non finitur cū generatione ipſius emphyteutæ, ſed tranſit etiam ad extraneos hęredes, iuxta ea, quæ dixi ſup. q. 28. Si vero eſt conceſſa ab eccleſia, non tranſit ad extraneos hæredes, vt ibidem dixi, & ideo finitur ſimul cum generatione recipientis.

2 Sed quid † ſi cōceſſa ſit ſimpliciter, nulla nec filiorū, nec hęredū facta mentione; puta, cōcedo Titio hanc domū in emphyteuſim, nunquid finita generatione Titii, erit finita emphyteuſis? Rñ. Aut eſt conceſſa à priuato, & non finitur; talis. n. emphyteuſis eſt de ſui natura tranſitoria ēt ad extraneos hęredes, vt dixi in d. q. 28. in prin. aut eſt cōceſſa ab eccleſia, & tunc finitur finita generatione ipſius recipientis, & hanc dicit eſſe cōem opi. & conſuetudine cōiter approbatam Corn. conſ. 76. in litera H, lib. 2. de quo pariter dixi in d. q. 28. ſup. ſæpius alleg.

ADDITIO.

a Extincta generatione.) Mouetur pulcherrima dubitatio, quid ſi inueſtitus vſque ad mortem ius ſuum emphyteuticum vendidit. An emptore petente renouari vſque in tertiam generationem iuxta conſuetudinē eccleſiæ quæ erat ſolita facere ſimiles renouationes in tertiam generationem, vel vſque ad finem tertiæ generationis, vt hic dicitur, an eccleſia poſſit denegare, vi. per Benintend. deciſio. 87.

Quæſtio XLIII.

SVMMARIVM.

1 *Finita emphyteuſi an poſſit emphyteuta, vel eius hæredes petere à domino directi, vt illam renouet in eorum perſona.*

2 *Et quid ſi ſint tranſuerſales ipſius emphyteutæ, & num. 4. 5.*

3 *Quid in emphyteuſi eccleſiaſtica, verſic. Sed quæro.*

SED hic occurrit alia quæſtio. 1 nunquid † ſi finita eſt emphyteuſis ſine culpa ipſius emphyteutæ, puta curſu temporis, vel finita generatione, poſſit ipſemet emphyteuta ſi viuit, vel eius filiis petere à domino directi, vt emphyteuſim in eorũ perſona confirmet, ſeu renouet? Reſpondeo, ꝙ ſic, & ſi non fiat renouatio fit eis iniuria, & ideo poſſunt appellare ad ſuperiorem, vt cogat quòd talis renouatio fiat, ita dixit Bar. qui ad hoc propoſitum quotidie ſolet allegari, in l. 1. §. pmittitur, ff. de aqua quotid. & æſtiua. & eſt communis opin. vt ait Roman. conſ. 22. num. 5. quem refert Dec. conſ. 328. poſt numerum 3. ver. Quibus tamen. & Gratus conſ. 86. poſt num. 7. lib. 1. Alexan. conſil. 80. num. 11. lib. 1. quem refert Iaſ. conſ. 24. colum. 2. ver. Quinto facit lib. 3. & Gozad. conſ. 39. num. 2. & Gratus conſ. 79. num. 2. lib. 1. Barb. in cap. 1. col. 6. de locato, & in c. ex reſcripto, colum. 4. ver. Vtrum autem, eo. tit. de locato, quem refert Boer. deciſ. 107. in fi. Curt. Sen. conſ. 47. nu. 7. & ſequen. vbi ſubdit, quòd ita in pract. obſeruatur, quem refert Ripa de peſte, in 1. cap. de remed. præſeru. poſt num. 70. Deci. conſ. 131. num. 2. quem refert Marſi. ſingular. 419. licet in re, & Ruin. conſil. 12. numero 18. lib. 1. & Apoſtil. ad Riminal. conſil. 100. ſub num. 12. & conſil. 124. ſub nu. 18. Curt. Iun. de feud. in prima ſecundæ principalis, quæſt. ſecunda. Gozad. conſilio 86. poſt num. quartum, verſic. Non obſtat, quòd illa. Ripa in l. eum bona, num. 6. ff. de priuileg. credit. Apoſtil. ad Alexan. in d. conſil. 80. ſub numero 11. lib. primo. Tiraquel. de retract. municipal. in præfat. num. 41. & ſequen. Gratus conſil. 96. lib. primo, & conſi. 110. num. 31. eodem vol. Apoſtil. ad Abb. in c. bonę, el ſecondo, ſub nu. 28. de poſthu. præla. Faciunt quæ dixi infra hoc eod. lib. §. Feudum. q. 87.

2 Et hęc † quidem concluſio ſatis de plano procedit in deſcendentibus ipſiuſmet emphyteutæ, prout loquitur Bart. in loco præallegato, ſed quid in tranſuerſalibus, nunquid, & ipſi poterunt petere vt in eorum perſona emphyteuſis ipſa confirmetur? Reſpond. in hoc certe negari non poteſt, quin magna ſit varietas inter ſcribentes; & quidem Dec. in d. conſ. 191. colum. fin. ver. & quamuis Bartol. dicit, quòd habet locum etiam in aliis proximioribus, etiam quòd non ſint deſcendentes, & quòd iſta eſt communis opin. Contrariam tamen ſententiã, vti veriorem, tenuit Soc. Iun. conſ. 9. num. 20. lib. 3. dicens, quòd doctores magis communiter loqui videntur in deſcendẽtibus, non autem in tranſuerſalibus. Mihi magis placet opin. Deciũ, quòd ſcilicet procedat etiam in agnatis proximioribus, & ita expreſſe loquuntur multi ex doctoribus prȩallegatis. Bene verum eſt, quòd intelligo de agnatis tantum, non autem de cognatis, & hæc procul dubio videtur eſſe communis declaratio, vt dicit Socin. Iun. in d. conſil. 9. num. 23. in fi.

3 Sed quæro, † nunquid hæc concluſio locum habeat, non modò in emphyteuſi conceſſa à priuato, ſed etiam in ea, quæ eſt conceſſa ab eccleſia? Reſpond. ꝙ ſic, & ita hanc eſſe communem opinionem atteſtatur Gozad. in d. conſ. 86. nu. 24. Dec. in d cõſ. 131. col. 2. quem refert Soc. Iun. in d. conſ. 9. nu. 12. in fi. licet dicat, quòd ipſe non auderet hoc firmare; ſed certe eũ opin. Bar. & communis fundata ſit in æquitate illa, multo magis ab eccleſia, quàm ab aliis eſt obſeruanda, & licet Gratus in d. conſ. 110. num. 63. in fi. lib. 1. dicat contrariam ſententiam, ꝙ ſ. non habeat locum in eccleſia, videri communiorem, fallitur tamen procul dubio, vt poteſt facile cognoſci ex dinumeratione authorum, qui in ſupradictis locis citantur, & ideo non eſſet ab illa iudicando, aut conſulendo recedendum.

4 Sed pone, † quòd poſt finitã generationem, aliquis extraneus fuerit de ipſa emphyteuſi inueſtitus, nunquid ſi deſcendens primi emphyteutæ petat huiuſmodi renouationem, erit adhuc audiendus? Reſpondeo, quòd non, ſed ſolummodo re integra, ita tenet Roman. conſilio 70. poſt numero tertio. verſicu. Certum. & eſt communis

munis opin. vt dicit Gozad. conſ.71.num. primo. Eſt enim iam illi tertio ius quæſitũ, ideo ſibi imputet, qui non præuenit.

Quinimò etiam ſi alius inueſtitus non fuerit. Si tamen talis deſcendens ſiue agnatus, infra annum, à die quo ſciuit emphyteuſim eſſe finitam, non petierit talem renocationem, ſibi præiudicat, ita quòd elapſo anno vlterius non auditur, ita dicit Roma. in d. conſ.22. num.6. & eſt communis opi. vt atteſtatur idem Goza. in alleg. conſ. 71. num.2. Hanc etiam vti magis communem ſequitur Soc. Iun. in d. conſ.9. nu.17. in fi. lib.3.

5 Sed quid † ſi eccleſia, vel dominus directi velit rem emphyteutam pro ſe retinere, non autem illam in emphyteuſim concedere, nunquid adhuc locum habebit concluſio Bartol. vt teneatur illam deſcendentibus, vel proximioribus agnatis in emphyteuſim confirmare? Reſpon. Abb. in dicto capitulo bone, el ſecundo, numerõ 28. de poſtulatio. prælato, tenuit, quòd hoc caſu non poſſit compelli ad emphyteuſim renouandã, nihilominus Dec. in allegato conſilio 131. poſt numerum 3. verſicu. Secundo
* non obſtat, dicit, quòd hoc dictum Abb. videtur contra communem opin. doctorum, qui generaliter loquuntur, & certe licet hæc opinio videatur aliquantulum dura, durius, tamen eſſet forte in practica obtinere contrarium, propter auctoritatem doctorũ, qui (vt ait Deci.) ſimpliciter, & abſoluere ſequuntur opi. Bart. Ego tamen libenter inclinarem in ſententiam Abb. quæ etiam æquior videtur.

Quæſtio XLIIII.

SVMMARIVM.

Finita emphyteuſi, nunquid poſſit dominus propria auctoritate ingredi poſſeſſionem rei emphyteutica.

QVAERO, finita emphyteuſi, nunquid poſſit dominus directi ingredi propria auctoritate poſſeſſionẽ rei emphyteuticæ? Reſpond. Gozad. conſil.39. num.25. & conſ.86. num.11. ſimpliciter dicit com-
* munem opin. eſſe, ꝙ poteſt ingredi propria auctoritate, & emphyteutam expellere. Tu autem vide quę dixi ſup. quęſt.11. & quęſt.25.

Quæſtio XLV.

SVMMARIVM.

1 *Finita emphyteuſi, an melioramenta remaneant emphyteuta.*

2 *Et an tranſeant ad ipſius emphyteuta hæredes, etiam extraneos. verſicu. Adde quod.*

3 *Quid de ædificijs per emphyteutam conſtructis in ſolo emphyteutico. verſi. Sed quid de ædificijs.*

1 a QVAERO, finita † emphyteuſi cuius ſint melioramenta *a* facta per emphyteutam in ipſa re emphyteutica? Reſpon. ſiquidem emphyteuta propter culpam ſuam cadit ab emphyteuſi, puta, quia non ſoluit canonem, vel male verſatus eſt in re emphyteutica, vel illam irrequiſito domino alienauit; tunc omne ius ſuum acquiritur domino directi, & ſic etiam melioramenta illi applicantur. Si vero emphyteuſis finitur ſine culpa emphyteutæ, puta propter curſum temporis, vel generationem finitam, tunc emphyteuta non perdit melioramenta, ita dicit Bal. in l. Senatus. §. Mar-
* cellus, ff. de leg. 1. & eſt communis opin. vt atteſtatur Deci. conſilio 518. numero 1. & ſeq. & in auct. qui rem, num.14. C. de ſacr. ſan. eccle. Et dicit Bald. in l. ſi poſt numero 6. C. commun. de lega. ꝙ ita ſeruatur de conſuetudine, quem refert, & ſequitur Cuman. conſil.57. poſt num.5. & hæc locum habent tam in emphyteuta eccleſię, quàm in emphyteuta priuati, & ita ſeruari etiam
b in emphyteuta eccleſiæ *b* teſtatur Bald. in dicto §. Marcellus. quem refert, & ſequuntur Aret. ibi, colum.2. verſiculo, Ex his quę ſupra diximus.

2 Adde, quòd † huiuſmodi melioramenta non ſolum debentur ipſi emphyteutæ ſi viuit, ſed etiam eius filiis, deſcendentibus tam maſculis, quàm fœminis, quinimò etiam hæredibus extraneis, & hanc concluſionem dicit eſſe ab omnibus communiter receptam Bero. q.19. per totum, præſertim circa fin. cum enim illa ſint propria ipſius emphyteutę, nulla eſt ratio quare in om-

nes

hes hæredes ab ipſo tranſmitti non debeăt.

3 . Sed quid † de ædificiis, ſi quę forte emphyteuta conſtruxit in ſolo emphyteutico? Reſp.ꝙ & illa reſeruātur ipſi emphyteutæ, vel eius hęredibus,& ita ſeruar cōſuetudo, vt atteſtatur Bald. in l.2.num.2. in fi. C.de rei ven. quem refert Iaſ.in d.l.1. poſt num. 47.verſ. Sed pulchrum, C.de iure emph.& Dec.in d.conſ.518.poſt num.2.Quomodo autem hoc caſu fieri debeat,ſcilicet an dominus teneatur pati,ꝙ ædificium tollatur, vel ſoluere eius ęſtimationem, & quomodo debeat fieri æſtimatio,vide quæ dixi infra hoc eo. lib.§. feudum,q.87. in prin.

ADDITIONES.

a Melioramenta.)Hic ſcias, quòd melioramenta facta per emphyteutam in re emphyteutica non compenſantur cum deterioratione ad euitandum caducitatem , commune dixi in collect. mea com. opin. in verbo, Melioramenta,num.1. Quorum quidem melioramentorum æſtimatio facienda eſt ſecundum tempus reſtitutionis, non autem ſecundum tempus in quo facta fuere melioramenta,commune dixi vbi ſupra nu.5. & melioramentorum materiā remiſſiue dixi in verbo, ſequen.num.2.

b Emphyteuta eccleſiæ.) Et quòd emphyteuta eccleſiaſticus integraliter deducat melioramenta per ferruminationem facta. commune vide per Ioſeſ.in deciſ. Peruſin. 24.num.19.& in collec.mea com.opi.verb. emphyteuta.nu.39.Non poteſt tamen ſuas meliorationes alienare,nec earum partem, per Cephal.conſ.139.num.6.

Quæſt. XLVI.

SVMMARIVM.

1 *Quis teneatur ad collectas pro bonis emphyteuticis dominus directi,vel emphyteuta.*

1 QVAERO , † quis teneatur ad collectas pro bonis emphyteuticis, an dominus directi, vel emphyteuta ? Reſpond. quòd emphyteuta teneatur ad collectas, ita conſuluit dicens hanc eſſe communem opin. Cur.Sen.conſ.36.præcipuæ,in fi.verbis.Sed hoc intellige , vt procedat quando præſtatur modica penſio,ſi pręſtatur magna penſio, & ſit correſpondens fructibus,vel quaſi,crederem,quòd dominus directi pro ſua portione deberet ſuſtinere onera , & emphyteuta pariter pro ſua portione, habita ratione fructuum,qui ex ipſa emphyteutica percipiuntur, & hoc maxima ſuadet æquitas; & ita ſeruat Senatus.

Quęſt. XLVII.

SVMMARIVM.

1 *Quæ actio competat pro emphyteuſi:*

1 QVAERO , † quæ actio cōpetat pro emphyteuſi ? Reſpon. quòd competat condictio ex lege, & hæc eſt communis opin. vt atteſtatur Bartol.in l. vnica, numero 7.ff. de condi. ex l. licet ipſe teneat contrarium. Iaſ.in l.Iuriſgentium.§. quinimò, numero 17.ff.de pact.& in l.1.numero 63.C.de iure emph. & in d.l. vnica , numero 8.ff. de condi.ex lege. Iac. de Nigr. in l.1. poſt numerum 48.verſiculo,Alia autem. ff.de leg. 1. Non enim erat potens contractus emphyteuticus de per ſe ad producendum obligationem,niſi vires accepiſſet a l.Zenonis,quæ eſt l.1.C.de iure emphy.merito ex ipſa lege, non autem ex ipſo contractu datur actio.

Quæſt. XLVIII.

SVMMARIVM.

1 *Iura loquentia de emphyteuſi,an habeant locum etiam in emphyteuſi eccleſiaſtica.*

1 QVAERO, nunquid † iura ciuilia loquentia de emphyteuſi, habeant locum etiam in emphyteuſi eccleſiaſtica ? Reſpon.quòd non, & eſt communis opin. vt dicit Gratus conſilio 110. numero 36. lib.1. Leges enim laicorum non poſſunt ligare perſonas, neque res eccleſiaſticas. Bene verum eſt, quòd ſtatuta laicorum diſponentia ſuper bonis emphyteuticis, habent locum & in

in bonis emphyteuticis eccleſiaſticis, quo ad præiudicium laicorum ea bona habentium in emphyteuſim,& quo ad laicos tantum,& hæc eſt communis opi.vt ait Brun. de ſtatuto excludente fœmi.in 8.art. princip.quæſtio.22.quem refert Pariſ. conſil.1. num.246.lib.2. & conſil.21. num.61.eod. volum.& conſi.82.num.25.eodem volum. Idem dicit Rochus Cur.in repe.cap.fin.colum.81.de conſuetud. Nam,& perſonæ,& bona reſpectu vtilis dominii ſunt laicis ſubiecta, ideoque eorum legibus, & ſtatutis ligantur.

Quæſtio XLIX.

SVMMARIVM.

1 *Bona emphyteutica an poßint proprie dici allodialia.*

1 QVÆRO, nunquid † bona emphyteutica poſſint proprie dici allodialia? Reſpondeo, quòd non; & eſt communis concluſio, vt dicit Curt.Iun.conſil.111. num.primo. Nam allodium proprie eſt, quòd neminc præterquam à Deo recognoſcitur. Bona autem emphyteutica recognoſcuntur à domino directi. Præterea bona emphyteutica non ſunt libera, tum reſpectu ſolutionis canonis, tum etiam, quia non poteſt emphyteuta de eis libere diſponere; merito non poſſunt dici allodialia.

Quæſt. L.

SVMMARIVM.

1 *Argumentum de feudo ad emphyteuſim, & contra, an valeat Remiſſiuè.*

1 QVÆRO, nunquid valeat † argumentum de feudo, a ad emphyteuſim, & econtra? Dixi infra hoc eod.lib. §.Feudum,quæſtio.3. verſic. Et hæc quidem.

A D D I T I O.

a Ad emphyteuſim.) Argumentum de feudo ad emphyteuſim,quod valeat.Soc.conſil.167.col.pen.Corn.conſ.67.& 131.in 2. Dec.qui alios adducit concor.in conſ.435. numero 8.Ruin.conſil.109.lib.3.Rolan.in conſil.17. num.8. lib.2.

[handwritten note, largely illegible] ... emphyteutica ... feudi q. 14

Laudemium non debere ſucceſſore in emphyteuſi quando e comprehenſus in precedenti Inveſtitura Bald. in c. que in ca[illegible] ... n. 72 de Conſtitut. Alex. conſ. v n. 3 lib. v. Caſſan. ad Con[illegible] ... rubr. 3 § 11 n. 34 et 37 [illegible] conſ. 699 n. 29 in fine [illegible] 106 in fine [illegible] n. 2 [illegible] 336 n. 2 Bal. in c. 9 in [illegible] n. 72 de Conſtitut.

CAPITA QVAESTIONVM.

Quæſtio 1. Ius feudorum à quo tempore originem habuerit.
2 Ius feudorum hodie an ſit ius ſcriptum vel conſuetudo.
3 Liber feudorum an ſit authenticus.
4 Quid ſit feudum.
5 Vnde dicatur feudum.
6 An feudum ſit contractus nominatus.
7 Quotuplex ſit feudum.
8 Feudum antiquum, & feudum nouum, quid differant.
9 Feudum hæreditarium, & feudum ex pacto & prouidentia, quid differant.
10 Feuda regalia quæ ſint.
11 Quod dicatur feudum ligium.
12 Feudum francum quod dicatur.
13 Prælatus an poſſit in feudum concedere bona eccleſiæ.
14 Dominus an poſſit inueſtire aliquem de feudo nondum aperto.
15 Feudum rectum an poſſit conſtitui ſine inueſtitura.
16 Feuda an poſſint emi.
17 Conceſsio caſtri per verbum, donamus, an ſit donatio, vel feudalis conceſsio.
18 Bona an in dubio præſumantur feudalia.
19 Titulus vaſallagii quanto tempore præſcribatur.
20 Pacta inſolita allegans appoſita eſſe in inueſtitura, an illud probare teneatur.
21 Vaſallus an teneatur adiuuare dominũ.
22 Vaſallus an poſſit eundo in auxilium domini, liberare ſe à ſolutione dimidij reditus.
23 Vaſallus an teneatur alere dominum egenum.
24 Vaſallus an teneatur dominum carceratum liberare.
25 Vaſallus an poſſit vocare dominum in ius ſine venia.
26 Dominus an teneatur tradere vaſallo poſſeſsionem feudi.
27 Dominus an teneatur defendere vaſallum.
28 Dominus an poſſit vaſallos inuitos alienare.
29 Dominus an poſſit vaſallis collectas imponere.
30 Dominus an poſſit cogere ſubditos ſuos ad molendum in ſuis molendinis.
31 Vaſallus an poſſit feudum alienare ſine conſenſu domini.
32 Vaſallus an poſſit alium ſubinfeudare de feudo.
33 Vaſallus an poſſit feudum alteri locare.
34 Vaſallus an poſſit renunciare feudum in manibus domini.
35 Vaſallus an poſſit rem feudalem alteri pignorare.
36 Vaſallus an poſſit feudum dare in dotem.
37 Vaſallus an poſſit ſuper re feudali conſtituere ſeruitutem.
38 Vaſallus an poſſit de feudo tranſigere.
39 Vaſallus an poſſit de feudo facere compromiſſum.
40 Vaſallus an poſſit de feudo teſtari.
41 Vaſallus an poſſit alienare feudum, in præiudicium agnatorum.
42 Filius, vel agnatus quando poſſint alienationem feudi reuocare.
43 Filius an teneatur creditoribus paternis de feudo ſatisfacere.
44 Feudum an poſſit diuidi.
45 Feudum an poſſit præſcribi.
46 Feudum an imputetur in legitimam.
47 Vaſallus an poſſit incidere arbores fructiferas in fundo feudali.
48 Vaſallus committẽs ſtuprum cum vxore domini, an amittat feudum.
49 Vaſallus non petens à domino inueſtituram, an cadat à feudo.
50 Vaſallus alienans feudum ſine conſenſu domini, an priuetur feudo. Remiſſiuè.
51 Vaſallus ceſſans per triennium à ſolutione

tione penſionis, an cadat à feudo.

52 Vaſallus non alens dominum an poſsit priuari feudo. Remiſsiuè.

53 Vaſallus delinquens contra vnum ex pluribus dominis, an ſit toto feudo priuandus.

54 Vaſallus an poſsit feudo priuari, propter amicitiam contractam cum inimicis domini.

55 Vaſallus relinquens dominũ in prælio, an amittat feudum. Remiſsiuè.

56 Vaſallus ſi deteriorauerit rem feudalem, an cadat à feudo.

57 Vaſallus ſciens imminere periculum domino, ſi eum non certiorauerit, an cadat à feudo.

58 Vaſallus occidens ſeipſum, an priuetur feudo.

59 Vaſallus an poſsit feudo priuari ſine cauſa.

60 Quot teſtes requirantur ad probãdam ingratitudinem vaſalli.

61 Vaſallus, qui per vim, aut metum aliquid fecit contra dominum, an excuſetur ab amiſsione feudi.

62 Vaſallus an regulariter cadat à feudo ipſo iure, an autem ſit priuandus per ſententiam.

63 Dominus recipiens ſeruitia à vaſallo, an cenſeatur illi remiſiſſe ingratitudinem.

64 Ius priuandi vaſallum feudo, an tranſeat ad hæredes domini.

65 Et an contra hæredes vaſalli.

66 Feudum, priuato vaſallo, an aperiatur domino, vel agnatis.

67 Ingratitudo prælati, an noceat eccleſiæ.

68 Dominus, qui non facit iuſtitiam vaſallo, an priuetur proprietate feudi.

69 Dominus negans inueſtire vaſallũ, an cadat à ꝓprietate feudi. Remiſsiuè.

70 Dominus an teneatur iurare fidelitatem vaſallo.

71 Dominus alienans vaſallos inuitos, an priuetur proprietate feudi. Remiſsiuè.

72 Proprietas feudi quando dominus illa priuatur, cui applicetur.

73 Fœmina an ſuccedat in feudo.

74 Filius exhæredatus an ſuccedat in feudo.

75 Filii fratrum an in feudis ſuccedant in ſtirpes, vel in capita.

76 Filius, vel agnatus an poſsint repudiare hæreditatem, & retinere feudum.

77 In ſucceſsione feudorum, an habeat locum ius accreſcendi.

78 Clericus an ſuccedat in feudo.

79 Collaterales an ſuccedant in feudo.

80 Fœmina ſemel admiſſa ad feudum, an poſtea ſuperueniente maſculo, excludatur.

81 An in feudis dignitatum requiratur noua conceſsio.

82 Legitimatus an ſuccedat in feudo.

83 Extranei hæredes, an ſuccedant in feudo.

84 Feudum an veniat in confiſcatione bonorum.

85 Feudum an veniat in reſtitutione fideicommiſsi.

86 Filius inſtitutus in re certa, an in feudo ſuccedat æqualiter cum aliis.

87 Finito feudo, an proximiores ſint inueniendi.

88 Finito feudo, cui remanere debeant melioramenta.

89 Quæ actio competat pro feudo.

90 Quis ſit iudex competens in cauſis feudalibus.

91 Tempora appellationum ſtatuta à iure communi, an currant etiam in cauſis feudalibus.

IVLII CLARI
ALEXANDRINI
IVRECONSVLTI CLARISSIMI, AC REGII SENATORIS,
LIBER QVARTVS Sententiarum Receptarum.

§. Feudum.

Cum Additionibus, & Paraphraſibus celeberrimi. I V. C. D. Hieronymi Giachari Lugienſis.

HAEC materia Feudorum eſt valde vtilis, & quotidiana, ſuper qua nonnulli iuris interpretes integra commentariorum volumina ſcripſeuntr.

QVAESTIO I.

SVMMARIVM.

1 *Feuda à quo tempore originem habuerunt.*

PRO intelligẽtia terminorum, in primis quæro, à quo tempore ius feudorum originem habuerit, an ſcilicet fuerit etiã tempore Romanorum, an autem proceſſerit ex conſuetudinibus, de quibus in lib. Feudorum? Reſpond. Zaſ. de feud. in 1. par. in princip. dicit, quòd trahit originem ab ipſis conſuetudinibus, licet communiter Doct. contrarium ſenſerit, & hæc opin. Zaſ. vera eſt, quam etiam tenuit Andr. de Iſer. in proœm. feud. quæſt. 4. Fallitur tamen ipſe Zaſ. dum dicit communiter Doctor. contrarium ſenſiſſe, quia immo communiter omnes Doctores idem ſentiunt, vt enumerando authoritates demonſtrat Mod. Pariſ. in conſuet. Pariſ. tit. 1. in princ. num. 1. & ſequen. ſubdens, quòd hæc opin. nedum eſt crebrior, ſed vnica, & concors oĩum Do-

ctorum

ctorum. Hanc etiam opin. ꝙ vaſſallus non eſſet de iure Romano ante vſus feudorum, dicit eſſe communem Alua.in prælu.feu.in 7.q.& in c.1. in prin.nu.3. de conten.inter dom.& vaſal.Et hæc concluſio iudicio meo modicam habet difficultatem.

Quæſtio II.

SVMMARIVM.

1 *Ius feudorum an hodie dicatur ius ſcriptum, vel conſuetudo.*

1 QVÆRO, certum eſt,†quòd ius feudorum fuit compilatum ex cõſuetudinibus, quæ deinde fuerunt in ſcriptis redactę, nunquid hodie dicetur conſuetudo, an autem ius ſcriptum? Reſpon. ꝙ adhuc dicetur conſuetudo, & ita eſt communis opin. vt dicit Caccial. de feudi cognitio. artic. 5. num. 1. quam etiam approbare videtur communis obſeruantia iuriſperitorum, qui allegando aliquam Rubricam feudalem, ſolent addere, in vſibus feudorum.

Quæſtio III.

SVMMARIVM.

1 *Ius feudorum an allegari poſſit ad deciſionem cauſarum.*

1 QVAERO, † an liber feudorum ſit authenticus, & poſſit allegari ad deciſionem cauſarum? Reſpon. Hoſt. in ſumma de immu. Eccleſ.§.in quantũ, vel. Si vero.tenet, ꝙ nõ. Contraria tamen opinio, ſcilicet, ꝙ immo poſſit allegari ad deciſionem cauſarum eſt magis communis, vt atteſtatur Curt. Iun. de feu.in 1.par.prin.q.1. Zaſ.de feu.in præfa. ver. Antequam. Maranta in ſuo Specul. in 3.parte.num.84. Et dicit Iaſ.in prælud. feud.num.1.& ſequen. quòd hæc eſt com- * munis ſententia ſcribentium vbique; dicit etiam Iacob.de Beluiſ.in cap.1. §.fin.col.fi. de his qui feud.dare poſ. quòd communis opinio. ita tenet, & quòd ita tenent omnes Doctores, tam vltra montes, quã citra montes. Et dicit Alber.de Roſa.in reperto.iuris canon.in verbo, Feudum, colu.4. quòd ita communiter Doctores tenent, & quòd ita ſeruatur in practica. Et dicit Aluaro. in prælud.feud. colum.tertia, verſicu. Quæro tertio, quòd ita ſe habet communis opinio. in omnibus ſtudiis, tam vltra montes, quàm citra montes, & omnes Doct. ita ſentiunt, & tenent, & nos tenere debemus. Dicit etiã Præpoſ.in prælu.feud.num.9.in fi.quod ita ſe habet communis opin. in omnibus ſtudiis tam vltra montes, quàm citra montes; & omnes Doctores ita ſentiunt, & dicit Mod.Pariſ.in conſuet.Pariſ.feud. in princ. num. 46. ꝙ hæc eſt fere omnium hac in re ſcribentium opinio. Ex quo enim iſte liber fuit pro authentico obſeruatus, & allegatus per tanti temporis ſpacium, cuius initii memoria non extat in contrarium, non videtur dubitandum, quin poſſit ad deciſionem cauſarum allegari, cum vſus tanti temporis, ſecundum communes regulas, vim habeat priuilegii.

Et hæc quidem concluſio de plano procedit in materia feudali; ſed quæro an poſſit etiam allegari ad deciſionem cauſarum extra materiam feudalem? Reſpond. quòd non, ita dicit ſingulariter Bar. in l. vt iuriſiurandi, §.ſi liberi, poſt nume.5. ff. de ope.liber. & eſt communis opin. vt dicit Curt.Iu. conſ.74.num.15. & in tract.feud. in prima parte principal. quæſt.3. Dicit etiam Mod. Pariſ.in conſuetu.Pariſ.§.1.in gloſ.5.num. 27. quòd hæc eſt verior, & receptior opin. Ius enim conſuetudinarium non debet trahi in conſequentiam. Bene verum eſt, quòd vbi non reperiretur cõtrarium à iure communi deciſum, argui poſſet, puta de feudo ad emphyteuſim, ſecundum Specul. de feu. * §.quoniam, verſ.40. & ita eſſe communem opin. atteſtatur Socin.conſil.167.num.14. libro 2.& quòd in dubio valeat argumentum de feudo ad emphyteuſim, dicit communiter teneri Socin.Iunior conſil.72.numero 57.lib.primo. Sed hoc argumentum non ſemper procedit, vt inferius ſuis in locis demonſtrabimus.

Sed nunquid liber feudorũ ligat etiam eccleſias, & eccleſiaſticas perſonas? Reſpondeo, quod ſic: ita tenet Aluarot.in capit.primo, colum.8. verſicu. Sed verum. de * his qui feud.dare poſ.& eſt communis opinio. vt ait Curt.Iun.de feud. in prima parte princip.quæſtio.2.& conſilio 177.numero 10. Ita etiam communiter teneri atteſtatur Maranta d. ſuo ſpeculo, in tertia parte.

num.93. Sicut etiam videmus, quòd ratione feudi eccleſia, & clerici domino laico ſubiiciuntur, vt dixi infra quæſt. 90. verſiculo, Et hæc quidem.

Quæſt. IIII.

SVMMARIVM.

1 *Feudum quid ſit.*

1 QVÆRO † quid ſit feudum? *a*
a Reſpondeo, ſecundum aliquos, quòd feudum eſt beneficium ex beneuolentia datum, proprietate domino retenta, vſufructu tranſlato in ſuſpicientem, eiusque hæredes ſiue maſculos, ſiue fœminas, ſi de iis, ſcilicet fœminis, actum ſit, ad hoc vt ille ſuſcipiens, & ſui hæredes ſeruiant; ſiue ſeruitium ſit certum, ſiue incertum. & hæc diffinitio colligitur ex text. in cap. primo. §. beneficium, in quibus cauſ. feud. amitt. & dicit Afflict. in prælud. feud. numero 69. quòd hanc diffinitionem ſequuntur communiter Doctores. Aliam etiam diffinitionem tradit Raynal. in repe. capit. imperialem. de prohibit. feud. alien. per Fride. ſcilicet, quòd feudum eſt beneuola, libera, & perpetua conceſſio rei immobilis, vel æquipollentis, cum tranſlatione, vtilis dominii, proprietate retenta, ſub fidelitate, & exhibitione ſeruitiorum, & dicit Mod. Pariſ. in conſuet. Pariſ. titu. primo. in princip. numero 52. quòd hæc diffinitio eſt verior, & receptior. Iudicio meo, neutra diffinitio-
b num, tranſit ſine difficultate, *b* ſed ſecunda magis placet.

ADDITIONES.

a Feudum.) Adde quod feudum proprie dicitur, in quo quis habet præſtare ſeruitium perſonale, ſed quando præſtatur ſeruitium reale non dicitur proprie feudum, ſecundum Afflict. deciſio. 129. ſub num. 2. Et vt dicatur feudum, ſex requiruntur, de quibus per Io. Gal. inter conſil. feud. conſil. 2. num. 31.

b Sine difficultate.) Adde ꝙ feudum proprie eſt donatio & gratia, commune per Soci. in conſ. 66. col. 6 vol. 3. & dixi in collec. mea com. opinio. in verbo, feudum, nu. 1. magis namque participat de lucro & beneficio quàm de onere, ideo gratia appellatur; ita per Bal. & Iaco. de Beluiſ. in prælud. feud. & tradit Anguiſ. in conſ. 23. & 26.

Quæſt. V.

SVMMARIVM.

1 *Feudum unde dicatur.*

1 QVÆRO † vnde dicatur feudum? Reſpon. quòd feudum dictum eſt à fide, ſeu fidelitate, ita probat text. in cap. 1. §. fin. in fi. per quos fiat inueſtit. Et hæc eſt commu-
* nis ſententia, vt ait Curt. Iun. de feud. in prima parte princ. in 7. quæſt. Licet enim in quocunque contractu requiratur fides, tamen in feudo, fidelitas vaſalli exuberantius, & principalius conſideratur merito ab ea nomen aſſumpſit.

Quæſtio VI.

SVMMARIVM.

1 *Feudum an ſit contractus nominatus.*

QVAERO, nunquid feudum ſit contractus nominatus? Re-
a ſpondeo, quòd ſic, *a* ita tenet Batt. in l. iuriſgentium. §. quinimo. poſt numerum 19. ff. de pactis, &
* eſt communis ſententia, vt atteſtatur Cur. Iun. de feud. in prima parte princip. in nona quæſtio. Habet enim ſingulare no-
b men? *b* & formam à cæteris contractibus differentem.

1 Quæro † etiam an feudum ſit contractus bonæ fidei? Reſpond. quòd non, ita tenet Aluar. in cap. primo, de feudi cognitio. & hæc opinio communiter tenetur, vt dicit Zaſ. de feud. in prima parte circa fin. tum quia non eſt ex enumeratis in §. action. inſtitu. de actio. tum etiam, quia eſt contractus à conſuetudine inuentus, quæ eſt ſtricti iuris; & hæc ratio magis ſatisfacit, quia reuera, non potuit connumerari in §. actionum, cum tempore confecti illius §. nondum eſſet inuentus contractus feudi, vt dixi ſupra quæſt. 1.

ADDI-

ADDITIONES.

a Quod ſic.) Item q̃ feudum ſit contractus nominatus, & quod non habeat locũ in eo pœnitentia nec reuocatio, vide per Rolan. in conſ. 3. nu. 332. in prin. & conſ. 33. nume. 601. & 4. ad q. 2.

b Singulare nomen.) Ita vt ſi feudum ſub alio nomine cõtractus nuncupatũ eſſet, nõ per hoc deſineret eſſe feudum, quĩa de iure haud debet res regulari ſecũdm naturam contractus, ſed ipſe contractus debet regulari ſecundum naturam rei deductæ in ipſo contractu. l. ſtipulatio iſta. §. ſi quis ita. ff. de verb. oblig. & vide per Mari. Anguiſ. qui fuſius hoc probat d. conſ. 23. nu. 9. cum multis ſeq. & in conſ. 46. ſub nu. 25.

Quæſtio VII.

SVMMARIVM.

1 *Feudum quotuplex ſit.*

1 QVAERO, † quotuplex ſit feudum? Reſp. Doctores multas enu-
a merant *a* ſpecies feudorum. Tu dic, q̃ aliud eſt feudum regale, vel dignitatis; aliud nõ dignitatis, & de his dixi inf. q. 10. Aliud eſt nobile, aliud burgẽſe. Item aliud francũ, aliud non francũ, de quo dixi inf. q. 12. Itẽ aliud eſſe feudum antiquum, ſeu paternum, aliud nouũ, de quo dixi infra quæſt. octaua. Item aliud eſt feudum rectum, aliud conditionatum. Item aliud eſt feudum ligium, aliud non ligiũ; de quo dixi inf. q. vndecima. Item aliud eſt feudum hæreditarium, aliud ex pacto, & prouidentia, aliud mixtum; de quo dixi inf. quæſt. nona. Aliæ etiam diuiſiones feudorum tradũtur per ſcribentes, quas vide per te in præludiis feudorum.

ADDITIO.

a Multas enumerãt.) Adde quod Bal. & cæteri ſcribentes in proæm. feudor. ponunt duodecim diuiſiones feudor. quas non refero. vi. ibi per eos.

Quæſt. VIII.

SVMMARIVM.

1 *Feudum antiquum, vel nouum, quod dicatur*

2 *Et quid ſi reuera ſit feudum nouum, ſed concedatur iure feudi antiqui in omnibus, & per omnia, verſic. Sed hic occurrit.*

3 *Quid ſi non ſint appoſita illa verba vniuerſalia. ver. Et hæc quidem.*

4 *An illa verba operentur etiam in præiudicum ipſius inueſtiti, verſiculo, Sed circa.*

5 *Quid econuerſo ſi vaſallus accipiat inueſtituram feudi antiqui pro feudo nouo, verſicu. Quæro nunc.*

6 *Quid ſi feudum antiquum ex culpa vaſalli deuoluatur ad dominum, qui ei culpam remittat, an iudicabitur nouum, vel antiquum, verſ. Sed pone.*

1 INTER alias † diuiſiones feudorum, quæ communiter traduntur a Doctoribus, illa eſt maximi effectus, & ſæpe verſatur in practica; quia ſcilicet, aliud eſt feudum antiquum, & aliud
a eſt feudum nouum. Feudum nouum eſt, *a* quod de nouo conceditur, & habet initium in perſona illius, qui de ſe eo fuit
b inueſtitus. Feudum autem antiquum eſt *b* illud, quod eſt acquiſitum ab aliquo aſcendente, qui fuerit parens communis agnationis. Et licet aliquando etiam dicatur feudum paternum, id quod eſt acquiſitum ab aſcendente intra quartum gradum, tamen hæ duæ ſpecies ſcilicet, antiquum & paternum, ſæpenumero pro eodem ponuntur, & ita hęc omnia ſequuntur communiter Doctores, vt dicit Cur. Iu. de feud. in prima parte princip. in octaua quęſt. col. ſecunda verſicu. Sed hac prima. Effectus autem huius differentiæ inter feudum nouum, & antiquum, poteris videre in diſcurſu huius §.

2 Sed hic † occurrit notabilis quęſtio, pone Princeps inueſtit aliquem de feudo, & in inueſtitura dicit ſe illud cõcedere iure feudi antiqui & paterni. Quæro, nũquid iſtud feudum regulabitur tanquam feudum nouum, an autem tanquam feudum antiquum, & paternum? Reſpond. in hoc articulo variȩ fuerunt Doctorum opin. nam Oldrad. conſilio 178. nume. 3. tenet, quòd non obſtantibus illis verbis, cenſebitur feudum nouum, & hanc opin. aliquando dixit eſſe communem Iaſon conſilio 152. poſt numerum 1. lib. 2. Contrariam autem opi.

quòd ſcilicet cenſeatur feudum antiquũ, & debeat tanquam feudum antiquum regulari, tenuit Bald. in cap. 1. numero 2. de alien. feudi pater. quem cæteri ſequuntur,
c vt ait Iacob. c de feud. in verbo, Nobiles
* Agaſi. in fi. Et hanc opin. dixit eſſe magis
+ communem Iaſ. ſibi contrarius in conſi. 1. col. 3. verſic. 2. principali. li. 3. & conſil. 136. col. 4. verſic. 2. ſpecialis, lib. 4. & in præiud. feud. numero 99. circa fin. Dec. conſ. 144. numero 3. in fin. Curt. Sen. conſilio 49. poſt num. 58. verſic. Reſpondemus enim. Ruiu. conſilio 5. in princip. lib. 1. & conſi. 14. nu. 5, eo. vol. & conſ. 45. numero quarto. eod. volum. Crot. in repetitione l. ſi is qui pro emptore, num. 25. ff. de vſucap. Hanc etiam opin. videtur fateri eſſe communem Cur. Iun. conſilio primo, poſt num. decimum tertiũ. licet dicat, quòd non trauſit ſine difficultate, cum plures etiam contrarium tenuerint; illam tamẽ tanquam communem aperte ſequitur, dicens non eſſe ab ea recedendum conſulendo, aut iudicando, idem Curt. Iun. de feu. in prima parte prin. in octaua quæſt. colu. ſecunda. Eandem opin. dicit eſſe communem Paris. conſilio quinto. numero 11. libro primo. Alcia. de præſumpt. in 3. regu. præſumpt. 28. numero quarto. Mod. Pariſ. in cõſue. Par. feu. §. quinto. numero 84. Et hanc opin. ego etiã ſemper ſecutus ſum, tanquam veriorem, & magis communem. Vt enim ipſa conceſſio feudi procedit ab abſoluta voluntate principis, ita etiam ipſius feudi conſtitutio, & natura pendet à tenore inueſtituræ, ſecundum quam princeps feudum ipſum concedit; ſemper tamen intelligendo in principe, qui de ipſo feudo libere, & abſolute diſponere poteſt, prout in hac materia præſupponunt communiter Doctores.

3 Et hęc † quidem concluſio locum habet non ſolum quando princeps in conceſſione vtitur verbis vniuerſalibus, puta, quia concedat iure feudi antiqui in omnibus, & per omnia, prout aliqui dixerunt, ſed etiam ſi non ſint appoſita illa verba vniuerſalia, & ita voluit communiter Doctores, vt dicit compater meus honorandus, & hac tempeſtate inter iuris interpretes clariſſimus D. Crauetta de antiquitate tempor. in 5. parte, ſectione vlti. poſt nu. 6.

4 Sed circa † hanc concluſionem, puto eſſe aduertendum, quia ex hac differentia, ꝙ feudum cenſeatur iure feudi noui, vel iure feudi antiqui, oriuntur varii effectus, quorum aliqui concernunt præiudicium ipſius domini concedentis, puta, quia ſi vaſallus propter aliquam culpam, ſeu delictum non cõcernens directo perſonam domini, priuetur feudo, tunc quando feudum eſt nouum, reuertitur ad dominum; ſed quando eſt antiquũ, remanet apud eius filios, ſaltem quando eſt acceptum expreſſe pro ſe, & liberis, vt dixi infra quæſtio. 66. verſiculo, Et hęc quidem, & huiuſmodi, & in his caſibus procedere poteſt communis opinio, quòd ſcilicet quando ſunt appoſita illa verba, tale feudum cenſeatur iure feudi antiqui, vt verba ipſius principis concedentis (iuxta vulgares regulas) latiſſime quantum fieri poteſt, in eius præiudicium operentur. Alii vero ſunt effectus in quibus verſatur præiudicium ipſius vaſalli ſuſcipientis feudum, puta quia ſi eſt feudum nouum, vaſallus poteſt illud alienare ad ſui libitum, interueniente conſenſu domini in præiudicium filiorum, vt dixi infra quęſtio. quadrageſima prima, verſiculo, Et hęc quidem. & illud etiam vni ex filiis ſuis prælegare, ſecundum opinio. quam ego tenui infra quęſtio. quadrageſima. verſiculo. Quę omnia, & ſimiles, quod tamen facere non poteſt de feudo antiquo, nam in eo, vltra conſenſum domini, requiritur etiam conſenſus eorum, qui ſunt vocati ex tenore ipſius inueſtituræ. Et in his caſibus forte teneri poſſet, feudum ita conceſſum non debere cenſeri iure feudi antiqui, in pręiudicium ipſius ſuſcipientis, ne verba appoſita
1 in eius fauorem (contra communes regulas) in eius odium retorqueantur. Cogita, quia ſi poſſet ſuſtineri in practica, eſſet notabilis declaratio, & ſecundum illam ego conſului anno præterito in cauſa magni ponderis in regno Neapolitano, & lętatus ſum, quia reperi, quòd ſecundum eã prius conſuluerat. Riminal. conſ. 96. num. 31. & ſeq. cuius conſilia impreſſa fuerunt poſt primam publicationem huius §.

5 Quæro nunc, † d quid econuerſo, pone,
d vaſallus habens feudũ antiquum, e accipit
e inueſtiturã, de ipſo, tanꝙ de feudo nouo, nunquid tale feudũ mutabit naturã, ita ꝙ cenſeri debeat feudũ nouũ, non aũt feudũ antiquum? Reſpon. ꝙ quantum ad ipſum dominum concedentem, & quantum ad ipſum vaſallum recipientem, proculdubio cenſebitur feudũ nouũ, ex quo vterque ipſorum

ſorum

ſorum potuit ſibi pacto in inueſtituræ appoſito præiudicare,& hoc eſt indubitatum. Quò vero ad filios,ſiue agnatos ipſius recipientis,quibus ex tenore primæ inueſtituræ, erat ius quæſitum, non potuit dñs, neque vaſallus in eorum præiudiciũ aliquid facere; & ideo talis inueſtitura eis non præiudicat,ita tenet Bal.in cap.primo,nume.20.an agn.vel filius,quem cęteri ſequuntur,vt ait Iacobi.in verbo,Ita ꝙ ipſi inueſtiti,poſt numerum 14.verſ.Sed ponamus.Quod tamẽ intellige procedere, niſi etiam ipſi filii,vel agnati conſenſiſſent,nam eo caſu etiam illis præiudicaret,& ita loquuntur omnes doctores in hoc propoſito.

6 Sed pone,†Vaſallus ex aliqua cauſa incidit in priuationem feudi, qđ erat antiquũ, puta pp feloniam,ingratitudinẽ,vel huiuſmodi, ita quod feudum ipſum aperiebatur domino(de quo tamen vide quæ dixi infra quæſt.67.)modo dominus remittit hãc enl pã ipſi vaſallo. Quæro,an remaneat feudũ antiquum, an aũt cenſeatur tanquam feudum nouum?Reſpon.quod remanet feudũ antiquum, ita tenet gloſſa in capitulo, Imperialem.§. inſuper, in verbo, priuetur, de prohib. feudi alienatio. per Fridericum, quam cæteri ſcribentes ſequuntur, vt dicit Iacob. *f* in verbo, Dictique vaſalli, vel primo, numero ſexageſimoquarto. Idem etiam tenuit Bartol. in l. quod dicitur, la prima,in principio,numero nono,ff.de im pen.in rebus dotal. fact. Hanc tamen concluſionem intelligo, vt procedat quando non eſſet adhuc contra ipſum vaſallum ſecuta ſententia ſuper priuatione, vel quando culpa non erat talis, propter quam vaſallus ipſo iure fendum amiſiſſet, nam eo caſu vtique, remanet feudum antiquum, prout erat antea; ſecus autem, ſi iam fuiſſet priuatus ipſo iure, vel per ſententiam, ita dicit Bald.in dicto §. inſuper, numero octauo,& ita communiter diſtinguunt omnes ſcribentes, vt ait Modern. Pariſien. in conſuetudi.Pariſ.feu.§.trigeſimo,num.decimoquinto.Credo etiam,ꝙ ſi poſſet apparere de aliqua fraude,quia ſcilicet dominus, & vaſallus ſimul colluſiſſent, vt agnatos à ſuo iure excluderent, eſſet eis ex æquitate ſuccurrendum.

ADDITIONES.

a Feudum nouum eſt.) Adde & per Cœphal.conſ.173.nu.1.& 34.vbi quid ſit feudum nouum. Idem in conſ.3.nu.10. Item feudum nouum dicitur ob nouam formã, per eundem in conſ.30. nn.29. Antiquum nempe feudum ex noua forma fit nouum per eundem conſ.173.nu.19.20.

b Antiquum.)Item feudum quando dicatur antiquũ,vide per Cœphal.in conſ.207. nu.30.& antequam quale ſit,vide per eundem cõſ.241.nu.21. Et in dubio præſumitur antiquum per Rolan.conſ.3.num.3. & per Cœphal.d.conſ.207. nu.30.

c Vt ait Iacob.)Qui ſubdit hoc eſſe notandum, quia quotidianum. Adde hanc opinionem contra Oldrad.eſſe communem,vt atteſtatur Roland. in conſ.60.nu.38.lib.1. & conſ.32.nu.7.vol.4. & dixi in colle.mea com.opi.in verbo feudum.nu.7. & 8.

d Quæro nunc.)Adde & vide commune, vtrũque per Rolan.in conſ.16.vol.3.quod etiam dixi in ead. collec.mea.nu.31.32.

e Antiquũ.)Hic cadit notabilis dubitatio: Vaſallus committit contra dominum feloniam dignã priuatione feudi,dñs remittit,nũquid ex hoc feudum dicatur eſſe nonum.An vero remaneat antiquum? vi.per Iac.in ſuis q. feudalib.q.16.nn. 240.

f Vt dicit Iaco.) Vide etiam per eund.in ſuis quæſt.feudalib.q.16.ſub nu.24.

Quæſtio IX.

SVMMARIVM.

1 *Feudum quando dicatur eſſe ex pacto, & prouidentia, & quando hæreditarium.*

2 *Feudum ſimpliciter, & abſolute hæreditarium, an tranſeat ad quoſcunque hæredes etiam extraneos, ver. Hoc præmiſſo.*

3 *Feudum conceſſum pro ſe, & filijs, vel liberis, an dicatur hæreditarium, verſ. Quandoque vero.*

4 *Feudum conceſſum pro ſe, & filijs, & hæredibus, an requirat quòd filij ſint etiam hæredes, verſ. Quandoque, & tertio.*

5 *Et an hoc caſu requiratur, quod ſint hæredes vaſalli vltimo loco defuncti, an autem ſufficiat, quòd ſint hæredes primi acquirentis, verſ. Sed quæro.*

6 *Quid ſi feudum conceſſum ſit alicui, nulla facta mentione filiorum nec hæredum, verſ. Sed quid dicendum.*

7 *Feudum conceſſum pro ſe, & hæredibus, an dicatur*

dicatur hæreditarium, verſicu. Nunc proſequendo.

8 *Quid ſi conceſſum ſit pro ſe, & filijs, & hæredibus ab eis legitime deſcendentibus, verſ. Sed quid ſi feudum.*

9 *Quid ſi conceſſum fuerit pro ſe, & hæredibus maſculis, verſi. Item quæro.*

1 VALDE vtilis, † & quotidiana eſt illa quæſtio, qualiter intelligatur aliquod feudum eſſe ex pacto, & prouidentia, a & qualiter hęreditarium, in qua materia doctores multum intricate loquuntur. Præmitte ergo, quòd dupliciter intelligi poteſt feudum eſſe hereditarium; primo ſcilicet, quò ad hoc, vt tale feudum de ſui natura ſit tranſitorium ad quoſcunque hæredes, & ſic, quòd eo ipſo, quod quis eſt hæres vaſalli, admittatur ad feudum. Secundo verò quò ad hoc, vt de natura ipſius feudi non poſſit aliquis in eo ſuccedere, niſi etiam ſit hæres, & ſic in primo caſu qualitas, quòd ſit hæres, ſufficit ad ſuccedendum in ipſo feudo, in ſecundo autem caſu non ſufficit, ſed bene requiritur, quòd concurrat.

2 Hoc præmiſſo † dic, ꝙ tria ſunt in hoc propoſito genera feudorum. Aliquod enim eſt feudum ſimpliciter, & abſolute hæreditarium, b puta quando conceſſum eſt pro ſe, c & hæredibus quibuſcunque, & ad hoc, vt quis in tali feudo ſuccedat, ſufficit, quod ſit hæres, nec alia qualitas requiritur, & ideo tale feudũ tranſit ad quoſcunque etiam extraneos hæredes, ita dicit Bal. in l. eum virum, poſt nu. 21. C. de fideicomm. qui in hoc communiter approbatur, vt ait Gigas de penſio. q. 19. num. 3. Idem etiam tenet Bal. in c. Imperialem, in prin. num. 19. de prohib. feu. alie. per Frid. Et eſt communis opin. vt ait Soc. inter conſil. feu. Brun. conſ. 10. num. 2. Cur. Iun. conſilio 183. num. 6. & in tract. feud. in vltima parte tertiæ partis princ. quæſtio. 2. Ripa in l. ex facto, §. ſi quis ita, poſt numerum 16. verſicu. Ex quibus conſtat, ff. ad Trebellia. & in l. quæſitum, §. ſi quis cum tutor, nume. 4. & ſequen. ff. de priuileg. credito. Crauetta conſil. 256. poſt numerum 8. verſicu. His tamen. Pariſ. conſ. 23. num. 170. li. 1. Soci. Iun. conſi. 103. nume. 28. lib. 2. Et dicit Mod. Pariſ. in Apoſtil. ad Alexan. conſil. 30. ſub numero 11. lib. 1. in fin. Apoſtil. quòd hæc eſt crebrior, & verior opi. licet in prin. Apoſtil. dicat, quòd in hoc puncto quanto plura legit, tanto minus diſcernere potuit, quæ ſit crebrior opin. adeo Doctores Doctoribus, immo iidem ſibi ipſis contradicunt. Sed quicquid dicat Mod. Pariſ. opinio Bal. tanquam magis communis obſeruatur in practica.

3 Quandoque vero, † & ſecundo, feudum eſt ſimpliciter, & abſolute ex pacto, & prouidentia, d puta quando conceſſum eſt pro ſe, & filiis, vel pro ſe, & liberis, nulla facta mentione hæredum, & hoc quidem feudum non dicitur hæreditarium, ſecundum And. de Iſer. in c. 1. §. hoc quandoque, qui feu. da. poſ. & eſt communis regula, vt ait Deci. conſ. 447. nume. octauo, ſed ad hoc vt quis in tali feudo ſuccedat, ſufficit quòd ſit filius, vel deſcendens ab illo primo acquirente, non autem requiritur, quòd ſit hæres, & hæc eſt communis opin. vt dicit Iaſon in l. ſi poſt mortem, in principio, numero tertio, ff. de legatis primo, & conſilio 56. colum. fin. in principio. ibi, eſt ergo. libro tertio. Bene verum eſt, quòd in hoc caſu, ſecundum aliquos, eſt differentia inter filios, & agnatos, nam multi tenent, quod in hoc feudo locum habeat diſpoſitio capitu. primi, an filius, vel agnat. de quo infra ſuo loco dicemus, in quæſt. 76.

4 Quandoque † & tertio, feudum non eſt neque ſimpliciter hæreditarium, neque ſimpliciter ex pacto & prouidentia, ſed participat de vtroque, puta quando eſt conceſſum pro ſe, & filiis, & hæredibus, nam eo caſu requiritur, quòd ille qui vult in tali feudo ſuccedere, ſit filius, & ſit etiam hæres; & quòd in eo vtraque qualitas concurrat, ita tenet Iacob. de Beluiſ. in capit. primo, de eo qui ſibi, & hære. &c. Bene verum eſt, quòd in hoc fuit aliqua controuerſia inter ſcribentes, nam contrarium videtur tenuiſſe Bal. in eod. capit. primo, numero 6. quòd ſcilicet ſufficiat ius ſanguinis, neque requiratur ius hæreditatis; ſed huic opin. Bald. non adhærent communiter Doctores, vt dicit Alexand. conſilio 19. num. 16. libro 5. Et dicit Alex. conſilio 10. numero 8. libro 3. quòd concluſio Iacob. de Belui. eſt communiter approbata, quem refert Pariſ. conſil. 2. numero 26. libro 1. & conſilio 3. numero 17. eod. volu. & conſil. 4. num. 28. eod. volum. & conſilio 106. nu-

ſo6.num.25.eod.volum.Hanc etiam concluſionem dicit eſſe communem Iaſ. conſ. 57.num.1.lib.1. & conſil.56.colum.1. lib. 3. Ruin.conſil.16. num.6.lib.1. Curt.Iun. conſ.1.nume.11.Pariſ.conſil.16.nume.13. lib.primo,& conſ.23.num.167.eodem volum.& conſ.primo,num.134.lib.2. & conſil.48.num.9. & 10.lib.4. Crauetta conſil. 197. poſt numerum quintum, verſic.Hoc tamen fundamentum. Socin.Iun. conſilio 114.poſt num.12.lib.2.Gratus conſilio 4. numero 42. lib.primo. Et hanc opinionem tan
* quam veriorem,& magis communem,ſemper vidi ſeruari in practica, aliàs enim neceſſe eſſet fateri,quòd illa verba, & hæredibus,eſſent ſuperflua.

5 Sed quæro, † an oporteat eum,qui vult in huiuſmodi feudo ſuccedere, eſſe hæredem vaſalli vltimo loco defuncti,an autem ſufficiat eum eſſe hæredem primi acquirentis? Reſpondeo, quòd in hoc etiam eſt altercatio inter Doctores, nam aliqui tenent oportere, quòd ſit hæres vaſalli vltimo lo
e co defuncti, e & hanc dicit eſſe commu
* nem opinio. Cur.Iun.conſilio 138.poſt numer.24. quem refert Socin.Iun.conſil.188. num.15.lib.2.Aliqui verò tenent ſufficere, quòd mediãte perſona anteceſſorum ſuorum ſit hæres priuati inueſtiti; & hanc di
* cit eſſe communem Alexan. in d.conſil.10. num.8.lib.3.prout illum refert Gozad.conſil.8.num.2. Et reuera Alex.ibi expreſſe dicit,quòd ſit hæres primi recipientis; idem etiam videtur ſenſiſſe Alex. & plures alii in locis ſupra allegatis,dum loquuntur alternatiue,ſcilicet,quòd ſit hæres,vel primi acquirentis, vel vaſalli vltimo loco defuncti. Et hæc opin. mihi magis placet,cum.n. deſcendentes illius primi acquirentis ſuccedant in ipſo feudo virtute primæ inueſtituræ,in qua fuerunt vocati ipſe & eius filii, & hæredes, non eſt conſideranda ſucceſſio illius, apud quem feudum vltimo loco repertum eſt, ſed tantummodo illius, cuius beneficio deſcendentes ipſi ad feudum admittuntur. Et ita ſecundum hanc opin.in facti contingentia iudicauit Senatus.

6 Sed quid† dicendum eſt, quãdo feudum eſt conceſſum ſimpliciter alicui,nulla facta
f mentione f filiorum,neque hæredum,puta concedo tibi tale caſtrum in feudum,nunquid tale feudum (quod aliqui appellant informe) tranſibit ad hæredes, an autem cenſebitur conceſſio perſonalis, quæ non tranſeat ad deſcendentes, vel ſucceſſores? Reſp.ꝙ tale feudum ita conceſſum,nihilominus tranſit ad hæredes, ſcilicet ad eos, qui aliàs ex natura feudi ſuccedunt, ita tenet Pet.de Bellap. in l.apud Iulianum, §.ſi quis alicui,ff.de leg.1.& eſt communis opi. vt atteſtatur Iaſ.in d. §. ſi quis alicui, nu.9. Sunt enim beneficia Principum (iuxta vulgares regulas)datiſſime interpretanda,non tamen in huiuſmodi feudo ſuccedunt hæredes extranei, quia hoc eſſet contra naturam feudorum, in quibus regulariter non ſuccedunt extranei hæredes, vt dixi infra quæſt.83.Et ſic vides,quòd hoc feudum ita ſimpliciter cõceſſum,periude eſt,ac ſi conceſſum eſſet expreſſe pro ſe,& filiis ſuis'ma ſculis tantum;& ad hoc allegatur glo.quæ tamen in libro meo hoc non dicit, in cap. primo,quibus mod. feud. conſtit. pot. vbi Bald.num.4.refert gloſ.ita expreſſe dicere, ſubdens,& tene menti in corde tuo, quia eſt notabile,& illam gloſ.dicit eſſe communiter receptam Didac.lib.2. reſolutio. cap. 17.nu.3.in fi. vbi etiam dicit, ꝙ hoc vide
* tur magis receptum apud eos, qui de feudis tractauerunt.

Et in hoc propoſito nota, quòd in feudis poteſt conſiderari duplex prouidentia, ſcilicet legis & hominis, prouidentia legis eſt, vt feudum de ſui natura non tranſeat niſi ad deſcendentes, & ideo ſiue feudum ſit conceſſum ſimpliciter (vt ſuperius dixi) nulla facta mentione filiorum, neque hæredum, ſiue conceſſum ſit pro ſe, & hæredibus,nihilominus tale feudum ex prouidentia legis, non tranſit niſi ad deſcendentes maſculos, non autem ad extraneos hæredes. Prouidentia autem hominis eſt, quando ex tenore ipſius inueſtitura vocantur expreſſe ſolummodo deſcendentes ipſius recipientis, puta, quando conceſſum eſt pro ſe, & liberis,vel pro ſe, & filiis, vel huiuſmodi, & hoc propter videtur dici feudum ex pacto, & prouidentia, quia & pactum hominis, & prouidentia legis in hoc concurrunt, vt ſolum deſcendentes ipſius inueſtiti, non autem hæredes extranei in ipſo feudo ſuccedant.

7 Nunc proſequendo† eandem materiam, quæro, an feudum receptum pro ſe, & hæredibus, dicatur hæreditarium? Reſpond. ſi intelligas hæreditarium, ſimpliciter & abſolute, ideſt, quod tranſeat ad quoſcunque

que hæredes, etiam extraneos, certum eſt, quòd non eſt hæreditarium, vt ex prædictis apparet; & latius dixi in d.quæſtio.83. ſed ſi intelligas hæreditarium, ſcilicet in quo non poſſit ſuccedere niſi qui ſit hæres, dico, quòd eſt hæreditarium, & ita tenuit Andr. de Iſer.in cap.primo. §.hoc quoque. de his qui feud.dare poſſ. & eſt communis regula, vt ait Dec.conſilio 445.numero 8.
* Hanc etiam concluſionem dicit eſſe communem Campeg. inter conſil. feud. Brun. conſil.11.num.3.& ſequen.Brun.conſi.24. num.primo. Licet enim in materia feudali, verbum, hæredibus, intelligatur de deſcendentibus,& ſic ratione ſubiectæ materiæ trahatur vltra propriam ſignificationẽ; retinet tamen adhuc ſuam propriam ſignificationem,& ſic includitur vtrumque, ſcilicet deſcendentes, & hæredes, alterum ex natura ipſius verbi, alterum ex natura rei, ſuper qua pronunciatur.

8 Sed quid † ſi feudum acceptum ſit pro ſe, & filiis, & hæredibus, ab eis legitime
g deſcendentibus? g Reſpondeo pariter dicendum eſt, quòd cenſeri debet hæreditarium, & ita ſe habet magis communis opi. vt ait Paris.conſil.4.nume.27.lib.1.Afflict. deciſ.195.poſt numerum 7. ſubdens,quòd ita pluries fuit iudicatum, & ideo in tali feudo filii,vel eorum deſcendentes nõ ſuccedent, niſi etiam ſint hæredes; & iſta eſt
* communis opin.,vt dicit Sigiſmund. conſ. feudali.52. num.55.

9 Item quæro, † quid ſi acceptum fuerit
h feudum pro ſe, & hæredibus maſculis? h Reſpond.aliqui tenuerunt,quòd illa qualitas maſculinitatis adiecta, operatur, quòd feudum ita receptum non dicatur hæreditarium, & fuit opin. Ray.in ſua quæſt.inci. quidam habebat duos filios, & ita tenent omnes, vt dicit Iaſ.in l.Gallus. §. etiam ſi parente, nume.22. ff.de liber. & poſthum. quem refert Rubeus conſil.110. num.5. & in repet.l.Gallus.§.quidam recte,col.68.ver
* ſicu. Dubitatur igitur quinto, & eſt communis opinio,vt atteſtatur Bellon.conſilio 33.numero 2.

Sed tu hic diligenter aduerte,quia ſi dictum Rayn. intelligatur, quòd feudum ita receptum non ſit hæreditarium, quia ſcilicet non tranſeat ad omnes, qui iure hæreditaria ſuccedunt, etiam extraneos, ſed ſolum in deſcendentes maſculos, hoc nullam prorſus habet difficultatẽ, quia etiam ſi non eſſet appoſita illa qualitas maſculinitatis, tamen ex natura feudi, id erat expeditum, vt ſæpe dixi. Et dicit Socinus Iun. conſilio 188. numero 7. lib.ſecundo, quòd eſt commune dictum, & non habet contradictorem. Et ita in hanc ſententiam expreſſe illum refert Iaſ. in loco ſup. allegato. adeo quòd ita intelligendo deciſio. Rayner.quæ fundatur ſuper illa dictione, maſculis, erit inanis, & ſine ſucco. Si vero intelligatur, quòd illa qualitas maſculinitatis operetur, quòd feudum non ſit hæreditarium, quia ſcilicet deſcendentes maſculi ad ipſum feudum admittantur,etiam ſi non ſint hæredes, ego credo illam deciſionem Rayner. eſſe falſam, & contra eum
* eſſe magis communem opin. prout etiam atteſtatur Rubeus conſi.18.per totum cum ſiliis. Didacus lib.ſecundo,reſolut.capit. 18.ante numero 4.Certe paſſus eſt arduus, & aliquando cum cauſa penderet de facto, ab vtraque parte requiſitus, conſulere recuſaui.

ADDITIONES.

a Ex pacto & prouidentia.) Ad materiam hic nota, quòd in feudo ex pacto & prouidentia admittuntur filii agnati, tametſi haud ſint hæredes primi inueſtiti, vel vltimi defuncti, commune, vide Rolandum conſi.67.numero 21.& in collec.mea com mun.opinio.in verbo feudum.numero 50. Item nota quòd feudum ex pacto, & prouidentia pro ſe & liberis quorum primi contrahentes ſemper voluerunt conſeruari, non poteſt vendi etiam cum conſenſu domini directi in præiudicium liberorum vocatorum, commune vide ibidem numero ſequen.

b Hæreditarium.) Adde communem, vt per Rolan.à Valle poſt ab eo citatos in con ſil.67.num.9. & conſ.97.num.39. vol.1.& conſ.3.num.17.vol.4.

c Conceſſum eſt pro ſe.) Adde quòd etiam dicitur hæreditarium, quando reperitur conceſſum ſimpliciter nulla facta mentione hæredum, commun. per Rolandum dicto conſilio 3.numero 15. Item quando eſt conceſſum pro ſe & filiis,commun.per Rolan. ibi numero 17. Item quando eſt conceſſum pro ſe,filiis, & hæredib. commun.

per

per eund. ibi. nu. 19. & de iſtis communibus opin. dixi fuſius in ead. collec. mea nu. 23. cum multis ſequentib. & nu. 27. cum multis aliis ſequen. vbi et ſuccedere volēs debet eſſe hæres, nu. 40. Item in feudo hæreditario conceſſo pro ſe & hæredib. & ſucceſſorib. vt quis admittatur, requiritur vt ſit hæres primi inueſtiti, vel vltimi defuncti, de cuius perſona tractatur. nu. 40. quinimo nō ſufficit ꝙ ſit hæres ſanguinis, niſi etiam ſit hæreditatis, commune nu. 42. item quod ſit hæres vniuerſalis, commune num. 43.

d Ex pacto & prouidentia.) Itē conceſſum cū dictione, maſculis, nullo alio verbo appoſito, facit vt feudum dicatur ex pacto & prouidētia; at ſecus, quando adiūguntur illa verba pro filiis maſculis hæredib. quia iſto caſu erit hæreditarium, cōe dixi ibi, num. 47. Sed quid quando datur alicui pro ſe & ſuis liberis ex ſuo corpore legitime deſcendentibus, an dicatur hæreditarium vel ex pacto & prouidentia, cōmune vtrunque vi. ibi. num. 48. 49. Feudum vero conceſſum pro ſe & liberis, quòd dicatur ex pacto & prouidentia, commune vi. per Natt. in conſ. 681. ante nu. 2. vbi pro & contra, & dixi in d. colle. mea. nu. 45.

e Defuncti.) De iſta communi dixi plenius vbi ſup. nu. 41. cum duob. ſeq.

f Mentione.) Vbi vero eſſet cōceſſum pro ſe & hæredibus, & quib. dederit, tunc tranſiret etiam ad extraneos, cōe Rolā. in conſ. 55. nu. 36. vol. 3. ꝙ etiam dixi d. collec. mea verb. Feudum, nu. 43. & fuſius nu. 52.

g Deſcendentibus.) De hoc dixi ſup.

h Et hæredibus maſculis.) Vide ſup. ea. q. ſub additione ſignata litera D. Inſurgit pulchra quæſtio, quid ſi quis recepit aliquid in feudum pro ſe & filiis ſuis naſcituris legitimis, & ex ſecto vētre matris editus eſt filius, an ſuccedat in illo feudo, vi. per Iaco. de S. Georg. in l. fi. nu. 6. C. de poſthum. hęr. inſti.

Quæſt. X.

SVMMARIVM.

1 *Feuda regalia, uel dignitatum, quæ dicantur.*

1 QVAERO, quæ dicantur † feuda regalia, vel feuda dignitatum? a Reſpon. ꝙ ad hoc, vt aliquod feudum dicatur regale, vel dignitatis, duo requiruntur. Primum, quòd in feudum concedatur Regnum, ſeu dignitas, puta Ducatus, Marchionatus, vel Comitatus. Secundūm, ꝙ concedatur ab Imperatore, aut Rege, vel ſupremo Principe, ita declarant cōiter ſcribentes, vt dicit Cur. Iun. de feud. in 1. parte. quæſt. 8 col. 1.

ADDITIO.

a Dignitatum.) Hic nota, ꝙ feuda dignitatum de quib. per Autorem ſunt indiuidua; iſtam regulam reaſſumit Duen. reg. 316. in Italia tamen, per generalem cōſuetudinem diuiduntur, & in illis omnes pariter ſuccedunt, neque habet locum primogenitura, cōe dixi collec. mea com. opinionum, verb. Feudum, num. 96. item quod in feudis habentib. dignitatem permiſſa ſit diuiſio, etiā ex quo iuriſdictionis exercitium poteſt diuidi, commune dixi vbi ſup. nu. 100. & vi. nu. 67. cum duobus ſequentib.

Quæſt. XI.

SVMMARIVM.

1 *Feudum ligium quod dicatur.*

2 *Et an poſſit quis eſſe homo ligius duorum dominorum, uer. Hinc infertur.*

1 QVAERO, quòd † dicatur feudum ligium? Reſpon. ꝙ feudum ligium a eſt, in quo tria concurrunt, primum, ꝙ in inueſtitura expreſſe dicatur, ꝙ ſit ligium. Secundum, ꝙ vaſallus ſubiiciat principaliter poteſtati domini perſonam ſuam, & conſequenter omnia bona ſua etiam non feudalia. Tertium, ꝙ iuret illi fidelitatem, nulla alterius fidelitate reſeruata; & iſta eſt commu. opi. vt dicit Cur. Iun. de feud. in 1. par. q. 8. verſ. 5. Sub hac.

2 Hinc infertur, † ꝙ non poteſt aliquis eſſe
b homo ligius b duorum dominorum, vt dicit gl. in clem. paſtoralis. §. denique, in verbo. Homoque ligius, de re iud. quæ in hoc communiter approbatur, vt dicit Iac. de Homa. num. 6.

ADDITIONES.

a Feudum ligium.) Item feudum ligium eſt illud ꝙ ab imperatore eſt cōceſſum pręſtita fidelitate abſolute, & nullius alterius fide-

fidelitate conſeruat. p Alex. in conſ. 30. nu. 3. li. 1. & Iac. in ſuis quæſt. feudalib. num. 4.

b Homo ligius.) Hic ſcias qd appellatur homo ligius quaſi ligatus. Iac. in dictis q. nu. 5. qui nu. ſeq. dicit quod feudum non ligium appellatur, quoniam præſtatur fidelitas ſimpliciter, vel quando excipitur in fidelitate alius dominus.

Queſt. XII.

SVMMARIVM.

1 *Feudum francum quod dicatur.*

QVAERO, quod dicatur † feudũ,
a francũ? *a* Rñ. ꝙ feudum francũ
dr̃, in quo duo concurrunt. Primum, ꝙ in inueſtitura expreſſe dicatur, ꝙ ſit frãcum. Sc̃dum, ꝙ inueſtitus non teneatur, niſi ad ſeruitia, quæ ſunt expreſſa in inueſtitura; & iſta eſt communis mens doctorum, vt dicit Cur. Iu. de feu. in 1. parte. q. 8. ver. Secunda principalis.

ADDITIO.

a Feudum francum.) Et ſecundum Iacob. vbi ſup. nu. 7. appellatur francum, qñ pro illo feudo non eſt præſtanda aliqua fidelitas; item qñ proprietas eſt in feudata, nam ex pacto bene pōt dominium concedi feudatario, ne dũ vtile, ſed ẽt directum, & tũc appellatur feudum francum; & ibi retulit Bal. atque Io. Mona. iſtud dicentes.

Quæſtio XIII.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus an poſſit concedere in feudum bona eccleſiæ.*

2 *Et quid in feudo decimarum, ver. Sed quæro.*

3 *Quid in feudis apertis tempore præceſſoris ſui, ver. Sed nunquid.*

Quomodo dicatur res eccleſiæ ſolita, vel non ſolita infeudari. eo.

4 *An poſſit prælatus infeudare tales res, etiam conſanguineis ſuis, ver. Vlterius quæro.*

5 *An in tali infeudatione interuenire debeant ſolemnitates requiſitæ in alienatione eccleſiæ, ver. Item quæro.*

6 *An poſſit prælatus eo caſu alterare, aut mutare conſuetudinem, ſecundum quam tales res ſolitæ erant in feudum concedi. verſicu. Sciat tamen.*

7 *An ſi illam alteret infeudatio vitietur, verſic. Sed quid ſi alteret.*

1 QVÆRO, nunquid † prælatus *a* poſſit in feudum concedere bona eccleſiæ? Reſpon. ꝙ non, niſi eſſent res ſolitę infeu-
b dari, *b* nam illas vtique poſſet præfatus poſtquam eſſent ad ipſam eccleſiam reuerſæ, aliis in feudum concedere, ita colligitur ex tex. in c. 1. de his qui feu. da. poſ.

2 Sed quæro † nunquid hæc concluſio locum habeat, etiam in feudo decimarum, quod ſolitum ſit laicis infeudari, vt. ſ. ſi ad eccleſiam reuertatur, poſſit prælatus illud alteri laico in feudum cõcedere? Rñ. ꝙ ſic, & ad hoc allegatur gl. in c. prohibemus, in verbo, Laicos, de decimis; quæ tamen hoc non dicit. Sed hanc opi. clarius tenuit Flor. quem refert Imo. in c. ex parte. poſt nu. 39. de feud. Subdens, ꝙ hæc opin. cõiter ſer-
* uari videtur. Et poſt eum ita dicit cõiter teneri, & obſeruari in pract. Iaſ. conſil. 155. in fi. li. 2. & in d. c. 1. nu. 13. de his qui feu. da. poſ. illum etiam refert Cur. Iu. de feu. in 2. parte prin. q. 8. Deci. conſ. 131. paulo ante fi. Licet enim regulariter decimæ apud laicos eſſe non poſſint, tamen ex quo erant ſolitæ infeudari, præſumitur eas licite apud ipſos laicos fuiſſe, & conſequenter etiam aliis laicis concedi poſſe.

3 Sed nũquid † poterit prælatus infeudare, non ſolum feuda, quæ tẽpore ſuę prælaturę aperiuntur, ſed ẽt ea, quę tẽpore prædeceſſoris ſui aperta fuerunt? Rñ. gl. in d. ca. 1. in prin. in verbo, Feudum dare, tenuit, ꝙ nõ: ſed illa gl. in hoc cõiter reprobatur, vt dicit Guido Pap. deci. 154. poſt nu. 2. Bene verum eſt, ꝙ ſi aperiatur feudũ tẽpore vnius prælati, & ille prælatus tale feudum apertum, & ſolitum infeudari, nõ infeudet, ſed recipiat fructus, & decedat; ſi deinde ſucceſſor ſuus reperiat illud feudum inter bona menſæ, nõ poterit illud incõſulto Ro. Pontifice infeudare, ſi tenuerit per annũ inter bona menſæ ſuæ; & non infeudauerit, ita ſentiũt omnes, vt dicit Guido Papę. in d. deciſ. 154. poſt nu. 3. ver. Sed ſi dicta. & ſecundum hanc concluſionem in facti contingẽtia iudicauit parlamentum Delphynale, vt in eadem deciſio. in prin.

Nunc pro intelligentia quæro, quomodo

do dicatur res eccleſiæ ſolita, vel non ſoli-
ta infeudari? Aliqui dicunt, quòd dici-
tur ſolita infeudari, quando reperiuntur
duæ infeudationes illo modo factæ, ſimul
cum curſu quadraginta annorum, & fuit
opi. Iacobi. de Belui. in d.cap.1.de his, qui
* feud.dare poſ. quam dicit eſſe communem
Iaſ.conſ. 155.colum.pen.verſic.Non obſtat
ſecundum,lib.2.vbi etiam colum.2. verſic.
Quarto facit, dicit,quòd ab hac concluſio-
ne diſcrepat nemo. Multi etiam dicunt
ſufficere, quòd præceſſerit vna tantum in-
feudatio ſolemniter facta ſine aliquo tem-
poris curſu,vel pluralitate actuum;& hanc
* opi. dicit eſſe communem Cur.Iun.de feu.
in prima parte.2. partis prin. quæſt.4. Rui.
conſi.35.num.30.lib.1. Sed hęc opin.non
tranſit ſine difficultate, ideo prima eſſet te-
nenda tanquam tutior, & quę minus fa-
uet alienationi rerum eccleſiaſticarum. Ad
hoc autem, vt dicatur non ſolita amplius
infeudari, requiritur, vel ꝙ expreſſe præla-
tus eam deſcribi faciat inter bona menſæ
eccleſiæ, vel ꝙ per multum tempus colle-
gerit fructus ipſius rei ſolitę infeudari, ꝓut
ſolitus eſt facere de aliis rebus incorpora-
tis. Et hanc opinionem, ꝙ ſcilicet requira-
tur huiuſmodi declaratio expreſſa vel taci-
* ta, dicunt eſſe magis communem quidam
* moderni, quos refert Cur.Iun.in dicta pri-
ma par.2.partis princ.q.5.
4 Vlterius quæro, † nunqnid poſſit præla-
tus huiuſmodi res, poſtquam ad eccleſiam
reuerſæ ſunt, infeudare non ſolum extra-
c neis, ſed etiam conſanguineis, & c affinib.
ſuis? Reſpond. quod ſic, dummodo ta-
lis infeudatio non ſit multum onceroſa ec-
cleſiæ, vel aliàs ſuſpecta, ita tenet Bal.in d.
cap.1. num.9. & eſt communis ſententia,
vt ait Curt. Iun. in prima parte, ſecundæ
partis principalis, quęſt.7. quem refert Ri-
pa de peſte.in 2.cap.de remediis præſerua.
num.170.Iaſ.in d.ca.1. poſt numerum 19.
de his qui feud.dare poſ. Zaſ.de feud.in 5.
parte, verſi. Quarta concluſio. Et ita de con
ſuetudine obſeruari videtur, quia hodie
potius agnatis, quàm aliis beneficia à præ-
latis conceduntur, vt dicit gl.in c.1.in prin
cip.in verbo. Ita clericorum, ſi de inueſtitu
ra inter dominum, & vaſal.&c. Quæ quidē
conſuetudo non eſt prorſus improbanda,
modò iſti agnati ſeu affines ſint alias pro-
bi, & idonei. Sed caueant prælati, ne dum
proximos ſuos immerito bonis eccleſiaſti-
cis ditare contendunt, ipſi eorũ, & ſuas ani-
mas illaqueant in æternam damnationem.
5 Item quæro, † an in tali renouatione in-
feudationis interuenire debeant illæ debi-
d tę ſolemnitates, d quę in rei eccleſiaſticę
alienatione requiruntur? Reſpond. quòd
non, ita tenet Bart. in auctҽn. qui rem, nu-
me.4.C.de ſacroſan.eccl. Abb.in cap.vt ſu-
per, num.11.de rebus eccle.non alienan.&
* eſt communis ſententia, vt dicit Curt.Iun.
de feud.in prima parte ſecũdæ partis prin-
cipalis quęſtio.prima. Et quòd poſſit prę-
latus ſolus, & ſine conſenſu capituli, huiuſ-
modi res ſolitas infeudari aliis in feudum
concedere, dicit eſſe communem conclu-
ſionem Doctorum Socin.conſil.120.nume
ro 23. lib.3. Claud. in d. cap.1. de his qui
feud. dare poſſ. Et ita etiam communiter
de conſuetudine teneri atteſtatur Zaſ. de
feud.in 5. parte, verſicu. Secunda conclu-
ſio. & in hoc modica eſt inter Doctores
controuerſia.
6 Scias tamen, † quòd ſicut prędatus non
poteſt infeudare res eccleſię non ſolitas in
feudum concedi, ita etiam in tali reno-
uatione infeudationis, non poteſt altera-
e re, e aut mutare conſuetudinem, ſecun-
dum quam erant ſolitę concedi, ita dicit
Bart.in dicta authen. qui rem, nume.8. &
* eſt communis concluſio, vt dicit Alex.con
ſil.9. num.2. lib.3.
7 Sed quid † ſi alteret, aut mutet ipſam cõ-
ſuetudinem, nunquid infeudatio vitiabi-
tur? Reſp. quòd quatenus in hac renouatio-
ne exceſſit formam conſuetam proculdu-
bio vitiatur, & in hoc nemo diſcrepat, &
hanc concluſionem dicit eſſe communem
Cur.Iun.in d.1.par.2.par.in 6.q.col.1.& 2.
quatenus autem ſolitę ſunt concedi, ſuſti-
netur, & ita dicit eſſe veram, & communē
ſententiam Cur.Iun. in d.6.q. colum.pen.
Tu vide quę dixi ſup.§. emphyteuſis, q.6.
ver. Scias tamen.

ADDITIONES.

a Pręlatus.) Adde hic, ꝙ pręlatus hēns ad-
miniſtrationē bono.eccleſię, habet pōtem
locandi res eccleſię ſine authoritate ſupe-
rioris, dummodo locatio non fiat ad lon-
gum tempus & tendat in vtilitatem ec-
cleſię; & poteſt hoc caſu eccleſiam obliga-
re, commune dixi in collec. mea commu.
opin.in verb.pręlatus, num.1.2.& 3.

Solitę

b Solitæ infeudare.) Ad idem quòd prælatus poſſit infeudare bona eccleſiæ ſolita infeudari habetur per Crauet. in conſi.54. col.1. Quando vero res non eſſet ſolita infeudari aduerte, ꝙ ſolemnitas eccleſiaſtica requiritur in infeudatione noua, & perpetua conceſſione in emphyteuſim, capi. nulli, de reb.eccle.non alienan.c.1.de feud. cum aliis allegatis per Alex. in conſil.78. nu.3.vol... Vnum tene mẽti in materia, ꝙ ſolus prælatus eccleſiæ propter benemerita recipiẽtis poteſt alienare, naturam feudi in emphyteuſis concedendo in fœminas, vel in aliàs generationes non permiſſas, facta tamen mentione de benemeritis, & meritis probatis, per Mari.Anguiſ.in conſ.46. ſub nu.13. Immo poteſt alienare ex cauſa remunerationis per Rolan. in conſ.18, nu. 64.lib.2.quem vide nu.67.

c Conſanguineis.) Adde quòd Bal.in l.1. ff.de rerum diuiſ.ex mente Iacob. de Beluiſ.idem dicit, quãdo feudum eſt antiquũ, quia non eſt ſuſpitio, quòd feudum deterioretur. Immo prælatus illos de ſuo ſanguine tenetur præferre aliis, ſecus ſi infeudatio, vel datio in emphyteuſim fieret de nouo, per Iacobin.in ſuis quæſtionib. feudalibus, q.27.

d Solemnitates.) At ſi nõ ſint ſolitæ infeudari tunc requiruntur, vt dixi ſupra ſub Apoſtil.ſignata litera b. ibi vide.

e Alterare.) Aduerte, quòd poteſt alterare propter benemerita recipientis, facta tamen mentione de meritis, ac meritis probatis, vt dixi ſupra. Adde nunc duas alias limitationes de quibus per Apoſtil. ad Alex. eod.conſ.9. in 1.Apoſtil. quas ibi. vide per te, eas non tranſcribo.

Quæſtio XIIII.

SVMMARIVM.

1 *Dominus an poſſit inueſtire aliquem de feudo nondum aperto.*

1 a QVÆRO, † an dominus poſſit inueſtire aliquẽ de feudo nondũ aperto, *a* ſ.quod adhuc per aliũ vaſallum legitime inueſtitũ poſſidetur? Reſp.ꝙ ſic, dummodo inueſtitura ſit concepta ſub conditione, puta ſi ille vaſallus, ſine deſcendentibus aut agnatis ad feudum ipſum vocatis deceſſerit, vel in tẽpus, puta quando feudum ad ipſum dominum iure medio deuoluatur, & ita concludunt cõmuniter Doctores, vt dicit Claud. in l.fi.nu.13.C.de pact. Sed ſi inueſtitura eſſet concepta pure, eſſet penitus nulla, adeo ꝙ etiam ſi poſtea eueniat caſus, ꝙ tenens feudum moriatur ſine hærede, non tamen poteſt aliquem effectum ſortiri, ita probat tex.in c.1.hic poteſt eſſe titulus, qui ſucceſſores teneant, & eſt communis opi.vt dicit Alua.in eo.c.1.poſt numerum.1.ver.In tex. ibi.Debent tamen Imperatores, & principes abſtinere ab huiuſmodi inueſtituris concedendis, ne inducant votum captandę mortis, vt audiui contigiſſe noſtris temporibus, in quodam Marchione ex primatibus Italię, cuius nomen tacetur.

ADDITIO.

a Nondum aperto.) De feudo autem nondum aperto ac deuoluto ob extinctam lineam comprehenſor. poteſt propter amorem patris in filiam illud transferre, commune vide per Rolan.in conſ.41.nu.21.volu.2. & dixi etiam in collec. mea com.opi. in verb.dominus, nu.6.

Quæſtio XV.

SVMMARIVM.

1 *Feudum rectum an poſſit conſtitui ſine inueſtitura.*

1 a QVAERO, † nunquid feudum rectum, *a* poſſit conſtitui ſine inueſtitura, ita vt habeat propriam naturam feudi, & ſit tranſitorium ad hæredes? Reſpon.in vſibus feudorũ ſunt duo tex. in hac materia, qui inter ſe pugnare videntur. nam in ca.1.quibus mod.feu.cõſtitui pot. expreſſe dicitur, non poſſe feudum ſine inueſtitura conſtitui, etiam ſi quis domino iubente alicuius rei tanquam feudalis poſſeſſionem nanciſcatur. Contrarium autem decidi videtur, in c.1.de conſue.recti feudi, vbi dicitur, paria eſſe, ꝙ concedatur inueſtitura, vel quod domino iubente quis poſſeſſionem feudi nactus ſit. Tu dic, ſecundum Alua. ꝙ illi tex.ita poſſunt recte ad concordiam reduci.

ci. Aut talis iuſſus eſt factus coram paribus curiæ, & tunc habet vim inueſtituræ, prout expreſſe loquitur text. in d. c. 1. de conſuet. recti feudi. Aut fit abſente curia, & nihil operatur, & ita procedat tex. in d. c. 1. quib. mod. feu. conſt. po. Et hæc concordia communiter tenetur, vt ait Zaſ. de feu. in 6. pat. col. 1. ver. Nec te lateat.

ADDITIO.

a Feudum rectum.) Hic ſcias, quòd feuda recta conceduntur ex gratia, & non per pecuniam, ſecundum Innoc. & Iaſ. citatos per Rolan. in conſ. 23. num. 6. vol. 1.

Quæſt. XVI.

SVMMARIVM.

1 *Feudum an poſſit acquiri mediante precio.*
2 *Et an tale feudum dicatur proprie feudum, verſ. Sed quæro.*

1 QVÆRO, an † feudum poſſit acquiri mediante pretio? a Reſp. gloſ. in capit. 1. de bene. fratr. in gloſ. 1. tenuit, quòd à domino non poſſit feudum concedi mediante pecunia. Contraria tamen opin. ſcilicet ꝙ feuda poſſint emi, obtinuit, vt dicit Zaſ. de feu. in 12. par. ver. 3. concluſio. ſubdens, ꝙ eam Doctores plerique omnes ſequuntur, & ꝙ hæc opi. notiſſima conſuetudine recipitur. Dicit etiam Bal. in c. 1. §. ex eadem lege, nu. 2. de lege Corra. quòd ita eſt per conſuetudinem vſurpatum, & quod ita quotidie videmus caſtra, & villas emi, & vendi cum mero, & mixto imperio, &c.

2 Sed quæro, † nunquid tale feudum emptũ dicatur proprie feudũ? Reſp. ꝙ non dicitur habere propriã naturã feudi, ex quo non eſt gratuitum, vt in c. 1. de feudo non haben. propri. nat. feu. tamen eſt verũ feudũ, & regulatur ſecundũ oẽs leges, & conſuetudines feudi, ita generaliter volunt oẽs feudiſtæ, vt dicit Mod. Pariſ. in conſuet. Pariſ. feu. §. 30. num. 100. in fi. ſed de hoc aliquid attingemus in diſcurſu materiæ.

ADDITIO.

a Mediante pretio.) Hic inſurgit pulcherrima dubitatio. An ſ. feuda capi poſſint in executione iudicati, vi. per Iac. de S. Geor. remiſſiue in l. ſi eum vſufructuario nu. 6. ff. ſi ex noxa. cau. agatur, & in quæſt. feuda. q. 31. nu. 39. Hic etiam ſcias, ꝙ feudũ mercenariũ, vel cenſuale, haud expirat per ſacros ordines, nec per monachationẽ, ſed trãſit ad monaſterium cũ onere ſuo, per Iaſ. in conſ. 117. col 4. vol. 4. & Rol. in cõſ. 23. nu. 14. poſt Bald. c. quæ in eccleſiarum, de conſtit.

Quæſt. XVII.

SVMMARIVM.

1 *Conceſſio feudi per verbum, donamus, an dicatur donatio, vel feudalis conceſſio.*

1 QVAERO, † princeps conceſſit a alicui feudum, & in conceſſione vtitur verbo, donamus, vel alio ſimili importante donationem, nunquid cenſebitur libera donatio, vel feudalis conceſſio? Reſpon. ꝙ cenſebitur libera donatio, & ita in ſpecie conſuluit Oldr. conſ. 159. nu. 3. & hoc dictum Oldr. videtur communiter receptum, vt ait Gratus conſ. 9. num. 78. lib. 1. Hanc etiam eſſe communem concluſionem Doctorum atteſtatur Soc. Iu. conſ. 102. nu. 9. & ſeq. lib. 2. Non enim debemus à proprietate verborum recedere, maxime cum beneficia Principum latiſſime b ſint interpretanda.

ADDITIONES.

a Conceſſit.) De natura vero verbi, concedo, vide per Iac. de feud. verb. ibi in fluminibus, ſub num. 5. & in collec. mea, in verb. conceſſio, ſub num. 12. 13. & 14.

b Latiſſime interpretanda.) Iuxta tex. in l. fi. ff. de conſtitut. princ. & de feudo conceſſo, vi. per Franc. de eccleſ. conſ. feud. conſil. 40. de verbo, indulgemus, vi. per Rolan. in conſ. 48. num. 9. in 4.

Quæſt. XVIII.

SVMMARIVM.

1 *Res an in dubio præſumatur allodialis, vel feudalis.*

2 *Et quid ſi in inueſtitura ſit de caſtro, & pertinentijs, an dominus habeat intentionem fundatam pro omnibus bonis, quæ vaſallus poſſidet in territorio illius caſtri, verſic. Sed quid.*

CONTINGIT quandoque, quòd dominus aſſerit aliquam rem, quam vaſallus poſſidet, eſſe feudalem; econuerſo autem vaſallus contendit eam eſſe allodialē, quæro an præſumatur feudalis, vel allodia-
1 lis? Reſpon. quòd † in dubio quælibet res
a præſumitur allodialis, *a* & non feudalis, hæc eſt vulgaris regula, quam omnes ſcribētes ſequuntur tam legendo, quàm conſulendo, vt dicit Bello. conſil. 10. num. 9. Eſt enim feudum ſpecies ſeruitutis, quæ in dubio non præſumitur.

2 Sed quid † ſi vaſallus habeat inueſtiturā de caſtro, & pertinentiis, nunquid eo caſu dominus habebit intentionem fundatam, ita quòd omnia bona, quæ vaſallus reperi-
b tur poſſidere in territorio illius *b* caſtri, præſumantur feudalia, & vaſallo incumbat onus probandi, ꝙ ſint allodialia? Reſpond. ꝙ non, ſed præſumuntur allodialia, niſi dominus probet ipſas res eſſe de pertinentiis, ita dicit Hoſt. in cap. nimis, de iureiur. & eſt
* communis opin. vt ait Bello. in d. conſ. 10. poſt num. 11. & ita in facti contingentia iudicauit conſilium Neapolitanum, vt refert Affl. deciſ. 267. Et ſuperioribus annis, dum ſimilis quæſtio verteretur in cauſa magni ponderis, fuit pronunciatum pro vaſallo, non obſtante, quòd bona, de quibus agebatur, eſſent ſita intra confinia territorii deſcripta in inueſtitura.

ADDITIONES.

a Præſumitur allodialis.) Adde commune hoc eſſe, vt per venerand. colleg. Papiæ in voto cauſę Finari, ſub nu. 36. quod reperitur, poſt trac. D. Iac. Menoch. de recupe. poſſeſ. & dixi in mea collec. com. opi. verb. feudū. nu. 2. vbi & ſi agatur de Marchionatu, quādo Marchionatus pōt haberi titulo donationis, ſeu allodiali. Ad illud & adde per Alex. in conſ. 129. in prin. lib. 1. & in conſil. 15. vol. 5. Bal. in c. ſignificauit, col. 1. de reſcri. & per Dec. in cōſ. 588. ſub nu. 8. vbi per hoc fundamentum conſuluit hæredem inſtitutum mittendum eſſe in poſſeſſionem bonorum, ex quo allodialia præſumuntur, idem in conſ. 467. & ſeq. per Crauc. conſil. 112. nu. 14. Rolan. conſ. 82. vol. 2.

b In territorio illius.) Adde & vi. per Iac. in ſuis quæſtio. feuda. q. 7. 8. bene verum eſt, ꝙ rem meam allodialem poſſum recognoſcere in feudum, commun. per Rolan. conſil. 2. num. 109.

Quæſtio XIX.

SVMMARIVM.

1 *Ex præſtatione ſeruitiorum perſonalium per longum tempus, an præſumatur titulus vaſallagij.*

2 *Et an ex eo, quod quis per decennium poſſedit aliquam rem vt feudalem, præſumatur præceſſiſſe feudalis conceſſio, verſic. Sed pone.*

1 QVÆRO, aliquis † ſeruiuit mihi vt vaſallus longo tempore, i. per decennium, præſtando ſeruitia perſonalia, nunquid ex hoc præſumetur titulus vaſallagii ſiue homagii? Re-
a ſpon. ꝙ non, ſed requiritur tpſ 30. an. *a* ita tenet Bar. in l. ſolent, §. fi. nu. 9. ff. de off. procon. & in l. litibus, nu. 3. C. de agri. & cenſi.
* lib. 10. Et eſt communis opin. vt dicit Balb. de præſcrip. in 3. par. principali, in 10. q. primę par. nu. 34. & 2. quartæ principalis. q. 6. num. 1. in fi. Eſt enim magni præiudicii, vt quis efficiatur vaſallus alterius, ideo requiritur ſaltem curſus 30. anno.

2 Sed pone † aliquis diuturno tempore, id eſt per decennium, poſſedit aliquam rem vt feudalem, nunquid præſumetur præceſſiſſe ſolemnis conceſſio feudalis? Reſp. ꝙ
* ſic, & iſta eſt communis opinio, vt dicit Bal. in d. decima quæſtio. primæ partis, poſt num. 35. verſ. Et ex ibi notatis, quem refert Pariſ. conſil. 23. num. 3. lib. 4. Nam hoc quidem caſu agitur de longe minori præiudicio, quàm in ſuperiori; quantum ſcilicet intereſt inter perſonam, & res, merito etiam minoris temporis curſus ſufficit ad inducendam præſcriptionem.

ADDITIO.

a Triginta annor.) Iſte eſt tex. in cap. 1. §. ſi quis per triginta. ſi de feu. defun. fuerit controuer. ſed vide per Rolan. in cōſ. 3. nu. 79. vbi

vbi declaratur. Et quòd cõtra præſcriptionem.40. annorum reſtitutio in integrum concedatur, vide per Soci.in conſ.66.volu. 4. & dixi aliàs.

Quæſtio XX.

SVMMARIVM.

1 *Vaſallus dicens pacta quæ dominus vult apponere in inueſtitura, eſſe inſolita, an teneatur illud probare.*

2 *Et an recognitio per impreſſionem, vel errorem facta, aliter quàm more ſolito, noceat poſteris, verſ. Sed pone.*

1 QVAERO, tu ſcis, † quòd in renouatione inueſt ituræ quan-
a doque apponuntur pacta *a* in ſo
lita. Modo vaſallus dicit, ꝙ pacta quæ dominus appoſuit, vel vult apponere in inueſtitura, ſunt inſolita, vel econuerſo; nunquid erit illi credendum? Reſp. quòd non, ſed alleganti pacta eſſe inſolita, incumbit onus id probandi; ita volunt omnes doctores, vt dicit Iac.in verbo, Qui quidem inueſtiti, nu.65.

2 Sed pone † ꝙ per impreſſionem, vel errorem ſit facta recognitio feudi, aliter quã more ſolito, nunquid talis recognitio no-
b cebit poſteris? *b* Reſpon. quòd non, ita eleganter dicit Bal.in ca.1.§.h.poſt numerum 2.de feudo guar. quem cæteri doctores ſequuntur, vt ait Iacob.in dicto verbo, Qui quidem inueſtiti, num.70.in fine.& in verbo, Dictique vaſalli, num.13. dicit, quòd illud dictum Bal.ſequuntur omnes poſteriores, & ibidem nume.21.dicit, quòd omnes ſequuntur. Sit tamen cautus vaſallus, vt ſemper accipiat renouationem, iuxta formam primæ inueſtituræ, quia ſi illa deperderetur, poſſet illa renouatio maximum præiudicium afferre ſuis deſcendentibus: Præterea intellige hanc concluſionem, vt procedat in feudo antiquo ex pacto, & ꝓuidentia, in quo vaſallus non poteſt præiudicare vocatis ex tenore inueſtituræ, ſed ſi eſſet feudum, de quo vaſallus poſſet libere diſponere, vtique talis recognitio poſteris obeſſet.

ADDITIONES.

a Pacta.) Hic nota vnum not. verbum in materia pactor. videlicet, quòd pacta non ſunt ſeruanda, vbi inſurgit neceſſitas, quod periculum verteretur publicum propter obſeruantiam pacti, per Bald. conſilio 240. volum.4.& Roland. conſilio primo, nume. 172.vol.2.

b Poſteris.) Item ꝙ recognitio feudi facta de bonis contentis in prima & ſecunda inueſtitura, quæ continent liberam donationem, non faciat præiudicium poſteris, quibus ex ipſis inueſtituris erat ius acquiſitum per Decium conſilio 498. columna quinta, & refert & ſequitur Rolan. conſ.2. num.107.

Quæſtio XXI.

SVMMARIVM.

1 *Vaſallus tenetur dominum adiuuare, & defendere contra omnes.*

2 *Et quid ſi ſit inhabilis ad pugnam, verſicu. Item quæro.*

3 *An teneatur præferre ſalutem domini propriæ ſaluti, verſi. Sed quæro.*

4 *An teneatur illum adiuuare, cõtra proprium patrem, fratrem, vel filium, verſic. Sed nunquid.*

5 *An contra ſeipſum. verſic. Sed an tenebitur.*

1 TV ſcis † quòd vaſallus tenetur dominum adiuuare, & defen-
a dere contra omnes, *a* de quo
habes tex. in cap. primo. quib. mod. feud. ami. Quæro nunquid teneatur vaſallus id facere ſuis propriis ſumptibus? Reſpond. quòd ſic, niſi tamen de proprio ſit impotens, ita communiter concluditur, vt dicit Alex.in l.recuſare.§. ſi quis alio, nu. 10.ff.ad Tre. Nam regula eſt, quòd qui eſt obligatus ad aliquid faciendum, tenetur id facere ſuis ſumptibus.

2 Item quæro † an vaſallus inhabilis ad pugnãdum, puta, quia habeat brachia abſciſſa, teneatur adiuuare dominum; & ſi aufugerit ex prælio, ſit feudo priuandus? Reſpond. quòd non, ita tenet glo. in d. cap. primo, in gloſ. prima, quibus mod. feud. amit.
* quam dicit eſſe communiter approbatam Iacob.in verbo, Et promiſerunt, poſt numerum 18. verſiculo, Quartus eſt caſus. Et il-

lam ſequi communiter Doctores, vt atteſtatur Cur.Iun.de feud.in quarta parte, in prima cauſa amiſſionis feudi, verſi. 6.circa prædicta, quem refert Io.Iac. de Leo.inter conſ.feud. Bruni.cōſ.117.nu.199.Nemini enim eſt imputandum, quòd non faciat id, quod facere non poteſt.

3 Sed quæro † nunquid debet vaſallus, vt adiuuet dominum, præponere ſalutem ipſius domini, ſaluti ſuæ propriæ? Reſpond. quòd non, ita tenet glo.in d.capitu.primo, in gloſ.prima, in fin.Et licet gloſ. in l. prima,§.eodem autē tecto. ff.ad Sylla.per illū tex.qui loquitur de ſeruis, arguat contra vaſallos, vt teneantur ſalutem dominorum

* propriæ ſaluti anteponere; tamen illa gloſ. eſt communiter reprobata, vt dicit Paris de Puteus de duello, lib.5. q.12. poſt numerum 2.Et ita hanc opinio.dicit eſſe communem Epiſcopus Loazes in allegato. pro Marchione Velez, fol. 174.num.35. Nihil enim cuique vita ſua carius eſſe debet, ſi loquamur ſecundum carnem, licet ſecundum ſpiritum aliud ſit.

4 Sed nūquid †tenebitur vaſallus adiuuare dominum, etiam contra proprium patrem, vel filium, vel fratrem ipſius vaſalli? Reſpon. quod ſic; & de hoc eſt tex.expreſſus in §.fi.in ti.hic finitur lex.& eſt communis opi. vt ait Zaſi. de feu.in 7. par.c.4.nu. 10.quem refert Io.Iac.de Leon.in d.conſi. 117. num.9.

5 Sed an†tenebitur illum adiuuare etiam contra ſeipſum? Reſp. quòd non, ita tenet

* gl.in d.§. fi. quæ eſt cōmuniter approbata, vt dicit Iac.in d.verbo, Et promiſerunt eidem, poſt nu.13.Semper enim prima charitas incipit à ſeipſo.

ADDITIO.

a Contra omnes.) Hic inſurgit pulcherrima quæſtio. Vaſallus promiſit domino ſuo dare vnum militem tempore guerrę, modo contingit oriri guerram inter dominum & vaſallum, an teneatur præſtare militem? quod non, vide per Iacob. in ſuis quæſtio. feudal. quæſt.21.nume.29.poſt Bald.in l. prima, ff.de rerum diui. quia haud videtur promiſiſſe contra ſemet. idem dic de eo qui promiſiſſet domino ſuo dare caſtrum fulcitum & munitum tempore guerræ, & orta eſſet guerra inter ipſum dominum & vaſallum, quia non videtur promiſiſſe contra ſe ipſum, nec contra ſuos, quorum iniuriam poſſet propulſare, nec contra propriam patriam, vid.ibidem. Inſurgit etiam altera. Dominus eſt communicatus, vtrum vaſalli (durante excommunicatione) teneantur parere ipſi domino? ꝙ non, decidit ipſe Iacob.vbi ſupra.10.quæſt.num.20. per text.quem dicit valde not. in capitu.domino guerram, tit. hic finitur lex,& incip. conſue. Regni.

Quęſt. XXII.

SVMMARIVM.

1 *Vaſallus an poßit, eundo in auxilium domini liberare ſe à ſolutione dimidij, redditus.*

VLterius quæro, tu habes text. in c.imperialem, §. firmiter, de prohibi. feud. aliena. per Frid. quòd vaſallus tenetur

a ire, vel mittere, cum domino *a* ad expeditionem bellicam, uel ipſi domino ſubminiſtrare dimidium redditus unius anni. Modò vaſallus vult ire perſonaliter ad præſtandum auxilium domino: Dominus autem potius uellet habere dimidium redditus feudi, cuius erit electio? Reſpond.quòd ſpectabit vaſallo, ita dicunt communiter Doct. ut ait Iacob. in uerbo, Et promiſerunt, num.26.quidquid diſtinguendo dixerit Iaco.de Belu.in c.1.§.fi.de pace iu. firm. ut ibi per eum.

ADDITIONES.

a Cum domino.) Hic nota unum not.dictum, quòd uaſalli Baronum ſunt ſubiecti Regni, intantum, quòd principaliter tenentur adiuuare Regem etiam contra Baronem dominum ſuum,& non baronem contra Regem, ſed bene contra alium adiuuare Baronem, per Afflict.deciſio.265.numero 107.ſed nunquid ſi uaſallus uult remittere feudum potius, quàm ſeruire domino, an dominus teneatur recipere renūtiationem? quòd non, quia feudum eſt datum gratia utriuſque; habetur per Afflic.eadem deciſ.165. num.53.

Queſtio

Quæſt. XXIII.

SVMMARIVM.

1 *Vaſallus an teneatur alere dominum egenum.*

1 a QVÆRO, † nunquid vaſallus teneatur alere *a* dominum egenum? Reſpon. Bat. in l. alimẽta, §. Imperatoris, nu. 2. ff. de li. agnoſ. videtur tenere ꝙ ſic, prout etiam clarus tenuit in tract. ſuo alimẽtorum, nu. 5. Contrariam autem opi. ꝙ ſcilicet, non teneatur eũ alere, tenuit Iaco. Ardizo. in ſum. quib. mod. feud. amitt. ſub Rubricell. An vaſal. teneatur dominum egen. &c. Et hanc dicit eſſe communem Aluar. in c. licet, nu. 6. ſi de feu. fue. contro. quem refert Epiſcopus Loazes in allegat. pro March. Velez, fol. 175. num. 29. Quam tamen ego ſi cõtingeret de facto, in duobus caſibus non ſequerer in iudicãdo. Primus eſt, quando dominus ex facto, aut culpa ipſius vaſalli ad inopiam perueniſſet, prout expreſſe ſentiunt Doctores in hac materia loquentes. Secundus, quãdo vaſallus ſuperabundaret diuitiis, & maxime ſi diuitiæ prouenirent ex ipſa re feudali. Sed intellige, ꝙ ad id cogi poteſt, non autem quòd amittat feudum ſi non fecerit.

ADDITIO.

a Teneatur alere.) De cõi dixi in collect. mea com. opi. verb. vaſallus. & vide ſup. §. donatio. q. 21. verſ. quid ergo ſi donatarius &c. Et de obligationib. vaſalli ad dñm, & è contra, vi. per Afflic. in deciſ. 265. 307. & in tit. quæ ſint rega. Natr. conſ. 380. vbi de caſib. in quibus poſſit princeps imponere collectã ſubditis ſeu ab eis auxilium petere & exigere, vi. etiam per Boſſ. de bo. pub. atque tit. de regaliis. Item nunquid dominus debeat ſuis vaſallus indicere aliquam nouitatem; quòd non, quia noua ſeruitia indebita, præſumuntur per vim, & impreſſionem extorta, ita per Bal. in c. 1. de quo per Iaco. in ſuis quæſt. feudali. q. vltima.

Quæſt. XXIIII.

SVMMARIVM.

1 *Vaſallus an teneatur liberare dominum è carcere.*

2 *Et quid ſi ſit iuſte carceratus, verſ. Sed quid.*

1 a QVAERO, an † teneatur *a* vaſallus dominũ carceratũ è carcere liberare? Reſpon. quòd ſi eſt carceratus pro debitis, non tenetur vaſallus eum liberare, niſi debita fuiſſent à domino contracta ex facto, aut culpa ipſius vaſalli, & hanc doctrinam dicit eſſe communiter receptam Zaſi. de feu. 7. par. ver. Si porrò dominus, quem refert Epiſcopus Loazes in allegat. pro Marchio. Velez. fol. 171. num. 29. Cæterum regula videtur eſſe in contrarium, per tex. in ca. 1. §. item ſi delator, quę fue. prima cauſa benef. amitt. ꝙ ſcilicet, ſi non pecuniam,
b ſaltem operam ſuam teneatur *b* vaſallus exhibere, pro liberatione domini, aliàs priuatur feudo. Et licet tex. in d. §. ſecundum vnam lecturam, ſolummodo dicat, ꝙ non euitabit indignationem domini, tamen intellige, quòd illa verba importanr priuationem feudi, & ita ſentit gl. magna ibi in primis verbis, & ita etiam volunt ibi Doctores, vt dicit Iacobin. in verbo, Dictique vaſalli, numero 37. in fin. imò vulgata lectura habet pręciſe, quòd feudum perdit. Bene verum eſt, ꝙ Moder. Pariſ. feud. I. 30. nume. 146. in fin. dicit, ꝙ non obſeruatur, ꝙ ad hoc cogi poſſit, nec ꝙ amittat feudum, ſi non fecerit. Sed ego nũquam vidi contrarium ſeruari, & ſi caſus contingeret, neſcio quomodo poſſet vaſallus defendi, contra expreſſam diſpoſitionem illius text.

2 Sed quid † ſi dominus ſit iuſte carceratus nunquid tenebitur vaſallus curare eius liberationem? Reſp. ꝙ non; & ita limitatur diſpoſitio. d. §. Item ſi delator, ſecundum And. de Iſer. ibidem verſiculo. Vel ſi cognouerit, quem cæteri Doct. ſequuntur, vt dicit Iaco. in verbo, Dictique vaſalli. numero 37. Qui enim iniuſte deliquit, iuſte plectitur.

ADDITIONES.

a An teneatur vaſallus.) Hic vnum not. verbum tene menti, quòd vaſallo non ſufficit abſtinere à malo, niſi faciat bonum pro domino, vt per Afflic. deci. 265. nu. 45. & deciſ. 307. nu. 4.

b Teneatur.) Adde ꝙ tenetur vaſallus ope

& ſermone tractare dominum vt dominũ: per Afflic.d. deciſ.265.num.104.& in quibus teneatur adiuuare dominum, vide ibi. nu.54.quando non teneatur Rolan.conſil. 5.num.34. col.5.

Queſt. XXV.

SVMMARIVM.

1 *Vaſallus an poſſit dominum in ius vocare ſine venia.*

2 *Et an poſſit contra eum intentare interdictum, Vnde vi, verſic. Item quæro, Remiſſiue.*

1 TV ſcis, quòd † vaſallus tenetur domino reuerentiam exhibere. Quæro nunquid poſſit vaſallus dominum in ius vocare ſine venia. Videtur φ non, exemplo liberti. Regulariter.n. valet argumentum de liberto ad vaſallum, & econtra, vt tenent communiter Doct.Mod.Pariſ.feu.§.1.gl.4.poſt

a numerum 36.Sed tu dic contrarium, *a* ſcilicet φ imò poteſt illum ſine venia in ius vocare. Nam in conſuetudinibus feudorũ

b non eſt locus his ambagibus, *b* ita tenuit gl. in c.1.in verbo, Reuerentia, de mil.vaſal.

* qui contumax eſt.Et eſt communis opinio, vt atteſtatur Alexand.in l. generaliter, numero 7.ff.de in ius vocan.Et ita ſemper vidi ſeruari.

2 Item quæro † pone, φ dominus ſpoliauerit vaſallum feudo de facto, vel aliter vim ei intulerit, nunquid poterit vaſallus contra eum intentare interdictum Vnde vi: dixi infra lib.7.§. actio.

ADDITIONES.

a Contrarium.)Adde & vide de iſta communi, per Rolan.in conſ.18.nu.10.vol.2.& dixi in collecta mea commun.opi.in verbo Vaſallus, ſub num.13.Adde & per Cephal. qui dicit hanc veriorem & crebriorem ſententiam in conſ.241. num.111.

b Ambagibus,)Limita vt per Rolan.d.conſil.18.num.15.& dixi vbi ſupra. Et quid de vaſallo venia non petita, vocante matrem domini ſui in ius, vide per Rolandum conſil.17.num.ſeptimo. cum multis ſequen.& nu.30.34. lib.2.

Quæſt. XXVI.

SVMMARIVM.

1 *Duplicem eſſe inueſtituram, propriam, & abuſiuam.*

2 *Et an dominus qui inueſtiuit per inueſtituram abuſiuam, teneatur etiam tradere præciſe poſſeſſionem rei feudalis, verſic. Quæro nunc.*

3 *Quid ſi tantummodò feudum promiſerit, verſ. Sed pone.*

4 *Quid ſi vaſallus ab ea ceciderit, verſicu. Sed quæro.*

1 DEBES ſcire, † quòd duplex eſt inueſtitura, aliqua eſt inueſtitura propria, realis, & corporalis, quando ſcilicet dominus inducit aliquem corporaliter in poſſeſſionem alicuius rei, & eam illi dat in feudum, & per hanc inueſtituram plene transfertur in vaſallum dominium, & poſſeſſio feudalis; ita volunt omnes ſcribentes, vt dicit Iacob.de feu.in verbo, Inueſtiuit talem, num.1. Alia verò eſt inueſtitura, quæ vocatur abuſiua, quando, ſ.dominus inueſtit aliquem per traditionẽ annuli, vel enſis; & per hanc non transfertur poſſeſſio feudi in vaſallum, ſed cenſetur illi data licentia, vt eam apprehendat

a propria authoritate, ita volunt omnes ſcribentes, vt dicit Iacobus *a* in dicto verbo, Inueſtiuit talem nu.3.

2 Quæro † nunc, dominus inueſtiuit aliquem de feudo per inueſtiturã abuſiuam, nunquid tenebitur etiam præciſe illi tradere poſſeſſionem rei feudalis? Reſp. φ ſic, c. 1.§.ſi facta, ſi de feudo defunc.fuc.cont.niſi tamẽ dominus poſt factam huiuſmodi in-

b ueſtituram abuſiuam, *b* inueſtiuiſſet alium de feudo, & tradidiſſet illi actualẽ poſſeſſionẽ: nam eo caſu iſte ſecundus præfertur, & dominus præſtando intereſſe illi primo, liberatur, ita dixit gloſſ.in dicto §.ſi facta,

* quam dicit eſſe communiter approbatam Iacobin. in dicto verbo, Inueſtiuit talem, num.quarto.

3 Sed pone † dñs ſolummodo ꝓmiſit feudum, non tñ fecit aliquam inueſtiturã, nunquid tenebitur præciſe tradere poſſeſſionẽ ipſius feudi? Rñ. φ non, ſed tm̃ erit obligatus ad intereſſe, ita eleganter dixit And.

de

de Iſer. in d.§.ſi facta, quàm cæteri ſcribentes ſequuntur,vt ait Iacob.in d.verbo,Inueſtiui talem , num.8.

4 Sed quæro† pone,dominus inueſtiuit vaſallum per inueſtituram abuſiuam, deinde tradidit ei poſſeſſionem feudi. Modò contingit,quòd vaſallus ex interuallo cecidit à poſſeſſione ipſius feudi , & quòd poſſeſſio reuerſa eſt ad dominum , nunquid tenebitur dominus illam iterum tradere ipſi inueſtito?Reſpondeo,quòd ſic,ita tenet Bald.in d.§.ſi facta, num.4. & ita determinant om-
c nes,vt dicit Iacob. *c* in dicto verbo,inueſti-
* uit talem,num.6. Ad duo enim tenetur dominus vaſallo,ſcilicet ad tradendum,& ad præſtandum patientiam, exemplo eius qui debet ſeruitutem.

ADDITIONES.

a Vt dicit Iac.) Vide omnino per eũ,quia declarat,& ſub num.4. limitat, primò,per talem inueſtituram dominum cogi poſſe præciſe tradere poſſeſſionem: ſecundò,niſi deinde alium inueſtiat, & illi tradat poſſeſſionem,nam ſecundus erit potior,& dominus tenetur primo ad intereſſe.

b Niſi tamen dominus poſt factam huiuſmodi inueſtituram abuſiuam.) Itẽ ꝙ prior inueſtitura præualeat ſecũdę,vide per Rim. Iun.conſ.396.nu.37.vbi cõmemorat exemplum de donatione facta à Papa Vrbano Bal.de Caſtro in comitatu Eugubii,qui poſtea illud alteri donauit; & Bald.nunquam potuit illius caſtri poſſeſſionem obtinere, tametſi longo tempore litigauerit in curia Romana,vide tñ aliud conſi.eiuſd.Rimin. Iun.444.vbi ex duab.inueſtituris factis in bonis emphyteuticis tenet præualere ſecundò factã ab eod.prælato.Et quando cognati præferendi ſint agnatis in inueſtitura recipienda, vide per eund. Rimin. conſ.461.

c Iac.) Qui limitat niſi domino ſuperueniſſet aliqua exceptio excluſiua, puta præſcriptionis.

Quæſtio XXVII.

SVMMARIVM.

1 *Dominus feudi an teneatur defendere vaſallum, ſicut vaſallus dominum.*

2 *Et an etiam contra patrem, filium,uel fratrem ipſius domini , uerſ.Sed nunquid.*

1 QVAERO, nunquid† dominus feudi teneatur defendere vaſallum ſicut vaſallus dominum? vt dixi ſupra quæſtio.1.Reſp.quòd
a ſic, *a* ita vt gloſ.in c.1.§.fin. in verbo,Fratrem , hic finitur lex,quam dicit eſſe communiter approbatam Dec.conſil. 469. nu. 4.Et dicit Aluar.in d.§.fin.num.5. ꝙ illam glo.communiter omnes ſcribentes tenent. Idem dicit Io.Iac.de Leo. inter conſi.feud. Brun.conſ.117. num.152.

2 Sed nunquid†tenebitur illum adiuuare etiam contra patrem,filium,vel fratrem ipſius domini?Reſpon.quòd ſic,& ita concludit gl.ſuperius allegata in verbo, Fratrem,
* quam dicit eſſe communiter approbatam Iac.de feudis in verbo.Et promiſerunt,nume.15.cum enim hoc ſit ſtatutum in vaſallo erga dominum, vt dixi in ſupra allegata quæſt.21. idem etiam dicendum eſt in domino erga vaſallũ; tenetur enim dominus
b reddere pares vices vaſallo ; *b* quæ tamen regula non eſt abſolute vera , neque ab ea forte eſſet arguendum, niſi in caſibus à iure feudorum expreſſis.

ADDITIONES.

a Quod ſic.)Intellige ſi habet guerram iuſtam,& tunc tenetur ipſum vaſallum adiuuare etiam contra patrem, fratrem, vel filium ipſius domini , vt per authorem poſt Iacob.allegatum.

b Vaſallo.) Iſte eſt tex.in cap.1.§.dominus quoque,de form.fide.& in c.domino committente.ſi de feu.defuuc. fuer. controuer. Alias priuaretur proprietate, & conſolidaretur cum vſufructu.

Quæſt. XXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Dominus an poſſit alienare vaſallos inuitos in alium.*

2 *Et quid ſi eos alienet cum toto territorio, uerſ. Scias tamen.*

3 *An ſi eos alienet contra iuris diſpoſitionem priuetur eorum proprietate, uerſicu. Sed quare.*

4 *Dominus an poſſit inuito vaſallo pignori obligare directum dominum feudi, uerſ. Item quaero.*

1 QVÆRO, an† dominus poſſit alie-
a nare vaſallos ſuos inuitos, *a* & cõtradicentes, in alium, & ipſos cogere, vt tali alienationi conſentiant? Hæc quæ ſæpe contingit in practica. Et habens glo. notab. quæ ſemper ad hoc ſolet allegari in l. inuitus, in gl. 1. ff. de fideic. liber. dicentem, ꝙ dominus non poteſt in alium alienare ius vaſalli, vel feudi inuito
* ipſo vaſallo, & illa glo. eſt communiter approbata, vt dicit Epiſcopus Loazes in ſuis allega. Pro Marchio. Velez. in 1. dubitatione, in quarto fundamento partis aduerſæ. Et dicit Cur. Iun. de feud. in 6. parte princi-
b pa. in 2. q. ꝙ iſta eſt communis, *b* concluſio.
* Idem dicit Grat. conſ. 147. nu. 5. & ſeq. li. 2. Et pro hac concluſione videtur expreſſus tex. in c. 1. §. ex ea. l. de l. Conradi.

2 Scias tamen, † ꝙ concluſio dictæ glo. intelligenda eſt, vt procedat, quãdo dominus vellet ſeparatim ipſos ſubditos in aliũ trãſferre, ſed ſi concederet feudum vna cum to to territorio, & vniuerſitate, ſ. cum aliis caſtris, vtiq; poſſet ẽt ipſis inuitis hoc facere, ita dicit gl. in d. §. ex eadem lege, in verbo to
* tum, & hanc dicit eſſe cõem concluſionem Pariſ. conſ. 23. nu 103. li. 1. Et dicit Mod. Pariſ. in cõſue. Pariſ. feud. §. 1. gl. 3. nu. 25. ꝙ ita tenent oẽs Doct. ſubdens, ꝙ hæc opin. vſu approbatur. Multas. n. tranſeunt cũ vniuerſitate, quę ſeparatim transferri nõ poſſunt.

3 Sed quæro, † an dominus alienans ſubditos ſuos contra iuris diſpoſitionẽ, debeat priuari proprietate ipſius feudi, prout etiã vaſallus alienans feudum contra iuris diſpoſitionẽ, cadit à feudo? vt dixi infra, q. 31. Reſpon. Bal. in c. 2. nu. 1. quo temp. miles tenet, ꝙ non. Contrariam autem opin. ꝙ imò debeat feudo priuari, tenet Aluar. in d. c. 2. Et hanc dicit eſſe veram, & magis communem opin. Curt. Iun. conſ. 174. poſt nu. 34. A pari enim iudicantur dominus & vaſallus, vt dixi ſup. q. 27. ver. Sed nunquid. Sed hæc de facto male per dños obſeruantur.

4 Item quæro, † nunquid poſſit dominus inuito vaſallo pignori obligare directũ dominium, & iuriſdictionem feudi? Reſp. ꝙ ſic. Et hanc ſententiam dicit eſſe commu-
* nem Ripa in l. obligatione, nu. 40. ff. de pignoribus, & hoc eſt vnũ in quo differt dñs a vaſallo, nam vaſallus non poteſt pignotare vtile dominium feudi ſine domini conſenſu, vt dixi infra q. 35. Dñs aũt inuito vaſallo põt ſuum directũ dñium pignorare.

ADDITIONES.

a Inuitos.) Ad idem ꝙ dominus haud poſſit vaſallos ſuos inuitos vẽdere duriori domino, ſed ꝙ poſſint ipſi ſe opponere, & cõtradicere, maxime quando retineret vnam partem, & aliã alienaret, quia intereſt ipſorum ſubditorum nõ habere tot dominos, vi. notab. per Iaco. in ſuis quæſtio. feudalib. q. 29. ita ꝙ dominus inuitis hominibus caſtri, vel ciuitatis, alicui ciuitatem vel caſtrũ ſubiicere non poſſit, vi. per Dec. conſil. 564. nu. 9. cũ ſeq. Iaſ. in l. debitor, nu. 7. C. de pac.

b Eſt communis concluſio.) De iſta communi vide per Duen. regu. 215. quia ponit quatuor ampliationes, & vnam limitationem, & dixi etiam in mea collec. commun. opin. verb. dominus, nu. 22. Item ꝙ dominus vaſallis inuitis haud poſſit alienare feudum, vi. per Afflic. in deciſ. 265. num. 69.

Quæſtio XXIX.

SVMMARIVM.

1 *Dominus an poſſit ſubditis ſuis collectas imponere.*

2 *Et quid ex conſuetudine, vel pacto, verſ. Bene verum eſt.*

1 QVAERO, † nunquid dñs poſſit ſubditis ſuis taleas, ſiue collectas
a imponere? *a* Rñ. ꝙ Barones, & alii dñi inferiores, qui ſuperiorẽ recognoſcunt, non poſſunt ſubditis ſuis taleas, vel collectas imponere, ẽt ꝙ hẽant merum imperiũ, & omnimodã iuriſdictionem, ita tenet Sal. in l. 3. poſt nu. 3. ver. Et ex his. C. vecti. noua inſtitui non poſſe. & ita
* cõiter concluditur. vt dicit Pariſ. conſi. 25. nu. 2. li. 1. Nam huiuſmodi onerum impoſitio eſt de regalibus, & ſic eſt reſeruata ſupremo principi in ſignum ſuperioritatis.

2 Bene verum † eſt, ꝙ ex conſuetudine, pacto, vel conuentione, poſſent (ſecundum aliquos) ſubditi per dominum collectari in quatuor caſibus, ſcilicet pro militia domini, pro filiabus maritandis, pro tranſmarino voto, & pro ipſius domini ab hoſtibus capti redemptione, & ita ſe habere communem opin. atteſtatur Boer. deciſ. 126. nu. 1. & ſeq. vbi late. Quinimò Hoſtienſ. in ſumma de immunita. eccleſ. §. 1. paulò poſt principium, tenet, ꝙ ſubditi tenentur domino ſeruire,

ſeruire,& ab eo poſſunt collectari in ſex caſibus. Primo, pro exercitu Imperatoris. Secundo pro corteria, quãdo ſcilicet Imperator facit tranſitum per illum locũ. Tertio, pro filia maritãda. Quarto, pro militia pro ſe, vel filio ſuo. Quinto, pro captiuitate ipſius domini. Sexto, pro terra quam ipſe Comes, vel Baro vult acquirere, & dicit, ꝙ generalis conſuetudo quaſi vbiq; ita ſeruat. Et Hoſt. refert Iacob. de feud. in verbo, Qui quidem inueſtiti, nu. 75. vbi nu. 78. & ſequitur eius opinio. in vno caſu tantum, ſ. pro filia dñi maritanda, & dicit, ꝙ in hoc caſu ita ſe habet generalis cõſuetudo. Sed quidquid dicant Hoſtien. & Iaco. ego hoc non puto eſſe verũ. Ideo teneo indiſtinctè communem opinio. ꝙ nullo caſu poteſt dominus inferior ſubditis ſuis collectam imponere, niſi hoc habeat ex pacto, vel conſuetudine illius loci in ſpecie. Et ita in indiuiduo, ꝙ non poſſit vaſallus pro dote filiæ ſuæ, quam maritare intendit, grauare ſubditos ſuos, tenuit Bal. in c. 1. §. ſimiliter, nu. 1. de capit. Conradi. Et hanc dicit eſſe veriorem & magis communem opiu. Brun. conſil. feud. 32. num. 7. vbi multas authoritates allegat, & eſt valde rationi conſentaneum. Nam ſi neq; mater filiam, neque frater ſororem regulariter dotare tenentur, multo minus debet cogi vaſallus ad dotandum filiam domini ſui, & ſi caſus contingeret, ita iudicarem; niſi appareret de ſpeciali conſuetudine in contrarium, vt ſupra dixi.

ADDITIO.

a Imponere.) Hic cadit pulcherrima quęſt. Nunquid dominus debeat ſuis Vaſallis indicere aliquã nouitatem, ꝙ non concludit Iacobi. de S. Georg. in ſuis quæſt. feudal. q. 40. quia noua ſeruitia indebita, præſumuntur per vim & impreſſionẽ extorta, per ea quæ tradit Bald. ibi allegatus, & dicit ſe ita reſpondiſſe cuidam magno domino eum conſulenti ſuper iſta materia.

Quæſt. XXX.

SVMMARIVM.

1 *Dominus an poſſit cogere ſubditos ſuos ad molendum in ſuis molendinis.*

1 QVAERO, † nunquid dñs poſſit co-
a gere ſubditos a ſuos ad molendũ in ſuis molendinis? Reſp. ꝙ non, & iſta eſt vera, & communis opinio, vt ait Boetius deciſ. 125. circa fin. quem refert Crau. de antiq. temp. in 4. parte, §. circa præmiſſa, poſt numerum 3. vbi late. Bene verum eſt, ꝙ ſi dominus haberet ius molendinorũ ex conſuetudine, vel priuilegio, etiã ꝙ alia molendina in eo loco conſtrui non poſſent, & cõſequenter ꝙ poſſet dominus cogere ſubditos ad molendum in ſuis molendinis. Et ſuperiorib. annis cum quidam feudatarius haberet in ſuo caſtro ius, & datium hoſpitii, & alius priuatus vellet in eo loco aliud hoſpitium erigere, forte ad emulationẽ illius dñi, fuit iudicarũ, ꝙ licet domino eum ꝓhibere ab huiuſmodi erectione hoſpitii.

ADDITIO.

a Cogere ſubditos.) Item ꝙ molendinum vel furnum habens in loco, nõ poſſit aſtringere homines d. loci, licet longiſſimo tempore fuerint, ad molendum in molendinis, vel coquendũ in furnis, quia in iis quę ſunt facultatis non cadit præſcriptio, cõem vi. per Iaſ. in l. quominus. q. 25. ff. de flumi. & habetur plene per Rolan. in conſ. 22. & 30. vol. 2. & plenius dixi in collec. mea com. opin. in verb. molendinum. nu. 1. 2. vbi etiã poſui limitatio. tres, videlicet primo niſi talis ordinatio reſpiceret publicam vtilitatẽ, puta quia molendina ſunt fiſcalia, vel furni fiſcales, & ii redditus ſeruirent publicis neceſſitatib. quia hoc caſu valet ordinatio. Secunda limit. eſt vbi dominus prohibuiſſet, & longiſſimo tẽpore perſeueraſſet prohibitio, in coquendo vel molendo &c. Tertia eſt niſi ex priuilegio, vel conſuetudine acquiſiuiſſet, vt nemini liceat alibi coquere panẽ vel molere &c. & eſſet inductum hoc.

Quęſt. XXXI.

SVMMARIVM.

1 *Vaſallus non poteſt alienare feudum ſine conſenſu domini, & ſi alienet, cadit à feudo.*
2 *Et quid ſi alienatio erat ex alio capite nulla, verſ. Sed quæro.*
3 *Quid ſi non ſit ſecuta traditio rei feudalis, verſic. Sed nunquid.*
4 *Quid ſi appoſita ſit clauſula conſtituti, verſic. Sed quid ſi non.*

Quid

5 Quid ſi vaſallus proteſtetur ſe alienare ſal-
uo, & reſeruato conſenſu domini, uerſicu.
Item quæro.
6 Quid ſi uaſallus poſt alienationem recuperet
feudum, uer. Sed quid ſi uaſallus.
7 Quid ſi alienet ſolummodo unam partem feu-
di, an cadat à toto, uerſ. Sed pone.
8 Quid ſi feudum ſit acquiſitum pro ſe, & qui-
bus dederis, uerſ. Vlterius quæro.
9 An poßit uaſallus alienare commoditates feu-
di, uerſ. Succeßiue quæro.
10 An ſi uaſallus tenet omnia bona quæ habet
in tali loco, cenſeatur alienaſſe etiam feu-
da, quæ ibi poßidet, verſ. In propoſito.
11 Quid ſi uaſallus ſit in magna neceßitate con-
ſtitutus, uerſ. Pone uaſallus.
12 An ualeat conſuetudo quod uaſalli poßint
alienare feuda ſine conſenſu dominorum,
uerſ. Quæro nunc.
13 Quid ſi uaſallus alienet feudum, domino
ſciente, & tacente, an id ſufficiat pro conſen
ſu, uerſ. Præterea quæro.

1 VVLGARIS eſt † cõcluſio in
materia feudorum, quod vaſallus
non poteſt feudũ ipſum alie-
a nare *a* ſine conſenſu domini,
de qua eſt tex. expreſſus in ca. Imperialem.
de prohib. alie. feudi per Frid. & ſi aliena-
uit, alienatio ipſa nihil valet, ipſe autem
b alienans priuatur feudo, *b* vt ibi.
2 Sed quæro, † quid ſi contractus ipſe alie-
nationis fuit ex aliquo alio capite nullus &
inualidus, nunquid habebit locum, etiam
hoc caſu pęnę priuationis? Reſpon. quod non,
& eſt communis ſententia, vt dicit Mod. Pa
riſ. in conſuet. Pariſ. feud. §. 21. nu. 32. Nam
ex actu nullo, ex quo domino præiudiciũ
non infertur, non debet vaſallus pęnam pa
ti; & hæc opinio mihi placet, quando non
eſſet ſecuta actualis traditio rei feudalis,
ſed ſolũmodo ficta traditio, puta per con-
ſtitutum; nam quando contractus eſt nul-
lus, etiam conſtitutum in ipſo contractu
appoſitum eſt nullum. Sed ſi eſſet ſecuta
actualis, & vera traditio, non crederem va-
ſallum hoc caſu debere excuſari à priua-
tione, nam Doctores in hac materia loquẽ-
tes conſiderant præiudicium domini, po-
tius in traditione ipſius rei feudalis, quam
in alienatione, vt ſtatim dicam.
3 Sed nunquid, † ad hoc vt vaſallus alienãs
feudo priuetur, requiritur vltra alienatio-
nem, quòd etiam ſubſecuta ſit traditio ip-
ſius rei feudalis? Reſpon. quòd ſic, aliàs au-
tem, non facta traditione, non cadit à feu-
do, ita tenet Andr. de Iſer. in d. c. Imperia-
lem. §. callidis, verſ. Pœna in iſtis. Nam qui
alienat, & tradit, facit quidquid poteſt, vt
feudum in alium transferat, ideo pœnam
meretur, tanquã de actu prorſus conſum-
mato, ſecus autem qui alienat, & non tra-
dit. Faciunt quæ dixi ſupra hoc eod. lib. §.
emphyteuſis, q. 13. verſ. Sed nunquid.
4 Sed quid ſi † non interueniat vltra alie-
nationem vera, & actualis traditio rei feu-
dalis, ſed tantummodo ficta, puta per clau-
ſulam conſtituti, vel precarii? Reſpon. quod ta-
lis traditio ficta ſufficit, ad hoc, vt ipſe alie-
nans priuetur feudo, ita tenet Pau. de Caſt.
in l. 1. ſi rem depoſitam, nu. 2. ff. depoſiti. &
hæc eſt crebrior ſententia, vt dicit Mod. Pa
riſ. in conſuet. Pariſ. feud. §. 13. gloſ. 5. num.
4. Tiraq. de conſtituto 37. limita. num. 5. &
6. Licet enim conſtitutum ſit fictus modus
transferendę poſſeſſionis, tamen per ipſum
conſtitutum transfertur vera poſſeſſio. Ni-
hilominus quidquid ſit de rigore iuris, mi-
hi de æquitate magis placeret alia opinio,
vt ſcilicet requiratur vera, & actualis tradi-
tio. Nam qui ficte tradit, vere dici non po-
teſt feciſſe quidquid potuit.
5 Item quæro, † quid ſi vaſallus in alie-
natione feudi proteſtetur, ſe alienare ſal-
c uo, & reſeruato conſenſu domini, *c* vel ſal-
d uo iure *d* directi dominii, nunquid talis
proteſtatio illum excuſabit, vt non cadat à
feudo? Reſpondeo quòd talis proteſtatio
cum non releuat, ſi poſt talem alienatio-
nem, ſecuta ſit traditio, ita dixit notabili-
ter Bald. in l. vnica, num. 56. C. de his quæ
* pęnæ no. & hæc concluſio communiter te-
netur, vt dicit Iaſ. in l. non ſolum. §. morte,
num. 7. ff. de oper. no. nunciat. Et eam dicit
eſſe communem Dec. conſil. 44. num. 4. Vi-
detur enim hoc caſu factum contrarium
proteſtationi, quod magis attẽditur, quam
ipſa proteſtatio.
Bene verum eſt, quòd ſi proteſtetur ſe
alienare ſaluo conſenſu domini, & non ali-
e ter, nec alio modo, *e* talis proteſtatio ver-
bis ita geminatis concepta releuat, ita
quòd vaſallus feudum non perdit, etiam
ſi ſecuta fuerit traditio, ita ſingulariter di-
xit Bald. in capit. 1. §. fin. poſt num. 5. verſic.
Sed pone, quæ fue. prima cauſa benefic.
* amit. quem ſequuntur communiter cano.
vt dicit Ripa lib. 3. reſponſum. cap. primo,
num.

numero 3. Quia illa verba, & non aliter, nec alio modo, ſunt prorſus reſolutiua ipſius alienationis, adeo vt non accedente cõſenſu domini, non poſſit dici vaſallus feudum ipſum alienare voluiſſe. Vide quę dixi in d.q.13. verſ. Item quæro.

6 Sed quid† ſi vaſallus poſt alienationẽ recuperet feudum, nunquid propterea euitabit pœnam priuationis? Reſpond. quòd non, ita tenet Bart. in l. ſequitur. §. item labeo. in fi. ff. de vſucap. & ita communiter concluditur, vt dicit Alex. in l. ſi à me, nu. 3. ff. ad leg. Falcid. Et dicit Bertrand. conſil. 2. num. 6. lib. 2. in ſecunda parte, quòd ita intelligunt communiter Doctores. Et hanc

* concluſionem dicit eſſe communem Cur. Iun. de feud. in quarta, parte principali, in vltima cauſa amiſſio. feudi. in prima regula, quæſtio. 15. Cum enim vaſallus propter alienationem cadat ipſo iure à feudo, ſtatim facta alienatione, & ſecuta traditione, eſt ius domino quæſitum, quòd deinde ſine facto ipſius domini ab eo auelli non poteſt dixi in d. quæſtio. 13. verſi. Sed quid ſi em-

f phyteuta *f*

7 Sed pone† vaſallus habens feudum alienauit ſine conſenſu domini ſolummodo

g vnam partem feudi. Quæro, *g* an cadat à toto feudo, an autem ſolum ab ipſa parte quam alienauit? Reſpond. Bald. in capit. 1. §. ſi vero, num. 1. qualiter olim feud. alie. pot. tenuit, quòd totum amittat. Sed contra Bald. tenent omnes Doctores, vt dicit Mod. Pariſ. in conſue. Pariſ. feud. §. 13. Gloſ. 5. num. 7. gloſ. autem in cap. primo. §. callidis, in verbo, Amittant, de prohib. feud. alie. per Frid. tenuit, quòd cadit tantum à parte alienata, & dicit Corn. conſ. 67. in litera K, li. 2. quod ita tenent cõmuniter Doctores. Hanc etiam cõcluſionem dicit eſſe communem Cur. Iun. in d. quarta parte, in prima dubitatione, poſita poſt tres regulas amiſſio. feudi propter alienationẽ. Quod videtur ſatis rationabile, vt quis eatenus tantum puniatur, quatenus deliquit. Et hanc in hoc propoſito communem rationem appellat Igneus in l. 3. §. ſi quis tabulas, nu. 8. ff. ad Sylle. Et hæc opinio eſt etiã magis æqua, licet in puncto iuris forte opinio Bal. obtineret.

8 Vlterius quæro† quid ſi feudum eſſet ac

h quiſitum pro ſe, & quibus dederit, *h* nunquid poterit vaſallus ſine domini conſen-

i ſu illud alienare *i*? Reſpond. quòd ſic, Eſt de hoc text. in cap. primo, in prin. de feudo non hab. prop. na. feud. & eſt commu-

* nis concluſio, vt dicit Curt. Iun. in d. quarta parte, in ſecunda regula q. 5. Dec. conſi. 193. poſt numerum 5. verſicu. Non obſtat fundamentum. Videtur enim dominus cõcedendo feudum cum illa clauſula, vſque à principio præſtitiſſe conſenſum cuicunque alienationi, quam de ipſo feudo faceret vaſallus.

9 Succeſſiue† quæro, nunquid poſſit vaſallus alienare commoditates ipſius feudo? Reſpond. ꝙ ſic, ita dicit Bal. in ca. 1. §. aut ſi libellario, num. 3. in fin. quib. mod. feud.

* amitta. & eſt communis opin. vt atteſtatur Ruin. conſ. 176. nu. 13. li. 1. Quod tamẽ intellige, vt talis alienatio valeat, durante tantum vita ipſius alienantis, non autem in præiudicium eius, qui eſt ſucceſſurus in feudo, & ita ſentire videntur fere omnes Doctores de hac materia loquentes.

10 In propoſito† huius materiæ quæro, ſi vaſallus alienauit generaliter omnia bona, quæ habet in tali loco, nunquid in huiuſmodi generali alienatione veniant etiam bona feudalia? Reſpond. ꝙ non, tex. eſt in cap. 1. de cap. qui curiam vend. & ita dicunt

* communiter Doctores, vt ait Curt. Iun. de feud. in d. quarta parte. in vltima cauſa priuationis feudi, in tertia regula. col. 6. verſ. Reſtat etiam. Ex quo enim vaſallus, alienãdo bona feudalia, incideret in pœnam, ſuccedit iuris concluſio vulgata, ꝙ nemo cenſetur facere actum, propter quem incurreret in pœnam. Aduerte tamen, ſi caſus de facto contingeret, quia aliud eſſet quærere, an bona feudalia venirent in huiuſmodi generali alienatione, quantum ad hoc vt vaſallus caderet in pœnam, aliud autem eſſet quærere, an venirent quantum ad hoc, ne emptor remaneret deceptus; quia ſcilicet putaſſet ſe etiam illa acquirere, ignorans ea eſſe feudalia, hoc enim caſu cõſiderata qualitate precii, & valore bonorum, deberet Iudex cogere venditorem ad reſtitutionem precii, quod veriſimiliter emptor credebat erogare in acquiſitionem illorũ bonorum, quæ reperta ſunt eſſe feudalia, ne quis cum aliena iactura locupletetur.

11 Pone vaſallus† reperitur in aliqua ma-

k gna neceſſitate *k* cõſtitutus. Quæro, nũqd poterit eo caſu feudum alienare ſine domini conſenſu propter illam magnam neceſſitatem, præſertim ſi eſſet fame oppreſſus? Reſpond.

Reſpond. quòd non, ita tenet Bal. in cap. 1. num. 2. qualiter olim feud. pote. aliena.
* & eſt communis concluſio, vt dicit Curt. a
Iun. de feud. in quarta parte princ. in vltima cauſa amiſſionis feudi, in prima regula, q. 16. Quæ licet prima facie videatur nimis rigoroſa, tamen eſſet ſeruanda, cum. n. ſupremũ dominium rei feudalis ſit apud dominum, non debet licere aliquo caſu vaſallo, de ipſa re feudali diſponere, ſine eius cõſenſu. Bene credo, ꝙ ſi eo caſu, quo ſcilicet vaſallus fame periret, dominus ab eo requiſitus nollet, vel ipſe acquirere vti b
le dominium, vel eius alienationi conſentire, poſſet per ſuperiorem ad id cogi.

12 Quæro nunc an valeat conſuetudo, ꝙ vaſalli poſſint alienare feuda ſine conſenſu dominorum? Reſpond. ꝙ ſic, ita dicit Ioan. Raynal. in c. Imperialem, §. habito. colum. 24. de prohib. feud. alie. per Fri. Et
* hæc videtur eſſe magis communis ſententia, vt dicit Curt. Iun. conſ. 158. num. 8. Sicut etiam videmus, quòd in cæteris omnibus, quæ reſpiciunt feuda, conſuetudo vincit legem, & ipſa pro lege habetur.

13 Præterea quæro † dictum eſt, quòd vaſallus non poteſt ſine cõſenſu domini feudum alienare, modo contingit, quòd vaſallus alienat feudum, domino ipſo ſciente, c
& tacente, nunquid hoc ſufficit pro conſenſu? Reſpond. quod ſic, & ita tenet gloſſ. in cap. 1. in verbo, ipſorũ permiſſu, de prohib. alie. feud. per Lothar. quam ſequuntur communiter Doctores, vt ait Hiero. Scorſ. conſil. 133. numero 3. inter conſilia feudalia d
Bruni, Aluarot. in capit. 1. §. præterea, num. 4. quib. mod. feud. amitt. quem refert Iaco. in verbo, Et eum pacto, de non e
alie. num. 20. Et dicit Deci. conſil. 144. in primis verbis, ꝙ illa gloſſ. eſt communiter approbata. Hanc etiam concluſionem dicit eſſe communem Curt. Iun. de feud. in quarta parte, in vltima cauſa priuationum feudi, in ſecunda regula principali, colum. f
1. Hanc eandem opin. tenuit gloſſ. in d. §. Præterea. in verbo, regreſſum, quam pari- g
ter dicit eſſe cõmuniter approbatã Claud. in l. quæ dotis, num. 35. ff. ſoluto matrim. Nam vbicunque quis poteſt contradicendo actum impedire, præſentia cum taciturnitate operatur conſenſum; quam tamen h
ego intelligo vt procedat, quãdo dominus ſciens, per notabile tempus tacuit, puta per annum, aliàs ſecus.

ADDITIONES.

a Ipſum feudum alienare.) An bona ſuper quib. actum, alienatum, permutatum, aut quouis alio modo contractum eſt à vaſallo irrequiſito domino cadant in pœnam caducitatis, item in quib. Emphyteuta ſeu vaſallus domini conſenſu requirere debeat & in quib. nõ, quæ quidem caducitas quib. verbis vitetur. Et quo caſu non ſolum in proprio, ſed in facto alieno ignorantia excuſet, vi. per Dec. conſ. 160.

b Priuatur feudo.) Hic ſcias quod ius priuandi vaſallum feudo non transit ad hæredes, commune vi. per Oſaſc. deciſio. 77. nu. 11. & in collec. mea com. opin. in verb. ius. nu. 33. Hic adde, ꝙ feudo priuatur vaſallus ob cauſas, quib. pater poteſt exhæredare filium, & donator reuocare donationem, vi. per Iacobin. eod. trac. in verbo, dictiq; vaſalli, ſub nu. 41. & 47. & de obligationibus vaſalli ad dominum, & econuerſo dixi aliàs. Hic adde, quòd quando vaſallus facit pactum cum domino de non alienando, non poterit etiam alienare in caſib. aliàs à iure permiſſis, commune per Rolã. in conſ. 81. nu. 19. etiam dixi in collec. mea com. opin. verb. vaſallus. nu. 14.

c Conſenſu domini.) Item quòd non valeat huiuſmodi alienatiò facta ſub cõditione haud purificata. vide plene atque in terminis per Roland. conſ. 63. volum. 4. vbi in facti contingentia reſpondit pro cathedra Senogali.

d Saluo iure.) dixi alias. Item de clauſula, ſaluo iure dominii, vi. quam vim habeat per Duran. tit. 6. caute. 46. nu. 2.

e Et non aliter nec alio modo.) Vid. ſup. §. Emphyteuſis. q. 13. ſub apoſtilla ſignata litera C, limita niſi vbi res alienata eſſet difficilis recuperationis, vt quia eſſet caſtrum munitum, alienatum, & traditum per Grãmat. deciſio. 49. nu. 4.

f Sed quid ſi Emphyteuta.) Vide quę ibi dixi in apoſtill. ſignata litera E, quod non.

g Quæro.) Adde & vi. per Car. Pariſ. cõſ. 14. nu. 11. Rolan. omnino & Natt. hic in conſ. 479. ille in conſ. 57. vbi plene, & ad vtranque partem. & dixi in collec. mea com. opi. in verb. vaſallus, ſub num. 6.

h Et quib. dederis.) Adde ꝙ vaſallus cui conceſſum eſt feudum cum iuſta clauſula, & quib. dederit, poterit de eo teſtari, commune per Rolan. conſil. 71. nume. 6. vol. 2. & dixi

& dixi in collecta mea commu. opinio. in verb. vaſallus. nu. 12.

i Alienare.) Vide omnino per Iaſ. in l. 2. & 3. C. de iure emph. col. 2. & 3.

k Magna neceſſitate.) Item quòd vaſallus feudum alienans irrequiſito domino, etiã ſi alienaſſet ob aliquam neceſſitatem, non valeat alienatio, commun. vide per Duen. ſub regul. 40. in 14. ampliatione. & dixi ead. collec. mea. verſi. Vaſallus. nume. 41. & non ſemper dominus tenetur conſentire vaſallo feudum alienare volẽti, niſi in quatuor caſib. de quib. vide apud Afflic. in deciſio. 265. nu. 68.

l Quod ſic.) Item feudum quando ſit alienabile, vide Riminal. Iun. in conſ 55. item ꝙ feudum abſque conſenſu domini poſſit alienari per vaſallum proximiori & immediate ſucceſſuro, ſolidam & indubitatam eſſe concluſionem atteſtatur Rolan. in conſil. 64. nu. 19. & conſ. 2. nu. 36. vol. 2. & dixi in coll. mea, Feudum, num. 65.

Quæſtio XXXII.

SVMMARIVM.

1 *Vaſallus poteſt ſine conſenſu domini alium ſubinfeudare de feudo, quod ipſe habet.*

2 *Et quid ſi ſit feudum eccleſiaſticum verſ. Et hæc quidem.*

3 *Quid ſi ſit feudum decimarum. verſ. Sed quid.*

4 *Quæ requirantur ad hoc, ut talis ſubinfeudatio valeat, ver. Scias tamen.*

5 *An talis ſubinfeudatio fieri poßit in præiudicium agnatorum, verſi. Sed circa.*

6 *An ſi ſecundus vaſallus velit tale feudum alienare, requiratur conſenſus prioris, vel immediati domini, verſi. In propoſito.*

1 QVAERO, nunquid † poſſit vaſallus ſine domini conſenſu aliũ

a ſubinfeudare a de feudo quod ipſe habet? Reſpond. quòd ſic, ita tenet glo. in cap. quæ in eccleſiarum, in verbo. Alienandi feudum, de conſtit. quam dicit eſſe communiter approbatam Goza. conſil. 62. nume. quinto. & eſt communis

* concluſio, vt atteſtatur Cur. Iun. de feud. in 4. par. prin. in vltima cauſa priuationis feudi, in prima q. primæ regulę. Et hoc vetuſtis, & noſtris moribus receptum eſt, vt dicit Zaſ. de feud. in 9. par. ver. 2. fallit. Non tamen potui hactenus reperire apud Doctor. aliquam bonam rationem, cur ſtante generali prohibitione alienationis feudi, ſit permiſſa ſubinfeudatio, cum tamen nulla videatur ſubeſſe cauſa ſpecialitatis ſatis concludens.

2 Et hęc † quidem concluſio de plano procedit in feudo ſeculari; ſed quid in eccleſiaſtico? Reſpon. Bal. in c. 1. §. præterea, de c. Conrad. loquendo per verbum, forte, reuet, ꝙ non poſſit ſubinfeudari. Contrariam au-

b tẽ opi. ꝙ imò poſſit ſubinfeudari, b tenuit Iacob. de Beluiſ. in c. 1. in prin. qui feu. dare poſſ. & hæc opi. eſt magis communis, vt di-

* cit Soc. conſ. 66. poſt num. 3. lib. 3. Zaſ. de feud. in quarta parte, ver. Secundò fallit. Licet enim eccleſia in multis ſit priuilegiata, in hoc tamen non videtur poſſe allegari probabilis ratio diuerſitatis inter eccleſiã, & priuatum, merito eodem iure cenſeri debent.

3 Sed quid † ſi ſit feudum decimarum, nunquid laicus canonice inueſtitus ab eccleſia de aliquibus decimis, poterit alium laicum de ipſis decimis infeudare? Reſpon. ꝙ non, etiam ſi accederet auctoritas, & conſenſus Epiſcopi; ita tenet. Inn. in c. prohibemus, de decimis, & ita ſentiunt communiter Doctores, vt ait Abbas in eo. cap. prohibemus, nu. 4. quẽ refert Iac. in verbo, In feudum, poſt nu. 40. Ratio autem differentiæ inter feuda decimarum, & alia feuda eccleſiaſtica eſt, quia laici non poſſunt decimam retinere ſine periculo animarum ſuarum, ideo eccleſia omni ſtudio conatur ex eorum manibus extirpare, quæ cauſa non militat in aliis feudis, quæ licite etiam à laicis retineri poſſunt. In contrarium tamen facere videntur ea, quæ dixi ſup. quæſ. decimatertia. ver. Sed quæro.

4 Scias tamen, † ꝙ ad hoc vt huiuſmodi infeudatio, quæ fit per primum vaſallum

c valeat, tria requiruntur, c Primum, quòd vaſallus hoc faciat bona fide, & ſine fraude. Secundum, quòd ille cui ſubinfeudatur, ſit eiuſdem conditionis, & qualitatis, cuius eſt ipſe vaſallus. Tertium, ꝙ ſubinfeudet eum eiſdem pactis, & conuentionibus, cum quibus ipſe tale feudum renebat. ita dicit glo. in d. cap. 1. §. præterea, in glo. magna, circa fin. quæ in hoc eſt com-

* muniter approbata, vt atteſtatur Iaco. in verbo, & cum pacto de non alie. poſt num. 2. & in verbo, ita etiam, quòd ipſi, poſt nume.

me. 3. & dicit Mod. Pariſ. in cõſu. Pariſ. feu. §. 3 5. num. 18. quòd omnes Doctores illam ſequuntur.

5 Sed circa †huiuſmodi ſub infeudationẽ eſt aduertendum, quia principaliter concernere poteſt, & præiudicium domini, & etiã præiudicium agnatorum; puta ſi vaſallus non habens filios, inueſtiat alium habentẽ filios, quo caſu, cum per eius mortem eſſet aperiendum feudum domino, vel agnatis, iuxta qualitatem feudi, nulli dubium eſt, quin talis ſubinfeudatio reſultet in eorum omnium præiudicium; & ideo aliqui dicebant, ꝙ feudum ſubinfeudatum non debet remanere penes ſecũdum vaſallum, & eius deſcendentes, pluſquam remanſiſſet penes primum vaſallum, & eius deſcendentes, & hoc ſiue feudum eſſet aperiẽdum domino, ſiue agnatis. Alii dicebant, quòd quatenus tractaretur de præiudicio domini, feudum deberet remanere penes iſtum ſecundum vaſallum, etiam poſt finitam lineã primi; ſecus autem quatenus concerneret præiudicium agnatorum, d & pro hac opinio. videtur tex. expreſſus, quem ad hoc ponderat Cur. Iun. in loco ſupra allegato in capitulo 1. §. primo. quali. olim feu. pote. alien. Vbi dicitur, quòd quomodocunq; primus vaſallus eſſet feudo priuandus, non poteſt feudum adimi ſecũdo vaſallo, ſi ſit paratus illud ab ipſo domino recognoſcere; & illi ſeruire; in practica tamen credo, quòd non poſſet ſuſtineri. Quantum vero ſit ad præiudicium agnatorum, omnes ferè conueniũt, quòd quando feudum eſt antiquum, ſiue paternum, non durat apud ſecundum vaſallum, niſi donec viuit vaſallus, qui ſubinfeudauit, vel eius deſcẽdẽtes. Ego autem mortuo, reſoluitur ſubinfeudatio, venitq́ue proximior agnatus ad feudum, ita dicit Spec. de feu. §. quoniam, verſiculo 39. & eſt communis opi. vt dicit Alexan. conſilio 15. numero 9. libro 5. quem refert Ruin. conſilio 37. num. 18. libro 1. & conſi. 213. poſt num. 2. eod. vol. Cum enim feudum iſtis agnatis debeatur ex pacto, & prouidentia primi concedentis, merito non poteſt vaſallus aliquo modo eis præiudicare per huiuſmodi ſubinfeudationem, & ita volunt communiter Doctores, vt dicit Bero. quæſt. 95. numero 6.

6 In propoſito huius cõcluſionis †quæro, Pone, quòd iſte ſecundus vaſallus, cui feudum fuit ſubinfeudatum, velit illud alienare, nunquid requiretur conſenſus prioris, & ſupremi domini, an autem conſenſus domini immediati, qui ſubinfeudauit? Reſpondeo quòd requiritur cõſenſus prioris, & ſupremi domini, non autem domini immediati, ita dicit gl. in c. Imperialem. §. illud, in verbo, Niſi requiſitus, de prohibit. feud. alien. per Frid. & eſt magis communis opini. vt atteſtatur Iacob. in verbo, Et cum pacto de non alien. num. 21. & ſequen. Cagn. in l. conſilii. §. ſocii mei, nume. 9. ff. de reg. iuris. Zaſ. de feu. in 9. par. verſ. Sed occurrit. Nam apud primum vaſallum, poſt factam ſubinfeudationem, non remanet neque directum, neq; vtile dominium, ſed ſolummodo quædam reliquiæ vtilis dominii, quæ tanquàm modici momenti, non attenduntur, ſed attẽditur prima, & potior cauſa, quæ eſt dominium directum remanens apud primum dominum. Quod nota, quia cum hæc quæſtio ſemel contigiſſet de facto, aliqui, qui prędicta non viderant, reſponderunt contrarium.

ADDITIONES.

a Subinfeudare.) Fallit ſi ſit appoſitũ pactũ de non alienãdo, per Ceph. in conſ. 197. nu. 26. Item quòd vaſallus poſſit irrequiſito domino infeudare alium vaſallum de feudo, ꝙ ipſe habet atq; recognoſcit à dño, commune vi. per Duen. ſub regu. 40. ver. limita primo. vbi communem atteſtantes retulit. & in fin. citat Curt. ſublimitantem & dixi in collec. meã com. opi. ver. vaſallus, nu. 42.

b Poſſit ſubinfeudari.) Pone factã eſſe ſubinfeudationem. Modo quæritur, quid ſi ſecundus committat feloniam, cui deuoluatur res, an primo domino, an vero primo feudatario. vi. per Alex. in l. poſſideri. §. ex contrario, ff. de acquiren. poſſeſſio.

c Tria requirũtur.) Adde vt per Iacob. qui etiam idem tenet; atq; iſta tria commemorat in ſuis quæſtionib. feu. q. 30. ſub. nu. 38. & de duob. primis requiſitis vid. per Soc. commune atteſtantem, tam in feudo habito à layco, quàm in feudo habito ab eccleſia, in conſ. 66. col. 2. & poſt nu. 5. vol. 3. & dixi d. collec. mea. nu. 34. & 35.

d Agnator.) Item quod mortuo infeudante proximior agnatus admittatur ad reuocationem ipſius infeudationis, etiam ſi ſine fraude facta fuiſſet dicta infeudatio, per Rolan. conſ. 67. nu. 17.

QVAE-

Quæſtio XXXIII.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſallus an poſſit ſine conſenſu domini feudum alteri locare.*
2 *Et an dare ad libellum, verſic. Pariter etiam.*
3 *An concedere in emphyteuſim, verſic. Idem etiam.*
4 *Quid de conſuetudine, verſic. Scias tamen.*

1 QVAERO, an † vaſſallus poſſit ſine conſenſu domini feudum alteri locare? Reſpondeo, de lo-
a catione ad modicum tempus, *a* res omni caret difficultate. Sed de loca-
b tione ad longum tempus, *b* dicendum eſt, quòd non poteſt vaſſallus id facere, ſine domini conſenſu. Et ad hoc allegatur Bal. in capitulo primo. §. aut ſi libellario. Quibus mod. feu. amit. quem omnes ſequun-
* tur, vt dicit Iacob. in verbo, Et eum pacto de non alien. numero 12. & eſt communis concluſio, vt dicit Cur. Iun. de feud. in quarta part. in vltima cauſa miſſionis feudi, in prima regula, quæſtio. tertia. Bertrand. conſilio ſecundo, numero 4. libro ſecundo. in ſecunda parte. Eſt enim talis locatio ſpecies alienationis, vt dici infra, §. Locatio.

2 Pariter etiam, † non poteſt vaſſallus ſine domini conſenſu rem feudalem dare alteri ad libellum, text. eſt clarus in cap. imperialem, in princip. de prohib. feud. alien. per Frid. & ita expreſſe determinant Doctores, vt dicit Iacob. in verbo, ita etiam, quòd ipſa, num. 9.

3 Idem etiam † dicendum eſt in emphyteuſi, eadem ratione, vt ſcilicet non poſſit vaſſallus ſine domini conſenſu rem feudalem dare alteri in emphyteuſim, ita tenet gloſſ. in capit. imperialem, in princip. in verbo, ſeu alienare, circa fin. Et eſt ma-
* gis communis opinio, vt dicit Curt. Iun. in dicta quarta parte, in ſecunda quæſtione, primæ regulæ.

4 Scias tamen, † quòd quidquid ſit in puncto iuris, hodie ex generali conſuetudine, vaſſalli paſcua, terras incultas, & heremos feudales in emphyteuſim concedunt, & de hac conſuetudine atteſtatur Petrus Iacob. & poſt eum Ioan. Raynu. in dicto capitulo, imperialem. §. primo. Ioan. Fabr. in §. adeo, Inſtit. de locato. quem refert Cur. Iun. in d. 2. quæſtione. Quod nota, quia hæc conſuetudo, ita tolerata, excuſaret vaſſallum à pœna priuationis quam de iure incurriſſet, propter talem conceſſionem emphyteuticam factam de re feudali.

ADDITIONES.

a Ad modicum tempus.) Et de locatione facta à prælato ad tempus non longum quòd valeat, licet non obligat ſucceſſorem, niſi facta ſit pro vtilitate eccleſiæ, commune vide per Gabriel. Eugubin. conſilio 82. numero 82. & in collec. mea commu. opin. locatio. num. 4.

b Ad longum tempus.) Item de locatione ad longum tempus facta per prælatum & capitulum ex iuſta cauſa, & cum debita ſolennitate quòd valeat, communne vi. per Roland. in conſilio 96. num. 20. & omnino in d. collec. mea ſub num. 8. vbi de conſtitutione Pauli Veneti Papæ II. memini, quæ contrarium diſponit: & de illius extenſione facta in rebus eccleſiaſticis.

Quæſtio XXXIIII.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſallus an poſſit renunciare feudum in manibus domini ipſo inuito.*
2 *Et an poſt talem renunciationem poſſit offendere dominum, verſ. Sed poſito.*
3 *An poſſit talem renunciationem facere in praiudicium agnatorum, verſicu. Et hæc quidem.*

1 QVAERO, † an vaſſallus poſſit renunciare feudum in manibus domini, ipſo domino inuito? *a*
a Reſpond. quòd ſuper hoc articulo variæ ſunt Doctorum opiniones. Aliqui enim tenent, ꝙ vaſſallus poſſit, etiam inuito domino, feudum renunciare, dummodo id ipſius domini non interſit; & videtur text. in capit. 1. de vaſſallo qui contra conſtitu. Lothar. & dicit Abb. in cap. quæ in eccleſiarum. nu. 19. de conſtit. ꝙ ita tenent
* communiter Doctores. Hanc etiam eſſe communem concluſionem atteſtatur Cur. Iun.

Tun.de feud.in 4.parte.in vlt.cauſa amiſſio. feud.in 31.quæſt.primæ regulæ. Quia cum principaliter feudum concedatur fauore inueſtiti, meritò videtur ei licere debere fauori ſuo renunciare.

Contrariam autem opinio.ſ. ꝙ imò non poſſit, tenet Bar.in l.ſi cum quo, circa principium, ff.de aqua plu.arc. & dicit Alex.in l.ſi quis vi.§.ſi.nu.14.in fi. ff.de aeq.poſſ.ꝙ
* ita magis communiter tenetur, licet ſuper iſto articulo multa ſcribatur, & hæc opinio mihi magis placet. Cum.n.feudum ſit contractus nominatus, & vltro citroq; obligatorius, nō debet eſſe in facultate vnius, alio inuito, ab eo recedere. Eſſet tamen forte tutius tenere diſtinctionem, quam ſenſit glo. in c.1.in gl.ſi.de cap.qui cur.vend.ꝙ.ſ.dicamus, ꝙ quando pro feudo præſtatur certū ſeruitium, eo caſu non poſſit vaſallus inuito domino ipſi feudo renũciare, ſi vero feudum ſit conceſſum ſimpliciter ad ſeruitiū a incertum, tunc poſſit renunciare, & illam gloſ. in hoc eſſe communiter approbatam atteſtatur Iaco.in verbo. Qui quidem inueſtiti, num.29. & in verbo. Et vnus ex dictis, nu.1. Ita etiam cõmuniter teneri affirmat Albe.in l.cum fructuarius. ff.de vſufruc. Felin.in d.c.quæ in eccleſiarum, nu.78.& ſeq. Dicit etiam Mod. Pariſ.in conſ.Pariſ.feud. §.1.gl.5.nu.3.ꝙ ita diſtinguunt communiter Doct. idē dicit Zaſ.de feudo.in 10.par. in ptin.2.particulæ, qui etiam in 12.particula, verſ.Secunda concluſio.dicit hanc eſſe eōem opin. Et ideo, licet vaſallus derelinquat rem feudalē, non tamen propterea liberabitur à præſtatione ſeruitii, quod pro ipſa re præſtare tenebatur, & ita eſſe eōem opin. atteſtatur Alber. in l.ſed an vltro.§.is autem, ver.item allegatur. ff.de neg.geſtis.

2 Sed poſito† ꝙ poſſit renunciare. Quæro, nunquid poterit vaſallus poſt talem renunciationem offendere dominum? Reſpon.ꝙ nullo modo debet eum offendere, propter reliquias pręcedentis vaſallagii & amicitię, & ſi ſecus faciat, debet puniri, ita dicūt omnes Doctores, vt dicit Iacob. in verbo. Et vnus ex dictis, num.1. in fi.

3 Et hęc quidem† omnia procedunt, quatenus ipſa renunciatio poteſt concernere intereſſe ipſius domini directi, vel pręiudiciū ipſius vaſalli renunciantis: ſed nunquid talis renunciatio præiudicabit agnatis ipſius vaſalli, quando.ſ. feudum eſt antiquum, ſeu paternum? Reſpon. quòd non præiudicat, ita tenet Bald.in cap.1. in princ. num.3.de alien.feud. pater. quem omnes ſequuntur, vt dicit Iacob.in verbo, & vnus ex dictis, poſt numerum 8. verſ. Addite inquantum. Non enim poteſt vaſallus tollere agnatis ius illis quæſitum ex tenore primæ inueſtituræ, proueniens ex pacto, & prouidentia primi acquirentis, vt ſæpius dixi. Et ideo, dato etiam, ꝙ huiuſmodi renunciatio feudi valeret, non tamen amplius durat in pręiudicium agnatorum, quàm ea non facta feudum remãſiſſet penes ipſum renunciantem, & in hoc omnes concordant, vt dicit Cuman.conſil.167. num.2. Et ſic eueniente caſu, feudum nihilominus aperitur agnatis, ac ſi per illum vaſallum aliqua renunciatio facta non fuiſſet.

ADDITIO.

a Domino inuito.) Adde atq; vi.per Tiraquel.de retrac.muni.§.34.gloſ.1. ſub nu.6. limita etiam, niſi vaſallus iuraſſet ad ſancta Dei Euangelia, non contrafacere, & non contrauenire; quia tunc nō poſſet refutando ſe liberare ab homagio ſeu fidelitate, ita per Bal.in c.quæ in eccleſiarum, de conſtitut. quem refert & ſequitur Iacobi. de S. Geor.in tract.de Rhoyd.ſeu operis, nu.42. 43. Item quòd feudum vaſallus poſſit renuntiare inuitis dentib. domini, tradit etiā Iacob. de S.Geor.in ſuis quæſtionib.feudalib.q.14.nume.22.& vi.per Caſſan.Pute.in addit.ad pract.Papien.tit.feudum, gloſ.nec ſuperſtitib.addi. quia refutario.vbi quid in Feudo ligio, & quid in franco, & quid in emphyteuta vel vaſallo, & quid ſi iuratum fuit & promiſſum non contrauenire, & de aliis vide. & de vaſallo proteſtante & renunciante iuri vaſallagii propter retardatam ſeruitior. remunerationem, vide per Afflic.deciſio.307. & Orſi. vaſallus tamen renuntians feudum in manibus domini haud præiudicat filiis, ad quos poſt renuntiantis obitum redire debet, per Ceph.conſil.29. numero 2.

Quæſtio XXXV.

SVMMARIVM.

1 *Vaſallus an poſſit rem feudalem, ſine conſenſu domini, pignorare, vel hypotecare.*

QVÆ-

1 QVAERO, † nunquid vaſſallus poſſit rem feudalẽ alteri pignorare *a* vel hypothecare ſine conſenſu domini? Reſp. ꝙ non, text. eſt clarus in c. Imperialem, de prohibi. feud. aliena. per Frideri. & licet alias licita eſſet pignoratio feudi vſq; ad dimidiã, vt habetur iñ c. 1. in princ. de alien. feudi patet. hodie tñ indiſtinctè, & in totũ eſt prohibita, & in hac ſententia reſident cõiter Doctores, vt dicit Aluaro. in d. c. 1. in princ. nu. 2. de alien. feud. pater. Intellige tamen, ꝙ propter ſimplicem pignorationem, ſeu hypothecam feudi, non incidit vaſſallus in caducitatem, niſi etiam procedat ad traditionẽ, vt etiam dictum eſt in alienatione, ſupra q. 31. ver. Sed nunquid.

ADDITIO.

a Pignorare.) Ibi ſcias reg. eſſe, rem feudalem pignori dari extraneo nõ poſſe abſque conſenſu domini, vide Duen regul. 220.

Quæſt. XXXVI.

SVMMARIVM.

1 *Feudum an poſſit dari in dotem ſine conſenſu domini.*

1 QVAERO, † nunquid feudum poſſit dari in dotem *a* ſine conſenſu dñi? Reſpon. hæc quæſtio põt dupliciter cõtingere. primo, quãdo vaſſallus habẽs filiam, vult ipſi filię, vel potius genero, dare in dotem ipſum feudum, & de hoc eſt text. expreſſus in cap. 1. §. donare, qualit. olim. feud. alien. pot. ꝙ nõ poteſt illud dare in dotem; & hæc eſt cõis Doctorum ſententia, vt dicit Zaſi. de feud. in 9. parte, nu. 40. quem refert Ioan. Iacob. de Leon. inter conſilia feuda. Bruni, conſil. 114. nu. 86. Si. n. nõ eſt permiſſum vaſſallo alienare feudum propter propriam neceſſitatem, etiam famis, vt dixi ſupra q. 31. verſ. Pone vaſſallus, multo minus debet ei licere illud in alium transferre pro filia ſua dotanda. Secundo modo põt quæſtio contingere, ſi ipſamet mulier, quæ eſt vtilis domina feudi, velit ſeipſam de feudo dotare, & de hoc pariter videtur text. in c. 1. de inueſtit. quam Titius accepit, &c. ꝙ poſſit ſeipſam dotare de feudo; & hęc eſt cõis concluſio, modo duo concurrant; primo, ꝙ det feudum in dotem inæſtimatam, ſecũdo, ꝙ non apponat pactum de lucrando; & ita eſſe communem concluſionẽ atteſtatur Cur. Iun. de feud. in quarta parte principali, in prima regula, q. 4. Reuera, vbi etiã hæc duo concurrerent in donatione filiæ facienda per patrem, difficile eſſet allegare concludentem rationem diuerſitatis; tamẽ in practica ſequenda eſſet communis opinio. Pro qua forte poſſet dici, in hoc differre patrẽ à filia, quia filia dans in dotem, nõ videtur alienare feudum, ſed tantum cõmoditates ipſius feudi, quarum alienatio eſt vaſſallo permiſſa, vt dixi ſupra q. 31. verſ. Succeſſiue, quibus tamen etiam ipſa fruitur, ex quo deſeruiunt oneribus matrimonii. Præterea licet proprie poſſeſſio rei dotalis dicatur eſſe apud maritum, tamen etiam mulier dicitur quodammodo poſſidere fundum dotalem, ſecus autem eſt in patre. Sed quidquid ſit, tutius eſſet in vtroque caſu requirere domini conſenſum, *b* prout fieri debere conſuluit Aluarot. in d. §. donare, quẽ refert Cur. Iun. in loco præal.

ADDITIONES.

a Dari in dotem.) Immo ſecundũ Inno. in c. nuper. de dona. inter vir. & vx. & doct. in cap. ex parte. quos retulit Anguiſ. in conſil. 46. in fine. ſpeciale eſt in dote, vt feudũ dari poſſit in dotem. Aduerte, quia forte hallucinatur Anguiſo. quoniã in libro meo nõ reperitur iſtud dictũ ſuum. de feudo ta meu obligato pro dotis reſtitutione ſaluo Regio aſſenſu, vide Affli. deciſio. 111. & per Caſ. Orſil. ad eum.

b Domini conſenſum.) Ad idem, quòd vaſſallus haud poſſit filiæ ſuæ dare in dotem feudum ſine conſenſu domini. commun. vide per Duen. ſub reg. 40. in verſi. octauo limita. & dixi etiam in collec. mea commu. opi. verbo, vaſſallus, nu. 39.

Quæſtio XXXVII.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſallus an poſſit ſine conſenſu domini conſtituere ſeruitutem in re feudali.*

2 *Et an poſſit conſtituere uſumfructum, verſic. Sed nunquid.*

1 QVÆRO, nunquid † poſſit vaſallus ſine conſenſu domini conſtituere in re feudali ſeruitutem, vel aliquod aliud onus imponere? a Reſpon. aut loquimur quantum ad præiudicium ipſius conſtituentis, & res nō habet difficultatem. Poteſt enim proculdubio vaſallus ad ſui præiudicium conſtituere ſeruitutem realem in re feudali, ſine conſenſu domini, vt eſt text. expreſſus in cap. 1. §. quid ergo. de inueſti. de re alien. factâ. Et eſt communis concluſio, vt atteſtatur Curt. Iun. de feud. in quarta parte. in vltima cauſa amiſſ. feud. quæſt. 14. & ſequen. Quò vero ad præiudicium domini, non poteſt vaſallus ſeruitutem, vel aliquod onus feudo imponere, & ideo eueniēte caſu quo feudū domino aperiatur, extinguitur omne onus illi impoſitum per vaſallum. Idem etiam dicendum eſt quantum ad præiudiciū agnatorū, qui ſucceſſuri ſunt in feudo, non enim poteſt vaſallus aliquam ſeruitutem vel onus cōſtituere ſuper feudo, in præiudicium eorum, qui ſuccedere debent in feudo ex prouidentia primi acquirentis; & ad hoc per doctores allegatur gl. quam tamen ego in libro meo non reperio, in capi. primo, in verbo, Alienationes. de cap. Conra. & illam gloſ. dicit eſſe communiter approbatam Alex. conſ. 18. poſt num. 5. lib. 5. quem refert Picus in repeti. §. Tiria, poſt num. 99. Pariſ. conſ. 88. nu. 4. lib. 2. Et hanc opin. dicit eſſe magis communem Berous quæſt. 95. num. 1.

2 Sed nunquid † poterit vaſallus ſine domini conſenſu conſtituere alteri vſumfructum in re feudali? Reſpondeo quod non. Et ad hoc pariter allegatur illa glo. quam ego non inuenio, vt ſupra dixi, & iſta eſt communis concluſio, vt atteſtatur Curt. Iun. in d. quarta parte. q. 15. Eſt enim vſus fructus pars dominiū, merito cum vaſallus prohibitus ſit alienare vtile dominium, neque etiam poſſe debet alienare eius partē.

ADDITIO.

a Aliud onus imponere.) Item ꝙ vaſallus haud poſſit ſine conſenſu domini in reb. feudalib. conſtituere vſumfructum, vel ſimile onus imponere, aut ſeruitutem aliquā addere in præiudiciū eorum qui ſuccedere debent in feud. commun. vide per Cardi. Pariſien. in conſilio 98. numero 4. volumine ſecundo, & in dicta collect. mea numero 47.

Quæſt. XXXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Vaſallus an poſſit ſine conſenſu domini de feudo tranſigere.*

1 QVAERO, † an vaſallus poſſit ſine domini conſenſu de feudo tranſigere a? Reſpond. quòd aut vaſallus tranſigendo trāsfert feudum in alium; & hoc facere non poteſt ſine licentia domini, aut retinet feudum penes ſe, & tunc poteſt tranſigere, ita diſtinguit Bal. in ca. primo. num. 16. de controuer. inter vaſall. & alium. & in hanc ſententiam inclinat communis mens Doctorum, vt ait Cur. Iun. de feud. in quarta parte, in vltima cauſa amiſ feu. quęſt. ſeptima. Hanc etiam opinio. dicit eſſe magis communem Pariſ. conſ. 1. nu. 134. lib. 1. Donec enim vaſallus retinet feudum pœnes ſe, non dicitur inferre domino aliquod præiudicium.

ADDITIO.

a Tranſigere.) Adde vt per Cephal. in conſilio 133. nume. 50. item poteſt tranſigere abſque conſenſu domini de feudo, ſi modo id ſincere agat, & bona fide proceſſit, conſ. 3. num. 116. vt autem poſſit ad præiudicium ſucceſſorum trāſigere, oportet rem eſſe liquidam, vel de facili poſſe liquidari, alioquin diceretur donatio vid. per eund. conſ. 155. num. 35.

Quæſt. XXXIX.

SVMMARIVM.

1 *Vaſallus an poſſit facere compromiſſum de re feudali ſine conſenſu domini.*

1 SVCCESSIVE quæro, † nunquid poſſit vaſallus de re feudali a facere compromiſſum ſine domini conſenſu? Reſpondeo, reſpectu compromiſſi faciendi in arbitratorem omnes conueniunt, quòd

quòd vaſallus id facere non poſſit; procedit enim arbitrator nullo iuris ordine ſeruato, merito non debet vaſallus, cui interdicta eſt omnis feudi alienatio, poſſe facere actū, ex quo reſultare poſſet alienatio Hęc autem ratio nō videtur militare in arbitro, qui tenetur ſequi iura. Et ideo multi tenuerunt, ꝙ in arbitros poſſit vaſallus de feudo compromiſſum facere, quod etiam expreſſe concedere videtur tex. in c. 1. §. ſi inter, de lege Conrad. Et licet per diſpoſitionem ca. Imperialem. de prohib. feud. alie. per Fride. videatur prohibita omnis alienatio feudi, tamen ex quo in ſpecie non fit in eo text. mentio de compromiſſo, non videbatur dicendum, ꝙ tex. in d. §. ſi inter, cum ſim. eſſet correctus; & ita quòd per d. c. Imperialem. non ſint correcta in hoc iura antiqua, dicit
* videri communem mentem feudiſtarum, Curt. Iun. de feud. in quarta parte. in materia alienationis feudi, quæſtio. 8. ſubdens, ꝙ ita ſentiunt communiter ſcribentes in materia iuriſdictionis feudalis. Dicit tamen Cur. ibi in fi. quòd hæc deciſio eſt multum dubia, & periculoſa; & bene dicit, quia reuera contraria opinio. quòd, ſ. vaſallus non poſſit etiam in arbitros facere compromiſſum de re feudali, eſt iudicio meo tutior, &
* etiam magis communis, prout atteſtatur Soc. Iun. conſi. 77. num. 76. & ſequen. lib. 1. Pro qua facit, quia regulariter de qua re non poteſt quis libere diſponere, neq; etiā poteſt de ea facere compromiſſum. Poſſet tamen, & forte non impertinenter, ad hāc quæſtionem accommodari diſtinctio facta in præcedenti quęſtione, vt ſcilicet poſſit vaſallus de feudo compromiſſum facere, modò ex tali compromiſſo vel arbitramento ſuperinde ferendo, non poſſit ſequi, ꝙ feudum in alium transferatur, vt dictum eſt de tranſactione; cui etiam iuxta communes iuris regulas æquiparantur, compromiſſum, ſiue arbitramentum.

ADDITIO.

a De re feudali.) Hic cadit pulcherrima dubitatio, ſi cauſa feudalis non eſt compromittenda. An cauſa fructuum ſit compromittenda: quòd ſic, facit deciſ. Afflі. 43. Item an vaſallus poſſit compromittere de re feudali in alium quàm dominum, vide per Alex. remiſſiue in l. 1. §. & poſt operis, ff. de oper. no. nun.

Quæſtio XL.

SVMMARIVM.

1 *Vaſallus an poſſit in ſuo teſtamento de feudo diſponere.*
2 *Et quid in feudo ſimpliciter hæreditario, ver. Sed quia.*
3 *Quid in feudo nouo, ver. Sed quæro.*
4 *An poſſit illud legare pro anima, ver. Ex hac concluſione.*
5 *An poſſit plura aſſignare vni ex ſuis ſuis, quàm alteri, de ipſo feudo, ver. Secundo.*
6 *Quid in feudo nouo, verſ. Quæ omnia.*

1 QVAERO, nunquid † poſſit vaſallus in ſuo teſtamento de feudo diſponere? Reſpond. quòd diſpoſitio teſtatoris de feudo, nullo modo valet, a text. eſt in cap. primo, de ſucceſſ. feudi. ibi, nulla ordinatione defuncti in feudo manente, vel valente; & hęc eſt
* communis regula, vt dicit Soc. Iun. conſil. 72. poſt num. 40. lib. 1. Curt. Iun. de feud. in quarta parte principali, in prima regula, in penult. quæſtio. Cum enim vaſallus non ſit dominus feudi, niſi donec vixerit, meritò non debet poſſe de eo diſponere, in præiudicium eorum, quibus ex prouidentia primi acquirentis, poſt eius mortem feudum debetur.

2 Sed quia † hæc materia à doctoribus aliquantulum confuſe tractatur, ideo diſtinguendi ſunt aliqui caſus pro eius intelligentia. Aut enim loquimur in feudo ſimpliciter, & abſolute hęreditario, & tunc dicendum eſt, quòd poteſt teſtator de eo diſponere ad ſui libitum, & illud relinquere cui voluerit; ex quo enim tale feudum eſt alienabile, & tranſitorium ad quoſcunque hęredes, etiam extraneos, nihil prohibet, quo minus etiam de eo in ſpecie poſſit vaſallus in teſtamento ſuo diſponere. Vide quę dixi ſup. quęſt. 9. ver. Hoc præmiſſo, & ſup. quæſtio. 31. ver. Vlterius quęro. Aut vero, & ſecundò loquimur in feudo mixto, quòd ſcilicet eſt hęreditarium, & eſt etiam ex pacto, & prouidentia, prout eſt feudum receptum pro ſe, & filiis, & hęredibus; & hoc caſu dicunt aliqui, quòd ex quo filius non poteſt habere feudum, niſi etiam ſit hęres, dixi in ea. quæſt. 9. ver. Quandoque & tertio,

tio, hæres autem non poteſt contrauenire facto defuncti; propterea diſpoſitio teſtatoris de ipſo feudo valebit, quia per ipſum hæredem infringi non poterit. Sed hic eſt aduertendum, quia hæc concluſio, dato quod eſſet vera, procederet ſolummodo, vbi ageretur de præiudicio filiorum, vel agnatorum, ſed quò ad præiudicium ipſius domini directi, non habetur in conſideratione, an feudum ſit ſimpliciter ex pacto, & prouidentia, an mixtum, vel an ſit nouum, vel antiquum; & ideo modò feudum non ſit ſimpliciter, & abſolute hæreditarium, tenet, quòd omnis diſpoſitio de feudo facto per vaſallum teſtantem, quod ad præiudicium domini eſt nullius valoris, & momenti. Præterea hæc concluſio, etiam quoad præiudicium filii, vel agnati, non videtur vera, ſaltem quando filius vel agnatus adiuiſſent hæreditatem vaſalli de feudo teſtantis, cum beneficio inuentarii; nam talis confectio inuentarii conſeruat filio vel agnato hæredi iura ſua, vt poſſit non obſtante aditione, alienationem de feudo factam per defunctum reuocare, etiam quòd tale feudum eſſet hæreditarium, ſecundum vnam opinio. quam ego tenui infra q.42. ver. Succeſſiue. Tertiò etiam hæc concluſio non ſatisfacit, nam ſolummodo haberet locum in filio vaſalli, qui omnino cogitur acceptare hæreditatem patris, ſi vult feudum retinere, de quo tamē dixi infra quæſt.76. ſecus autem in agnato, ſufficit enim quòd agnatus ſit hæres primi recipientis, neque requiritur, quod ſit hæres vaſalli vltimo loco defuncti, vt dixi ſupra in allegata q.9. verſ. Sed quæro, & ſic in eo ceſſat fundamentum concluſionis. Facienda eſt ergo generalis regula, quod ſiue feudum ſit ſimpliciter ex pacto, & prouidentia, ſiue mixtum, non poteſt vaſallus in præiudicium agnatorum de feudo teſtari. Bene verum eſt, quòd ſi filius vel agnatus adirent hæreditatem vaſalli, qui de feudo teſtatus eſt, ſine beneficio inuentarii, nō poſſent talem alienationem in teſtamento factam reuocare, quia eo caſu non poſſent facto defuncti contrauenire; & hoc, non quia alienatio per aditionem cōualidetur, ſed quia iſte adeundo ſibi præiudicaſſet. Et nota, quia hoc eſt maximi effectus, nam cū iſta aditio non præiudicet niſi adeunti, poſſet filius, vel agnatus adeuntis, ad quem feudu ſpectaret virtute inueſtituræ, ipſa aditione nō obſtāte alienationē ipſam reuocare.

3 Sed quæro, † nunquid hæc concluſio ita declarata, quæ habet, quòd vaſallus non poteſt de feudo teſtari, habeat locum generaliter in omni feudo, ſcilicet ſiue ſit antiquum, ſiue ſit nouum, id eſt acquiſitum ab ipſo vaſallo teſtante? Reſpondeo, quòd quantum ad præiudicium domini, vt ſupra dixi, non habetur in conſideratione, an feudum ſit antiquum, vel nouum, quia vtroque caſu non poteſt per vaſallum alienari ſine conſenſu ipſius domini; ſed quantum ad præiudicium filiorum, vel agnatorum multum intereſt, nam ſi eſt feudum antiquum vel paternum, non poterit vaſallus de eo teſtari in præiudicium eorum, qui ſunt vocati ex tenore inueſtituræ. Si vero ſit nouum, vtique poterit de eo teſtari, interueniente conſenſu domini: eſt enim generalis regula, quòd poteſt vaſallus de feudo nouo ad libitum ſuum diſponere, ſub quocunque tenore receptum ſit, etiam in præiudicium filii, vel agnati, qui ex tenore inueſtituræ ſucceſſurus fuiſſet in feudo, vt dixi infra quæſtio.41. verſic. Et hæc quidem.

4 Ex hac concluſione, † quòd vaſallus non poteſt de feudo teſtari; Primo infertur, quod non poterit teſtator illud legare, etiam pro anima, tex. eſt in cap. 1. §. Donare, qual. olim feu. alie. pote. Sed quæro an legato feudo, debeatur ſaltem æſtimatio, prout debetur quando legatur res aliena? Reſpond. quòd non debetur, neque res, neque æſtimatio, ita tenet Bald. in dicto §. Donare, numero tertio. & eſt commun. opinio, vt dicit Socin. Iun. conſilio 72. numero 60. libro primo. & conſilio 74. numero 20. & ſequen. eodem volumine, quando enim aliquis habens ius in re, quod eſt morte periturum, illam legat alteri, cenſetur legaſſe ſolummodo illud ius quod habebat, neque debetur aliqua æſtimatio, vt dixi ſup. lib. proxi. §. Legatum.

5 Secundò † infertur, quòd non poterit pater habens plures filios, plus aſſignare in feudo vni ex filiis, quàm alteri, & ita eſt
* commun. opin. vt dicit Zaſ. de feu. in octaua parte, in tertia particula, verſiculo. Et hanc partem. Eſt enim ex prouidentia legis conſtitutum, vt omnes filii æqualiter in feudis ſuccedant. Multo minus ergo poterit totum ipſum feudum prælegare vni ex filiis ſuis. Dicit Alexan. in l. apud Iulianum. quam legit cum l. cum ſeruus, §. ſi quis alicui,

* cui, numero 4. in fi. ff. de leg. 1. quòd magis
* communis opin. videtur inclinare in hanc partem. Et hanc opin. tenere communiter Doctores atteſtatur Ioan. Rayn. in cap. imperialem, §. habito, colum. 7. de prohib. feu. alien. per Frid. quem refert Iacob. in verbo, & cum pacto quòd de ipſo feudo, nu. 2. in fi. Hanc etiam dicit eſſe communem Rum. conſ. 25. num. 13. lib. 1.

6 Quæ omnia† de plano procedunt in feudo antiquo, & paterno; illud enim proculdubio non poteſt pater vni ex filiis ſuis prælegare, & ita eſſe communem opinio. dicit a Ruin. conſil. 91. in fi. lib. 1. & hoc pro indubitato præſupponit Socin. Iun. conſil. 160. num. 44. lib. 2. Cum enim tale feudum virtute inueſtituræ debeat ad omnes eius filios æqualiter peruenire ex prouidentia cō cedentis, meritò non poteſt vaſallus per ſuam diſpoſitionem alterare naturam feudi, in præiudicium aliorum; & ſic illud relinquere vni ex filiis ſuis, etiam ſi ſit ex comprehenſis in inueſtitura, & ita ſolet communiter concludi, vt dicit Socin. Iun. in d.
* conſilio 72. numero 33. Sed quid in feudo nouo, id eſt acquiſito per ipſummet vaſallum teſtantem pro ſe, & filiis, vel pro ſe & liberis? Et in hoc variæ ſunt Doctorum opiniones, quas late refert Curt. Iunior. de feud. in quarta parte, in vltima cauſa amiſſionis feudi, quæſtio. 30. verſiculo, Ex prædicta regula. Aliqui enim dicunt, quòd etiam feudum nouum nō poteſt pater vni ex filiis prælegare, & hanc opin. dicit videri magis communem. Soc. Iu. in d. conſilio 72. num. 35. & conſilio 160. numero 44. libro 2. Alii verò dicunt, quòd poteſt; & hāc dicit videri communem Barba. inter conſilia Alex. conſil. 55. colum. penult. verſ. Et ſi quiſpiam. lib. 4. quæ etiam mihi magis placet. Eſt enim valde rationabile, vt quod iure meo quæſiui, etiam arbitrio meo alienare poſſim. Et certe mirum eſt, quòd Doctores in hoc articulo adeo inter ſe repugnēt; nam aut loquimur, quo ad præiudicium domini, & certum eſt, quòd quando prælegatur vni ex comprehenſis in inueſtitura, non dicitur agi de aliquo præiudicio ipſius domini. Aut loquimur quantum ad præiudicium aliorum, & pariter non videtur agi de aliquo eorum præiudicio. Si enim vera eſt deciſio Andr. de Iſern. quam retuli in dicta quæſtio. 41. verſiculo, Et hæc quidem, quòd ſcilicet vaſallus de feudo nouo poſſit cum conſenſu domini ad ſui libitum diſponere, neſcio videre qua ratione, ſi vaſallus poſſet tale feudum alienare, etiam in extraneum, non poſſit etiam illud vni ex filiis ſuis prælegare. Et ita, ſi caſus contingeret, conſulerem, & iudicarem. Vide tamen in hoc propoſito ea quæ dixi ſupra hoc eodem libro, §. emphyteuſis. quæſtio. 16.

ADDITIO.

a Nullo modo.) Pro & contra, diuerſa conſ. omnino vi. inter conſilia Feudal. conſ. 41. Et adde niſi ex tenore inueſtituræ appareret illi fuiſſe conceſſam poteſtatem teſtandi, ita per Iacob. de S. Georg. tract. de feud. in verbo, Marchio in Italia, ſub num. 2. vbi dat iſtam maximam in materia feudali, quòd à tenore inueſtituræ non eſt recedendum. Item quòd inueſtituræ tenor ſemper inſpiciendus ſit, habetur late per Ceph. in conſ. 3. num. 1. Et eius qualitas omnino ſeruanda per eund. conſ. 133. num. 4. & eius tenor plurimum intueri debet, ibi. nu. 46. qui omnino eſt ſequendus per eund. in conſil. 150. num. 4. Et primæ inueſtituræ tenor eſt inſpiciendus per eund. in conſil. 152. numero 60. Et ille eſt attendendus per eund. conſil. 173. num. 32. & potius inſpiciendus eſt tenor, quàm feudi natura. ibid. num. 16. Item quòd vaſallus haud poſſit teſtari de rebus feudalib. etiam pro anima, commune per Rolan. vide in conſ. 1. num. 4. vol. 4. & plene in collec. mea commu. opi. in verb. vaſallus, num. 11. idem etiam vide per Rolan. conſil. 79. volum. 2. col. 1. & 2. & in conſil. 71. num. 10. & 11. eod. volum. Fallit in inueſtito de feudo franco, quia de eo poteſt diſponere, & fideicommiſſum inducere. Idem in illo qui habet feudum cum clauſula, pro ſe & hæredib. quibuſcunque; quia poteſt hæredem inſtituere & ſubſtituere, & fideicōmiſſum facere de feudo, adeo vt venit in reſtitutione fideicommiſſi, vide per Rolan. in conſil. 10. in ſecundo capite conſultationis. volum. 3.

Quæſtio XLI.

SVMMARIVM.

1 *Vaſallus an poſſit cū conſenſu domini alienare feu-*

re feudum in præiudicium agnatorum.

2 *Et quid ſi feudum ſit antiquum, verſ. Et hæc quidem.*

3 *Quid ſi ſit hæreditarium, verſ. Sunt autem.*

DIXI ſupra quæſtio.31.in prin. quòd non poteſt vaſallus feudum alienare ſine conſenſu domini; Quæro nunc;†an poſſit vaſallus cum conſenſu domini feudum alienare in præiudicium agnatorum? a Reſpond. quòd non,& eſt communis concluſio,vt atteſtatur Curt.Iun.de feud.in quarta parte,in vltima particula,in prima regula, colum. tertia, verſiculo, Stat ergo ex præmiſſis.

2 Et hæc†quidem regula de plano procedit in feudo antiquo, ſeu paterno,nam tale feudum proculdubio non poteſt per vaſallum alienari in præiudicium agnatorũ, etiam cum domini cõſenſu,& hæc eſt communis opinio, vt atteſtatur Aluarot.in capit.primo, poſt numerum quartum,verſic. Oppono ab extra. quemadmod. feud. ad fœmi.perti. Et clarius poſt eum collegium Bonon. inter conſilia Curt.Sen. conſil. 50. nume.21. refert, & ſequitur Paris.conſilio 17. num. 16. lib.primo. Cum enim ſit ius quæſitum deſcendentibus ex tenore primę inueſtituræ, meritò non poteſt tolli per aliquem, ex ſucceſſoribus primi inueſtiti, & hæc eſt communis omnium concluſio, vt dicit Curt.Iun.conſilio 171. numero 5. Et eſt valde rationabile, vt in huiuſmodi feudis,quæ à maioribus ſuis prouenniunt,non poſſit vaſallus aliquo modo filiis ſuis præiudicare, qui ad feuda ipſa veniunt,non ex facto ipſius patris,ſed ex antiquorum ſuorum prouiſione,ita dicit Andr.de Iſer.in capit.primo. §.Quid ergo, de inueſtitu.de re alien. facta. Et hæc eſt veriſſima, communis,& ab omnibus approbata concluſio,vt dicit Socin.Iun.conſil. 112. numero 1.lib. 2.ſubdens,quòd hoc eſt apud Doctores noſtros indubitatum. Sed in feudo nouo ſecus eſt,nam feudum nouum, ſub quocunque tenore receptum ſit,niſi fuiſſet expreſſe receptum contemplatione alicuius filii, ſpecialiter proprio nomine in ipſa inueſtitura nominati, ſemper poteſt ad libitum alienari per feudatarium cum conſenſu domini,nec requiritur conſenſus filii primogeniti, vel alterius agnati, qui ſucceſſurus eſſet in feudo.Et hęc eſt deciſ.And.de Iſer. in c.primo,de alien.feud.pater.quam dicit eſſe per omnes approbatam Sigiſmun. con ſil.feud.51. num.1. vbi etiam ſubdit,quòd omnes eum ſequuntur nemine diſcrepante. Quia id,quod ego acquiro,poſſum pro mea voluntate alienare;& hæc deciſio ſemper mihi placuit, licet doctores ſuper hoc articulo varie ſcripſeruut.

3 Sunt autem † nonnulli,qui non ita paſſim admittunt hanc concluſionem, quòd b vaſallus non poſſit de feudo antiquo ſeu paterno diſponere in præiudicium agnatorum, ſed putant diſtinguendum eſſe inter feudum hæreditarium, & feudum non hęreditarium;dicentes,quòd in feudo non hæreditario bene procedit ſupradicta concluſio, & ideo ſi feudum ſit receptum pro ſe, & deſcendentibus maſculis,quòd non poterit vaſallus de eo diſponere in præiudicium deſcendentium maſculorum; & hanc dicit eſſe communem omnium concluſionem Curt.Iun.in dicto conſilio 171. num.6. Sed in feudo hæreditario, etiam ſi ſit antiquum, tenent, quòd poſſit vaſallus præiudicare agnatis, & ſic, quòd in feudo recepto pro ſe,& hæredibus,factum vnius aſcendentis tempore,quo feudum eſt apud ipſum, præiudicet nõ ſolum ſibi,ſed etiam poſteris ſuis hæredibus, cum cenſeatur quid hæreditarium.Et dicit Alexander conſilio 13.numero 11. libro 5. quòd hæc eſt communis concluſio Doctorum, vbique; quam etiam poſt eum dicit eſſe communem Paris.conſilio 16.numero 44. lib.primo.Iaſ.conſilio 56.colum.fin. verſicu. Secundo reſpondetur. libro tertio. Tu verò hic aduerte;nam ſi loquimur in feudo ſimpliciter, & abſolute hæreditario, puta recepto pro ſe, & hæredibus quibuſcunque, vel pro ſe & quibus dederit, vera eſt concluſio, quòd poteſt alienari etiam in extraneum ſine conſenſu domini, & ſine conſenſu agnatorum; quia tale feudum æquiparatur bonis allodialibus, & tranſit ad quoſcunque hæredes, vt ſæpius dixi. Et in tali feudo non conſideratur verum ſit antiquum,vel nouum. Si verò loquimur in hæreditario mixto, puta recepto pro ſe, filiis, & hæredibus, non eſt hæc concluſio abſolute vera,per ea quæ dixi ſupra quæſt. 40.verſic.Sed quia,quæ hoc loco non repeto, quia optime poſſunt accommodari ad hanc concluſionem.

ADDITIONES.

a Alienare in præiudicium agnatorum.) Hic cadunt etiam multæ pulcherrimæ dubitationes; prima eſt, an liceat vni alienare partem ſui feudi per fraudem, vt ſcilicet ex propoſito impediret agnatos in eo ſuccedere. Secunda, An fraus ſit probanda, & quomodo. Tertia, an ſufficiat quòd fraus ſit commiſſa ex ſola perſona alienantis. An etiam requiratur ex parte emptoris: de his plene vi. nouiſſime per Menoch. conſ. 226. vbi etiam an reſpectu prædior. pro quib. decimæ præſtantur aliis, ſit neceſſe habere licentiam ab ipſis, qua haud obtenta, an prædia di. deuoluantur ad ipſos, vel ad agnatos.

b De feudo antiquo.) Quicquid ſit de hac quæſtione: aduerte ad vnum, quòd ſi vaſallus alienet feudum remotiori agnato, poterit proximus ſecundum communem illud reuocare, dummodo reuocatio fiat intra annum à die ſcientiæ, aliàs lapſo anno excluditur à reuocatione, vide per Roland. plene alios allegantem, & de commune atteſtantes, in conſ. 57. num. 67. 68. vol. 3. qui num. 69. admonet agnatos ne patiantur labi annum, quia per illius lapſum excludantur à dicta reuocatione; vide per eum, & dixi in dicta collect. mea, verbo, vaſallus, numero 51.

Quæ. XLII.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio feudi facta per vaſallum in præiudicium agnatorum, an ſit ipſo iure nulla, vel detur agnatis reuocatio.*

2 *Et quid in feudo mere hæreditario, verſ. Sed quia.*

3 *Quid quando feudum dicatur alienare iure permittente, verſ. Eſt etiam.*

4 *Quid ſi alienatio fiat in agnatum proximiorem, & qui omnino erat in feudo ſucceſſurus, verſ. Hoc præmiſſo.*

5 *Quid ſi fiat in remotiorem, ver. Aliquando & ſecundo.*

6 *Nunquid agnatus proximior poſſit reuocare etiam viuo alienante, ver. Sed nunquid.*

7 *An eo caſu teneatur precium emptori reſtituere, verſic. Sed an in præmiſſis.*

8 *Quid ſi vaſallus alienans habeat filios, verſi. Sed pone.*

9 *Quid ſi alienatio facta ſit in penitus extraneum. ver. Aliquando. & tertio.*

10 *Infra quantum tempus poßit hoc caſu fieri reuocatio, ver. Scias tamen.*

11 *An pendente hoc termino ad reuocandum, fiet etiam in pendentis tempus petendi inueſtituram à domino, verſiculo, Quæ autem.*

12 *Quid ſi agnatus proximior conſentiat alienationi, an talis conſenſus præiudicabit, eius filijs, ver. Dixi quod.*

An præiudicet agnatis in ſequenti gradu. ver. Sed maior.

An filius vel agnatus ipſius vaſalli admittantur ad huiuſmodi reuocationem, etiam ſi ſint hæredes ipſiuſmet vaſalli alienantis, ver. Succeßiue quæro.

1 DIXI ſupra, quæſtio. 1. quòd non † poteſt vaſallus alienare feudum antiquum in præiudicium proximioris agnati, ſine ipſius conſenſu. Quæro modo, nunquid ſi illud alienet, talis alienatio ſit ipſo iure nulla? Reſpond. quòd quatenus alienatio rei feudalis eſt in præiudicium domini facta ſine eius conſenſu, nulla eſt difficultas, qui ſit ipſo iure nulla. tex. eſt in capitu. Imperialem, de prohib. feud. alienа. per Frideric. Sed quatenus reſpicit, præiudicium agnatorum, non eſt ipſo iure nulla, ſed bene poteſt per filios, vel agnatos alienantis reuocari; & in hac materia habemus text. notab. in capit. 1. §. Titius filios, ſi de feudo defunct. contentio fuerit, quòd filius vaſalli poteſt alienationem feudi per patrem factam reuocare, etiam ipſo patre viuo, ſed tenetur eo caſu reſtituere precium emptori. Agnatus autem non tenetur precium reſtituere, ſed ſine precio reuocat, mortuo tamen prius alienante, vt ibi.

2 Sed quia † hæc materia habet plura capita, ideo diſtinguendum eſt. Aut enim loquimur in feudo mere hæreditario, & non datur aliquo modo reuocatio, quia vt ſæpius dixi, tale feudum eſt alienabile ad inſtar bonorum allodialium. Aut loquimur in feudo ſimpliciter ex pacto, & prouidentia, vel etiam mixto; & tunc aut feudum eſt nouum, & non datur reuocatio, quia licite poteſt per vaſallum in quemcunque

alienari, vt dixi ſupra quæſt. proxima, verſiculo, Et hæc quidem. Aut eſt feudum antiquum, ſeu paternum, & hoc caſu poteſt per agnatos alienantis reuocari & ſic habes pro abſoluto in hac materia præſupponere, quòd nunquam admittitur agnatus, vel filius ad reuocationem alienationis feudi, niſi hæ duæ qualitates concurrant, ſcilicet, quòd feudum ſit ex pacto, & prouidentia vel abſolute, vel mixtum, & quòd ſit feudum antiquum.

3 Eſt etiam † pro intelligentia præmittendum, quòd feudum aliquando dicitur alienari iure permittente, aliquando vero dicitur alienari iure non permittente. Iure permittente alienatur feudum, puta, ſi interueniat conſenſus domini, nam hoc caſu valet alienatio ipſius feudi. Item alienatur iure permittente, quando vaſallus illud alteri in feudum concedit, quod quidem facere poteſt etiam ſine domini conſenſu, vt dixi ſupra quæſtio. 32. Item quando vaſallus nubens dat feudum in dotem, quod pariter ei permiſſum eſt, vt dixi ſupra quæſt. 36. Iure autem non permittente dicitur feudum alienari, quando alienatur ſine dñi conſenſu, in caſibus à iure, vel conſuetudine feudorum, non permiſſis.

4 Hoc præmiſſo, † explicandi ſunt plures caſus, prout pluribus modis poteſt hæc quæſtio contingere. Aliquando enim vaſallus alienat feudum in agnatum proximiorem, & qui omnino poſt mortem alienantis eſſet in feudo ſucceſſurus, & tunc aliis agnatis non datur reuocatio, quia eorum nihil intereſt, ex quo etiam non facta alienatione, feudum erat peruenturum in illum, ita dicit Iaco. de Beluiſ. in cap. Imperialem, de prohib. feu. aliena. per Fride. & hanc concluſionem firmant doctores, vt dicit Iaco. de feud. in verbo. Et cum pacto de non alie. nu. 33.

5 Aliquando, † & ſecundo, vaſallus alienat feudum in agnatum remotiorem, & tunc diſtinguendum eſt, nam, aut iſte vaſallus alienum habet filios, & poſſunt ipſi talem alienationem reuocare, ſed ſi volunt eam reuocare viuo patre, tenentur precium emptori reſtituere. Mortuo autem patre, poſſunt etiam ſine precio feudum
a recuperare, a dicto §. Titius filios. Si vero vaſallus non habeat filios, poteſt agnatus proximior reuocare talem alienationem, vt ibi.

6 Sed nunquid † poterit agnatus proximior huiuſmodi alienationem reuocare, etiam viuo agnato, qui alienauit? Reſpondeo, quòd ſi alienatio eſt facta iure permittente, non poteſt illam reuocare, niſi poſt mortem ipſius alienantis. Si vero ſit facta iure non permittente, poterit agnatus eam reuocare etiam ante eius mortem, vt in dicto §. Titius filios, quando autem dicatur facta alienatio iure permittente, vel non, dixi ſupra, ver. Eſt etiam, & hæc concluſio procedit ſine difficultate, tenendo illam opinio. quòd feudum antiquũ propter alienationem non aperiatur domino, ſed agnatis, quam ego tenui, tanquam veriorem, infra quæſt. 66. verſic. Sed quid ſi vaſallus.

7 Sed an † in præmiſſis caſibus tenebitur iſte agnatus proximior preciũ emptori reſtituere? Reſp. ꝙ non, dicto §. Titius filios: Ex quo. n. in omnem caſum feudum ad ipſum agnatũ deuoluebatur ex prouidentia primi inueſtiti, non videretur æquum, vt ipſe teneretur, rem ſuam precio redimere.

8 Sed pone † quòd iſte vaſallus, alienans feudum in remotiorem agnatum, habet filios. Quæro quis erit præferendus in huiuſmodi reuocatione, an filius ipſius alienantis, an vero alius agnatus proximior? Reſpondeo, quod ſi alienatio facta fuit iure permittente, tunc filius præfertur agnato, ſi vero facta fuit iure reſtagante, agnatus præfertur filio, & iſta concluſio approbatur à doctoribus, vt dicit Iacob. in dicto verbo, Et cum pacto de non alienando, numero 35. & dicit Curt. Iun. de feud. in quarta parte, in tertia regula, verſicul. Quarta circa præmiſſa, quòd ita intelligunt, & declarant communiter feudiſtæ. Et ſic vides, quod quando alienatio eſt facta iure permittente melior eſt cõditio filii, quàm agnati, nam (vt dixi) filius poteſt, etiam viuo patre, eam reuocare reſtituto precio, agnatus autem non poteſt niſi ſecuta morte alienantis. Econuerſo autem, quando alienatio eſt facta iure non permittente, melior eſt conditio agnati, quàm filii, quia agnatus in reuocatione præfertur filio, vt ſupra dictum eſt, & harum deciſionum difficile eſt iudicio meo aſſignare aliquam concludentem rationem, niſi quia ita vetuſtis feudorum moribus receptum eſt, licet doctores in hoc multum laborent.

Ali-

9 Aliquando, & tertio, † alienatio fit in pœnitus extraneum, & tunc dicendum eſt, ꝙ pariter admittuntur filii, & etiam agnati, ad reuocandum huiuſmodi alienationem, prout quando facta eſt in agnatum remotiorem, & in hoc propoſito intellige extraneum, eum qui non ſit ex comprehenſis in inueſtitura, dato, ꝙ aliàs eſſet agnatus ip ſius alienantis.

10 Scias tamen, † quòd in vno differt hic caſus ab illo; quia, quando alienatio fit in agnatum remotiorem, tunc ſi proximior agnatus taceat per annum, pœnitus excluditur ab ipſo feudo, ſed ſi alienatio facta ſit in extraneum, tunc ad hoc, vt proximior agnatus excludatur; requiritur curſus ſaltem triginta anno. ita tenet glo. in d. §. Titius filios, in verbo, Per annum, quæ in hoc * eſt communiter approbata, vt dicit Alex. conſi. 15. num. 10. lib. 5. Dec. conſi. 395. in fi. Iaco. in verbo, Et cum pacto, de non alie. num. 18. Balb. de præſcrip. in 4. parte princ. q. 12. nume. 19. in fi. Et dicit Dec. conſilio 328. num. 4. ꝙ Doct. illam communiter ſequuntur. Dicit etiam Aluarot. in d. §. Titius filios, poſt num. 4. verſ. Oppo. cum glo. fi. quòd ita tenetur per Doct. communiter idem dicit Præpoſ. in dicto §. Titius filios, col. 3. ver. Opp. cum gl. Facilius enim præſumitur conſenſus inter coniunctos, quàm inter extraneos.

11 Quæ autem † ſit ratio, cur ſit præfixum tempus anni, agnatos proximiori ad reuocandum alienationem feudi factam in remotiorem, & non maius, vel minus tempus, multa dici poſſent. Sed forte melior ratio eſt, vel ſaltem magis colorata, quia intra illud tempus anni, tenetur vaſallus petere a domino inueſtituram, vt dixi infra q. 49. vnde, ex quo intra illud tempus non reuocat, neque petit inueſtituram, merito excluditur à feudo. Sed quæro, an pendente hoc tempore ad reuocandum, ſtet etiam in pendenti tempus, ad petendam inueſtituram à domino? Reſpond. ꝙ non. Sed omnino debet petere inueſtiturã à domino intra annum à die alienationis, aliàs cadit à feudo, ita ſentire videtur Bald. in d. §. Titius filios, in fi. verbis. Et hanc opinio. * dicit eſſe communem Gozad. conſ. 71. nume. 3. Quæ tamen mihi ſemper viſa fuit dura, tanto magis, quia regulariter tempus anni ad petendum inueſtituram, non currit niſi poſſidenti, vt dixi infra q. 49. verſic. Item quid ſi forte vaſallus. & forte etiam intentio. Bal. non fuit hæc, ad quam allegatur, ſed pro nunc nihil determino.

12 Dixi, ꝙ † ſi agnatus proximior tacuerit per annum, vel per triginta annos, quando alienatio eſt facta in extraneum, excluditur per hanc taciturnitatem, ex qua reſultare videtur tacitus conſenſus. Certè multò magis, ſi agnatus expreſſe alienationi conſenſerit, cẽſebitur à feudo excluſus, neque poterit illam alienationem reuocare, & hoc parum habet difficultatis, & ideo cautela eſt, quòd vaſallus volens feudum b alienare, faciat, quòd agnati conſentiant b alienationi.

Sed quæro pone, quòd agnatus proximior conſenſerit alienationi feudi factæ per vaſallum, nunquid talis conſenſus præiudicabit filio ipſius conſentientis, quominus poſſit ipſum feudum recuperare? Reſpond. Aut iſte filius eſt hæres patris, qui conſenſit, vel eſt aliquid habiturus ex eius hæreditate; & hoc caſu, cum non poſſit retractare defuncti conſenſum, nõ poterit talem alienationem reuocare; ſi vero non eſt hæres patris, neque aliquid eſt habiturus ex eius hæreditate, vtique poterit, non obſtante conſenſu per patrem præſtito, feudum alienatum recuperare, ita ſolent feudiſtæ communiter diſtinguere, vt dicit Cur. Iun. in d. 4. par. in vltima cauſa amiſſionis feudi, in 3. reg. verſic. Secunda cadit, quòd tamen intellige, vt dicam infra, in verſiculo Succeſſiue.

13 Sed maior † videtur dubitatio, ſi extent agnati proximiores, remotiores, & medii gradus ipſius alienantis, & agnatus proximior conſentiat, quòd feudum alienetur in remotiorem. An talis cõſenſus præiudicet agnatis medii gradus, quominus poſſunt ipſi talem alienationem reuocare. Eſt ardua qõ, in qua aliàs inter ſe contrarium conſuluerũt collegium Mediolanen. & collegiũ Bononien. ſed tenenda eſt opin. quòd talis conſenſus eis non præiudicet, cum enim eis ſit ius quæſitum ex tenore primæ inueſtituræ, non debet poſſe illis auferri, ſine eo * rum culpa, aut facto, & hæc eſt etiam ma* gis communis, vt dicit Curt. Iunior in d. quarta parte, in vltima cauſa amiſſionis feudi circa princip. tertiæ regulæ, ſubdens, quòd iudicio ſuo non habet multum dubitationis.

14 Succeſſiue quæro, † nunquid filius, vel agna-

agnatus ipſiuſmet vaſalli alienantis, admittantur ad huiuſmodi reuocationem, etiã ſi ſint hæredes ipſius vaſalli? Reſpon. q̃ ſi adiut hæreditatem ſine beneficio inuentarii, nõ poterit talem alienationem reuocare, tunc enim proprie repręſentat perſonam defuncti, & ideo non poteſt eius facto cõtrauenire. Sed ſi fecit inuentarium, bene poterit reuocare, ita tenent communiter feudiſtæ, vt dicit Curt. Iun. in dicta tertia regula, colum. 3. verſicu. Limitatæ prædictam, quem refert Pariſ. conſi. 10. nume. 8. lib. 1. Nam beneficium inuentarii conſeruat hæredi oĩa iura ſua, & actiones, perinde ac ſi non adiuiſſet hęreditatem. Et hæc quidem concluſio de plano procedit, quando feudum non eſt hæreditarium, nam eo caſu proculdubio poteſt filius vel agnatus hæres, facto inuentario, reuocare huiuſmodi alienationem. Et ita cõcludunt omnes, vt dicit Deci. conſi. 185. nu. 1. circa finem, nam hoc caſu vaſallus habet feudum ex ſimplici prouidentia primi inueſtiti, nõ autem tanquam hæres. Sed quid ſi ſit hæreditarium, quo caſu non poteſt habere feudum, niſi tanquam hæres? Reſpon. quòd in hoc Doctores ſunt varii, nam aliqui tenent, quòd inuentarium nihil proſit, ad hoc, vt poſſit alienationem ipſam reuocare. Et hanc opin. tanquam communem ſe-
* quitur Gratus conſi. 9. numero 18. li. 1. vbi etiam refert Cur. Iun. conſi. 138. col. 6. atteſtantem illam eſſe magis communem. Sed ego non reperio Cur. in allegato conſil. maxime num. 16. vbi loquitur in hoc propoſito, atteſtantem de communi. Aliqui vero tenent, quòd immo etiam in tali feudo hæreditario, poſſit filius, vel agnatus hæres vaſalli cum beneficio inuentarij, reuocare alienationem feudi per eum factam; & hãc opin. videtur admittere tanquam veriorẽ,
* & magis communiter approbatam, Socyr.
* Iun. conſilio 112. numero 13. libro ſecundo. Reuera ſi loquimur in feudo mere hæreditario, credo, quòd confectio inuentarii nihil proſit ad reuocandum, quia (vt ſupra dixi) in tali feudo non datur reuocatio, ex quo de eo iudicatur, vt de alia quacunq; hæreditaria; ſed ſi loquimur in feudo, quod eſt partim hęreditariũ, & partim etiam eſt ex pacto, & prouidentia, mihi magis placet ſecunda opinio, quòd ſcilicet confectio inuentarii conſeruet ius reuocandi alienationem. Vocatur enim eo caſu agnatus ad feudum, non ſimpliciter tanquam hæres vaſalli, qui alienauit, ſed etiam ex facto, & prouidentia primi inueſtiti. Quæ opinio multo magis tenenda eſſet, vbi iſte agnatus, qui vult feudum alienatum reuocare, poſſet dicere ſe hæredem primi acquirentis, aliter quàm mediante perſona iſtius vaſalli, qui alienauit, quod ſufficeret ſecundum opinio. quam tenui ſupra q. 9. verſic. Sed quæro, nunc enim ex quo poſſet habere feudum alia via, & ſic non tã quam hæres iſtius alienantis, crederem omnino confectionem inuentarii ei prodeſſe debere.

ADDITIONES.

a Recuperare.) Intellige intra annum à die ſcientiæ vt dixi, in q. præce.

b Conſentiant alienationi.) Adde, quia tũc ſibi præiudicat, commune dixi in collec. mea commun. opin. in verbo, feudum numero 77.

Quæſt. XLIII.

SVMMARIVM.

1 *Filius, penes quem eſt feudum paternum, uel emphyteuſis, an teneatur creditoribus paternis ſatisfacere de ipſo feudo, uel emphyteuſi.*

2 *Et quid ſi adijt paternam hæreditatem, uerſic. Sed quid ſi adijt.*

1 QVAERO, nũquid† filius penes quem eſt feudum paternum, vel emphyteuſis, teneatur creditoribus paternis ſatisfacere de ipſo feudo, vel emphyteuſi? Reſpond. q̃ ſi quidem filius paternam hęreditatem nõ adiit, non tenetur illis ſatisfacere, & hoc eſt iudicio meo indubitatum.

2 Sed quid† ſi adiit? R ñ. q̃ hoc caſu diſtinguendum eſt inter feudum, vel emphyteuſim, quæ ſint hæreditaria, & inter non hęreditaria. Nã filius accipiens feudum aut emphyteuſim non hæreditariam, & ſimul etiam hæreditatem patris adiens cum beneficio tamen inuentarii, non tenetur vltra vires hæreditatis paternæ creditoribus ſatisfacere ex ipſo feudo, vel emphyteuſi; quia habet feudum ex pacto, &

pro-

prouidentia primi acquirentis, non autem tanquam hæres. Nec aditio hæreditatis debet ei obeſſe, ex quo confectio inuentarii omnia iura ſua integra conſeruat, vt dixi in quæſtio. præcedenti, verſic. Succeſſiue. Secus autem ſi feudum, aut emphyteuſis ſit hæreditaria, nam eo caſu, ex quo illa habet tanquam hæres, merito etiam ſi ſolemniter inuentarium confecerit, tenetur ipſis creditoribus ex ipſo feudo, vel emphyteuſi
* ſatisfacere, & ita communi omnium conſenſu receptum eſſe, atteſtatur Didacus lib. 2. reſolut. cap. 17. poſt num. 4. verſ. Octauo infertur. Et hæc quidem concluſio, ſi intelligatur, vt procedat in feudo ſimpliciter & abſolute hęreditario, mihi ſatis placet, nam cum tale feudum ſit ad inſtar aliorum bonorum hæreditariorum allodialium, certũ eſt, quòd in bonis hæreditariis confectio inuentarii nihil prodeſt hæredi. Sed ſi eſſet feudum non abſolute hæreditarium, ſed etiam ex pacto, & prouidentia prima acquirentis, teneo, ꝙ confectio inuentarii prodeſſet hæredi, prout etiam tenui in quæſt. præcedenti in allegato verſ. Succeſſiuè.

Quæſt. XLIIII.

SVMMARIVM.

1 *Feuda an poſſint diuidi.*

2 *Et quid de conſuetudine obſeruetur. verſic. Scias tamen.*

1 QVÆRO, nunquid † feudum
2 poſſit diuidi? a Reſpond. quòd feuda maiora, prout eſt feudum Ducatus, Marchiæ, vel Comitatus, quòd habent dignitatem annexam, non poſſunt diuidi, etiam conſentientibus
* conſortibus, & ita ſe habet communis opi
b nio. b vt atteſtatur Socin. conſilio 97. poſt numero 25. verſic. Tertio confirmatur, libro primo, quod eſt duplicatum, in conſilio 165. lib. ſecundo. Idem etiam dicit Socin. conſil. 278. num. 1. lib. 2. Et dicit Curt. Iun. de feud. in quarta parte princip. in vltima cauſa priuationis feudi. quæſtio. 30. in princ. quòd ita concludunt omnes in hoc abſque diſputatione. Et videtur tex. in c. 1. §. præterea Ducatus, de prohib. feudi alien. per Frid. inferiora autem feuda, quæ non habent dignitatem annexam, vtique diuidi poſſunt, vt eſt tex. in d. §. præterea ducatus, & hoc etiam ſi huiuſmodi feuda inferiora, ſint feuda iuriſdictionis, ita tenet Spec. de feudo. §. quoniam, verſ. 34. & eſt communis opin. vt dicit Soc. in alleg. conſ. 67. poſt nu. 45. verſ. Septimo dato. Et hoc videtur inductum in fauorem, & honorem Imperii, ne ſcilicet feuda maiora, quorum dignitatis titulus proueniet ab Imperato. diminuatur, & ad deſtructionem deducantur, quæ ratio non militat in feudis inferioribus non habentibus dignitatem annexam.

2 Scias tamen, † quòd quidquid ſit de iure, communiter in Italia, & in certis partibus Alemaniæ, & certarum prouinciarum, omnia feuda, etiam dignitatum, præter regales diuiduntur, de qua conſuetudine atteſtatur Ioan. And. in addit. ad Spec. de feud. ſuper Rubr. colum. pen. verſic. Non omittam. quem refert Grat. conſi. 4. num. 29. lib. 1. Et hæc conſuetudo ſeruanda eſſet, in illis tamen feudis, quæ ſolita eſſent diuidi, non autem in aliis.

ADDITIONES.

a Poſſit diuidi.) Hic ſcias, in diuiſione feudi idem ius eſſe, quod in emphyteuſi, quæ irrequiſito domino bene poteſt fieri magis commune ex Alex. atteſtatur Rolan. in conſil. 80. nu. 47. & dixi in collec. mea com. opinio. in verb. feudum, ſub num. 6. vbi etiam retuli Soc. reg. 189. ponentem regulam negatiuam, quod feuda ſint indiuidua: cum fallentiis, quas vide apud eum.

b Et ita ſe habet communis opin.) Adde atque de iſta communi vide in d. coll. mea nu. 67. cum duobus ſeq. & do. Soc. d. conſil. 278. ponit quinque caſus, in quib. permittitur diuiſio. Nec poteſt vaſallus etiam diſponere vt vnus filior. habeat duas partes in feudo, alter vero tertiam, vt per Rolan. conſil. 1. num. 14. vol. 3. item quod feuda ducatus, Marchionatus, & Comitatus ſecundũ generalem conſuetudinem Italiæ diuidantur, vt plenius per Rolan. conſil. 80. numero 9. alios citantem.

Quæſt. XLV.

SVMMARIVM.

1 *Feudum an præſcribi poſſit.*

2 *Et an contra dominum, verſ. Si autem.*
3 *Quid inter priuatos, verſ. Sed quid inter.*
4 *Quid ſi ſit alienatum ſine conſenſu domini, verſ. Vt vides.*

1 QVAERO, an † feudum præſceri
a bi poſſit? *a* Hæc eſt intricata quæſtio, propterea procedendo per ſingulos caſus, Dic, aut quæritur de præſcribendo directo dominio, vel per vnum dominum contra alium, vel per priuatum contra dominum, & in hoc remitto te ad ea, quæ dixi infra lib. 7. §. præſcriptio. Aut quæritur de præſcribenda conceſſione feudali, per priuatum contra dominum, & dico, quòd ſi quis diuturno tempore, ideſt per decennium, poſſedit aliquam rem, vt feudale, præſumitur per talem curſum decennii præceſſiſſe ſolemnis conceſſio feudalis, vt dixi ſupra quęſt. 19. verſic. Sed pone. Aut verò quæritur de præſcribendo titulo vaſallagii, per dominum contra priuatum, & non ſufficit curſus decennii, ſed requiritur tempus triginta annorum, vt dixi in allegata quæſtio. 19. in principio.

2 Si autem † quæritur, de præſcribendo vtili dominio contra dominum, puta quia vaſallus habens feudum, illud alienauit, & ille in quem feudum fuit alienatum, illud poſſedit, nunquid ſi poſtea dominus velit recuperare feudum, tanquam ſibi apertum propter alienationem ſine ſuo conſenſu factam, poterit iſte vaſallus poſſeſſor feudi opponere decurſam eſſe præſcriptionem? Reſpondeo, quòd alienatio eſt adeo nulla, quòd non poteſt feudum etiam longiſſimo tempore præſcribi, ita colligitur ex text. in capitu. Imperialem, § *c* bi, nullius temporis pręſcriptione, de prohib. feudi alien. per Frid. vbi hoc expreſſe tenet Andr. de Iſer. quem ſequuntur com-
* muniter Doctores, vt ait Curt. Iunior. de feud. in quarta parte, in vltima cauſa amiſſionis feudi, columna prima, verſicu. Prima ergo. & in l. prima. in fina. verbis. C. de ſeruit. fugit. & licet gloſ. in capitulo primo. §. præterea, in verbo, Præſcriptione, de capit. Conrad. tenuerit, quòd illa verba, nulla præſcriptione obſtante, non comprehendant pręſcriptionem quadraginta anno. tamen illa gloſ. communiter reprobatur, vt dicit Afflict. ibi, numero 24. & ſequen. & ſic tene, quòd poſſeſſor rei feudalis alienatę irrequiſito domino, non poteſt illam pręſcribere contra dominum, niſi concurrat tempus centum annorum; & ratio eſt, quia poſſidens, cui ius commune reſiſtit, non eſt audiendus, etiam ſi alleget pręſcriptionem, niſi de legitimo titulo conſtet.

3 Sed quid † inter priuatos, nunquid po-
b terit vnus priuatus contra alium *b* pręſcribere vtile dominium ipſius feudi? Reſpondeo, quòd ſic, modo concurrant tempus triginta annorum, & bona fides pręſcribentis; & ad hoc pariter allegatur gloſ. in dicto §. pręterea, in verbo, Pręſcriptione. Et dicit Paris. conſilio decimoquinto, numero 13. libro primo, quòd in hoc omnes ſcri-
* bentes illam ſequuntur. Quam etiam opinio. atteſtatur eſſe communem idem Paris. conſilio 27. numero 91. libro primo, & conſilio primo, numero 123. eodem volum. vbi dicit, quòd ita communiter concluditur; & refert Balb. de pręſcript. pariter atteſtantem hanc eſſe communem opinio. vt ibi per eum.

4 Vt vides, † Doctores in hoc articulo varie loquuntur, aliqui enim intelligunt il-
2 lam gloſ. loqui inter dominum, & priuatum; aliqui inter duos priuatos, cum tamen appareat eam loqui, quando priuatus opponit pręſcriptionem cōtra dominum, alias enim non poſſet applicari ad illum text. qui loquitur de reuocatione aliena- 1
tionum facienda per dominos. Quidquid 2
ſit, mihi placet hęc reſolutio, quam etiam
* credo eſſe magis communem, quòd ſcili-
* cet contra dominum non poſſit vtile dominium alienatum pręſcribi ſpacio triginta, nec quadraginta anno. ſed ſolummodo per curſum centum annorum; *c* ſed inter priuatos, quòd currat pręſcriptio feudi interueniente bona fide cum ſpacio triginta annorum, cum aliis requiſitis in cap. primo. §. ſi quis per triginta, ſi de feudo defuncti &c. Quę concluſio, non multum habet difficultates, vbi feudum perueniſſet in iſtum vaſallum, cum conſenſu domini. Secus autem ſi ſine domini conſenſu; nā cum eo caſu prohibita ſit omnis alienatio, & pręſcriptio rei feudalis, non videtur audiendus allegans pręſcriptionem, ſiue agatur inter priuatos, & ita videtur iudicaſſe conſilium Neapol. vt per Afflict. deciſio. 254. Ego tamen prima facie ſentio contrarium, nam illa cōſtitutio annullans omnem alienatio-

nationem, & præſcriptionem rei feudalis ſine cōſenſu domini, fuit facta in fauorem domini, non autem in fauorem priuatorum; & ideo videmus, quòd alienatio feudi ſine conſenſu domini, licet ſit nulla quo ad præiudicium ipſius domini, valet tamen in præiudicium agnatorum, niſi intra debitum tempus illam reuocauerint, vt dixi ſupra quæſtio. 42. Meritò omni caſu crederem teneri poſſe, quòd inter priuatos vtile dominium feudi poſſit ſpacio triginta annorum præſcribi, vt ſupra dixi. a

ADDITIONES.

a Præſcribi poſſit.) Adde & vide per Iaco. de San. Georg. in ſuis quæſtionibus feudalibus. quæſtio. 38. nume. 48. & quæ dixi ſup. quæſtio. 19. Item ſi quis per triginta annos tanquam vaſallus, & feudatarius alicuius principis præſtiterit ſeruitia debita pro re ab eo poſſeſſa, tale ius ſeu feudum videtur præſcripſiſſe, text. eſt in capit. 1. §. ſi quis per triginta. ſi de feud. defun. & vide per Mari. Anguiſſol. in conſil. 79. per totum. Et an ex cōſuetudine vel temporis diuturnitate acquiratur domino ius compellendi ſubditos ad Roidas ſiue Roſias, & ſimiles, vide plura in materia, per Ambroſ. Vignat. inter conſilia Feuda. diuerſorum, conſilio 50. octauo dubio.

b Contra alium.) Et iſtam communem, vide etiam in collect. mea in verbo, vaſallus, numero 43. & numero ſequenti. limitationem poſui, quòd mala fides nullam præſcriptionem poteſt validare; & numero 45. ſublimitani aliàs in bona fide, quæ præſumitur propter poſſeſſionem longiſſimam etiam ſine titulo, & eo magis quando non apparet alius antiquus poſſeſſor. commune ex eodem Pariſi.

c Sed ſolummodo curſu centū annorum.) Adde & vide per Roland. in conſilio 3. nume. 98. vbi non competere reſtitutionem in integrum Marchioni Saluciarum, dicit, & loquitur de præſcriptione quadraginta annorum, vel in præſcriptione immemoriali, in qua nullus Doctor in mundo reperitur, qui aliter tenuerit; nec quis ſani capitis, qui auderet attentare dari reſtitutionem aduerſum eam.

Quæſtio XLVI.

SVMMARIVM.

1 Feudū an imputari debeat filio in legitimam.
2 Et quid ſi ſit ex pacto, & prouidentia. verſic. Quæ quidem concluſio.

1 QVÆRO, nunquid † feudum imputetur filio in legitimā? Reſp. Hęc quęſtio pōt dupliciter conſiderari; primò, an filius cui feudum defertur, puta quia ex tenore inueſtituræ feudum ſpectet primogenito, teneatur illud imputare in legitimam, ſiue portionem ſibi contingentem ex hæreditate, ſeu bonis paternis. Secundò, an feudum ſit computandum in bonis defuncti, quando tractatur de aſſignanda legitima, ſiue eius ſupplemento, alicui ex filiis, cui non debeatur pars feudi, an autem ſit detrahendum, prout etiam detrahitur æs alienum, quod habebat defunctus. Dicunt ergo Doct. q. ſi feudum eſt paternū, ſcilicet acquiſitum ab ipſo patre de cuius hæreditate agitur, tenetur filius illud in legitimam imputare. Si vero feudum prouenit ab auo, tunc ex quo cenſetur quid aduentitium, non debet imputari, & hanc cōcluſionem dicit eſſe communem Ruin. in repe. l. in 4. poſt num. 17. ver. Prima concluſio, ff. ad leg. Falc.

2 Quæ † quidem concluſio de plano procedit, vbi feudum fuiſſet conceſſum patri ſimpliciter, pro ſe, & hęredibus; quo caſu dicitur feudum hæreditarium, & proculdubio eſt in legitimam imputandum, & ita ſentit Bar. in l. 1. §. nec caſtrenſe, num. 6. ff. de collat. bonorum. & dicit eſſe communem ſententiam, Ripa in d. l. in 4. nu. 178. & ſeq. Sed quid ſi fuerit conceſſum pro ſe, & liberis, quo caſu dicitur abſolute ex pacto, & prouidentia? Reſpond. quòd nihilominus, ſi eſt quæſitum à patre, debet in legitimum imputari, & de eo debetur legitima, ſecūdum magis communē opinio. vt atteſtatur Alexan. conſil. 29. poſt nu. 4. lib. 5. dicens, quòd ita etiam eſt de mente Bart. in d. §. nec caſtrenſe, ſi bene aduertatur; & ratio eſt, nam cum feudum eſſet acquiſitum a patre, dicebatur feudum nouum, & ſic de eo pater libere diſponere poterat, etiam in extraneū; ſiue eſſet quæſitum pro ſe, & hędedibus, ſiue pro ſe, & filiis, vt dixi ſupra q. 41. verſicu. Et hæc quidem, meritò filii illud habere

bere dicuntur beneficio paterno, & ſic debent illud in legitimam imputare. Qua ratione etiam dicendum eſt, quòd ſi eſſet feudum ſimpliciter, & abſolute hereditarium, puta quia eſſet quæſitum pro ſe, & hæredibus quibuſcunque, vel pro ſe, & quibus dederit, eſſer proculdubio imputandum in legitimã, & de eo detrahenda legitima, quia de huiuſmodi feudo iudicatur, vt de cæteris rebus hæreditariis, & allodialibus, vt ſæpius dixi; & hoc ſiue eſſet quæſitum à patre, ſiue ab auo, vel etiam ſuperiori aſcendente, quia in vtroq; caſu militat eadem ratio.

Quæſtio XLVII.

SVMMARIVM.

1 *Vaſallus an poſſit incidere arbores fructiferas in fundo feudali.*

1 QVÆRO, † nunquid vaſallus poſſit incidere arbores fructiferas
a a in fundo feudali? Reſpon. quòd non, ita tenet Bartol. in l. diuortio, §. ſi fundum, in fin. verbis, ff. ſolu. matrimonio. Et cum Bartol. tenent omnes antiqui, & moderni, vt dicit Iaſ. in d. §. fundum, poſt num. 3. ver. Circa ſecundam. Licet enim vaſallus ſit dominus vtilis rei feudalis, non tamen eſt abſolute, & irreuocabiliter dominus, quia poſt mortem tenetur feudum reſtituere ſucceſſori, qui ex tenore inueſtituræ vocatus eſt ad feudum; & hinc infero, quòd in caſu, in quo vaſallus poſſet abſolute de feudo diſponere, puta quia feudum eſſet abſolute, & ſimpliciter hæreditarium, vel quia eſſet feudum nouum, poſſit etiam incidere arbores fructiferas, nam cui licet quod eſt plus, multo magis licere debet quòd eſt minus. Et hæc omnia intellige, quantum ad præiudicium filiorum, vel agnatorum, qui ſucceſſuri eſſent in feudo. Sed quo ad præiudicium domini directi, caueat vaſallus, ne malè verſetur in re feudali, quia ex cauſa poterit feudo priuari, vt dixi infra quæſt. 56.

ADDITIO.

a Incidere arbores fructiferas.) Vide plene per Tiraq. de retract. conuentio. §. 3. gloſ. 1. num. 25. vſque ad fin. per tot. & commune per Rolan. in conſ. 40. nu. 9. vol. 4. & dixi in collec. mea commu. opi. in verbo, vaſallus, num. 7. vbi ampliaui, & limitaui.

Quæſtio XLVIII.

SVMMARIVM.

1 *Vaſallus committens adulterium cum vxore domini priuatur feudo.*
Et quid ſi poſt mortem domini cum ipſa vidua ſtuprum committat, ibid.

Prima Cauſa.

1 TV ſcis, quòd † vaſallus committens adulterium cum vxore domini directi, priuatur feudo, text. eſt expreſſus in capit. 1. §. 1. quib. mod. feud. amit. Quæro, quid ſi
a poſt mortem domini cõmittat ſtuprum a cum eius vxore vidua an pariter ſit feudo priuandus? Reſpondeo, quòd ſic, ita tenet
* Andr. de Iſern. in d. §. 1. & eſt magis communis opin. vt dicit Ioan. Garo. in l. 1. C. de ſecun. nupt. in textua. num. 61. Videtur enim ipſa adhuc eſſe in primo matrimonio. Propterea dicunt Doct. quòd ſi tranſiſſet ad ſecunda vota, & vaſallus cum ea coiret, non caderet à feudo, ceſſat enim eo caſu ratio reuerentiæ, quam vaſallus domino præſtare tenetur.

ADDITIO.

a Stuprum.) Item ꝙ vaſallus feudũ amittat ſi cũ vxore domini viui ſiue mortui concubuerit, commune dicit Oſaſc. deciſio. 77. num. 17. Idem ſi commiſerit ſtuprum cum relicta domini, magis commune, vide & limita per Rolan. conſ. 86. num. 40. volum. 2. Et de iſtis duabus dixi in collec. mea commun. opinio. verbo, vaſallus. item, ſtuprum, quid ſi committat inceſtũ, quod perdat feudum, mox dixi. Adde, & vide per Bald. in l. prima, ff. de rerum diuiſio. vbi etiam licet Papa diſpenſet quo ad matrimonium, tamen vaſallus haud recuperabit feudum per allegata ibi. per eum, cuius quæſtionem reaſſumit Baldus ſequens Iacobin. de Sancto Georgio. in ſuis quæſtionibus feudalib. quæſt. 17. & num. 25. quid ſi ſe commiſcuerit cum concubina domini. Item,

quid

quid ſi cognouerit pediſequam domini, vi. per eundem Iacobi. de feud. in verſ. qui quidem inueſtiti, num. 19. & 20. & quib. cauſis debeat vaſallus feudo priuari, vide ibid. per totum.

Quæſt. XLIX.

SVMMARIVM.

1 *Vaſallus tenetur infra annum, & diem à morte domini, petere renouationem inueſtituræ.*

2 *Et quid in militibus vaſallis, verſ. Intellige tamen.*

3 *An hoc tempus currat à die ſententiæ, verſic. Scias etiam.*

4 *An currat impuberi, verſ. Item ſcias.*

5 *An minor aduerſus lapſum huius termini poſſit petere reſtitutionem in integrum, verſ. Sed quæro.*

6 *An requiratur ſententia declaratoria, verſic. Item quæro.*

7 *Quid ſi dominus inueſtituram concedere noluerit, verſ. Sed quid ſi vaſallus.*

8 *Quid ſi vaſallus eo tempore non poßidebat feudum, verſiculo, Item quid ſi forte.*

9 *An uaſallus poſſit purgare moram, uerſic. Sed nunquid.*

10 *Quid ſi dominus poſt annum, & menſem, recepit uaſallum ad ſolita ſeruitia, an cenſeatur illi remiſiſſe, uerſiculo. Sed pone.*

12 *Quid ſi dominus reliquerit plures hæredes, an teneatur uaſallus ab omnibus petere inueſtituram, uerſiculo, Quæro nunc.*

13 *An ille qui prius habebat partem feudi, ſi aliam acquirat, teneatur pro ea nouam inueſtituram petere, uerſiculo, Præterea quæro.*

14 *An iuramentum fidelitatis poſſit præſtari per procuratorem, uerſiculo Succeßiue quæro.*

Secunda Cauſa.

1 MORTVO domino † tenetur vaſallus intra annum, & diem à morte ipſius domini, petere ab eius ſucceſſore renouationem inueſtituræ, & debitum fidelitatis iuramentum exhibere, aliàs priuatur feu-
a do. *a* Idemque ſi domino ſuperſtite vaſallus moriatur, tenetur eius ſucceſſor intra dictum tempus idem facere, aliàs cadit à feudo, text. eſt expreſſus in cap. 1. in princip. quæ fue. pri. cauſa bene. amit. & eſt communis concluſio, vt dicit Curt. Iun. de feud. in quarta parte, in 23. cauſa amiſſ. feud. Quæ tamen non ſeruatur in hoc Ducatu Mediolani, vt ibi. Ratio autem huius concluſionis eſt ſecundum communiter ſcribentes, vt dicit Cur. ibi, quia petere inueſtituram eſt ſignum deuotionis & reuerentiæ, quam vaſallus domino debet. Ego vero alia ratione dicebam illud fuiſſe introductum, quia ſcilicet, virtus iuramenti non tranſit ad hæredes, neque egreditur perſonam iurantis, ideo hæc renouatio iuramenti, & recognitionis fuit neceſſaria, ad hoc vt ſpecialius & magis efficaciter ex proprio iuramento filius domino obligaretur, nam licet vaſallus mortuus iuraſſet fidelitatem pro ſe, & ſucceſſoribus ſuis, adhuc eſt neceſſaria renouatio iuramē-
* ti fidelitatis; & ita tenent communiter canon. vt dicit Cur. Iun. in d. quarta parte, in 24. cauſa priuationis, verſicu. Secundo extende, ſic etiam reſpectu ſucceſſoris in directo dominio, niſi ſpecialiter præſtetur iuramentum domino, & eius ſucceſſoribus, nō obligatur vaſallus ſucceſſori, niſi renouetur iuramentum. Bene verum eſt, quòd ſi iuramentum fuiſſet præſtitum domino, & ſucceſſoribus, non eſſet neceſſaria renouatio iuramenti, ſed bene eſſet renouanda inueſtitura in ſignum recognitionis, vt ſcilicet vaſallus agnoſcat illum in dominum, & iſte illum in vaſallum. Ratio autem cur præfixum ſit tempus anni, & diei, non autem maius, nec minus tempus, nulla poteſt iudicio meo melior aſſignari, quàm, quia ita à maioribus receptum eſt.

2 Intellige tamen † illud, quod dictum eſt de termino anni, & diei, quia locum habet
b ſolummodo in priuatis vaſallis, Milites *b* autem vaſalli habent annum, & menſem, text. expreſſus in capitulo, 1. quo tempore
* miles, & ita concludunt omnes ſcribentes, vt dicit Cur. in d. 23. cauſa, verſiculo, Tertio limitanda. Et dicit Aluarot. in d. cap. primo. poſt numerum 7. verſ. Oppo. cum glo. quarta, quòd ita tenent Doctores communiter omnes.

3 c Scias etiam † quòd hoc tempus *c* non incipit

cipit

cipit currere, niſi à die ſcientiæ probabilis, ita tenent glo. in d. cap. primo, in gl. ſecunda, quo tempore miles, quam omnes ſequuntur, vt dicit Mod. Pariſ. in conſue. Pariſ. feud. §. primo, glo. ſeptima, nume. quarto, & ſic annus à principio eſt vtilis, & poſt ſcientiam continuus. Addit etiam Mod. quòd non currit, niſi à die hæreditatis aditæ, ſed hoc glo. illa non dicit, neque credo, quòd ſit verum, licet multi hoc teneant: maxime ſi eſſemus in feudo, quod agnatus, vel etiam filius poſſet habere, etiam ſi non eſſet hæres vaſalli vltimo loco defuncti. Propterea ego dicerem, hunc annum, & diem eſſe computandum, à die, quo vaſallus adeptus eſt poſſeſſionem ipſius rei feudalis, & probabiliter ſciuit, vel ſcire potuit ipſam rem eſſe feudalem, & niſi hæc duo concurrerent, facile eum excuſarem ab amiſſione feudi, ob non petitam inueſtituram.

4 Item ſcias† quòd hoc tempus non currit
d impuberi, *d* tex. eſt in c. ſi minori, ſecundum communem intellectum, ſi de feudo defuncti, &c. & ſic requiritur, quòd vaſallus ſit maior 14. ann. Sed quid in fœmina, nunquid hoc tempus illi currere incipiet, ſtatim poſt pubertatem, & ſic poſt 12. ann. Reſpondeo, quòd non, ſed ſolum, poſt 14. ann. ſicut in maſculo, ita dicit Bal. in ca. Imperialem. §. præterea ſi quis, numero 2. de prohi. feud. alie. per Fride. cuius opinio. ſequuntur cæteri ſcribentes, vt ait Iacob. de feud. in verbo, Qui quidem inueſtiti, num. 43. Debet enim latior fieri interpretatio, vbicunque agitur de euitanda pœna priuationis.

5 Sed quæro† pone, quòd vaſallus minor *e*
f 25. anno. *f* non petierit huiuſmodi renouationem inueſtituræ intra tempus debitum, nunquid poterit petere reſtitutionem in integrum, aduerſus lapſum huius termini à lege præfixi? Reſpondeo, quod ſic, ita tenet glo. in d. §. præterea ſi quis. in verbo,
* Annis, & eſt communis opin. vt atteſtatur Brunus conſi. feudali. 100. numero. 1. & dicit Mod. Pariſ. in conſuet. Pariſ. feud. §. 1. gloſſ. ſeptima, numero 2. quòd ita tenent omnes.

6 Item quæro† an ex hac cauſa non petitę renouationis inueſtituræ vaſallus cadat ipſo iure à feudo, an autem requiratur ſententia
g *g* declaratoria? Reſpondeo, quòd requiritur ſententia, ita tenet Pau. de Caſtr. conſilio 84. nume. 3. libro 2. Et dicit Curt. Iun. conſil. 142. nume. 11. quòd ita tenent communiter feudiſtæ. Hanc etiam opin. dicit eſſe magis communem Soci. Iun. conſilio 115. nume. 22. lib. 2. Guido Papæ conſil. 38. nume. 14. in fin. Vide quæ dixi infra quæſt. 62. *

7 Sed quid† ſi vaſallus intra debitum tempus petierit à domino renouationem inueſtituræ, dominus autem illam facere noluerit, nunquid hoc oberit vaſallo? Reſpond. quòd non, & ita tenet glo. in cap. 1. in glo. in ſi. verſi. Quid ergo, per quos fiat inueſtitura, vbi plus dicit, quòd forte dominus, propter hoc priuabitur proprietate feudi. Et hanc opinio. quòd dominus hoc caſu priuetur feudi proprietate omnes ſequuntur, vt dicit Guido Papæ deciſi. 168. nume. 2. Dicit etiam Iacob. de feu. in verbo, Qui quidem inueſtiti. poſt nume. 40. quòd hæc
h eſt communis concluſio, *h* quæ tamen mihi videtur nimis rigoroſa; tanto magis cū pœna priuationis, ſecundum communes regulas, non debeat imponi, niſi in caſibus à iure expreſſis.

8 Item quid, †ſi forte vaſallus intra dictū tempus anni, & diei, nō poſſidebat feudū, an ſi non petierit inueſtituram, erit nihilominus feudo priuandus? Reſpond. quòd
i non *i* ita determinat Guliel. de Arim. in l. ſolemnibus. C. de rei uend. quem ſequuntur communiter ſcribentes, vt ait Cur. Iun. in d. 23. cauſa verſic. Septimo, limitanda. Et pro hac opin. videtur facere text. in cap. 1. per quos fiat inueſtit. qui expreſſe loquitur in poſſidente. Vide tamen quæ dixi ſupra q. 82. verſ. Quæro autem.

9 Sed nunquid † vaſallus, qui per annum & diem fuit negligens in petenda renouatione inueſtituræ, poterit breui tempore purgare moram ad exemplum emphyteutæ? Reſpond. quòd non, ita tenet Bald. in d. capitu primo, in prin. numero tertio, quo tempore miles, cuius opin. cæteri ſequuntur, vt dicit Iac. in dicto verbo, Qui quidem inueſtiti, nume. 37. Ego tamen, ſi caſus contingeret, facile inclinarem in contrariam partem, quæ eſt ęquior, & ex qua-
k cūque cauſa excuſationis admitterem *k* vaſallum ad purgandam hanc moram intra breue tempus, non obſtantibus argumentis, quibus Bald. mouetur, ad quæ faciliter poſſet reſponderi; tanto magis pręſuppoſito, quòd pęna priuationis hoc caſu non incurratur

curratur ipſo iure, ſed requiratur ſententia, vt dixi ſupra, verſ. Item quæro.

11 Sed pone †quòd dominus poſt annum, & menſem, recepit vaſallum ad ſolita ſeruitia, & ſecundum vſum conſuetum, nunquid cenſebitur illi remiſiſſe hanc quaſi ingratitudinem? Reſpondeo, quòd ſic, ita tenet glo. in d. ca. primo, in verbo. Et menſem, & in gloſſ. ſi. quo tempo. miles, & ita tenent communiter Doctores, vt atteſtatur Aluaro. in eodem capit. primo. col. 4. quem refert Cur. Iun. in d. 23. cauſa, verſic. Sexto limitatur, & in dicto conſ. 142. num. 14. Hanc etiam gl. dicit eſſe communiter approbatam, Alex. conſ. 14. poſt nume. 10. verſi. Ergo quæſtionem, lib. 2. Soci. conſ. 67. poſt nu. 19. verſic. Sexto iſta. lib. 3. Et hanc opin. dicit eſſer communem Soci. Iun. in d. conſ. 115. nu. 12. lib. 2. Videtur enim dominus, illum recipiendo vti vaſallum, tacite iuri ſuo renunciaſſe.

12 Quæro nunc †in propoſito huius materiæ. Pone dominus feudi deceſſit relictis pluribus hæredibus, nunquid tenetur vaſallus ab omnibus petere inueſtituram & omnibus præſtare iuramentum fidelitatis? Reſpon. in hoc articulo variæ fuerunt opiniones, nam gloſ. in l. ſi cuius. §. primo, qui in libro meo non eſt. §. ſed lex. incipiens, ſi vſusfructus. in verbo, Oportet. ff. de vſufructu. tenet, quòd omnibus hæredibus domini faciendum ſit iuramentum fidelitatis, & hanc opinio. dicit eſſe communem Zaſius, de feud. in ſeptima parte, verſicu. Cęterum ſi dominus, dicens, quòd illam cum Pyleo, tenet gloſ. in cap. 1. §. omnes filii, ſi de feudo defuncti, &c. Sed in hoc iudicio meo fallitur, quia imo glo. in d. §. omnes, in fi. reſidet in alia opinio. quòd ſcilicet non teneatur facere fidelitatem niſi vni, q̃ dicit eſſe communem, Alber. in d. l. ſi cuius, in princ. ver. Vltimo, & hanc ſententiã, quòd non teneatur niſi vni iurare, & quòd ſit in electione vaſalli cui iuret, dicit Aret. in l. 2. §. ex his, in ſecundo notab. ff. de verbo. obliga. quod ſequeremur in practica, quia eſt communis; quem refert; & dicit eſſe magnum verbum Iaſ. in l. de pupillo. §. ſi plurium, nume. 6. ff. de oper. nouu. dicit etiam Iacobi. in verbo, Qui quidem inueſtiti, nume. 28. quòd hæc ſententia, quod vni tantum ex pluribus hęredibus ſit præſtandum iuramentum fidelitatis, tanquam magis communis ſeruatur in practica. Hãc ẽt dicit eſſe cõem Apoſtil. ad Dec. in l. ea quæ in partes. ff. de regu. iur. Et dicit Mod. Pariſ. in conſue. feud. §. 2. glo. 4. nu. 53. in fi. quòd ita obſeruamus. Et ita ẽt ſeruari in ſpecie apud Germanos atteſtatur Zaſius in loco ſupra allega. Ego ſemper vidi ſeruari, quod vaſallus vnum tm̃ habet dñium, neque plures habere cogi põt, vt dicit tex. in c. Imperialem. §. Pręterea ducatus, de prohib. feu. alien. per Frid. qa vt plurimũ iſti dñi ſupremi, vel vnũ ex pluribus filiis relinquunt hæredem in eorũ titulo ſupremo, & iure ſuperioritatis; vel ſi plures relinquunt, adiudicant ſinguli ſuas prouincias, vel ciuitates, cum iure ſuperioritatis eis ſpectante occaſione illius prouinciæ, vel ciuitatis, ita quòd quilibet eorũ vaſallus, habiturus eſt ſuum certum dñm, & nunquã vidi plures hæredes poſſidere, tale ius ſuperioritatis, pro indiuiſo; ſi tñ caſus contingeret, credo, ꝙ poſſet vaſallus ab eis petere, quòd vnus tm̃, ex ipſis ſibi aſſignaretur in dominum, & ſi id non facerent, poſſet deinde ipſe, quẽ mallet ex eis ſibi in dominũ eligere, & ei iurare, iuxta cõem opin. de qua ſupra, ſed quod ipſe, nulla præcedente requiſitione, poſſet vnum ex pluribus, quem ipſe malit eligere, non credo eſſe in iure verum; neque ſeruari in practica, ſaltem in iſtis regionibus; tamen vbi ita ſeruaretur, non eſſet recedendum à communi obſeruantia.

13 Præterea quæro †pone, quòd vnus agnatus transfert partem ſuam feudi antiqui in alium agnatũ habentem partẽ eiuſdem feudi, nunquid iſte tenebitur à dño petere inueſtituram, pro ea parte, q̃ de nouo acquiſiuit? Rñdeo, aut iſte agnatus acqrit portionem alterius agnati per ius accreſcendi, puta, qa agnatus nondũ agnita ſua portione feudi deceſſit, vel ob non petitã intra debitum tempus inueſtituram, illam amiſit, & hoc caſu nõ tenetur, pro iſta portione facere ſe inueſtiri, ex quo. n. eſt potius augmentum, q̃ noua portio, idẽ iudicari debet de augmẽto, quod de principali. Aut verò iſti duo agnati iã receperant à dño inueſtiturã de eorum portionibus, & præſtiterant dño iuramentũ fidelitatis, & hoc caſu acqrens partem conſocii, tenetur infra annum, & diẽ pro ea petere nouam inueſtituram, eſt enim noua portio, & ideo ꝑ illa ẽt eſt præſtandũ iuramentũ fidelitatis, & hæc diſtinctio traditur cõiter per ſcribentes, vt dicit Curt. Iun. in dicta quarta parte, in vltima

cauſa amiſſionis feudi, in tertia regula, colum. tertia, ver. Circa hanc tertiã. Quæ quidem mihi placet, quantũ ad hoc, vt vaſallus poſt factũ excuſaretur, ſed ante factum conſulerem, quòd vaſallus, qui pro parte tã tum fuiſſet à domino recognitus, & pro ea iuraſſet; quomodocunque ei noua portio deferretur, pro ea procuraret tempore debito, recognoſci, & inueſtiri, & offerret nouum fidelitatis iuramentum, pro ea domino præſtare.

14 Succeſſiuè quæro, †an iuramẽtum fidelitatis poſſit præſtari domino à vaſallo, per n procuratorem? n Reſp. ꝙ ſic, ita tenet Bal. in cap. primo, §. primo, numero ſexto, quo tempore mil. & eſt magis communis opin. vt dicit Iacobi. in verbo, Qui quidem inueſtiti, numero decimo. Quam ego etiam ſequor, dummodo iſte procurator habeat ad hoc ſpeciale mandatum ab ipſo vaſallo, prout eſt de mente omnium ſcribentium, in hac materia; & prout etiam dicit eſſe magis communem opinionem Iacob. in dicto verbo, Qui quidem inueſtiti, numero vigeſimoſecundo, in fine & ita vbique obſeruatur.

ADDITIONES.

a Priuatur feudo.) Hic cadunt ſeptem pulcherrimæ dubitationes, & prima, An vaſallus non poſſidens, ſi renouationem inueſtituræ haud petierit feudo priuari debeat. vi. Iacob. eod. tract. verbo, qui quidem inueſtiti, numero 32. Secunda eſt, An ignorans rem eſſe feudalem veniat feudo priuandus ſi intra annum & diem inueſtituram non petat, vide per eund. ibid. numero 41. Tertia eſt, ſi vaſallus, qui debebat petere renouationem inueſtituræ deceſſit intra tempus anni & diei, forſitan in nono menſe, vtrum ſucceſſor illius habebit integrum annum & diem ad petendum renouationem; an autem ſolum illud tempus quòd ſupererat defuncto, vide ibid. numero 34. vbi diſtinguit, & vera eſt ſua diſtinctio, & rationes per eum allegatę concludũt. Quarta eſt ſub qua forma debeat vaſallus petere à domino renouationem inueſtituræ, & an debeat offerre fidelitatem, numero 39. Quinta eſt, vtrum vaſallus intra tempus ſtatutum ad petendum renouationẽ inueſtituræ teneatur præſtare ſeruitium domino, & ſi interim non præſtet, vel offendat dominum feudo priuetur, vi. ibid. num. 44. Sexta eſt, quid ſi adfuit filius præteritus, vi. nu. 45. Septima eſt, An vaſallo non petente inueſtiri feudum, deuoluatur ad ipſius vaſalli agnatos, an vero ad feudi dominum, vi. per eund. ibi. nu. 46.

b Milites autem.) vide etiam per Iacobin. vbi ſup. nu. 33. fuſius, ibiq́ne dicit ſe habuiſſe de facto. Item vaſallus haud tenetur petere inueſtituram à domino directo minore carente curatore, per Afflict. in c. 1. §. ſancimus, ſub num. 66. quo temp. mil. & per Rolan. conſ. 64. num. 26.

c Tempus.) Hic aduerte, quòd vbi tempus eſt de ſubſtantia, illud debet probari; vide per Rolan. in conſ. 11. num. 21. lib. 4. vide conſ. 44. num. 8. lib. 3.

d Impuberi.) Adde ſic etiam, quod ei haud currit tempus appellandi & perſequendi, per Iacobin. in l. fin. num. 3. C. ſi aduer. rem iudica.

e Minor.) Adde & vi. per Iacobi. vbi ſup. ſub num. 43. vbi quòd poteſt petere reſtitutionem in integrum, & reſpondet contrariis.

f Vigintiquinque anno.) Quinimo, ꝙ reſtituatur ad petendum inueſtituram aduerſus lapſum di. temporis, communem dixi in collec. mea verb. vaſallus, nu. 28.

g Sententia.) Hic an vaſallus non petens inueſtituram ſeu renouationem inueſtituræ intra annum & diem amittat feudum ipſo iure, an vero requiratur ſentẽtia priuatiua, Adde atque vi. per Iacobi. de feud. in verb. qui quidem inueſtiti, nu. 42.

h Eſt communis concluſio.) Adde & vi. pro illius limitatione per eundem Iacobi. ibi, & pro communi vide per Cæphal. conſil. 241. col. 5.

i Quod non.) Adde vt per Iacob. vbi ſup. in prin. Item quòd vaſallus qui non petit inueſtituram intra annum & diem excuſetur ſi vſus ſit diligentia in recuperando feudum à tertio poſſeſſore; quia in eo non eſt dolus, qui requiritur in amiſſione per Rolan. d. conſ. 40. nu. 15.

k Admitterem.) Dicit tamen Afflic. relatus à Rolan. conſ. 18. num. 20. quòd vaſallus impeditus ob inimicitias, ipſis ceſſantib. ſi ſteterit poſt annum, & diem, priuabitur feudo.

l Remiſiſſe.) Adde, vi. atque limita per Iacobi. vbi ſup. nu. 38. Item vide ſupra. §. Emphyteuſis. q. 10. per tot. vbi plenius.

m Iacobin.) Vide omninò per eũdem, quia iſtam communem comprobat, deinde concludendum eſſe dicit cum opin. Ioan. Ray. quam illic recitat, quæ mihi mirum in modum quadrat, & eſt palpabilis, rectis oculis intuentibus; & ſecundum eam aliàs conſului, in caſu tamen in quo haud aderant conſiderata ab Authore hic.

n Per procuratorem.) Dixi infra ſub q. 53. ſed an qui ſemel iurauit teneatur iterum iurare ſucceſſori domini mortui. omnino vide per Iacobin. vbi ſupra col. 11. qui nũ. 36. dicit, quòd quamuis vaſallus iuraſſet fidelitatem pro ſe, & ſucceſſoribus ſuis, tamen mortuo ipſo vaſallo, eius ſucceſſor tenetur iteratò iurare, ex quo iuramentum eius reſpectu eſt perſonale.

Quæſtio L.

SVMMARIVM.

1 *Vaſallus alienans feudum ſine conſenſu domini an priuetur feudo. Remiſſiue.*

Tertia Cauſa.

1 QVAERO, † an vaſallus alienans feudum ſine domini conſenſu priuetur feudo? Reſpondeo, quòd ſic, dixi latè ſupra quæſt. 31.

Quæſtio LI.

SVMMARIVM.

1 *Vaſallus ceſſans per triennium à ſolutione penſionis an cadat à feudo.*

Quarta Cauſa.

1 QVAERO, † aliquis habet feudum, pro qua tenetur præſtare a certam penſionem, a nunquid ſi ceſſauerit per biennium vel triennium à præſtatione huius canonis, vel penſionis, cadet à feudo ad exemplum emphyteutæ? Reſpond. quòd nõ, ita tenet Spec. de locato, §. nunc aliqua, verſic. 85. Et eſt communis opinio, vt dicit Alex. conſil. 9. num. 3. lib. 3. quem refert Marſil. ſingul. 446. magna profectò, & Caſſador. deciſ. 2. de iureiuran. num. 6. licet in libro meo ambo illum corruptè ſub alio nume. allegent. Hanc etiam dicit eſſe communem Dec. in authen. qui rem, num. 7. C. de ſacroſan. ecc. & conſil. 138. num. 5. Curt. Iun. de feu. in 4. par. in 23. cauſa priuationis feudi, in 4. limita. Iaſ. in præludiis feudorum, num. 57. & ſequen. Hæc enim cauſa priuationis, non eſt à iure poſita in vaſallo; cum ergo ita non ſit iure cautum, neq; nos id dicere debemus, eſt enim feudum de ſui natura conceſſio gratioſa, & ſpecies beneficii, quod his caducitatis regulis recipientẽ nõ aſtringit.

ADDITIO.

a Certam penſionem.) Obiter hic ſcias, quòd quando pro feudo haud præſtatur ſeruitium perſonale, ſed cenſus annuus, puta certa quantitas pecuniæ vel frumenti, vel vna ſpalla porci, vt faciunt Lombardi, qui non curant de ſeruitiis perſonalib. ſed de redditibus burſalibus, quòd tunc in huiuſmodi feudo ſuccedit etiam mutus & ſurdus, vide per Bal. de pac. conſtan. vide libellarium, & Iaco. de S. Geor. in l. ſi filiusfam. num. 3. ff. ſi certum pet.

Quæſtio LII.

SVMMARIVM.

1 *Vaſallus non alens dominum, an priuetur feudo. Remiſſiue.*

Quinta Cauſa.

1 QVAERO, † nunquid vaſallus non præſtans alimenta domino egeno, vel eum in carceribus, vel captiuitate exiſtentem liberare non curans, priuetur feudo, dixi ſupra quæſtio. 23. & 24.

Quæſtio LIII.

SVMMARIVM.

1 *Vaſallus faciens contra iuramentum fidelitatis priuatur feudo.*

Et quid ſi habeat feudum à pluribus, & delinquat tantum contra vnum, ibidem.

Sexta Cauſa.

1 TV ſcis, quòd † vaſallus qui delinquendo facit contra contenta in iuramento fidelitatis, a poteſt feudo priuari, ita dicit gloſ.in cap.1. §.ſimiliter, in verbo, Sciens. Quibus mod.feu.amit. quæ eſt communiter approbata vt dicit Alexand. conſil. 18. num.16.lib.6.Modò vnus vaſallus habens rem in feudum à pluribus delinquit contra vnum ex dominis. Quæro an cadat in totum à feudo,an autem pro parte tantũ ? Reſpon. quòd cadit pro parte tantum, ita colligitur ex tex.in c.1.de vaſal. qui contra conſtitutionem Lotharii.&c.& ita communiter dicitur,vt ait Alexan.in l.communis, num.10. ff.de in ius voc. Videtur enim ſolum pro parte deliquiſſe, ex quo eum tantum offendit, quem pro parte duntaxat in dominum recognoſcit, & ideo vbi teneret feudum à pluribus inſolidum,res non tranſiret ſine difficultate.

ADDITIO.

a Fidelitatis.)Quid ſi vltra 150.annos recepit iuramẽtum à ſubditis, quod poſtea per annos 100.non eſt petitum nec præſtitum, nunquid pręſcribatur,vt vaſalli nõ teneantur,vide per Bald.conſ.518. Hic cadit alia dubitatio, verum in ſacramento fidelitatis comprehẽdatur aliud, quàm illud ꝙ habetur in c.1.tit.de forma fide.ac in c.1. de noua for.fide. per Iaco.in ſuis quæſtionib.feudal.q.39.Et an poſſit præſtare per procuratorem? ꝙ non.& quare,vi.per eund.ibid.q.25. qui in hoc fuit ſibi parum conſtans.

Quæſt. LIIII.

SVMMARIVM.

1 *Vaſallus an poſſit feudo priuari propter amicitiam contractam cum inimicis domini.*

Septima Cauſa.

1 QVÆRO, † an vaſallus poſſit feudo priuari propter amicitiã contractam cum inimicis domini? Reſpon.ꝙ ſic, a ita dicit glo. in c.1. in verbo,cõcubuerit,quib.mod.feu. amit.& in l.1.§.cum patronus. in verbo,cũ inimicis.ff.de off.præfec.vrba.quas gloſ.ſequuntur communiter Doctor. vt ait Grat. conſ.1.nu.81.li.1. Non enim videtur domino fidelis,qui cum eius inimicis amicitiam contrahit.Hanc tamen cõcluſionem intellige,vt procedat,quando talis amicitia fuit per vaſallum contracta in perniciem domini,aliàs autem propter ſolam amicitiã contractam cum inimico domini ad alium effectum , non eſſet vaſallus feudo priuandus,ita dicit gl.in c.1.§.porro,in verbo.Aſſalierit,quæ fue.prima cau.benef.amitt. & in c.1.in verbo.Scienter.hic poteſt eſſe titu. qui.mo.feu.amit.quam ſequuntur communiter feudiſtæ,vt dicit Curt. Iun. de feu.in 4 par. in 15.cauſa priuationis feudi.

ADDITIO.

a Quod ſic.)Ad idem adde etiam per Iac. de S.Georg.in ſuis quæſtio.feudal.lib. q.15. nu.23. vbi tamen hoc limitat, niſi vaſallus ita feciſſet iuſto timore motus , nam tunc excuſatur,vt per eum.Item ad excuſationẽ vi.per Rolan.conſ.1.vol.3. in 2.cap.per totum. vbi tamen nu.82.83. declarat feudo vaſallum priuari ob amicitiam conflatam cum inimico domini,ſi ſit contracta amicitia in perniciem ſeu damnũ domini , aliàs ſecus. Adde vt per Afflic.deciſ.301.nu.28.

Quęſt. LV.

SVMMARIVM.

1 *Vaſallus relinquens dominum in prælio , an priuetur feudo.*

Octaua Cauſa.

1 QVÆRO, † an vaſallus relinquens a dominum in prælio,priuetur feudo?Reſp.ꝙ ſic,ſi dominus nõ ſit mortuus, nec ad mortem vulneratus.tex.eſt in c.1.in prin.quib. mod.feu.amit.tenetur enim vaſallus dominum adiuuare, dixi ſupra q.21.

ADDITIO.

a Vaſallus relinquens.)Et ꝙ vaſallus teneatur ſequi dominum in bello,ſi vult eſſe ſaluus, ſiue moueat bellum ſiue mouetur ſibi illicite. vide per Rolan.conſilio 48. nume. 42.43. volum.4.

Quæ-

Quæſt. LVI.

SVMMARIVM.

1 *Vaſallus deteriorans rem feudalem, an poſſit feudo priuari.*

Nona Cauſa.

a 1 QVAERO, a ſi † vaſallus notabiliter abutatur re feudali, illam deteriorando, nunquid erit ſufficiens cauſa, vt poſſit feudo priuari? Reſpon.quòd ſic,& ita tenent omnes, vt dicit Mod. Pariſ.in conſuet.Pariſ.feu.§. 80. num.166. moti exemplo emphyteutæ, qui propter deteriorationem poteſt à re emphyteutica expelli. Hæc tamen concluſio nunquam mihi placuit, quia argumentum de emphyteuta ad vaſallum non procedit ad infligendam pœnam priuationis, vt dicunt omnes Doct.per me allegati ſup. in q.51.ideo niſi vaſallus diſſiparet,vel dilapidaret maiorem,vel meliorem partem rei feudalis, tenerem, quòd non poſſet feudo priuari. Eſt enim feudum quaſi donatio, ſaltem reſpectu vtilis dominii, meritò non debet eſſe in conſideratione etiam notabile detrimentum, quod vaſallus faciat in re feudali, citra tamen præiudicium ipſius directi dominii.

ADDITIO.

a Quæro.)Adde videndum per Rolan.conſil.40.per totum,volum.4.

Queſt. LVII.

SVMMARIVM.

1 *Vaſallus ſciens imminere periculum domino, ſi eum non certiorauerit, an cadat à feudo.*
2 *Et quid ſi non potuit illum certiorare, verſic. Hæc tamen.*
3 *Quid ſi potuit obuiare periculo domini, & non fecit, verſ.Sed quid.*

Decima Cauſa.

1 a QVAERO, nunquid† vaſallus ſciēs a imminere periculum domino, ſiue circa perſonam, ſiue circa grauem iacturā bonorum, ſi dominum non certiorauerit, poſſit feudo priuari? Reſp.ꝙ ſic,& de hoc eſt tex.expreſſus,in c.1.§.præterea,quæ fuerit. 1.cauſa benef.amit.

2 Hæc tamen† concluſio intelligenda eſt, vt procedat,quando vaſallus potuit dominum certiorare,& non fecit;aliàs autem ſi non potuit dominum certiorare, non eſt puniendus,ita colligitur expreſſe ex verbis illius text.dum dicit,quàm citius poteſt.Et ita concludit gloſ. ibi in verbo, certiorare. quam dicit eſſe communiter approbatam Curt.Iunior.de feud.in dicta quarta parte, in vigeſimaſexta cauſa, verſic. Secundo limita. Valde enim iniquum eſſet,vt pro eo, quod quis abſque culpa facere omiſit, puniretur.

3 Sed quid† ſi tunc quidem cum ſciuit,nō potuit certiorare, poſtea vero potuit facere reſiſtentiam,& obuiare huiuſmodi periculo,aut damno domini,& non fecit? Reſpond.quòd hoc caſu non eſt excuſandus à priuatione feudi,ita dicit gloſ.in d.§.præterea,in verbo,certiorare, & ita ſublimitant communiter ſcribentes, vt dicit Curt.Iun. in dicta 26.cauſa,in fin. Videtur enim quodammodo conſentire delicto, qui cum poſſet delinquere volenti reſiſtere,non reſiſtit; & licet regulariter quis non teneatur obuiare delicto, tamen quando id commode facere poteſt,& ſine ſui periculo,vtique tenetur,vt dixi infra libro quinto. §.fin.quæſtio.87.verſ.Dictum eſt,& in propoſito huius concluſionis videnda ſunt quæ dixi in ea.q.87.circa princ.

ADDITIO.

a Vaſallus ſciens.)Hic ſcias,quòd vaſallus ſciens domino imminere magnum periculum, & ei non præſtans auxilium,ad quod tenetur,ex iuramento fidelitatis,dicitur eſſe in mora,per Mari.Anguiſſol. conſil.27. ſub numero 6. Et de vaſallo conſcio de morte domini ſui, vel de turbatione ciuitatis ſuæ, vel de alio commiſſo in ciuitate ſua, quòd puniatur pœna vltimi ſupplicii, & in confiſcatione bonorum, ob non reuelationem, quando tamen coniurationem probare poterat, aliàs non, vide per Roland. plene in conſilio 88. volumine ſecundo.

Quæſt. LVIII.

SVMMARIVM.

1 *Vaſallus occidens ſeipſum, an priuetur feudo.*

Vndecima Cauſa.

1 QVAERO, nunquid† vaſallus occidens ſeipſum, priuetur feudo? Reſpond. ꝙ non, ita determinat Balan c. 1. quib. mod. feud. amit. prout illum refert Iac. de feud. in verbo, Dictique vaſalli promiſerunt, el 1. nu. 19. vbi dicit, ꝙ cæteri Doctor. eum ſequuntur. Eſt enim hoc delictum vaſalli nullo modo concernens offenſionem domini, merito propter illud non debet vaſallus, neque eius hęredes feudo priuari.

Quæſtio LIX.

SVMMARIVM.

1 *Vaſallus an poſſit priuari feudo ſine cauſa.*
2 *Vaſallus negans tenere feudum a domino, illud amittit, verſic. Adde quòd*
3 *Et quid ſi neget tantum partem, an cadat à toto, verſ. Sed quid ſi uaſallus.*
4 *Quid ſi ſimpliciter negauit narrata prout narrantur, uerſ. Sed quæro.*

1 QVAERO, an† vaſallus poſſit feudo priuari ſine cauſa? *a* Reſpon.
a quòd non, etiam de plenitudine poteſtatis, & iſta eſt communis reſolutio Doctorum, vt dicit Crau. de antiquit. temp. in prima par. ſectione 2. nu. 17. Cum enim vaſallus ſit vtilis dominus feudi, non poteſt princeps, etiam Imperator, illud dominium ſine cauſa ei auferre; tanto magis cum feudum ſit contractus, & ſecundum communes regulas, princeps ex contractu obligetur, ſicut priuatus.

Duodecima Cauſa.

Vndecim autem cauſas propter quas poteſt vaſallus feudo priuari, vidiſti ſupra in proximis quæſt.

2 Adde† ꝙ vaſallus negans *b* tenere feudũ
b à domino amittit feudũ. tex. eſt in c. 1. §. vaſallus ſi feudum, ſi de feu. defun. conten.

3 Sed quid † ſi vaſallus neget tantum partem feudi, vel certa prædia, nunquid cadet à toto feudo, an autem tantum à parte negata? Reſp. ꝙ cadet tantum à parte, vel re negata, ita tenet gloſ. in d. §. vaſallus ſi feudum, in verbo, Scientia. Et licet Pet. de Cerno tenuerit contrarium, ꝙ. ſ. cadat à toto feudo, tamen eius ſententia ab omnib. feudiſtis reiicitur, vt dicit Mod. Pariſ. in conſuet. Pariſ. feu. §. 30. num. 6.

4 Sed quæro† pone, vaſallus nõ negauit in ſpecie feudum, ſed item conteſtando, negauit narrata prout narrantur, & c. vt ſolet fieri, nunquid dicetur negaſſe feudum, ita ꝙ incidat in pęnam priuationis? Reſp. ꝙ nõ, argumento eius, quod dicit Bar. in l. ſi dubitetur, §. ita demum, in fi. ff. de fideiuſſor. & ita tenent Iac. de feud. in verbo, Dicti vaſalli, el 1. nu. 35. & ita practicatur, vt dicit Moder. Pariſ. in d. §. 30. num. 3.

ADDITIONES.

a Sine cauſa.) Adde & vi. per Rolan. conſi. 3. vbi dicit. num. 136. iſtud procedere de ordinaria principis poteſtate, non autem de abſoluta, ſecundum quam imperator haud ligatur.

b Negans.) Item ꝙ negans ſe vaſallũ perdat ius, ꝙ habet, vide per Iaſ. in prælu. feu. col. 19. in fi. & dixi etiam alibi.

Quæſt. LX.

SVMMARIVM.

1 *Quot teſtes requirantur ad probandum ingratitudinem, ſiue felloniam contra uaſallum.*

1 QVAERO, †quot teſtes requirantur ad probandum ingratitudi-
a nem ſiue felloniam *a* contra vaſallum? Reſpon. de hoc habemus tex. expreſſum in c. 1. quot teſtes ſint neceſ. ad proban. & c. ꝙ requiruntur quinque, qui ſint omni exceptione maiores. Sed punctus eſt, quia Mod. Pariſ. poſt nonnullos alios dicit, ꝙ ille tex. non eſt authenticus, & nõ ſeruatur. Tu dic, ꝙ imò eſt authenticus, & eſt lex, & pro lege ſeruari debet, & ita tenent omnes ſcribentes, vt dicit Iac. in verbo, Dictique vaſalli, el 1. nu. 55. Et dicit Bertran. conſ. 115. nu. 31. lib. 2. in 2. par. ꝙ ita tenent communiter Doctores.

ADDITIO.

a Felloniam.) Hic ſcias quòd tametſi vaſallus commiſerit felloniam contra dominũ, non tamen hęredes domini poſſunt eum feudo priuare ſi dominus illam ſciebat, ſecus ſi ignorabat. per Mari. Anguiſ. in conſi. 94. nu. 22. & vi. ſup. q. 31. ſub apoſtil. ſignata littera B, priuatur, & ſimiliter ſi pater vaſallus commiſit felloniam, eius hęres haud poteſt priuari, per Iaſ. in l. fi. vltimo not. C. de iur. emph. vbi clericus venit priuandus propter proditionem factam contra dominum, tũc nec pares curię, nec alius iudex ſecularis poſſunt de tali proditione cognoſcere, ſed ſolus odinarius clerici. per Rolan. conſ. 4. num. 35. 36. 37. vide tamen inf. q. fi. verſ. & hæc quidem. Hic etiam ſcias, ꝙ felloniam committenti confiſcantur nedum bona allodialia, ſed etiam feudalia etiam in pręiudicium agnator. quoniam delictũ tam graue officit nedum delinquentib. & filiis, verum etiam agnatis per Rolan. conſ. 1. col. 2. vol. 3.

Quæſtio LXI.

SVMMARIVM.

1 *Vaſallus qui coactus aliquid fecit contra dominum, an debeat feudo priuari.*

2 *Et quid ſi illud fecit per metum, ver. Sed quid ſi illud.*

1 QVAERO, † vaſallus fecit aliquid, propter quod eſt feudo priuandus, nũquid ſi illud fecit coactus, debet nihilominus feudum amittere? Reſpon. ꝙ non, ita dicit gl. in c. 1. §. porrò, in verbo, Perdit, quę fue. prima cauſa bene. amit. quã ſequuntur cõiter ſcribentes, vt dicit Gratus conſ. 5. num. 23. lib. 1. Non enim dicitur delinquere, qui aliquid coactus facit.

2 Sed quid † ſi illud fecerit per metũ? a Reſpon. ꝙ pariter excuſabitur, ita ſentit gl. in c. 1. §. ſimiliter. in verbo, Priuabitur, de conſuet. recti feud. quam ſequuntur communiter Doctores, vt ait Grammat. conſ. 13. nu. 30. Quod tamen intelligo, vt procedat in iuſto metu, & qui cadit in conſtantem virum. Dico etiam, ꝙ ſi ceſſaret vis, aut cauſa metus, & vaſallus nihilominus perſeueraret in offenſione domini, tunc reputaretur voluntariè delinquere, & ideo non eſſet excuſandus à priuatione feudi.

ADDITIO.

a Per metum.) Adde communẽ etiam per Rolan. conſ. 1. poſt nu. 10. & dixi in collec. mea com. opin. in verb. vaſallus, num. 18.

Quæſt. LXII.

SVMMARIVM.

1 *Vaſallus propter ingratitudinem, vel aliam cauſam priuationis, an cadat ipſo iure à feudo, vel ſit ſententia priuandus.*

1 QVAERO, † an in caſibus, in quibus vaſallus incurrat pęnam priuationis feudi,
a priuetur a feudo ipſo iure, an autem requiratur ſententia? Reſp. ꝙ regulariter non priuatur feudo ipſo iure, ſed poſt conuictam culpã, & ſic ſecuta ſententia, ita tenet gl. in c. 1. in verbo, Iure feudi, quib. mod. feud. amit. quæ in hoc eſt cõiter approbata, vt dicit Alex. conſ. 124. num. 1. lib. 1. Et eſt cõis opi. vt ait Cut. Iun. de feud. in 4. parte, in vltima particula, in prima dubitatione. Zaſ. de feud. in decima parte. in fi. primę particulæ. Et dicit Mod. Patiſ. in conſ. Patiſ. feud. §. 30. nu. 23. hanc eſſe cõem, & veram omnium ſententiam, ꝙ propter quamcunque cauſam amittendi feudum, ſiue propter negationẽ, ſiue propter non petitam inueſtituram infra tempus debitum, ſiue etiam propter felloniam, nunquam amittitur feudum ipſo iure, ſed tantum poſt ſententiam, excepto ſolo caſu alienationis, & traditionis factæ domino irrequiſito, quo caſu feudum amittitur, & ad dominum reuertitur ipſo iure.

ADDITIO.

a Priuetur feudo.) Hic ſcias etiam ꝙ vaſallus qui commiſit felloniam lege feudi ſolum priuatur feudo, vt per Cæphal. in cõſil. 18. nu. 43. an & quando bonis vaſalli publicatis bona feudalia compræhendantur in bonor. publicatione vi. per Boſſi. titu. de bono. publicatio, ſub nu. 53. quod dixi aliàs & plenius.

r 4 Quæſtio

Quæſt. LXIII.

SVMMARIVM.

1 *Dominus recipiens ſeruitia à vaſallo, an cenſeatur illi remittere caducitatem, quam prius incurrerat.*

1 QVÆRO, † nunquid dominus qui poſt ingratitudinem vaſalli recepit ab eo ſeruitium, cenſeatur illi remiſiſſe ingratitudinem & pœnam? Reſpon. ꝙ ſi ignorabat vaſallum à feudo cecidiſſe, non cenſetur illi remiſiſſe caducitatem; & hoc approbant communiter Doctores, vt ait Gratus conſ. 2. num. 75. lib. 1. nam ignorantis nulla eſt voluntas. Si verò ſciebat eum cecidiſſe, tene, ꝙ cenſetur remiſiſſe, niſi in receptione ſeruitii fuerit proteſtatus, a ſe id recipere, ſaluo iure caducitatis. Vide in hoc propoſito quæ dixi ſupra q. 49. verſ. Sed pone.

ADDITIO.

a Fuerit proteſtatus.) Hic etiam nota ꝙ ſi dominus recipiat ab emphyteuta canonẽ reſeruando ſibi ius caducitatis, ipſum ius caducitatis ſibi conſeruatur, per Iaſ. in l. ſi poſt moram. col. 8. circa fin. ff. de eo quòd cer. loco, ſi vero receperit pro eo anno, pro quo ratione ſolutionis, vult rem ipſam ibi incidiſſe in commiſſum, ſibi præiudicat: commune dixi plene in mea collecta, in verbo dominus, vide ibi.

Quæſt. LXIIII.

SVMMARIVM.

1 *Ius priuandi vaſallum feudo, an tranſeat ad hæredes domini.*

2 *Et quid ſi culpa erat talis, propter quam vaſallus ipſo iure cecidiſſet à feudo, ver. Sed quidem ſi culpa.*

1 PONE, vaſallus † commiſit cauſam, propter quam poterat feudo priuari, dominus autem priuſquã quærelaret, deceſſit. Quæro nunquid ius priuandi vaſallum trãſeat ad hæredes a ipſius domini? Reſp. ꝙ ſi dominus in vita non querelauit, tale ius non tranſit in hæredes, ita dicit gl. in c. 1. §. 1. in verbo, cõcubuerit, quib. mo. feu. amit. & eſt cõis Doctorum ſentẽtia, vt dicit Cur. Iun. de feud. in 4. parte, in vlti. particula, in 2. dubitatione. Hanc etiam ſententiam dicit eſſe communiter receptam, Ripa in l. ſi. num. 237. C. de reuo. dona. Quæ tamen intelligenda eſt, vt procedat quãdo dominus ſciuit culpam vaſalli, & de ea conquæſtus non eſt, ſecus b autem ſi non ſciuiſſet, nam eo caſu vtique trãſit ad hæredes, & hęc fuit doct. Iacob. de Belui. in d. §. primo, quam omnes Doctores ſequuntur, vt ait Iaco. in verbo, Dictique vaſalli, el 1. nu. 51. faciunt quæ dixi, ſupra quæſtione præcedenti.

2 Sed quid † ſi culpa erat talis, pro qua vaſallus eſſet ipſo iure priuatus feudo? Reſpond. ꝙ diem dicendum eſt, adhuc enim ſi dominus ſciens querelam non fecerit, ſed tacuerit, non tranſmittit ad hæredem ius reuocandi feudum; & ita tenent omnes ſcribentes, vt dicit Mod. Pariſ. in conſue. Pariſ. feud. §. 30. nume. 127. in ſi. Nam conclusio Doctorum, ſolummodo fundatur in coniectura ta mente domini, qui ex quo nõ querelauit, videtur remiſiſſe; quæ ratio pariter militat, ſiue ipſo iure, ſiue per ſententiam priuetur feudo. Et ideo vbicunque appareret de voluntate domini in contrariũ, puta, quia reuocaſſet iniuriam ad animum, vel huiuſmodi, tenendum eſſet, quod tranſmitteret ius priuationis ad hæredes.

ADDITIO.

a Tranſeat ad hæredes.) De iſta communi opin. vi. etiam per ſenatum Pedemon. deciſio. 77. nu. 11.

b Secus.) Aduerte, quòd vbi princeps haud poteſt diſueſtire vaſallos, quòd poteſt tamen in tali feudo nouum modum & formam ſuccedendi adhibere, per Roland. in conſ. 3. num. 137. & 138. lib. 1. Item Aduerte, quòd vbi vaſallus commiſit delictum, ob quod feudum reuertitur ad dominum immediate, ſi poſt declaratoriam reſtituatur à principe, quòd intelligatur reſtitutus ad feudi recuperationem, per Alex. in l. Gallus. §. & quid ſi tantum, ante num. 20. ff. de liber. & poſthum.

Quæſtio LXV.

SVMMARIVM.

1 *Ius priuandi vaſallum feudo, an tranſeat contra hæredes.*

1 QVAERO, † nunquid econuerſo? Pone, vaſallus commiſit felloniam, vel aliquid aliud, propter quod ceciderat à feudo, ſed tamen priuſquam dominus querelam contra eum inſtitueret, deceſſit, nunquid poterit dominus huiuſmodi, querelam pro-
a ponere contra hæredem *a* ipſius vaſalli, & eum feudo priuare? Reſpond. quòd non, niſi eſſemus in caſibus, in quibus vaſallus priuatur feudo ipſo iure, vel ex diſpoſitione iuris, vel ex forma facti appoſiti in in-
b ueſtitura, *b* tunc enim bene poſſet querela propoui per hæredem, ita dicit Bald. in c.Imperialem.§.inſuper, num.7. de prohib. feu. alie. per Frider. quem omnes ſequũtur, vt dicit Iaco. de feu. in verbo. Dictique vaſalli, el 1. num. 53. circa fi. Quam opin. ego ſequerer, vbi delictum eſſet adeo notorium, & inexcuſabile, ꝙ nullo pacto negari, aut defendi poſſet. Sed ſi egeret aliqua probatione, vel poſſet aliquo colore excuſari, mihi nunquam placuit, ꝙ feudum poſſet hoc caſu ab hærede vaſalli reuocari; eſt enim valde iniquum, vt de delicto mortui, qui ſe defendere non poteſt, agatur ad præiudicium hæredis, qui nõ deliquit, & cum ſemel iſte caſus in facto contigiſſet ita conſului. Dicebam etiam, quòd licet ille eſſet caſus in quo vaſallus erat ipſo iure priuatus feudo, neque requirebatur ſententia, tamen ex quo agebatur contra hæredẽ, vel agnatum, qui erat vocatus ex tenore inueſtituræ, non poterat ab eo auferri feudum, niſi præcedente ſententia, & proceſſu, ex quo iſte eſt tanquam tertius poſſeſſor, & tandem poſt longam litem res fuit compoſita, feudo remanente apud filium ipſius vaſalli, qui deliquerat.

ADDITIONES.

a Contra hæredem.) Dixi ſupra ad q.60. ſub 1. apoſtilla ex Iaſo.

b Pacti appoſiti in inueſtitura.) Inſurgit hic vna pulchertima quæſt. Pone vaſallus alium conſtituit in eadem re. Et ſecundus vaſallus felloniam committit, vel culpam priuationem feudi dignã, modo quæritur ad quem eorum reuertatur feudum. dic ad primum vide per Alex. in l. poſſideri, §. ex contrario, nu. 38. ff. de acquiren. poſſ.

Quæſt. LXVI.

SVMMARIVM.

1 *Feudum priuato vaſallo, an aperiatur domino vel agnatis.*

2 *Et quid in feudo nouo, verſ. Et hæc quidem.*

3 *Quid ſi ſit antiquum, ver. Sed ſi feudum.*

Quid in agnatis collateralibus, ipſius vaſalli delinquentis, ibi.

4 *Quid ſi feudum ſit conceſſum pluribus æque principaliter, ver. Sed in omnem.*

5 *Quid ſi vaſallus priuetur feudo, ex aliquo delicto non concernente directo perſonam domini, verſic. Aut vero.*

6 *An aperiatur omnibus agnatis indiſtincte, verſ. Sed quæro.*

7 *Quid ſi priuetur propter alienationem ipſius feudi domino irrequiſito factam, verſi. Sed quid ſi vaſallus.*

8 *Quid ſi priuetur ex eo, quòd fuerit contumax in aſſociatione Imperatoris Romam proficiſcentis ad ſuſcipiendam coronam Imperij, ver. Non omitto.*

1 QVÆRO, quando † vaſallus priuatur feudo, cui aperiatur ipſum feudum, ſcilicet an domino, vel agnatis? Reſpondeo. Debes ſcire, quòd quatuor modis principaliter feudo finiuntur, ſcilicet, Morte vaſalli, ſiue, fine lineæ, Renunciatione, Delicto, & Alienatione. Si feudum finitur morte vaſalli, quia ſcilicet eius linea, ſeu progenies in ipſo deficiat, nulli dubium eſt, quòd aperitur domino. An autem agnati proximiores vaſalli defuncti, poſſint petere ſe de ipſo feudo inueſtiti, dixi infra q. 87. Si finitur renunciatione vaſalli, cui eo caſu feudum aperiatur, dixi ſupra quæſt. 34. Reſtat ergo, vt videamus, quando feudum finitur delicto, vel alienatione, cui applicetur, & hoc caſu, ſecundum doctores, diſtinguendum eſt inter ſpecies delicti, nam ſi culpa, aut delictum propter quod vaſallus priuatur feudo, eſt tale quod de directo offendat dominum, tunc feudum

reuerti-

reuertitur ad ipſum dominum, excluſis filiis vel agnatis ipſius vaſalli delinquentis.

2 Et hęc † quidem concluſio de plano procedit, quando feudum eſt nouum, nam hoc caſu, proculdubio aperitur domino excluſis agnatis, & deſcendentibus ipſius vaſalli, & in hoc conſentiunt omnes doctores, vt dicit Aluarot. in c.1.§. denique, poſt nu. 8.verſi.Et prima concluſio, quæ fuit prima cauſa benefi. amitt. Et dicit Iac. de feu. in verbo, Dictique vaſalli, el primo, nu. 59. ꝙ

* hanc concluſionem, ſequuntur communiter Doctores. Dicit etiam Cur. Iun. de feu. in quinta parte, in prima cõcluſione, quòd in feudo nouo hęc cõcluſio eſt per omnes indifferenter approbata, quem refert Paris. conſ.1.nu.17.lib.1.

3 Sed ſi † feudum ſit antiquum, tũc ſi quæratur de filiis, aut, deſcendentibus ipſius vaſalli delinquentis, fere omnes in hoc conueniunt, quòd eis excluſis feudum reuer-

* tatur ad dominum; & eſt magis communis opinio, vt atteſtatur Alex. conſilio 30. num.4. lib.6. quòd eſt duplicatum conſil. 60.lib.3. Sed in agnatis collateralibus vaſalli delinquentis Doctores ſunt varii, nam multi tenuerunt, ꝙ hoc caſu feudum non aperiatur domino, ſed agnatis; & ita tenuit And. de Iſer. in dicto §. denique, Multi vero tenuerunt contrarium, quod ſcilicet etiam huiuſmodi feudum, hoc caſu aperiatur domino non agnatis; & hæc eſt communis cõcluſio, vt atteſtatur Cur. Iun. in d. prima concluſione, quem refert Gratus conſi. ſecundo, num.15.lib.1. Hanc etiam eſſe communem, & veram doctrinam affirmat Io. de Ana. conſ.32.num.5. Dec. conſil.444.num.30. Gozad. conſ.84. nume.3. Hæc tamen opi. mihi nunquam placuit, videtur enim iniquum, quòd vaſallus poſſit delinquẽdo excludere agnatos à feudo eis debito, virtute primæ inueſtituræ, abſque aliquo eorum facto, aut culpa. Nihilominus in practica, forte propter auctoritatem Doctorum, illa obtineret.

4 Sed in † omnem caſum iſta concluſio nõ haberet locum, quando tale feudum eſſet ita conceſſum Titio, & eius hæredibus, de vno ad alterum reuertendo; vel Titio, Seio, & Caio, omnibus principaliter, vel inſolidum, vel attentis meritis ſingulorũ, nam his caſibus ex quo vnuſquiſque de per ſe principaliter conſideratur, vnius culpa aliis non nocet, ita ſenſit Bald. in d. §. denique, poſt nume.1. quem omnes ſequuntur, vt ait Iacob. in d. verbo, Dictique vaſalli, poſt num.58.ver. Quarto limitabis. Et poſt eum dicit Zaſ. de feud. in decima parte, in 2. particula, concluſione 4. ver. Tertiò fallit, quòd hanc doctrinam tenent communiter Doctores.

5 Aut vero † vaſallus priuatur feudo, ex alio delicto, vel culpa nõ concernente directo perſonam domini, & hoc caſu ſi feudum eſt nouum, applicatur domino, & in hoc nemo diſcrepat, vt dicit Curtius Iunior in d.5. parte; in ſecunda concluſione, Si verò eſt antiquum, reuertitur ad agnatos, non autem ad dominum, ita tenet Andr. de Iſer. in dicto §. Denique. Et iſta concluſio eſt per omnes approbata, vt dicit Curt. Iun. in dicta quinta parte, in tertia concluſione. Hanc etiam eſſe communem opinionem atteſtatur Alexand. in l. ſi finita. §. ſi de vectigalibus, colum.15. ff. de damno infecto, prout illum refert Deci. conſ.252. poſt numerum ſextum, licet ego non reperiam Alexan. ibi hoc atteſtantem. Ita etiam dicit communiter teneri Præpoſit. in dicto capit. primo, §. penult. quem refert Zaſ. de feud. in dicta decima parte, in ſecunda particula, in quinta concluſione.

6 Sed quæro, † an hoc caſu aperiatur omnibus agnatis indiſtinctè? Reſpondeo quòd non, ſed excluduntur filii, & deſcendentes omnes, item etiam tranſuerſales agnati intra quartum gradum, ita tenet Iacob. de Beluiſ. in capitulo primo, §. ſi vaſallus culpam. ſi de feudo fue. contro. Et eſt commu-

* nis opin. vt dicit Rui. conſilio 23. numero 32. libro quinto. Quæ opinio ſemper mihi viſa fuit dura, vt dixi ſupra verſicu. Sed ſi feudum. Tamen præſuppoſito, quòd ſit vera, recipit vnam ſingularem limitationem; vt ſcilicet non procedat, niſi in feudo ſimpliciter recepto, quod aliqui appellant informe; puta, concedo tibi hoc caſtrum, in feudum. Secus, autem ſi feudum fuiſſet receptum à patre, vel auo ipſius delinquentis expreſſe, pro ſe, & liberis, vel pro ſe, & filiis, vel huiuſmodi: nam eo caſu admittuntur indiſtinctè omnes agnati, & filii ipſius delinquentis, ita tenet Cyn. in l.2. C. de lib. & eor. lib. quem in hoc cæteri ſcribentes ſequuntur, vt dicit Alex. in d.§. ſi de vectigalibus, nu.29.

7 Sed quid † ſi vaſallus cadat à feudo, eo quia

quia ipſum feudũ irrequiſito domino alienauerit, nunquid hoc caſu feudum deuoluetur ad dominum, an autem ad agnatos? Reſponde, in hoc articulo variæ fuerunt Doctorum opin. nam aliqui ſimpliciter dicunt, quòd defertur domino, non autem filiis, vel agnatis; & hanc opinio. dicit eſſe * magis communem Aret. conſilio 14. poſt num. 11. verſic. Venio ad ſecundum, quem refert Socin. Iun. conſilio 77. numero 139. libro primo. Alii vero diſtinguunt inter filios, & agnatos, & dicunt, quòd factum vaſalli alienantis irrequiſito domino nocet filiis, ſed non nocet aliis agnatis, & hanc opinio. dicit eſſe communem Ruin. conſilio 214. num. 16. lib. 1. & conſilio 112. numero 10. lib. 4. Alii vero aliter diſtinguunt, ſcilicet inter feudum nouum, & feudum antiquum; & dicunt, quod ſi feudum eſt nouum, reuertitur ad dominum, ſi vero antiquum reuertitur ad agnatos. Et hanc opinio. dicit Cur. Iu. in d. quinta parte, in quarta concluſione, quòd tenet gloſſ. in capit. 1. §. hoc quoque, de ſucceſſio. feudi, quam dicit eſſe per omnes approbatam; & hęc quidem diſtinctio ſatis bona ratione ſuſtinetur, nam in feudo nouo, ex quacunque cauſa vaſallus eo priuetur, etiam ſi non concernat iniuriam domini, tamẽ feudum ipſum ſemper ad dominũ reuertitur, excluſis deſcendentibus, & agnatis omnibus; & hæc eſt clara, & expedita concluſio, vt dicit Cur. Iun. in d. quinta parte, in ſecunda concluſione, ſubdens, quod ab ea nullum inuenit diſcrepantem, pro qua facit concluſio Andre. de Iſern. de qua ſupra pluries facta eſt mentio, maxime in quæſt. 41. verſic. Et hæc quidem. quòd ſcilicet de feudo nouo poteſt vaſallus ad ſui libitũ diſponere in præiudicium agnatorum; ergo & delinquendo, vel alienando, poterit eis præiudicare. Seccus autem eſt in feudo antiquo, in quo vaſallus non poteſt agnatis, alienando, aut delinquendo præiudicare, vt dixi ſupra. Ideo ſi illud alienet, non domino, ſed ipſis agnatis deferri debet; & hanc opinio. quòd ſcilicet deferatur agnatis, non autem domino, quam vt dixi tenuit glo. in d. §. hoc quo- * que, dicit eſſe veram, & magis communem * Bald. in d. capitu. 1. §. denique, quæ fue. pri. cauſa benefic. amit. prout illum refert Rui. conſilio 166. num. 5. lib. primo. Ego tamen non reperio Bald. ibi atteſtari de communi, licet dicat, quòd hęc opin. vera eſt. Hanc etiam opinio. dicit eſſe magis communem Ioan. Rayn. in cap. Imperialem, §. pœna, de prohib. feu. alien. per Frider. quem refert Iacob. de feud. in verbo, Et eum pacto de non alien. num. 30. Alexand. conſilio 30. numero 17. in fin. libro primo, quod eſt duplicatum, conſil. 2. in 5. volum. quem refert Rui. conſil. 7. num. 12. lib. primo, & conſilio 49. num. 19. eod. volum. Curt. Iun. in d. quarta concluſione, in fi. verb. Ruin. conſil. 2. poſt num. 2. lib. 1. Zaſ. de feud. in decima parte, in ſecunda particula, verſic. Quarta concluſio, qui dicit, quòd ita communiter tenetur. Et hęc concluſio, nedum habet locum, ſi talis alienatio facta ſit per vaſallum in actu inter viuos, ſed etiam ſi facta ſit per viam legati; & ita hanc opin. dicit eſſe magis communem Alexand. in d. conſil. 30. numero 17. Hanc etiam opinio. quòd ſcilicet deferatur agnatis, ſequitur Socinus Iun. conſil. 112. numero 2. lib. ſecundo. dicens iſtam eſſe communem, & veriſſimam concluſionem, quòd feudum antiquum alienatum per vaſallum ſine conſenſu domini, nõ ipſi domino aperitur, ſed filiis aut agnatis ipſius vaſalli, vt ſic ipſi ſaltem poſt mortem alienantis poſſint illud recuperare; * quam concluſionem atteſtatur eſſe magis * communiter approbatam idem Socin. Iun. in d. conſ. 77. num. 121. lib. 1. & conſil. 103. num. 6. lib. 2.

Ego aliàs in illa cauſa, de qua ſupra mentionem feci, conſului, quòd indiſtincte, & ex quacunque culpa vaſallus feudo priuetur, tam alienationis, quàm feloniæ, vel alia, ſi feudum eſt tale de quo vaſallus poſſit libere diſponere in præiudicium agnatorum, ſemper feudum aperitur domino, non autem filiis, vel agnatis. Si verò vaſallus non poteſt de feudo in præiudicium agnatorum diſponere, nunquam feudum aperitur domino, ſed ipſis agnatis, quibus iam ex tenore inueſtituræ erat ius quæſitum, neque ſcio videre aliquam bonam rationem differentiæ, cur qui non poteſt mihi præiudicare alienando, etiam cum conſenſu domini, debeat poſſe mihi præiudicare, alienando ſine eius conſenſu, vel aliter delinquendo; & text. in d. §. denique. poſſet euitari, tenendo, quòd procedat ſolummodo in feudo antiquo informi, ſcilicet conceſſo ſimpliciter alicui nulla facta mentione filiorum aut deſcendentium. Secus autem in feudo antiquo, quod eſſet expreſſe

ex

ex pacto,& prouidentia.Et hęc opinio iudicio meo eſt verior,& ęquior,licet forte propter communem opinionem doct.difficile eſſet illam ſuſtinere in practica.

8 Non omitto etiam, † quòd eſt vnus caſus,in quo delictum,ſiue iniuria,non reſpicit principaliter dominũ,& tamen vaſallus priuatur feudo, & feudũ deuoluitur ad dominum excluſis agnatis omnibus.Quando ſcilicet vaſallus requiſitus,vt aſſociet Imperatorem proficiſcentem Romam pro ſuſcipienda corona Imperii, fuit contumax, & inobediens,ita dixit gloſ.in c.1.§.fi.glo.fin. de pace iuram. firm. licet in libro meo ſit ſub Rubrica de allodiis,& male;quam glo.

* ſequuntur communiter omnes ſcribentes, vt dicit Cur.Iun.in d.5.parte, in 1.concluſ. col.1. ver.Hanc primam.quam tamen ego non ſequerer in feudo antiquo, quod eſſet ex pacto,& prouidentia,vt ſupra dixi.

Quæſt. LXVII.

SVMMARIVM.

1 *Ingratitudo prælati, an noceat eccleſiæ.*

1 QVAERO, † an propter ingrati-
a tudinem a prælati feudũ conceſſum eccleſię reuertatur ad dominum? Reſpond.quòd ſic,ſolummodo tamẽ ad vitam ipſius prelati ingrati & quatenus ſpectabat ad eius menſam, ita tenẽt omnes ſcribentes vbiq;,vt dicit Mod. Pariſien.in conſuet.Pariſ.feud.§.30.nu.62. vbi etiam dicit,ꝙ ita obſeruatur,& eſt iudicio meo rationi conſentaneum,ne eccleſia, & ſucceſſor ſine culpa ob alterius ingratitudinem damnum patiantur.

ADDITIO.

a Propter ingratitudinem.) Aduerte ad vnum ꝙ nec pares curiæ,nec iudex ſecularis poſſunt eſſe iudices,dixi ſup.ad q.60.in contrarium tamen vid. per Clar. inf.q.90. verſ.ſed quid ſi dominus.

Quæſt. LXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Dominus qui non facit iuſtitiam vaſallo, an priuetur proprietate feudi.*

1 QVAERO, † nunquid dominus, qui non facit iuſtitiam vaſallo, priuetur proprietate feudi? Reſpond.quòd ſic,ita tenet gloſ. in capit.1.§.item qui domino, in verbo,Iuſtitiam. Quæ fuit prima cauſa benefi. amitt. & illam gloſ.Doctores ſequuntur, vt dicit Iacob. de feud. in verbo, Dictique vaſalli. el primo,num.24. Ex quo enim ex tali cauſa vaſallus priuatur feudo, vt eſt text. expreſſus in dicto §.item qui domino,pariter etiam dominus debet proprietate priuari; quod tamen argumentum mihi non placet,vt ſæpe dixi.

Quæſtio LXIX.

SVMMARIVM.

1 *Dominus negans inueſtire vaſallum de feudo, an cadat à proprietate feudi. Remiſſiuè.*

1 QVÆRO, † an dominus dene-
a gans inueſtire a vaſallũ, qui tempore debito petit ab eo inueſtituram, cadat à proprietate feudi? dixi ſupra q.49.ver.Sed quid ſi vaſallus.

ADDITIO.

a Dominus denegans inueſtire.) Occurrit notab.quæſtio, An Imperator poſſit imponere onera locis prius infeudatis, retenta fidelitate: & maxime quando imponit onera pro neceſſitate belli. vide per Cephal. conſilio 154.

Quæſtio LXX.

SVMMARIVM.

1 *Dominus an teneatur iurare fidelitatem vaſallo ſicut vaſallus domino.*

1 QVAERO, † nunquid dominus teneatur iurare fidelitatem vaſallo, ſicut vaſallus domino? Reſp. ꝙ non, & ita tenent cõmuniter Doctores, vt dicit Iacob.de feud.in verbo,

qui

qui, quidem inueſtiti, num. 16. Licet enim dominus æquiparetur vaſallo, tamen hæc æquiparatio non ſemper procedit, vt in nõnullis exemplis ibi demõſtrat Iacob. Cum ergo non reperiatur iure cautum, quòd dominus vaſallo fidelitatem iuret, neque nos id dicere debemus, & ita ſeruat totus mundus.

Quæſtio LXXI.

SVMMARIVM.

1 *Dominus alienans vaſallos inuitos in alium, an priuetur proprietate feudi. Remiſſiuè.*

1 QVÆRO, † an dominus alienans vaſallos inuitos in alium, priuetur proprietate feudi? dixi ſupra quæſtione vigeſimaoctaua, verſiculo, Sed quæro.

Quæſt. LXXII.

SVMMARIVM.

1 *Proprietas feudi, quando dominus illa priuatur, cui applicetur.*

1 QVAERO, † quando dominus propter aliquam eius culpam priuatur proprietate feudi, cui illa applicetur, an vaſallo, an ſuperiori domino, an agnatis ipſius inferioris domini? Reſpon. quòd in hoc variæ fuerunt opin. Doctorum. Sed gloſ. in cap. primo, in gloſ. prima quali. do. feu. pro priue. tenet, quòd directum dominum conſolidetur cum vtili, & ſic, quòd applicetur vaſallo. Et dicit Syl. de feudi recogni. quæſt. 32. quòd hæc videtur receptior opin. Ego credo, quòd hæc opinio non ſit vera, & forte etiam non ſit communis, neque obſeruetur in practica, & ideo ſemper tenui, quòd ſi iſte dominus habet alium dominum ſuperiorem, applicetur illi domino ſuperiori, niſi adeſſent agnati iſtius domini inferioris, qui eſſent vocati ad ipſum feudum ex tenore inueſtituræ, nam eo caſu crederem feudum ad ipſos deuolui. Si vero non adeſſent neque agnati, neque dominus ſuperior, bene poſſet procedere illa opinio, quòd ſcilicet conſolidaretur directum cum vtili; & ſuperioribus annis cum quidã Marchio fuiſſet priuatus feudo propter iniuſtitiã, ergo ſubditos conſuluerunt multi Doctores, ꝙ feudum erat applicandum agnatis, qui erant vocati ex tenore inueſtituræ, non autem Cæſari, & ita credo fuiſſe iudicatum per conſilium Cæſareum.

Quæſt. LXXIII.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina an ſuccedat in feudo.*
2 *Et quid ſi bona non ſint feudalia, habeant tamen annexam dignitatem, & iuriſdictionem, ver. Sed quæro.*
3 *Quid ſi expreſſe ſint vocatæ fœminæ in inueſtitura, ver. Item quæro.*
4 *Quid interſit, an inueſtitura concepta ſit per verba, maſculis, & fœminis, vel maſculis cum fœminis, verſ. Et in hoc propoſito.*
5 *Quid ſi feudum fuerit à principio conceſſum fœminis, verſ. Præterea quæro.*
6 *Quid in feudo empto, verſicu. Sed quid in feudo.*
7 *Quid in feudo pro quo nullum ſeruitium præſtatur, verſ. Vlterius quæro.*
8 *Quid ſi ſeruitium ita poſſit præſtari per fœminam ſicut per maſculum, verſ. Item quid ſi feudum.*
9 *Quid ſi ſtatuto, vel conſuetudine introductum fuerit, ne fœmina in feudis ſuccedant, verſ. Sed quid ſi adſit.*

1 a QVÆRO, an † fœmina a ſuccedat in feudo? Reſp. ꝙ regulariter nõ ſuccedit text. eſt in c. 1. §. hoc autem, de his qui feud. dare poſ. & * eſt communis regula, vt dicit Dec. conſil. 139. ver. Sed tamen. & ita moribus feudorum receptum eſt vt ait Zaſ. de feud. in 8. par. ver. ſuper ſecunda partic. Ratio autem quare fœmina reputatur inhabilis ad feudum, eſt, quia non poteſt dominum iuuare, nec pugnam facere, ita dicit gloſ. in d. §. hoc autẽ, in verbo, à ſucceſſione feudi. quæ * in hoc eſt communiter approbata, vt ait Alex. conſil. 10. poſt nu. 6. lib. 5. conſ. 98. nu. 9. lib. 6. Ruin conſ. 18. nu. 13. lib. 1. Quæ tamen ratio mihi plene non ſatisfacit, prout etiam non ſatisfecit ipſi glo. quæ propterea ſubdidit, ꝙ fuit pro ratione voluntas.

Sed

2 Sed quæro, † quid ſi bona non ſint feudalia, habeant tamen annexam dignitatem & adminiſtrationem cum mero, & mixto imperio, nunquid fœmina erit eorum capax? Reſpond. quòd non, ita tenet Bart. in l. 2. circa med. ff. de reg. iur. & eſt communis
* opin. vt dicit Socin. Iun. conſil. 68. numero 26. lib. 1. Ruin. conſilio 99. poſt numerum 15. verſ. Solum igitur, li. 1. Sed tamen quidquid ſit de iure, videmus de conſuetudine contrarium obſeruari, quia mulieres quotidie ſuccedunt in comitatibus, & aliis dignitatibus, & etiam in Regnis.

3 Item quæro, † quid ſi fœminæ expreſſe ſint vocatæ in inueſtitura, quia ſcilicet feudum conceſſum ſit pro maſculis, & fœminis? Reſpond. quòd hoc caſu, deficientibus
b maſculis, *b* fœminæ admittuntur, & ita omnes communiter concludunt, vt dicit Paris. conſ. 12. num. 33. lib. 1. & hoc modicam habet difficultatem.

4 Et in † hoc propoſito aduerte ad vnum, ſuper quo proximis diebus conſului, quòd plurimum intereſt, an inueſtitura ſit concepta, pro maſculis, & fęminis, an autem pro maſculis cum fęminis, quia ſi feudum conceſſum ſit pro maſculis, cum fœminis, veniunt ad ſucceſſionem feudi, maſculi & fęminæ ſimul, & ſemel. Si vero ſit conceſſum, pro maſculis, & fęminis, veniũt ordine ſucceſſiuo, ſcilicet prius maſculi, deinde maſculis deficientibus fęminę, ita dixit notabiliter Bal. in l. quoties, num. 5. C. de ſuis, & legit. & dicit Iaſ. in l. Gallus. §. quidam recte, num. 32. ff. de lib. & poſth. ꝙ ita tenent omnes. Et hanc opin. dicit eſſe communem Paris. in d. conſ. 12. num. 17. & ſeq. lib. 1.

5 Præterea † quæro, quid ſi feudum ſit maternum, ſiue fęmineum, ſcilicet à principio conceſſum vni fęminæ, nunquid poſtea ad tale feudum etiam aliæ fœminæ admittentur? Reſpon. quòd ſic, ita probat tex. in c. 1. de na. ſucce. feu. Sed hoc intellige vt procedat, vbi maſculi non extarent, & ita procedat text. qui videtur aperte contrariari, in c. 1. de benef. fœm. ſecundum communem intellectum, vt dicit Cur. Iun. de feud. in tertia parte principali. in prima regula, verſic. Secundo ſingulariter limitate. & Zaſ. de feud. in octaua par. in ſecunda particula, verſiculo. Supradicta concluſio, ſubdens,
* quòd ita tenent communiter Doctores. Et ratio eſt, quia ex quo tale feudum in fœminis originem habuit, non eſt inconueniens, quòd ſucceſſiue etiam fęminæ ad illud admittantur.

6 Sed qui in † feudo empto, nunquid fęmina ſuccedit? Reſp. ꝙ in hoc ſunt opin. inter Doctores; nam Andr. de Iſern. in d. c. 1. §. hoc autem, tenuit, quòd etiam in feu-
c do empto *c* fęminæ non ſuccedant, & hanc
* eſſe communem opi. atteſtatur Brun. conſ. feudali. 18. nu. 9. Contrariam ſententiam, ꝙ imò à ſucceſſione huiuſmodi feudi fœmina non excludatur, tenuit Odofr. in ſumma; Qui poſſint ſuccedere in feud. & hanc dicit eſſe communem Dec. conſil. 590. nu. 7. Paris. conſ. 4. num. 39. lib. 1. referens Cur. Iun. ita atteſtari in dicta prima regula, ver. Sexto limitate. Et hæc opinio Odofre. mihi magis placet, quam etiam credo eſſe magis communem, & veriorem, quia reuera tale feudum emptum non habet propriam naturam feudi, vt dixi ſupra quęſt. 16. ver. Sed quæro. Quam tamen intelligo vt procedat, niſi ex inueſtituræ ipſius tenore eſſent expreſſe vocati maſculi, non autem fęminæ; nam eo caſu crederem fœminas eſſe excludendas, etiam ſi maſculi non extarent. Principaliter enim in ſucceſſione feudorum attendimus tenorem inueſtituræ, in qua ſi ſolum eſſent nominati maſculi, appareret de mente concedentis, quòd fęminæ non admitterentur. Addunt alii, quòd ad hoc vt fœmina poſſit in feudo empto ſuccedere, duo requiruntur. Primum, quòd feudum fuerit iuſto precio emptum. Secundum ꝙ pro ipſo feudo nullum ſeruitium ſit præſtandum; & hanc dicit eſſe communẽ opin. Soc. iun. conſ. 6. poſt num. 16. ver. Vel tertio, lib. 1. Sed hæc declaratio in ſecundo requiſito mihi non placet, quia eam tenendo, redditur omnino ſuperflua, & inanis prędicta concluſio, nam fęmina ſemper eſt capax feudi, quando pro eo nullum ſeruitium præſtatur, ſiue ſit emptum, ſiue non, vt ſtatim dicam.

7 Vlterius † quæro, an mulier ſit capax feu-
d di, pro quo nullum præſtatur ſeruitium? *d* Reſpondeo, quòd ſic, ita tenet Bald. in c. 1. §. & quia, nu. 19. qui feu. dare poſſ. & hanc dicit eſſe communem Cur. Iun. in d. prima regula. verſic. 5. limitate, prout illum refert Pariſ. conſil. 4. num. 19. lib. 1. & conſ. 12. numero 27. eod. volum. niſi tamen verba inueſtituræ repugnarent.

8 Item quid † ſi feudum conceſſum ſit pro certo ſeruitio, quod ita poteſt præſtari per fœminam

fœminam ſicut per maſculum, nunquid ad tale feudum fœmina admittetur? Reſpon. quòd ſic, ita tenuit Iacob. de Beluiſ. in c. 1. §. quinetiam, in titulo, Epiſcopum, vel Abbatem, quem ſequuntur omnes feudiſtæ, vt dicit Goza. conſ. 56. nu. 18. Et eſt communis limitatio, vt dicit Cur. Iun. in dicta prima regula, verſ. Nono fallit. Et licet hæ duæ concluſiones forte in puncto iuris paterentur aliquam difficultatem, ex quo non ſola preſtatio ſeruitii eſt cauſa excludendi fœminas à ſucceſſione feudorum, tamen in practica non eſſet ab eis recedendum, niſi, (vt dixi) verba inueſtiturę repugnarent, vel conſuetudo contrariam interpretationem recepiſſet, à qua præſertim in caſibus feudalibus, nullo modo eſt recedendum, vt ſtatim dicam.

9 Sed quid† ſi adſit conſuetudo in aliqua prouincia, vel ſtatutum diſponens, quòd fœminæ poſſint in feudis ſuccedere; nunquid in ipſa prouincia fœminæ erunt ad ſucceſſionem feudorum admittendæ? Reſpond. quòd ſic, & ita communiter concluditur, vt ait Paris. conſ. 21. nume. 13. lib. 1. Nam in ſucceſſione feudorum potiſſime attendimus conſuetudinem; cum enim feuda ipſa à principio introducta fuerint per conſuetudinem, merito debent etiam ab ipſa conſuetudine regulari. Sed pone, quòd Princeps, vel Imperator velit diſpenſare, ꝙ fœmina poſſit in feudo ſuccedere; quæro an poſſit hoc facere in preiudicium agnatorum, qui ſucceſſuri eſſent in feudo? Reſp. ꝙ non, & ita communiter concludunt doctores, vt dicit Soc. Iun. conſ. 76. nu. 18. lib. 1. non enim poteſt princeps auferre ius alteri quæſitum; ſed dato, ꝙ poſſet, ſaltem non deberet hoc princeps facere.

ADDITIONES.

a Fœmina.) Hic nota quòd fœmina à feudo pluribus rationibus videtur excluſa, quàm ſit clericus, vt per Socin. poſt alios quos citat in conſ. 257. num. 2. item quòd fœmina excludatur communiter à ſucceſſione feudali, quia incapax, communę plene dixi in collect. mea commun. opinion. in verbo, Fœmina, vbi vi. nume. 12. Et multis ſequen. & num. 10. & 11. vbi limitaui: & quinque rationes ob quas regulariter fœminæ excluduntur à feudo, aſſignat Bald. in l. quoties. C. de ſuis & legit.

b Deficientib. maſculis.) Adde vt per Ioan. Ceph. in conſ. 258. nu. 15. vbi alios concordantes allegat.

c Feudo empto.) Vide per Rolan. nouiſſime in conſ. 41. vol. 4. & conſ. 40. eod. vbi plenius; & fœmina quando ſit capax feudi empti, vid. per Cephal. in conſ. 172. nu. 15. vbi dicit fęminas eſſe capaces, ſi feudũ ſimpliciter eſſet emptũ integro pretio, nec aliud ſeruitium eſſet pręſtandum; ſed iſtud ſecundum requiſitum non placet authori.

d Nullum præſtatur ſeruitiũ.) Vide & plenius de communi iſta opinione per Rolan. in conſ. 23. nu. 10. qui ſub num. 18. firmat vbi requiritur iuramentum fidelitatis, & fuſius nu. 35. cum iurib. ſeq. vbi loquitur in clerico beneficiato.

Quæſt. LXXIIII.

SVMMARIVM.

1 *Filius exhæredatus, an ſuccedat in feudo.*

1 a QVAERO, †an filius exhæredatus *a* poſſit in feudo ſuccedere? Reſpond. ſecundùm Iacob. Ardiz. in ſumma de ſucceſſio. feudi, ſub Rubricel. an filius exhær. ſucce. in feudo, quòd ſi filius fuit iniuſte exhæredatus, poteſt in feudo ſuccedere, rumpendo teſtamentum per querelam inofficioſi, ſi vero ſit iuſte exhæredatus, non ſuccedit in feudo; & hanc opinion. dicit eſſe communem Curt. Iun. de feud. in tertia parte principali, in materia ſucceſſionis deſcendentium, q. 3. quem refert Paris. conſ. 1. numero 7. lib. 1. in propoſito facere videtur quod dicit Zaſ. de feudis. in octaua parte, verſi. De exhæredato, quòd eſt conſequentia in feudis recepta, ex quibus cauſis filius poteſt exhæredari, ex eiſdem poteſt etiam feudo priuari, c. 1. §. prædictis modis, quæ fuit prima cauſa bene. amitt. Reſolutio huius quæſtionis pẽdet ab illa, nunquid filius poſſit feudum retinere ſine hæreditate paterna, propterea dic: Aut exhæredatio eſt nulla, & non eſt in conſideratione. Aut eſt valida, & tunc aut ſumus in caſibus in quibus filius poteſt habere feudum, etiam ſi non ſit hæres patris, & pariter exhæredatio non eſt in conſideratione quòad ſucceſſionem feudi; aut ſumus in caſibus in quibus

bus requiritur, quòd ſit etiam hęres ipſius patris,& tunc iſte filius iuſte exhæredatus non poteſt in feudo ſuccedere. Neque.n.in prædictis modis, facit in propoſito, quia aliud eſt dicere, ꝙ dominus poteſt vaſallũ feudo priuare, ex omnibus cauſis ex quibus pater poteſt filium exhæredare, vt ibi, aliud eſt dicere, quòd pater poteſt filium exhęredare, vt ibi, aliud eſt dicere, quòd pater poteſt exhæredando priuare filium feudo, quia ſi eſſet feudum ex pacto,& prouidentia maiorum ſuorum acquiſitum, non poſſet vaſallus de eo aliquo modo in teſtamento diſponere, vt dixi ſupra queſt.40.

ADDITIO.

a Exhæredatus.) Hic etiam ſcias, ꝙ filius non poteſt habere legitimam in feudis in quibus primogenitus ſuccedit: commune vi.per.Card. Patiſ.in conſ.13. num.30. lib. 2.& in collecta mea comm.opi.verb. filius. num.61.

Quæſtio LXXV.

SVMMARIVM.

1 *Filius fratrum in feudis, an ſuccedant in ſtirpes, uel in capita.*

2 *Et quid ſi uocentur ſine patruis, uer. Difficultas eſt.*

1 QVAERO, vaſallus †vltimo moriens reliquit nepotes, ex multis eius fratribus prædefunctis, nunquid iſti filii fratrum ſuccedent in capita, an autem in ſtirpes? Hęc queſtio in aliis ſucceſſionibus ab inteſtato multum inter doctores controuertitur, dixi ſupra libro 3.§.1. vbi tenui magis commun. opin. eſſe, quòd ſuccedant in ſtirpes,& non in capita. Sed quid dicemus in feudis? Reſpond. ꝙ ſi iſti filii fratrum veniant ad ſucceſſionẽ feudi ſimul cum patruo, ſcilicet cum fratre vaſalli defuncti, veniunt in ſtirpes,& nõ in capita; idemque ſi veniant ad ſucceſſionem aui, ſimul cum patruo,& hoc eſt indubitatum ſecundum omnes, vt ait Alua.in ca.1. in prin.nu.2.de ſucc. feu.

2 Difficultas eſt †quando vocantur ſine pa-
a truis, a & hoc caſu ſunt opin. inter docto. nam Iac. Ardiz. in ſumma. tenuit, quòd ſuccedant in capita. & dicit Bald. in auth. ceſſante, poſt numerum 2. verſic. Sed hęc ratio.C.de legi. hęre. quòd ita communiter determinatur, quem refert Iac. de feu. in verbo, Pręſentes, & recipientes, nume. 13. Hanc etiam concluſionem, quòd in feudis diuiſio fiat in capita, dicit communiter teneri Raph. Comen. in authen.poſt fratres, la 2.C.de legit.hęre. & poſt eum, Corn. ibi in fin.verbis. Contrariam autem opi. ſcilicet quòd imo ſuccedant in ſtirpes, tenuit Bal.in c.1.§.his.nu.2. de ſucce.fratr. vel de grad. ſucceſ.in feud.& hanc opinio. dicit eſſe communem Prępoſ. in ca.1.§. & quia, de his qui feu. dare poſ. prout illum refert Rui.conſi.8.in fi. verbis.li.1. Sed ego non reperio Prępoſ. ibi maxime poſt nu. 73.vbi tractat hunc articulum atteſtari in ſpecie de communi opini. in materia feudali, licet ipſe teneat hanc opin. & referat etiam aliquos atteſtantes de communi opinio.in ſucceſſionibus allodialibus. Tamen reuera ego credo, quòd Bal. in d.auth.ceſſante.errauerit, dicendo communiter determinari in feudis, quòd ſuccedant in capita; & ita eum deridet Barb. in conſilio ſuo poſito inter conſilia Alexand. in 4.volum. conſil.55.num.28. vbi dicit, quod ſciret libenter, quis ſpiritus reuelauerit Bald. quòd Doc. ita communiter tenent,&c. Ego dico, quòd ſi feudum eſſet hęreditarium, procederet de plano ſecunda opi. ſcilicet, quòd ſuccederent in ſtirpes, quam in hoc caſu videtur atteſtari eſſe magis communem Rui.conſ.25.num.23.li.1.& intelligo ſimpliciter hęreditarium; nam tale feudum reputatur pars hæreditatis, & de eo iudicandum eſt, vt de reliquo hæreditatis. Sed ſi eſſet feudum ex pacto, & prouidentia, vel abſolute, vel mixtim, forte eſſet verior opinio Iaco. Ardizo. quia ad illud veniunt nepotes, non iure hæreditario, ſed virtute inueſtituræ; & ſic ceſſat fundamentum tenentium contrarium. Hoc tamen abſolute pro nunc non affirmo, quia eget pleniori diſcuſſione.

ADDITIO.

a Quando vocantur ſine patruis.) Adde & vide per Riminal. Iun.in conſ.410.

Quæſtio

Quæſtio LXXVI.

SVMMARIVM.

1 *Filius vel agnatus, an poſſit repudiare hæreditatem & retinere feudum.*

2 *Et quid in feudo ſimpliciter recepto, verſ. Aut eſt feudum.*

3 *Quid in feudo mixto, verſ. Aut vero.*

1 DONE, aliquis† vaſallus decedit relicto feudo, & etiam relictis aliis bonis allodialibus, quęro nunquid poterit eius filius, vel agnatus retinere feudum, & repudiare hæreditatem, quæ forte eſſet onerata ære alieno? Reſpondeo, quod in hoc eſt differentia inter filium & agnatũ; nam agnatus poteſt repudiare hæreditatem vaſalli, & retinere feudum. Filius autem cogitur, vel acceptare vtrunque, ſcilicet hæreditatem, & feudum, vel vtrunque repudiare; & de hoc eſt text. expreſſus in cap. 1. an agna. vel filius. Et ſic in hoc ſunt deterioris conditionis filii, quàm agnati. Doctores multum laborant circa intellectum illius capi. Sed breuiter tu ſcis quod varia ſunt genera feudorum. Aut ergo, feudum de quo agitur, eſt feudum nouum; & tene, quòd ſiue ſit agnatus, ſiue ſit filius nunquam poterit repudiare hæreditatem, & retinere feudum, quia cum vaſallus, de huiuſmodi feudo poſſit libere diſponere, vt ſupra multoties dixi maxime in quæſtio. 41. verſicu. Et hæc quidem, ſucceſſor dicitur habere feudum ex mero beneficio ipſius vaſalli acquirentis, & hoc ſiue huiuſmodi feudum, ex tenore inueſtituræ ſit hæreditarium, ſiue ex facto & prouidentia; merito non poteſt repudiare eius hæreditatem, & feudum retinere.

2 Aut eſt † feudum antiquum, ſed mere, & ſimpliciter hæreditarium, & pariter dicendum eſt, quòd non poterit neque filius, neque agnatus hæreditatem repudiare, & retinere feudum, quia de huiuſmodi feudo idem iudicatur, quòd de cæteris bonis allodialibus vaſalli, vt ſupra ſæpius dixi. Aut eſt feudum antiquum informe, ſcilicet receptum ſimpliciter, nulla facta mentione filiorum neque hæredum, & hoc caſu dicendum eſt, quòd habeat locum diſtinctio dicti cap. vt ſcilicet filius non poſſit retinere tale feudum, & repudiare hæreditatem: agnatus autem poſſit. Et ita ab omnibus receptum eſſe atteſtatur Didac. lib. 2. reſolut. cap. 17. poſt numerum 4. verſic. Primum ſimpliciter. & intellexi aliàs in Senatu concluſum fuiſſe, diſpoſitionem illius capit. non habere locum niſi in huiuſmodi feudo informi, & ita tenendo ceſſarent fere omnes difficultates in hoc articulo per Doctores excitatæ.

3 Aut† verò feudum antiquum eſt mixtũ, ſcilicet hæreditarium, & ex pacto, & prouidentia, puta quia eſt conceſſum pro ſe, & hæredibus, vel pro ſe, & filiis, & hæredibus. Et hoc caſu videtur, quòd non poſſit habere locum diſpoſitio dicti capitu. nam huiuſmodi feudum ſiue ſit filius, ſiue agnatus, non poteſt habere, niſi etiam ſit hæres; nam vtraque qualitas requiritur, vt dixi ſupra in dicta quæſtio. nona, verſiculo, Quandoque, & tertio. Et propterea Andr. de Iſern. in dicto capit. primo tenuit, quòd diſpoſitio illius text. procedat etiam in feudo non hæreditario, & ſic abſolute ex pacto, & prouidentia, vt ſcilicet filius nõ poſſit illud retinere repudiata hæreditate patris; & hanc opinio. dicit eſſe communem, Curt. Iun. conſil. 138. num. 28. Brun. conſilio 24. in principio. Didac. lib. ſecundo reſolutio. capit. 19. poſt numerum quartum, vbi etiam verſiculo ſecundo ſubdit, quòd Salycet. & Imola, in locis de quibus paulò poſt mentionem faciam, falſo teſtentur communem opinio. eſſe in contrarium. Bald. autem in dicto capitulo primo, numero 8. tenet contrarium, ſcilicet, quòd immo diſpoſitio illius capit. ſolummodo locum habeat in feudo hæreditario, vel ſimpliciter recepto, non autem in feudo abſolute ex pacto, & prouidentia. Et dicit Sal. in l. ſecunda, numero 5. in fi. C. de liber. & eorum libe. quòd ita ſe habet communis opinio. Idem dicit Imola in capitulo, ex parte, numero 29. de feud. quem refert, & ſequitur Iacobi. de feud. in verbo. Ita quòd ipſi inueſtiti, numero ſecundo. Et hanc ego ſequor, tanquam veriorem. Neque obſtat fundamentum tenentium contrarium, quia ſcilicet (vt ipſi dicunt) aliter intelligendo, diſpoſitio illius capit. eſſet eluſoria, ex quo in feudo hæreditario, ſiue ſit filius, ſiue ſit agnatus, ſemper requiritur, quòd ſit hæres, ad hoc vt poſſit habere feudum; quia licet verum ſit, quòd in tali

feudo requiratur, quòd volens ſuccedere,
ſit etiam hæres; non tamen eſt verum, ꝙ
requiratur volentem in tali feudo ſuccede
re, eſſe hæredem vaſalli vltimo loco defun-
cti, ſed ſufficit, quòd ſit hæres primi acqui-
a rentis, vt dixi in dicta quæſt. 9. *a* verſ. Sed
quæro. & ſic diſpoſitio illius cap. operabi-
tur, quod in tali feudo pro ſe, & filiis, & hę
redibus recepto, quod eſt hæreditarium, &
ex pacto, & prouidentia, filius non poterit
repudiare hæreditatem paternam, & reti-
nere feudum. Agnatus autē poterit retine-
re feudum, & repudiare hæreditatem vaſal
li vltimo loco defuncti, modò aliàs poſſit
ex aliqua parte eſſe hæres primi acquiren-
tis. Et hæc nota in practica, quia iſte eſt no
tabilis, & quotidiana quæſtio.

A D D I T I O.

a Dicta quæſt. 9. vbi dixi remiſſiue.

Quæſt. LXXVII.

S V M M A R I V M.

1 *Ius accreſcendi an habeat locum in feudis.*
2 *Et an in feudis conceſſis ab Imperatore, verſ. Scias tamen.*
3 *Quid ſi conceſſa ſit pluribus inſolidum, verſ. Sed certe.*
4 *Quid in feudis conceſſis ab aliјs principibus, verſ. Et hac quidem.*
5 *Quid in feudis antiquis, verſic. Secundo principaliter.*
6 *Quid ſi in diuiſionibus totum feudum obuenit vni ex fratribus, qui deinde deceſſerit ſine liberis, an accreſcet alteri fratri, verſic. Sed pone.*

1 QVÆRO, an † in ſucceſſione feu
dorum, locum habeat ius accre-
ſcendi? Hæc eſt quotidiana quæ-
ſtio, & valde vtilis. Pro cuius re-
ſolutione fac regulam, quòd in ſucceſſione
feudorum, non habet locum ius accreſcen
di, ita probat text. in c. 1. §. & quia videmus,
ver. Si autem vnus, de his qui feu. da. poſ.
& hæc eſt commmunis concluſio, vt atte-
ſtatur Cur. Iun. de feu. in 2. parte prin. circa
fi. in 3. dubitatione prin. circa materiam ac-
quiſitionis feudi. Nam feudum eſt contra-
ctus, vt dixi ſupra q. 6. in contractib. autem
non eſt locus iuri accreſcendi, vt dixi ſupra
lib. 3. §. ius accreſcendi.
2 Scias tamen † in primis, ꝙ ſecundum ali-
quos, hæc concluſio non habet locū in feu
do conceſſo ab Imperatore, nam in eo mul
ti tenent, quòd habeat locum ius accreſcen
di; & hæc limitatio per eos colligi videtur,
ex tex. in l. vnica, C. ſi liberali. Impe. ſocius,
lib. 10. vbi Imperator generaliter ſtatuit, ꝙ
ſi quis ex his, quibus communiter aliquid
ab eo donatum eſt, nullo hęrede relicto de-
ceſſerit, ad cōſortem potius quam ad per-
ſonam aliam pars decedentis perueniat, de
quo tex. dixi in d. §. ius accreſcendi. Sed pun
ctus eſt videre, an diſpoſitio d. l. vnicæ, quæ
ſimpliciter loquitur in donationibus Im-
peratoris, habeat locum etiam in feudis:
quæ communiter à Principe aliquibus con
ceſſa ſunt; & in hoc variæ ſunt opin. Docto
rum, nam Bal. in l. vnica, nu. 15. C. de cadu.
toll. tenet, ꝙ ſic, & hanc opi. dicit eſſe com-
* munem, Iaſ. in l. ſi mihi, & Titio, nu. 6. ff. de
ver. obl. & conſ. 217. col. 6. verſ. Et tenendo.
lib. 4. & conſ. 136. nu. 4. eo. vol. Curt. Iun. in
d. 3. dubita. Gratus conſ. 4. nu 14. lib. 1. Soc.
Iu. conſ. 73. nu. 22. & ſeq. lib. 1. Contrariam
tamen ſententiam, quòd. ſ. etiam in feudo
à principe pluribus ſimul conceſſo, non ha
beat locum ius accreſcendi, tenuit Cy. in l.
vnica, circa fin. C. quando non peten. par.
quem multi ſequuntur; quos recenſet Mo.
Pariſ. in Apoſt. ad Alex conſil. 30. ſub nu. 8.
lib. 1. affirmans, quòd imò quicquid dixe-
rint alii, hæc eſt crebrior opin.
3 Sed certe † credo, ꝙ prima opin. *a* ſit ma
a gis communis, & etiam verior, quòd. ſ. in
feudis à principe ſimul conceſſis habeat lo
cum ius accreſcendi. Cum. n. in aliis conceſ
ſionibus principum, ita reperiatur cautum
de iure communi, illi ſtandum eſt, etiam in
feudis, ex quo expreſſe non reperitur iure
feudorum diſpoſitum in contrarium. Quia
tamen quæſtio non eſt ſine difficultate, ad
euitandas opi. aliquando conſului, ꝙ in in-
ueſtitura apponerentur illa verba, & cuili-
bet eorum inſolidorum. Vbicunque. n. in-
ueſtitura cōceſſa eſt duobus, & vnicuique,
vel cuilibet eorum, eo caſu proculdubio
vno deficiente alter habebit totum, ita de-
cidit Bal. in c. 1. §. fi. nu. 4. de ſucce. feu. & eſt
communis concluſio, quæ non habet con-
tradicentem, vt ait Curt. Sen. conſil. 49. nu.
54. quem refert Bello. conſil. 20. num. 3 Et
dicit Sigiſmund. conſil. 25. feudali, num. 4.

quòd ita præcedens concluſio ab omnibus doctoribus limitatur.

4 Et hæc † quidem concluſio ſatis de plano procedere videtur, in feudo conceſſo ab Imperatore, de quo loquitur tex. in dicta l. vnica. C. ſi liberal. impe. vt ſcilicet in eo locum habeat ius accreſcendi. Sed quid ſi fuerit conceſſum ab aliis principibus? Reſpondeo, quòd idem dicendum eſt etiã in feudo conceſſo à regibus ſecundum Bald. in c. 1. numero 2. de duob. frat. à cap. inueſt. & etiam ab aliis principibus non recognoſcentibus ſuperiorem; & quòd diſpoſitio. d. l. vni. procedat in quocunque principe, qui ſuperiorem non recognoſcat, dicit eſſe communem ſententiam Curt. Sen. in d. conſ. 49. poſt num. 50. verſ. Modo

* ſic, & ita etiam communiter teneri atteſtatur. Soc. Iun. in d. conſ. 73. nu. 7. & hęc opin. mihi placet. Quia quilibet princeps non recognoſcens ſuperiorem, habet in ſuo dominio idem ius, quòd habet Imperator in toto orbe, vt dixi ſupra lib. ſecundum, §. princeps.

Quando autem quis dicatur ſine hærede decedere, ad hoc vt in feudo ſit locus diſpoſitioni d. l. vnicæ, dixi in dicto §. ius accreſcendi.

5 Secundo † principaliter ſcias, quod iſta concluſio quæ habet, quòd in feudis non habet locum ius accreſcendi, eſt intelligenda, vt procedat in feudo nono; nam in tali feudo verum eſt, quòd non habet lo-

* cum ius accreſcendi, & iſta eſt communis regula, vt ait Pariſ. conſilio 16. nume. 2. lib. 4. Gratus in d. conſilio 4. numero 51. lib. 1. Sed quando feudum eſt antiquum, tunc inter deſcendentes à primo acquirente procedit ſucceſſio, non quidem ex iure accreſcendi, ſed ex iure inueſtituræ paternæ, ita colligitur ex text. in cap. 1. vbi in gloſſ. in verbo, Patris, vel aui, de feud. March & eſt communis opin. vt dicit Alex. conſ. 21. nu. 5. lib. 5.

6 Sed pone † duo fratres ſucceſſerunt in feudo paterno, & in diuiſionibus tale feudum obuenit totum vni ex eis, qui deinde deceſſit ſine liberis, quæro nunquid feudum ipſum accreſcet alteri fratri? Reſpondeo, Bald. in l. vnica, nume 33. C. quando non pet. par. tenet, quòd non accreſcet fratri, ex quo apud eum, nulla portio feudi reperiebatur. Contrariam tamen opin. tenuit idem Bald. in l. 1. poſt nume. octauum verſicul. 11. quæritur. ff. de rer. diuiſ. & hæc

* opinio eſt magis communis, vt atteſtatur Aretin. in l. qui Romæ. §. duo fratres, colu. pen. verſic. Pro deciſione huius quæſtionis. ff. de verbo. oblig. quem refert, & ſequitur Ruin. conſ. 8. poſt num. 11. lib. 1. & conſ. 11. num. 14. eod. vol. Ego credo Bal. in d. l. vnica, bene dixiſſe, quòd ſcilicet feudum alteri non accreſcit, nam in iure accreſcendi portio accreſcit portioni, non perſonæ, vt dixi in d. §. ius accreſcendi. Sed bene verum eſt, quòd frater hoc caſu nihilominus ſuccedit in feudo, licet non per ius accreſcendi, ſed ex tenore inueſtituræ, & ita procedit ſecunda opin.

Sed quid ſi frater in diuiſionib. renunciaſſet omni iuri; & c. nũquid hoc caſu, non obſtante renunciatione, poterit venire ad feudum, ſi frater ſine liberis deceſſerit? dixi infra hoc eodem lib. §. renunciatio.

ADDITIO.

a Prima opi. &c.) Et hanc opinionem tenet Alexan. in d. conſ. 30. num. 8. num. 18. vt per eum.

Quæſtio LXXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Clericus, vel monachus, an ſuccedat in feudo.*

2 *Et an ad hoc vt tranſeat perpetuo in eccleſiam verſ. Quæ tamen.*

3 *Quid in feudis maioribus, verſic. Sed hæc concluſio.*

4 *Quid ſi præſtetur ſeruitium perſonale, verſ. De clerico.*

5 *Quid in clerico conſtituto in ſacris, verſic. Et hæc omnia.*

1 QVAERO, an † clericus a ſuccedat in feudo? Hæc quæſtio à doctoribus ſatis confuſe tractatur, non diſtinguendo caſus, in quibus poſſet in practica contingere. Poteſt enim eſſe, quòd habens feudum efficiatur monachus, aut clericus, vel quòd feudum ipſum ad aliquem iam clericum iure inueſtituræ, vel aliter deuoluatur. Dic ergo, quòd quando vaſallus efficitur mo-

b nachus, b aut ſeruitium quod præſtatur

pro ipſo feudo, eſt reale, quia ſcilicet præſtatur res, vel pecunia, ſiue etiam eſt perſonale, quod tamen poteſt à clerico honeſte præſtari per ſe, vel per idoneum ſubſtitutum, & tunc feudum durat, & tranſit in monaſterium, aliàs autem feudum non durat, ſed finitur, & ad dominum directum reuertitur, & ingreſſus ſacramento fidelitatis abſoluitur. Et hanc diſtinctionem tenēt * communiter Doctores, vt atteſtatur Saly. in Authen. ingreſſi, numero 1 t. C. de ſacroſanct. eccleſ. quem refert Afflict. deci. 320. num. 2. & 3. & Dec. in capi. in præſentia, nu. 74. de probatio. & Curt. Iun. de feud. in ſecunda parte, tertiæ partis principalis. q. 10. & Iacob. de feud. in verbo, Et quibuſcunque hæredibus, nume. 4. Dicit etiam Alex. conſ. 10. nume. 8. lib. 5. quòd ita tenent omnes, quòd conſilium eſt duplicatum in conſilio 98. lib. 6.

2 Quę † tamen opinio intelligenda eſt, vt procedat, non ad hoc, vt feudum ipſum perpetuo remaneat apud monaſterium, ſed tantum ad hoc vt monaſterium illud habeat durante vita feudatarii, quo ad commoditates ipſius feudi, ita dicit Bald. in c. 1. in 2. de mili. vaſall. qui arma bellica, &c. & in hac opi. non datur contradictor, vt ait Capic. deciſ. 10. num. 10.

3 Sed hæc † concluſio mihi nunquam placuit, quòd ſcilicet feudum tranſeat in monaſterium, ſi vaſallus efficiatur monachus, quia hoc eſſet diſtrahere monachos ab inſtituto ſuæ religionis, quòd eſt, ſeruire Deo, & abſtinere à negociis, & adminiſtrationibus ſecularibus; propterea dicerem, quòd ſi ſupereſſent alii vocati ex tenore inueſtituræ, illi deberent ſuccedere in feudo, perinde ac ſi vaſallus eſſet naturaliter mortuus, & ſi iſti non ſupereſſent, quòd feudum reuerteretur ad dominum directum. Et licet gloſſ. in cap. 1. §. 1. in verſicu. Poſtpoſuerit, de feudo, vel benefic. fœmi. abſolutę dicat, quòd hoc caſu feudum ad dominum reuertatur, tamen illa gloſſ. debet intelligi, vbi agnati non ſupereſſent, vel vbi feudum eſſet nouum, & ita illam * intelligunt communiter Doctores, vt dicit Curt. Iun. in dicta decima quæſtio. in fin. Si tamen vellemus tenere communem opin. illa eſſet, iudicio meo, reſtringenda, vt procedat ſolummodo in feudis inferioribus, id eſt, non habentibus dignitatem annexam. Sed ſi filius Regis, Ducis, Marchionis, vt Comitis, efficeretur monachus, non crederem, quòd Regnum, Ducatus, Marchionatus, vel Comitatus, acquireretur monaſterio, & ita etiam de facto ſeruari atteſtatur Specu. de ſtatu mona. §. primo, numero 15. Saluo tamen ſemper iudicio ſanctę matris Eccleſiæ, cui in omnibus me ſubiicio.

4 De clerico † autem non videtur dubitandum, quin feudū capere poſſit; ſunt enim de hoc text. aperti in cap. verum, & in cap. ex tranſmiſſa. de foro compet. & ita communi opinio. obtentum eſt, vt dicit Zaſ. de feud. in quinta parte, circa fin. dicit etiam Card. in cap. 1. §. & quia, poſt princip. de his qui feud. dare poſſ. quòd multi Doctores, & in ſpecie Martinus Laud. ibi, inquiunt hanc eſſe communem opin. Quam tamen intellige, vt procedat, modo pro tali feudo præſtetur, ſeruitium reale tantum, nam eo caſu vtique clericus eſt capax feudi, & ita eſt de mente omnium, vt ait Rui. conſ. quadrageſimoſecundo, numero 10. lib. primo. Sed ſi præſtetur ſeruitium perſonale, non modo clericus non ſuccedit in feudo ad eum deuoluto poſt clericatū, ſed ſi poſt deuolutum feudum vaſallus efficiatur clericus, amittit feudum. Et hæc eſt verior, * & magis communis opin. vt dicit Ruin. in * dicto conſ. quadrageſimoſecundo, num. 9. Sed hoc rurſus ego intelligo, vt procedat, quando huiuſmodi ſeruitium perſonale non poſſet explicari per ſubſtitutum, ſecundum diſtinctionem, de qua ſupra in monacho dictum eſt; & ita dicit eſſe communem opin. Crauetta conſ. 303. poſt num. 10. verſ. Secundo reſpondeo.

5 Et hæc † omnia de plano procedunt in clerico, qui ſit tantum primæ tonſuræ, & non in ſacris conſtitutus, nam talis proculdubio ſuccedat in feudo, ita dicit Bald. in capit. primo. §. qui clericus, numero ſeptimo, ſi de feudo fuerit controuer. quem ſequuntur communiter Doctores, vt dicit Curt. Iun. in dicta q. decima, columna penulti. verſi. Secundo limita. Et hanc opin. quòd clericus in minoribus conſtitutus, non priuetur feudo, dicit teneri in practica iudicando, & conſulendo, Barba. de præſtan. Card. in quinta quæſtio. baſilica, primæ partis, nume. 5. quem refert Crauetta in dicto conſilio 33. poſt num. 7. Cæterum * communiter ſeruatur, quòd Epiſcopi, & Cardinales retinent feuda eis deuoluta in

re

re ſucceſſionis, ne dignitas potius decrementum quàm incrementum eis attuliſſe videatur,& ſine controuerſia admittuntur ad præſtandum quodcunque ſeruitium, per ſubſtitutum. Alii autem clerici, vel in ſacris conſtituti, vel etiam in minorib. ſi ſunt beneficiari, non retinent feudum, pro quo ſit præſtandū ſeruitium perſonale; ſi vero ſunt in minoribus conſtituti, & non beneficiati, admittuntur ad feudum ſicut mere laici. Et ita etiam videtur eſſe cõmunis mens Doctorum in hac materia ſcribentium, à qua recedendum non eſſet in practica.

ADDITIONES.

a An clericus.) Adde quòd clericus primæ tonſuræ eſt capax bonorū feudalium.com mun.Rolan.conſ.23.num.1. & vide fuſius in collec.mea commu.opin. in verbo, clericus, num.22. Et è conuerſo, quòd clericus in feudo haud ſuccedat, commune per Craue.conſil.303. & dixi fuſius vbi ſupra, nu. 31.in feudo tamen conditionato bene ſuccedit, commune per Saly.auth.ingreſſi, col. ſin. C.de ſacroſan.eccleſ.& dixi plenius vbi ſupra.num.32.

b Efficitur Monachus.) Hic cadit pulcherrima dubitatio, nunquid comes factus epiſcopus perdat caſtrum, quod obtinet vigore primægenituræ, vbi caſtrum feudale eſt, vide per Cephal.conſil.primo, vbi plene ad partes diſcutit,& quod haud amittat tenet contraria diluens.

Quæſt. LXIX.

SVMMARIVM.

1 *Collaterales, an ſuccedant in feudo.*
2 *Et quid in feudo nouo. verſ. Sed quæro.*
3 *An ſuccedant vſque in infinitum, verſic. Difficultas.*
4 *Quid ſi conceſſum ſit ſacerdoti pro ſe, & hæredibus, verſ. Sed hic occurrit.*

a HABES regulam in materia feudorum, quod quandiu ſunt deſcendentes, *a* ipſi in infinitum ſuccedunt eſt tex. in cap.1.de ſucce.feu.& hęc concluſio eſt ab omnibus recepta, vt dicit Zaſ.de feud.in octaua parte, verſiculo, Secunda concluſio.

1 Si vero † non extant deſcendentes, tunc admittuntur tranſuerſales agnati, progeniti à primo aſcendente. Eſt communis opinio conſuetudine firmata, vt atteſtatur Zaſius in dicta octaua parte, verſiculo. Tertia concluſio.

2 Sed quæro, † an ſimpliciter, & indiſtincte verum ſit, quòd collaterales in feudo ſuccedant? Reſpondeo quòd eſt diſtinguendum, tam reſpectu qualitatis feudi, quàm gradus agnationis. Aut enim loquimur in feudo nouo, & non ſuccedunt collaterales, niſi id expreſſe actum ſit; & ita tenet gloſ.in cap.ſi quis miles, in glo.vnica, conſt. feu.lot.&c.quæ glo.tenetur per communiter ſcribentes, vt dicit Aluarot.in eodem capitu. ſi quis milles. numero ſecundo. Et ideo, ſi duo fratres fuerint inueſtiti de feudo pro ſe, filiis,&c. & vnus eorum decedat ſine liberis, ſuperſtite filio alterius fratris prædefuncti, portio iſtius fratris non pertinet ad dictum nepotem ſuperſtitem, quia ipſi fratres videntur proſpexiſſe ſibi tantum,& vnuſquiſque eorum filiis ſuis, non autem filiis alterius fratris, & hanc dicit
* eſſe communem concluſionem Curt. Sen. conſilio 49. num.11. Aut vere loquimur in feudo antiquo, & tunc bene procedit concluſio, quod agnati collaterales in feudo ſuccedant.

3 b Difficultas eſt † an ſuccedant ſolummodo vſque ad ſeptimum gradum, *b* an etiam vſque ad infinitum. Nam in hoc articulo videntur eſſe duo text. contrarii, quia in c.1.§.& quia.de his qui feud.dare poſſunt, expreſſe videtur probari, quòd agnati ſuccedant ſolummodo vſque ad ſeptimum gradum, text.autem in capit.1.§.primo, de natu. ſucceſſ. feudi, videtur probare, quòd ſuccedant etiam in infinitum. Sunt etiam inter Doctores variæ opinio. nam Iaco. de Beluiſ.in cap.primo, de feud.March.dicit, quòd vbi agnati ſunt deſcendentes primi inueſtiti, debent in infinitum ſuccedere in ipſo feudo, ex beneficio primæ inueſtituræ; & hanc opinio. quòd inter deſcendentes primi vaſalli procedat ſucceſſio etiam vltra decimum gradum, dicit eſſe communiter receptam Didacus lib.tertio, reſolu. capit. 5. poſt numerum 4. verſiculo, Quinto hinc. Quidam autem Doctor antiquus appellatus Ioan. Faſoli tenuit contrariam opinio.quòd ſcilicet non admittantur col-

lateraſes vltra ſeptimum gradum ad ſucceſ ſionem feudi, & dicit Bal.in d.c.1.nu.4.de
* feud. March. quòd ita communiter tenetur, quem refert Iaſ.in l.certum.poſt numerum 3. verſ.Secundo principaliter, C.vnde legi. & Socin.Iun.conſil.66.num.73.lib.1. Hanc etiam opinio. dicit eſſe communem Matt.Laud.inter conſil.feud. Bruni conſil. 119.poſt numerum 8.Pariſ.conſ.23.num. 262. lib.1. Mihi autem placet 1.opinio, ꝙ ſcilicet ſuccedant vſque in infinitum, & ſecundum illam, ſi caſus contingeret, conſulerem & iudicarem. Nam hoc caſu non poteſt proprie dici, quòd agatur de ſucceſſione collateralium, ſed de ſucceſſione aſcendentis, de lata virtute primæ inueſtituræ; & credo, ꝙ ita etiã indiſtincte obſeruetur, maxime in feudis regalibus, & in ſpecie de corona regni Franciæ atteſtatur ita ſe habere conſuetudinem Boer.conſ.10. num.16. vſque ad finem conſilii.

4 Sed hic † occurrit pulchra quæſtio. Pone princeps concedit feudum alicui exiſtenti in ſacris pro ſe, & hæredibus, certum eſt, ꝙ illud verbum, hæredibus, quod in materia feudali intelligitur de filiis, ſiue deſcendentibus, nõ poteſt hoc caſu verificari in filiis, quia talis conſtitutus in ſacris, niſi eos ſuſcepiſſet ante clericatum, non poſſet habere filios habiles ad ſucceſſionem feudorũ. Nunquid ergo hoc caſu cenſebitur conceſſum feudum etiam pro agnatis collateralibus ipſius inueſtiti? Reſpon. quòd ſic, ita dicit Bal.in c.1. §.Naturales, poſt num.8.ſi de
* feu. fue. contr. quem ſequũtur communiter Doct. vt dicit Cur.Iun.de feu.in 3.parte, in materia ſucceſſionis deſcendentium. in 1. regula, q.17.in fi. Quod nota, quia de facili quis reſponderet prima facie contrarium.

ADDITIONES.

a Deſcendentes.) Adde vt per Bal.in tex.allegato, & per Ceph.conſ.133.num.28.

b Ad ſeptimum gradum.) Adde & per Ioã. Ceph.eo.conſ.133. num.28.

Quæſtio LXXX.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina ſemel admiſſa ad feudum, an poſtea ſuperueniente maſculo excludatur.*

2 *Et quid econuerſo, an fœmina ſemel excluſa per exiſtentiam maſculi ſemper remaneat excluſa, verſ. Sed quæro.*

1 PONE, duæ † ſorores nullis exiſtentibus maſculis ſucceſſerunt in feudo, intellige in caſu, in quo poterant de iure ſuccedere, de quo dixi ſupra quæſtio. 73. per totam quæſt. Modo vna ipſarum ſuſcepit filium maſculum. Quæro, an iſte maſculus ſtante inueſtitura, quæ velit maſculos excludere fœminas, excludat etiam ſororem matris ſuæ, quæ ſemel admiſſa fuit ad feudi ſucceſſionem? Reſpon. Andr.de Iſer. in cap.1.de eo, qui ſibi, & hæred. ſuis, tenet, quòd illam excludat. Sed communis opi-
* nio eſt in contrarium, ſcilicet quòd immo fœmina ſemel admiſſa ad ſucceſſionem feudi propter non exiſtentiam maſculorum, ſi poſtea maſculi ſuperueniant, non excludatur; & ita eſſe communem opinio. atteſtatur Aluaror. in dicto capitu. primo, nume. 5. quem refert Iacob. de feud. in verbo, Et fœminis, numero 17. Zaſ. de feud. in octaua parte, in ſecunda particula, verſicu. Sed quæras de caſu. Curt.Iun.in prima regula, tertiæ partis principalis, in 28. quæſtio. Nam lex regulariter non patitur, quòd dominia rerum ſtent in ſuſpenſo, & ad hoc faciunt quæ dixi ſupra lib.1. ſtatuto. In caſu ſtatuti excludentis fœminam extantibus maſculis.

2 Sed quæro, † quid econuerſo, nunquid fœmina ſemel excluſa propter exiſtentiam
a maſculi, ſemper remanebit excluſa, *a* ita quòd etiam mortuo maſculo, qui eã excluſit, adhuc admitti non poſſit? Reſpondeo, quòd ſic, & ad hoc allegatur text. in c.1.§. quin etiam Epiſcopum, vel Abb. ſecundum intellectum Andr.de Iſer. quem communiter Doctores ſequuntur, vt ait Curt.Iun.in dicta prima regula, quæſtio. 27. Subdens hanc eſſe communem opinio. quæ tamen mihi ſemper viſa fuit dura, ſaltem quando agitur inter fœminam ipſam, quæ ſola ſupereſt ex progenie primi inueſtiti, & dominum. Bene poſſet procedere tex. in dicto §. Quinetiam, & communis opinio, quando ageretur inter fœminam, & alium agnatum, in caſu in quo maſculi, & fœminæ eſſent vocati in inueſtitura ſecundum gradus proximitatem, vt proximis annis contigit diſputari in quodam

feudo

feudo in partibus Pedemontium, ſed quo ad ipſum dominum, crederem abſolute, quòd exiſtente fœmina, licet per maſculum ſemel excluſa, quæ eſſet ex vocatis in inueſtitura; feudum non aperiretur domino. Nec facit argumentum, quòd ita etiam ſtatutum ſit in ſucceſſione bonorum allodialium, quia longa eſt ratio differentiæ; nam illa portio à qua fœmina excluditur ſtante ſtatuto, efficitur patrimonium maſculi excludẽtis, & incorporatur eius bonis, ita ꝙ non dicitur amplius agi de hæreditate illius aſcendentis, ſed ſucceſſoris, in feudis autem ſecus eſt nam, vbi tractatur de vocatis in inueſtitura, ſemper dicimus agi de ſucceſſione primi inueſtiti. Cogita.

Sed præſuppoſita cõmuni opini. pro vera, Quæro, quid ſi iſte maſculus excludens, ſtatim moriatur? Reſpond. quòd hoc caſu fœmina eſt admittenda, & ita prædictam concluſionem limitat gl. in d. §. quinetiam, in verbo, Non admittuntur, & dicit Curt. Iun. in d. quæſt. 17. col. 2. ver. Retenta igitur, ꝙ Doct. communiter ſequuntur hanc limitationem, Non enim videtur extitiſſe, qui ſtatim defecit.

ADDITIO.

a Excluſa.) Et de iſta q. Adde atque vide in collecta mea com. opin. verb. feudum, num. 173. & plenius in verbo, Fœmina, num. 18. cum multis ſequentib.

Quæſt. LXXXI.

SVMMARIVM.

1 *In feudis dignitatum, an requiratur noua conceſſio.*

1 QVÆRO, † an in feudis dignitatum, puta Ducatus, Marchionatus, vel Comitatus, requiratur noua conceſſio ad hoc vt deſcendentes inueſtiti in ipſis feudis ſuccedant? Reſpondeo, quòd de iure vtique requirebatur noua cõceſſio, ex quo huiuſmodi feuda potius electione, quàm ſucceſſione obueniunt, & ita colligi videtur ex text. in cap. primo. de feudo March. Sed tamen conſuetudo contrarium vſurpauit, quia hodie in iſtis feudis ſicut in aliis habet locum ſucceſſio, & hęc eſt communis doctrina doctorum, vt dicit Zaſ. de feud. in octaua parte, ver. Super tertio princip. hãc etiam dicit eſſe communem ſententiã Iacob. de feud. in verbo, Dux. ver. Quid ſi rex, num. 2. & ſequent. Intellige, quando huiuſmodi feudum conceditur alicui in proprietatem, aliàs ſecus; & intellige etiam, vt tranſeat ad primogenitum tantum, & non ad alios hæredes, & ita quotidie obſeruatur, vt dicit Iacob. in loco præallegato.

Quæſt. LXXXII.

SVMMARIVM.

1 *Filius naturalis, an ſuccedat in feudo.*
2 *Et quid ſi ſit legitimatus ad feuda, verſic. Sed quæro.*
3 *Quid ſi talis legitimatus ſit ſpurius, verſic. Et nota.*
4 *Quid ſi legitimatio facta ſit à Comite Palatino, verſ. Et hæc quidem.*
5 *Quid in legitimato per ſubſequens matrimonium, ver. Item quæro*
6 *Quid ſi feudum receptum ſit pro ſe, & filijs legitime natis, verſ. Sed quid ſi feudum.*

1 FILIVS naturalis † *a* non ſuccedit in feudo, etiam ſi ſit legitimatus, tex. eſt expreſſus in c. 1. §. naturalis, ſi de feudo defuncti, &c.

2 Sed quæro. † quid ſi à principe ſit legitimatus expreſſe ad feuda? Reſpond. quòd talis bene ſuccedit in feudo, & excludit cæteros agnatos remotiores, ita dixit gloſſ. in d. §. naturales, in verbo, Legitimi. quam dicit eſſe communiter approbatam Pariſ. conſilio primo, numero 76. lib. ſecundo. Ruin. conſilio 36. numero 18. libro primo,
* Curt. Iun. conſil. 136. numero 1. & eſt ma-
* gis communis opin. vt atteſtatur Boerius deciſio. 123. numero ſexto. Curt. Iun. conſilio 157. numero vigeſimooctauo, illam etiam gloſſ. dicit eſſe per omnes approbatam Curt. Iun. de feud. in tertia parte, in materia ſucceſſionis deſcendentiũ. q. 12. in princ. ſubdens, ꝙ ſecundum communiter Doctores ſufficit, ꝙ princeps legitimet in genere, ad ſucceſſionem feudorũ, licet non exprimat in ſpecie ad talia, & talia feuda.

3 Et nota, † quòd licet gl. in dicto §. naturales, loquatur tantum de naturalibus ſimpliciter, tamen idem eſt etiam in ſpuriis, & in aliis illegitimis, ſecundum omnes, vt dicit Cuma. conſ. 168. num. 4. vbi etiam ſubdit, quòd ita quotidie de facto ſeruatur.

4 Et hæc † quidem concluſio de plano procedit, quando talis legitimatio eſt facta ab ipſo Principe, penes quem eſt plenitudo poteſtatis, ſed quid ſi facta ſit à Comite Palatino habente priuilegium legitimandi? Reſpond. ꝙ idem eſt dicendum, modo talis Comes habeat in priuilegio expreſſam poteſtatem legitimandi ad feuda, ita tenet Signor. conſ. 220. num. 4. & ſequent. & eſt communis opin. vt dicit Pariſ. in d. conſ. 1. nu. 123. lib. 2. Mod. Pariſ. in conſue. Pariſ. feud. §. 8. gl. 1. nu. 38.

5 Item quæro, † quid in eo; qui eſt legitimatus per ſubſequens matrimonium? Re-
b ſpondeo, quòd iſte vtique ſuccedit *b* in feudo, ita tenet And. de Iſern. in d. cap. naturales. Et ita communiter tenetur, vt dicit Ale. in l. ex facto. §. ſi quis rogatus, el primo, nu. 18. in fi. ff. ad Treb. quem refert Iaſ. in l. generaliter. §. cum autem, poſt num. 10. C. de inſtit. & ſubſtitu. Hanc etiam eſſe commu-
* nem concluſionem atteſtatur Cur. Iun. conſilio 136. num. 1. Deci. conſ. 155. poſt nu. 3. quem refert Pariſ. conſ. 13. num. 44. & ſeq. lib. 2. vbi etiam refert Soci. idem atteſtari. conſ. 3. nu. 2. lib. 3. quem tamen ego in libro meo non reperi hoc atteſtantem, licet in eo conſ. nu. 16. videatur tranſire cum hac opinio. quam ego etiam ſequor; quia huiuſmodi legitimati ferè in omnibus reputantur legitimi.

6 Sed quid † ſi feudum ſit receptum pro ſe & filiis legitime natis, nunquid talis legitimatus per ſubſequens matrimonium ſuccedet in feudo? Reſpond. quòd ſic, ita tenet Abb. in cap. tanta, num. 7. qui filii ſint legitimi, vbi etiam dicit, quòd ita tenent com-
* muniter Doctores, & eſt communis opin. vt dicit Car. Alex. in d. c. tanta. Ripa in d. l. ex facto. §. ſi quis rogatus, el primo, poſt nu. 47. quia vt dixi æquiparantur legitime natis in omnibus, & per omnia.

ADDITIONES.

a Naturalis.) Quis proprie dicatur naturalis, & quis large, vide ſupra §. emphyteuſis. quæſtio. 30. atque in ſingul. meo 37. nec non in collect. mea commun. opinio. in verbo, naturalis. numero 1. vbi declaratur. Item an fratres, feuda paterna, & hæreditaria, iiſque adiacentia, contra fratrem legitimatum, qui ad feudum ſe admitti petit, incapacitatem eius opponere poſſint; & cum vt extraneum repellere, vide Menoch. in conſilio 202. vbi plene & pulchre. Item quòd filius legitimatus etiam ſpecialiter ſuccedat non ſolum in bonis allodialibus, ſed etiam feudalibus, commune vid. per Soci. conſil. 3. numero 9. volum. 3. & dixi in collect. mea com. opinio. in verbo, filius, num. 81.

b Vtique ſuccedit.) Adde de iſta communi per Dec. in c. cum in cunctis. nume. 10. de elect. & dixi in collect. mea com. opinio. in verb. legitimatus. nu. 31.

Quæſt. LXXXIII.

SVMMARIVM.

1 *Extranei hæredes, an ſuccedant in feudo.*
2 *Et quid ſi receptum ſit pro ſe, & hæredibus, ner. Sed quid ſi feudum.*

1 QVAERO, an † in feudo ſuccedant extranei hæredes? Reſpondeo, Omne feudum, quod poteſt alienari ſine conſenſu domini, vel agnatorum, tranſit ad extraneos hæredes, quia de tali feudo idem iudicatur, quod de aliis bonis allodialibus, & ideo ſi feudum ſit nouum, ex quo poteſt libere per vaſallum alienari interueniente conſenſu domini, vt dixi ſupra quæſtio. 41. verſiculo, Et hæc quidem, poterunt etiam in eo, cum licentia domini ſuccedere extranei hęredes. Si vero ſit conceſſum pro ſe, & hęredibus quibuſcunque, tunc poterunt etiam ſine licentia domini in eo ſuccedere extranei. Idemque ſi ſit conceſſum pro ſe, & quibus dederit, poteſt enim de eo vaſallus libere diſponere. Si vero feudum ſit ſimpliciter receptum, nulla facta mentione filiorum, neque hæredum, tunc ex prouidentia legis non vocantur ad feudum, niſi filii, & deſcenden-

tes

ces ipſius inueſtiti, vt dixi ſupra q.nona, ver. Sed quid dicendum,& ideo in tali feudo extranei hęredes non ſuccedunt. Aut vero feudum eſt receptum pro ſe, & filiis,vel pro ſe,& liberis,vel pro ſe, & deſcendentibus,& in hoc nō eſt difficultas, quia extraneus hæres ad illud non admittitur.Aut eſt
a receptum pro ſe, & filiis,& hæredibus, *a* & idem eſt dicendum ſcilicet, ꝙ extraneus hęres non ſuccedat,ad hoc enim,vt quis in tali feudo ſuccedat, requiritur,quòd in eo vtraque qualitas concurrat,vt dixi ſupra,in d.q.verſ.Quandoque,& tertio.

2 Sed quid †ſi feudū ſit conceſſum ſimpliciter pro ſe, & hæredibus, nunquid in tali feudo admittētur extranei hęredes?Reſpōdeo,ꝙ licet in hoc articulo inter Doctores variæ fuerint opinio.tamen tenendum eſt, ꝙ extranei hæredes in tali feudo non ſuccedant, & iſta eſt communis opin.vt dicit
* Bal.in l.etiam,in fi.principii,ff.ſol.mat.quē refert Dec.conſ.185.poſt num.3.verſ.Vlterius etiā,& conſ.395.nu.7. & Gozad. conſ. 9.nu.52.& Soc.Iun.conſ.112.nu.8.lib.2.& conſ.72.nu.26. lib.1.Hanc etiam opin.dicit communiter teneri Cald. conſ.15. ſub titu.de verb.ſign.quem refert Gratus conſ. 4.nu.32.lib.1. Et dicit Paris.conſ.2.nu. 23. li.1.quòd ita concludunt communiter omnes,& dicit Soc. Iun. conſ. 103.nu.6.lib.2. ꝙ iſtud eſt commune dictum. Hanc etiam dicit eſſe communem opin. Gozad. conſ. 26.nu.30.& ratio eſt,quia verbum hæredibus in materia feudali, recipit à lege hanc interpretationem,vt intelligatur ſolum de deſcendentibus,ita eſt communis opin. vt atteſtatur Rubeus conſ.164. nu.13.Gratus conſ.29. num.41.lib.2. Bero.q.17.num.3. & dixi ſupra ſæpius.

ADDITIO.

a Filiis & hæredib.) Item quod extranei non veniant in conceſſione facta pro ſe,filiis & hæredibus,commune dixit Alc. conſ. 16.nu.3.vol.2. & dixi in collect. mea com. opin. extraneus,nu.3.

Quæſtio LXXXIIII.

SVMMARIVM.

1 *Fiſcus an ſuccedat in feudo.*

1 QVAERO, †an fiſcus ſuccedat in feudo, & ſic an publicatis *a*
a bonis vaſalli confiſcetur etiam feudum?Reſpond. quòd non,ita tenet Bart. in l.ſi finita.§. ſi de vectigalibus, nu.3.ff.de damno infecto.& eſt communis opi.vt dicit Rom.in d.§. ſi de vectigalibus. quem refert Apoſtill. ad Angel.de malef.in verbo, Præſente Caio, poſt nu.40.Alex.in eodem.§. ſi de vectigalibus, num.30.Iac.de
b feud. *b* in verbo,Dictique vaſalli,el primo, nu.61.& ſeq.Ruin.conſ.23.num.32. lib.5. Cur.Iun. conſ.4.nu.20. Rub.conſ.134.nu. 3.Boer.deci.264.nu.7.

c Ego vero *c* aliquando dicebam , in hoc propoſito conſiderari poſſe tria genera feudorum . Primum eſt, de quo vaſallus non poteſt libere diſponere ſine licentia domini,& ſine conſenſū agnatorum,cuiuſmodi eſt feudum antiquum ex pacto , & prouidentia,& tale feudum,etiam ꝙ vaſallus delinquat,& eius bona fiſco applicentur,nunquàm venit in confiſcatione bonorum,cuiuſcunque generis ſit delictum;nam,vt dixi ſupra q.66. mihi ſemper viſum fuit iniquum,& abſurdum,ꝙ vaſallus poſſit delinquendo præiudicare domino, aut agnatis, quibus non poſſet præiudicare alienando , & cum ad huiuſmodi feuda non admittatur extraneus hæres,vt dixi ſupra q.proxi. ergo nec fiſcus, qui hoc caſu habetur loco extranei hætedis , quæ conſequentia apud me nullam habet difficultatem . Quis autem hoc caſu præferatur in ipſo feudo,an dominus directus,an autem filii, vel agnati?dic ndum eſt, ꝙ ſiquidem delictum eſt tale,propter quod dominus non poſſit priuare vaſallum feudo , ſemper præferuntur agnati.Si vero propter illud delictū vaſallus poſſet feudo priuari, tunc vt ſcias quis prę feratur , vide quæ dixi ſupra in d.q.66. Secundum autem genus feudorum eſt , de quo vaſallus poteſt cum conſenſu domini libere diſponere,etiam in extraneū in præiudicium filiorum,vel agnatorū; & huiuſmodi eſt quodcunque feudum nouum,ſub quocunque tenore receptum ſit,vt dixi ſupra q.41. verſi.Et hęc quidem, & hoc caſu teneo,ꝙ ſi vaſallus delinquat, nullo modo feudum confiſcetur,ſed indiſtinctè,& abſolute conſolidetur vtile cū directo,& ſic applicetur domino,neq; in hoc filii aut agnati,qui non poterant ad feudum venire,niſi ex perſona ipſius patris delinquentis , poterunt

terunt aliquod ius in feudo ipſo prætendere, ſed dominus iure ſuo, ex quo feudum eſt nouum, erit illis præferendus, prout etiã eſſet, ſi vaſallus ſine domini conſenſu illud alienaſſet, vt dixi in dicta quæſtione 66. verſiculo, Sed quid ſi vaſallus, vel aliter eſſet feudo priuandus, vt dixi in eadem quæſt. verſic. Et hæc quidem. Aut verò (& hoc eſt tertium genus feudorum) feudum erat tale, & de quo vaſallus, tam in præiudicium domini, quàm præiudicium agnatorum, poterat libere diſponere; puta, quia erat eõ ceſſum pro ſe, & quibuſcunque hęredibus, vel pro ſe, & quibus daret, & cæt. quæ omnia feuda poſſunt ſine domini licentia, in quoſcunque etiam extraneos transferri, vt ſupra ſæpius dixi; & tunc aut fiſcus, cui reliqua bona vaſalli applicantur, eſt idem qui, & fiſcus domini directi, & proculdubio tenendum eſt, quòd etiam feudum vna cum reliquis bonis vaſalli illi applicatur. Aut vero eſt alius fiſcus diuerſus à fiſco domini directi, & tũc, aut delictum, pro quo bona vaſalli confiſcantur, eſt tale propter quod dominus poteſt vaſallum feudo priuare, & hoc caſu dominus directus præfertur, & feudum illi applicatur. Aut non erat tale, propter quod poſſet feudo priuari, & tunc præfertur alius fiſcus, qui tanquam hæres extraneus, ita in ipſo feudo, ſicut in aliis bonis vaſalli delinquẽtis ſuccedere poteſt, & licet hæc prima facie videatur noua diſtinctio, tamen ſi recte ponderentur rationes, & auctoritates Doct. in hac materia ſcribentiũ, reperies ꝙ iſta eſt mera veritas.

ADDITIONES.

a Publicatis.) An & quando bonis vaſalli publicatis, bona feudalia cõprehendantur in bonorum publicatione vide per Boſſi. titu. de bonorum publicatio. num. 53.

b Iacobi. de feud.) Adde vt per eund. in ſuis quæſt. feudalib. q. 28. nu. 36.

c Ego vero.) Tu vide per Ctauet. in conſ. 128. col. fi. circa ſecundum.

Quæſtio LXXXV.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommiſſarius, an ſuccedat in feudo.*

2 *Et quid in feudo hæreditario, verſ. Scias tamen.*

3 *Quid ſi fideicommiſſarius ſit ex vocatis in inueſtitura, verſ. Item ſcias.*

1 QVAERO, nunquid † fideicommiſſarius ſuccedat in feudo, & ſic an feudum veniat in reſtitutione fideicommiſſi? Poteſt aũt caſus in facto proponi, puta, quia vaſallus habens plures filios; rogauerit vnum ex eis, vel plures, vt partem ſuam reſtituant vni ex ipſiſmet filiis, vel alicui extraneo, vel agnato, an talis grauatus fideicõmiſſo, teneatur reſtituere etiam partẽ ſuam feudi illi, cui reliquum hæreditatis grauatus eſt reſtituere? Reſp. ꝙ regulariter feudum non venit in reſtitutione fideicommiſſi, ita tenet Bar. in l. ſi patroni, in princip. nu. 3. ff. ad Trebel. & ita tenent cõiter Doctores, vt dicit Ripa in l. ex facto §. ſi quis ita, nu. 17. ff. ad Treb. Et eſt communis opin. vt dicit Cut. Iun. conſ. 171. nu. 10. Et dicit Iaſ. in prælud. feud. nu. 46. quòd ita communiter concluditur.

2 Scias tamen † in primis, ꝙ hæc concluſio intelligenda eſt, vt procedat in feudo ex pacto, & prouidentia, ſecus autem in hæreditario, nã illud tranſit etiam in fideicõmiſſarium; & ita ſolent communiter diſtinguere, vt ait Cut. Iun. de feud. in quarta parte, in materia alienationis feudi, quæſt. 3. verſ. Secunda decidi poteſt, quem refert Pariſ. conſ. 2. num. 43. lib. 1. & conſ. 3. num. 26. eod. volum. Sed hoc intellige in feudo ſimpliciter & abſolute hęreditario, ꝙ (vt ſepius dixi) tranſit in extraneos hæredes, & poteſt libere alienari. Si autem in hęreditario mixto, & ita in propoſito atteſtatur eſſe magis communem opin. Socin. Iun. conſ. 72. nu. 22. lib. 1.

3 Item ſcias, † quòd concluſio non habet locum, quando fideicommiſſarius eſſet ex comprehenſis inueſtitura; & ſic eſſet habilis ad ſuccedendum ex tenore ipſius inueſtituræ, nam eo caſu feudum venit in reſtitutione fideicommiſſi; & iſta limitatio videtur cõiter approbata, vt dicit Socin. Iun. in dicto conſ. 72. num. 6. lib. 1. Quam tamen non ego credo veram, niſi quatenus ageretur de præiudicio domini, cuius non intereſt, apud quem ex vocatis ſit, feudũ, ſed ſi fideicommiſſarius eſſet ex remotiorib. agnatus, non video cur non poſſet proximior agnatus talem reſtitutionem impedire. Propterea, iudicio meo hæc quæſtio poteſt ita diffiniri, vt dicamus, quòd in caſibus,

bus, in quibus vaſallus poteſt de feudo teſtari, in illis poteſt etiam de feudo facere fideicommiſſum. Quando autem poſſit teſtari dixi ſupra quæſt. 40.

Quæſt. LXXXVI.

SVMMARIVM.

1 *Inſtitutus in re certa, an ſuccedat in feudo.*

1 QVAERO, † vaſallus habens plures filios inſtituit vnum ex eis in
a te certa, a nunquid iſte filius inſtitutus in re certa ſuccedet in feudo æqualiter cum aliis vniuerſaliter hæredib. inſtitutis? Reſpondeo ꝙ ſic, ita allegatur tenuiſſe Bat. in l. vt iuriſiurandi. §. ſi liberi, nu. 6. ff. de oper. liber. qui tamen loquitur in emphyteuſi; & dicit Cur. Iun. de feud. in 2. par. primæ partis, tertiæ partis principalis, q. 5. ꝙ ita decidunt communiter Doctores. Dicit etiam Didac. lib. 2. reſolu. cap. 18. nu. 5. quòd in hoc Doctores communiter conſentiunt. Hæc quæſtio iudicio meo pendet ab illa, an vaſallus poſſit de feudo teſtari, de qua dixi ſupra, q. 40.

ADDITIO.

a In re certa.) Hic occurrunt quamplures quæſtiones, prima eſt. An taliter inſtitutus habeat beneficium. l. fin. C. de ædic. di. Adri. toll. Secunda, An nullo dato hærede teſtatoris vniuerſali, ſi teſtator expreſſe prohibuit, ne ipſa inſtitutio trahatur ad alia bona, taliter inſtitutus ſuccedat etiam in omnibus aliis. Tertia eſt, an ipſe etiam habeat actiones hæreditarias actiue, & paſſiue. Quarta eſt, an poſſit propria authoritate apprehendere relictum ſibi factum. Quinta, an habeat ius accreſcendi vniuerſali inſtituto repudiante, de quibus omnibus, vide ſeriatim in mea collec. commun. opinio. in verbo, inſtitutus.

Quæſt. LXXXVII.

SVMMARIVM.

1 *Finito feudo, an proximiores ipſius vaſalli ſint inueſtiendi.*

1 QVAERO, † fuit conceſſum feudum Titio, vſque in quartam generationē. Modo finita eſt quarta generatio Titii, nunquid poterunt filii, vel proximiores agnati vaſalli vltimo loco defuncti, petere ſibi confirmari feudum? Reſpondeo, quòd ſic, & ſi non fiat refirmatio, fit eis iniuria, & ideo poſſunt appellare, ad ſuperiorem, vt cogat, quòd refirmatio fiat; & hæc eſt famoſa doctrina Bat. in l. 1. §. permittitur. ff. de aqua quotid.
* & æſtiua. & eſt communis opinio, vt dicit Ruin. conſil. 12. num. 18. & ſeq. lib. 1. Curt. Iun. de feu. in 2. parte principali, in 1. parti. q. 15. Sed hoc nunquam vidi in feudis ſeruari in practica, & forte durum eſſet obtinere, licet in emphyteuſi aliquando viderim iudicari ſecundum illam doctrinam Bart. vide quæ dixi ſupra hoc eodem libro.
a §. Emphyteuſis, quæſtio. 43. a

ADDITIO.

a Quæſtio. 43.) Vide ibidem, quæ dixi in Apoſtil.

Queſt. LXXXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Finito feudo, cui remanere debeant melioramenta.*

Et an ſit in electione domini, pati, quod ædificium tollatur, vel ſoluere eius æſtimationem. ibidem.

2 *An eo caſu æſtimandus ſit valor ædificij, uel ipſa materies tantum, uerſiculo. Sed quære.*

3 *An incrementum contingens in re feudali ſit uaſalli, uel domini, uerſ. Item quæro.*

4 *Quid de ſeruitutibus, quas uaſallus pretio acquiſiuit ad beneficium rei feudalis, uerſic. Sed quid de ſeruitutibus.*

5 *An habens caſtrum in feudum ſine iuriſdictione, ſi acquirat iuriſdictionem accreſcat feudo, uer. Sed pone.*

1 PONE, finita † eſt inueſtitura feudalis, vel per curſum tēporis, vel per generationem finitam, vel aliter, abſque tñ dolo, vel culpa ipſius vaſalli. Quæro cui remanere debeāt melioramēta

ta facta ſuper ipſa re feudali? Reſpond. ſi ipſa melioramenta ſunt facta, induſtria ipſius vaſalli, puta, quia domum fabricauit in re feudali, vel huiuſmodi, eo caſu talia melioramenta ſpectant *a* ad ipſum vaſallum, & hanc concluſionem ſequuntur omnes Doctores, vt dicit Aluarot. in capit. 1. §. ſi quis de manſo, poſt numerum quintum, de controuerſia inueſtitu. Erit tamen in electione domini, *b* vel ſoluere vaſallo, æſtimationem ipſorum melioramentorum, vel pati, quòd ædificium tollatur, de hoc eſt tex. expreſſus in capit. 1. §. ſi vaſallus, in titu. hic finitur lex.

2 Sed quæro, † nunquid erunt æſtimanda melioramenta, iuxta valorem ædificij conſiſtentis, an autem debeant æſtimari, *c* rudera, & materies, quæ ex ipſo ædificio diruto vendi poſſet? Reſpondeo, Bald. in dicto §. ſi vaſallus, numero 4. in ſimili quæſtio. tenet, quòd debet æſtimari valor ipſorum melioramentorum, non autem ædificii diruti; & ſubdit, quòd ita ſeruat conſuetudo, idem etiam dicit Bald. in authen. excipitur, poſt numerum ſecundum, C. de bonis quæ liberis, quem refert Mod. Pariſ. in conſuetu. Pariſ. feud. §. 1. gloſ. 5. numero 98. Reperio tamen Beroum quæſt. 96. poſt numerum 4. verſic. Si vero feudum, dicentem, quòd magis communis opin. eſt, quòd æſtimentur rudera, & ædificium dirutum. Sed dubito, quòd in hoc ipſe Berous verum non dicat, & ita Moder. Pariſ. in d. glo. 5. num. 98. dicit, quòd ſcribentes ſequuntur Bald. cuius opinio, iudicio meo, æquior eſt; & illam ego ſequerer in iudicando, ſi caſus contingeret.

3 Item quæro, † an incrementum contingens in re feudali ſit ipſius feudatarii, an autem domini directi? Reſpondeo diſtinguendum eſſe inter incrementum diſcretum, & incrementum latens; nam ſi ſit incrementum diſcretum, puta inſula in flumine nata è regione fundi feudalis, hoc acquiritur domino directi. Si verò eſt incrementum latens, puta, id quod per alluuionem accedit fundo feudali, hoc pertinet ad vaſallum, ita dicit gloſ. in dicto §. ſi quis de manſo, in verbo, Reſeruauerit. quæ eſt communiter approbata, vt dicit Ruin. conſilio ſeptimo, numero duodecimo, in fin. lib. primo. Hæc tamen reſolutio mihi non multum ſatisfacit, quia cum proprietas feudi ſit domini directi, quicquid illi accedit, deberet accreſcere domino, niſi aliter ex tenore ipſius inueſtituræ appareret; propterea forte æquius eſſet dicere, quòd omne incrementum accedens feudo abſq; induſtria vaſalli, reſpectu proprietatis, acquiritur domino directi, reſpectu vero vtilis dominii acquiritur vaſallo. Cogita.

4 Sed quid † de ſeruitutibus, quas ipſe vaſallus pretio acquiſiuit in beneficium rei feudalis? Reſpond. quòd ſeruitutes, & alia iura inſeparabilia, accedunt feudo, & rem feudalem ſequuntur; & conſequenter finito feudo, vna cum illo ad dominum directum pertinent: non autem ad hæredes vaſalli, ad quos feudum non tranſit, & in hoc omnes conueniunt, vt ait Berous in dicta quæſtio. 96. num. 6. Et dicit Aluarot. in d. §. ſi quis de manſo, poſt numerum quintum, quòd hanc concluſionem ſequuntur omnes Doctores.

5 Sed pone, † princeps habens caſtrum ſine iuriſdictione, illud conceſſit Titio in feudum; poſtea Titius acquiſiuit iuriſdictionem ab alio, nunquid ipſa iuriſdictio accreſcit feudo? Reſpondeo, quòd non, ſed finito feudo erit vaſalli, vel eius hæredum, ita dicit Bald. in capitulo primo, §. contrario, numero quarto, de inueſtitu. de re aliena facta; & eſt communis opin. vt ait Rui. conſilio 14. poſt princip. libro primo. Eſt enim iuriſdictio quid ſeparatum ab ipſo caſtro, & quod per ſe ſubſiſtere poteſt, ideo feudo non accreſcit.

ADDITIONES.

a Spectant.) Adde commune, & etiam per Foler. in deciſio. Peruſi. 24. & vide in collecta mea commun. opinio. in verbo, melioramenta, num. 7.

b In electione domini.) In meliorationib. voluntariis, ſeu voluptariis, idem commune. Foler. deciſ. 24. & vide in d. collec. mea commun. opin. num. 8. & adde per Guido Papæ deciſ. 196. & Dec. in conſ. 518. & per eundem Guido. deciſ. 438. qui diſtinguunt caſus, vide eos.

c Aeſtimari.) Et quod melioramentorum æſtimatio fieri debeat ſecundum tempus reſtitutionis, non autem ſecundum illud tempus in quo facta fuerit, commune dixi, & vide ad collec. meã commun. opinio. ſub numero 5.

Quæ-

Quæſt. LXXXIX.

SVMMARIVM.

1 *Quæ actio competat pro feudo.*

1 QVAERO, † quæ actio compe-
tat pro feudo? Reſpon. quòd pro
feudo datur condictio ex lege,
vel ex conſuetudine, & ad hoc
allegatur Barto. in l. prima, numero 11. C.
de iure emphyt. qui tamen loquitur in em-
* phyteuſi, & ita communiter teneri atteſta-
tur Iaſ. in l. iuriſgentium. §. quinimò. nu-
me. decimoſeptimo. ff. de pac. Tu dic, quòd
ſi vaſallus fuit inductus in actualem poſſeſ-
ſionem feudi, competit ei vtilis rei vendi-
catio, nedum contra extraneum, ſed etiam
contra ipſum dominum directum: ſi vero
illi tantum facta eſt promiſſio de inueſtien
do, tunc ſi eſt vallata ſtipulatione, competit
actio ex ſtipulatu, ſi autem non eſt vallata
ſtipulatione, competit condictio ex mori-
bus, & iſta eſt communis opinio, vt ait
Cur. Iu. de feud. in prima parte principali,
quæſt. 10.

Quæſtio XC.

SVMMARIVM.

1 *Quis ſit index competens in cauſis feudalibus, inter dominum, & vaſallum.*
2 *Et quomodo eligantur pares curiæ, verſic. Sed quomodo.*
3 *An pares curiæ cogi poſſint ad iudicandum, verſ. Sed an iſti.*
4 *An pares curiæ cognoſcant inter dominum laicum & vaſallum clericum, ver. Sed quid ſi dominus.*
5 *Quis ſit index inter ipſos vaſallos ſuper feudo litigantes, verſ. Si vero.*
6 *An iuriſdictio domini inter vaſallos ſit ordinaria, vel delegata, verſ. Sed nunquid.*
7 *Quid ſi alter eorum neget ſe eſſe vaſallum, uerſ. Sed pono.*
8 *Quid ſi dominus laicus, & uaſalli ſint clerici, uerſ. Et hæc quidem.*
9 *Quid inter ipſos agatur tantummodo de poſſeſſione ipſius feudi. uerſ. Quæ quidem.*
10 *An uaſalli litigantes ſuper feudo, poſſint prorogare iuriſdictionem alterius, ut ſit iudex inter ipſos ſine licentia domini, uer. Sed quæro.*
11 *Quis cognoſcat in cauſa appellationis interpoſitæ à ſententia inter ipſos lata per dominum, uerſ. Succeſſiue quæro.*

1 QVAERO, quis † ſit iudex *a*
a competens in cauſis feuda-
libus? Reſpond. quòd ſi eſt
controuerſia ſuper feudo
inter dominum, & vaſallũ,
eo caſu eliguntur pares cu-
b riæ, *b* qui in cauſa ipſa iudicant, tex. eſt in
cap. 1. §. præterea ſi inter, de prohib. feud.
alien. per Feder.
2 Sed quomodo † eligẽtur iſti pares curię?
Reſpon. ꝙ primo dominus eliget vnũ, vel
plures quot voluerit, & deinde vaſallus eli
get totidem iuxta numerum à domino cõ
probatum, ita dicit gloſ. in d. §. præterea. ſi
inter verbo, Pares curiæ, & Bald. in capitu-
lo 1. in primis verbis, de controuerſi. feud.
apud par. termi. Et ita volunt communiter
Doctor. vt dicit Iac. de feud. in verbo, Et di
cti vaſalli, poſt numerum decimum. verſic.
Quæro etiam. vide plenius per eum.
3 Sed an † iſti pares curiæ potuerunt cogi
ad iudicandum? Reſpon. quòd ſic, & ita vo
lunt omnes Doct. vt ait Iacob. in verbo. Et
dicti vaſalli, nu. 14.
4 Sed quid † ſi dominus ſit laicus, & va-
ſallus ſit clericus, nunquid pares curiæ po-
terunt cognoſcere, an ipſe clericus ſit pri-
c uandus feudo occaſione felloniæ, *c* vel de-
licti? Reſpond. quòd ſic, ita tenent Innoc.
in capit. verum, de foro competen. quem ſe
* quuntur communiter ſcribentes, vt dicit
Alexan. conſil. 79. circa princip. lib. 1. Ripa
in cap. decernimus, poſt numerum 21. verſ.
Intellige, de iudiciis. Nam reſpectu feudi,
vt inferius dicam, clericus, & eccleſiæ lai-
cis ſubiiciuntur.
5 Si verò ſit † quæſtio inter ipſos vaſallos,
ſuper feudo, tunc aut iſti vaſalli ſunt du-
d ces, comites, aut barones, *d* & ſic imme-
diate ſubiecti Imperatori, & ſolus Impera-
tor inter eos iudicat, text. eſt in capitulo
primo, apud quem, vel quos controuerſi.
feud. &c. & dicit Curt. Iun. de feud. in 7.
parte, in 1. regu. quòd omnes feudiſtæ ita
determinant. Aut vero eſt contentio inter
e vaſallos *e* inferiores, & ſiquidem contro-
uerſia

uerſia non eſt ſuper ipſo feudo, vel re feu-
dali, dominus non eſt iudex inter ipſos,
ita dicunt communiter Cano. vt ait Curt.
Iun. in d. 7. parte, in ſecunda regula, verſic.
Septimo fallit. Si vero ſit contentio ſuper
feudo, tunc dominus directus eſt iudex
competens inter ipſos, tex. eſt in d. cap. 1. §.
præterea ſi inter.
6 Sed † nunquid hoc caſu iuriſdictio ip-
ſius domini inter vaſallos dicitur ordina-
ria, vel delegata? Reſpond. quòd reſpectu
cauſæ concernentis ipſam rem feudalem
dominus habet inter vaſallos iuriſdictio-
* nem ordinariam, & iſta eſt communis opi.
vt dicit Curt. Iun. in dicta 7. parte, in ſecun
da regu. quæſtio. 8. Cum enim talis iuriſdi-
ctio ſit à lege collata, merito dici debet or-
dinaria.
7 Sed pone, † quòd contra dominum volẽ-
rem inter vaſallos de feudo cognoſcere,
vnus ex ipſis opponat declinatoriam, puta,
quia conuentus neget ſe eſſe vaſallum, nun
quid ipſe dominus poterit cognoſcere, an
ſua ſit iuriſdictio? Reſpond quòd non, ſed
ſuper hoc cognoſcet iudex ordinarius, qui
deinde, comperto, ꝙ iſte conuentus ſit va-
ſallus, remittet cauſam ipſi domino deci-
dendam, ita ſentit gloſ. in cap. 1. in gl. fi. de
inueſtit. in mari. facta, & eſt communis
opin. vt dicit Cur. Iun. in dicta ſeptima par
te, in ſecunda regula, q. ſeptima, quæ tamen
in puncto iuris non tranſit ſine difficulta-
te; & videmus, quod de iure communi, Iu-
dex coram quo opponitur declaratoria,
ſemper cognoſcit an iuriſdictio ſit ſua, vel
ne; tamen propter authoritatem gl. & Do-
ctorum, difficile eſſet in practica obtinere
contrariam, maxime quia reuera maius eſt
intereſſe domini, qui cognoſcere & iudica
re debet, an aliquis ſit ſuus vaſallus, quàm
iudicis ordinarii, qui non tractat niſi de cõ
modo ſportulatum. Quicquid ſit, vbi iſte
excipiens eſſet in quaſi poſſeſſione vaſalla
gii, omnino inclinarem in ſententia ꝙ do-
minus ipſe debet cognoſcere, vel ſaltẽ, pa-
f res curiæ, f non autem Iudex ordinarius.
8 Et hæc † quidem cõcluſio, ꝙ ſcilicet inter
vaſallos de feudo litigantes dominus ſit iu
dex ordinarius, de plano procedit, quando
vaſalli ſunt laici. Sed quid ſi vaſalli ſint cle-
rici, & dominus ſit laicus? Reſpond. quòd
adhuc ipſe dominus eſt eorum iudex ordi
g narius, g & iſta eſt communis opi. vt dicit
Marian. in c. ex tranſmiſſa, in quinta limi-
tat. de foro compet. Felyn. in capit. verum,
poſt nu. 3. ver. Tenẽt Mod. de foro compet.
Cur. Iun. in dicta ſecũda regula, in ſecunda
quæſ. Iac. de feud. in verbo, Et dicti vaſalli,
nu. 3. Nã, vt dixi, rõne feudi, eccleſia & cle-
rici dño laico ſubiiciuntur, prout etiã eſſe
* cõem opi. atteſtatur Dec. in cap. cæterum,
nu. 20 de iudi. Et ita de cõſuetudine ſerua-
tur, ꝙ Iudex laicus cognoſcit de re feuda-
li inter clericos prout de ipſa cõſuetudine
atteſtatur Archidiac. in cap. vnico, de cle-
ric. cõiug. in ſexto. Et ita ſeruat parlamen-
tũ delphinale, vt refert Guido Papæ deciſ.
159. num. 1. in fine. Bene verum eſt, ꝙ hæc
opin. aliquando non placuit Doctoribus
Canoniſtis, quorum multi tenuerunt, ꝙ
clerici non mutant forum in cauſa feuda-
li, & ita hanc eſſe communem opin. Docto
* rum Canoniſt. atteſtatur Guido Papæ in
allegata dec. 139. in primis verbis; ſed ho-
die alia opin. eſt magis communis Legiſta-
rum, & Canoniſtarum, & ideo ſequenda,
ſaluo ſemper iudicio S. Romanę Eccleſiæ,
& ita ſeruat Senatus.
9 Quæ quidem † opinio modicam habet
difficultatem, quando inter iſtos vaſallos
clericos agitur de proprietate ipſius feu-
di, & ſic de ipſo feudo. Sed quid ſi agatur
poſſeſſorio, & ſic ſolũ de poſſeſſione ipſius
feudi? Reſpond. Gloſſ. in d. capitu. cæte-
rum, in verbo. Quandiu parati. de iudic. te-
nuit, quòd eo caſu iudicium ſpectet ad iu-
dicem ordinarium eccleſiaſticum; ſed ta-
* men illa glo. in hoc communiter reprobar-
tur, vt dicit Bal. in eod. cap. cæterum, quem
refert Iacobi. in verbo, Et dicti vaſalli. poſt
h numerum 5. & ideo tenenda h eſt contra-
ria opin. quòd ſcilicet vtroque caſu cogni-
tio ſpectet ad dominium directi, quam dicit
eſſe communem Aret. in dicto c. cæterum,
col. 4. Et poſt eum Dec. ibi poſt nu. 66. ver.
An autem ſi agatur. Cur. Iun. in d. ſecũda re
gula in 6. quæſt. Regulariter enim ille de-
bet eſſe iudex in cauſa poſſeſſionis, qui eſt
i iudex competentis in cauſa proprietatis. i
10 Sed quæro, † nunquid poterũt vaſalli de
feudo litigantes prorogare iuriſdictionem
alterius iudicis ſine licẽtia ipſius dñi? Rñd.
ꝙ non, ita tenet Bar. in l. prima, nu. 2. ff. de
iudic. & eſt cõis opi. vt dicit Alex. in l. 1. §.
& poſt operis, num 21. ff. de no. oper. nun.
k Iacob. k in verbo, & dicti vaſalli, numero
32. Curt. Iun. in d. ſecunda regula, in 5. q.
Sapia, in d. l. prima, numero 23. ff. de iudic.
Maranta

Maranta in ſuo Speculo.in 4.pat.princ.12. diuiſioue,num.19.Ex quo enim talis iuriſdictio domino eſt à lege ſpecialiter tributa,non poteſt cõſenſu partium,contra priuilegium à iure conceſſum,quidquam operari,vt in ſimili dicitur de clericis,qui non
l poſſunt etiam ſi velint conſentire l in iudicem laicum in præiudicium iuriſdictionis eccleſiaſticæ. Hoc tamen intellige,vt procedat, quando cauſa eſt ſuper re feudali, m
m ſed ſi eſſet ſuper alia re, tunc bene poſſent vaſalli prorogare iuriſdictionẽ alterius domini,non modò ſi eſſent ſimpliciter ſubditi ipſi domino ratione iuriſdictionis, & ſubiectionis,ſed etiam ſi tenerent ab eo feudum;ita allegatur tenere Bar.in d.§.& poſt operis,num.8.& in d.l.1.num.2.ff.de iudi. quod dictum Bar.omnes ſequuntur,vt dicit Capic.deciſ.9.num.11.

11 Succeſſiuè quæro,† ſi dominus iudicauit in cauſa feudali inter ſuos vaſallos vertente,ad quem ſit appellandum ? n Reſpon.ad
n proximiorem dominum , qui ſit ſuperiori illius feudi;& ſi deinde etiam à proximiore domino contingat appellari,erit appellandum ad dominum magis ſuperiorem , ita ſentit Ioan.Rayn.in repe.cap.Imperialem, §.præterea ſcienter, de prohib.feu.alie. per Frider. & eſt communis concluſio Doctorum vt dicit Curt.Iun.in d. ſeptima par.in 2.regula,quæſtio.11.

ADDITIONES.

a Sic iudex.) Et generaliter qui debeant eſſe iudices in cauſa feudi,vide per Iacob.eo.trac.verb.& dicti vaſalli,ſub num.1.Sed an cognoſcens de cauſa feudali, debeat ſeruare ordinem iudiciorum , vide per eundem eo.trac.& verb.dicti inueſtiti,nu.25.qui dicit ꝙ ſolus imperator iudicat,vt Deus, per Menoch. reſp. cauſæ ſina.

b Pares curiæ.) Verum pares curiæ qui dicantur , vide per Iacob.in ſuis quæſtionib. feudalibus,num.40.& eod.verb.Et dicti vaſalli,ſub nume.9. Et an poſſint conſtituere locumtenentem , vide per eundem ibi.nu.11. Et an debeant iurare de recte iudicando,vide per eundem ibid. numero 12.pro & contra .

c Felloniæ.) Hic cadit pulcherrima dubitatio. An pactum, ꝙ propter felloniam feudum non perdatur, valeat? vide atq; dic,vt per Iacob.in ſuis quæſtionib.feudalib. q.6. num.11.Et circa q.authoris vide fuſius per Iacob.eod.verb.& dicti vaſalli, ſub numero 23.& 20.

d Aut barones.) Adde & vi. per Iacob.vbi ſupra in princ.

e Inter vaſallos.) Adde & vide per Iacob. ibid.verb. Aut quæſtio. vbi facit tres caſus.

f Pares curiæ.Hic cadunt pulcherrimæ dubitationes . Prima nunquid iſti pares poſſint recuſari vti ſuſpecti, vide per Iacob.vbi ſupra nume.17. ſecunda, an coram ipſis,habeat locum reconuentio,de alia cauſa,quã feudali ? vide & dic vt per eundem ibid. num.18.19.

g Ordinarius.)Hic ſcias quòd iudex originarius loci cognoſcit de cauſa feudali,quæ ſit inter extraneos, communiter per Venerandum Colleg. Papiæ in reſpon. cau. Finari. num.20.& dixi in collec.mea commu.opi. in verbo iudex,num.55.

h Ideo tenenda eſt contraria opinio.)Et quòd iudex ſecularis poſſit cognoſcere de remediis poſſeſſoriis præſertim retinendæ, & recuperandæ poſſeſſionis crebrior opin. eſt canoniſtarum , & legiſtarum,dixi in d. collec.mea.d.loco,num.66.& ſub num.68.

i Proprietatis.) Si verò ſit iudex datus ſuper proprietate, ſecus. communè dixi,vbi ſupra num.8.

k Iaco.) Adde per eundem in ſuis quæſtionibus feudalib.q.33. & in l. ſi conuenerit, ff.de iuriſdict.omn.iud.nu.9.vbi dicit hoc notandum .

l Conſentire.) Et ꝙ clerici haud poſſint conſentire in iudicem laicum, habetur, & not.communiter in c.ſi diligenti,& in cap. ſignificaſti , de foro compet.

m Feudali.)Hic nota,quòd negans ſe vaſallum perdit ius, ꝙ habet, per Iaſ.in prælud. feu.col.19.in fi.

n Ad quem ſit appellandum.) Ad idem vi. per Iac.de feud.verb.& dicti vaſalli,nu.36. vbi etiam an debeant ſeruari tempora à iure communi præfixa tã ad appellandum,quã ad proſequendum appellationem?& vi.inf

Quæſtio XCI.

SVMMARIVM.

1 *Tempora appellationum ſtatuta à iure communi , an ſint etiam ſeruanda in cauſis feudalibus .*

Quæro

1 QVÆRO, † an tempora appellationum ſtatuta à iure communi ſint etiam ſeruanda in cauſis feudalibus? Reſpond. quòd ſic. * Et eſt communis concluſio Doctorum, vt dicit Curt. Iun. de feud. in ſeptima parte, in ſecunda regu. quæſtione 13. Vbi enim non reperitur aliquid ſpecialiter in feudis conſtitutum, ſemper ſeruandum eſt ius a commune. a

ADDITIO.

a Ius commune.) Probatur: nàm vbi in materia feudali occurrit caſus non deciſus in conſtitutionibus feudorum, debemus ſtare diſpoſitioni iuris communis. §. ſtrenuus. qui eſt text. & not. de feu. cogn. Item alia ratione, quia id quod non mutatur, ſtare minime prohibetur, vt habetur in l. ſancimus, C. de teſta. & in l. præcipimus, in fin. C. de appellat. & eſt gloſ. in l. ſi quis, C. de Epiſcopa. aud. cum ſimilibus, de quibus per Oſaſc. deciſio. 31. num. 4. Facit tertio iſtud. Nam vbi aliquid haud eſt determinatum lege, ad officium iuſdicentis eſt recurrendum, l. 1. ff. de iure deliberan. cum ſimilibus, & iudex regulari debet, & eſſe conformis iuri communi, non autem nec durior, nec clementior. lege. §. oportet, in Auth. de iudicibus. Et iudicis officium eſt, in admittendo, vel reiiciendo appellationem coram ſe factam & interpoſitam; habetur per Brunal. in rubrica de prouoca. & appellatio. numero 10. igitur ſeruandum eſt commune appellationum. Et ex his impoſitus ſit finis vtiliſſimis iſtis tractatibus, ad laudem, & gloriam Sanctiſſimæ, ac Indiuiduæ Trinitatis B. Virginis Sanctorumque Ioan. Baptiſtæ, & Hieronymi. Hiero. Giacharus I. V. Doct. Lugienſis, & Aduocatus facundiſſimus.

FINIS.

[illegible]

[illegible] Alex. 124 [illegible] feudor. q. 14 n. 33 [illegible]

[illegible] q. 14 n. 12 [illegible] lib. 2 [illegible] n. 34.